

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİNİN ÖZGÜNLÜĞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN YÖNTEM ARAŞTIRMASI: MALATYA ÖRNEĞİ

Murat ŞAHİN

DOKTORA

Mimarlık Anabilim Dalı

Şubat-2021
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Murat ŞAHİN tarafından hazırlanan "SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİNİN ÖZGÜNLÜĞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN YÖNTEM ARAŞTIRMASI: MALATYA ÖRNEĞİ" adlı tez çalışması 03/02/2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı'nda DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	**İmza**
Başkan Prof. Dr. Mine ULUSOY	……..
Danışman Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU	……..
Üye Prof. Dr. İsmail AYTAÇ	……..
Üye Doç. Dr. Mehmet Emin BAŞAR	……..
Üye Doç Dr. Taner TUNCER	……..

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Murat ŞAHİN

Tarih: 03/02/2021

ÖZET

DOKTORA TEZİ

SİVİL MİMARİ ÖRNEKLERİNİN ÖZGÜNLÜĞÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ İÇİN YÖNTEM ARAŞTIRMASI: MALATYA ÖRNEĞİ

Murat ŞAHİN

Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU

2021, 294 Sayfa

Jüri
Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Prof. Dr. İsmail AYTAÇ
Doç Dr. Mehmet Emin BAŞAR
Doç. Dr. Taner TUNCER

Sivil mimari yapılar Anadolu'nun pek çok yerinde olduğu gibi Malatya'da da değişim ve dönüşüm süreci içerisindedir. Bu süreç içerisinde tarihi yapılar değişen sosyo-kültürel ortam, teknoloji, alışkanlıklar gibi etmenler nedeniyle dönemin ihtiyaç ve koşullarına cevap veremeyerek yok olmakta veya onarım, restorasyon, yeniden işlevlendirme gibi müdahale ve uygulamalar neticesinde kültürel miras değerleri zarar görerek varlıklarını sürdürmektedir. Bu olumsuz özellikleri içeren tarihi yapılarda gerçekleşen değişimler Malatya'da kentsel alanda bulunan sivil mimari örneklerde de görülmektedir. Bu değişimler tarihi yapıların bazılarının tamamen yitirilmesine, bazılarının ise özgün niteliklerinin kaybolmasına neden olmaktadır. Bu problemi ele alarak hazırlanan çalışmada, Malatya'da kentsel alanda bulunan, geleneksel doku parçalarının içerisinde konumlanmış sivil mimari örneklerin özgünlüğünü değerlendirebilmek ve bu yapıları koruyabilmek için Bulanık Mantık ve AHP sistemi kullanılarak bir yöntem geliştirmesi amaçlanmıştır. Sistematik bir kurguyla geliştirilen özgünlük değerlendirme modeli ile yapıların özgünlüklerini sayısal ve oransal olarak belirlenmesi hedeflenmiş, bu sistemin başka yapılar ve alanlarda rahatça kullanılması amaçlanmıştır. Geliştirilen yöntem Malatya geleneksel konutları üzerinde denenmiştir. Tez, yedi bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, tezin genel niteliklerinden kısaca bahsedilmiş ve inşa edildiği dönemin sosyo-kültürel ortamı ve mimarisi hakkında bilgiler sunan geleneksel konutların, metodolojik bir model önerisiyle günümüzdeki mimari durumlarını ve özgünlüklerini değerlendirmek ve analiz edilmesi amaçlanmıştır. Ardından tezin ilgili literatür ve konuya dair diğer çalışmalar içerisindeki önemine değinilmiştir. Tez kapsamında çalışılan sivil mimari örneklerinin genel nitelikleri, bu örnekler üzerinden yapılan çalışmalar ve elde edilen bulgular da birinci bölümde kısaca ele alınarak hipotez ve çalışma ile ilgili literatüre dair veriler aktarılmıştır.

Tezin ikinci bölümünde, amaçlanan yöntemi oluşturma sürecinde yararlanılan kavramsal çerçeve ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda, tezin kavramsal arka planını oluşturan kültürel miras, koruma

ve özgünlük kavramları, tarihsel gelişim süreci ve bu kavramlar üzerine yapılan çalışmalar kapsamında ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde, dönemin sosyo-kültürel ve fiziki normlarına göre şekillenen ve değişen, kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan sivil mimari örneklerinin özgünlüklerini nicel verilerle analiz etmek ve değerlendirebilmek üzere kullanılan yöntemlere dair detaylar anlatılmıştır. Bu kapsamda öncelikle kültürel miras özgünlük değerlendirme kriterlerinden bahsedilerek çalışmada kullanılan yöntemler olan Bulanık Mantık ve Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) analiz yöntemlerinin özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir. Söz konusu yöntemlerden Bulanık Mantık, kesin ve net bir şekilde belirli ve esnek olmayan kavramları kullanarak tutarlı ve anlamlı kararlar oluşturmayı sağlayan nicel bir değerlendirme yöntemidir. Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) ise karmaşık problemler karşısında karar verme söz konusu olduğunda, karar kriterleri ve alternatiflerinin göreceli olan önem sıralarını belirleyerek karar mekanizmasının çalışmasını sağlayan bir değerlendirme yöntemidir. Bu yöntemler kullanılarak geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için değerlendirme modelinin oluşum şemasının uygulanış kurgusu ortaya konmuştur.

Tezin dördüncü bölümünde, geleneksel Türk evi ve Malatya geleneksel evleri, pek çok yönden detaylı olarak incelenmiştir. Yapılan incelemelerle geleneksel Türk evlerinin tarihçesi, bu evlerin oluşumunda etkili olan normlar ve evlerin mimari nitelikleri ortaya konmuştur. Bir yandan da geleneksel Türk evi niteliği taşıyan Malatya geleneksel evlerinin mimari nitelikleri olan plan ve mekân özellikleri, cephe özellikleri, malzeme özellikleri ve yapım teknikleri hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir.

Beşinci bölümde, öncelikle çalışma alanı olan Malatya'nın coğrafi, fiziki ve tarihi özelliklerine değinilmiştir. Bu kapsamda özgünlük bağlamında değerlendirilen; Malatya kentsel alanda bulunan geleneksel doku parçalarını oluşturan sivil mimari örneklerine dair 33 tane yapının rölöveleri alınarak yapı kataloğu oluşturulmuştur. Ardından Malatya'nın Yeşilyurt ilçesine bağlı Yakınca Mahallesinde yoğunlaşan rölöveleri alınan ve yapı kataloğu oluşturulan 20 geleneksel konutun arasından Yakınca evlerinin genel mimari özellikleri temsil edecek 9 geleneksel konut seçilmiştir. Bu seçilen konutların Bulanık Mantık ve Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) yöntemlerini kullanılarak oluşturulan özgünlük değerlendirme modeli eşliğinde özgünlükleri değerlendirilmiştir. Bununla birlikte Yeşilyurt ilçesinin merkezinde bulunan, rölöveleri alınan ve yapı kataloğu oluşturulan 5 geleneksel konutun arasından 4 geleneksel konutların geliştirilen model eşliğinde özgünlük analizleri yapılmıştır. Malatya kent merkezinde yer alan sivil mimari kimliğinin önemli birer parçası olan ve restorasyon çalışmaları sonrasında günümüzde varlıkları devam eden, rölöveleri alınan ve yapı kataloğu oluşturulan 8 geleneksel konutun arasından 4 geleneksel konut özgünlük değerlendirme model eşliğinde özgünlükleri analiz edilerek değerlendirilmiştir.

Tezin altıncı bölümü, diğer beş bölümde ortaya koyulan bilgilerin ve yapılan analizlerin bir arada değerlendirilmesi ve sonuçlandırılmasından oluşturmaktadır. Bu anlamda ortaya çıkan veriler, Yeşilyurt ilçesinde bulunan Yakınca Mahallesindeki geleneksel konutların özgünlüklerini büyük oranda koruduklarını göstermiştir. Yeşilyurt ilçe merkezinde bulunan geleneksel konutların ise Yakınca Mahallesinde yer alan geleneksel konutlar kadar özgün olmadıkları ancak yine de özgünlüklerini iyi derecede korudukları görülmüştür. Malatya kent merkezinde yer alan ve çeşitli müdahalelerle günümüze ulaşan geleneksel konutlara bakıldığında ise bu yapıların özgünlüklerini büyük oranda kaybettikleri belirlenmiştir. Bu kapsamda süreç boyunca yapılan alan çalışmaları ve özgünlük değerlendirme modelinden elde edilen veriler ışığında yapılara uygulanan bilinçli ya da bilinçsiz her müdahalenin özgünlüğe büyük oranda zarar verdiği ortaya çıkmıştır. Özellikle sokak sağlıklaştırma, restorasyon, yeniden işlevlendirme, çevre düzenlemesi gibi uygulamaların, yapıların özgünlüğüne zarar verdiği anlaşılmıştır. Buradan hareketle çalışma konusu ve diğer başka alan çalışmaları için Bulanık Mantık ve Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) analiz yöntemi kullanılarak geliştirilen özgünlük değerlendirme modeli hakkında; özgünlük kriterleri, değer aralıkları, veri kural tablosu gibi işleyiş sistematiği ve kurgusu ile alakalı öneriler getirilmiştir. Ayrıca veriler neticesinde başta Malatya geleneksel konutları olmak üzere tüm sivil mimari örneklerinin özgün nitelikleriyle korunabilmesi için de öneriler getirilmiştir.

Tezin yedinci bölümünde, gerek kavramsal çerçeveyi oluştururken ve çalışma alanı olan Malatya ile ilgili bilgileri aktarırken gerekse alan çalışmaları sırasında yararlanılan verileri elde etmek amacıyla kullanılan kaynaklar sıralanmıştır. Sonuç olarak hazırlanan tezin, sivil mimarinin özgün nitelikleriyle korunmasına ve gelecek nesillere aktarılmasına yönelik olarak ölçülebilir verilerle ve değerlendirmelerle katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Analitik Hiyerarşi Prosesi(AHP), Bulanık Mantık, Geleneksel Malatya Evleri, Kültürel Miras, Özgünlük

ABSTRACT

PhD THESIS

METHODS RESEARCH FOR EVALUATION OF THE UNIQUEITY OF CIVIL ARCHITECTURAL EXAMPLES: THE SAMPLE OF MALATYA

Murat ŞAHİN

Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture

Advisor: Asst. Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU

2021, 294 Pages

Jury
Asst. Prof. Dr. Bahtiyar EROĞLU
Prof. Dr. Mine ULUSOY
Prof. Dr. İsmail AYTAÇ
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Emin BAŞAR
Assoc. Prof. Dr. Taner TUNCER

Civil architectural structures are in the process of change and transformation in Malatya as in many parts of Anatolia. In this process, historical buildings are destroyed due to factors such as changing socio-cultural environment, technology and habits, and cannot respond to the needs and conditions of the period, or cultural heritage values continue to exist by being damaged as a result of interventions and practices such as repair, restoration and re-functioning. The changes taking place in historical buildings that contain these negative features are also seen in the examples of civil architecture in the urban area in Malatya. These changes cause the loss of some of the historical buildings completely and the loss of their authentic qualities for some of them. In the study prepared by addressing this problem, it is aimed to develop a method by using Fuzzy Logic and AHP system in order to evaluate the authenticity of the civil architectural examples located in the traditional texture pieces in Malatya and to protect these structures. With the authenticity evaluation model developed with a systematic fiction, it is aimed to determine the authenticity of the buildings numerically and proportionally, and this system is intended to be used comfortably in other buildings and areas. The method developed has been tested on Malatya traditional residences. The thesis consists of seven parts:

In the first part, the general characteristics of the thesis are briefly mentioned and it is aimed to evaluate and analyze the contemporary architectural situations and uniqueness of traditional houses, which provide information about the socio-cultural environment and architecture of the period in which they were built, with a methodological model proposal. Then, the importance of the thesis in the relevant literature and other studies on the subject was mentioned. The general characteristics of the civil architecture examples studied within the scope of the thesis, the studies made on these examples and the findings obtained are briefly discussed in the first chapter and the data about the hypothesis and the literature related to the study are presented.

In the second part of the thesis, information about the conceptual framework used in the process of creating the intended method is given. In this context, the concepts of cultural heritage, conservation and authenticity, which constitute the conceptual background of the thesis, are discussed within the scope of the historical development process and the studies on these concepts.

In the third chapter, details of the methods used to analyze and evaluate the authenticity of civil architecture examples, which are shaped and changed according to the socio-cultural and physical norms

of the period and constitute an important part of the cultural heritage, with quantitative data. In this context, firstly, by mentioning the cultural heritage authenticity evaluation criteria, information was given about the features of Fuzzy Logic and Analytical Hierarchy Process (AHP) analysis methods used in the study. Fuzzy Logic, one of these methods, is a quantitative evaluation method that enables to create consistent and meaningful decisions by using definite and inflexible concepts. Analytical Hierarchy Process (AHP) is an evaluation method that enables the decision mechanism to work by determining the relative importance of decision criteria and alternatives when it comes to decision making in the face of complex problems. Using these methods, the application of the formation scheme of the evaluation model has been revealed in order to evaluate the authenticity of traditional houses.

In the fourth part of the thesis, traditional Turkish house and Malatya traditional houses are examined in detail from many aspects. The history of traditional Turkish houses, the norms that were effective in the formation of these houses and the architectural qualities of the houses were revealed with the examinations made. On the other hand, detailed information was given about the plan and spatial features, facade features, material properties and construction techniques, which are the architectural features of Malatya traditional houses, which are traditional Turkish houses.

In the fifth chapter, first of all, the geographical, physical and historical features of Malatya, which is the field of study, are mentioned. In this context, evaluated in terms of authenticity; Building catalogs have been created by taking the surveys of 33 buildings about the examples of civil architecture that form the traditional texture pieces in Malatya urban area. Afterwards, 9 traditional houses were selected from among the 20 traditional houses whose surveys were taken and whose building catalogs were concentrated in Yakınca Neighborhood of Yeşilyurt district of Malatya. The authenticity of these traditional dwellings was evaluated with the authenticity assessment model created using Fuzzy Logic and Analytical Hierarchy Process (AHP) methods. In addition, the authenticity analyzes of 4 traditional houses, which are located in the center of Yeşilyurt district, among the 5 traditional houses whose surveys were taken and the building catalog was created, were made in the light of the developed model. Among the 8 traditional houses, which are an important part of the civil architectural identity in the city center of Malatya and which continue to exist today after the restoration works, whose surveys were taken and the building catalog was created, 4 traditional houses were analyzed and evaluated in the light of the authenticity evaluation model.

The sixth part of the thesis consists of the evaluation and conclusion of the information and analyzes made in the other five chapters. The data obtained in this sense have shown that traditional residences in Yakınca Neighborhood t in Yeşilyurt district preserve their authenticity to a great extent. It has been observed that the traditional residences in Yeşilyurt district center are not as authentic as the traditional residences in Yakınca Neighborhood, but still preserve their authenticity well. Looking at the traditional houses in the city center of Malatya that have survived to the present day with various interventions, it is determined that these structures have lost their authenticity to a great extent. In this context, in the light of the field studies and the data obtained from the authenticity assessment model during the process, it has been revealed that every conscious or unconscious intervention applied to the structures greatly damages the authenticity. It has been understood that practices such as street rehabilitation, restoration, re-functioning and landscaping damage the authenticity of the buildings. From this point of view, about the originality assessment model developed by using Fuzzy Logic and Analytical Hierarchy Process (AHP) analysis method for the subject of study and other field studies; Suggestions have been made regarding the operation systematic and setup such as originality criteria, value ranges, data rule table. In addition, as a result of the data, suggestions were made to preserve all civil architecture examples, especially the traditional houses in Malatya, with their original qualities.

In the seventh part of the thesis, the sources used to create the conceptual framework and transfer the information about Malatya, which is the field of study, and to obtain the data used during the field studies are listed. As a result, it is thought that the thesis prepared will contribute with measurable data and evaluations for the preservation of civil architecture with its authentic qualities and its transfer to future generations.

Keywords: Analytical Hierarchy Process (AHP), Fuzzy Logic, Traditional Malatya Houses, Cultural Heritage, Authenticity.

ÖNSÖZ

Tez çalışması boyunca bilgi ve birikimleriyle emeği ve büyük katkıları olan değerli hocam ve danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bahtiyar EROĞLU'na, süreç içerisinde yapıcı ve olumlu fikirleriyle tezin olgunlaşması konusunda beni yönlendiren ve yardımlarını esirgemeyen tez izleme komitesi üyeleri Sayın Prof Dr. İsmail AYTAÇ ve Sayın Doç. Dr. Mehmet Emin BAŞAR'a teşekkürleri borç bilirim.

Alan çalışması konusunda yardımlarından dolayı bölge esnaflarından İbrahim SAĞMEN'e, Malatya KUDEP temsilcilerinden sanat tarihçisi Fatih BAHÇECİ ile Malatya Valiliği'nde görev yapan mimar Mehmet Mustafa GEDİK'e çok teşekkür ederim.

Tez çalışması boyunca desteklerini benden esirgemeyen eşim Öznur ve biricik kızım Zehra olmak üzere bütün aileme hayatımda oldukları için özel teşekkürlerimi sunarım.

Murat ŞAHİN
KONYA-2021

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**

ABSTRACT ..... **vi**

ÖNSÖZ ..... **viii**

İÇİNDEKİLER ..... **ix**

SİMGELER VE KISALTMALAR ..... **xi**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Tezin Amacı 3
1.2. Tezin Önemi 3
1.3. Tezin Kapsamı, Materyal ve Yöntemi 4
1.4. Hipotez 7
1.5. Literatür Taraması 7

2. KÜLTÜREL MİRAS, MİMARİDE KORUMA VE ÖZGÜNLÜK KAVRAMI **17**

2.1. Kültür, Kültürel Kimlik, Kültürel Miras Kavramları ve Tarihsel Gelişimi 18
2.1.1. Kültürel Miras Değerlerinin Tarihsel Gelişimi 26
2.1.2. Kültürel Miras Değerleri Üzerine Çalışmalar 30
2.2. Mimaride Koruma Olgusu 45
2.2.1. Koruma Kavramının Tarihsel Gelişimi 48
2.2.2. Türkiye'de Koruma Kavramının Tarihsel Gelişimi 60
2.3. Özgünlük Kavramı ve Önemi 66
2.3.1. Mimaride Özgünlük 69
2.3.2. Kültürel Miras (Mimaride) Özgünlük Değerleri 70

3. GELENEKSEL KONUTLARIN MİMARİ ÖZGÜNLÜK DEĞERLERİNİN MODELLENMESİ **77**

3.1. Kültürel Miras Özgünlük Değerlendirme Kriterleri 77
3.2. Çalışmada Özgünlük İle İlgili Kullanılan Yöntemler 80
3.2.1. Bulanık Mantık Analiz Yöntemi 81
3.2.1.1. Bulanık Küme Teorisi ve Sistemin Aşamaları 85
3.2.2. (MCDM) Çoklu Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden (AHP) Analitik Hiyerarşi Seçim Yöntemi 88
3.2.2.1. Analitik Hiyerarşi Süreci(AHP) Yöntemi; 89
3.3. Özgünlük Değerlendirme Modelinin Oluşum Şeması ve Uygulanması 96

4. GELENEKSEL TÜRK EVİ VE MALATYA EVLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ **116**

4.1. Geleneksel Türk Evi'nin Genel Tarihçesi 117
4.1.1.Geleneksel Konut Mimarisinin Oluşumunu Etkileyen Normlar 117
4.1.2. Mekan Kurgusu ve Dağılımı 123

4.2. Malatya Geleneksel Türk Evi'nin Mimari Özellikleri 129
4.2.1. Plan ve Mekan Özellikleri 132
4.2.2. Cephe Özellikleri 142
4.2.3. Malzeme Özellikleri 144
4.2.4. Yapım Teknikleri 146

5. MALATYA GELENEKSEL EVLERİNİN ÖZGÜNLÜK KAPSAMINDA ANALİZLER SONUCUNDA ELDE EDİLEN BULGULAR 149

5.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi 149
5.1.1. Malatya'nın Coğrafi, Fiziki ve Tarihi Özellikleri 150
5.2. Yeşilyurt ve Yakınca Evleri 152
5.2.1. Yakınca Mahallesi Evlerinin Genel Özellikleri ve Teknik Değerlendirilmesi 157
5.2.1.1. Hacı Eraslan Evi'nin Değerlendirilmesi 159
5.2.1.2. Mehmet Yılmaz Evi'nin Değerlendirilmesi 162
5.2.1.3. Cumali Öztürk Evi'nin Değerlendirilmesi 165
5.2.1.4. İdris Durmuş Evi'nin Değerlendirilmesi 168
5.2.1.5. İbrahim Sağmen Evi'nin Değerlendirilmesi 170
5.2.1.6. Ahmet Kökçü Evi'nin Değerlendirilmesi 173
5.2.1.7. Adil Fırat 1 Evi'nin Değerlendirilmesi 176
5.2.1.8. Mevlüt Barutçu Evi'nin Değerlendirilmesi 179
5.2.1.9. Süleymanoğlu Konağı'nın Değerlendirilmesi 182
5.2.2. Yeşilyurt Merkez Evlerinin Genel Özellikleri ve Teknik Değerlendirilmesi 186
5.2.2.1. Burhanettin Eren Evi'nin Değerlendirilmesi 187
5.2.2.2. Mahmut Bektaş Evi'nin Değerlendirilmesi 190
5.2.2.3. Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin Değerlendirilmesi 193
5.2.2.4. Yunus Tatlıcı Evi'nin Değerlendirilmesi 196
5.3. Malatya Merkez Evleri 200
5.3.1. Malatya Merkez Evlerinin Genel Özellikleri ve Teknik Değerlendirilmesi 202
5.3.1.1. Beşkonaklar 15 Nolu Evin Değerlendirilmesi 203
5.3.1.2. Beşkonaklar 17-19 Nolu Evlerin Değerlendirilmesi 206
5.3.1.3. Lütfiye Sarıtaş Evi'nin Değerlendirilmesi 210
5.3.1.4. İstanbulluoğlu Konağı'nın Değerlendirilmesi 213

6. SONUÇ VE ÖNERİLER 217

7. KAYNAKÇA 222

EKLER 243

ÖZGEÇMİŞ ..... Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar

AHP: Analitik Hiyerarşi Süreci
ANP: Analitik Ağ Süreci
BM: Birleşmiş Milletler
CIVVIH: Uluslararası Tarihi Şehirler, Kasabalar ve Köyler Komitesi
COE-CE: Avrupa Konseyi
DOCOMOMO: Modern Mimari Akımın, Sitlerin ve Çevresinin Uluslararası Koruma ve Belgeleme Grubu
ELECTRE: Eliminasyon ve Seçim Gerçekliği Çeviren
ICA: Uluslararası Arşiv Komisyonu
ICCROM: Kültür Varlıklarının Korunması ve Onarımı Çalışmaları Uluslararası Merkezi
ICOM: Uluslararası Müzeler Konseyi
ICOMOS: Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
IIC: Uluslararası Tarihi ve Sanat Eserlerini Koruma Enstitüsü
INTACH: Hindistan Sanat ve Kültürel Miras İçin Ulusal Ortaklık
ISCARSAH: Mimari Miras Yapılarının Analizi ve Restorasyonu Uluslararası Bilimsel Komitesi
IUCN: Dünya Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği
MACBETH: Kategorik Tabanlı Değerlendirme
MAUT: Çok Özellikli Fayda Teorisi
MCDM: Çoklu Kriterli Karar Verme
OWHC: Dünya Mirası Şehirleri Teşkilatı
PROMETHEE: Zenginleştirme Değerlendirmeleri İçin Tercih Sıralaması Organizasyon Yöntemi
SPAB: Tarihi Yapıları Koruma Derneği
TOPSIS: İdeal Çözüme Benzerlik Olarak Tercih Sırası Tekniği
UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
WFF: Dünya Miras Vakfi
WHC: Dünya Mirası Merkezi
WMF: Dünya Anıtlar Vakfi

1. GİRİŞ

İnsanoğlu yeryüzünde varoluşundan itibaren çevresiyle ilişkiler kurarak, yaşam alanlarını denetlemeye ve şekillendirmeye çalışmıştır. İlk zamanlarda insanlar; barınma, korunma, dinlenme gibi ihtiyaçlarını mağaralar gibi doğal sığınma alanlarıyla karşılamıştır. Zaman içerisinde üretkenliğin ve bilgi birikimin artmasıyla birlikte insanların ve toplumların ortaya koydukları her türlü soyut ve somut kültürel değerler, kültürlerin oluşmasında ve şekillenmesinde etkin bir rol oynamıştır. Kültür, insanların ve toplumların yaşamları boyunca hayatlarında yer alarak, etkisi altındaki toplumları şekillendirerek dönüştürmektedir. İnsanların bulundukları ve yaşadıkları kültür ortamına göre de kimlikleri biçimlenmektedir. Dünya genelinde toplumlar ve gruplar arttıkça ve çeşitlendikçe, içinde bulundukları kültürler de çeşitlenerek farklılaşmaktadır. Bu kapsamda kimlik; toplumlar arasında insanların birbirileriyle bağlantısını kolaylaştıran ve diğer insanlardan da ayrışmasını sağlayan bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar kültür ve kimliklerini yansıtacak şekilde çevresini yapılandırmaktadır. Bu nedenle yapılı çevreye bakarak, o toplumun kültürleri hakkında veriler elde etmek mümkün olmaktadır.

Kültürel mirasın tanımı, kapsamı, koruma anlayışı ve algısı süreç içerisinde değişerek ve dönüşerek günümüze kadar gelişim göstermiştir. Bu tarihi süreçte neyi nasıl ve ne şekilde korunacağı konusunda konunun uzmanları ve muhatapları tarafından uluslararası kurum ve kuruluşlar kurularak birçok karar alınmıştır. Bu bağlamda kültürel mirasların değerini daha iyi anlamak ve daha etkin korunması için değerlendirme kriterleri oluşturulmuştur. Kültürel mirasın değerlerini tanımlamak ve kıyaslamak için tarihi, belge, estetik, sosyo-kültürel, bilimsel, manevi, özgünlük gibi değerlendirme kriterleri belirlenmiş, tarihi süreç içerisinde bu kriterler değişkenlik göstermiş ve önem sıraları farklılaşmıştır. Günümüzde özellikle kültürel miras bağlamında yapılan çalışmalarda özgünlük değerinin öneminin arttığı görülmektedir. Kültürel miras; insanları bir yere, topluma veya bölgeye bağlayarak, geçmiş ve gelecek kuşaklar arasında bilgi ve becerilerin aktarılması için bir köprü görevi gören, toplumların ortak ve değer ve normlarını geliştirerek ve dönüştürerek sürdürülebilir olmasını sağlayan önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır (Çakırca, 2010). Kültürel mirasımızın büyük bir bölümünü oluşturan ve taşınmaz kültür varlıkları olan geleneksel konutlar, günümüze kadar önemini arttırarak gelen ve korunarak gelecek nesillere aktarılması gereken önemli değerlerdir.

İnsanlar doğanın ve yeryüzünün koşul ve şartlarına ayak uydurarak yeni teknik ve çözümler üretmiş, barınma, yaşama, dinlenme gibi birçok ihtiyacı karşılayan yarı açık ve kapalı mekanlardan oluşan konutlar tasarlamışlardır. Bu oluşturulan konutlar, insanların sadece fiziki ihtiyaçlarını karşılamamış; aynı zamanda sosyal, kültürel ve duygusal gereksinimlerini de gidermiştir. Bu nedenle konutlar, insanların çevresini anlamlandıran, her türlü ihtiyacını gideren ve aidiyet duygusunu hissettiren mekânlar olmuştur. Sosyo-kültürel ortam, iklim, topografya gibi etmenlerden dolayı yapılar zamanla farklılaşarak gelişmiş ve bir araya gelerek kentler ortaya çıkmaya başlamıştır (Keleş ve Hamamcı, 2002). Geleneksel konutlar, dönemin sosyal ve kültürel izlerini taşıyan ve zaman içerisinde kültürlerin ve yaşantıların nasıl değiştiğini ve dönüştüğünü günümüze aktaran önemli kaynakların başında gelmektedir (Cansever,1999).

Jeopolitik konumu ve önemi sebebiyle Anadolu'da birçok uygarlık yaşamış; süreç içerisinde topografik, ekonomik, iklimsel ve sosyo-kültürel etkilerle şekillenen yapıların yanında geleneksel konutlar da ortaya çıkmıştır. Geleneksel konutlar, Anadolu'da yaşanmış binlerce yıllık gelenek ve kültürün izlerini kendilerine has özellikleriyle yansıtmıştır. Tarih boyunca Anadolu'nun her bölgesinde yer alan geleneksel konutlar, süreç içerisinde ortaya çıkan zengin ve eşsiz nitelikteki dokunun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Günümüze kadar mimari kimliğini ve özelliklerini koruyan tarihi yapılar; dönemin sosyo- kültürel ortam, yapım tekniği, mimari üslup, gelenek ve görenekler gibi birçok konuda bilgi sunarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan önemli kaynaklardır. Orta Asya (Türkistan) Türk kültürü, İslam inancı ve yerleşik Anadolu kültürünün sentezinden ortaya çıkan Anadolu Türk kültürü ve geleneksel Türk mimarisi, dönemin kültürleri ve kimlikleri hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır (Eldem, 1989; Turgut, 1990). Bulunduğu bölgelerde fiziksel ve sosyal koşullara göre şekillenmiş olan geleneksel konutlar, modern zamanın koşullarına ayak uyduramaması sonucunda yok olmaktadır. Bu kapsamda geleneksel konutların korunmasına yönelik konunun uzmanları ile özgünlük değeri üzerinden Bulanık Mantık ve çoklu karar verme sistemlerinden AHP yöntemlerini kullanılarak, geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için bir model önerisi geliştirilmiş, Malatya evlerinin özgünlükleri üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. İnsanoğlunun yaşanmışlıklarını, kültürlerini yansıtan ve bizlere miras kalan bu kültür varlıklarını; incelemek, araştırmak ve yaşayıp koruyarak anlamak, bununla birlikte gelecek nesillere doğru bir biçimde aktarmak büyük önem taşımaktadır.

1.1. Tezin Amacı

Topoğrafya ve coğrafi özellikleri sayesinde tarihi İpek ve Baharat yollarının güzergahlarının üzerinde yer alan Anadolu, tarih boyunca çeşitli uygarlıklar tarafından yerleşim alanı olarak kullanılmıştır. Anadolu'nun önemli ticaret yollarının kesişim merkezinde yer alan Malatya; sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin yaşandığı bir çekim ve cazibe merkezi olmuştur.

Çalışma alanı olarak belirlenen Malatya bölgesi, günümüze ulaşabilmiş geleneksel mimari eserleri ve sokak dokusuyla zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Malatya'nın tarihsel süreçteki gelişim ve değişimini daha iyi ifade edebilmek için geleneksel dokuyu analiz etmek oldukça önemlidir.

Bu nedenle dönemin sosyo-kültürel ortamı, mimarisi, yapım tekniği ve yaşanmışlıkları gibi birçok konuda bilgiler sunan geleneksel konutların günümüzdeki mimari durumlarını ve özgünlüklerini değerlendirmek ve analiz etmek için özgünlük değerlendirme modeli geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda günümüz koşul, şart ve ihtiyaçlarını karşılayamaması gibi nedenlerle hızla yok olan geleneksel konutların, kültürel miras değerlerinden biri olan özgünlük değeri bağlamında oluşturulan değerlendirme modeli eşliğinde geleneksel konutların özgünlükleri orantısal ve sayısal olarak ortaya koyarak, özgünlük değerleri belirlenecektir. Böylece kültürel mirasın önemli bir bölümünü temsil eden geleneksel konutların, yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı yok olmadan önce özgünlük bağlamında değerlerini ortaya koyarak, yapıların kendi içerisinde sıralanması, değerlendirilmesi ve kıyaslanması amaçlanmıştır. Malatya geleneksel konutları incelenerek Yeşilyurt ve Yakınca evlerine yönelik koruma yaklaşımlarının yapılması hedeflenmiştir. Çalışma sonucunda Malatya geleneksel konutları özelinde oluşturulan değerlendirme modeline göre her bölgedeki yapıların kimliği ve mevcut özgünlük durumlarını belirleyerek, geleneksel konutların ve dokusunun korumaya yönelik öneriler sunmak amaçlanmıştır.

1.2. Tezin Önemi

Günümüzde hızlı kentleşme, aşırı nüfus artışı, rant gibi etmenlerden dolayı Malatya kenti hızlı bir yapılaşma içerisindedir. Bu nedenle özellikle Malatya merkez bölgesi geleneksel dokusunu ve kimliğini büyük ölçüde kaybetmiş ve kaybetmeye de devam etmektedir. Çalışma kapsamında alan çalışmasının büyük bir bölümünü oluşturan Yeşilyurt ve Yakınca Mahallesi; geleneksel dokusunu büyük ölçüde koruması, daha önceden çok az akademik bir çalışma yapılması, hızlı kentleşme

nedeniyle Malatya merkez kent çeperinin Yeşilyurt ve Yakınca Mahallesi sınırına kadar dayanması neticesinde yok olma durumuyla karşı karşıya kalması gibi nedenlerden dolayı çalışma alanı önemli bir konuma sahiptir. Bu bakımdan Malatya merkez ilçesi olan Yeşilyurt, merkeze sadece 15 km uzaklıkta olması, geleneksel yapısını ve dokusunu büyük ölçüde koruması ve Malatya geleneksel konut kimliğini yansıtması bakımından çalışma alanının büyük bölümünü oluşturmaktadır.

Bölgedeki geleneksel konutların özgünlüklerinin ve kimliklerinin gelecek kuşaklara korunarak aktarılması Malatya ve bölge halkı için büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada geleneksel konutların özgünlüklerinin belirlenmesi için konunun uzmanları (koruma uzmanları, mimarlık tarihçileri, sanat tarihçileri) ile birlikte bir değerlendirme modeli geliştirilmiştir. Bu kapsamda geleneksel konutların geliştirilen yöntemle birlikte özgünlüğünün ve kimliğinin ortaya konması ve gelecek nesillere aktarabilmeleri için korunmalarına yönelik önerilerde bulunulması yönünden oldukça önemlidir. Geliştirilen modelin Anadolu'nun her bölgesinde bütün geleneksel konutlara uygulanabilir olması hedeflenmektedir.

1.3. Tezin Kapsamı, Materyal ve Yöntemi

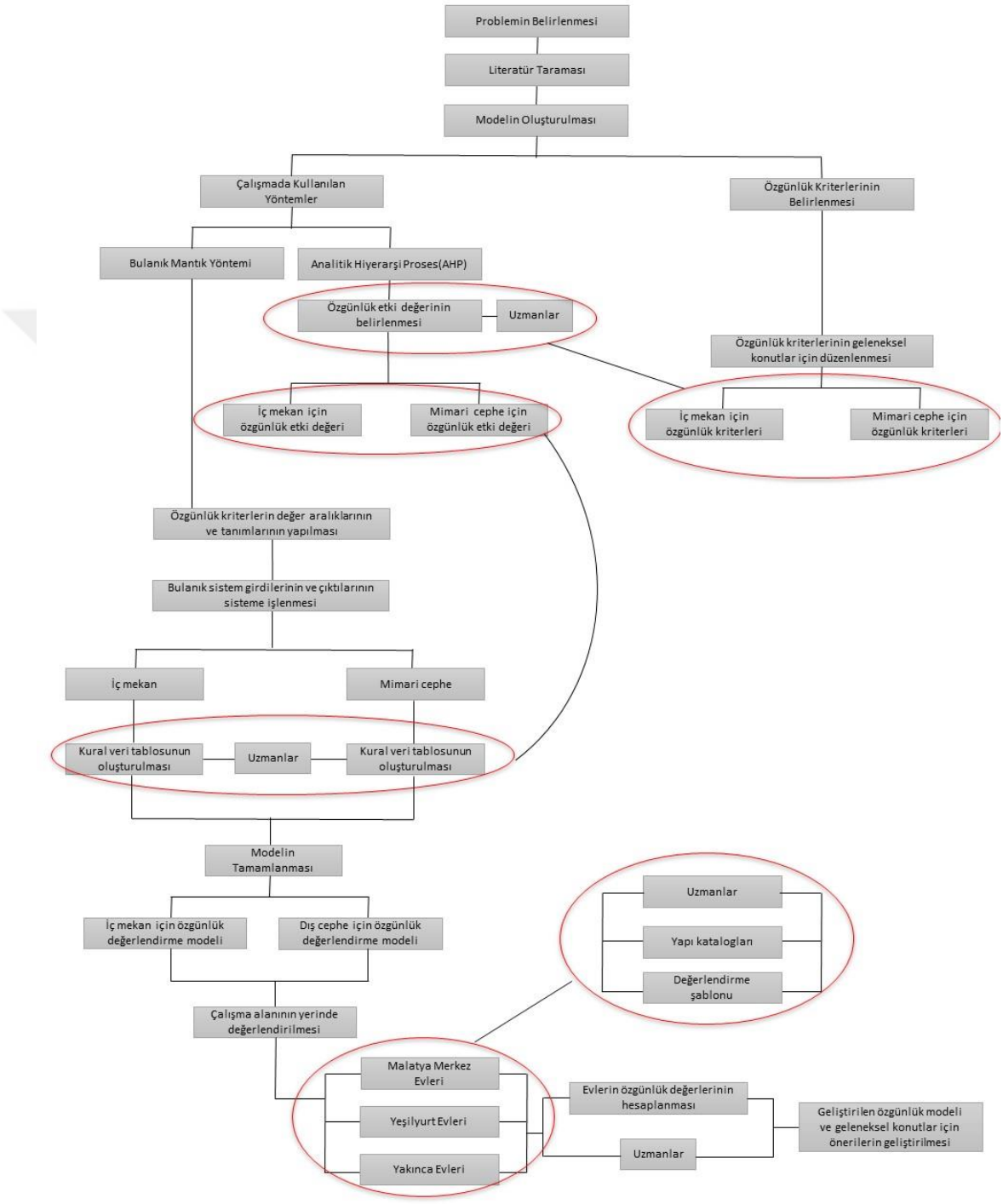
Çalışma alanının sınırları, Malatya'nın yerel dokusunu korumuş ve bölgenin geleneksel konut kimliğini en iyi yansıtan (Malatya merkez, Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesi) bölgelerini kapsamaktadır. Çalışma kapsamında nitel ve nicel araştırmalar yapılmıştır. Araştırmalar neticesinde kaynak araştırması yapılmış, saha çalışması yapılarak belirtilen bölgelerdeki 33 adet geleneksel konut irdelenmiştir. Buradan yola çıkarak geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için sayısal veri tabanlı Bulanık Mantık ve AHP analiz yöntemi kullanılarak özgünlük değerlendirme modeli geliştirilerek 17 adet konutun değerlendirilmesi yapılmıştır. Çalışma kapsamında Malatya geleneksel konutunun kimliğini ve mevcut özgün durumunu belirleyerek, konutların korunmasına yönelik öneriler sunmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın yöntemini oluşturan kaynak taraması, saha çalışması ve özgünlük değerlendirme modeli oluşum süreci maddeler halinde sıralanmıştır:

- Bu kapsamda kültürel miras, koruma, miras değerleri tanımı, kapsamı ve tarihsel gelişimi üzerine irdelemeler yapılmıştır.
- Kültürel miras değerleri ve özgünlük değerleri hakkında literatür çalışması yapılmış, özgünlük değerlendirme kriterleri belirlenmiştir.

- Geleneksel Türk Evleri üzerinden Malatya geleneksel konutlar hakkında genel bilgiler verilmiştir.
- Çalışma alanı içerisinde yer alan Malatya geleneksel konutlarının arasından iç sofa, dış sofa, orta sofa ve sofasız plan tiplerine ait genel mekânsal tipolojilerini ve dokusunu ortaya koyacak şekilde; daha önce hiçbir müdahale görmemiş, özgün işlevini sürdüren, mimari cephe ve iç mekanda müdahaleler görmüş veya yeniden işlevlendirilmiş, Malatya geleneksel konutlarının genel kültürel ve mimari kimliğini ve ruhunu kapsayacak şekilde 33 adet geleneksel konut belirlenerek, irdelemelerde bulunulmuştur.
- Çalışma kapsamında belirlenen bütün geleneksel konutların yapı kimlik kataloğu oluşturulmuş, çalışmada geleneksel konutların genel özelliklerini kapsayacak şekilde 17 adet evin özgünlük değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu geleneksel konutlar belirlenirken; geleneksel konutların mekân tipolojileri, cephe özellikleri, işlevsel durumları gibi özelliklerini hepsini temsil edecek şekilde belirlenmiştir.
- Çalışmada belirlenen geleneksel konutların, mekânsal rölövesi çıkartılmış, iç ve dış mekan resimleri çekilmiş ve yapı katalogları oluşturulmuştur.
- Geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için konunun uzmanları ile birlikte yapı özgünlük kriterlerinin tanımı, değer aralıkları, modelin oluşum sistematiği belirlenmiştir.
- AHP yöntemi ile özgünlük kriterlerinin geleneksel konutlar için etki ağırlıkları uzmanlara sorularak belirlenmiş ve model sistematiğinin kurgusu oluşturulurken kullanılmıştır.
- Oluşturulan kriter eşliğinde geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için Bulanık Mantık ve AHP yöntemlerini kullanarak özgünlük değerlendirme kural tablosu oluşturulmuştur.
- Belirlenen kriterler ve yöntemlerle özgünlük değerlendirme modeli ortaya konmuştur.
- Konunun uzmanları ile birlikte çalışma alanında yapıların iç mekan ve mimari cephe olmak üzere yapıların özgünlükleri ortaya konmuş ve değerlendirilmeler yapılmıştır.

- Yapılan değerlendirme sonucunda, oluşturulan değerlendirme modeli hakkında ve çalışma alanındaki geleneksel konutların korunması için önerilerde bulunulmuştur.



Şekil 1.1. Çalışmada kullanılan yöntemlerin işleyiş şeması

1.4. Hipotez

İnsanlar yaşadıkları ortamda karmaşık problemlerle ve durumlarla karşılaşmaktadır. Bu karmaşıklığın çözümü konusunda insanlar, klasik mantık yöntemiyle karar verilirken; '0 veya 1', 'beyaz ya da siyah', 'uzun veya kısa', 'sıcak veya soğuk' ya da çalışma kapsamında olduğu gibi bir yapı için 'özgün ya da özgün değil' gibi net ifadeler yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle insanlar 0 veya 1 yerine ara değerleri kapsayacak yaklaşık ve belirsizlik içeren yaklaşımlarda bulunarak çözümler üretmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın hipotezi; geleneksel konutların özgünlüklerini soyut olarak 'özgün-özgün değil' gibi kesin ve net ifadeler yerine, somut verilerle ne kadar özgün şekilde günümüze kadar geldiğinin sayısal olarak değerlendirecek bir model önerisi geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Geleneksel konutlar dönemin yapım tekniği, malzemesi ve özelliklerini, sosyo kültürel ortamı, yaşanmışlıkları bizlere anlatan en önemli mimari öğelerdir. Bu nedenle geleneksel konutları anlayarak korumak gelecek nesillerimiz adına çok önemlidir. Fakat yıllar içerisinde sivil yapılar birçok sebepten dolayı yok olmakta ya da müdahale ve uygulamalar neticesinde özgünlükleri zarar görerek günümüze kadar gelebilmektedir. Günümüze kadar ulaşabilmiş bu yapıların, mimari özgünlüklerini belirlenerek korunmasına yönelik çalışmaların yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

Bu bağlamda geleneksel konutların özgünlüklerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modeli sayesinde sayısal olarak özgünlüğünü kıyaslanmasına ve bu modelin her bölgedeki geleneksel konutlar için kullanılmasına olanak sağlanacaktır. Geleneksel konutların özgünlükleri ortaya konduktan sonra korunmalarına olumlu yönde katkı sağlanması hedeflenmiştir.

1.5. Literatür Taraması

Çalışma alanı olarak belirlenen Malatya bölgesi günümüze ulaşabilmiş geleneksel mimari eserleri ve sokak dokusuyla zengin bir mirasa sahiptir. Bu nedenle değerli mimari yapıların özgünlüğünün tespiti ve korunması gelecek kuşaklara aktarılması için önemlidir. Malatya Geleneksel sivil mimarisi araştırmacılar tarafından mekan kurgusu, iklimsel ve topoğrafik etkenler ve yapı malzemesi yönünden tarihi süreç içerisinde farklı sınıflandırmalara ayrılmıştır. Malatya bölgesi, en eski yerleşim yerlerinden birisi olması ve konum olarak önemli tarihi bir geçiş güzergahında yer alması nedeniyle geleneksel konutlar üzerine yapılan coğrafik ve mekânsal kriterler

açısından gruplandırmak istendiğinde oluşturulan grupların çoğuna dahil edilebilmektedir (Turgut,2017). Malatya geleneksel konutları yapım tekniği ve plan özellikleri bağlamında ele alan Kuban'a göre; yaptığı sınıflandırma da geleneksel Türk Evi'nin temsilcileri olarak nitelendirdiği grupta yer almaktadır (Kuban,1982). Anadolu'nun tarihi süreçte coğrafik konum ve tarihsel birikim içerisinde eski kültürlerden etkilenmesine göre yaptığı sınıflandırmada, Malatya geleneksel konutları geçiş bölgesi olan Doğu Anadolu-Orta Bölge grubuna girdiğini savunmuştur (Kazmaoğlu ve Tanyeli,1979). Malatya geleneksel konut mimarisi oluşumunu ve gelişimini etkileyen sosyo-kültürel ortamının; Orta Asya Türk Kültürü, İslam inancı ve yerleşik Anadolu kültüründen oluştuğunu araştırmacılar vurgulamıştır (Turgut ve Pulat, 1985; Turgut.1990; Ünüğür, Turgut,1990; Turgut,1996; Turgut,1997; Turgut, 1999).

Malatya Geleneksel konutları ile ilgili çalışmalara bakıldığında: Akboğa'nın(2019) yaptığı çalışmasında Malatya ilinin Pütürge ilçesinde yer alan geleneksel konutlar arasından 19 adet yapının; plan, cephe, malzeme, süsleme ve yapım tekniği bağlamında mimari özellikleri tek tek incelenmiştir. Yapılan çalışma neticesinde günümüze kadar ulaşabilmiş geleneksel konutların mimari özellikleri irdelenerek yapıların önemi ortaya konmaya çalışılmıştır. Atıcı ve Yaşar'ın (2019) yaptığı çalışmasında Malatya geleneksel konutları hakkında genel bilgilere yer verilmiş ve Malatya merkez bölgesinde yer alan Hatice Günay konağının rölöve, restitüsyon ve restorasyon çizimleri üzerinden mimari özellikleri hakkında detaylı irdelemeler yapılmış ve yapının restorasyonu üzerine önerilerde bulunulmuştur. Aytaç'ın (2015) yaptığı çalışmada geleneksel Malatya evlerinin genel özelliklerinden bahsetmiş, sivil mimari örneklerini ilçelere göre ayırmıştır. İlçelerin genel sivil yapıların mimari özelliklerini ve her ilçeye ait konutların envanterini çıkartarak, resimler eşliğinde konutların mimari özellikleri hakkında detaylı bilgiler vermiştir. Aytaç ve Bahçeci'nin (2018) yaptığı çalışmasında Malatya-Balaban geleneksel konutlarının; plan, malzeme, cephe ve yapım tekniği gibi mimari özellikleri kapsamında değerlendirilmiş, yapıların mimari özellikleri hakkında detaylı irdelemeler yapılmıştır. Aytaç ve Bahçeci'nin (2019) yapmış olduğu çalışmasında Malatya ili Darende ilçesinde yer alan geleneksel konutlar hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Geleneksel konutların dönemin ihtiyaçları ve koşullarına göre yapılmış şerbetlik ve lambalıkların, mimari özellikleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bölgeye has özelliklere sahip bu mimari öğelerin önemi ortaya konmuştur. Bahçeci'nin (2016) yaptığı çalışmasında Malatya ili Darende ilçesi ve

Balaban ile Aşağı Ulupınar Mahallelerinde yer alan geleneksel evler üzerinde çalışılmış; bu evlerin genel tanımı ve mimari özellikleri, planları, malzemesi, yapım tekniği, süsleme detayları hakkında veriler ortaya konmuştur. Bahçeci ve Aytaç'ın (2017) yaptığı çalışmada Malatya'nın Darende ilçesinde yer alan özgün niteliklere sahip kırsal ev örneklerinin mimari özelliklerini irdelemiştir. Kırsal mimari yapıların mekânsal, yapım tekniği ve malzeme özelliklerinden bahsetmiştir. Baran ve Ark'nın (2018) yaptığı çalışmasında Malatya Battalgazi geleneksel konutlarının mimari özellikleri hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Geleneksel konutların plan, cephe, malzeme ve süsleme özellikleri hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Can'ın (2020) yaptığı çalışmasında Malatya-Yeşilyurt ilçesinde yer alan geleneksel konutlarının yapısal bozulmalarının belirlenmesi üzerine çalışma yapılmıştır. Bölgede yer alan 8 adet geleneksel konut üzerinden yapıların tahribatsız yöntemler kullanarak, yapısal bozulmaları belirlemiş ve alan için önerilerde bulunulmuştur. Deniz'in (1996) çalışmasında Balaban evlerinin mimari ve mekânsal özelliklerini anlatmıştır. Sivil mimari yapıların mimari özelliklerinin Suriye ve İran bölgesindeki geleneksel mimarisine benzerliğini vurgulamış ve değerlendirmelerde bulunmuştur. Durgun'un (2006**)** yaptığı çalışmada Geleneksel Malatya Evleri üzerinden Malatya merkez, Yeşilyurt ve Battalgazi ilçelerini ele alan 30 adet geleneksel konut üzerinden çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışmada yer alan evlerin yerleşim konumları ve özellikleri, mekânsal ve cephe tipolojik analizleri, yapısal özellikleri detaylı bir şekilde irdelenerek; katalog oluşturulmuş geleneksel Malatya evlerinin mekan ve cephe tipolojileri hakkında veriler ve tespitler yer almıştır. Keskin'in (2019) yaptığı çalışmasında Malatya ve Darende bölgesinin coğrafi ve mimari özellikleri hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Malatya ili Darende ilçesinde bulunan Aşağıulupınar Mahallesinde yer alan geleneksel konutların mimari özellikleri incelenmiştir. Bölgede yer alan 18 adet geleneksel konut üzerinden yapıların mimari özelliklileri ve konumlanmaları irdelenerek, elde edilen veriler neticesinde korunmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Özbeğ'in (1988) çalışmasında Malatya merkezinde yer alan geleneksel konutların mimari özelliklerini fotoğraflarla anlatmıştır. Özyılmaz ve Ark. (2009)'nın yaptığı çalışmada Malatya geleneksel konutları ile güncel konutların pisiko-sosyal, kültürel ve fiziksel çevre koşullarını ve mekânsal gereksinimlerini belirleyerek karşılaştırma yapmıştır. Sevim'in (2013) yaptığı çalışmada Malatya'nın Arapgir ilçesinde bulunan geleneksel konutlar üzerinden 5 adet konut örneği üzerinden çalışma yapmıştır. Bu geleneksel konutların

mekan kurgusu özelinde mekan dizilimi, görünürlük gibi mekânsal analizler yapılarak katalog oluşturulmuştur. Şahin ve Çetintürk'ün (2020) yaptığı çalışmasında geleneksel Türk evi ve Malatya geleneksel konutları hakkında bilgilere yer verilmiştir. Malatya geleneksel konutların oluşumunda etkili olan fiziksel, tarihi ve sosyo-kültürel normlar hakkında 30 adet geleneksel konut üzerinden değerlendirmeler yapılarak sürdürülebilir olarak korunması bağlamında önerilerde de bulunulmuştur. Bu çalışma Durgun'un (2006) yüksek lisans tezinden yapılmıştır. Şahin'in (2020) yaptığı çalışmasında Malatya eski yerleşim alanı olan Battalgazi bölgesindeki, geleneksel konutların mekan kurgusu ve konumlanması üzerine değerlendirmelerde bulunulmuştur. Malatya merkez bölgesinde ve Battalgazi ilçesinde yer alan geleneksel konutların arazi kullanımı, yerleşim düzeni, yapı-açık alan ilişkisi, yapı-giriş ilişkileri üzerinden karşılaştırmalar yapılarak değerlendirmelerde bulunulmuştur. Temiz'in (1990) yaptığı çalışmada Malatya'nın Yeşilyurt ilçesinin tarihsel gelişimini anlatmış, Yeşilyurt'ta bulunan 6 adet geleneksel ev üzerinden mimari özellikleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu geleneksel evlerin plan tipolojileri, mekânsal özellikleri, malzeme özellikleri, geçirdiği onarımlar ve yapım tekniği gibi özellikleri karşılaştırılarak ortaya konmuş; günümüzde bu yapıların nasıl daha verimli kullanılabilir konusunda önerilerde bulunmuştur. Turgut'un (1990) yaptığı çalışmasında çevre ve davranışın birbirine olan etkisini ve bu yönde yapılan çalışmalara değinmiştir. Kültür-davranış-mekan etkileşimini saptanmasında kullanılacak bir model geliştirmiştir. Bu model geleneksel Türk evini şekillendiren normları belirleyerek mekanlar üzerindeki etkilerini tablolaştırmış ve Malatya geleneksel konutları üzerinde incelemiştir. Geleneksel evlerin şekillenmesinde bu formların nasıl etkili olduğunu belirlemiş ve tablolar oluşturarak karşılaştırmalar yapmıştır. Turgut'un (2017) yaptığı çalışmasında kültür ile çevre etkileşimi arasındaki bağlantıyı irdelemiş, Malatya Evleri özelinde kültürün mekan üzerindeki etkilerini ve sonuçlarını belirlemiştir. Geleneksel evlerin şekillenmesini etkileyen normları Malatya Geleneksel evleri mekanları üzerinde inceleyerek tablo oluşturmuştur.

Malatya şehri hakkında genel çalışmalara bakıldığında: Aktur'un (2010) yaptığı çalışmasında Ali Saim Ülgen Arşivi üzerinden Erken Cumhuriyet Döneminin kültür politikası ele alınmış, koruma ve onarım çalışmalarına örnek teşkil etmesi bağlamında Anadolu Selçuklu Dönemi yapısı olan Malatya Ulu Cami örneği üzerinden anlatılmıştır. Aytaç'ın (1998) yaptığı çalışmasında XII. yy'dan Cumhuriyet Dönemine kadar Malatya ve çevresindeki konut, kale ve köprü hariç; kervansaray, han, hamam, cami gibi bütün

anıtsal yapılar hakkında tespitler yapılmıştır. Yapılar Malatya'nın ilçelerine göre sınıflandırmalar yapılarak mimari ve tarihi açıdan detaylı bir şekilde incelenmiştir. Demir'in (2002) yaptığı çalışmasında; Malatya kentinin ilk çağlardan başlayarak 1960'lara kadar yerleşim sürecini ve mekânsal gelişimini haritalarla destekleyerek incelemiştir. Eldeş'in (2019) yaptığı çalışmada Cumhuriyet Dönemi yapılarından olan Sümer Bez Fabrikaları üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır. Türkiye'nin önemli endüstri miras örneklerinden olan Sümer Bez Fabrikalarından; Kayseri, Ereğli, Nazilli, Bursa ve Malatya'daki yapılar hakkında detaylı değerlendirmeler yapılarak literatüre katkılar sunmuştur. Elibüyük'ün (2013) yaptığı çalışmasında Malatya bölgesinin tarih öncesinden günümüze kadar ki süreçte yerleşim alanlarını; süreç içerisinde Prehistorik Dönemin Neolitik, Kalkolitik, Tunç Cağı ile tarihi dönemlerin Hitit, Roma, Bizans, Selcuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerine ayrılarak incelenmiş, gelişim sürecini detaylı bir şekilde haritalarla ortaya koymuştur. Bu yerleşim alanlarını günümüz yerleşimleri, mahalle yerleşimleri, köy yerleşimleri ve kasaba ve şehir yerleşimleri olarak gruplara ayırarak değerlendirmeler yapılmıştır. Eskici'nin (1993) yaptığı çalışmasında Osmanlının son Dönemlerine kadar Malatya'nın merkezi olan Battalgazi ilçesinin önemi ve konumu vurgulanmıştır. Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Döneminden kalan ve Battalgazi bölgesindeki cami ağırlıklı olmakla birlikte kervansaray, okul ve çeşme gibi anıtsal yapılar hakkında detaylı bilgiler yer almaktadır. Eyüpgiller'in (2014) yaptığı çalışmasında Arapgir ilçesinin tarihsel gelişimini, anıtsal yapıların güncel durumlarını, geleneksel Arapgir evlerinin plan tipolojileri mekan dizilim yöntemiyle mekanlar arasındaki bağlantıya değinilmiştir. Arapgir'de bulunan kültür varlıklarının envanteri çıkartılmıştır. Geleneksel evlerin envanter fişi oluşturarak, evler hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Karaarslan'ın (2019) yaptığı çalışmada Malatya ili Yeşilyurt ilçesinin kentsel sit alanlarını ve çevresini kapsayan tarihi kent dokusunu oluşturan etmenler detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Bölgedeki geleneksel doku belgelenmiş ve korunarak gelecek nesillere aktarılması için önerilerde bulunulmuştur. Karaarslan ve Çelik'in (2019) yaptığı çalışmasında Malatya ili Yeşilyurt ilçesinin kentsel sit alanı ve çevresinde koruma bağlamında ve kentsel etmenler hakkında yapılan değerlendirmeler neticesinde önerilerde bulunulmuştur. Bu çalışma Karaarslan'ın (2019) yüksek lisans çalışmasından üretilmiştir. Karabacak'ın (2013) yaptığı çalışmasında Malatya şehrinin geleneksel dokusunun hızlı büyüyen nüfus ve göç neticesinde ortaya çıkan aşırı kentleşme ihtiyacı sonucunda yok olduğunu resim ve

haritalarla ortaya koymuştur. Karakaş'ın(2019) yapmış olduğu çalışmasında kent meydanlarının oluşumu ve gelişimi konusunda detaylı bilgilere yer vermiştir. Malatya kent meydanını süreç içerisinde değişimi ve dönüşümünü irdeleyerek, kent alanının kullanım kalitesi, spss yöntemi ile kullanıcılar tarafından değerlendirilmiştir. Ortaya çıkan veriler neticesinde kent meydanı hakkında önerilerde bulunulmuştur. Metin'in (2013a, 2013b) yapmış olduğu çalışmalarda Malatya bölgesinin, Türk hakimiyetine geçişinden başlayarak, Selçuklu Dönemindeki Türk ve İslam kültürünün ve bu yöndeki yerleşim ve iskan faaliyetleri hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Malatya şehrinin siyasal ve tarihsel gelişiminden bahsetmiştir. Pilten'in (2014) yaptığı çalışmasında Malatya şehrinin ve Battalgazi ilçesinin; tarihsel, coğrafik ve kültürel özelliklerine değinilmiştir. Battalgazi ilçesinin tarihi surlarının süreç içerisindeki durumları hakkında irdelemeler yapılmıştır. Bu bağlamda koruma imar planı ve kent peyzajı hakkında öneriler sunulmuştur. Şancı'nın (1996) yaptığı çalışmasında Malatya ili Darende ilçesinin coğrafik, sosyo-kültürel ve tarihi açıdan öneminden bahsetmiş; bu bölgede ve çevresinde yapılan han, hamam, cami, türbe, bedesten, gibi anıtsal yapıları detaylı bir şekilde incelenmiştir. Tespit edilen bu yapılar mimari ve tarihi yönden irdelenerek gelecek çalışmalara önemli bir altlık oluşturmuştur.

Tarihi yapıların korunması konusundaki çalışmalara bakıldığında: Ahunbay'ın (2014) çalışmasında koruma ve restorasyon hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Koruma kavramının gelişimini, tabiat ve kültür varlıklarının ne ölçüde değerlendirildiğini ve korunduğunu, anıtların ne türde bozulmalarla karşılaştığını, restorasyon öncesi yapılan çalışmaları ve restorasyon projeleri hakkında detaylı bilgilere yer verilmektedir. Restorasyon tekniklerini, tarihi çevre koruma olgusu, kültür varlıklarının korunması için yapılan antlaşmalar ve kurulan örgütleri detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Ahunbay'ın (2019) çalışmasında kültürel mirasın korunması için geliştirilen uluslararası ilkeleri, bu alanda yapılan toplantı, bildiriler ve tüzükler eşliğinde detaylı bir şekilde anlatmıştır. Ayrıca çalışmada çağdaş koruma tekniklerini ve teşhis ve uygulama yöntemlerini örneklerle irdelemiştir. Aladağ'ın (2010) yaptığı çalışmasında kültür varlıklarının tanımı, koruma yöntemleri ve kapsamını detaylı bir şekilde açıklamıştır. Türkiye'de ve Dünya'daki koruma yöntemlerini, gelişimini ve uygulamalar üzerinden incelemiştir. Kültür varlıklarını koruma hakkında bir metodoloji geliştirerek Küçük Ayasofya Camii ve Haseki Hürrem Sultan Hamamı örneği üzerinden uygulamıştır. Elde edilen veriler neticesinde koruma konusunda değerlendirme ve

önerilerde bulunmuştur. Aslan'ın (2016) çalışmasında arkeolojik ve kırsal mimari miras kavramları hakkında detaylı bilgilere yer vermiş, Türkiye'de seçilen on dört arkeolojik ve kırsal yerleşke özelinde karar verilen alanlarda mimari miras kriterleri belirlemiştir. Delphi yöntemiyle uzmanlar eşliğinde kültürel miras kriterlerinin önem sırasını belirlenmiş, koruma pratikleri üzerinden görüşlerin uzlaşı düzeyi belirlenerek ileriye yönelik koruma üzerine öneriler geliştirilmiştir. Avşin'in (2020) yaptığı çalışmasında Türkiye'de bulunan Roma, Doğu Roma, Selçuklu ve Osmanlı Dönemlerine ait dört tane tarihi köprünün mimari özellikleri ve süreç içerisinde geçirdiği değişimleri incelenmiştir. Bu yapıların özgünlük analiz yöntemi ile günümüze kadar koruma çalışmalarından kaynaklı özgünlük durumlarında meydana gelen değişimleri belirlenmiştir. Tarihi köprülerin süreç içerisinde geçirdiği müdahalelerin özgünlük üzerinden ne kadar başarılı olup olamadığı tartışılmış ve daha nitelikli korunmasına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Batukan'ın (2017) yapılan çalışmasında koruma kavramı ve yöntemi hakkında geniş bir bilgiye yer verilmiştir. Koruma konusundaki yöntemler hakkında ve koruma yöntemleri arasından kültür varlıklarını taşıma yöntemini irdeleyerek Kayseri bölgesindeki örnekler üzerinden çalışmasını tamamlamıştır. Bülbül'ün (2016) yaptığı çalışmasında kültürel miras ve özgünlük değerleri hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Çalışmasında Konya İnce Minareli Medresesi üzerinden Nara Özgünlük kriterlerini (tasarım/form, malzeme, yapım tekniği, işlev, konum ve çevre, yapının kimliği ve ruhu) kullanarak, yapının özgünlüklerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bu kriterleri kendi içinde yüzdelik değerler vermiş ve özgünlük ölçütü çözümleme yöntemi geliştirilmiştir. Medrese özelinde yapılan grafikler, belge ve gözlemler neticesinde yapının duvar, döşeme, tavan gibi bütün mimari ögeleri ve mekanlarının özgünlüğünü çıkartmıştır ve değerlendirmede bulunmuştur. Coşkun'un (2012) yaptığı çalışmasında geçmişten günümüze kadarki süreçte koruma olgusunun tanımı, kavramı ve nasıl geliştiğini ve dönüştüğünü geniş bir şekilde anlatmıştır. Koruma olgusunun ve yaklaşımını Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi olarak ikiye ayırarak sürecin nasıl geliştiğini irdelemiştir. Günümüzde koruma yaklaşımını İstanbul'daki Ayasofya Camisi, Fatih Camii, Topkapı Sarayı Müzesi ve Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu gibi anıtsal yapılar üzerinden incelemiş ve sonuçlar çıkartmıştır. Erşen'in (2009) çalışmasında koruma kavramı ve yöntemi ve gelişimi hakkında tanımlar ve detaylı bilgiler yer almaktadır. Avrupa'da koruma anlayışını ve yöntemini detaylı bir şekilde irdelemiş ve Türkiye'de koruma olgusu ve

kurumsal yapılanmayı 1800'lerden günümüze kadarki sürece değinilmiştir. Çalışma alanı olan Edirne kentinin tarihsel gelişimini ve koruma kurulunun, 1976 dan 2006 yılları arasında koruma alanındaki kararları gruplandırarak detaylı bir şekilde belirlemiştir. Alınan bu kararların Edirne Kale içi sit alanının etkilerini araştırarak değerlendirmelerde bulunmuştur. Korumaz'ın (2011) çalışmasında tarihi yapıların cephecilik koruma anlayışının gelişimini detaylı bir şekilde anlatmıştır. Ayrıca cephecilik anlayışıyla yapılan koruma çalışmalarını örnekler eşliğinde değerlendirmek için 12 adet değerlendirme kriteri belirlemiştir. Örnekler üzerinde cepheler üzerinden SWOT ve AHP analiz yöntemlerini kullanarak, bir model geliştirilmiş; tarihi yapıların sahip olduğu değerlerin iyi ya da kötü olarak nasıl etkilendiği objektif olarak ortaya konmuştur. Şahin'in (2014) çalışmasında koruma kavramı, gelişimi ve uluslararası tüzük ve kuruluşlar hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Çalışma alanı olarak Kapadokya Güzelyurt bölgesi seçilmiştir. Çalışma alanı özelinde bölgenin fiziki, sosyo-kültürel özellikleri, geleneksel konutların mimari özellikleri, plan tipolojileri ve kullanıcıların sosyo-kültürel yönleri incelenmiştir. Bu değerlendirmeler neticesinde süreç içerisinde günümüze kadar geleneksel konutların fiziki ve sosyal değişimleri belirlenmiş ve bu veriler ışığında yapıların korunması üzerine önerilerde bulunulmuştur. Korumaz'ın (2015) yapılan çalışmasında kültürel miras değerlerinin tarihsel süreçteki gelişimi, bu alanda yapılan antlaşmalar ve kararlar hakkında detaylı bilgilere yer vermiştir. Tarihi yapıların bilgi teknolojileriyle olan iletişim sürecine değinilmiştir. Kültürel mirasın değerlendirilmesinde karar verme sürecinde kullanılan yöntemler hakkında bilgilere yer verilmiştir. Alan çalışmasında Fuzzy AHP Analiz yöntemi kullanılarak, iki yapı üzerinden ele alınmıştır. Bu yapıları, belirlenen kültürel miras değer kriterleri eşliğinde uzmanlara sorularak kriterlerin ağırlık dereceleri belirlenmiştir. Kültürel miras kriterlerinin referans alarak kriterlerin yapıların müdahaleler öncesi ve sonrasında kültürel miras değerlerinin önem sıralaması yapılarak değerlendirmeler yapılmış ve bir model geliştirilmiştir. Bu model ile veri tabanı üzerinden diğer kurumlarında katılarak kültürel miras politikaları, yatırımların daha verimli olmasına ve karşılaşılacak problemlerin kolayca çözümlenmesine olanak sağlanması için bir altlık oluşturmuştur. Özorhon'un (2008) yaptığı çalışmasında özgünlük, modernlik ve mimarlığın modernliği kavramlarının kurumsal çerçevesi hakkında detaylı bilgiler yer almıştır. Çalışma kapsamı olarak; Türkiye'de mimarlık alanında modernleşme konusunda önemli bir aralığa sahip olan 1950-1960 yılları arasındaki dönem

incelenmiştir. Modernlik bağlamında özgünlük anlayışının gelişimi anlatılmıştır. Çalışma alanı olarak altı yapı üzerinden; plan, kesit, cephe ve diğer dokümanlar eşliğinde belirlemiş olduğu (yere özgülük, mekânsal kurgu, form, malzeme-teknoloji) özgünlük kriterleri bağlamında yapıları değerlendirmiştir. Bu dönemde Türkiye'de modern üslupla yapılan yapıların değerlerini vurgulamaya çalışmıştır. Şahan'ın (2014) yaptığı çalışmasında 1946-1966 yılları arasında İstanbul Boğaziçi'nde yapılan apartmanların oluşum süreci, mimari özellikleri ve etki eden faktörler detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Kültürel miras değerleri ve özgünlük değerleri özelinde kurumsal çerçeve oluşturulmuş ve belirlenen kültürel miras değerleri detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Çalışmada yer alan 17 adet apartmanın belirlenen kriterler eşliğinde, mimari değerlerini ve özgünlükleri tablolar halinde ortaya konmuştur. Yapıların, yapısal puanlamalar oluşturularak kendi aralarında özgünlükleri kıyaslanmış ve öncelikli koruma önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır. Ulukan'ın (2014) yaptığı çalışmasında tarihsel anıtların özgünlüğünü belirlemek için bir model önermiştir. Çalışmanın ana konusu olan özgünlük değerlerini Nara Özgünlük bildirgesindeki kriterleri referans alarak belirlemiştir. Çalışma kapsamında oluşturduğu modelde; anıtsal yapıların özgünlüğü üzerine konunun uzmanları tarafından ortaya koydukları sözel verileri, Fuzzy Bulanık Mantık yöntemini kullanarak sayısal olarak veriler ortaya koyan bir model geliştirmiştir. Bu yöntemle İstanbul özelinde 7 adet tekke yapısı üzerinden özgünlüklerini sayısal olarak ortaya koyarak değerlendirmeler yapılmıştır. Yılmaz'ın (2006) yaptığı çalışmasında koruma kavramı ve süreç içerisindeki gelişimi üzerine detaylı bir şekilde değinmiştir. Avrupa'daki İtalya, Almanya, İspanya, İngiltere, Yunanistan, Fransa ülkelerinin kültür varlıklarına olan bakış açıları ve uyguladıkları yöntemlerden bahsedilmiştir. Türkiye'deki kültür varlıklarının korunması için çıkan kanunlar ve bu süreçte diğer Avrupa ülkeleriyle kıyaslanmıştır. Zeyrek'in (2019) çalışmasında Zeyrek Cami ve Çevresini kaplayan bölgede er alan 37 geleneksel konut üzerinden bir çalışma yapılmıştır. Bu yapıları özgünlük bağlamında el almış, yapıların süreç içerisinde meydana gelen değişim ve dönüşümleri taşıyıcı sistem, plan, cephe biçimi, malzeme, işlev ve çevresel özgünlükleri bağlamında irdeleyerek tespitlerde bulunmuştur.

Kültürel miras, koruma, miras değerleri, özgünlük gibi kavramların tanımları, tarihsel gelişimi gibi konular için UNESCO, ICCROM, ICOMOS, ICOM, T.C. Kültür Bakanlığı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Yüksek Kurulu gibi ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşların ortaya koyduğu veriler incelenmiştir. Ayrıca bu alan ile alakalı

Ahunbay,2014; Feilden ve Jokilehto,1993; Inaba,2009; İpekoğlu,2006; Palabıyık,2011; Stovel,1995, Ulukan,2014; Taylor ve Cassar,2008 gibi birçok uzmanlar tarafından ortaya konulan çalışmalar detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Bu bağlamda yapılmış çalışmalara bakıldığında; çalışma alanının merkezini oluşturan Malatya ili Yeşilyurt ilçesi Yakınca Mahallesinde yer alan geleneksel konutlar hakkında daha önceden hiçbir çalışma yapılmamıştır. Anıtsal yapılar üzerinde yapılan birkaç özgünlük değerlendirme çalışması dışında bu alanda yetersiz denecek kadar az çalışma yapılmıştır. Özellikle geleneksel konutların özgünlüklerinin değerlendirilmesi bağlamında böyle bir çalışma olmaması nedeniyle bu çalışma önemli bir konuma sahiptir. Bu kapsamda çalışma alanı olarak; Malatya özelinde geleneksel konutların özgünlüğünü değerlendirmek için ve her bölgede uygulanabilecek bir model geliştirilerek, yapıların korunması için önerilerde bulunulması hedeflenmiştir.

2. KÜLTÜREL MİRAS, MİMARİDE KORUMA VE ÖZGÜNLÜK KAVRAMI

Kültür insanların veya toplumların barınma, korunma, yiyecek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için ortaya konan araç ve gereçleri, teknikleri kapsayan; inançları, gelenek ve görenek gibi soyut ve toplumsal olguların yanında düşünce, durum ve tutumlar gibi bütün davranış ve yaşam tarzını da içine alan somut veya soyut her şeyi kapsamaktadır (Örnek, 1971). İnsanları diğer varlıklardan farklı kılan kültür oluşturabilme eylemidir. Kültür, çeşitli çevresel etkenlerden şekillenerek, farklı durum ve koşullara karşı hayatta kalabilme eylemlerini ortaya koyar ve bu bağlamda toplumdan topluma farklılık gösterir. İnsanların ve toplumların doğmuş oldukları çevrelerde ki kültürlerle şekillenip biçimlenmesi sonucunda kimlik kavramı oluşmaya başlamıştır. Bu bağlamda kimlik, kültürlerin oluşturduğu davranış biçimleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Kimliğin kültürel ve sosyal yönlerinden bahsetmekte mümkündür. Kimliğin sosyal davranışlar için 'kültürel kimlik', 'kolektif kimlik' gibi terimlerle ifade edilebilir. Toplumlar bulundukları kültürler sayesinde birbirileri ile uyumlu bir şekilde yaşayarak, paylaşarak ve kaynaşarak iletişim kurabilmektedirler. Bu iletişimler 'kimlik' üzerinden yapılmaktadır ve toplumlar genişledikçe ve kompleks olmaya başladıkça, kimlik düşünceleri çeşitlenmeye ve farklılaşmaya başlamıştır (Karkın ve Karaburun, 2012).

Günümüze kadar çok fazla gelenek ve değer yok olmasına rağmen, birçok kültürel miras değerleri fark edilerek korunmaya alınmıştır (Clifford, 1988). Bu kültürel süreç içerisinde oluşan kültürel çevrenin büyük bölümünü konutlar oluşturmaktadır. İnançlar, örf ve adetler, alışkanlıklar, ekonomi, aile yapıları gibi sosyal bileşenler kültürel çevreyi oluşturan etmenlerdir. Bu bileşenlerden etkilenerek oluşan geleneksel mimari, insanların ve toplumların ortaya koyduğu kültürel ve fiziksel normlarda oluşmaktadır. Geleneksel mimari biçimler ekonomik, duygusal ve fiziki ihtiyaçları karşılamak için oluşturulmuştur (Lim, 2007). Kültürel mirasın önemi gün geçtikçe artarak devam etmektedir. Kültürel mirasın tasarım, malzeme, işçilik ve yerleşim yerleri gibi değerlerinin önemi yanında, zaman içerisinde işlev, gelenek ve teknikler ve yapının ruhu gibi değerlerde önemini arttırmıştır (Jerome, 2008). Geleneksel konutlar, insanların ve toplumların tarih boyunca ortaya koyduğu kimliklerini yansıtan en önemli değerlerdir (İpekoğlu, 2006). Barınma, korunma gibi ihtiyaçları karşılamak için tasarlanan konutların tasarım ve form kurguları, ait oldukları kültürlerden etkilenmektedir (Rapoport, 1969). Kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan

geleneksel konutlar ve dokularının, korunarak gelecek kuşaklara aktarılması elzem bir durumdur. Süreç içerisinde kültür, kültürel kimlik, kültürel miras ve koruma gibi kavramların; kapsamı, tanımı, algılama ve uygulama durumları değişime ve dönüşüme girerek günümüze kadar gelmiştir. Çalışmanın bu bölümünde; kültür ve kültürel miras, koruma, kültürel miras değerleri ve özgünlük kavramlarının tanımı ve tarihsel süreç içerisinde değişimi ve dönüşümü hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir.

2.1. Kültür, Kültürel Kimlik, Kültürel Miras Kavramları ve Tarihsel Gelişimi

Kültür kavramı;

Kültür kavramı, farklı bilim dallarında çalışma konusu olmuş, çok çeşitli anlamlarda ve kavramlarda kullanılmaya devam etmiştir. Birçok araştırmacı ve uzman kültürü tanımlamıştır. White'a göre kültür insanoğlunun yaptığı ve tasarladığı her şeyi içine alan bir olgu olduğunu belirtmiş; kültürün, teknoloji, iletişim, ulaşım, üretim gibi maddi kültür bileşenleri ile örf, adet, gelenek ve görenekler gibi manevi bileşenleri içine aldığını vurgulamıştır (Whıte, 1959). Toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun içinde bulunduğu kültürün bilgi, sanat, ahlak, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütünü oluşturduğunu ifade edilmiştir. Simith'e göre kültür kavramı, insanların ve toplumların yaşamlarını kapsayan gelenek ve görenekleri, örf ve adetlerini içine alan bütün, sosyal ve fiziki faaliyetler olarak tanımlamaktadır (Smith, 2005). Bauman ise kültürü, insanların yaşantılarına şekil veren ve sınırlandıran bir etmen olduğunu savunmuştur (Bauman, 1999). Rapoport kültür kavramını çok geniş bir şekilde ele almıştır. Kültürü, insanı etkileyen bütün etmenlerin yanı sıra sosyal sistemi oluşturan, çevreleyen ve bu sistemi belirli bir yere özgün kılan, insan çevre ilişkisini şekillendiren etmenler olarak nitelendirmiştir. Ayrıca Rapoport, kültürü oluşturan bileşenleri, insan ve kültür davranışı arasındaki etkileşimi ayırarak detaylı bir şekilde incelemiştir (Rapoport, 1969). Ayrıca birbirini tamamlayan üç ana tanımla ifade etmiştir. İlk tanımı bir grubun veya toplumun hayat biçimi olarak betimlemiştir. İkinci tanım ise anlamlar ve şematik olarak sembollerle aktarılan bir disiplin olarak tanımlamıştır. Son olarak ise bir gurubun ya da toplumun hayatını devam ettirebilmesi için uyguladığı hal, hareket ve davranışların uygulandığı strateji olarak vurgulamıştır (Rapoport, 1998; Rapoport, 2004). Bektaş ise kültürü, insanların çevresini şekillendirirken süreç içerisinde ortaya koyduğu etmenlerin bütünü olarak ifade etmektedir (Bektaş, 1999). Toplumsal yaşamla birlikte ortaya konulan beceriler, değerler ve olgular tümünü oluşturan kültür, değişen ve çeşitlenen her toplum gibi

tarihsel süreç içerisinde devingen ve gelişime açıktır (Zorlu, 2004). Yücel ve Yeniyıldız'a göre kültür, toplulukların duygu ve düşünce kalıplarını içeren, herhangi bir dönemin bilgi birikim ve izlerini yansıtan; insanların sosyal yapısını oluşturan din, dil, ahlak, gelenek ve görenek, sanat ve edebiyat gibi etmenlerin hepsini kapsamaktadır (Yücel ve Yeniyıldız, 1990). Yazgan'a göre kültür, yakın bölgelerde yaşayan insan ve toplulukların sanat, zanaat, beceriler, yaşam sitillerini ve ortak paydalarını bir sonraki kuşaklara aktardıkları sistem olarak tanımlamıştır (Yazgan, 2016).

Kurtar ve Somuncu kültürel kavramın devamlılığını sağlamak için sıklıkla etkileşime geçilen sanat objeleri, mimari ve peyzaj ögeleri gibi somut kültürel değerlerin yanında; dil, din, türkü, dans gibi soyut değerlerin de çok önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamıştır (Kurtar ve Somuncu, 2013). Bu sebeple kültür kavramı günümüzde birçok farklı anlamda ifade edilebilmektedir. Antropoloji, sosyoloji, felsefe, sosyal, psikoloji gibi birçok disiplinlerden derlenen 160'dan fazla tanımı bulunmaktadır (Kroeber ve Kluckhohn 1952, Aktaran Güvenç, 1972). Güvenç kültürü, bilimsel alan, beşeri alan, estetik alan, maddi(teknolojik) ve biyolojik alan olarak dört bölüme ayırmıştır (Güvenç, 1972). Kültürün insan ve çevre üzerindeki etkisi yadsınamayacak kadar fazladır. Bu yönde Altman ve Ark, (1980) kültürün insan-çevre üzerindeki etkisini dört bölüme ayırarak anlatmıştır. İlk tanım; değerler ve normlar, algılar ve alışkanlıklar, inançlar ve algılamalar, grup ya da toplum davranışları olarak belirtilmiştir. İkinci tanım ise kültür sözcüğünün belirli bir toplum tarafından ortak görüş paylaşılabilen biliş hissediş ve davranışları belirlemek için kullanılmıştır. Üçüncü tanım ise kültürün kendi kendini koruyarak nesilden nesille inançları, davranışları, değerleri aktarmasını ifade etmiştir. Dördüncü tanım ise kültürün mekanlar, yapılar gibi fiziksel çerçevedeki etkilerini ifade etmiştir (Altman ve Ark., 1980). Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı gibi kültür kavramının; farklı disiplinler tarafından uzmanlık alanlarına göre ele alması nedeniyle ve bu kavramın yalın, sade bir tanımla anlatılamayacak kadar kapsamlı olması sebebiyle bütün disiplinlerin üzerinde uzlaştığı tek bir tanımını bulmak zor olmaktadır (Çetintaş, 2016).

Kültürü oluşturan inanç, gelenek ve görenekler, örf ve adetler, yaşam biçimi, sosyal hayat, alışkanlıklar gibi etmenler; tarih boyunca insanları, yapılı çevreyi ve mekanları şekillendirmeye ve değiştirmeye devem etmektedir. Mekan olgusu süreç içerisinde değişen kültürlerle birlikle kendisi de değişim ve dönüşüm içerisinde olmuştur. İlk zamanlarda mekanlar sadece korunma barınma, dinlenme gibi temel

ihtiyaçları karşılamak için kullanılmış olsa da zaman içerisinde özellikle kent yaşantısı içerisindeki insanlar tarafından ihtiyaçların yanında bir statü, sosyalleşme ve aktivite alanları haline gelmiştir (Yazgan, 2016). Turgut ise kültürü ve kültürel etkileşimi, mekânsal kurgu üzerinden anlatmış; süreç içerisinde insan ve çevresi arasındaki etkileşim ve iletişimden kaynaklandığını ve ortaya çıkan kültürün devingen mekanlar üzerinden etkisini vurgulamıştır. Bu bağlamda kültürün, insanoğlunun ortaya koyduğu, tasarladığı ve şekillendirdiği soyut ve somut her şey olduğu ve süreç içerisinde bu olgulardan oluşan etmenlerin de insanları ve çevresini şekillendirdiği sonsuz bir etkileşim olduğu ifade edilebilir. Toplumlar kendi kültürlerini oluştururken atalarından aldıkları gelenek, görenek, davranış ve adetlerinden etkilenerek kendi kültürlerini oluşturmaktadırlar. Bu nedenle hiçbir kültür gönümüze kadar homojen veya saf olarak gelmemiş, kültürler iç içe geçerek heterojen bir şekilde günümüze kadar gelebilmiştir (Eagleton, 2000). Bu kapsamda kültür, topluma ait somut ve soyut değerlerin bütününden oluşmaktadır. Tarih boyunca değerlerini koruyan kültürel değerler gelecek nesillere ve günümüze ışık tutan birer miras olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar arasındaki kültürel farklılıklar olduğu gibi toplumlar arasında da kültürel farklılıklar ve çeşitlilikler bulunmaktadır. Bu farklılık ve zenginlik içerisinde insanlar ortak payda, değer ve hoşgörü içerisinde iletişim ve etkileşim halinde bulunurlar. Her toplum kendine has kültürel değer ve normlara sahiptir. Bu farklılık geçmişten gelen birikim, inanç, ahlak, gelenek ve görenek, fiziki ve coğrafik ortam gibi etmenler neticesinde ortaya çıkmıştır. Faklı bölge ya da aynı bölgede olsun toplumlar arasında kültürel farklılıklar ve çeşitlilikler sıklıkla görünmektedir. Örneğin misafirlik, selamlaşma, dini ve sosyal ritüeller gibi birçok eylem toplumlar arasında değişiklik göstermektedir. Örneğin; Türkiye'de aynı bölgede yaşayan insanlar arasında bile müzik, yemek, kıyafet gibi birçok kültürel değerlerde farklılık ve çeşitlilik görülebilmektedir. Bu örnekler bile ülkemizin ne kadar eşsiz ve güzel kültürel değerlere ve normlara sahip olduğunu göstermektedir. Toplum ile kültürün bir bütünün parçası olduğunu düşünürsek ne toplum kültürsüz var olabilir ne bir kültür toplumsuz kendini var edebilir ne de varlığını sürdürebilir. Sosyo-kültürel yapı denilen kavram aslında toplumsal yapı ile kültürel yapının etkileşimini, birlikteliğini ifade etmektedir. Bu toplumsal kültürel zenginlik, kimlikler sayesinde uyum ve hoşgörü içinde iletişim halindedir. Kültürlerdeki çeşitlilik ve farklılık arttıkça ortaya çıkan kimlikler de çeşitlenmiş ve farklılaşmıştır.

Kimlik Kavramı;

Connolly kimliğin farklılık ve çeşitlilikten ortaya çıktığını savunmuş; insanların kişinin seçtiği veya istediği şeylerden çok ne olduğu ve nasıl tanındığına bağlı olduğunu vurgulamıştır (Connoly, 1995). Correa kimliğin, süreç içerisinde gelişime ve dönüşeme uğrayarak bilinçli olmadan oluştuğunu ifade etmiştir (Correa, 2003). Kimlik sosyal ve fiziksel anlamlarıyla var olan karakteristik özelliklerini ve izlerini süreç içerisinde gördüğümüz ve bu izleri gelecek nesillere aktaran bir olgudur. Değişen sosyo-kültürel ortam, teknoloji, yaşantı gibi etmenler zaman içerisinde kimlikler üzerinde değişimlere sebebiyet vermektedir. Fakat bu değişim yaşanırken insanlar geçmişten de bağlarını koparamazlar. Al- Naim'e göre, süreç içerisinde kimlik değişime ve dönüşüme uğrayarak aktarılırken de kimliğin çekirdeğini oluşturan kültürel özün korunarak, gelecek nesillere aktarıldığını vurgulanmıştır (Al-Naim, 2008). Güvenç'e göre kimlik, kişilerin veya toplulukların kendilerini nasıl tanıttıklarına verdikleri cevap olarak nitelendirmiştir. Toplulukların kendilerine has özelliklerinin ve niteliklerinin farklılığını ortaya koymaktan ziyade, ortak yönleriyle ve kimlikleriyle ön planda oldukları görünmektedir (Güvenç, 1995). Balamir ise kimliği, kişinin tarihsel süreç içerisinde diğer insanlarla etkileşimi sonucunda ortaya çıkan değer olarak tanımlamış, aidiyet ve karakteristik kavramları üzerinden ifade etmiştir (Balamir, 1993). Rapoport ise kimliğin, özel kimlik ve halk kimliği olarak ikiye ayrılması gerektiğini vurgulamıştır (Rapoport, 1969). Kimliğin, sosyal ve kültürel bağlamı bulunmaktadır. İnsanlar ortaya koydukları kültür ile diğer canlılardan ayrılmaktadır. İnsanların ilk zamanlardan itibaren içinde bulunduğu kültür, bizleri zaman içerisinde şekillendirmeye ve dönüştürmeye başlamaktadır. Böylece bu kültür ortamında kimliklerimiz de şekillenmektedir. Toplumlar arttıkça ve çeşitlendikçe kültürler de çeşitlenmiş ve farklılaşmıştır. Böyle bir kültür ortamında kimliklerimiz, bizleri bağlayan ve diğerlerinden ayrışmamızı sağlayan önemli kanıtlardır. İnsanların nasıl bir kimliği var ise, o kültür ve dönem içerisinde oluşturdukları veya tasarladıkları her türlü soyut ve somut değerlerin de birer kimliği bulunmaktadır. Bu bağlamda özellikle dönemin kültürel kimliğini, yaşanmışlığı ve koşullarını gelecek kuşaklara anlatması bağlamında kültürel miras değerlerinin önemi ortadadır.

Kültürel Miras;

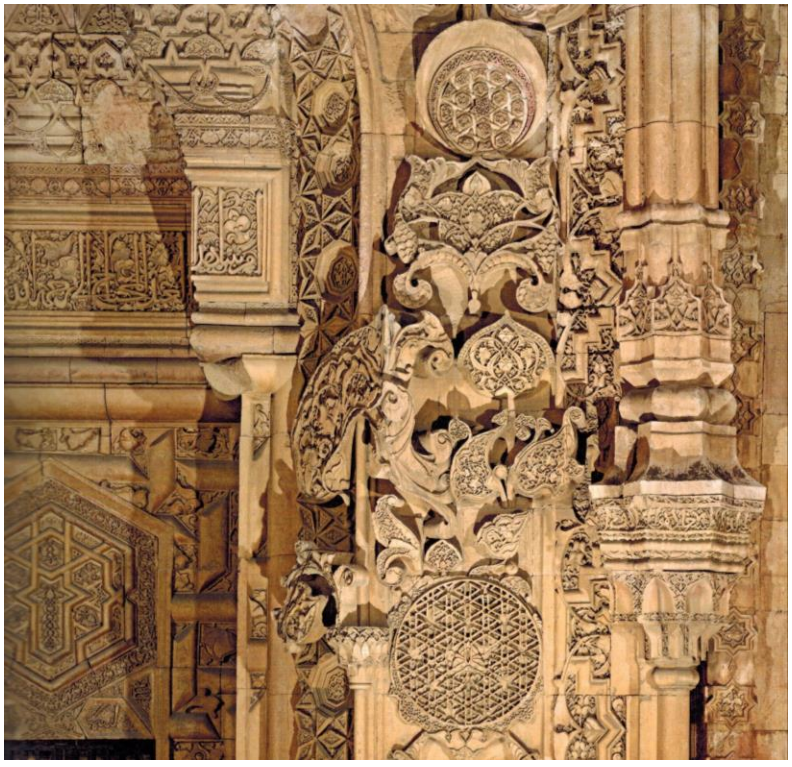
İçinde bulunduğumuz mekanlar ve onları oluşturan yapılar; bizlere kullanıcıların dönemin sosyo-kültürel izlerini, mimari üsluplarını, yaşam biçimlerini ve ihtiyaçları gibi kültürel kimlikleri hakkında veriler sunmaktadır. İnsanlar sahip oldukları veya

özlem duydukları kültürlerden ilham alarak çevresini şekillendirmeye ve tasarlamaya çalışmıştır. Bu bağlamda yapılara ve çevreye bakarak, dönemin kültürel kimlikleri hakkında değerlendirmeler yapılabilmektedir. İnsanların ve toplumların nasıl bir kimliğe sahipse insanların oluşturduğu veya tasarladığı her türlü soyut veya somut değerlerin kendine has kimlikleri bulunmaktadır. Kültürel miras kavramı günümüzde birçok disiplinin çalışma konusu olduğundan çok farklı ve çeşitli anlamları kapsamaktadır. Bu nedenle kültürel miras kavramı hakkında araştırmacıların görüşlerine yer verilmiştir. İnsanoğlunun ilk yaratılışından itibaren günümüze kadarki süreçte insanların tasarladığı ve ortaya koyduğu somut ve soyut değerleri kapsayan kültürel miras, dönem dönem kesintiye uğratılmaya çalışılsa da sürekli birbirine eklenerek, geçmişimizi yansıtarak geleceğimize ışık tutmaya devam etmektedir (Güvenç, 1995; Çakırca, 2010). Asatekin'e göre en geniş anlamıyla yer altındaki ve üstündeki, su altındaki her türlü taşınır taşınmaz geçmiş kültürlerin izlerini; belge, sanatsal ve estetik gibi değerlere sahip olan her şey olarak tanımlamaktadır (Asatekin, 2004). İsen ve Ark., ise kültürel mirası, tarih boyunca insanların yaşanmışlıklarını ve birikimlerini geliştirerek gelecek nesillere aktardığı veriler olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda kültürel mirasın sadece elle tutulur gözle görülür somut taşınır, taşınmaz varlıklar olmadığını; ayrıca dil, türkü, fıkra, hikaye gibi soyut değerleri de içine aldığını savunmuştur (İsen ve Ark., 2003). Kültürel miras; geçmişle gelecek arasında köprü kuran, kimlik sorununu çözebilen, tarih ve aidiyet bilinci yaşatan, kuşaklar arası iletişimi sağlayan değerler olarak tanımlanmıştır (Çoban, 2014). Unesco'ya göre kültürel miras; tarihi, estetik, arkeolojik, bilimsel, etnolojik ve antropolojik değere sahip alanlar, yapı grupları ve sit alanları olarak ifade edilmiştir (Altaş, 2014). Kültürel miras kavramının çerçevesi ve sınırı zaman içerisinde değişiklik göstermiştir. Önemli miras değerine sahip anıtsal yapılar, sit alanları, tarihi ve kültürel değere sahip eserler ve arkeolojik alanların yanına zaman içerisinde, belge, sanatsal ve estetik değere sahip sivil mimari örnekleri de eklenmeye başlanmıştır. Günümüzde ise yapıları da içine alarak bölge ve şehir ölçeğinde kültürel mirasın alanı içine girmeye başlamıştır (Sargın ve Dinç, 2017).



Şekil 2.1. Somut olmayan kültürel miraslarından gösteri sanatları alanında Hacıvat ile Karagöz, (web adresi: https://bi-ozet.com/2018/04/10/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-calistayi-gerceklesti/, (ziyaret tarihi, 4 nisan 2020)

Kültürel miras; toplumun dayanışma ve birlik duygularını perçinleyen geçmişin ve yaşanmışlıkların izlerini yansıtan, geçmişten gelen bilgi ve değerler birikimini aktarılmasını sağlayan, geleceğin şekillenmesinde etkin rol oynayan değerler bütünü olarak ifade edilebilir. Kültürel miras, bu bakımdan kimliğimiz, kültürümüz, tarihimiz ve sanatımızla soyut ve somut değerlerin bütününü kapsamaktadır. Bu kapsamda maalesef soyut olmayan kültürel mirasların korunması diğer somut kültürel mirasa göre çok zor olmaktadır. Çünkü o kültürel mirası oluşturan kişinin veya grubun yok olması sonucu bu miras sonsuza dek yok olmakla karşı karşıya kalmaktadır (Can, 2009).



Şekil 2.2. Divriği Ulucami ve Darüşşifası'nın kuzey taç kapı çerçevesinin detayı (Kuban, 2014)

Kültürel miras kavramı zaman içerisinde genişleyerek ve değişerek günümüze kadar gelmiştir. İlk zamanlarda kültürel miras ve koruma kavramının oluşumunda; anıtsal yapıları içine alsa da süreç içerisinde sivil yapıları, kentsel ve kırsal alanlar gibi somut öğelerin yanında somut olmayan; dil, şiir, gelenek ve görenek, müzik, gibi değerleri kapsamaya başlamıştır. Bu süreçte önemli olaylar ve dönüm noktaları kültürel mirasın gelişmesinde ve anlaşılmasında etkin roller oynamıştır. Fransız İhtilali (18. Yy.) kültürel miras kavramının anlaşılması, bu alanda koruması ve restorasyon politikaların gelişmesinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Atina Tüzüğü (1931) ile somut kültürel miras tanımı uluslararası organizasyonlarda kullanılmış ve önemi artmaya başlamıştır. Venedik Tüzüğü (1964) ile somut kültürel miras önemini arttırarak bütün toplumun ortak değeri olarak betimlenmeye başlanmıştır. Bu kadar geniş kapsama sahip olan kültürel miras başlıca taşınır- taşınmaz kültür varlıkları ve somut- somut olmayan kültür varlıkları olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk zamanlarda taşınmaz kültür varlıkları sadece anıt yapılar olarak nitelendirilirken Venedik Tüzüğü ile bu kapsam genişletilmeye başlamıştır. Taşınmaz kültür varlıkları *"... sadece bir mimari eseri ...(değil), bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi ... (ve) ...yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar*" hale gelmiştir (ICOMOS, 1964; aktaran Sarıkaya, 2011). UNESCO 1972'de insanoğlunun günümüze kadar oluşturduğu veya tasarladığı evrensel değerlere sahip kültürel mirası Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması sözleşmesine göre; anıtlar, yapı toplulukları ve sitler olarak üç bölüme ayrılmıştır. Türkiye sözleşmeye 14.04.1982 tarih ve 2658 sayılı Kanunla taraf olma kararı almış; Kanun, Bakanlar Kurulu tarafından 23.05.1982 tarih ve 8/4788 sayılı kararla onaylanmıştır[1] (TBMM Kanunları, ziyaret tarihi, 12 ekim 2020)

1970'lerden sonra özellikle Avrupa Konseyi (1985), Washington (ICOMOS, 1987 ve UNESCO, 1989) toplantılarıyla birlikte somut kültürel mirasın kapsamı genişleyerek kırsal yerleşimler ve eski yerleşimler de eklenmiş ve ayrıca soyut kültürel miras değerleri de içine almaya başlamıştır. 2000'li yıllarla birlikte peyzaj öğeleri, kültürel ve doğal miras kavramları ve soyut kültürel miras değerleri kültürel miras kavramı içerisine dahil edilmeye başlanmıştır (Korumaz, 2015). Yüzyıllar boyunca

[1] Yukarıda bahsedilen kültürel miras kavramları olan anıtlar, yapı toplulukları, sitler gibi terimlerin tanımı ve kapsamı hakkında detaylı bilgi için bakınız(TBMM Kanunları, ziyaret tarihi, 12 ekim 2020).

toplumların deneyimleri ve birikimleri sonucunda ortaya çıkan kültürel miras kavramı ve kapsamı zaman içerisinde uluslararası kurum ve kuruluşların yapmış oldukları çalışmaların da etkisiyle değişmeye ve farklılaşmaya başlamış, gün geçtikçe kültürel mirasın kapsamı çeşitlenerek artmaya devam etmiştir.

Kültürel miras, günümüzde zaman ve sınır algısı olmayan çok boyutlu bir kavrama dönüşmüş, tarihçiler, felsefeciler ve filozofların sürekli ilgi alanı içerisinde yer almıştır. Bu ilginin temelini ise hangi öğelerin kültürel miras değerlerin içerisine gireceği değerlendirmesi ve sınıflandırma çalışması yatmaktadır (Üçcan, 2002). Örneğin tarih, sanat, bilim ve estetik açıdan değerli her türlü mimari öğe; heykel, resim, arkeolojik kalıntılar, yer altındaki ve üstündeki arkeolojik sitler, insanların oluşturduğu her türlü yapı ve toplulukları oluştururken, tarihi, manevi, dini, örf ve adet gibi soyut öğelerden oluşmaktadır. Kültürel miras, insanların bir yere, kültüre, topluma ait hissetmesini sağlayan, geçmiş ile gelecek nesiller arasında etkileşimi kurarak bilgi birikimini ve değerleri gelecek nesillere ileten, ortak değerler ve normları güçlendirerek bir bağ kuran önemli bir etmendir (Kiper, 2004). Genel olarak bakıldığında felsefeciler, tarihçiler, filozof ve yazar gibi uzmanların ifade ettikleri miras kavramının günümüz miras kavramı ile benzerlik oluşturduğu görünmektedir. Tarihi sit alanları, kale, kervansaray, cami gibi anıtsal ve sivil mimari ögeler ve kalıntılar, taşınır ve taşınmaz mimari ve sanatsal öğeler, sözlü ve sözlü olamayan yani soyut ve somut bütün kültür varlıkları kültürel miras kavramını oluşturmaktadır. Süreç içerisinde uluslararası kurum ve kuruluşlar kültürel mirası taşınır, taşınmaz, soyut, soyut olmayan gibi gruplara ayırarak tanımlamaya ve sınıflandırmaya çalışmışlardır. UNESCO, ICOMOS, ICCROM, ICOM gibi uluslararası kurum ve kuruluşlar kültürel mirası somut kültürel miras, somut olmayan kültürel miras, sualtı kültürel miras ve doğal miras olarak sınıflandırarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca somut kültürel miras taşınır ve taşınmaz kültürel miras olarak iki bölüme ayrılmıştır. Taşınır kültürel miras; heykel, sikke, tablo, resim gibi öğelerden oluşmaktadır. Taşınmaz kültürel miras; sit alanları, anıtsal yapılar, sivil yapılar gibi mimari öğelerden oluşmaktadır. Sualtı kültürel miras; batıklar, sualtı kalıntılarından oluşmaktadır. Somut olmayan kültürel miras; gösteri sanatları, sözlü gelenekleri, türkü gibi değerleri kapsamaktadır. Doğal miras ise kültürel değere sahip doğal sitleri, fiziki, biyolojik etkilerden oluşan jeolojik ve peyzaj alanlarını kapsamaktadır (Kuşcuoğlu ve Taş, 2017). Geçmişten başlayarak günümüze kadar gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanan bütün özel eserler ve değerlere, o toplumun

veya bölgenin kimliğini ve zenginliğini ortaya koyması bakımından bu değerlerin tamamına kültürel miras denilmektedir. Bu geniş anlama sahip kültürel miras soyut ve somut kültürel miras olarak genel anlamda ikiye ayrılmaktadır: Somut kültürel miras; yapıları, anıtları, tarihi mekanları, arkeoloji, mimari gibi eserleri kapsamaktadır. Doğal kültürel miras ise somut kültürel mirasın içinde yer almıştır. Somut olmayan kültürel miras ise elle tutulamayan, gözle görülemeyen, dil, müzik, ritüel, din, örf, adet, hikaye gibi değerleri kapsayacak şekilde genişleyerek günümüze kadar gelmiştir.

2.1.1. Kültürel Miras Değerlerinin Tarihsel Gelişimi

Kültürel miras kavramı ve ona yüklenen değer; insanların ya da toplumların geçmişine, yaşanmışlıklarına, gelenek ve göreneklerine, algılayış ve kavrayış biçimine göre çeşitlilik ve farklılık göstermiştir. Kültürel miras değerlerine olan bakış; süreç içerisinde kültürel miras kavramındaki gelişim ve dönüşümle beraber farklılaşmış, insanların, toplumların ve kurumların bakış açısına göre çeşitlenmiştir. Kültürel miras değerleri sosyo-kültürel yönden ele alınmış, insanların ve toplumların geçmişleriyle olan bağları arasında derin ilişki olduğunu ifade edilmiştir (Zancheti ve ark., 2009). Süreç içerisinde kültürel miras değerleri kapsamı ve kriterleri üzerine tanımlar ve ifadeler yapılmıştır. Kültürel mirasın önemini daha iyi anlamak ve değerlendirmek için değer kriterleri oluşturulmuştur. Bu değer kriterleri dönem, bölge veya çalışma alanına göre farklılık ve çeşitlilik göstermiş; değer kriterleri arasında önem sıralamaları yapılmıştır. Toplumların zaman içerisinde kültürel mirasın tanımı ve kapsamının değişmesi, kültürel miras değerlerinde de farklılaşmasına neden olmuştur.

Kültürel mirasların ne kadar önemli olduğu miras değerleri üzerinden belirlenmektedir. *"... tarihsel eserlerin önemini tanımlamak için bu değerler analiz edilmeli ve daha sonra sentezlenmelidir"* (Feilden, 1995). Feilden, kültürel mirasın tanımlanması, korunması ve sunumu gibi kültürel miras faaliyetlerinin daha doğru yapılabilmesi için kültürel miras değerlerinin öncelikli olanlarını belirlemek gerektiğini savunmuştur. Bu kapsamda taşınır ve taşınmaz, somut ve somut olmayan kültürel mirasın, toplumların belirlediği veya benimsediği değerler ölçüsünde korumaya yönelik müdahale ve derecelerinin değişiklik göstereceğini ifade etmiştir. Kültürel ve tarihsel miras, insanlığın ve toplumun hem ulusal hem de evrensel birer değeridir. Kentlerin kimlikli bir şekilde gelişip dönüşebilmesi için tarihsel ve kültürel dokusunu ve değerlerini koruyarak gelecek nesillere aktarması gerekmektedir. Bu bağlamda

yöneticilerden kullanıcılara kadar her birey ve kurumlara büyük işler düşmektedir (Ekinci, 2007).

18. yy'la birlikte yaşam tarzları ve biçimleri, teknoloji ve sosyo-kültürel ortamın değişmesiyle birlikte, insanların ve toplumların ortaya koydukları kültürleri inceleyen ve araştıran arkeoloji bir bilim dalı olarak görülmeye başlanmıştır (Kaderli, 2014). Süreç içerisinde ICOMOS kurulmasıyla kültürel ve mimari mirasın korunmasına yönelik yöntem, uygulamalar ve bilimsel tekniklerin geliştirilmesi hızlanmıştır. Bu kapsamda UNESCO'nun düzenlediği uluslararası toplantılar ve sözleşmelerle birlikte koruma ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. 1954 yılındaki Lahey'deki toplantıda "eski eser-antika" kavramının yerini "kültür varlığı" kavramı almış ve kültürel miras kavramının kapsamı genişlemeye ve değişmeye devam etmiştir (Madran ve Özgönül, 2005). Aynı dönemde kültürel miras kavramı genişleyerek, evrensel değer taşıyan anıtlar ve sitleri kapsayan Dünya Mirası Listesi oluşturulmaya başlanmıştır. 1970'li yıllarla birlikte Avrupa Konseyi daha çok kendi bölgelerindeki mimari mirasın korunması konusunda kararlar almış, 1975 yılı da Mimari Miras yılı olarak belirlenmiştir. Uzun süren çalışmalar ve toplantılar neticesinde imzalanan Amsterdam Bildirgesi ile korumada planlama, kültürel envanteri, tanımı, kapsamı ve koruma gibi temel kavramlara yer verilmiştir (Kaderli, 2014).

1964 yılında Venedik'te ortaya konan Venedik Tüzüğü'yle birlikte; sadece anıtsal ve büyük yapıların değil, süreç içerisinde kültürel değer ve anlam kazanan daha basit yapıların da korunması gerektiği fikri savunulmuştur. Bu tüzükte anıt kavramı; tek yapı yerine, belli bir toplumun veya uygarlığın belli bir döneme veya önemli bir olaya şahitlik yapmış kentsel ve kırsal yerleşimleri kapsayacak şekilde genişlemiştir. Bu tüzüğün diğer önemli kazanımı da 'tarihi anıt' kavramının yeniden tanımlanarak; tek yapı yerine tarihi dokusu ile bütünleşen kentsel ve kırsal yerleşme olarak kapsamı ve tanımının genişletilmesi olmuştur (Ahunbay, 2014; Erder, 1975). Daha sonraki dönemlerde 1965 yılında ICOMOS'un kurulmasıyla birlikte mimari mirasın korunması konusunda yöntem ve bilimsel tekniklerin gelişmesi konusunda çalışmalar hızlanmıştır. Kültürel mirasın tanımından önce koruma kavramı ilk olarak Atina Şartı'yla (1931) karşımıza çıkmıştır. Miras kavramının ilk defa tanım olarak ortaya çıkması uluslararası Venedik Şartı'yla (1964) hayatımıza girmiştir. 1950'lerden sonra kültürel mirasın korunması kavramı tipolojik, coğrafi açıdan genişleyerek uluslararası bildiri ve sözleşmelerde yer almaya başlamıştır. Kültürel mirasın silahlı çatışma ortamında

korunması kavramı ve kararı ilk kez 1954 yılında Lahey sözleşmesinde yer almıştır. 1956 yılında UNESCO Tavsiye'si adıyla yapılan antlaşmada, arkeolojik kalıntıların tarihi ve sanatsal bakış açısıyla kamu yararını gözeterek bütünüyle korunması gerektiğini vurgulanmıştır. 1962'de UNESCO'nun önerisinde İnsanlar ve toplumlar tarafından oluşturulan doğal ortamların, manzaraların ve doğal ortamların estetik alanına girerek bir bütünlük içinde korunması önerilmiştir. 1971'de UNESCO sözleşmesinde koruma alanının genel ilkesi belirlenmiş sulak alanların korunması gibi koruma kapsamı genişletilmiştir. 1972 yılında UNESCO tarafından Dünya'daki kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik sözleşmesi yer almıştır (Marilena,2010).

UNESCO'nun 1972 yılında kabul ettiği Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşmesi'nde kültürel miras; '*bilimsel, etnolojik, antropolojik, tarihi, estetik, arkeolojik değerlerine sahip alanları, yapı grupları ve sit alanları'* olarak belirtilmiştir. Genel olarak bakıldığında kültürel miras; aslında tarihi bir yapı dahil, insanların ve toplumların geçmişi, yaşanmışlıkları, bilgi birikimleriyle birlikte gelenek, görenek, alışkanlıklar gibi normlarla ortaya koyduğu veya tasarladığı her şeyi kapsamaktadır. 20. yy sonlarına doğru ICCROM, Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi, UNESCO, ICOMOS, ICOM ve IIC gibi birçok uluslararası kurum ve kuruluş kültürel ve doğal mirasın değerleri hakkında çalışmalarda bulunmuşlardır. UNESCO, 1980'lerden itibaren dünya ve kültürel miras ile alakalı organizasyonlarda daha yoğun işbirliği içine girmiştir. UNESCO, ICCROM ve ICOMOS 1983 yılında ICCROM'un ev sahipliği yaptığı uluslararası toplantıda Dünya Kültürel Miras Alanlarının Yönetimi için kılavuzlarını hazırlanmışlardır. Bernard Feilden ise 1993 yılında birçok kurum tarafından incelendikten sonra kılavuzların ilk taslağını yazmıştır. UNESCO 1992 yılında Dünya Miras Merkezi'ni kurmuş; ICCROM, ICOMOS ve IUCN ile işbirliğini arttırmıştır.

Kültürel miras kavramı ve tanımı; 1990'lı yıllardan itibaren genişleyerek çevre ve arkeolojik alanlar, inanışlar, gelenekler, anılar, yaşam tarzı ve kültürel mirası etkileyen sosyolojik etmenleri de içine almaya başlamıştır. 20.yy' la birlikte kültürel mirasa peyzaj ögeleri eklenerek kültürel ve doğal mirasın temelleri atılmış, daha katılımcı bir ortam oluşmaya başlanmıştır (Korumaz, 2015). Kültürel ve bilimsel çalışmalar sonucunda 20. yy başlarında, çeşitli ve farklı koruma düşünceleri gelişmiştir. Bu koruma yaklaşım değerleri arasında estetik değeri ön plandadır. 20. yy. 'da kültürel mirasın değerleri bağlamında soyut estetik anlayış, işlevsellik, teknik ve malzeme ön

planda olmuş; romantizm ve tarihsellik etkisini sürdürmüştür. Mimarlık özelinde yapılan koruma çalışmaları bu dönemde sivil mimarlık alanını da kapsamaya başlamıştır (Tuztaşı ve Civelek, 2011). Kültürel miras değerler kavramı zaman içerisinde çeşitliliğe ve farklılığa uğrayarak günümüze kadar gelmiştir. Korumaz kültürel miras değerlerinin gelişimini kronolojik olarak 8 bölümde incelenebileceğini vurgulamıştır. Rönesans Öncesi ve Rönesans Dönemi, 17-19. Yy Dönemi ve 20. -21. yy. Dönemi diye üç ana bölüme ayırarak incelemiştir[2] (Korumaz, 2015).

KÜLTÜREL MİRAS DEĞERLERİNİN KORUMA SÜRECİNDEKİ GELİŞİMİ													
		ESTETİK		ANITSAL		BİLİMSEL	SOSYAL	KÜLTÜREL	EKONOMİK		BELGE	ÖZGÜNLÜK
DÖNEMLER	YILLAR	Güzellik	Pitoresk (resim)	Tarih	Yaş				Ticari Değeri (Kullanım)	Ticaret Dışı		
Globalleşme D.	1900 2000…	X		X		X Sürdürüle-bilirlik	X Kamu	X	X		Sembolik	X
Dünya Savaşları D.		X		X	X	Sanatsal	X	Evrensel				
Endüstriyel Dönem			X	X		Sanatsal			X		X	X
Aydınlanma Çağı		X		X		X					X	
Rönesans	1800	X		X		X	Sosyo-Politik					
Rönesans Öncesi	1600	X			X			Manevi				
Hristiyanlık D.		X	X		X		Kamu				Sembolik	
Hristiyanlık Öncesi	400	X		X		Malzeme	X					X

Şekil 2.3. Kültürel miras değerlerinin dönemsel olarak değişimini göstermektedir (Korumaz,2015)

Şahin'in yapmış olduğu çalışmasında; belirlemiş olduğu kültürel miras(tarihsellik, estetik, mimari belge, teknik belge, teknolojik, sosyo-kültürel, işlevsel-ekonomik ve kentsel sit) değerlerini; 18.yy, 19.yy, 20,yy ilk yarısı ve 20. yy ikinci yarısı olarak dönemlere ayırmış ve Türkiye ve Avrupa'yı bu değerler bağlamında kıyaslamıştır(Şahin,2014). Kültürel miras değerleri üzerine Riegl, Lipp ve Petzetin, Wirth, Ruskin, Brandi, Jokilehto gibi birçok uzman değerlendirmeler yapmıştır. Fakat miras değerlerinin hiyerarşik konumundan dolayı standart bir değerler sistemi bulma konusunda tartışmalar yaşanmıştır. Bu bağlamda değer tanımlamaları ülkeden ülkeye hatta bölgeden bölgeye değişiklik göstermektedir. Korumaz'ın (2015) çalışmasında kültürel miras değerleri üzerine yapılan antlaşma, sözleşme ve çalışmalara yer verilmiştir. Zaman içerisinde kültürel miras değerleri arasından tarihi ve estetik

[2] Kültürel miras değerlerinin süreç içerisindeki değişim ve dönüşüm için bakınız (Korumaz, 2015).

değerleri önemliyken süreç içerisinde kültür, kimlik ve özgünlük gibi kriterlerin öneminin artmaya başladığını ifade etmiştir.

2.1.2. Kültürel Miras Değerleri Üzerine Çalışmalar

Süreç içerisinde gelenek ve göreneklerin, inançların, davranış ve alışkanlıkların, bilgi ve birikim gibi etmenler neticesinde ortaya çıkan veya tasarlanan somut veya somut olmayan her türlü değerleri kapsayan kültürel miras; insanların, toplumların ve toplumların oluşturdukları kentlerin kimliğinin oluşmasına ve devam etmesine katkı sağlamaktadır. Zamanla kültürel miras kavramı ve değerleri insanların bilgi birikimi, algılamaları, alışkanlıkları gibi etmenlerden dolayı sürekli değişim ve dönüşüm içerisinde olmuştur. Bu bağlamda birçok uluslararası kuruluş, kurum ve bu alandaki uzmanlar kültürel miras ve değerleri kapsamında fikirlerini ve kabullerini ifade etmişlerdir.

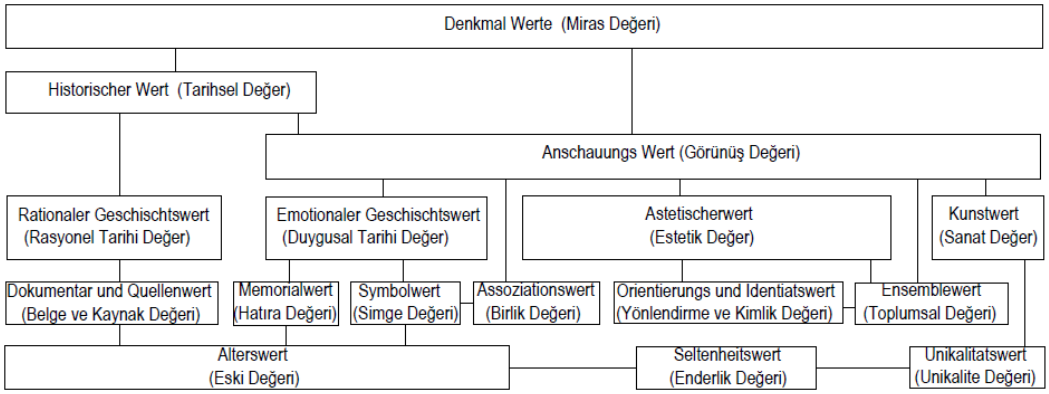
Kültürel miras toplumun sosyo-kültürel ortam, politik ve ekonomik düzeyi, örf ve adetleri, moda ve beğenileri, yaşam biçimlerin, sosyal ve toplumsal normlar hakkında bilgiler vermektedir. Bu bağlamda Ahunbay ve Kuban kültürel mirası; belgesel değer, tarihsel değer, mimari ve estetik değer, ekonomik ve kullanım değeri için korumamız gerektiğini savunmuştur (Ahunbay, 1994; Kuban, 1994). 19. yy 'la birlikte koruma kavramı ve çeşitliliği anıt özelinden çıkarak genişlemiş, 20. yy'la birlikte; yapı toplulukları, sivil mimari, somut ve somut olmayan miras, endüstriyel miras, tarihi, arkeolojik ve kültürel peyzaj gibi her türlü kültürel ve doğal mirası kapsayan günümüz koruma mimarisi anlayışı oluşmaya başlamıştır. Bu bağlamda kültürel mirasın çeşitliliği ve korunması kapsamında tarihi değer, estetik değeri ve tarihi belge değeri, özgünlük değeri gibi temel kavram ve değerler de çeşitlenmiştir (Aslan, 2016). Venedik Tüzüğü'nden sonra kültür mirası bağlamında birçok uluslararası konferans, bildiriler düzenlenmiş ve çalışmalar yapılmıştır. Önceki dönemlerde estetik, tarihi, bilimsel ve sosyal değerlere ağırlıklı olarak yer verilirken, 1980'lerin sonlarında ön plana özgünlük değeri çıkmış ve 1990'larda miras değerleri arasındaki önemini arttırmıştır. Süreç içerisinde özgünlüğü, manevi değer ve sonralarında belge değeri takip etmiştir. 21. yy' la birlikte kültürel mirasın özgünlük değerinin önemi artmış, mirasın özgünlüğünün bütüncül olarak korunmasının yanında, kültürel ve manevi değerlerinin etkisinin arttığını ifade edilmiştir (Korumaz, 2015). Kültürel mirasın değerinin önemini

vurgulayan ICOMOS[3] 2003 yılında özgünlüğün tanımını genişleterek, sabit kriterlerden ziyade mirasın kültürel bağlamda da değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Kültürel mirasın ait olduğu bölge ve yöredeki kültürel bağlam içerisinde değerlendirilmesi vurgulanmıştır (ICOMOS, 2003). Dünya Miras Komitesi özgünlük temelli ana fikirlerin yer aldığı bir rehberi 2005 yılında yayınlamış, bu rehberde bu kavramla ilgili toplu bilgiler sunmuştur (Korumaz, 2015).

Kültürel mirasın değerlerini daha iyi kavramak için kültürel miras kriterleri üzerine konunun muhatapları ve uzmanları tarafından yapılan çalışmalara bakıldığında; Reigl, miras değerlerini koruma anlayışını modern ve geleneksel olarak ayırmıştır. Bir anıtın onarım amacının, onu oluşturan etmenlerin bütün bir şekilde gelecek nesillere aktarılması olarak nitelendirmiştir. Anıtlar üzerinden değerleri iki ana başlıkta sınıflamıştır. Anımsatma Değerleri (Erinnerungwerte): Eskilik değeri, tarihi değer ve amaçlanmış anımsatma değeri olarak alt başlığa ayırmıştır. Güncel Değerler (Gegenwartswerte): Kullanım değeri, sanat değeri, yenilik değeri ve görece sanat değeri olarak alt başlığa ayırmıştır. Anı değeri altındaki eskilik değeri 19. yy'da önemini arttırmıştır. Reigl'e göre tarihi değer; bir anıtın belli bir özgün aşamasını ifade ederken, eskilik değeri, yapının zaman içerisinde karşılaştığı renk kaybı, biçimim bozulması gibi deformasyonlar olduğunu söylemiştir (Jokilehto, 1999). Bu bağlamda eskilik kavramı daha kapsamlı bir şekilde ele alınmış ve 20. yy'da koruma bağlamında etkin bir şekilde önemini arttırmıştır. Çünkü eskilik değeri daha rahat algılanırken, tarihi değer kavramı belli bir uzmanlık ve bilgi birikimi gerektirdiğinden eskilik değeri daha kapsamlı kullanılmıştır (Aslan, 2016). Reigl 1902 miras değerlerini; yaş(tarihi belge) değeri, tarihi değer, hatıra değeri, kullanım değeri, yenilik değeri olarak ifade etmiştir (Reig, l902, aktaran Mason, 2002). Ruskin ise ortaya konulan veya tasarlanan her yapı ya da eseri yapıldığı dönemin ve zamanın eşsiz bir eseri olarak nitelendirmiştir. Eserin yapıldığı andan itibaren zamanla o eserin eskilik değerinin ve bu dilim zarfında ki süreçte eserin güzelliğinin ve değerinin arttığını ifade etmiştir (Jokilehto, 1999). Ruskin; mükemmel güzelliğin Tanrı'da olduğunu bu nedenle güzelliğin yansıması olan sanat ve doğada ancak bu güzelliğin olabileceğini savunmuştur. Bu bağlamada harabe görünen bir yapı onun için güzellik harikası olarak görünmüş, zamanın ve eskiliğin izlerini malzemede gördükçe bu güzelliğin arttığını ifade etmiştir (Jokilehto,1999). Casare

[3] ICOMOS ISCARSAH, 2003. Mimari Mirasın Analizi, Korunması ve Strüktürel Restorasyonu için tavsiyeler. Tavsiyenin genel kriterler bölümünün 2. ve 3. Maddelerinde, mimari mirasın değerlerine atıfta bulunulmuştur.

Brandi (1906-1988) 1963 yılında ‘Restorasyon Teorisi’ kitabını yayınlamış, kitapta tarihsel ve artistik- estetik değerlerin önemine vurgu yapmıştır. Brandi tarihi eseri; tarihi ve estetik olmak üzere iki değere sahip olması gerektiğini vurgulamıştır. Kültürel mirasın tarihsel ve artistlik değerlerin, özgünlük ve potansiyel bütünlüğünü korunmasının değerli olduğunu ifade etmiştir (Jokilehto,1999). Brandi kültürel mirası oluşturan sanat eseri veya anıtsal yapıların insanların zihninde belli bir süreç sonunda aşamalar neticesinde ortaya çıktığını, tasarlanan eseri anlamak için de belli bir şuur ve metodik yolla kavranması gerektiğini savunmuştur (Brandi, 2005). Lipe (1984) ise miras değerini; ekonomik değer, estetik değer, çağraşımsal-sembolik değer, bilgilendirme(belge) değeri olarak nitelendirmiştir (Lipe,1984, aktaran Randall, 2002). Arslan’ın (1990) çalışmasında kültürel mirası; kültürel değerler(tarihsel değer, belgesel değer, simgesel değer, sanat değeri), morfolojik değerler(özgünlük değeri, teklik-benzersizlik değeri, nadirlik değeri, homojenlik değeri, denge değeri), duygusal değerler(izlenim- resimsel değer, hatıra değeri) ve kullanım değerleri(maddesel değer, işlevsel-kullanabilme değer, onarılabilme değeri) olarak ana ve alt başlıklarına ayırmıştır (Arslan,1990). Frey’e göre miras değeri; finansal değer, seçenek(opsiyon) değeri, varoluş(güncellik) değeri, miras değeri, prestij değeri, eğitici değer olarak ifade etmiştir (Frey 1992, aktaran Mason, 2002). Bu bağlamda kültürel mirasın değeri o toplumun inanç ve algı bağlamındaki değişikliklere bağlıdır. Feilden kültürel ve tarihi mirasın değerlerini; duygusal değer, kültürel değer ve kullanım değeri olarak üç ana başlığa ayırmıştır: Duygusal değerin; merak, kimlik, süreklilik, saygı ve yüceltme, simgesel ve manevi değerlerden oluştuğunu ifade etmiştir. Kültürel değerin: belgesel, tarihi, arkeolojik ve eskilik, estetik ve mimari, çevresel görünüm, peyzaj ve ekolojik, teknolojik ve bilimsel değerlerden oluştuğunu vurgulamıştır. Kullanım değeri; işlevsel, ekonomik (turizmi içeren), sosyal (kimlik ve sürekliliği içeren), eğitim, politik değerler olarak ifade etmiştir (Feilden, 1995; Feilden ,2003). Wirth miras değerlerini; tarihsel ve görsel değerlerin ana değerler olduğunu, estetik ve tarihsel değerlerin dengede olması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca anıtsal değer, sembolik değer, oryantasyon ve kimlik değeri, nadirlik değeri, yaş değeri, birlik değerinin, tarihsel ve sanatsal değerleri destekleyen ve tamamlayan alt kriterleri olarak belirtmiştir. Değerler kavramı üzerinde önemli çalışmaları olan Wirth değerler kavramının değişken olduğunu ifade etmiş ve aşağıda belirtilen gibi hiyerarşik bir anlam tablosu oluşturmuştur (Wirth, 1994; Şahan, 2014).



Şekil 2.4. Miras değerlerinin şematik anlatımı (Wirth, 1994, aktaran Meier,2013)

Mehdi'nin kültürel miras değerlerini Feilden'in (1995) belirlediği kriterler olarak ele almış; bu değerlerden bazılarını içsel değerler başlığı altında irdelemiş ve tanımlamasını yapmış ve bilimsel, tarihsel ve duygusal (sanatsal) değerler olarak belirlemiştir. Bilimsel değerleri; arkeolojik değerler, belgesel değerler olarak ifade etmiştir. Tarihsel değerler; süreklilik, kimlik, yaş ve kıtlık mimari değerler; peyzaj, şehir manzarası olarak tanımlanmıştır. Duygusal değerleri; estetik ve sembolik değerler, manevi, merak değerleri olarak alt kriterlere ayırmıştır (Mehdi,1995). Mason ise kültürel mirası kültürel(sosyal) değer ve ekonomik değer olarak iki ana kategoriye ayrılmıştır. Fakat bu değerlerin birbirinden ayrı düşünülmemesi gerektiğini ifade etmiştir. Miras değerlerini geçici tipolojisi olarak ikiye ayrılmıştır: Sosyo-Kültürel değer; tarihsel değer, kültürel-sembolik değer, sosyal değer, manevi-dini değer, özgünlük-estetik değeri. Ekonomik değer ise; kullanım(pazar) değeri, faydasız değer, varlık değeri, seçenek değeri, miras değeri olarak ayrım yapılmıştır[4] (Mason, 2002). Mason ve Avrami (2002) tarafından da belirtildiği gibi, farklı çalışmalarda sunulan sınıflandırmalardaki birçok değerin birbiri ile örtüştüğünü ifade etmiştir. Kültürel miras değerlerini içsel değerler ve dışsal değerler olarak iki ana gruba ayırmıştır. İçsel değerler; taşınmaz kültür varlığının bilimsel, estetik ve doğal değerler olarak ifade edilmiştir. Dışsal değerler ise; kültür varlığına geçmiş ya da günümüzdeki toplumlar tarafından atfedilmiş ya da yüklenmiş sosyokültürel, sembolik, ekonomik ve tinsel değerler olarak belirtmiştir (Mason ve Avrami, 2002; Sarıkaya, 2011). Asatekin'in (2004) çalışmasında, kültürel miras değerlerini; belgesel değer, tarihsel değer, estetik-

[4] Sosyo-kültürel ve ekonomik değerler olarak iki ana bölüme ayrılan kültürel miras değerlerini ve bu değerleri alt kriterleri hakkında detaylı tanım için bakınız (Mason, 2002)

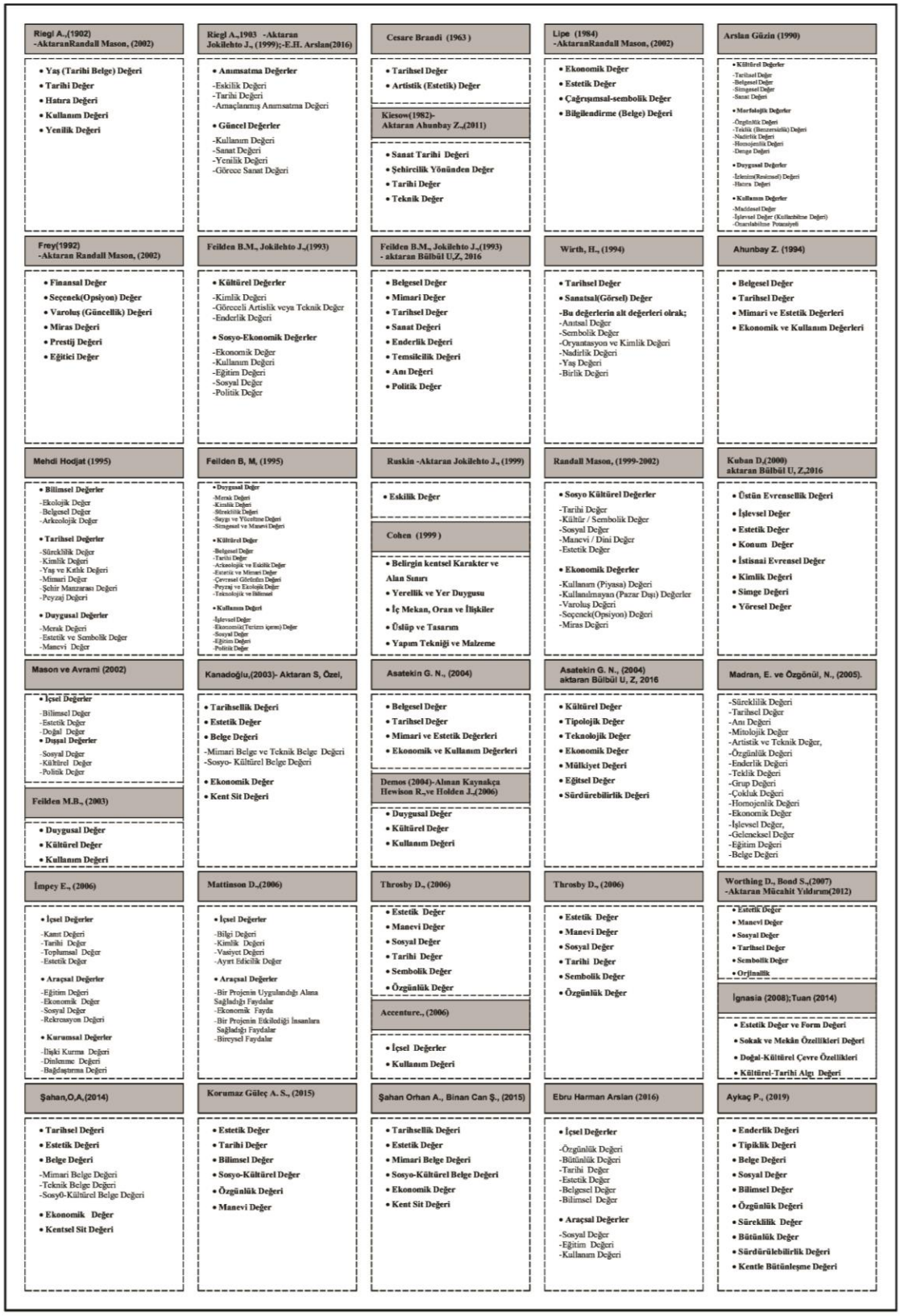
mimari değer ve ekonomik-kullanım değeri olarak belirlemiş ve tanımlamalar yapmıştır (Asatekin, 2004). Madran ve Özgönül, 2005'te geleneksel konutların taşıdıkları değerleri; süreklilik değeri, tarihsel değer, anı değeri, özgünlük değeri, enderlik değeri, teklik değeri, grup değeri, çokluk değeri, mitolojik değer, artislik ve teknik değer, homojenlik değer, ekonomik değer, işlevsel değer, geleneksel değer, eğitim değeri ve belge değeri olarak ifade etmektedir (Madran ve Özgönül, 2005). Polat miras değerlerini nitelendirirken; 20. yy' la birlikte eskilik değerinin etkisinin azaldığını, yenilik değeri ile ilişkili olan ve bu düşünceyi ifade eden temel fikrin özgünlüğünün etkisinin arttığını ifade etmiştir. Hafiza ve tarihi belge değerlerinin önceliklerinin azaldığını savunmuştur (Polat, 2008). Worthing ve Bond (2007) kültürel miras değerlerini; estetik değer, manevi değer, sosyal değer, tarihsel değer, sembolik değer, orijinallik değeri olarak nitelendirmiştir (Yıldırım, 2012). Şahan'ın yaptığı çalışmada, Türkiye'de kültürel mirası koruma değerleri olarak; tarihsel değer, estetik değer, belge değer (mimari belge ve teknik belge değeri, sosyo-kültürel belge değeri), ekonomik değer, kentsel sit değeri olarak belirtilmiş ve detaylı tanımları yapılmıştır (Şahan, 2014).

Korumaz 'ın (2015) çalışmasında kültürel miras değerlerini; estetik değer, tarihi değer, bilimsel değer, sosyo-kültürel değer, özgünlük değeri ve manevi değer olarak gruplamıştır. Arslan (2016) çalışmasında; kültürel miras değerleri üzerine uluslararası kurum ve kuruluşlar ve uzmanların yapmış olduğu değerlendirmeleri incelemiştir. Bu bağlamda Arslan; Reigl (1903) başlayan Kiesow (1982), Lipe (1984), Feilden, ve Jokilehto (1993), Frey (1997), Burra Tüzüğü (ICOMOS, 1999), Mason (2002), Feilden (2003), Throsby (2006), Demos (2004), İmpey (2006), Mattinson (2006), Accentura (2006), English Heritage (1997-2008), Madran ve Özgönül (2005), Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi (ICOMOS-2013) ile biten kültürel miras değerleri hakkında yapılan çalışmalar hakkında bilgiler vermiştir. Arslan ise miras değerlerini içsel değerler ve araçsal değerler olarak iki bölüme ayırmıştır. İçsel değerler başlığı altında; özgünlük değeri ve bütünlük değeri temel ölçütleri yanında tarihi değer, estetik değer, belgesel değer ve bilimsel değer gibi koruma kuramının temel miras değerleri olarak değerlendirmiştir. Araçsal değerler alt başlığı altında; '*sosyal değer, eğitim değeri ve kullanım değerleri'* olarak ifade etmiştir. Ayrıca çalışmasında çok önemli değerleri bilimsel değer, özgünlük değeri ve enderlik değeri olarak nitelendirmiş; '*tarihsel katmanlaşma değeri, belgesel değer, süreklilik değeri, eğitim değeri, tarihi değer,*

bütünlük, anı değeri ve sosyal değeri 'de önemli değerler olarak ifade etmiştir [5]. Aykaç kültürel miras değerlerini; enderlik değeri, tipiklik değeri, belge değeri, sosyal değer, bilimsel değer, özgünlük değeri olarak nitelendirmiş, tarihi süreklilik içerisindeki tarihi alanlar için ayrıca süreklilik değeri, bütünlük değeri, sürdürülebilirlik değeri, kentle bütünleşme değeri olarak ifade etmiş ve değerleri detaylı bir şekilde açıklamıştır (Aykaç, 2019). Kültürel miras üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde tarihi, estetik ve bilimsel değerin sıklıkla tercih edildiği ortaya çıkmış ve bu değerleri kültürel değer başlıkları altında irdelemişlerdir. Zaman içerisinde bu kültürel değerlerin yanında sosyal faydanın gerekliliği düşüncesi, sosyal değerlerin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Koruma bağlamında kültürel değer yanında sosyal değerinde önemi artmış, özellikle özgünlük değeri yerini ve önemini artırarak devam etmiştir (Korumaz, 2015). Bu kapsamda konunun uzmanları ve muhatapları tarafından ortaya konan kültürel miras değerleri, kronolojik olarak sıralanarak tablo oluşturulmuştur.

[5] Aslan'ın yapmış olduğu çalışmasında kültürel miras değerleri tanımı, kriterleri hakkında yapılmış çalışma ve sözleşmeler için bakınız (Aslan, 2016)

Çizelge 2.1. Kültürel miras değerleri hakkında konunun muhatapları ve uzmanları tarafından ortaya konulan ifadeler kronolojik olarak tablolaştırılmıştır



Süreç içerisinde kültürel miras değerleri hakkında uluslararası kurum ve kuruluşlar da birçok değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Çalışma kapsamında, kültürel

miras değerleri üzerine yapılan uluslararası tüzük ve bildirilere yer verilmiştir; 19. yy 'la birlikte kültürel miras kavramı, koruma ve miras değerleri alanında bilimsel tabanın oluşması bakımından UNESCO, Avrupa Konseyi, ICOMOS, ICCROM, ICOM gibi uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından birçok sözleşme ve toplantı düzenlenmiştir. Günümüze kadar yapılan bu toplantı ve konferanslar sayesinde kültürel miras tanımı, çerçevesi ve korunması gibi kavramlar hakkında detaylı çalışmalar yapılmış, bu terimler ve anlamlar değişime ve dönüşüme girerek kapsamı genişlemiştir. Bu bağlamda kültürel miras kavramı ve değerleri üzerine yapılmış sözleşmelere yer verilmiştir. 18. ve 19. yy 'da evrensel miras kavramı ortaya çıkmış, uluslararası konferans ve antlaşmalarda son şeklini almaya başlamıştır. Carta Del Restauro-Atina Bildirgesi'nde; öğelerin hangi döneme ait olursa olsun, sanat değeri ve tarihi anı değerine sahip mirasların korunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu kapsamda üslup birliği gibi yapıyı diğer dönem eklerinden ayırma ve dışlanma fikri kabul edilmemiştir. Yaşayan ve ayakta duran anıtların özgün işlevine yakın, yapının kimliğine ve ruhuna zarar vermeyecek şekilde uygulamalar yapılarak yeni işlev verilebileceği vurgulanmıştır (Asatekin, 2004; Binan, 1999; Jokilehto, 1999). UNESCO'nun 1960'da Paris'teki toplantısında; artistik, tarihi, bilimsel ve teknolojik değerlerin önemli olduklarını belirtmiştir (ICCROM, 1990). 1964'de yapılan Venedik Tüzüğü'nde; 1931 yılındaki Atina Antlaşması ve Brandi'nin koruma yaklaşımı referans alınarak oluşturulmuştur. Anıtların daha iyi korunabilmesi için yapıların, topluma yararlı bir amaç doğrultusunda kullanmaktan geçtiği vurgulanmıştır. Bu amaçla yapılan kullanımların uygun görülebileceği fakat yeniden işlev verilirken yapının mimari plan veya cephedeki süsleme ve bezemeleri gibi müdahaleler olmaması gerektiği ifade edilmiştir (Asatekin, 2004). Onarımın bir anıtın estetik ve tarihi değerlerinin koruması ve ortaya çıkarılması amacı ile yapılması gerektiği belirtilmiştir (ICOMOS, 1964). Bu tüzükte tarihi anıtsal yapıların yanında, kentsel ve kırsal yerleşmeleri ve sivil mimariyi içine alan bir kültürel miras kavramı genişletilerek tanımlanmıştır. Tarihi anıtların korunması bağlamında sanat değerinin yanında tarihi belge değerinin de üzerinde durulmuştur (Aslan, 2016; ICOMOS, 1964).

UNESCO'nun 1968 yılında Paris'teki toplantısında; kültürel mirası her türlü taşınabilir ve taşınmaz varlıklar olarak tanımlayarak, arkeolojik, tarihi ve bilimsel değerlerini öne çıkarmıştır (UNESCO, 1968). Kültürel mirasın günümüzde en çok tartışılan değerleri olan özgünlük, evrensel ve üstün evrensel değerlerinin düşünsel altyapısı, 1970 ile 1980 yılları arasında oluşmaya başlamıştır. UNESCO'nun 1972'deki

Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşmesi'ne göre; kültürel miras değerleri tarihi, estetik, arkeolojik, bilimsel, etnolojik ve antropolojik değerler olarak ifade edilmiştir. Ayrıca kültür bağlamında tarihi, sanatsal, bilimsel değerler ile doğal alanda ise estetik ve bilimsel değerleri öne çıkarmıştır (ICOMOS, 2010; Altaş, 2014). Avrupa Mimari Miras Tüzüğü-Amsterdam Bildirgesi'nde (1975); kentsel ve kırsal dokuyu oluşturan mekanların; yapısını, karmaşık işlevlerini, mimari ve mekânsal özelliklerine saygılı, duyarlı bir politika izlenmesi gerektiğini savunmuştur. Yapıların kimliğine ve ruhuna zarar vermeden yeni işlev verilmesi, böylece gelecek nesillere aktarılmasının garantisinin sağlanması amaçlanmıştır (Ahunbay, 2014; Avrupa Konseyi, 1975). UNESCO'nun 1976'da Nairobi toplantısında, miras değerleri arasından evrensel değeri, arkeolojik değeri, mimari değeri, tarih öncesi değeri, tarihi değeri, estetik ve sosyo-kültürel değerinin önemli bir konuma sahip olduğu ifade edilmiştir. ICCROM'un 1976'daki raporunda, üstün evrensel değerin tanımı detaylı şekilde yapılmış, miras değerleri artistik, tarihi ve tipolojik değerler olmak üzere üç ana başlıkta ele alınmıştır (Jokilehto, 2008). ICCROM 1980 yılındaki düzeltilmiş raporunda, bir kültürel mirasın evrensel değere sahip olabilmesi için gerekli altı kriteri; estetik değer, tarih değeri, teknik değeri, kültür değeri, manevi değeri, sanat değeri olarak ifade edilmiştir. (UNESCO ve ICOMOS, 2010). Deschambault 1982'deki Deklarasyonu'nun da; mimari, artistik ya da miras değerlerini içeren yapıların korunması gerektiği belirtmiştir. Ayrıca eşsiz, estetik veya panoramik değerlere sahip peyzaj ve doğal sitlere, önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Avrupa Konseyi'nin 1985'teki toplantısında; anıtların tarihi, arkeolojik, artistik, bilimsel, sosyal ve teknik değerlerine vurgu yapılmıştır (Avrupa Konseyi, 1985) Brezilya Komitesi'nde; sosyal değer diğer değerlerden farklı tutulmuş, mirasın tarihi, sosyal ve market değerlerine önem verilmiştir (ICOMOS, 1987). ICOMOS'un 1987 yılındaki Washington(Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması) Tüzüğü'nde; tarihi kentler ve alanların korunmasına yönelik hedef, yöntem ve ilkeleri ifade edilmiştir. Tarihi kent ve alanlardaki özel ve kamusal alanlar arasında uyum sağlamak ve toplumsal belleği oluşturan kültürel değerlerin korunması amaçlanmıştır. Koruma planı kabul edilinceye kadar ortaya konulacak çalışmalar bu tüzük ve Venedik tüzüğünde belirtilen kriterler, ilke ve amaçlar doğrultusunda yapılmalıdır ifadeleri yer almıştır. Yapı bütünlüğünün korunması gerektiğini belirterek mirasın özgünlük ve bütünlük değerine vurgu yapılmıştır (ICOMOS, 1987).

ICOMOS'un 1992-2010 yılları arasında, Kültürel Miras Değeri Taşıyan Yerlerin Korunması İle İlgili Tüzüğü'nde; Uluslararası Anıtların ve Ören Yerlerinin Korunması (Venedik Tüzüğü) referans alınarak hazırlanmıştır. Yeni Zelanda'daki kültürel ve tarihi mirasın korunmasına yönelik ilkleri barındırmaktadır. Bu tüzüğün 22. maddesindeki tanımlar kısmında; kültürel miras değerlerini tarihi, arkeolojik, mimari, teknolojik, estetik, bilimsel, manevi, sosyal, geleneksel vb. gibi değerlere sahip olması gerektiği savunulmuştur. 2010 yılında ICOMOS tarafından revize edilen Yeni Zelanda Tüzüğü'nde kültürel miras değeri kavramı üzerinden şekillenmiştir. Kültürel miras değerleri; estetik, arkeolojik, mimari, anı, kullanım, tarihi, peyzaj, anıtsal, bilimsel, sosyal, manevi, sembolik, teknolojik, geleneksel veya insan faaliyetleri ile somut ve somut olamayan değerleri tanımlamıştır. Kültürel mirası koruma bağlamında özgünlük ve bütünlük değerlerinin korunması gerektiği vurgulanmıştır (Aslan, 2016; (ICOMOS, 2010) 1994 yılında gerçekleşen Nara Bildirgesi'nde, Dünya'da özgünlüğün ve yerelliğin önem kazandığı, kültürel çeşitliliğin vurgulandığı; sosyal, kültürel, tarihsel, mimari gibi yerel olguların oluşturduğu çeşitliliğin ve zenginliğin korunması gerektiği vurgulanmıştır. Kültürel mirasın ve çeşitliliğin kavramlarının tartışıldığı günümüzde özgünlük olgusu önemini arttırmaktadır. Fakat ülkemizde maalesef yıkıp yerine yenisini ya da aynısını yapma fikri yaygınlaşmaktadır (Asatekin, 2004). Bu toplantıda kültürel miras çeşitliliği üzerinden özgünlük kavramı derinlemesine ve detaylı bir şekilde irdelenerek Nara Bildirgesi hazırlanmıştır. Bu konferans UNESCO, ICRCROM ve ICOMOS tarafından Japonya'da gerçekleştirilmiştir. Nara Özgünlük Belgesi 1964 Venedik Tüzüğü ruhuna uygun olarak hazırlanmıştır. Nara Belgesinin 13. maddesinde miras özgünlük değerlerinin kriterlerini; biçem ve tasarım, malzeme ve (madde) özdek, kullanım ve işlev, gelenekler ve teknikler, konum ve çerçeve, anlam (ruh) ve duygu, diğer içsel ve dışsal girdiler olarak ifade edilmiştir[6] (ICOMOS, 1994). ICOMOS'un 1996'daki San Antonio Bildirgesi'nde, sit alanlarının özgünlük değeri özelinde tarih, malzeme gibi kavramlarla birlikte ele alınmış ve detaylı açıklamalar yapılmıştır. Nara Özgünlük belgesi kabul edilerek referans alınmış, özgünlük değeri üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Nara 'da alınan kararlara ek olarak kültürel mirasın kapsamlı doğası belirtilmiş, ilgili tüzüklerde ve bildirilerde yer alan mevcut prensipler mirasın korunması ve uygulamasına kılavuz olmuştur. Bunlar Venedik Tüzüğü, 1965

[6] Nara Bildirgesi, özgünlük kavramı ve kriterleri hakkında detaylı bilgi için bakınız (ICOMOS, 1994).

UNESCO Arkeolojik Kılavuzları, Burra Tüzüğü, Oaxaca Deklarasyonu, Floransa Tüzüğü, Washington Tüzüğü, Nara Belgesi, Brezilya Tüzüğü, San Antonio Bildirisi gibi belgeleri içermelidir yönünde eklemeler yapılmıştır[7] (ICOMOS, 1996). İngiliz Miras Kurulu'nun bildirgesinde miras değeri; kültür değeri, eğitim ve akademik değeri, ekonomik değer, kaynak değeri, eğlence değeri, estetik değer olarak ifade edilmiştir (English Heritage, 1997; Mason, 2002). 1997 yılında yayınlanan Tarihi Çevrelerin Sürdürülmesi Raporu'nda; İngiliz Miras Kurulu tarafından yayınlanan bu raporda, genel bilinen değerlere ilave olarak mirasın rekreasyonel ve kaynak değerlerine sahip olduğu üzerinde durulmuş; miras değerleri estetik, bilimsel, rekreasyonel, kaynak, kültürel ve ekonomik değerler olarak sınıflandırılmıştır (Gibson ve Pendlebury 2009). UNESCO'nun 200'deki Sualtı Kültürel Mirası Toplantısı'nda; mirasın kültürel, tarihi, arkeolojik ve yaş değerleri öne çıkmıştır (UNESCO, 2000).

ICOMOS'un (1979-1981-1988-1999-2013) yılları arasında yapılan ve revize edilen Burra Tüzüğü'nde; ilk versiyonu 1979 yılında ICOMOS tarafından oluşturulmuş ve en son 2013 yılında yeniden revize edilmiştir[8]. Bu tüzükte koruma kavramı, yöntemi, süreci üzerinde durulmuş; kültürel miras değerleri hakkında yorumlar yapılmıştır. Bu bağlamda ekosistemin, biyolojik çeşitliliğin ve jeoçeşitliliğin varlığının korunması ve gelecek nesillere aktarılması için bilimsel, sosyal, estetik ve yaşam destek değerlerinin önemli olduğunu ve buna yönelik koruma yaklaşımların yapılması gerektiği savunulmuştur. Burra tüzüğüne göre yer kavramı coğrafi olarak tanımlanmış; öğeleri, nesneleri, mekanları ve manzaraları, somut ve somut olmayan miras olarak ifade edilmiştir. ICOMOS tarafından revize edilen Burra Tüzüğü'nde; kültürel değeri bir toplum için önemli olan siyasi, dini, manevi ve ahlaki inanışlarla sınırlı olmayan tüm olgular olarak tanımlamıştır (ICOMOS, 1999). Bu tüzükte kültürel mirasın önemini geçmiş, şimdiki ve gelecek nesiller için estetik, tarihi, bilimsel, sosyal veya manevi değerlere sahip olması gerektiği ifade edilmiştir. Kültürel veya doğal mirası korurken hiçbir değeri saf dışı bırakmadan bütüncül bir şekilde ele alıp korunması gerektiği vurgulanmıştır. Bu tüzükte miras değerlerini estetik, tarihi, bilimsel, sosyal veya manevi değerler olarak belirlemiş ve tanımları yapılmıştır (ICOMOS, 2013; Aslan, 2016). 2004 yılında yapılan Intach Tüzüğü'nde; otantiklik kavramı üzerinde durulmuştur. Korunacak mirasın değerlerinin doğruluğunun belirlenmesi için, gerektiği durumlarda çalışmalar

[7] Özgünlük üzerinden yapılan değerlendirmeleri ve yorumların detayları için bakınız (ICOMOS, 1996).

[8] Burra Tüzüğü süreç içerisinde 1981, 1988 ve 1999, 2013 yıllarında revize edilmiştir.

yapılırken 'Nara Özgünlük Bildirgesi' tarafından belirlenen kriterler ve tanımlar eşliğinde yapılması gerektiğini vurgulamıştır. Geleneksel bilgi birikimi, kültürel doku ve manzaranın bölgeden bölgeye, kültürden kültüre farklılık gösterebileceği ifade edilmiştir (INTACH, 2004). ICOMOS'un İngiltere'de yapılan Kültürel Peyzajlar Toplantısı'nda; mirasın tarih, tasarım, teknoloji, sosyal, estetik, sanatsal, belge ve manevi değerlerine atıf yapılarak mirasın kültürel boyutuyla bu değerlerin ilişkisini detaylı şekilde irdelenmiştir (ICOMOS, 2004). ICOMOS Xi'an Deklarasyonu'nda Miras Yapılarının, Ören Yerlerinin ve Alanlarının Muhafaza Edilmesi Sözleşmesi oluştururken; Venedik Tüzüğü (1964), özellikle Nara Özgünlük Belgesi (1994), Asya'daki Tarihi Muhitlerin Muhafaza Edilmesi konulu Hoi An Deklarasyonu (2003), Bam'ın Kültürel Mirasının Geri Kazanılması Deklarasyonu (2004), Asya'daki Tarihi Kentler ve Alanlarda Turizm konulu Seul Deklarasyonu (2005) ve ICOMOS'un ulusal ve uluslararası komiteler aracılığı ile ortaya konulan metin ve değerlendirmeler göz önünde bulundurulmuştur. Bu tüzükte kentsel ve kırsal mirasın, yanında tarihi yolların değişen ve dönüşen sosyo-kültürel ortamın; tarım, turizm veya doğa ya da insan kaynaklı felaketlerden kaynaklanan değişimleri irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu değişim sürecinde kültürel miras yapıları, ören yerleri ve alanların; özgünlük, anlam, bütünlük ve çeşitlilik değerlerini etkiyeceği söylenmiştir. Bu tüzükte tarihi kentsel ve kırsal mirasın; münferit veya tasarlanmış yapı ve grupların, deniz çevreleri, kültür yolları ve ören yerleri de içeren kültürel mirasın ayırt edici özelliklerini; algılanan sosyal ve manevi, tarihi, sanatsal, estetik, doğal, bilimsel ya da diğer kültürel değerlerden alındığı ifade edilmiştir (ICOMOS, 2005). ICOMOS'un 2006'da yayınlanan Kanada'da Tarihi Yerlerin Korunması için Standartlar ve Rehberinde, bu zamana kadar hemen hemen her dönemde yer alan kültürel mirası oluşturan önemli prensipler arasında; estetik, tarihi, bilimsel, sosyal ve manevi değerlerin olduğu ifade edilmiştir (ICOMOS, 2006).

Miras Kurumu (2008), süreç içerisinde yeni değerleri içine alacak bir değer sınıflandırması yaparak bu konuda temel kaynaklardan biri olmuştur. Bu sınıflandırmaya göre miras değerleri; belge/kanıt değeri (yaş), tarihi değer (illüstratif[9], asosyatif[10], anı, sembol), özgünlük değeri, estetik değeri (tasarım, artistik, resimsel), kamu değeri, sosyal değer, manevi değerlerden oluşmaktadır (English Heritage, 2008).

[9] *İllustraftif (tasvir edici) değer*, geçmişle bağlantılar yaparak geçmişin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olma ve yere ait edinilmiş deneyimlerin paylaşılmasıyla geçmiş toplulukların aktivitelerini de sağlama gücüne sahiptir.

[10] Asosyatif (birleştirici/ilişkili) değer: Önemli bir şahıs, aile, olay ya da akımla ilgili olma durumu.

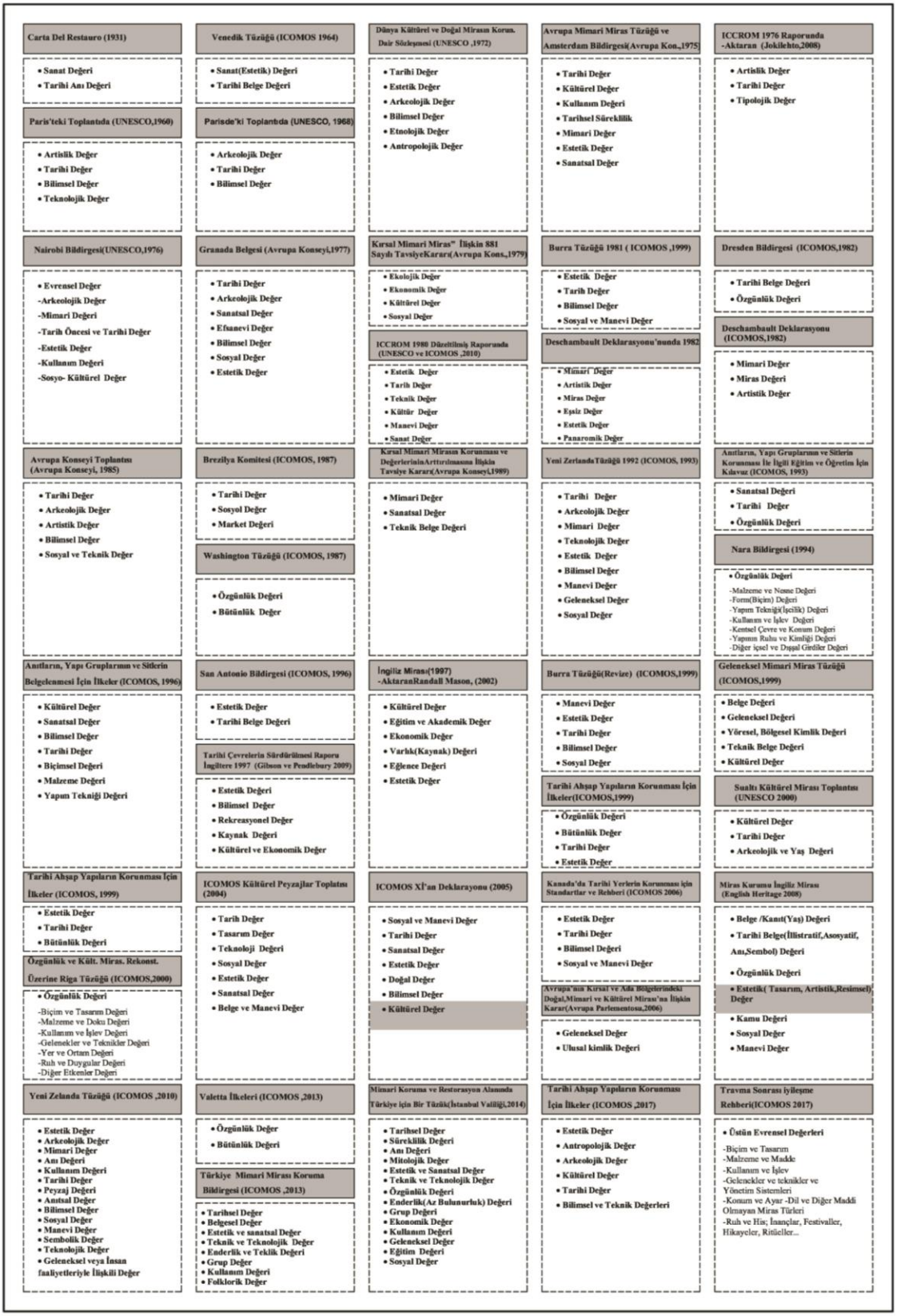
ICOMOS'un 2011'deki Valetta İlkeleri Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Ve Yönetimi Bildirisi'nde; insanların süreç içerisinde değişimin ve dönüşümün içindedir. Bu değişimler genel olarak yapılı çevrede, özellikle tarihi kentler ve kentsel alanları etkilemektedir. Günümüzde uluslararası platformlarda da önemi artan kültürel miras ve kentsel koruma kavramı, bu alanlardaki kurum ve kuruluşların rollerini değiştirmektedir. Kültürel mirasın korunacak öğeleri olarak, tarihi kentlerin tüm somut ve soyut öğelerinin niteliği ve tutarlılığı ile ifade edilen, özgünlük ve bütünlükleri değerleri korunması amaçlanmıştır. Bu bağlamda sokak dokusu; yapılı açık ve yarı açık alanlar, yapıların strüktür, malzeme, renk, biçim gibi iç ve dış görünüşleri; kent ve kentsel alanlar; kültürel gelenek, yerin ruhu ve kimliği gibi kültürel mirası ifade eden her şeyin korunması gerektiğini detaylıca açıklamıştır (ICOMOS, 2011).

ICOMOS'un Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'nde, kültürel mirası insanların ve toplumların kimliğini ve bu kimliğin sürekliliğinin bir kanıtı olarak ifade edilmiştir. Bildiride yapı, yapı grubu veya yapı çevrelerinin kültürel miras özelliklerine sahip olabilmesi için özgünlük değerinin yanında, tarihsel değer, belgesel değer, estetik ve sanatsal değer, teknik ve teknolojik değer, enderlik ve teklik değeri, grup değeri, kullanım değeri, folklorik değeri olarak sıralanmıştır. Mimari mirasın ve kültürel mirasın en önemli bileşeni olan özgünlüğü ve kimliği oluşturan etmenlere zarar vermeden, estetik ve kültürel değerlerin ortaya çıkartılması gerektiği savunulmuştur [11] (ICOMOS, 2013; Muşkara, 2017). İstanbul Valiliği 2014 yılındaki çalışmasında, henüz çalışmaları ulusal düzeyde devam eden mimari koruma ve restorasyon alanında çalışmalarda bu değerler; tarihsel değer, süreklilik değeri, anı değeri, mitolojik değer, estetik ve sanatsal değer, teknik ve teknolojik değer, özgünlük değeri, enderlik(az bulunurluk) değeri, teklik değeri, grup değeri, ekonomik değer, kullanım değeri, geleneksel değer, eğitim değeri, sosyal değer, çok katmanlılık değeri olarak ifade edilmiştir[12] (İstanbul Valiliği, 2014). ICOMOS'un 2017 yılındaki Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeleri'nde; 1999'da yapılan "Tarihi Ahşap Yapıların Korunması için İlkelerin güncellenmesi amacı ile yazılmıştır. Bu belge Venedik Tüzüğü (1964), Amsterdam Bildirgesi (1975), Burra Tüzüğü (1979), Nara Özgünlük Belgesi (1994) ve ahşap kültür mirasının korunması ve konservasyonu ile ilgili UNESCO ve ICOMOS'un genel ilkelerini kabul ederek oluşturulmuştur. Bu bildiride ahşap kültürel

[11] Belirtilen kültürel miras değerlerinin detaylı açıklaması için bakınız (ICOMOS, 2013).
[12] Kültürel miras değerleri ve detaylı tanımları için bakınız (İstanbul Valiliği, 2014).

mirasın, kültürel ve tarihi önem taşıyan alanların bir parçası olan her türlü ahşap yapı ve binaların yanında geçici, hareketli veya evrilen yapı ve mekanları da kapsamaktadır. Bu bildiride miras değerleri olarak estetik, antropolojik, arkeolojik, kültürel, tarihi, bilimsel ve teknik değerleri kullanılmıştır (ICOMOS, 2017). Bu kapsamda süreç içerisinde uluslararası kurum ve kuruluşların; kültürel miras değerleri hakkında tanımları ve açıklamaları belirtilmiştir. Bu kültürel miras değerlerini daha net bir şekilde ortaya koymak için kronolojik sıralamayla bir tablo oluşturulmuştur.

Çizelge 2.2. Kültürel miras değerleri hakkında uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından yayınlanmış miras değerlerinin kronolojik olarak tablolaştırılmıştır



2.2. Mimaride Koruma Olgusu

Günümüzde değişen sosyo-kültürel ortam, teknoloji, ihtiyaçlar gibi nedenlerden dolayı hızla yok olan geleneksel kültürel miraslar; yapıldığı dönem, yöre, malzeme ve yapım teknikleri gibi normlar hakkında bilgiler vermesi, yerel kimliği ve yaşanmışlıkları ortaya koyması bağlamında çok önemlidir. Ömeroğlu'na göre koruma, geçmiş yaşantımızdan kalan izlerimizin, tarihi ve kültürel öneme sahip değerlerin, ihtiyaçlarımızı karşılayan her türlü kaynakların, gelenek ve göreneklerin, alışkanlıklarımızın sürdürebilmesi ve gelecek kuşaklara kalması için önemli olduğunu vurgulamıştır (Ömeroğlu, 2006). Aysu'ya göre koruma, bir varlığın dışardan maruz kalacağı herhangi bir etkiye karşı güven altın alma anlamına geldiğini; diğer bir anlamda ise, tarihi ve sanat değeri taşıyan her türlü mimari öğe ve çevrelerin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için yapılan işlevlere denildiğini, ifade etmiştir. Koruma kavramı ve uyguladığı varlığa ve amaca göre; geçmişi hatırlatmak için tarihi belgeleri, insanların yararlanması için kaynakların, sanat eserlerinin, yapılı çevrenin istenmeyen durumlar için güvence altına alınması, sosyal yaşam şeklinin korunması, kültürel kavramların, gelenek ve göreneklerin sürdürülmesi olarak çeşitlilik gösterdiği ifade edilebilir (Aysu, 1984). Korumanın sözcük anlamı; bir şeyi tehlikelerden, dış etkilerden ve zor durumdan uzak tutmak, muhafaza etmektir. Hasol, mimari anlamda korumayı, tarihi veya sanat değeri taşıyan yapıların ya da kent parçalarının yaşamlarının sürdürebilmesi için gerekli önlemleri almak olarak ifade etmektedir (Hasol, 1979). Tekeli çağdaş korumayı, tarihi çevreyi geçmişiyle birlikte dondurarak korumadan ziyade, süreç içerisinde yeni eklenmelerin çevreyi zenginleştirdiğini ve çeşitlendirdiğini toplumların kültürel mirasının anlamaya yönelik yapılan eylemler olarak tanımlamaktadır (Tekeli, 1998). Sözen ise çağdaş korumayı, insanların ve toplumların yaşanmışlıklarını, geçmişlerini, sosyo-kültürel ortamını ve kültürel değerlerini yansıtan; yapılı çevrenin günümüzün değişen kültürel, ekonomik, teknolojik gibi etmenlerden dolayı zarar görerek yok olmasının engellenmesi ve bu kültürel miras değerlerinin günümüz imkan ve koşullarıyla uyumlu bir şekilde korunması olarak nitelendirmiştir (Sözen, 2006).

ICOMOS'un 2010'daki Yeni Zelanda Sözleşmesi'nde korumanın tanımı, bir mekanın kültürel miras değerlerini muhafaza etmek için bütün anlayış ve bakım faaliyetleri olarak belirtilmiştir. Korumanın mevcut doku, malzeme, kullanım ve mekanın ruhu ve anlamını kavramadan geçtiğini, bu değerlerin gelecek kuşaklara

aktarılmasını sağlamak için olabildiğince az müdahalelerle bütünlük ve özgünlüğü muhafaza etmesi gerektiği vurgulanmıştır. Asatekin'e göre koruma, kültürel veya doğal mirasın fiziki olarak kurtarılması, tarihi ve değeri bakımından algılanıp irdelenmesi, koşullarının ve niteliklerinin artırılmasına yönelik onarım gibi her türlü yaklaşım olarak ifade etmiştir (Asatekin, 2004). Koruma, tarihi yapıların ve çevrenin özgün kimlik, kültür, form, estetik ve anlamıyla birlikte gelecek nesillere aktarılması ve varlığını sürdürebilmesi için yapılan her türlü eylem olarak tanımlanmıştır (Canıtez, 2010). Feilden korumayı, bir miras kaynağının var olan durumunu güvenli bir şekilde korumak imha etmekten veya değişmekten korumak, yani çürümeyi önlemek ve yaşam süresini uzatmak için atılan önlemler olarak ifade etmiştir (Feilden, 2003). Avustralya Burra Tüzüğü'nde genel koruma kavramı, binaların, alanların veya tarihi şehirlerin korunmasını amaçlayan çeşitli tedavi türlerini tanımlamış; bunlar arasında yönetim, bakım, onarım, konsolidasyon, güçlendirme olarak nitelendirmiştir[13] (ICOMOS, 2009). Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda, koruma ve korunma kavramı; *'taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri, taşınır kültür varlıklarında ise; muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleri'* olarak nitelendirilmiştir. Kültürel varlıkları ise '*tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş; bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır*' ifadesi yer almıştır[14] (Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983). Sürekli değişim içerisinde olan kültürel bir ortamda korumanın temel amacı; geçmişin izlerini ve değerlerini taşıyan kültürel mirasın özgünlüğünü koruyarak, değişim ve dönüşüm içerisinde olan değerler ve yargılarıyla anlamlı etkileşimler içerisinde bulunarak sağlıklı yapılı çevrenin oluşturulmasıdır (Kiper, 2006). Korumanın genel tanımına bakıldığında, tarihi, mimari, kültürel anlamda değere sahip yapılar, anıtlar veya doğal güzelliklerin gelecek nesillere aktarılabilmesi için her türlü olumsuz dış etkilere karşı güvence altına alınması olarak ifade edilmektedir. Kuban, koruma kavramını, insanlar tarafından ortaya konulan veya tasarlanan fiziksel çevre, doğal çevre ve değerlerle birlikte bütün kültürel değerlerin korunmasını içerdiğini savunmuştur

[13] Koruma kavramı hakkındaki uluslararası kuruluş ve kurumların ortaya koydukları bildiri ve sözleşmelerin detaylı kavram ve açıklamaları için bakınız (ICOMOS, 2009)

[14] Bu kanun çerçevesinde yukarıda belirtilen ve diğer tanımların detaylı açıklaması ve kapsamları için bakınız (Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983).

(Kuban, 2000). İnsanların koruma olgusu sürekli gelişerek ve dönüşerek günümüze kadar gelmiştir. Günümüzde koruma anlayışı tek yapıdan çevreye doğru bir gelişim ve dönüşüm göstermişken, geçmişte tarihi, kültürel, mimari ve estetik değeri olan yapı veya çevrelerin korunması düşüncesi etkili olmuştur (Jokilehto, 1999). Günümüzde çağdaş koruma anlayışı geçmişten geleceğe aktarabileceğimiz her türlü kültürel mirası kapsamaktadır (Yaldız ve Asatekin, 2016).

Kültürel kimliğin sürekliliğin sağlanması, yerel ve toplumsal kimliğin ve çeşitliliğin korunması, daha kaliteli ve yaşanabilir mekan ve çevrenin oluşturulması gibi nedenlerden dolayı kültürel mirasın korunması gerekmektedir (Beatley ve Manning, 1997; Nasser, 2003; Du Cros, 2001). Tarih boyunca insanların ve toplumların yaşanmışlıklarının izlerinin bulunduğu ve olumlu yönde etki eden bütün etmenler, tarihi çevrenin oluşmasında etkili olmuştur. Bu kapsamda geçmiş toplum ve ulusların kalıntılarının bulunduğu yapılı alanlara tarihi çevreler olarak nitelendirilmektedir (Ahunbay, 2014). Tarihi çevrenin korunmasındaki amaç; değişen sosyo-kültürel ortam ve yaşam koşulları gibi etmenler nedeniyle yok olan çevreyi günümüz koşullarıyla entegre ederek, sürdürülebilir olarak yaşatılmasını sağlayıp gelecek nesillere aktarılması olarak ifade edilebilir. Bu bakımdan tarihi çevreyi oluşturan değerleri ve dokunun bakımını yaparak, oluşacak zarar ve tehlikeler karşı önlemler alıp, günümüz ve gelecek nesiller için en uygun koruma politikalarının oluşturulması çok önemli olduğu ifade edilebilir. Tütengil (1995) kültürel ve doğal mirasın, koruma ve yeniden işlevlendirmeyle birlikte yapıların ve yapılı çevrenin sağlıklı bir şekilde kullanılarak gelecek nesillere aktarılabileceğinin yanı sıra ekonomik katkılarının da olacağını savunmuştur. Bu koruma anlayışının uygulama şeklini tek yapı ölçeğinde koruma; tespit, tescil ve belgeleme ve çevre ölçeğinde koruma; koruma amaçlı imar planı KAİP, sokak sağlamlaştırma çalışmaları ve çevre düzenleme projeleri yöntemi olarak iki ana başlığa ayırmıştır (Tütengil, 1995). Toplumların içinde bulunduğu kentler; kendine has mimari yapısı ve üslubu, yaşam tarzı, kültürü yani kısacası bir kimliğe sahiptir. Kentlerin tarihsel ve kültürel birikim ve çeşitliliği kentin kimlik değerini oluşturmaktadır. Toplumun belleğini yani kentin belleğini ise mekan, zaman, anı ve kimliğin birleşiminden oluşmaktadır. Süreç içerisinde toplumsal ve mekânsal değişimlerin ortaya koyduğu izler zamanla kentlerin kimliğine katkıda bulunmaktadır (Kiper, 2004). Han, hamam, medrese, kervansaray, gibi tarihi yapıların yanında, geleneksel konutlar ve bu tarihi yapıların oluşturduğu dokular kent kimliğinin kalitesini

en iyi şekilde yansıtmaktadır. Bu tarihi yapılar ve dokular ne kadar iyi bir şekilde korunarak gelecek nesillere aktarılırsa kentin kimliği de o kadar korunmuş olur. Tarih boyunca çok çeşitli kültür ve uygarlıklara hizmet ve ev sahipliği yapmış olan Anadolu, günümüze kadar birçok kültürel ve tarihi değerleri günümüze kadar taşımıştır. Özellikle Anadolu'da tarih boyunca (Hitit, Likya, Frig, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi birçok kültürün izleri bulunmaktadır (Akurgal, 1998). İnsanoğlu yapısı gereği kendini bir yere ya da bölgeye ait hissetmeye meyillidir. Bu nedenle insanlar ve toplumlar; yaşamış olduğu ortamla kendisi arasında bir bağ kurarak özdeşleştirmeye çalışmış, süreç içerisinde insanın çevresine kazandırdığı bu anlam ve kimlikle var olmuştur (Çakırca, 2010). İnsanların ve toplumların kültürleri var olmaya devam ettikçe toplumların oluşturduğu veya tasarladığı yapılı çevre de o ölçüde varlığını devam ettirecektir. Bu kapsamda dönemin kültürel değerlerini yansıtan tarihi yapı ve çevrenin korunması; toplumsal ve kültürel süreklilik sağlaması, mimari ve kentsel dokudaki sürekliliğin devamı, gelecek nesillere sunacağı katkı, o bölgeye sağlayacağı ekonomik gelir, yapısal ve doğal çevreye olumlu katkı sağlaması bakımından çok önemli olduğu ifade edilebilir.

2.2.1. Koruma Kavramının Tarihsel Gelişimi

Dünyada ilk koruma anlayışı veya kaygısı dini ve yönetici birimin etkisiyle yönetim binaları, kilise, manastır gibi yapılar için ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yapılar hizmet ettiği otoritelerin gücünü temsil etmesi ve yapıların zarar görerek yok olmaması için korumaya alınmış ve restore edilmiştir (Çelik ve Yazgan, 2007; Sert, 2012). Koruma farkındalığı, tarihi ve kültürel bir yapının veya nesnenin işlevselliğini uzatmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Antik zamanlarda Romalılar; gelişme dönemlerinde sanat eserlerine değer vererek ilgilenmiş ve eski eserleri korumak için sistemli bir şekilde bu eserleri farklı bölgelere taşımışlardır (Erder, 1971). Rönesans Döneminde, özellikle Helen ve Roma kültürünün estetik güzelliğine olan sevgiden dolayı koruma bilinci gelişmeye başlamıştır. 16. yy ortalarında ise mimar Leon Battista Alberti eski eserlerin yıkılıp tahrip edildiği zamanlarda bu yapıları korumaya ve kurtarmaya çalışmıştır (Erder,1971).

Süreç içerisinde ilk olarak batı Avrupa'da, eski eser ve anıt yapıları üzerinde koruma anlayışı ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu bağlamda İtalya bu süreç içerisinde tarihi yapıları koruma konusunda daha aktif bir şekilde yer almıştır (Erder, 1975). Roma Döneminde; anıtsal yapılara ve nesnelere kültürlerinin de etkisiyle önem verilmiş,

Hristiyanlığın toplum üzerinde etkisinin artmasıyla bu algı ve düşünce değişmeye başlamıştır. Özellikle din adamlarının etkisiyle bazı tarihi yapı ve nesnelere zarar verilerek yok edilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde sadece bazı aydın düşünürler, bu tutuma tepki göstermiştir (Erder, 1975).

Bu bağlamda ilk koruma anlayışının 1789 Fransız İhtilali'nden sonra başladığı düşünülebilir. 19. yy. 'a kadar yapılan onarımlar ve koruma yaklaşımları kurumsal temellere dayanmadan yapılmıştır. Fransız (1789) ihtilaliyle birlikte tarihi eserlere önem verilmeye başlanmış, koruma anlamında birçok algı ve düşünce değişmiştir. Avrupa ülkeleri olan İngiltere, Fransa ve İtalya haricinde Dünya'da günümüz koruma anlayışı 18 yy.ve 19 yy' larda başlamıştır(Ahunbay, 2014). Viollet Le Duc (1814-1879)'un yazmış olduğu mimarlık tarihi kitabında: ''*Bir yapıyı restore etmek, onu korumak, onarmak veya yeniden yapmak değil, belli bir zamanda hiç var olmadığı bir biçimiyle eksiklerini tamamlayarak tam bitmiş bir yapı haline getirmektir.''* görüşünü ortaya koymuştur. Bu fikri İngiltere'de, Sir Gilbert Scott (1811-1878) tarafından temsil edilmiştir. Bu düşünce anlayışı tarihi yapıya farklı dönemlerde eklenen eklerin yıkılarak yalın, ilk yapılış halinin ortaya çıkma fikrini benimsemiştir. Bu yaklaşım Avrupa'nın birçok yerinde kabul görmüştür. Bu fikir ve anlayış üslup birliğine ulaşma kaygısının sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Canıtez, 2010). Zaman içerisinde bu fikre bir karşı fikir olarak John Rustin (1819-1900) Romantik Görüş fikrini ortaya koymuştur. Rustin, bir yapıya farklı dönemler içerisinde eklenmiş öğelerle birlikte iyi bakılması gerektiğini, bu sayede restorasyona gerek kalmayacağını ve restorasyonun bir yapı için en kötü senaryo olduğunu savunmuştur(Beşkonaklı ve Esen, 2011). Aynı zamanda yaşamış olan William Gulian Morris'de (1834-1896) ''*restorasyon yerine koruma olmalıdır''* fikrini ortaya atmıştır. William Morris, restorasyon koruma ilkelerini referans alan ve bu alanda işler yapan Tarihi Yapıları Koruma Derneği'ni (SPAB) kurmuştur. Bu kurulun ana amacı; koruyucu önlem ve rutin günlük bakımlarla tarihi mirasın korunacağını savunmuş ve bu fikrin benimsenmesi için çalışmak olarak ifade edilebilir (Erder, 1986; Jokilehto, 1999) Bu iki kişi ilk klasik koruma kavramının oluşmasına katkı sağlamışlardır (Ahunbay, 2014). 19 yy 'la birlikte Darviznizm; pek çok alana etki ettiği gibi, mimarlık alanında da etkisi olmuştur. Bu bağlamda mimaride dönemler içerisinde ara bir dönem bilinmiyorsa veriler ışığında o dönemin ortaya çıkartılması düşünülmüştür. Tarihi restorasyon kuramının öncüsü olan Luca Beltrami (1854-1933), bir yapının restorasyonu yapılacaksa tarihsel arşivlerin çok iyi bilinmesi gerektiğini

savunmuştur. Anıtların tarihi belgeleriyle sağlanacak somut verilere dayandırılarak, restore edilmesi gerektiğini vurgulamış ve tarihçi, arşivci, restoratör kavramını geliştirmiştir.

20. yüzyılın başlarında anıtsal yapıların etrafının temizlenerek korunması anlayışı gelişmiş, bu yaklaşıma 'gürzolizm'(Hausmann yaklaşımı) olarak bilinmektedir. Türkiye'de ise Ayasofya'nın çevresi de bu akım yoluyla temizlenmiştir. Camillo Boito (1836-1914) önceki dönemlerin(üslup birliği, romantik görüş, tarihi restorasyon) kuramlarını sentezleyerek çağdaş restorasyon ilkelerini 1883'te ortaya koymuştur (Ahunbay, 2014). Birinci ve İkinci Dünya savaşlarında ortaya çıkan yıkımlardan sonra, kültürel mirasın korunması bağlamında yeni önlemler ve kanunlar ortaya konmuştur. Bu kapsamda Avrupa devletleri çıkarttıkları yasalarla yeni sorumluluk almışlardır. Süreç içerisinde tarihi ve anıtsal yapılar bireysel olarak korunması yerine çevresiyle bütüncül bir doku halinde korunması fikri oluşmaya başlamıştır. 1931 yılında Atina'da "Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimari ve Teknisyenlerin I. Uluslararası Konferansı" yapılmış ve 1931 yılında İtalya'da Carta Del Restauro kabul edilerek, restorasyonda uygulanacak ilkeler açıklanmıştır (Ahunbay, 2014; Binan, 1999; İlhan, 2004; Canıtez, 2010; Erder, 1975). 1933 yılında "Çağdaş Mimarlık" Kongresinde Atina Anlaşması kabul edilmiş; yapılara zarar vermeden, kullanılarak korunabileceği vurgulanmıştır (Ahunbay, 2014; Binan, 1999). Bu kapsamda UNESCO, Birleşmiş Milletler, Avrupa konseyi uluslararası kurum ve kuruluşlar; siyasi, kültürel ve sosyal alanlarda uluslararası işbirliği ve sözleşmeler yapmıştır. Kültürel mirasın sadece bulunduğu ülkenin değil, bütün insanlığa ait olduğunu ve o ölçüde korunması için uygulamalar ve antlaşmalar yapılmıştır. 1946 yılında kurulan UNESCO kültür, eğitim ve bilim alanlarında birçok çalışma ve antlaşmalar yaparak, kültürel mirasın korunması bağlamında etkin rol oynamıştır. Bu konseye Türkiye dahil 67 ülke de dahil olmuş, süreç içerisinde 1959 yılında UNESCO önderliğinde ICCROM kurulmuştur (Binan, 1999). 1964 yılında Venedik'te gerçekleşen 2. Uluslararası Tarihi Anıtlar ve Teknisyenler Kongresi düzenlenmiş ve 'Venedik Tüzüğü' ortaya çıkmıştır. Bu tüzük koruma anlayışının uluslararası boyutta geçerliliği olan bir sözleşme olarak karşımıza çıkmaktadır (Binan, 1999).

Bu alanda zamanla birçok kurum ve kuruluş tarafından toplantılar ve konferanslar düzenlemiş, kararlar alınmış, günümüz koruma kavramının ve anlayışının oluşması sağlanmıştır. Tarih boyunca insanların ve toplumların ortaya koydukları ve

tasarladıkları değerlere kültürel ve doğal miras denilmektedir. Günümüzde bu kültürel mirasların gelecek nesillere korunarak aktarılması fikri önemini arttırmaktadır. Bu amaçla kültürel ve doğal mirası korumak için konunun uzmanları ve muhatapları bir araya gelerek belirli değerlendirmelerde bulunmuş ve gerekli düzenlemeler için bazı kanuni antlaşmalar ve düzenlemeler ortaya koymuşlardır (Sert, 2012). Kültürel mirasın korunması ve tanımı bağlamında yapılan antlaşmalara ve tüzüklere bakıldığında; Carta Del Restauro (1931), Venedik Tüzüğü (1964) gibi antlaşmalar yapılmış, kültür varlıkları, araştırma, dökümasyon ve teknik yardım için ICOMOS (1965) kurulmuş ve 1972 yılında 'Dünya Kültür ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme' imzalanmıştır. Avrupa konseyinde tarihi yapıların korunması için bu alanda kararlar alınmıştır. Venedik Tüzüğü'nde (1964), tarihi yapıların korunması bağlamında bazı kararlar alınmış; onarımın tarihi yapının estetik ve tarihi değerini koruyarak ortaya çıkarmak ve onarımın uzmanlık gerektiren bir iş olduğu vurgulanmıştır. Onarımda güvenilir belgeler ışığında belgelere sadık kalınarak özgün malzemelerin kullanılması gerektiği ifade edilmiştir. Koruma, onarım ve güçlendirme gibi işlemlerde geleneksel yöntemlerin tercih edilmesi, yetersiz kalındığı durumlarda bilimsel yöntemlerin ışığında çağdaş yöntemlerin de tercih edilebileceği ifade edilmiştir. 1972 yılında Paris'te kararlaştırılan Dünya Kültür ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme 'de Kültürel mirasın önemine dikkat çekilmiş, süreç içerisinde bu kültürel varlıkların bozulduğu bu nedenle korunması için iş birliği yapılması gerektiğini savunulmuştur. Bu bağlamda 'Dünya Mirası Komitesi' kurulmuş ve 'Dünya Kültür Mirası Listesi' adı altında kültürel miras varlıklarının isimlerinin yayınlanması amaçlanmıştır(Akıncı, 2000; aktaran Aköz ve Yüzer, 2019). Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'nde (1972) ise kültürel ve doğal mirasın tanımları detaylı bir şekilde anlatılmış, kültürel mirası; anıtlar, yapı toplulukları ve sitler olarak üç bölüme ayırmıştır[15] (Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı,1983, ziyaret tarihi, 11 temmuz 2020). Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi'nde (1985) Mimari Miras kavramının tanıtımını Anıtlar, Bina Grupları ve Ören Yerleri(Sitler) olarak üçe

[15] Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın kültürel miras kavramları ve tanımları için bakınız (Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı,1983, ziyaret tarihi, 11 temmuz 2020)

ayırarak detaylı bir şekilde irdelenmiştir[16](Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı,1985, ziyaret tarihi, 10 temmuz 2020).

ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'nde (1999) bütün toplumların geleneksel mimari mirası onların gurur duydukları bir konuma sahiptir. Her toplumun kendine has özelliklerini yansıtan geleneksel konutlar, bir yandan diğer bölgelerle ilişkisini yansıtırken diğer yandan dünyanın kültürel zenginliği yansıtması bakımından önemli olduğu ifade edilebilir. Geleneksel konutlar, bir örnekleme, sosyo-ekonomik değişim gibi etkilerden dolayı, terk, iç denge ve bütünleşme gibi ciddi sorunlarla karşı karşıya kaldığını ifade etmiştir. Geleneksel yapılar;

a) Toplumca paylaşılan bir yapı geleneği,
b) Çevreye uygun yöresel veya bölgesel bir kimlik,
c) Üslup, biçim ve görünüş tutarlılığı veya geleneksel yapı türlerine bağlılık,
d) Anonim olarak aktarılan geleneksel tasarım ve yapı ustalığı,
e) İşlevsel, sosyal ve çevresel kısıtlamalara etkin olarak cevap verebilme,
f) Geleneksel yapım sistemlerinin ve zanaatlarının etkin uygulaması,

gibi ayırt edici özellikleriyle tanınmışlardır. Geleneksel konutların korunması için ilkeler belirlenmiştir[17] (ICOMOS, 1999).

Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra birçok tarihi yerleşim ve kalıntıları çok ağır yıkımlara maruz kalmıştır. Bu bağlamda o dönemki güncel koruma kararların ve uygulamaların yetersiz kalmasından dolayı, sorunların ortak çözümü için birçok kurum ve kuruluş ortaya çıkmıştır. Koruma anlayışının ve kavramının Dünya genelinde günümüze kadar ki gelişim ve değişimdeki etkin rolü UNESCO başta olmak üzere birçok kurum ve kuruluşun etkisi büyüktür. Bu bağlamda kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik birçok kurum kurulmuş ve bu amaçla günümüze kadar toplantılar yapılmış, sözleşmeler ve kararlar alınmıştır.

Süreç içerisinde kültürel ve doğal mirasın korunması hakkında ortaya çıkan uluslararası kurum ve kuruluşlar;

- 1933'de OWHC(Dünya Mirası Şehirleri Teşkilatı) kurulmuştur.
- 1945-1946'da UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) kurulmuştur.

---

[16] Koruma kavramı, kapsamı ve gruplamaları hakkında detaylı bilgi için bakınız. (Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı,1985, ziyaret tarihi, 10 temmuz 2020)

[17] Geleneksel mimari mirasın korunması hakkında detaylı bilgiler için bakınız (ICOMOS,1999)

- 1946 yılında UNESCO tarafından ICOM(Uluslararası Müzeler Konseyi) kurulmuştur.
- 1948'de IUCN (Doğa ve Doğal Kaynakların Korunması için Uluslararası Birlik) oluşturulmuştur.
- 1949'da UNESCO tarafından COE (Avrupa Konseyi) kurulmuştur.
- 1949 yılında CE (Avrupa Konseyi'nin Kültürel İşler Bölümü) oluşturulmuştur.
- 1948-1950'de ICA (Uluslararası Arşiv Komisyonu) kurulmuştur.
- 1956'da UNESCO tarafından ICCROM (Uluslararası Kültürel Varlıkların Korunması Ve Onarımı Merkezi) kurulmuştur.
- 1963 yılında EUROPA NOSTRA (Avrupa Kültür Mirası Federasyonu) kurulması, Türkiye'de ise 2010 yılında faaliyete girmiştir (http://www.europanostra.org.tr/hakkimizda/, ziyaret tarihi 3 ocak 2020).
- 1964-1965'te UNESCO tarafından, ICOMOS(Uluslararası Anıtlar Ve Sitler Konseyi) kurulmuştur.
- 1965'te WMF (Dünya Anıtlar Vakfi) kurulmuştur.
- 1972 yılında UNESCO WFF(Dünya Miras Vakfını) kurmuş, 1995 yılında vakıf WHC(Dünya Miras Merkezi) ismini almıştır.
- 1985'te Getty Koruma Enstitüsü kurulmuştur.
- 1988 yılında DOCOMOMO (Modern Mimari Akımın, Sitlerin ve Çevresinin Uluslararası Koruma ve Belgeleme Grubu) oluşturulmuştur (Binark, 1982; Çakırca, 2010; İşcen, 2007; Korumaz, 2015).

Süreç içerisinde ortaya çıkan kurum ve kuruluşlar; koruma alanında birçok tüzük ve sözleşme imzalamıştır. Özellikle 1970'li yıllardan itibaren korumanın kapsamı, kriterleri gibi alanlardaki sözleşmeler ve buna uyan ülkelerin sayısında da artış yaşanmıştır. Kültür ve doğal miras varlıkların korunması hakkında kurulan uluslararası kurum ve kuruluşlar birçok tüzük ve sözleşme ortaya koymuştur. Bunlardan bazıları;

- 1931 yılında Atina'da "Tarihi Anıtların Korunması ile İlgili Mimari ve Teknisyenlerin I. Uluslararası Konferansı yapılmıştır.
- 1931'de Cartel Del Restauro Bildirisi düzenlenmiştir.
- 1933'de Atina Tüzüğü yayınlanmıştır.
- 1954'de Avrupa Kültür Antlaşması Avrupa Konseyi sözleşmesi imzalanmıştır.
- 1954'de UNESCO tarafından Lahey Sözleşmesi- Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlığın Korunması Sözleşmesi yapılmıştır.

- 1962'de Avrupa Konseyi'nin yapmış olduğu Kültürel İş Birliği Kongresi'nde Avrupa'da bulunan tarihi ve mimari değere sahip kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik kararlar alınmıştır.
- 1964'de ICOMOS tarafından yapılan Venedik Tüzüğü düzenlenmiştir. Türkiye' de bu tüzüğü benimsemiş ve kanunlarına işlemiştir.
- 1965'te Avrupa Konseyi tarafından yapılan Palma Tavsiye Kararı: Sitler, eski yapıları ile tarihi ve sanatsal sitlerin koruma ve geliştirme amacıyla kataloglamaya ilişkin ölçüt ve yöntemleri içermektedir.
- 1966'de Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan Antik Yapıların Ve Tarihi Sit Alanlarının Tesciline Yönelik Kriterler ve Yöntemlere ilişkin ilke kararları alınmıştır.
- 1968 yılında Avrupa Konseyi tarafından yapılan Lahey Tavsiye Kararı: Anıtların, tarihi bina grupları ve alanlarının etkin korunması ile ilgili bölgesel planlama kapsamında alınan ilke kararları içermektedir.
- 1969 Avrupa Konseyi tarafından ortaya konulan Arkeolojik Mirasın Korunması Sözleşmesi yapılmıştır.
- 1970'de UNESCO tarafından Kültürel Varlıkların Yasadışı İthalatının, İhracatının ve El Değiştirmesinin Yasaklanması ve Önlenmesi Anlaşması imzalanmıştır.
- 1971'de Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan Split Bildirgesi Tarihi Öneme Sahip Kentlere İlişkin kararları kapsamaktadır.
- 1972 yılında UNESCO tarafından yapılan Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi'ni, Türkiye 1983 yılında benimsemiş ve kanunlarına işlemiştir.
- 1972'de Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan Avrupa Kültürel Mirasının Korunması Hakkında Tavsiye kararı alınmıştır.
- 1972'de Avrupa Konseyi tarafından yapılan Anıtlar ve Sitlerin Korunmasında Ara Önlemlere ilişkin kararlar belirlenmiştir.
- 1975'te Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan Avrupa Mimari Miras Tüzüğü oluşturulmuştur.
- 1975 yılında Avrupa Konseyi tarafından yapılan Amsterdam Bildirgesi: Avrupa Mimari Miras Kongresi düzenlenmiştir.

- 1976'da UNESCO tarafından Tarihi Bölgelerin Korunması Ve Çağdaş Rolü Hakkındaki Tavsiye Nairobi kararı alınmıştır.
- 1979'da Burra Tüzüğü, kültürel öneme sahip yerlerin korunması amacıyla yayınlanmıştır(1981-1988-1999 ve 2013 yıllarında revize edilmiştir).
- 1979 Avrupa Konseyi üyeleri tarafından yapılan Bern Sözleşmesi (Avrupa Yabani Hayatı Yaşama ve Yaşam Ortamlarını Koruma Sözleşmesi), Türkiye 1984 yılında kararları kabul etmiş ve yürürlüğe sokmuştur.
- 1981-1983 yılları arasında ICOMOS tarafından Taşınabilir Kültürel Varlıkların Korunması Hakkında Tavsiye Kararı oluşturulmuştur.
- 1982'de ICOMOS tarafından Quebec Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Tüzük(Deschambault Deklarasyonu) imzalanmıştır.
- 1982'de ICOMOS tarafından Tarihi Bahçeler (Floransa Tüzüğü) imzalanmıştır.
- 1982'de ICOMOS savaşta yok olan anıtların yeniden yapımı ile ilgili Dresden Bildirgesi yayınlanmıştır.
- 1983'te ICOMOS tarafından Roma Bildirgesi imzalanmıştır.
- 1983'te ICOMOS tarafından yapılı çevrenin korunması ve geliştirilmesi için Appleton Sözleşmesi imzalanmıştır.
- 1984 yılında Avrupa Konseyi üyeleri tarafından Floransa'da yapılan Arkeoloji ve Planlama Toplantısı Sonuçları imzalanmıştır.
- 1985 yılında Avrupa Konseyi üyeleri tarafından yapılan Avrupa Mimari Mirasın Koruma Sözleşmesi imzalanmıştır. Türkiye 1989 yılında yürürlüğe girmiştir.
- 1985 yılında Viyana Sözleşmesi ve Buna Bağlı Montreal ve Londra Protokolleri imzalanmıştır. Türkiye 1990 yılında sözleşmeyi uygulamaya başlamıştır.
- 1985'te Avrupa Arkeolojik Mirasın Korunması Sözleşmesi yayınlanmıştır. Türkiye 1989 yılında bu sözleşmeye uyma kararı almıştır.
- 1987 yılında Brundtland Raporu hazırlanmıştır
- 1987'de ICOMOS tarafından Washington Tüzüğü(Tarihi kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü oluşturulmuştur.
- 1987'de ICOMOS tarafından Tarihi Merkezlerin Korunması ve Yeniden Canlandırılması Hakkında İlk Brezilya Semineri düzenlenmiştir.
- 1989'da Avrupa Konseyi tarafından 6. Avrupa Tarihi Kentler Sempozyumu Sonuç Bildirgesi yayınlanmıştır.

- 1989'da Avrupa Konseyi tarafından, arkeolojik mirasın şehir ve ülke planlama çalışmaları çerçevesinde korunması ve geliştirilmesine ilişkin R (89) 5 Sayılı Tavsiye Kararı kabul edilmiştir.
- 1990 yılında ICOMOS tarafından Arkeolojik Mirasın Korunması ve Yönetimi Tüzüğü oluşturulmuştur.
- 1992'de ICOMOS tarafından Kültürel Miras Değeri Taşıyan Yerlerin Korunması İle ilgili Tüzük yayınlanmıştır.
- 1992'de Avrupa Konseyi tarafından Malta/Valetta Sözleşmesi, Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Sözleşmesi imzalanmıştır. Türkiye tarafından 1999 yılında yürürlüğe girmiştir.
- 1992 yılında Rio Deklarasyonu Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı Raporu oluşturulmuştur.
- 1993'de ICOMOS tarafından Anıtların, yapı gruplarının ve sitlerin korunması ile ilgili eğitim ve öğretim için kılavuz yayınlanmıştır.
- 1994'te UNESCO, ICOMOS ve ICCROM tarafında Nara Özgünlük Belgesi oluşturulmuştur.
- 1994'te ICOM tarafından Barnoko talebi; kültürel varlıkların kaçakçılığına ilişkin çalışma toplantısı yapılmıştır.
- 1995'te UNESCO tarafından çalınan veya yasa dışı ihraç edilen kültürel objeler hakkında, UNIDROIT Sözleşmesi imzalanmıştır.
- 1995'te ICOMOS ve ICCROM tarafından Suomenlinna Kararları: Anıtlar, Topluluklar ve Alanlar sözleşmesi oluşturulmuştur.
- 1995 yılında Segesta Bildirgesi yayınlanmıştır.
- 1995'te ICOM tarafından Cuenca Bildirgesi imzalanmıştır.
- 1996'da ICOMOS tarafından Sualtı Kültür Mirasının Korunması ile ilgili Tüzük oluşturulmuştur.
- 1996'da UNESCO, ICCROM, ICOMOS, IFLA tarafından Valencia Bildirgesi – Valencia Politeknik Üniversitesi oluşturulmuştur.
- 1996'da ICOMOS tarafından San Antonio Bildirgesi yayınlanmıştır.
- 1996'da ICOMOS tarafından Anıtların, Yapı Gruplarının ve Sitelerin Kaydedilmesine İlişkin esaslar yayınlanmıştır.
- 1996'da COE tarafından yapılan kültürel mirasın kanuna aykırı eylemlere karşı korunması hakkındaki tavsiye kararı alınmıştır.

- 1996'da ICOMOS tarafından Anıtların, yapı gruplarının ve sitlerin belgelenmesi için ilkeler yayınlanmıştır.
- 1997'de COE tarafından kirliliğe ve benzeri etkenlere bağlı fiziksel bozulmaya karşı kültürel mirasın bakımının sürdürülmesi hakkındaki tavsiye kararı alınmıştır.
- 1999'da ICOMOS tarafından Ahşap Yapıların Korunması için İlkeler bildirisi yayınlanmıştır
- 1999 yılında Uluslararası Kültürel Turizm Tüzüğü, kültürel miras değeri taşıyan alanlarda turizm yönetimi yayınlanmıştır.
- 1999'da ICOMOS tarafından Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü oluşturulmuştur.
- 1999'da ICOMOS tarafından Kültürel Miras Değeri Taşıyan Yerlerin Korunması Tüzüğü yayınlanmıştır.
- 1999'da UNESCO tarafından silahlı çatışma durumunda kültürel varlığın korunmasına ilişkin 1954 Lahey Sözleşmesi'nin İkinci Protokolü imzalanmıştır.
- 2000 yılında ICOMOS ve Avrupa Konseyi tarafından -Kültürel Öneme Sahip Yerlerin Korunması bildirisi yayınlanmıştır.
- 2000 yılında ICCROM ve UNESCO tarafından özgünlük ve kültürel mirasın rekonstrüksiyonu üzerine, Riga Tüzüğü imzalanmıştır.
- 2001'de UNESCO tarafından Sualtı Kültür Mirasının Korunması Sözleşmesi hazırlanmıştır.
- 2001'de UNESCO tarafından Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi imzalanmıştır.
- 2002'de Avrupa Konseyi tarafından Avrupa Peyzaj sözleşmesi yayınlanmıştır.
- 2002'de Avrupa Konseyi tarafından Avrupa Arkeoloji Planı yayınlanmıştır.
- 2002'de ICOM tarafından Şanghay Tüzüğü: Müzeler ve Somut Olmayan Miras Konulu Çalıştay- Asya Pasifik Yaklaşımları hazırlanmıştır.
- 2003'de UNESCO tarafından Kültürel Çeşitlilik Deklarasyonu yayınlanmıştır.
- 2003'de UNESCO tarafından Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi yapılmıştır.
- 2003 yılında ICOMOS tarafından mimari mirasın analizi, korunması ve strüktürel restorasyonu için ilkeler yayınlanmıştır.
- 2003'de ICOMOS tarafından Duvar resimlerinin korunması/restorasyonu için ilkeler yayınlanmıştır.

- 2003'de ICOMOS tarafından Endonezya Miras Koruma Tüzüğü hazırlanmıştır.
- 2003'de ICOM tarafından Arusha Talebi: kültürel mülk kaçakçılığına ilişkin çalışma toplantısı yapılmıştır.
- 2005 yılında Avrupa Konseyi Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi yayınlanmıştır.
- 2005'te ICOMOS tarafından Kültürel Mirasın Toplum için Değeri Konulu Avrupa Konseyi Çerçeve Sözleşme Deklarasyonu hazırlanmıştır
- 2005'te UNESCO tarafından kültürel ifade çeşitliliğinin korunması ve geliştirilmesi hakkında sözleşme yapılmıştır.
- 2005'te ICOMOS tarafından İlgili Xi'an Deklarasyonu -miras yapılarının, ören yerlerinin ve alanlarının muhafaza edilmesi antlaşması yapılmıştır.
- 2005'te COE tarafından Faro Sözleşmesi- Kültürel Mirasın Toplum için Değeri Konulu Avrupa Konseyi Çerçeve Sözleşmesi yapılmıştır.
- 2008'de ICOMOS tarafından kültür mirası sitlerinin yorumu ve sunumu ile ilgili tüzük yayınlanmıştır.
- 2008 yılında ICOMOS tarafından yerin ruhunun korunmasına ilişkin Quebec Deklarasyonu imzalanmıştır.
- 2008'de ICOMOS tarafından Kültürel Rotalar Tüzüğü oluşturulmuştur.
- 2010 yılında ICOMOS tarafından kültürel mirasın afet risk yönetimi için Lima Deklarasyonu imzalanmıştır.
- 2010'da ICOMOS tarafından Kültürel Miras Değerine Sahip Yerlerin Korunması için ICOMOS Yeni Zelanda Şartı imzalanmıştır.
- 2011 yılında ICOMOS ve TICCIH tarafından endüstri mirası sitleri, yapıları, alanları ve peyzajlarının korunması için Dublin İlkeleri yayınlanmıştır.
- 2011 yılında ICOMOS tarafından gelişimin itici gücü olarak miras üzerine Paris Deklarasyonu imzalanmıştır.
- 2011'de UNESCO tarafından Tarihî Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararı yayınlanmıştır.
- 2011 'de ICOMOS tarafından yapılan Valetta İlkeleri, tarihi kentlerin kentsel alanların korunması ve yönetimi ile ilgili yönetmelik yayınlanmıştır.
- 2013'te ICOMOS tarafından Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi imzalanmıştır. 30 mayıs 2012 ve 17 mart 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilen

ulusal mimari koruma uzmanları toplantıları ve ICOMOS Türkiye Milli Komitesi'nin revizyonu ile son şekli verilmiştir.

- 2014'te ICOMOS tarafından insani değer olarak miras ve peyzaj hakkında Floransa Bildirgesi imzalanmıştır.
- 2014 yılında ICOMOS tarafından Floransa Bildirgesi imzalanmıştır.
- 2017'de ICOMOS tarafından miras ve demokrasi üzerine Delhi Bildirgesi imzalanmıştır.
- 2017 yılında ICOMOS tarafından Tarihi Kentsel Kamu Parkları Belgesi yürürlüğe girmiştir.
- 2017 yılında ICOMOS tarafından tarihi ahşap yapıların korunması için ilkeler yayınlanmıştır.
- 2017'de ICOMOS tarafından Kamusal arkeolojik alanların yönetimi için Salalah Rehberi yayınlanmıştır.
- 2017'de ICOMOS tarafından kırsal manzaralara miras olarak ilişkin ICOMOS-IFLA İlkeleri imzalanmıştır. (Çakırca, 2010; Korumaz, 2015; İşcen, 2007; Ünsal ve Pulhan, 2012; Aksoy ve Enlil, 2012; Şahin, 2014; Ahunbay, 2014; Ahunbay, 2019; Örnek, 1996; ICOMOS, 2004; ICOMOS, 2013, ICOMOS, 2014; ICOMOS, 2017; UNESCO, 1972; UNESCO, 2003).

Dünya çapında kültürel mirasın korunması bağlamında yapılan toplantılarda bazı konular öncelikli ve ağırlıklı olarak ifade edilmiştir. Bunlardan bazıları; kentsel planlama ve koruma bağlamındaki ilişkisi, kültürel mirasın sürdürülebilir şekilde gelecek nesillere nasıl aktarılması, korumanın niteliğine göre sit alanlarının oluşturulması, koruma altına alınmış yapı veya çevrenin bütünlüğünün nasıl sağlanacağı, somut ve somut olmayan belli değerlere sahip kültürel mirasın nasıl korunması gibi konular ifade edilebilir (Sargın ve Dinç, 2017). Koruma kavramı; zaman içerisinde tek tek koruma anlayışından bütüncül korumaya, sadece nesnenin korunmasından onu ortaya koyan etmenler ve değerleri de korumaya, sonrasında ise yalnızlaştırarak koruma fikrinden sürdürebilir korumaya dönüşmüş ve günümüzdeki koruma anlayışına ulaşılmıştır. Bu sürecin oluşmasında uluslararası kurum ve kuruluşların ortaya koyduğu çalışmalar etkili olmuş, Türkiye' de bu sürece etkin olarak dahil olmuştur (Alanyurt, 2010). Tarih boyunca önemli tarihi yapılar ve anıtlar bir şekilde korunmaya çalışılmıştır. UNESCO, ICOMOS, ICCROM, ICOM gibi birçok uluslararası kurum ve kuruluşların ve bu alanlardaki uzmanların süreç içerisinde ortaya

koydukları sözleşme, antlaşma gibi değerli çalışmalar neticesinde; kültürel ve doğal mirasın daha iyi kavranması ve algılanmasına, koruma kapsamının değişerek gelişmesine; neyi, nasıl, ne şekilde korunacağı gibi her türlü koruma yaklaşımların ve tarihi miraslarımızın değerlerinin daha iyi anlaşılarak korunmasına büyük katkıları olmuştur. Günümüz koruma anlayışının oluşmasının da bu kurum ve kuruluşların, bu alandaki tüm uzman ve paydaşların katkısının büyük olduğunu ifade etmek gerekmektedir.

2.2.2. Türkiye'de Koruma Kavramının Tarihsel Gelişimi

Türkiye kültürel ve doğal miras değerleri bakımından çok çeşitli ve zengin bir konuma sahiptir. İnsanlık tarihinin başlangıcıyla birlikte yaşama alanı olan Anadolu, birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış önemli bir yerleşim yeridir. Son zamanlarda hızlı kentleşme, rant, bilinçsizlik gibi nedenlerden dolayı tarihi ve kültürel miras değerlerimiz yok olmaktadır. Özellikle kültürel miras değerlerimizin önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel konutlar, bu yok oluşun en fazla olduğu alanlardır. Bu bakımdan bu tarihi yapıları korumak için çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Koruma anlayışı, kültürel ve tarihi mirasımızın gelecek kuşaklara aktarılması için bir sorumluluğun neticesinde gelişmiş, bu yaklaşımın yerel ve kamu yöneticilerin üzerine büyük bir sorumluluk düşmektedir. Bu zengin kültürel değerleri, günümüze kadar korumak bağlamında yeteri kadar olmasa da bu alanda önemli çalışmalar, uygulamalar ve kararlar alınmıştır. Osmanlı Dönemiyle başlayan koruma anlayışı günümüze kadar tanımı ve kapsamı değişerek gelmiştir (Bulum, 1999). Anadolu'da koruma anlayışı 19. yy'da görünmeye başlamış, Avrupa'da ortaya çıkan Modernizim akımı ve Sanayi Devrimi ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nda da etkisini göstermiştir (Tekeli, 1998). Osmanlı Döneminde; kadıların öncülüğünde mimarbaşı, muhtesibin gibi yöneticilerin eşliğinde ve vakıfların sayesinde kentsel bir düzen oluşmaya başlamıştır. Sağlanan hizmetleri daha da etkili kılmak ve ihtiyaçları karşılamak için 1855 yılında 'Şehremaneti' denen belediye kurumu oluşturulmuştur (Tekeli, 1998). Süreç içerisinde 1864 yılında imar konularını ele alan Turuk ve Ebniye Tüzüğü imzalanmıştır (Bektaş, 1992). Osmanlı İmparatorluğu'nda koruma alanında ilk çalışmalar IVI. yy'da Mimar Sinan tarafından yapılmıştır. 1159 yılında Rümeli Hisarı içinde ve çevresinde yer alan düzensiz evlerin temizlenmesi, 1572 Zeyrek Camii, Kalenderhane Camii ve1573 yılında Ayasofya Cami'nin onarılarak duvarındaki ve çevresinin dış müdahalelerden temizlenerek korunması olarak belirtilebilir (Alanyurt, 2010). Türkiye'de koruma anlayışı

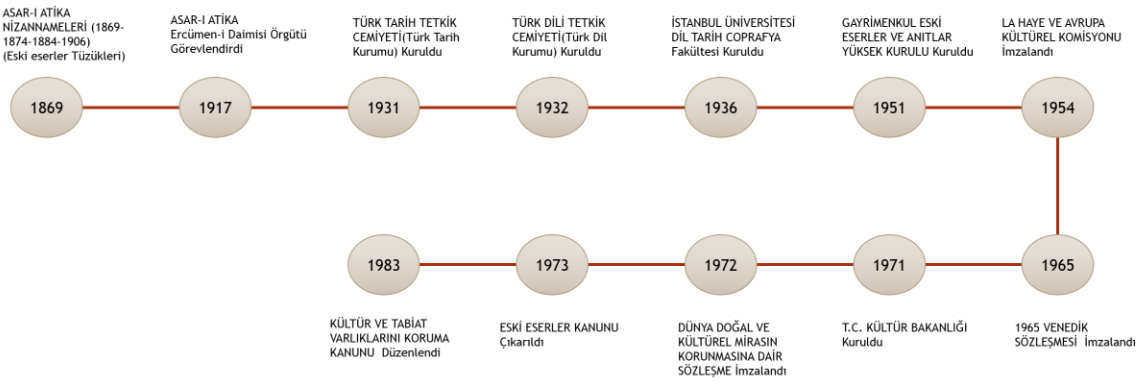
bağlamında 1946 yılında Müze-i Hümayun'un kurulması; taşınır eski eserlerin korunması için önemli bir adım olmuştur (Pasinli, 1992). 19. yy'la birlikte Anadolu'da müzecilik anlayışı oluşmaya başlamış, pek çok batılı gezgin ve arkeolog birçok bölgede araştırma ve gezi düzenlemişlerdir. Bu bağlamda koruma anlayışı ile müzecilik kavramı birlikte gelişim ve dönüşüm geçirmiştir. Bu alanda 1827 yılında Doğu Anadolu'da eski yazıtları araştıran Schulz, Boğazköy'ün 1834 yılında ortaya çıkartılmasını sağlayan Charles Texier, Alacahöyük kazısıyla 1835 yılında alanın önemini ortaya koyan W. Hamilton gibi döneminin önemli uzmanları tarafından ortaya konan çalışmalar neticesinde müzecilik anlayışı da gelişmeye başlamıştır. Anadolu'da bu dönemlerde ilk ruhsatlı kazılar, 1864 yılında John Turtle Woodla başlamıştır. Bu süreç içerisinde kazılarda ortaya çıkan birçok eser, maalesef Avrupa'daki müzelere kaçırılmış; arkeolojik eserlerin korunması farkındalığı sonraki dönemlerde gelişmeye başlamıştır (Kaderli, 2014). 19. yy ortalarından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nda koruma bağlamında eski eserleri korumak için kanunlar çıkarılmaya başlanmıştır. 1869 yılında çıkartılan *Asar-ı Atika Nizamnamesi* bu alanda yapılmış ilk kanun olarak karşımıza çıkmaktadır. 1874 yılında yapılan *II. Asar-ı Atika Nizamnamesi* ise arkeolojik kazılar ve taşınır arkeolojik kalıntıların korunmasına yönelik kanunları içermektedir (Madran, 2002). 1884 tarihli *III Asar-ı Atika Nizamnamesinde* ise mimari yapıların yerinde korunması ve yıkılmaması gerektiği belirtilmiş ve daha geniş bir koruma anlayışı ortaya konulmuştur. 1906 tarihli *IV Asar-ı Atika Nizamnamesinde* bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar eski eserler kapsamına alınarak devlet malı olarak kabul edilmiş; İslam uygarlığı eserlerine 'tarihi eser' kavramı kullanarak korunması yönünde önemli kararlar alınmıştır. Yapı türleri eski eserler kapsamında tek tek belirtilmiş ve 'tarihsel özellik gösteren evler' olarak geleneksel konutlar da bu kapsama alınmıştır (Madran, 2002; Zeren, 1981). Bu kapsamda yapılan çalışmalar arkeolojik eserlerin korunması ve yurt dışına çıkartılmaması bağlamında daha etkin şekilde ortaya konmuş, yapılı çevre konusunda çok etkili bir şekilde çalışmalar yapılmamıştır (Eres, 2013). Osmanlı Döneminde, kültürel mirasın korunması bağlamında toplumun ve devletin bir bilince sahip olduğu görülmektedir. Özellikle vakıflar kanalıyla tarihi yapıların onarımı ve bakım gibi her türlü koruma alanında parasal destek sağlamış, devlet ise savunma yapıları, bayındırlık yapıları ve sarayların korunması ve bakımı konusunda etkin rol oynamıştır (Tapan M, 1998).

20. yy başlarında mimar Eugene Haussmann akımının etkisinde kalan İstanbul'da tarihi yapıların etrafi diğer yapılardan temizlenmeye başlanmıştır. Bu yaklaşımda; tarihi yapıların etrafi açılıp görkemini ortaya çıkartmak ve onları koruma anlayışı benimsenmiştir. Fakat bu yaklaşım anıtsal yapıların zamanla çevresinde yalnız kalmasına sebep olmuş ve bu yaklaşımdan vazgeçilmiştir (Kejanlı ve ark., 2007). Anadolu'da tarihi ve kültürel değerlerin korunması bağlamında çalışmalar 19. yy'da başlamış, Cumhuriyet'ten sonra artarak devam etmiştir. Osmanlı Döneminde bu koruma anlayışı taşınır kültür varlıklarını ağırlıklı olarak kapsarken, Cumhuriyet Döneminde taşınır ve taşınmaz kültür varlıkların yanında somut olmayan kültür varlıklarını da kapsayan koruma anlayışına doğru bir yönelim olmuştur (Çelik ve Yazgan, 2007; Akçura, 1972). Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte koruma bağlamında yeni ve kapsamlı fikirler ve uygulamalar yapılmaya başlanmıştır (Ekinci, 1997). Bu koruma anlayışı 1930'larla birlikte hızını arttırmış, koruma alanına eski eserler ve taşınmazlar eklenmesiyle bu anlayışın kapsamı genişlemiştir (Tekeli, 1998). Bu kapsamda Hermann Jansen tarafından Ankara için hazırlanan ve 1932 yılında kabul edilen imar koruma planı, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların korunması için önemli bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır (Dinçer ve Akın, 1994; Basmacı, 2017).

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte koruma kapsamında daha etkin ve kurumsal çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. 1930-1935 yılları arasında, Osmanlı Döneminden kalan kanunlar geliştirilmiş, daha planlı bir kentleşme için çalışmalar yapılmış, bazı yapılar müze olarak kullanılmaya başlanmış ve müzelerin kurumsal altyapısı geliştirilmiştir (Kejanlı ve ark., 2007). Bu dönemde müzelerin sayısı ve çeşitliliği artmış koruma bağlamında uluslararası kurum ve kuruluşların ortaya koyduğu sözleşmeler ve bildiriler dikkate alınmıştır. 1946 yılında UNESCO'nun düzenlediği Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu Sözleşmesi tanınmış ve uygulamaya konmuştur. 1950'lerden itibaren Dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de koruma alanında olumlu ve yoğun değişimler ve dönüşümler gerçekleşmiştir. Bu bağlamda Uluslararası Müzeler Konseyi'nin (ICOM) Türkiye Milli Komitesi 1950 yılında ülkemizde kurulmuştur (Alanyurt, 2010). Türkiye'nin 1961 yılındaki Anayasası'nda yer alan *'Devlet, tarih ve kültür değeri olan eser ve anıtları korumakla yükümlüdür.'* kanunundan sonra koruma bağlamında önemli kurum ve kurumsal çevrenin oluşmasında etkin rol oynamıştır (Kejanlı ve ark., 2007). 1950'li yıllardan itibaren köyden kente doğru hızlı göç ve kentlerin çarpık ve düzensiz gelişimi nedeniyle, tarihi ve kültürel yönden zengin

kentlerin korunmasına yönelik kaygı oluşmuş ve çeşitli yaklaşımlar geliştirilmeye başlanmıştır. Bu dönemde yapılmaya çalışılan koruma yaklaşımları yeterli olmamıştır. 1973 yılında 'Eski Eserler Yasası' çıkartılarak; korunacak değerler üzerine yeni tanımlar ve kapsamlar belirlenmiş, kısıtlamalar yapılmış, 'sit' koruma anlayışı getirilmiş, 'kentsel sit' kavramının tanımı yapılmış, korunacak değerlerin bir bütün halinde korunması gerektiği gibi kararlar yasalaşarak yürürlüğe girmiştir(Sargın S, 2005). 1970'li yıllardan itibaren bu kültürel ve tarihi mirasın korunması bağlamında daha aktif çalışmalar yapılarak birçok uluslararası kurum ve kuruluşlarla iletişim halinde kanun ve yasalar hazırlanmıştır (Sargın ve Dinç, 2017). Türkiye'de tarihi çevreyi bir bütün olarak korumak fikri 1970'lerden sonra oturmaya başlamıştır. 1973 yılına 'Eski Eserler' yasasının çıkmasıyla birlikte kültürel ve tarihi miras alanında önemli adımlar atılmıştır. Bu kanunla taşınır ve taşınmaz eski eserlerin; tarihi sit, anıt, külliye, arkeolojik sit gibi kavramların detaylı tanımları yapılmıştır. 1974 yılında ICOMOS'a katılmış ve Türkiye Ulusal Komitesi kurulmuştur. Ayrıca Atina, Venedik, Amsterdam Sözleşmeleri kabul edilerek uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye süreç içerisinde kültürel ve doğal mirasın daha etkin korunması bağlamında 1983 yılında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çıkartmış, 1987 yılında bu kanunun kapsamını ve tanım aralığını genişleterek tekrar oluşturmuştur (Kejanlı ve ark, 2007).

Türkiye, kültürel miras değerleri açısından çok zengin bir yelpazeye sahiptir. Türkiye, uluslararası boyutta önemli sorumlulukları olan bir ülkedir. Ülkemiz kültürel mirasın korunması bağlamında uluslararası antlaşmaları ve kararları takip etmesi ve ulusal düzeyde alınan kararları uygulayan bir konuma sahiptir.



Şekil 2.5 Kültürel Mirasın korunması bağlamında 1980'lere kadar yapılan çalışmalar ve önemli tarihleri göstermektedir (İstanbul Valiliği, 2014)

Dünya'da mimari korumanın çevre düzeyinden koruma düzeyine ulaşmasında ve uygulanmasında uluslararası kurum, kuruluş ve birçok (Sir Bernard Feilden ve John Ruskin'den başlayan, Boito, Annoni, Giovannoni ve Brandi) uzmanlar tarafından bu konu hakkında akademik çalışma yapılmasının ve bu verileri sempozyum, kongre, ve kolokyumlarda paylaşmalarının katkısının olduğu ifade edilebilir. Türkiye'nin koruma bağlamında kat edecek çok fazla yolun olduğunu ifade etmiştir (Ersen, 2011). Ülkemizin çok zengin kültürel ve tarihi miras değerlere sahip olması ve bu değerleri koruyarak gelecek kuşaklara iyi bir şekilde aktararak, çeşitli kültürel kimliğini daha etkili ve verimli devam ettirebilmesi gerekmektedir. Bu nedenle Türkiye, süreç içerisinde birçok uluslararası antlaşma ve kurullarla aktif olarak etkileşim halinde olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Bu kapsamdaki yapılan her değerli antlaşma, karar ve uygulamalar kültürel mirasımız ve kimliğimiz için çok önemlidir. Bu kapsamda Türkiye'de kabul edilen antlaşmalara kısaca yer verilmiştir.

Türkiye'de Osmanlı İmparatorluğundan itibaren (Eski Eser) Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Yönelik Uygulanan Kararlar şunlardır;

- 1846 yılında ziyaretçilere kapalı müze binasının yapılmıştır.
- 1869 yılında Asar-ı Atika Nizamnamesi oluşturulmuştur.
- 1874'te II. Asar-ı Atika Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir.
- 1884'te III. Asar-ı Atika Nizamnamesi eksiklikleri giderilmiştir.
- 1906'da IV. Asar-ı Atika Nizamnamesi eksiklikleri tamamlanmıştır.
- 1912 yılında Muhafaza-i Abidat Kanunu çıkartılmıştır.
- 1931'de Anıtlar Koruma Komisyonu kurulmuştur.
- 1935 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü kurulmuştur.
- 1951 yılında Gayrimenkul Eski Eserler Ve Anıtlar Yüksek Kurulu kurulmuştur.
- 1973'te Eski Eserler Kanunu kabul edilmiştir.
- 1982 yılında 2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu oluşturulmuştur.
- 1983 yılında 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- 1983 yılında 2960 Sayılı Boğaziçi Kanunu yayınlanmıştır.
- 1983 yılında 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu oluşturulmuştur.
- 1985 yılında 3194 Sayılı İmar Kanunu çıkartılmıştır.
- 1987 yılında 3386 Sayılı tamamlayıcı kanun yapılmıştır.

- 1990 yılında 3621 Sayılı Kıyı Kanunu yayınlanmıştır.
- 2004 yılında 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu oluşturulmuştur.
- 2004'te Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile çeşitli kanunlarda değişiklik yapılmıştır.
- 2004 yılında 5272 Sayılı Belediye Kanunu yayınlanmıştır.
- 2005 yılında 5366 Sayılı Yıpranan Tarihî ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun oluşturulmuştur.
- 2008 yılında 5737 Sayılı Vakıflar Kanunu çıkartılmıştır.
- 2011 yılında 648 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname de değişiklik yapılması hakkında kanun yürürlüğe girmiştir.(Avrupa Konseyi(COE), 2005[18];Sargın, 2005; Atılgan, 2016; Mumcu, 1969; Dağıstan, 2005; Sargın ve Dinç,2017;Madran,2002;Zeren, 1981; İstanbul Valiliği,2014; Şahin,2014)

Türkiye'nin bu kapsamda Avrupa Konseyi ve UNESCO'nun birçok kararını onayladığı görülmektedir. Venedik Tüzüğü(1964),Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Sözleşmesi (1972), Avrupa Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi(1985), Avrupa Arkeoloji Mirasının Korunması Sözleşmesi (1992), ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi (2013) gibi sözleşmeleri yasallaştırarak iç hukuk haline getirmiştir. (ICOMOS, 2013; İstanbul Valiliği, 2014). Ahunbay'ın da dediği gibi tarihi ve kültürel yapılar; günümüze kadar gelirken birçok onarım ve müdahaleler geçirmiştir. İlk zamanlardaki koruma anlayışı ve uygulanışı ile günümüzün anlayışı arasında farklılıklar bulunmaktadır. Geçmişte tarihi yapılar; yaptıran kişinin ya da dönemin dini veya yerel yöneticilerinin o dönemki görüşlerine göre tarihi anıtsal yapılar korunmaya çalışılmıştır. Zaman içerisinde anıtsal yapıların yanı sıra; belli kültürel ve tarihi miras değeri taşıyan yapı, çevre, doku gibi her öğeyi koruma algısı ve bilinci gelişmiştir. Bu bağlamda korunacak tarihi ve kültürel miras ağırlıklı olarak kamu fonlarıyla desteklenmektedir (Ahunbay, 2014). Geleneksel konutların kültür varlığı olarak nitelendirilerek korunması ve sergilenmesi olayı 18 yy'ın sonlarına doğru Endüstri Devrimi ile başlamıştır. Bu dönemde, kırsal nüfusun kente göçünün hızlanması, sanayi ve ziraat tekniklerinin gelişmesiyle birlikte insanların yaşam biçimlerinde köklü değişimler yaşanmıştır (Eres, 2013). Dönemin sosyo-kültürel ortam, örf ve adetlerini, yani kısacası dönemin kimliğini

[18] Avrupa Konseyi'nin(COE) süreç içerisinde dahil olduğu ve ortaya koyduğu kararlar hakkında bakınız (web adresi: https://www.coe.int/en/web/landscape/reference-texts, ziyaret tarihi, 3 0cak 2020).

yansıtan kültürel ve tarihi mirasımızı korumanın amacı; bu değerleri oluşturan etmenleri bütüncül bir şekilde gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır. Türkiye koruma bağlamında uluslararası kurum ve kuruluşların ortaya koydukları birçok sözleşme bildirileri benimseyerek uygulamaya çalışmıştır. Fakat kentsel ölçekte ve kırsal ölçekte geleneksel konutların korunması bağlamında yapılacak olan adımlar konusunda geç kalınmış; İstanbul, Ankara, Konya, Edirne, Kayseri, gibi zengin tarihi ve kültürel mirasa sahip şehirlerin kimliğini oluşturan sivil mimari dokusu çoğunu kaybetmiştir (Eres, 2013; Tuncer, 2014). 1980'lerden itibaren koruma bağlamında önemli çalışmalar yapılmış, özellikle 1983 yılında Türkiye'nin Dünya Kültürel Mirasın Korunması sözleşmesini kabul etmesi ve uygulamasından sonra ülkemizden de İstanbul'un Tarihi Alanları (1985), Safranbolu Şehri (Karabük) 1994, Bursa ve Cumalıkızık (Bursa) 2014 Dünya Miras listesinde yer almıştır. Bu örneklere bakıldığında tarihi ve kültürel kimliğini ve dokusunu koruyan kentsel ve kırsal bölgelerdeki geleneksel konutlar diğer bölgelerdeki yapılar için öncülük etmiştir (Gezer, 2013; Bozkurt, 2013; Güneş ve Şengün, 2015). Ancak değişen sosyo-kültürel ortam, alışkanlıklar, teknoloji, rant, gibi nedenlerden dolayı Türkiye'deki birçok geleneksel konut ve doku zarar görmekte ve yok olmaktadır. Bu nedenle kentsel ve kırsal geleneksel konutların korunması ve gelecek nesillere daha iyi aktarılması için çalışmalar yapılması elzem hale gelmiştir (Muşkara, 2017; Aykaç, 2009). Bu bağlamda Malatya gibi geleneksel dokusunun çoğunu kaybetmiş bir bölgede yer alan, Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesindeki tarihi ve kültürel kimliklerini ve dokusunu korumuş geleneksel konutları üzerinde çalışarak, korunmasına yönelik olumlu etkiler sunmak önemlidir.

2.3. Özgünlük Kavramı ve Önemi

Kavramlar, insanlar tarafından aynı dönemlerde veya farklı dönemlerde üretilse bile farklı bilgi, kültür, algı birikimine sahip insanlar tarafından sürekli değişim ve dönüşüm içeresinde olmuştur (Demir ve Acar, 1997). Bu bağlamda özgünlük kavramını tek bir çerçevede anlatmak yetersiz kalmaktadır. Larouse, özgünlüğü doğrudan doğruya ilk kaynağından ortaya çıkan veya tasarlanan yapı, belge, metin, gibi her türlü eserin; kopyaya, çeviriye, röprodüksiyona karşı yeni bir düzenlemeye yönelik kullanıldığını ifade etmiştir. TDK 'ya göre özgünlüğün alışılmışlığın dışında, sıradan olmayan, sık rastlanmayan bir olgu olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanında kendi türünde tek olan, hiçbir örnekten esinlenmeyen, yeni, görülmemiş anlamlarında da kullanılmaktadır (TDK, 2019). Özorhan, geleneksellerin yıkıldığı ve yok olduğu günümüzde bir ürünün

kalitesini ortaya koyan değerin bir başka ürüne benzememesi olarak nitelendirmiştir. Felsefi bir bakış açısıyla bakıldığında özgünlük kavramını; eşsiz ve bağımsız bir nesnenin, bir düşüncenin, bir davranışın kısacası somut ve somut olmayan bütün değerleri kapsadığını ifade etmiştir (Özorhan, 2008). Türkçe sözlükte otantiklik kavramı; asıl, özgün, aslına uygun, aslına uygun eser olarak karşımıza çıkmaktadır (Özünel, 2011). Batı dillerinden Türkçe'ye geçen ve Fransızca da 'authentique' kelimesinin karşılığı olarak; '*Eskiden beri var olan özelliklerini taşıyan', 'gerçek olan, gerçeğe veya aslına dayanan, orijinal, mevsuk'* gibi tanımlamalar kullanılmıştır (TDK, 2019). Dünya literatüründe 'otantiklik' kelimesi 'belge otantikliği' olarak ilk 20. yy'da kullanılmaya başlanmıştır (Petzet, 1994). Bu 'otantik belge', 'yetkili biri tarafından oluşturulan sahte olmayan' anlamında 1908 yılında karşımıza çıkmış; zaman içerisinde otantiklik kavramı koruma biliminin alanında tarihi eserlerin 'belge olarak' korunması bağlamında ele alınmıştır (Jokilehto, 1994). Günümüzde ise 'otantiklik' ve 'özgünlük' kavramları koruma alanında aynı anlamda kullanılmaktadır(Ahunbay, 2012a; Ahunbay, 2012b; Gürdal ve Ersen, 2005). Otantiklik kavramı farklı disiplin ve alanlarda benzer anlamlarda kullanılmıştır.

Günümüzde otantiklik kavramının tersi olarak otantik olmanın tersi "sahte", "kopya", "taklit", "replika", "eş", "ikinci nüsha", "tekrar", "tıpatıp", "suret"; bu üretim süreçleri ise "kopyalama", "reprodüksiyon" ve "replikasyon" kelimeleri kullanılmaktadır (Uzunoğlu, 2006). Bektaş özgünlük üzerine şu ifadeleri kullanmıştır; *Korunacak olana en büyük saygısızlık onu "kopya" etmeğe kalkışmaktır. Öz, asıl olana saygı, ancak kendi de öz, asıl olmayı bilerek gerçeklik bulur. Çağının gerçek ürünü olan bir yapıtın yanına, ancak gerçekten çağdaş olan bir yeni yaratı yakışabilir. Yüzyıl önceki koşullarda, o günkü yaşama biçiminden, o günkü yapım yöntemlerinden, o gün geçerli ilkelerle doğmuş bir yapının, bugün tıpkısını, benzerini yapmak en az yüz yıllık geri kalmışlığı gösterir. Anlamayanlar "kopya" ederler...* ifadesiyle mimarlık alanında özgünlüğün ne kadar önemli olduğu, aksine kopyanın ise ne kadar değersiz bir yaklaşım olduğunu vurgulamıştır (Bektaş, 1991). Otantiklik kavramı Venedik Tüzüğü ile uluslararası sözleşmelerde yer almaya başlamış günümüze kadar kavram ve kapsamı bakımından değişikliğe uğrayarak gelmiştir. Jokilehto 1994'te düzenlenen Nara Konferansı'nda, kültürel mirasın özgünlüklerini ifade ederken *'malzeme ve form otantikliği'* ve ya '*estetik ve tarihsel otantiklik'* terimlerinin yanında '*kültürel otantiklik'* teriminin de kullanılması gerektiğini savunmuştur (Jokilehto, 1994). Benjamin sanat ve

otantikliğin gelişimi üzerine yaptığı çalışmasında, bu gelişim sürecini geleneksel dönem, koleksiyon dönemi, mekaniksel yeniden üretim dönemi olarak sıralamıştır (Benjamin, 1969). Benjamin geleneksel dönemi, antik Çağdan Orta Çağa kadar ifade etmiş; koleksiyon çağını, Rönesans dönemini de içine alan aralığı kapsadığını ve mekanik yeniden üretim çağını ise 19 yy'da geliştiğini ve her dönem için otantiklik kavramı ve anlamının farklılaştığını vurgulamıştır. Reigl; anıtların ve tarihi objelerin korunması bağlamında 'kültürel ve işlevsel değerleri' üzerine değerlendirmeler ve çözümlemeler yapmıştır. Aynı zamanda 'anı değeri' ve 'göreceli sanat' değerleri gibi tanımlarla, tarihi yapıların restorasyonunda yapının aldatmadan ya da yanıltmadan okunabilirliğini arttırmak olarak ifade etmiştir. Ayrıca 'yaş değeri' olarak ifade ettiği tanımı da, geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kuran ve yaşanmışlıkların izleri olarak vurgulamıştır. Bu amaçla Reigl (1902) restorasyonda, yapı üzerindeki yaşanmışlık izlerini korumak tarihsel otantikliğin korunmasına ağırlık vermek ve dönem içerisinde eklenen değişim ve ekleri yapı üzerinde muhafaza etmek olarak benimsemiştir (Reigl, 1902; aktaran Mason, 2002). 19. yy'la birlikte bu yaklaşım; yapının görünüşü dahil fonksiyon kavramını da içine alarak form, malzeme ve taşıyıcı da içerecek şekilde genişleyerek; yapının veya sanat öğesinin önemli bileşenleri olarak ortaya çıkmıştır (Olin, 1992). Bu bağlamda Ulukan tarihsel otantikliği; bir bütün olarak kültürel varlığın, tarihsel, sanatsal ve kültürel ölçütler ile form ve malzemenin fiziksel olarak bir araya gelmesi olarak ifade etmiştir. Tarihsel otantiklik kavramının, yapıldığı dönemden özgün izlerini taşıyan ve süreç içerisinde geçirmiş olduğu müdahaleler ve eklenmelerle birlikte günümüze kadar ulaşmış tarihi eserin; yeni koruma kararları alınmasında, yol göstermesi ve tarihsel bir bağ kurulmasında önemli katkılarının olduğu ifade edilmiştir (Ulukan, 2014). Özgünlük kavramı ve değeri, günümüze kadar uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından ve özellikle 1994 yılında Nara konferansıyla birlikte önemini artırarak özgünlük kriterleri belirlenmeye çalışılmıştır. Kültürel mirasın eşsiz ve tek olması özgünlük kavramını önemli bir konuma yerleştirmektedir (Binan, 2001). Günümüzde zayıf ve kısa ömürlü kerpiç, ahşap gibi yerel malzemelerin; süreç içerisinde özgün malzeme, form, işçilik ve yapım tekniği ile yenilenerek 'tekrarlayan tarihsel otantiklik' kavramı yeni yeni oluşmaya başlamıştır. Bu kavramlar detaylı bir şekilde ilk kez Bergen (1992) ve Nara (1994) konferanslarında ele alınmaya başlanmıştır. Günümüzde otantiklik, özgünlük değeri kültürel mirasın koruma bağlamında en etkili kriterleri arasına girmiştir. Bu bağlamda özgün bir öğenin; tahrip edilerek

replikasyonunun yapılması veya özgün malzeme ve yapım tekniğinden farklı bir şekilde değiştirilmesi gibi eylemlerin, koruma bağlamında düşünemeyeceği ifade edilebilir. Çağdaş koruma anlayışı anıtların ve sitlerin özgün malzeme ve yapım tekniği değerlerini üzerinde gelişmiştir. Ruskin'le başlayan anıtların özgün olan değerlerin korunması anlayışı zamanla kentlerdeki mütevazi sivil öğelere kadar kapsamını genişletmiştir. Günümüzde özgünlük kavramı ve kapsamı, somut ve somut olmayan, taşınır veya taşınmaz bütün kültürel miras değerlerini kapsayacak şekilde genişlemiştir.

2.3.1. Mimaride Özgünlük

Özgünlük kavramı, mimarlık alanında 19. yy'la birlikte kavramsal ve değer bakımından çeşitliliğe ve dönüşüme girmiştir. Süreç içerisinde mirasın koruma anlayışı; Violletüle Duc'un üslup birliği anlayışından, John Ruskin'in hiçbir müdahalede bulunmama anlayışı olan Romantik akıma, Luca Beltrami'nin tarihi belgelere dayanan restorasyon anlayışına evrilmiş ve sonra Camillo Boito günümüz çağdaş restorasyon anlayışının ilkelerini ortaya koymuştur. Camillo Boito ise koruma yaklaşımın da restorasyon yerine basit onarımı, basit onarım yerine ise sağlamlaştırmayı önererek 'özgünlük' kavramı üzerine durmuştur (Binan, 1999). Kültürel mirasın korunması bağlamında özgünlük kavramı; tasarım, malzeme, işçilik, çevresi ve konumu yani tarihi süreçte kazandığı kimlik olarak ifade edilmiştir.

Ahunbay'a göre mimarlık alanında ise bir yapı ya da eser, başka bir yapıdan veya eserden ne kadar esinlenir veya benzerlik gösterirse göstersin eğer tarihi belge özelliğine sahipse o eserin korunmaya değer olduğunu ifade etmiştir (Ahunbay, 2014). Müzik, resim veya diğer sanat dallarında otantiklik kavramı küçük farklılıklar dışında 'öze sadık olma, hakikilik, gerçeklik' terimleriyle benzer anlamlarda kullanılmıştır (Potter, 2010). Gündelik hayatta 'gerçeklik, sahte olmamak' anlamıyla kullanılan otantiklik kavramı; mimaride tarihi süreçle bağlantılı, doğru, samimi, orijinal anlamıyla birlikte ifade edilen yapının malzemesi, formu, işçiliği, işlevi ve kent dokusu içindeki konumu ile kazandığı kimliği ifade eden kapsamlı bir anlama sahiptir(Jokilehto, 1999). Atina kararları, Venedik Tüzüğü gibi birçok uluslararası sözleşmelerin yanında en son olarak Nara Konferansında özgünlük ve kriterlerinin belirlendiği bir süreç işlenmiştir. Anıtlar gibi tarihi ve kültürel yapıların korunması ve restorasyonu ilkelerinin belirlenmesi ve uygulanması ne kadar önemli ise kültürel mirası tanımlayan veya algılanmasını sağlayan bütün somut ve soyut olgularında korunması o kadar önem kazanmıştır (Binan, 2001). 1994'te yapılan Nara Konferansı'nda özgünlük ilkeleri

belirlenerek bir sistematiğe konulmuştur. Bir sanat eseri onu oluşturan veya tasarlayan insan veya toplumun anlayış, bilgi birikimi, estetik, hayal gücü gibi etmenler değişiklik ve çeşitlilik göstermektedir. Bu bağlamda her sanat eseri özgün, o zaman için özgün, bu durumuyla veya bu yönüyle özgün şeklinde gibi özgünlük çeşitliliği oluşturmaktadır. Mimarlar, oluşturduğu veya tasarladığı eserlerde özgünlük değerini ve durumunu mekânsal kurgu, form, malzeme-teknoloji ve bulunduğu konum(yer) gibi kriterlerle ifade etmişlerdir (Özorhan, 2008).

Günümüzde koruma kavramının uluslararası tüzük ve bildirilerinde ortaya koyduğu son noktada; özgünlüğün korunması, korumanın sürdürülebilir olması, farklı disiplinlerin beraber etkileşim halinde çalışması, koruma yaklaşımlarının ve elde edilen birikim ve tecrübelerin paylaşılması olarak ifade edilmiştir. Restorasyon projeleri hazırlanırken 'özgünlük', 'bütünleşik koruma', 'sürdürülebilirlik' gibi üç ana kavram ve normları düşünerek yapılmaktadır. Geleneksel konut mimarisi üzerine yapılan kültürel ve tarihsel çalışmaların, genellikle yapı bağlamında kültür, mekan ilişkisi, bölgesel konut anlayışı, mahremiyet, din, sosyal yapı ve nesnel çevre gibi etmenlerin etkileşim halinde olduğu vurgulanmıştır (Turgut, 1990; Çahantimur, 1997) Ülkemizde otantiklik bağlamında çalışmalara baktığımızda genel olarak anıt yapılar özelinde çalışmalar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kültürel mirasımızın önemli birer öğesi olan geleneksel konutlar özelinde özgünlük üzerine bir çalışma yapılması değerli olacaktır.

2.3.2. Kültürel Miras (Mimaride) Özgünlük Değerleri

Tarih boyunca kültürel miras kavramı ve değerlerinin kapsamı sürekli değişim ve çeşitlilik içerisinde olmuştur. Dönem dönem kültürel miras değerlerinin bazıları önemi artarak devam etmiştir. Günümüzde ise bu kültürel miras değerlerinden olan özgünlük değerinin önemi daha fazla kavranmaya ve irdelenmeye başlanmıştır. Daha önceki bölümlerde kültürel mirasın değerleri için detaylı çalışmalara yer verilmiştir. Bu bölümde ise özgünlük değerleri üzerine yapılmış çalışmalar irdelenmiştir.

UNESCO'nun 1977-2017 yılları arasında Dünya Mimari Mirası Koruma Sözleşmesi Rehberi'ne göre özgünlük kriterleri belirlenmiştir. Otantiklik hakkında Rehber Kitapta; '*Kültür varlığının, kültürel mirasa ilişkin değerinin anlaşılabilmesi için, güvenilir ve doğru kaynaklara ihtiyaç vardır. Bu çeşit bilgi ve anlaşıla bilirliğin temel kaynaklarından biri olan otantiklik ise; o kültürel varlığın, özgün durumuna ne kadar sadık kaldığı ve özgün karakteristiklerin ne kadar korunabildiğinin tanımıdır*.' ifadesi kullanılmıştır. Bu rehber kitaba göre kültürel varlığın özgünlük kriterleri olarak;

madde veya malzeme, form ya da tasarım, yapım tekniği ve işçilik, kullanım ya da işlev, konum ve yerleşim, ruh ve his olarak ifade etmişlerdir ve detaylı bir şekilde açıklamışlardır[19] (UNESCO, 2013; UNESCO, 2017; Binan, 1998). UNESCO'nun 1972 yılında Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Kurultayı'nda, Dünya miras listesine girecek yapılar için üstün evrensel değerler kriterleri belirlenmiştir. Fakat otantiklik kavramı kullanılmamasına rağmen kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik yapılan öneriler de, otantikliği anımsatan ifadeler kullanılmıştır (UNESCO, 1972). Dünya Mirası Komitesi (1976-77)'nde Raymond gibi uzmanlar tarafından yapılan çalışma ve tartışmalardan sonra Dünya mirası özgünlük kriterleri; tasarım, malzeme, düzen ve işçilik olarak belirlenmiş ve bu değerlerin birleştiricisi olarak bütünlük kavramı ele alınmıştır (Stovel, 2008). UNESCO'nun 1976'da Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerine ilişkin Tavsiyeler bildirgesinde otantiklik kavramı geçmiştir. Geleneksel alanlar ve çevreleri için uygun olmayan kullanım, gereksiz eklentiler ve yanlış müdahaleler gibi etmenlerden dolayı, eserlerin kimliklerini(otantikliğini) bozacak her türlü müdahalelerden kaçınılması gerektiği vurgulanmıştır. Bildiride otantiklik yerine kimlik kelimesi tercih edilmiştir (UNESCO, 1976). UNESCO'nun 1979 yılında Burra Tüzüğü'nde otantiklik kelimesi kullanılmamıştır. Fakat sonuç bölümünde özgün bünyenin korunması bağlamında önerilerde bulunulmuş, kültürel öneme sahip özgün bünyenin korunması ve sürdürülebilmesi için özgün malzeme, özgün doku üzerinde durulmuştur (UNESCO, 1979). ICOMOS'un 1987'de Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü'nde, tarihi kent ve çevrenin niteliklerinin ve kimliğinin korunmasına yönelik fiziksel çevrenin tanımı detaylı bir şekilde yapılmış, bu nitelikleri tehdit eden etmenlerin tarihi kent ve dokusunun otantikliğine zarar verileceği ifade edilmiştir. Bu toplantıda otantiklik kavramının fiziksel kriterleri yanında, işlev ve spritüal değerleri üzerinde de durulmuştur (Ulukan, 2014). Santa Fe'de 1992 yılında Dünya Kültür Mirası Toplantısında, anıtsal yapılarda otantiklik kriterlerini; tasarım özgünlüğü, malzeme özgünlüğü, işçilik özgünlüğü, yapım tekniği özgünlüğü, kentsel doku özgünlüğü olarak beş maddeye ayrılmıştır (Ulukan, 2014). Feilden ve Jokilehto (1993-1994)'ya göre anıtsal yapılarda özgünlük değerlerinin kesinlikle korunması gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda:

[19] Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi kitabında özgünlük, özgünlük kriterleri, kültürel miras, mimari miras, koruma gibi değerlerinin tanımı ve kapsamı hakkında detaylı bilgi için bakınız (UNESCO, 2013; UNESCO, 2017).

- Malzeme özgünlüğü (özgün malzemenin mümkün olduğu kadar korunması)
- Renk, ton, doku, biçim ve ölçek (mevcut tarihi yapı ile tasarlanan yapı arasında uyumun sağlanması)
- Tarihi dokuya saygılı olacak şekilde yapıların konumlandırılması
- Özgünlüğün korunması ile ilgili, tasarım, malzeme, işçilik ve çevre bakımından değerlere önem verilmesi şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca özgünlük kavramı kriterleri olarak; malzeme özgünlüğü, tasarım özgünlüğü, uygulama-işçilik özgünlüğü olarak ifade edilmiştir (Binan, 2001).

Anonymous, özgünlük değerini kültürel varlığın tek, eşsiz, gerçek, orijinal olduğunu ifade etmek için kullanıldığını söylemiş; bu kültürel değerleri tasarım ve biçim, malzeme ve nesne, kullanım ve işlev, gelenek ve teknikler, konum ve yerleşim, ruh ve anlatım olarak ifade etmiştir. Ayrıca bu kriterlerden malzeme, strüktür, işçilik, fonksiyon ve tasarımın ana kriterler olduğunu söylemiştir. Mimari miras değerleri olarak özgünlük kriteri ilk 1977'de Dünya Miras Komitesi'nde yer almış; süreç içerisinde uluslararası bildiri ve sözleşmede yer alan özgünlük değeri, ocak 1994 yılında Bergen'de daha sonra ise kasım 1994 yılında Nara'da olmak üzere Dünya mirası bağlamında, özgünlük kavramının tamamıyla ilgili iki önemli konferans yapılmıştır[20] Bergen Toplantısına (1994) katılan 14 uzman fiziki karakterlerin yanında maddi olmayan nitelik ve değerlerin dikkate alınarak özgünlük kavramının genişletilmesini savunmuşlardır. Nara Konferansı'nda (1994) ait olduğu kültürel bağlamdaki her mirasın kültürel çeşitliliğini ve özgünlüğünün önemi vurgulanmıştır. Bergen'de 1994 yılında yapılan konferansta koruma kuram ve kriterleri kararlaştırılmış, otantiklik kriterleri; formda otantiklik, malzemede otantiklik, teknikte otantiklik, fonksiyonda otantiklik, kent içinde konum otantikliği olarak belirlenmiştir (Jokilehto, 2003; Ulukan, 2014) 1994 yılında yapılan Nara Bildirgesi'nde, UNESCO, ICOMOS, ICCROM gibi uluslararası kurum ve kuruşlar kültürel miras değerleri ve tanımları konusunda birçok çalışmalar ortaya koymuşlardır. Bu konferansta ifade edilen kültürel miras özgünlük kriterleri, tarihsel süreç ve tanımları hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Kültürel mirasın, değerlerinin etkisiyle şekillenebileceği ve bu değerlerin doğru ve güvenilirliği

[20] Nara Özgünlük bildirgesi, kültürel çeşitlilik ve miras çeşitliliği temalı, kültür mirasının korunması konusunda gelenekselleşmiş kavramları tartışmaya açan ve koruma uygulamalarında kültürel miras çeşitliliğine daha fazla saygı gösterilmesi amacıyla toplanılarak düzenlenmiş bir bildirgedir. Venedik Tüzüğü devamında tasarlanmıştır. Bir anıtın ya da sitin özgünlük yapısının tasarım ve biçim, malzeme ve nesne, kullanım ve işlev, gelenek ve teknikler, konum ve yerleşim, ruh ve anlatım, ilk tasarım ve tasarımın zaman içerisindeki süreci içerdiğini vurgulamıştır(ICOMOS, 1994).

ölçüsünde başarılı olunacağını vurgulamıştır (Leimare ve Stovel, 1994). Bu toplantıda Stovel kültürel mirasın korunması bağlamında tarihsel bağları vurgularken, Petzen ise toplantıda otantiklik üzerine sürekli yenilenmesi gereken tarihi yapıların sadece özgün malzeme özelinde değil özgün form, özgün konum, özgün işlev ve özgün çevre ile ele alınması gerektiğini ifade etmiştir (Petzet, 1994). Nara Bildirgesi'nde Bergen'deki kriterler aynen kabul edilmiş ve bunlara spritüal değerler ve duygu ve his değeri gibi metafizik bileşenler de eklenmiştir (Ersen, 2009). Bu bildirgede özgünlük kriterleri olarak; tasarım ve biçim, malzeme ve nesne, kullanım ve işlev, gelenek ve teknikler, konum ve çevre, ruh ve anlatım gibi kriterler belirlenmiştir. Daha sonra ICOMOS tarafından kabul edilen bu Nara Bildirgesi, Dünya mirası konvansiyonunun uygulanması için önemli bir yol gösterici kılavuz olmuştur. Nara Belgesi ayrıca UNESCO Kültürel Çeşitlilik Evrensel Bildirgesi'ni (2001) ve hatta UNESCO Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Konvansiyonu'nu (2005) da öngörmüştür. Dünya kültürel mirasın büyümesiyle birlikte Dünya mirası için küresel strateji oluşturmak amacıyla, birçok organizasyon ve toplantılar yapılmaya devam edilmiştir[21] (Jokilehto, 2011; Muşkara, 2017; Petzet, 2013; ICOMOS, 1994; Ulukan, 2014). ICOMOS'un 1996'da yapılan San Antonio Deklarasyonu; Nara ve Bergen bildirilerine ek olarak verilmiştir. Otantikliğin tanımı yapılmış ve kriterleri olarak; kimlik, tarih, malzeme, sosyal değer, durağan ve devingen sitler, geçici sahiplik ve ekonomi değerleri belirlenmiştir (ICOMOS, 1996).

Viollet Le Duc (1999) kültürel miras otantiklik değerlerini ifade etmek için; üslup, form, strüktür, ve malzemeyi referans almıştır. Süreç içerisinde kültürel mirasta meydana gelen eksilme ve malzeme bozulması durumlarında iki görüş öne çıkmaktadır. Birinci görüş; özgün olanın form, malzeme ve strüktürünün replikasyon yapılması fikri iken, ikinci görüş; özgünlüğün ağır bastığı ve bütünlemenin olabildiğince az olması fikridir. Bu iki yaklaşım aslında korunacak olan kültürel mirasın yaşı, korunmuşluk durumu, estetik ve tarihi belge değeri, işlevi gibi değerlerin her seferinde irdelenerek koruma yaklaşımının yapılması gerektiği ifade edilmiştir (aktaran Ersen, 2009). ICOMOS'un 1996'da yayınlanan Ahşap Tarihi Yapıların Korunması İçin İlkeleri'nde, ahşap yapıların yaşatılması ve korunması bağlamında müdahaleler başlıklı bölümünde: *"Koruma ve yaşatmanın temel amacı kültür varlığının tarihi özgünlüğünü ve*

[21] Kültürel ve doğal miras kavramı; değerleri ve korunması bağlamında yapılan diğer uluslararası toplantı ve organizasyonların devamı için bakınız (Jokilehto, 2011).

bütünlüğünü korumaktır" ifadesi bulunmaktadır. Ahşap mimari mirasın, otantikle birlikte bütünlük ilkesinin de önemli olduğu vurgulanmış ve yapıların malzeme, form ve yapım tekniği özgünlük kriterleri üzerinde durulmuştur (ICOMOS, 1996). ICOMOS tarafından 2003'te yayınlanan Mimari Mirasın Analizi, Korunması Ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeleri'nde mimari miras değerleri ve özellikle özgünlük değerinin önemine vurgu yapılmış, bu değerlerin dar tanımlı ölçütler ile ifade edilemeceği, bütün kültürleri kapsayacak ve saygı duyacak şekilde bir değerlendirme yapılması gerektiği vurgulanmıştır (ICOMOS, 2003). Stovel 2007 yılında özgünlük değerleri bağlamında bazı kriterleri ortaya koymuş; sağlamlık, malzeme kalitesi, mekan ve biçim organizasyonunun gerçekliliği, fonksiyon gerçekliliği ve yerleşimin sürekliliği olarak ifade etmiştir. UNESCO'nun 2007'deki Dünya Mirası Kültürel Peyzajın Otantikliği ve Bütünlüğü Üzerine Uluslararası Uzmanlar Çalıştayı'nda; otantikliğin evrensel bir koruma değeri olduğu ifade edilmiştir. Koruma kapsamında peyzaj mimarisinin hem kültürel hem de doğal miras olduğunu, mekanın aurası ve ruhunun otantiklik için önemli birer kriter olduğu ifade edilmiştir (Mitchell ve ark., 2009).

ICOMOS'un 2008'de ki Kültürel Miras Alanlarının Algılanması ve Sunumu Tüzüğü ve Kültürel Rotalar Tüzüklerinde, otantiklik ve spritüal değerlerin tanımı ve detaylı açıklamaları yer almaktadır. Somut ve somut olmayan mirasın korunması bağlamında mekanın ruhu değeri üzerine durulmuştur. Her kültür rotasının otantiklik kriterlerinin sağlam ve güvenilir olması gerektiği vurgulanmış, doğal ve kültürel mirasın değerlerini tam olarak taşıması gerektiği ifade edilmiştir. Bu kriterler detaylı bir şekilde sunulmuştur (Mitchell ve ark., 2009; ICOMOS, 2008). Uğurlu ve Böke, kültürel mirasın korunması ve önem derecesini özgünlük değeri ile ilişkilendirmiştir. Özgünlük kriterleri olarak Nara Özgünlük Bildirgesi'ndeki özgünlük kriterlerinin referans alınması gerektiğini vurgulamıştır (Uğurlu ve Böke, 2009). ICOMOS'un 2010'da Yeni Zelanda Sözleşmesi'nde özgünlüğü; bir bölgenin ya da çevrenin kültürel miras değerlerinin güvenirliliği ve doğrulunun kanıtı olarak ifade edilmiştir. Bu kanıtların; biçim ve tasarım, madde ve kumaş, teknoloji ve işçilik, yer ve çevre, bağlam ve ortam, kullanım ve işlev, gelenekler, manevi öz ve yer hissine sahip olduğunu ve somut ve somut olmayan değerleri içerdiğini savunmuştur. Ersen özgünlük değerleri için taşınır veya taşınmaz bütün sanat eserlerinde form, malzeme, işçilik; taşınmaz eserlerde ise işlev ve kent dokusundaki konum değerlerinin eklendiğini ifade etmiştir (Ersen, 2009). Ersen 2010 yılında taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarını Brandi'nin kuramları üzerinden

irdeleyerek, bu mirasın üslup, form, malzeme, korunmuşluk durumu bakımından eşsiz ve benzersiz içsel değerler ve girdilere sahip olduğunu savunmuştur. Bu bağlamda restorasyon veya konservasyon yapılacak mirasın bu girdiler özelinde detaylı araştırmalar ve çalışmalar yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Kültürel mirasın korunmasına yönelik çalışmalardan önce form/tasarım, malzeme/işçilik, yapım teknikleri/ taşıyıcı sistem, işlev, soyut kültür, kent dokusundaki konum, tarihsel mesaj, aura gibi değerlerin; hangilerinin süreç içerisinde yapılar özelinde etkilerini ve ne kadar olduklarını belirlenmesi gerektiğini savunmuştur (Ersen, 2010).

ICOMOS ve CIVVIH tarafından hazırlanan tarihi kent ve kentsel alanların muhafazası ve yönetimi için Valetta İlkeleri; tarihi kentler ve kentsel alanların tanımı ve kapsamı hakkında bilgiler verilmiş, bu alanların korunması bağlamında kriterler belirlenmiştir. Tarihsel değer olarak ifade edilen bu bileşenlerin korunması istenilen yönlerinin tarihsel otantikle ilişkili olduğunu, tarihi kentsel alanların otantik kent dokusu ve anıtlarla birlikte bütüncül bir bileşen olduğu ifade edilmiştir (CIVVIH ve ICOMOS, 2011). ICOMOS'un Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'nde; otantiklik kavramı hakkında detaylı bilgiler verilmiş, ülkemizde koruma bağlamında uygulanması yönünde önemli bir belge özelliği taşımaktadır. Mimari mirasın, kültürel miras için önemli bir değer olduğunu vurgulamıştır. Mimari korumanın amacı olarak; "*…özgünlüğü ve kimliği oluşturan nitelikleri bozmadan estetik ve kültürel değerleri ortaya çıkarmaktır*" ifadeleri kullanılmaktadır. Bildirgede kültürel miras değerleri olan özgünlük değeri vurgulanmıştır. Kültürel mirasın özgünlük değerinin kriterlerini konum, tasarım, malzeme, ve işçilik olarak belirtmiştir[22] (ICOMOS, 2013). Ulukan'ın (2014) yapısal özgünlük kriterlerini; malzeme özgünlüğü, biçim özgünlüğü, yapım tekniği özgünlüğü, kentsel çevre özgünlüğü ve işlev özgünlüğü ve yapının ruhu ve aurası olarak ifade etmiştir. Yaptığı çalışmasında otantiklik kriterlerinden malzeme, biçim ve form, yapım tekniğini ana kriter olarak belirtmiştir (Ulukan, 2014). UNESCO'nun (2017) Dünya Mirası Listesi Uygulama İşletim Rehberi'nde, 82. Maddesi'nde özgünlük değerlerini; form ve tasarım, malzeme ve madde, kullanım ve fonksiyon, gelenekler, teknikler ve yönetim sistemleri, konum ve yerleşim, dil ve soyut mirasın diğer formları, ruh ve duygu, diğer iç ve dış faktörler olarak belirlemiştir (UNESCO, 2017). Bülbül'ün 2016 ve 2020 yıllarında yaptığı çalışmalarında özgünlük

[22] Kültürel miras, özgünlük, mimari miras, koruma kavramı ve özgünlük kriterleri hakkında detaylı tanımlar için bakınız (ICOMOS, 2013).

kriterlerini Nara Özgünlük Bildirgesi'nden referans alarak tasarım-form, malzeme, yapım tekniği, işlev, konum ve çevre, yapının kimliği ve ruhu olarak belirlemiştir (Bülbül, 2016; Bülbül, 2020). Muşkara'nın yaptığı çalışmasında, geleneksel konutların özgünlük değerleri için yapı malzemesi ve yapım tekniği kriterlerinin diğer kriterler arasında daha ağırlıklı olduğunu ifade etmiştir (Muşkara, 2017). Özgünlük üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında özgünlük kriterlerinin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu bağlamda çalışmada özgünlük kriterlerini belirlerken UNESCO, ICOMOS, Avrupa Konseyi, ICCROM gibi uluslararası kurum ve kuruluşlar ile konunun uzmanları tarafından yapılmış değerlendirmelerin yanında, 1994 yılında Japonya'da özgünlük üzerine düzenlenen NARA Bildirgesi'nde yer alan özgünlük kriterleri referans alınarak, özgünlük kriterleri ve tanımlamaları oluşturulmuştur.



Şekil 2.6. Çalışma kapsamında Nara Bildirgesi'nden (1994) referans alınarak belirlenen mimari özgünlük kriterlerini göstermektedir

Geleneksel konutların özgünlüğünü değerlendirmek için özgünlük kriterleri olarak malzeme özgünlüğü, form ve biçim özgünlüğü, yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü ve yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü olarak toplam 6 kriter belirlenmiş ve tez çalışmasında kullanılmıştır.

3. GELENEKSEL KONUTLARIN MİMARİ ÖZGÜNLÜK DEĞERLERİNİN MODELLENMESİ

Çalışmanın bu bölümünde geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için kullanılacak özgünlük değerlendirme kriterleri, tanımları, değer aralıkları, çalışmada kullanılan yöntemler ve özgünlük değerlendirme modelinin oluşum aşaması detaylı bir şekilde anlatılmaktadır. Belirlenen özgünlük değerlendirme kriterleri ile geleneksel konutların özgünlüklerini değerlendirmek için kullanılan AHP ile Bulanık Mantık analiz yöntemi detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Bu kapsamda belirtilen değerlendirme kriterleri, AHP ve Bulanık Mantık analiz yöntemi ile geleneksel konutların özgünlük değerlendirme modelinin oluşum aşamaları grafikler eşliğinde anlatılmıştır. Bölüm sonunda özgünlük değerlendirme modelinin oluşum şeması ve kurgusu ortaya konarak çalışmada kullanılacak model oluşturulmuştur.

3.1. Kültürel Miras Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

Mazlum, kültürel miras değerlerinden özgünlük değeri kriterleri için bu kriterlerin tek ve değişmez olamayacağını toplumdan topluma, bölgeden bölgeye göre değişiklik gösterebileceğini savunmuştur. Her kültürün miras değerlerini doğru ve inanılır bir şekilde irdelemesi gerektiğini ifade etmiştir (Mazlum, 2005). Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'nde alınan kararların, geleneksel konut mimarisinin günümüz koşul ve şartlarına ayak uyduramaması sonucu yok olduğu ifade edilmiştir. Anıtsal yapıların geleneksel mimariyi her zaman tam ifade edemeyeceği; geleneksel konutların dönemin yapım tekniği, işçilik, gelenek ve görenekler gibi her konuda sivil mimariyi daha iyi yansıtacağını vurgulanmıştır (ICOMOS, 1999). Bu bakımdan özgünlükleri ile birlikte sivil mimari yapıları korunması gerektiği vurgulanmıştır (İlgar, 2008; Mazlum, 2005). Jokilehto; çağdaş koruma anlayışına göre yapılan restorasyon ve onarım müdahalelerindeki hedefin yapının 'otantikliği içinde' korunması gerektiğini savunmuştur (Jokilehto, 1994). Tarihi yapılar günümüzde otantikliklerini muhafaza ederek var olabilmeleri için durumlarına göre sağlamlaştırılarak onarılmaları ya da restore edilmeleri gerekmektedir. Fakat yapılan müdahale sonucunda otantikliğin bozulması durumunda yapı aurası(ruhu) ve kimliği yok olmakta, sürecin sonunda tarihi yapılar geçmişten gelen öznel değerleri ile otantiklik değerlerini de yitirmektedir (Petzet, 1994). Venedik Tüzüğü ile başlayan otantiklik kavramı ve anlayışı uluslararası toplantı ve antlaşmalarla değişime ve dönüşüme girerek gelişmeye devam etmiştir. Bu bağlamda Japonya'da yapılan Nara Konferansı kültürel miras değerleri özelinde

otantikliği detaylı bir şekilde ele alarak kriterleri belirlemiş ve tanımlamalar yapılmıştır. Özgünlük bağlamında bu derece kapsamlı ele alınması ve UNESCO, ICOMOS, ICCROM gibi uluslararası kurum ve kuruluşların düzenlediği bir toplantı olması nedeniyle bu bildirgeyi ayrı bir konuma taşımaktadır. Bu bağlamda tez kapsamında özgünlük kriterlerini belirlemek için özgünlük üzerine yapılan değerlendirme ve çalışmalar ile birlikte Nara Özgünlük Bildirgesinde yer alan kriterler referans alınmıştır (EK1).

Bu alanda otantiklik üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında, Ulukan'ın (2014) çalışmasında özgünlük kriterlerini; malzeme özgünlüğü, biçim özgünlüğü, yapım tekniği özgünlüğü, işlev özgünlüğü, kentsel çevre içindeki özgünlük durumu ve aura(yapının ruhu) özgünlüğü olarak 6'ya ayırmıştır. Çalışmasında, yapıların özgünlüğünü bulmak için kullanıldığı Bulanık Mantık yöntemindeki kural tablosunda kullanılan kriterlerin derece aralıklarını aşağıdaki gibi belirlemiştir. Malzeme ve Form Özgünlüğü: Yok (0), Çok az (1-20), Az (21-40), Orta (41-60), iyi (61-80), Çok iyi (81-99), Tam (100) şeklinde 7 aralığa bölmüştür. Yapım Tekniği Özgünlüğü: Yok (0), Az (1-30), Orta (31-60), iyi (61-99), Tam (100) şeklinde 5 aralığa ayrılmıştır. Bu konu ile alakalı Bülbül'ün(2016) çalışmasında özgünlük kriterlerini; *tasarım/form, malzeme, yapım tekniği, işlev, konum ve çevre, yapının kimliği ve ruhu* kriterleri olarak belirlenmiştir. Bülbül yapıların özgünlüğünü değerlendirmek için kriterlerin derece aralıklarını aşağıdaki gibi belirlemiştir; *tasarım, malzeme ve yapım tekniği* için; Yok (0), Çok Az (1-20), Az (21-40), Orta (41-60), İyi (61- 80), Çok İyi (81-99), Tam (100). *İşlev, konum ve çevre, yapının kimliği ve ruhu* için ise; Yok (0), Az (1-33), Orta (34-66), İyi (67-99), Tam (100) tanımlamaları kullanılmıştır. Bu tanımlamaların oluşturulmasında, Zadeh'in Bulanık Mantık ve Bulanık Kümeleme Teorisi'nden faydalanılmıştır. Bülbül'ün ve Ulukan'ın çalışmalarının kapsamı hakkında detaylı bilgi literatür bölümünde bulunmaktadır. Bu tez çalışmasında, çalışma alanı olarak anıtsal yapılar yerine sivil mimari örnekleri üzerinde uygulanması, özgünlük değerlendirme modeli geliştirirken ve uygularken Bulanık Mantık yöntemi ile AHP yönteminin beraber kullanılması, modelin ana omurgasını oluşturan kural tablosu oluşturulurken daha nesnel bir çalışma olması için kriterlerin AHP yöntemiyle özgün ağırlıkları hesaplanarak sisteme entegre edilmesi gibi nedenlerle diğer çalışmalardan ayrışmaktadır. Çalışmada kullanılan özgünlük modelinin kural tablosu oluştururken kriterlerin kendi içerisinde özgünlük etki ağırlıkları hesaplanması neticesinde kural

tablosu uzmanlar tarafından oluşturulmuştur. Böylece yöntemin ana mekanizmasını oluşturan kural tablosu sayesinde yapıların özgünlükleri değerlendirilirken daha nesnel verilerin ortaya çıkması amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında konunun uzmanları tarafından geleneksel konutların özgünlüklerini kıyaslamak ve ölçmek için yerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Geleneksel konutların özgünlük değerlendirilmesi yapılırken mimari cephe ve iç mekan olarak iki bölüme ayrılarak değerlendirme yapılması kararlaştırılmıştır. Çünkü geleneksel konutların yapısal özelliklerine bakıldığında, cephesinin çok iyi korunmuş ama iç mekan bağlamında yoğun müdahaleler geçirerek özgünlüğünü kaybetmiş örneklere karşılaşılmakta veya dış cephesini genel kimliğini ve özgünlüğünü kaybetmiş fakat iç mekan kurgusunu ve özgünlüğünü çok iyi korumuş örneklerle karşılaşılmaktadır. Bu bağlamda yapıların genel özgünlüklerini daha net değerlendirebilme açısından iç mekan ve mimari cephe olmak üzere iki bölüm halinde, özgünlük değerlendirmesi yapılmıştır. Bir yapının cephesi, iç mekanı temsil etmesinin yanında yapının dönemsel özelliklerini yansıtması bağlamında dış analizler için önemli bir unsurdur (Highfield, 1991). Yapıların cepheleri pencere, kapı, cumba, süsleme, saçak gibi mimari öğelerin farklı biçim, malzeme ve renklerin uyumundan oluşmaktadır. Bu kompozisyon yapıyı tanıtan veriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu cephe bileşenleri; ritim, form, oran, malzeme, yerleşimlerine, süslemeleri gibi birçok bağlamda değerlendirilmektedir (Meiss, 1990). Bu bağlamda mimari cephe dikkate alınarak analiz edilmesi gereken yapıyı oluşturan önemli bir bölümüdür. Bu kapsamda çalışmamızda yapıların mimari cepheleri ayrı olarak değerlendirilecektir.

İç mekan: İnsanların dinlenme, barınma, koruma, yemek yeme gibi fiziki ve duygusal ihtiyaçlarımızı karşılayan mekanların yapıldığı dönemin izlerini taşıması; dönemin sosyo-kültürel ortam, ekonomik, teknolojik, örf, adet, gelenekleri gibi normlar neticesinde şekillenmesi; insanların hayatlarının büyük bölümü geçirmesi ve aidiyet duygusunu karşılaması gibi birçok nedenden dolayı mekan ve mekanların oluşturduğu geleneksel konutlar çok değerlidir. Dönemin ihtiyaç ve koşullarını karşılamak için sedir, tandır, ocak, taka, nişler gibi birçok mimari öğeler yapılmıştır. Çalışmada, geleneksel konutların iç mekan özgünlükleri ayrı değerlendirilecektir. Bu kapsamda geleneksel konutlar iki bölüme ayrılarak değerlendirme yapılması hedeflenmiş ve özgünlük değerlendirme kriterlerine de aşağıda tablo halinde yer verilmiştir.

Çizelge 3.1. Geleneksel konutlar için özgünlük değerlendirme kriterleri

ÖZGÜNLÜK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	
MİMARİ CEPHE ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİ	**İÇ MEKAN MİMARİ ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİ**
• Malzeme özgünlüğü • Form (biçim) özgünlüğü • Yapım tekniği (işçilik) özgünlüğü • Kentsel çevre ve konum özgünlüğü • Yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü	• Malzeme özgünlüğü • Form (biçim) özgünlüğü • Yapım tekniği (işçilik) özgünlüğü • Kullanım ve işlev özgünlüğü • Kentsel çevre ve konum özgünlüğü • Yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü

Belirlenen özgünlük kriterlerinin değer aralıkları için Zadeh'in Bulanık Mantık ve Bulanık Kümeleme Teorisi'nden faydalanılmış, değerlendirme kriterleri belli derecelere bölünmüştür(Zadeh,1965). Bu kapsamda özgünlük değer kriterleri olan; malzeme özgünlüğü, form(biçim) özgünlüğü ve yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü kriterleri: Yok (0), Çok Az (1-20), Az (21-40), Orta (41-60), İyi (61- 80), Çok İyi (81-99), Tam (100) olarak 7 bölüme ayrılmıştır. Özgünlük değer kriterleri olan; kullanım ve işlev özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü ve yapını ruhu ve kimliği özgünlüğü kriterleri: Yok (0), Az (1-35), Orta (36-66), İyi (67-99), Tam (100) olarak 5 bölüme ayrılmıştır. Özgünlük değerlerinin her birini belirlenen değer aralıkları ve değer tanımları tezin model tablosu ve uygulanması bölümünde detaylı bir şekilde tablolaştırılarak anlatılmıştır. Bu kapsamda geleneksel konutların özgünlüğünü değerlendirmek için oluşturulan yöntem ve modelde bu belirlenen değerler ve aralıkları kullanılarak çalışmalar yapılmıştır.

3.2. Çalışmada Özgünlük İle İlgili Kullanılan Yöntemler

Genellikle bir konu hakkında karar verme süreci iki türlü yaklaşımla olmaktadır. Bunlardan birincisi; sezgisel karar verme süreci olarak ifade edilen hislere, duygulara dayalı olan ve hızla gelişen, objektif olmayan bir karar verme sürecidir. İkinci yaklaşım ise mantıksal karar verme sürecidir. Bu yöntem analitik ve sistematik bir hesaplama doğrultusunda verilen kararları içermektedir. Bu bağlamda çalışmada geleneksel konutların özgünlük kriterlerini değerlendirmek için mantıksal karar verme yöntemini benimsenmiş olup; Bulanık Mantık analiz yöntemi ve bu analizi daha objektif hale

getirmek için AHP analiz yöntemi kullanılmıştır. Gündelik hayatımızın birçok alanında bize konfor sunan teknolojik aygıtların işleyiş tabanında Bulanık Mantık model tabanlı yazılımlar kullanılmaktadır. Teknolojik aygıtların yanı sıra birçok sayısal ve mühendislik alanda, sayısal verilerden sözel çıkarım veya sözel verilerden sayısal çıkarım oluşturan yöntemler hemen her alanda kullanılmaktadır. Çoklu karar verme yöntemlerinden olan AHP(Analitik Hiyerarşi Prosesi) ise günlük hayatta karşılaştığımız karmaşık sorunlar ve seçimler karşısında, seçim yapabilmek ve karar verme sürecini kolaylaştırmak için kriterlere göre sayısal tabanlı bir karar verme sürecidir. AHP niteliksel (ölçülemeyen) özelliklerden niceliksel (ölçülebilir) sonuçları ortaya koymaya yarayan bir yöntemdir. AHP yönteminde, karşılaşılan problemin karmaşık sistemini kolaylaştırmak için etken kriterlerinin her biri diğerleri ile karşılaştırılarak sistematik olarak kıyaslayarak algılanmasını kolaylaştırmaktadır. Böylece karar verme faktörleri seçilerek belirlenen kriterlerin ve faktörlerin hangisinin en iyi veya en önemli seçenek olduğunun kararı verilebilmektedir.



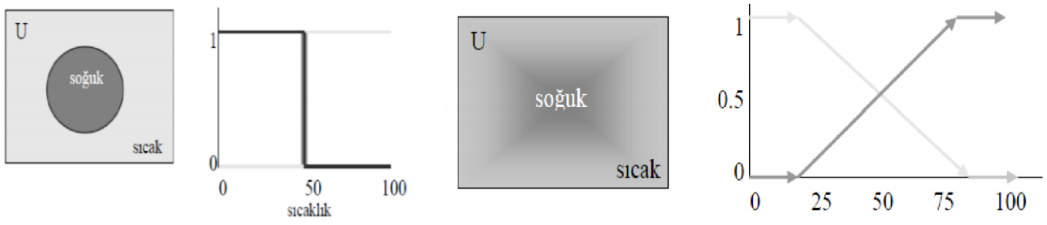
Şekil 3.1. Özgünlük değerlendirme modelinin kronolojik oluşum aşamasını göstermektedir

Bu çalışmada AHP analiz yöntemi sayesinde değerlendirme kriterlerinin birbirileri arasındaki özgün ağırlıklarının belirlenmesi sağlanmış, bu sayede Bulanık Mantık analiz yönteminde kural tablosu oluşturulurken, karar verme sürecinde daha objektif bir karar verme süreci oluşturulması hedeflenmiştir. Kısacası geleneksel konutların özgünlüklerinin değerlendirilmesi için oluşturulan değerlendirme modelinde AHP analiz yöntemi, Bulanık Mantık yöntemini destekleyerek bir değerlendirme modeli oluşmuştur.

3.2.1. Bulanık Mantık Analiz Yöntemi

Dünyada insanoğlunun karşılaştıkları durum ve problemlerin birçoğu karmaşık ve zordur. Bu karmaşıklığın çözümü konusunda insanlar, bilgisayarların Aristo mantığından farklı olarak, yaklaşık ve belirsizlik içeren yaklaşımlarda bulunarak çözümler üretebilmektedir (Şen, 2004). Mantık kavramı salt, değişmez, asal olarak

betimlenmiştir. Doğan mantığı, varlıkla olan ilişkisinden ziyade felsefi ve dilsel formların kuramlarıyla ilgilendiğini savunmuştur (Doğan, 1999). Klasik ve sembolik mantık simgesel karaktere verilen değer kapsamında birbirinden ayrılmaktadır. Bu iki mantık, anlamsal içeriklerden ziyade sembolik ve simgesel karakterlerden oluşmaktadır (Grünberg, 2003). Klasik mantığa karşı olarak çıkan Bulanık Mantık analiz yöntemi, günümüzde birçok disiplinde ve alanda kullanılmaktadır. Bu yöntem bir problemin veya karmaşık bir sürecin belirsizlik halini belirli bir duruma ulaştırıp, çok boyutlu ve karmaşık sorunları çözmek için kullanılmaktadır. Klasik mantığın kesin küme ve önermelerine karşın ortaya çıkan Bulanık Mantık yöntemi; belirsiz, kesin olmayan ve esnek olamayan kavramları kullanarak tutarlı ve anlamlı karar vermeyi sağlamaktadır (Altaş, 1999). En basit anlamıyla bulanık kümeleri teorisini kullanarak sözel ifadelerden sayısal veriler ortaya koyan bir yöntemdir (Keskenler ve Keskenler, 2017). Bulanık Mantık ilk kez Lotfi Zadeh tarafından ortaya atılmıştır (Zadeh, 1965). Bu kapsamda Zadeh; felsefenin bazı problemlerini ele almış, makinelerin düşünebileceği konusunda çalışmalar ortaya koymuştur. Zadeh'in ortaya koyduğu Bulanık Mantık yöntemi, Aristoteles'ten itibaren gelen klasik mantık ve dilbilimsel problemlere yeni çözümler ortaya koymuştur (Zadeh, 1965). Klasik mantığın iki değerli mantığına karşın teknolojiyle desteklenen bir alternatif geliştirilmiştir. Aristoles'in 'doğru' ya da 'yanlış' kriterlerine ya da '0' ve '1' rakamların yerine Bulanık Mantık ara değerlerin olabileceğini savunmuştur. Klasik mantıkta yani Aristo mantığının özünde '0' ile '1' değerlerinde oluşmaktadır. Bu bağlamda güncel hayatta bir olay doğru veya yanlış, var veya yok, evet ya da hayır gibi kesin ifadelerle tanımlanamayacak durumlarla karşılaşılmaktadır.



Şekil 3.2. Oda sıcaklığını klasik mantık ve Bulanık Mantık ile ifade edilmesi (Alcı ve Karatepe, 2002)

Görüldüğü gibi klasik mantıkta oda sıcaklığında 50 dereceye kadar bütün değerler soğuk iken 50 dereceden 100 dereceye kadar bütün değerleri sıcak olarak göstermektedir. Klasik mantık yöntemiyle 5 derece ile 45 dereceyi soğuk olarak betimlemektedir. Fakat bu ifade tam yanlış olmasa da tam doğru yaklaşımları da

karşılamamaktadır. Günümüzde doğada karşılaştığımız ve ifade ettiğimiz sıcak-soğuk, az-çok, hızlı-yavaş, yüksek-alçak gibi ikili değişkenlerin '0' değeri ile '1' değeri arasında çok soğuk, soğuk, az sıcak, sıcak, çok sıcak, veya çok kısa, biraz kısa, kısa, orta uzun, uzun, çok uzun; çok yavaş, yavaş, biraz hızlı; çok alçak, biraz yüksek vb. gibi esnek ara değerleri tanımlamak için Bulanık Mantık yöntemi geliştirilmiştir (Ertuğrul, 1996). Bulanık Mantıkta, az, sık, orta, düşük, çok, birçok, gibi dilbilimsel ortalama 84 veriyi kullanarak modelleme yapılmaktadır. Böylece problemlerin ve olayların modellenmesinde ortaya çıkan verilerin gerçeğe daha yakın veriler sunmasına olanak sağlamaktadır (Nabiyev, 2010; Palabıyık ve Çolakoğlu, 2012). Bulanık Mantıkta bazı durumlar hariç bütün değerler 0 ile 1 arasında değerler almaktadır. İki değerlere sahip klasik ve sembolik mantıklar değişmez ve salt değerlere sahiptir. Klasik Mantık ile Bulanık Mantık arasındaki fark, bulanık değerlerin sonsuz değerler taşıyabilme olasılığıdır (Işıklı, 2010). Örneğin siyah ve beyaz renklerini ele aldığımızda 'siyah' ya da 'beyaz' ikili kavram değeri klasik mantığı ifade ederken; 'siyah' ile 'beyaz' arasındaki gri olan bütün değerler ise Bulanık Mantığı ifade etmektedir.

Bulanık Mantık kuramı günümüzde karmaşık problemlerin çözümünde aktif olarak kullanılmaya başlanmıştır. Klasik Mantık ile Bulanık Mantık arasındaki önemli fark; matematiksel modellemelerde matematiğin sadece aşırı uç değerlere olanak sağlaması ve verilerin tam olmasından dolayı, klasik matematiksel yöntemlerle bir problemin çözümüne yönelik modellemelerin uygulanması çok zor olmaktadır. Fakat Bulanık Mantık daha niteliksel kavramları içerdiğinden dolayı, problem çözme konusunda kolaylık sağlamaktadır (Yılmaz, 2018). Bu bağlamda Bulanık Mantık endüstri olmak üzere birçok alanda aktif olarak kullanılmasının sebebi; insana has öğrenme, davranış ve düşünme mantığının bu yöntemle kolayca modellenebilmesi ve belirsiz kavramların bile matematiksel bir altlığa oturtabilmesinden kaynaklanmaktadır (Palabıyık, 2011). Günümüzde Bulanık Mantıkla alakalı çalışmalar giderek artmakta ve uygulama alanları çeşitlenmektedir. Bulanık Mantık yaklaşık, belirsiz kavramları muhakeme yapabilmesi bağlamında, insanların düşünme mantığına benzerlik göstermektedir (Jinturkar ve ark., 2010; Gümüş, 2018). Bulanık Mantık yöntemi; lineer ve lineer olmayan kontrol sistemleri, sinyalizasyon işlemleri, entegre devre işlemi, tıp, psikoloji, ekonomik alanlar, kuantum fiziği, proses planlama ve karar verme gibi birçok alanda aktif olarak kullanılmaktadır (Alıcı ve Karatepe, 2002). Bu yöntemin amacı, kesin olamayan verilerden tutarlı sonuçların elde edilmesini sağlamaktır. Bulanık

Mantık gelişmiş bir olasılık hesaplama modeli veya belirsiz terimlerle ortaya konulan belirsiz bir işlem değildir. Bulanık Mantık modelleme aşamasında değerlerin ve kuralların esnek olarak belirlenerek net sonuçların ortaya çıktığı bir yöntemdir. Bu bakımdan Bulanık Mantığın birçok alanda olumlu yönleri bulunmaktadır. Bunlar;

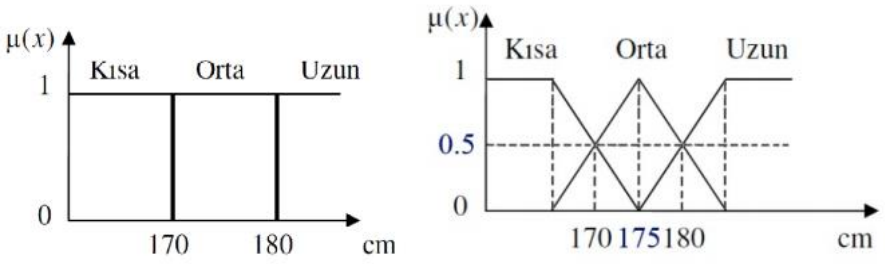
- Bulanık Mantık işleyiş durumu insan düşünesine benzemektedir.
- Bulanık Mantık bir durum veya problem çözümü için uygulama yöntemi çok hızlı ve uygundur.
- Uygulama sırasında mutlaka matematiksel modele gerek duyulmamaktadır.
- Bulanık Mantığın anlaşılması ve uygulama aşamaları kolaydır.
- 'İnsana özgü tecrübe ile öğrenme' olayı kolaylıkla modellenebilmektedir.
- Uygulama ve sırasında kesin olmayan ve belirsiz ifadeler kullanılabilmektedir.
- Doğrusal olmayan fonksiyonların modellenmesine olanak sağlamaktadır.
- Geleneksel kontrol sistemleriyle uyumlu çalışabilmektedir.
- Kavramlar ve doğruluk değerleri dereceli olarak tanımlanasına olanak sağlaması gibi özellikleri bulunmaktadır.
- Bulanık Mantıkta kesin değerler yerine esnek ve yaklaşık değerler kullanılmaktadır.
- Çok, yüksek, serin, uzun gibi belirsiz ve dilbilimsel ifadeler kullanılabilmektedir.
- Karmaşık ve çok bileşenli modeller için tercih edilmektedir.
- Belirli bir mantığa sahip tüm sistemlerle uyumlu halde çalışabilir gibi birçok konuda olumlu yönleri bulunmaktadır(Öz, 2007; Şen,2001;Palabıyık, 2011; Baykal ve Beyan,2004)

Bulanık Mantıkta, mantık kural ve uygulamalarının esnek ve bulanık bir şekilde uygulanarak sonuçların elde edilmesi sağlanmaktadır. Bu sembolik ve esnek ifadelerin makinelere aktarılması matematiksel bir temele dayanmaktadır. Bu matematiksel temel bulanık kümeler kuramıdır (Elmas,2003). Bulanık Mantığın ana çekirdeğini bulanık küme teorisi oluşmaktadır. Bulanık küme teorisi, insanların düşünce algılarındaki belirsizlikleri ve dilsel ifadeleri sayısallaştırmaktadır. Bu bağlamda bu yöntemle insanların düşünme biçimine uygun, her değerin ifade edilebildiği matematiksel modellemelerin yapılmasına olanak sağlamaktadır (Zadeh, 1965; Zadeh, 1968; aktaran Küçükyağcı, 2019). Temelde Bulanık Mantık süreci, bulanıklaştırma, bulanık sonuç çıkarma ve durulaştırma aşamalarından oluşmaktadır. Girdiler ve çıktıdan oluşan

sistemde, bir kurallar (If-then rules) tabanı oluşturularak model oluşturulmaktadır. Bu oluşturulan sistemin değer aralıkları belirsiz ve esnek olduğundan daha anlamlı, hassas ölçüm ve değerlendirmeler yapılabilmektedir. Bu yapısıyla avantaj oluşturan Bulanık Mantık yöntemi, birçok alanlarda kullanılmaktadır (Elmas, 2011; Keskenler ve Keskenler, 2017; Solak ve Alaybeyoğlu, 2017).

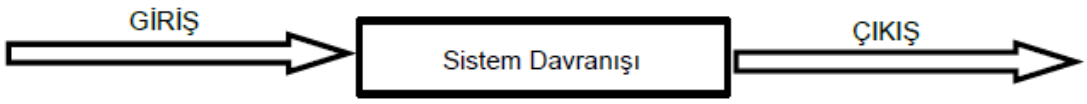
3.2.1.1. Bulanık Küme Teorisi ve Sistemin Aşamaları

Bulanık kümeyi daha iyi kavrayabilmek açısından 'klasik küme' ve 'bulanık küme' kavramlarını anlamak gerekmektedir. Klasik küme kavramında, bir eleman bir kümeye ya aittir ya da değildir. Bu bağlamda hiçbir koşulda biraz aittir veya biraz ait değildir gibi kısmi üyelikten bahsedilmez. Klasik küme anlayışında bir eleman kümenin elemanıysa 1 üyelik değerini alırken, kümenin elamanı değilse 0 üyelik değerini almaktadır. Bir eleman bir kümeye 0 veya 1 üyelik derecesi ile bağlı olup alt kümelerin sınırları net ve kesindir (Elmas, 2011). Bulanık küme kavramında, klasik küme kuramının tersine üyelikler net ve kesin değildir. Bulanık küme sınırları genel anlamda birbirine geçmektedir. Bulanık kümelerde geçişler yumuşak ve sürekli olmaktadır (Elmas, 2011). Bulanık mantıkta bir nesne bir kümeye kısmen dahil olabilmekte ve o kümeye aitlik derecesi 0 ile 1 arasında değer almaktadır (Klir ve Folger, 1988; Klir ve Yuan, 1995). Üyelik için yeterli ölçütlerin olmadığı, yetersiz ve değişken olarak tanımlanmış nesneler kümesi 'bulanık kümeler' olarak tanımlanmaktadır. Sınırları tanımlanmamış grupları kapsayan bu kümelerin, içindeki nesnelerin grupta olup olmadığını ifade etmek zordur (Palabıyık, 2011). Üyelik fonksiyonu, bulanık küme tarafından tanımlanan ve '0' ile '1' arasında değer alabilen fonksiyonlara denilmektedir. Bulanık kümelerde bir alt kümenin bir A kümesine ait olma durumunu belirlemek için üyelik fonksiyonu belirlenmektedir. Üyelik fonksiyonları (μ) sembolü ile tanımlanmaktadır ve elamanları[0,1] kapalı aralığında gerçek değerler almaktadır. Üyelik μa fonksiyonu, [0,1] kapalı aralığında gerçek bir sayıyı göstermektedir. Bu kapsamda, (0) sayısı ilgili nesnenin kümenin üyesi olmadığını, (1) sayısı tam üyesi olduğunu ve bu iki değer arasındaki herhangi bir sayı ise kısmi üyesi olduğunu göstermektedir (Karakaşoğlu, 2008).



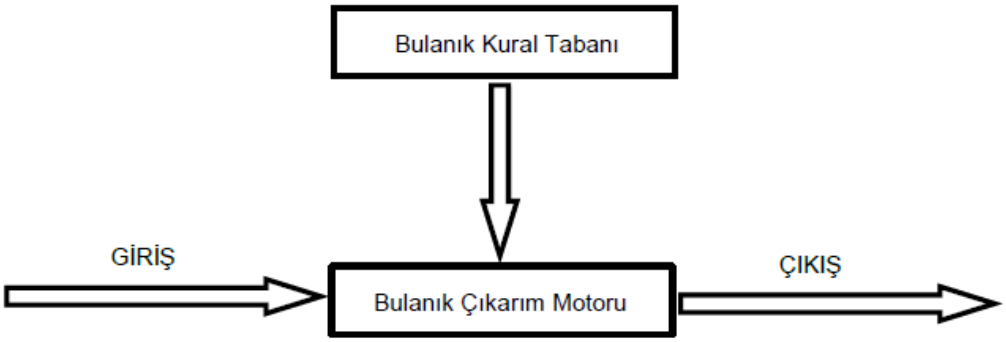
Şekil 3.3. Boy tanımını sözel değişkeni için klasik kümede karakteristik fonksiyon (solda), bulanık kümede üyelik fonksiyonu (sağda) yer almaktadır (Karakaşoğlu, 2008).

Her bir kriter sözel değişkenler üyelik fonksiyonlarıyla gösterilebilmektedir. Bu kavramsal değişkenler bulanık kuralı oluşturmaktadır (Mert, 2003; Özkan, 2003; Baykal ve Beyan, 2004; Şen, 2004). Matematiksel bir kavram olan bulanık kümenin daha net anlaşılması bağlamında 'orta yaş' kavramını ele alırsak, bu kavramın sınırları insandan insana değişiklik göstermektedir. Kesin bir sınırı olmadığından, bu kavram matematiksel olarak formüle edilebilmesi zorlaşmaktadır. Bu kapsamda orta yaşın sınırların 35- 55 yaşları arasında ele alınıp bu kavram grafik olarak ifade edildiğinde bir eğri çıkmaktadır. Bu eğriye aitlik eğrisi denmektedir. Bu kavram hangi değerin hangi aralıkta olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda Zadeh bulanık küme elamanlarının üyelik derecelerini ifade etmek için[0.0,1.0] aralığındaki gerçek sayılarla ifade edilmesini istemiştir (Zadeh, 1965). Bu kümeler; kesin ve belirli değerler yerine (0-1) arasında yaklaşık değerleri kullanmaktadır. Çok sayıda değişkene sahip ve karmaşık sistemleri içeren modeller için uygun bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Elmas, 2011) Şen matematiksel ve kavramsal sitemler genel olarak; giriş, girişi çıkışa dönüştüren sistem davranışı ve çıkış olarak üç bölümden oluştuğunu ifade etmiştir. Bu klasik değerlendirme alanların hepsinde sayısal ve kesin değerlerle işlemler yapılmaktadır (Şen, 2009).



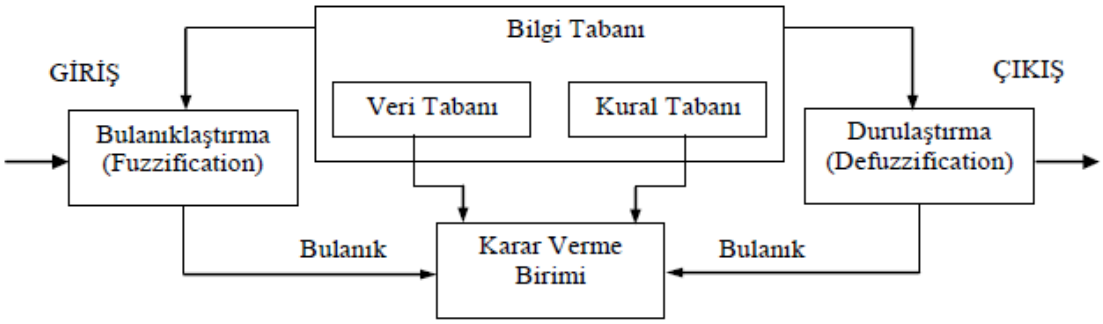
Şekil 3.4. Klasik sistem şeması (Şen, 2009)

Bulanık Mantık sistemlerinde ise klasik mantıktan farklı olarak sistem davranışları ikiye ayrılmış ve birbirine bağlantılı dört bölümden oluşmaktadır(Şen,2009).



Şekil 3.5. Genel bulanık sistem şeması (Toprak, 2004)

Bulanık mantık yaklaşımı özünde bulanıklaştırma (fuzzifier), bulanık sonuç çıkarma sistemi (bulanık çıkarım motoru) ve durulaştırma (defuzzifier) evrelerinden oluşmaktadır (Alcı ve Karatepe, 2002; Ellen, 1996; Kandel ve Langholz, 1993; Şen, 2004; Baykal ve Beyan, 2004b).



Şekil 3.6. Bulanık Mantık çıkarım sisteminin genel yapısı (Fırat, 2007; Şen, 2004; Baykal ve Beyan 2004b; Şafak, 2009; Mert ve Yılmaz, 2009)

Bu modelin aşamaları ve tanımlamaları sırasıyla şöyledir;

Bulanıklaştırma modülü (giriş) aşaması; belirlenmiş veya gözlemlenmiş gerçek bilgi ve verileri, ortaya konulan problem doğrultusunda üyelik fonksiyonlarını kullanarak bulanık şekle dönüştürmektedir. Genel olarak, verilerin sistemin çıkarım motoru aracılığı ile bilgi tabanındaki bilgileri kullanarak işlenmesine yönelik ön hazırlık olarak ifade edilebilir. Bulanıklaştırma aşamasında yapılan işlemlerin amacı sistemdeki çıkarım motoruna bilgilerin kullanılması için işlenmesidir. Oluşturulan dilsel değişkenlerin(iyi, kötü, çok kütü vb) Bulanık Mantık üyelik fonksiyonlarındaki değerleri ‘0’ ile ‘1’ arasındadır (Fayek ve Oduba, 2005; Elmas, 2011; Baykal ve Beyan, 2004; Korukoğlu, ve ark, 2005; Yıldız, 2008; Yılmaz ve Arslan, 2005).

Bulanık sonuç çıkarma düzeneği (kural tablosu)- bulanık kural tabanı; bulanık kural tabanında oluşturulan kuralları değerlendirmektedir. Bulanık Mantık sistemi çoklu girdileri, kural tabanı ve çıkarım motoru ile işleyerek tek bir çıktı haline dönüştürmeyi sağlar. Bulanık Mantık sisteminin merkezini oluşturmaktadır. Bu sistemde giren veriler işlenmeye hazır hale geldikten sonra teker teker kural tabanında bulunan (eğer, ise) kurallarına göre çıkarım motoru tarafından işlenmektedir. Bu aşamada, Mandami yöntemi tercih edilmektedir. Sözel bulanık model olarak da tanımlanan Mandami yöntemi, nitel verilen kullanılması için tercih edilmektedir. Bu çıkarımın sonucunda, üyelik fonksiyonlarının kontrol hareketlerini oluşturmak için bir veya birkaç tane bulanık çıktı kümesi oluşturulur.

Bilgi Tabanı(Bulanık çıkarım motoru); Çıkarım motorunun kullanıldığı, veri tabanı ve denetim amaçlarına uygun dilsel kuralların, bilgilerin alındığı bölümdür. Yapılan uygulamanın alan bilgisi burada bulunmaktadır. Sistemle alakalı bulanıklaşma, kural tablosu, durulaştırma işlemlerinin yapılabilmesi için gerekli veri ve kural tablosu bilgileri burada bulunmaktadır (Elmas, 2011; Baykal,.2004; Zimmermann ve ark, 1999).

Durulaştırma Aşaması (Çıkış): Bu işlem, bulanık şekilde dışarı çıkan değerlendirmenin sayılara dönüştürülmesi işlemidir. Durulaştırma işlemi, bulanıklaştırma işlevinin tersi olarak yorumlanmaktadır. Bulanık olan bilgilerin kesin veriler haline getirilmesi için yapılan işlemlerine verilen ifadedir. Durulaştırma yöntemlerinde ise ağırlıklı ortalama yöntemi, ortalama en büyük üyelik yöntemi (en büyüklerin ortalaması), yükseklik yöntemi, ağırlık merkezi yöntemi, toplamların merkezi yöntemi, en büyük alanın merkezi yöntemi, en büyük ilk veya son üyelik derecesi yöntemi gibi durulaştırma yöntemler kullanılmaktadır (Kıyak ve Kahvecioğlu, 2003; Şafak, 2009; Sönmez ve ark, 2013; İnel ve Armutlulu, 2016; Şen, 2004; Şen, 2004; Toprak, 2004; Aydın, 2017).

3.2.2. (MCDM) Çoklu Kriterli Karar Verme Yöntemlerinden (AHP) Analitik Hiyerarşi Seçim Yöntemi

Karmaşık ve karar verilmesi zor kriterlerin önceliklerini değerlendirebilmek için çoklu kriterli karar verme MCDM yöntemleri kullanılarak modeller geliştirilmiş; bu modeller politik, finansal, mühendislik, bilimsel gibi birçok alanda öncelikli karar verme gereksinimlerini karşılamışlardır (Mcıntyre ve Parfi, 1988; Bouyssou ve Vincke, 1997; Wong, 1999). Çoklu kriterli karar verme(MCDM) yöntemi, zorlu ve çeşitli kriterlerin içerdiği problemlerin daha rahat bir şekilde çözümlenmesini sağlamaktadır.

Bu yöntem insanların karşılaştıkları birden fazla ölçütlü kriterlerin adım adım seçim yapmasını olanak sağlayan tekniklerin bütünü olarak ifade edilmektedir (Yaolin, 2006). Günümüzde karmaşık problemlerin çözümlenmesi için birçok MCDM yöntemi kullanılmaktadır. Bunlardan en sık kullanılan ve uygulananların şunlar olduğu belirtilebilir:

- Eliminasyon Ve Seçim Gerçekliği Çeviren (ELECTRE) (Roy, 1968)
- Çok özellikli fayda teorisi (MAUT) (Dyer, 2005)
- Analitik ağ süreci (ANP) (Saaty, 2001)
- Kategorik tabanlı değerlendirme (MACBETH) ile çekiciliği ölçme (Costa ve ark, 1994)
- Analitik hiyerarşi süreci (AHP) (Saaty, 1977)
- İdeal çözüme benzerlik olarak tercih sırası tekniği (TOPSIS) (Hwang veYoon, 1981)
- Zenginleştirme değerlendirmeleri için tercih sıralaması organizasyon yöntemi (PROMETHEE).(Brans ve Vincke, 1985; aktaran Guarini ve ark., 2018)

Saaty 1977 yılında Analitik Hiyerarşi Süreci AHP yöntemini geliştirmesiyle MCDM yöntemleri içinden bu yöntem, en çok tercih edilen yöntem olmuştur (Saaty, 1980; Saaty, 1988; Triantaphyllou ve Mann, 1995). Mardani ve ark.'na göre MCDM yöntemlerinden AHP yönteminin sıklıkla kullanıldığını ve diğer yöntemlere göre kullanım kolaylığı yanında, birçok avantajının olduğunu savunmuştur (Mardani ve ark., 2015). Bu tez çalışmasında AHP yöntemi tercih edilmiştir. Bu bağlamda çalışmamızda bu yöntem kullanılmıştır.

3.2.2.1. Analitik Hiyerarşi Süreci(AHP) Yöntemi;

Bu yöntem karmaşık karar problemlerinde, karar alternatifi ve kriterlerinin göreceli önem sıralarının belirlenerek; karar mekanizmasının çalışmasının sağlayan bir karar alma yöntemidir. AHP yöntemi hem objektif hem de sübjektif unsurları içermesi bağlamında diğer birçok yöntem arasında daha tercih edilen bir yöntemdir (Timor, 2011). Saaty (1977) tarafından geliştiren AHP yöntemi insanların kendi karar verme mekanizmalarını oluşturmasını sağlayarak daha etkin karar vermelerini sağlamıştır. İnsanlar karmaşık özelliklere sahip kriterleri değerlendirme sürecinde, ne kadar iyi kavrar ve anlarsa, ortaya koyacağı kararlar da o kadar net ve doğru olabilmektedir. AHP, karar verme sırasında karmaşık problemlerin algılanmasını sağlayan ve problemleri sistematik bir şekilde çözümünü sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntem

sayesinde bir değerlendirme yöntemini sistematikleştirerek, sistemi oluşturan kriterlerin birbirileri ile olan ilişkisini ve sistem üzerindeki etkilerini belirlemek için sistem yapısını hiyerarşik olarak ortaya koymaktadır (Evren ve Ülengin, 1992; Deniz, 1999). Karar elemanların karşılıklı ilişkisini ve aralarındaki etkilerini ortaya koyan AHP, aynı zamanda oluşturulan yargısal değerlerin tutarlılığını ölçümünü de sunmaktadır. Bu yöntem kullanıcıların bilgi birikimi, tecrübelerine ve amaçlarına göre problemleri; düzenleyip daha net anlaşılmasına ve iyi tanımlanmış işlemler dizisi haline getirerek uygun çalışması konusunda etkili bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaygın olarak karar verme süreçlerinde problem, değerlendirme ve seçim yapma sürecine dikkat edilerek çözüm yoluna gidilmesine karşın; AHP, değerlendirme ve seçim yapma sürecini yapılandırmaya olanak sağlayarak, süreci iyileştirerek daha doğru sonuçların ortaya konmasını sağlamaktadır (Deniz, 1999; Saaty, 2003). Doğru ve en uygun sonuçları elde edebilmek için aşağıda belirtilen adımları izlenmesi gerekmektedir.

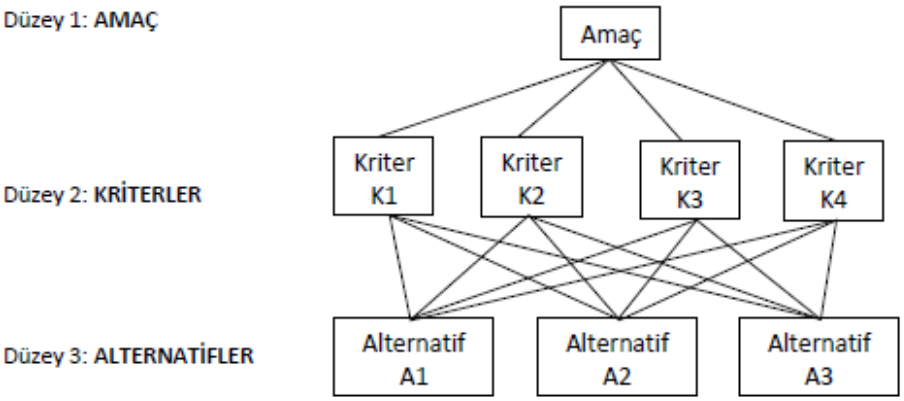


Şekil 3.7. Analitik Hiyerarşi Süreci (AHP) aşamalarını gösteren çizelge (Guarini ve ark., 2018)

Bu bağlamda analitik hiyerarşi sürecinde bir problemin çözümü sırasıyla üç ana kurgudan oluşmaktadır; problemin çözümlenmesi için hiyerarşi model yapısının oluşturulması, belirlenen kriterlerin ikili karşılaştırma matrislerinin yapılarak derece ağırlıklarının belirlenmesi ve karar matrislerinin kullanarak alternatiflerin seçimi ve sıralanmasının yapılması olarak nitelendirebilir (Saaty, 1980; Saaty, 1988).

1.Adım Olarak: Analitik hiyerarşi model yapısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Analitik hiyerarşi sürecinin başlangıcı problemin modellenmesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu model üç katmandan oluşan mantıksal bir hiyerarşiden oluşmaktadır. Aşağıdaki belirtilen şekilde de anlaşılacağı gibi bu model yapısı amaç veya hedef, kriterler ve alternatifler olarak üç katmandan oluşmaktadır.

1. Hedeflerin listesinin çıkarılması,
2. Hedefleri gerçekleştirmek için gerekli kriterlerin belirlenmesi,
3. Her bir kriter için (n) adet olası karar alternatiflerinin belirlenmesi,
4. Hiyerarşik modelin oluşturulması (Sipahi ve Berber, 2002).



Şekil 3.8. AHP yönteminde problemin hiyerarşik şeması (Cheng, C.H., 1999; Saaty, 2003; Deniz, 1999; Timor, 2011; Satty, 1980; Satty, 1988).

Yukarıdaki hiyerarşik modelden de anlaşılacağı gibi bu çalışmanın amacı; belirlenen özgünlük kriterlerinin, geleneksel konutlar üzerinde etkisini ve derece önem sıralamasını belirlemektir. Çalışma kriterler olarak iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm mimari cephe özgünlük kriterleri; malzeme özgünlüğü, form(biçim) özgünlüğü, yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü ve yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü olarak beş kritere ayrılmıştır. İkincisi bölüm iç mekan mimari özgünlük kriterleri ise malzeme özgünlüğü, form(biçim) özgünlüğü, yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü, kullanım ve işlev özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü ve yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü olarak altı kritere ayrılarak hiyerarşik değerlendirme modeli oluşturulmuştur.

2.Adım Olarak: Belirlenen kriterlerin ikili karşılaştırma matrislerinin yapılarak derece ağırlıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. AHP hem öznel hem de nesnel verileri hiyerarşik bir yapı oluşturarak, karar vericilerin belirlediği her kriterin önem sıralamasının yapılmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda AHP, problemin çözümü için belirlenen her kriterin ikili karşılaştırılmasını yaparak göreceli önem sırasını belirlemektedir. Hiyerarşik model yapısının belirlenebilmesinden sonra tüm kriterlerinin kendi içerisinde özgün derecelerinin ortaya çıkartılması için ikili karşılaştırmalar yapılması gerekmektedir (Dey, 2001; Saaty, 1980; Saaty, 1988). İkili karşılaştırma analitik hiyerarşi sürecinin en önemli aşaması olduğundan elde edilen veriler AHP deki

değerler birer matrislerde ifade edilmektedir. Bu süreçte ikili karşılaştırma matrisini oluştururken ve kriterleri karşılaştırırken; *"eşit derecede önemli", "orta derecede önemli", "kuvvetli derecede önemli", "çok kuvvetli derecede önemli", "kesinlikle daha önemli"* biçiminde yargılar kullanılmaktadır. Aşağıda kriterlerin ikili karşılaştırılması yapılırken önem sıralaması belirlemek için oluşturulmuş kıyaslama cetveli sayesinde sayısal değerler dönüştürülmektedir (Dey, 2001).

Çizelge 3.2. AHP yönteminde kullanılan 9'lu önem dereceleri (karşılaştırma ölçeği) karşılaştırma cetveli (Saaty, 1990; Saaty, 2003; Timor, 2011; Deniz, 1999; Ekinci, 2014)

Önem Derecesi	Tanım	Açıklama
1	Eşit derecede önemli.	İki faktör aynı derecede önem taşımaktadır.
3	Orta derecede önemli.	İki faktörden biri diğerine göre biraz daha fazla önem taşımaktadır.
5	Kuvvetli derecede önemli.	İki faktörden biri diğerine göre oldukça önem taşımaktadır.
7	Çok kuvvetli derecede önemli.	İki faktörden biri diğerine göre çok daha fazla önem taşımaktadır.
9	Kesinlikle daha önemli.	İki faktörden biri diğerine göre kesinlikle daha önemlidir.
2, 4, 6, 8	Ara değerler.	Tercih değeri birbirine çok yakın olduğunda kullanılır.

Bu karşılaştırma yöntemi her seferinde aynı düzeydeki bütün elemanların birbiriyle karşılaştırılması ve tüm elamanların kendi içindeki etkilerinin hesaplanması amaçlanmıştır. İkili karşılaştırmalar kriterlerin sayısına göre artmaktadır. N kriterinin ağırlıklarını değerlendirmek için toplam n(n - 1)/2 karar gerekmektedir(Yung Yau,2008). Bu bağlamda mimari cephe özgünlük kriterleri olan 5 kriteri için; (5x4)/2 denklemine göre 10 adet ikili karşılaştırma yapılması gerekmektedir. İç mekan mimari özgünlük kriterleri olan 6 kriter için; (6x5)/2 denklemine göre 15 adet ikili karşılaştırma yapılması gerekmektedir(EK 2). Yapılan hiyerarşi doğrultusunda kriterler ikili olarak karşılaştırılır. Karşılaştırılma sonunda da ortaya konan değerler ikili karşılaştırma matrisi şeklinde düzenlenir. Konunun uzmanları çalışma kapsamında kriterleri ikili olarak karşılaştırıldığında; örneğin eğer iki kriter eşit öneme sahipse 1 değeri, bir kriter diğer kritere göre kuvvetli derecede önemli ise o kritere 5 değeri işaretlenerek değerlendirme yapılmaktadır. Çalışma kapsamında AHP yöntemimizin kullanım amacı; özgünlük kriterlerinin, geleneksel konutların iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri

üzerindeki etki değerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda amacımız doğrultusunda, AHP yönteminin işleyiş şemasını anlatmak için, mimari cephe özgünlük kriterlerinin etki değerlerini hesaplamak üzerinden örneklemelerle devam edilmiştir.

Çizelge 3.3. Kriterlerin amaca göre ikili karşılaştırma matrisi örneği, mimari cephe özgünlük değeri için çalışma kapsamında revize edilmiştir (Deniz, 1999; Ekinci, 2014.)

AMAÇ	Malzeme özgünlüğü	Form(Biçim) özgünlüğü	Yapım tekniği özgünlüğü	Kentsel çevre ve konum öz.	Yapının ruhu ve kimliği öz.
Malzeme özgünlüğü	1	1/3	1/5	5	1/5
Form(Biçim) özgünlüğü	3	1	1/3	5	1/5
Yapım tekniği özgünlüğü	5	3	1	7	1/3
Kentsel çevre ve konum öz.	1/5	1/5	1/7	1	1/9
Yapının ruhu ve kimliği öz.	5	5	3	9	1

Yukarıdaki tabloda özgünlük kriterlerinin, geleneksel konutlar özelinde özgünlük etki değerlerini bulmak için, kriterlerin önem değerleri ikili karşılaştırma yapılmıştır. Bu ikili karşılaştırma matrisi örneğinde kriterleri mimari cephe özgünlük kriterleri ele alınmış ve önem değerleri gösterilmiştir. Bu kapsamda buna uygun olarak kriterlerin göreceli ağırlıklarını gösteren matris oluşturulmuştur (Saaty, 1988).

Bu aşamada ikili karşılaştırmalı matrisi oluşturulduktan sonra özgünlük kriterlerinin etki değerlerini bulmak için iç mekan özgünlük kriterleri [malzeme özgünlüğü, form (biçim) özgünlüğü, yapım tekniği (işçilik) özgünlüğü, kullanım ve işlev özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü] ile mimari cephe özgünlük kriterlerinin [malzeme özgünlüğü, form (biçim) özgünlüğü, yapım tekniği (işçilik) özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü) önem ağırlıkları amaca uygun bir şekilde ikili olarak karşılaştırılmaktadır. Karşılaştırılan her elamanın öncelik durumunun tespit edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda kararların sonuçları çift karşılaştırmalar olarak gösterilmektedir. Kriterler arasında ikili karşılaştırmalar yapmak, her kriterin hedefe göre ağırlığını belirlemeye yaramaktadır.

Çizelge 3.4. Amaca uygun olarak karşılaştırmalı üstünlük matris örneği, mimari cephe özgünlük değeri için çalışma kapsamında revize edilmiştir (Guarini ve ark., 2018)

AMAÇ (karşılaştırmalı üstünlük matrisi)	Malzeme özgünlüğü	Form(Biçim) özgünlüğü	Yapım tekniği özgünlüğü	Kentsel çevre ve konum öz.	Yapının ruhu ve kimliği öz.
Malzeme özgünlüğü	1	0,33	0,2	5	0,2
Form(Biçim) özgünlüğü	3	1	0,33	5	0,2
Yapım tekniği özgünlüğü	5	3	1	7	0,33
Kentsel çevre ve konum öz.	0,2	0,2	0,14	1	0,11
Yapının ruhu ve kimliği öz.	5	5	3	9	1
TOPLAM	14,2	9,53	4,64	27	1,84

Bu aşamadan sonra ikili karşılaştırma matrisinin her bir sütunun toplamı hesaplanır. Her bir matris elemanı sütun toplamına bölünerek, matrisin normalleştirilme işlemi yapılmaktadır. Tablodan örnek verilecek olunursa; malzeme özgünlüğü satırının ilk sütunu için; 1/14,2=0,07 veya yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü satırının 3. sütunu(kentsel çevre ve konum öz.) için; 7/27=0,259 değeri bulunmaktadır. Bu işlem bütün kriterler hücresi için tekrarlanır.

Çizelge 3.5. Amaca uygun olarak karşılaştırmalı normalleştirme matris örneği, mimari cephe özgünlük değeri için çalışma kapsamında revize edilmiştir (Guarini ve ark., 2018)

AMAÇ (normalleştirme matrisi)	Malzeme özgünlüğü	Form(Biçim) özgünlüğü	Yapım tekniği özgünlüğü	Kentsel çevre ve konum öz.	Yapının ruhu ve kimliği öz.
Malzeme özgünlüğü	0,070	0,035	0,043	0,185	0,109
Form(Biçim) özgünlüğü	0,211	0,105	0,071	0,185	0,109
Yapım tekniği özgünlüğü	0,352	0,315	0,214	0,259	0,179
Kentsel çevre ve konum öz.	0,014	0,021	0,030	0,037	0,060
Yapının ruhu ve kimliği öz.	0,352	0,525	0,642	0,333	0,543
TOPLAM	1	1	1	1	1

Böylece her bir kriterin normalleştirme matrisi oluşturulmuştur. Bu aşamadan sonra oluşturulan normalleştirme matrisinde ise her bir satırın ortalama değeri hesaplanarak, her bir kriterin ağırlığı elde edilmektedir. Örneğin tablodaki malzeme özgünlük kriterinin değer ağırlıklarını hesaplarken; malzeme özgünlüğü etki değeri için:(0,07+0.035+0,043+0,185+0,109)/5=0.634 olarak hesaplanmaktadır. Bu işlem bütün kriterler için yapılmaktadır. Bu kapsamda ikili karşılaştırma kriterlerinin normalleşme ve kriterlerin ağırlık değerleri aşağıdaki tabloda örnek olarak verilmiştir.

Çizelge 3.6 Amaca uygun olarak karşılaştırmalı normalleştirme matrisinde, kriterlerin ağırlık değer örneği, mimari cephe özgünlük değeri için çalışma kapsamında revize edilmiştir (Guarini ve ark., 2018)

AMAÇ (normalleştirme matrisi etki ağırlıkları)	Malzeme özgünlüğü	Form (Biçim) özgünlüğü	Yapım tekniği özgünlüğü	Kentsel çevre ve konum öz.	Yapının ruhu ve kimliği öz.	Kriterlerin Etki Ağırlıkları
Malzeme özgünlüğü	0,070	0,035	0,043	0,185	0,109	0,088
Form(Biçim) özgünlüğü	0,211	0,105	0,071	0,185	0,109	0,136
Yapım tekniği özgünlüğü	0,352	0,315	0,214	0,259	0,179	0,264
Kentsel çevre ve konum öz.	0,014	0,021	0,030	0,037	0,060	0,032
Yapının ruhu ve kimliği öz.	0,352	0,525	0,642	0,333	0,543	0,479
TOPLAM	1	1	1	1	1	1

Bu aşamada kriterlerin değer aralıkları ortaya çıkmaktadır. Çalışma kapsamında AHP yöntemi kullanılarak konunun uzmanlarının geleneksel konutlar için özgünlük kriterleri hakkındaki değerlendirmeleri alınarak; iç mekan özgünlük kriterleri ile mimari cephe özgünlük kriterlerinin özgünlük üzerindeki etki değerleri hesaplanmıştır.

Üçüncü Adım olarak: Bu aşamada karşılaştırmalı matrislerin ve kriterlerin değerlerinin çözümlendikten sonra alternatif faktörlerin önem sırasına göre sıralanması yapılmaktadır. Alternatiflerin performanslarının her bir alternatif için tek bir oran sağlayacak şekilde değerlendirilmesi ve işlenmesi gerekmektedir. Sonrasında alternatifler değer aralıklarına göre sıralanmalıdır. Bu bağlamda genel önceliği en yüksek olan, en iyi seçim olarak karşımıza çıkmaktadır (Yau, 2008). Tez çalışmasında alternatif kriterler olmadığından dolayı bu aşama uygulanmamıştır. Ortaya konan sonuçların mantıksal tutarlılığını sağlamak için sırasıyla lamda max değeri, consistency index ve son olarak random lamda max değerleri bulunmaktadır. Eğer çalışmada lamda max değeri 0,1 den küçük ise çalışmanın uygulanabilir olduğu anlaşılmaktadır (Haroun, ve ark., 2019; Palabıyık, 2011)[23]. Yukarıda belirtilen örnekte lamda max değeri; 0,081 olarak hesaplanmıştır. Böylece uzmanların amaca yönelik yaptıkları her değerlendirmenin bu şekilde sağlaması yapılarak çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışma kapsamında MCDM yöntemlerinden AHP yöntemi, özgünlük kriterlerinin görece değer ağırlıklarını hesaplamak için kullanılmıştır. Bu bağlamda özgünlük değerlendirme modelinin ana kurgusunu Bulanık Mantık yönteminin kural tablosunu oluştururken, daha özgün ve objektif olabilmesi için AHP yönteminden elde edilen verileri

[23] AHP yönteminin bir problemi çözülme bağlamında ortaya konan uygulama adımları hakkında daha detaylı bilgi için bakınız (Haroun, ve ark., 2019; Palabıyık, 2011).

kullanılarak kural tablosunun oluşturulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışmada, özgünlük değerlendirme modeli oluştururken AHP yöntemi Bulanık Mantık analiz yöntemini destekleyen bir yöntem olarak ele alınmıştır.

3.3. Özgünlük Değerlendirme Modelinin Oluşum Şeması ve Uygulanması

Geleneksel yapıların korunarak gelecek nesillere aktarılması ve kültürel süreklilik için tarihi miras değerlerinin korunması ve canlandırılması gerekmektedir. Bu nedenle korumanın hedefi; mimari, tarihi, çevresel görsel ve estetik özelliklerini değerlendirirken kültürel mirası canlandırmak olmalıdır (Semerci ve Gümüş, 2017). Çalışma alanı içerisindeki geleneksel yapıların; benzer tarihi, belge, estetik ve kültürel değerlere sahip olduğundan çalışma alanı ve kapsamı içerisindeki geleneksel konutlarını özgünlük değeri kapsamında değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Bu veriler ışığında geleneksel konutların korunması bağlamında yapıların özgünlük değerlerinin ortaya konması için uzmanlar eşliğinde Bulanık Mantık ve AHP analiz yöntemlerinden oluşan bir değerlendirme modeli geliştirilerek; çalışma alanında uzmanlar tarafından değerlendirmeleri yapılmıştır. Bu değerlendirme modeli sayesinde, geleneksel konutlarını iç mekan ve mimari cephe olmak üzere iki ayrı bölüme ayırarak, özgünlüklerini sayısal ve nitel veriler ortaya koyacak şekilde değerlendirilmesine olanak sağlanması amaçlanmıştır. Bu yöntemi oluşturmak için kullanılan özgünlük kriterleri ve yöntemlerin uygulanış aşamalarına yer verilmiştir. Önceki bölümlerde de detaylı bir şekilde anlatıldığı gibi çalışmada kullanılacak kültürel mirasın özgünlük kriterlerini belirlemek adına Nara Konferansı'nda (ICOMOS, 1994) belirlenen özgünlük kriterlerinden yararlanılmıştır (EK 1). Tarihi yapıların değerlerini anlamak ve doğru tespitler yapabilmek için değerlendirme kriterlerini iyi algılamak ve kavramak gerekmektedir. Çalışmada kültürel mirasın özgünlük kriterleri olarak; malzeme, form(biçim), yapım tekniği (işçilik), kullanım ve işlev, kentsel çevre ve konum, yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü kriterleri benimsenmiştir. Bu kriterler Ulukan (2014) ve Bülbül'ün (2016) çalışmalarında da kullanmıştır.

Tez çalışmasında özgünlük kriterleri eşliğinde yapının özgünlük değerlerinin belirlenmesi için oluşturulan model tablosu aşağıda belirtilen aşamalardan oluşmaktadır.

1. Modeli oluşturan özgünlük kriterlerinin tanımı, değer aralıkları ve sistematiğinin oluşturulması,

2. Modelin ana iskeletini oluşturan karar verme mekanizmasının oluşturulması için özgünlük(otantiklik) kriterlerinin kendi içerisinde dereceleri ve özgünlük değerlerinin tanımlamalarının yapılması,

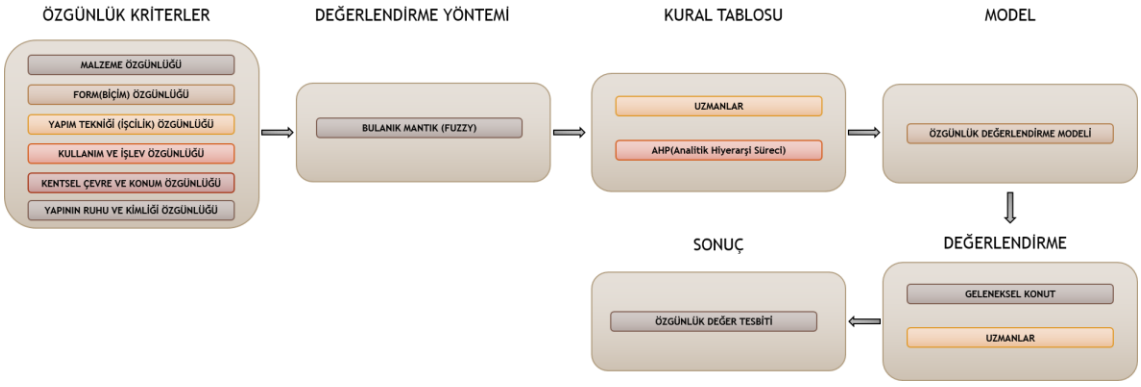
3. Modelde kullanılacak Bulanık Mantık modelinin Mandalin karar verme yönteminin seçilmesi, giriş ve çıktı bölümünün oluşturulması.

4. Değerlendirme modeli için belirlenen kriterlerin yapılan gruplandırmalarla birlikte değer aralıklarının sisteme teker teker işlenmesi.

5. Modelde kullanılan Bulanık Mantık yönteminin kriterler eşliğinde kural veri tabanının oluşturulması (kural veri tabanı çalışmanın sonucunu direkt olarak etkileyeceğinden dolayı, uzmanlar tarafından doğru bir şekilde oluşturulması gerekmektedir.)

6. Kural veri tabanı oluştururken çalışmanın daha özgün ve nicel olabilmesi için, özgünlük kriterlerinin kendi içerisindeki özgün ağırlıklarını belirlemek adına AHP yöntemi kullanılmıştır.(AHP yöntemi sayesinde bu kriterlerin birbiri arasındaki özgün ağırlık değerlerinin belirlenerek daha doğru sonuçlar sunan, kural veri tablosu oluşturulması sağlanmıştır.)

7. Son aşama ise Bulanık Mantık analiz yöntemi eşliğinde özgün değerlendirme modelin oluşturulması.



Şekil 3.9. Özgünlük değerlendirme model şeması

İlk aşamada:

Özgünlük kriterleri olan malzeme özgünlüğü, form(biçim) özgünlüğü, yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü kriterlerinin derece aralıkları Yok (0), Çok az (1-20), Az (21-40), Orta (41-60), iyi (61-80), Çok iyi (81-99), Tam (100) olarak yedi aralığa ayrılmıştır. Diğer özgünlük kriterleri olan kullanım ve işlev, kentsel çevre ve konum, yapının ruhu ve kimliği kriterlerinin derece aralıkları Yok (0), Az (1-35), Orta (36-66),

İyi(67-99), Tam(100) olarak beş aralığa ayrılmıştır. Bu kapsamda özgünlük kriterlerinin değerleri ve tanım aralıkları aşağıdaki gibidir. Malzeme Özgünlüğü Değerleri:

Malzeme ya da madde, yapıtların özgünlüğünü(otantikliğini) değerlendirmesini sağlayan en önemli verilerden bir tanesidir. Yapıldığı dönemin izlerini fiziksel olarak geleceğe taşıması bağlamında, tarihi, sosyal, kültürel, belge niteliğine sahiptir. Yapıldığı dönemde; yörede kolayca bulunan ve fazla değeri olmayan taş, tuğla, ahşap gibi malzemeler, zamanla geçmiş dönemin kültürel, sosyal, toplumsal ve fiziki izlerini taşıması, belirli bir döneme ve zamanın şahitlik etmesiyle önemi artmaktadır. Görsel olarak yapının otantikliğini kolayca ortaya koyması bakımından önemini arttırmış ve otantikliğin en önemli verisi halini almıştır. Malzeme özgünlük kriteri; yapının bütünü oluşturan duvar, tavan ve döşeme, süsleme ve bezemeler ve yapı elemanlarının hepsini kapsamaktadır. Bu nedenle tez kapsamında bütün öğeler kendi içerisinde alt kriterlere ayrılarak yapının bütüncül malzeme özgünlük değerini oluşturması sağlanmıştır.

Duvarlar ve Cepheler; yapıların mekanlarını ve cephesini oluşturan ve taş, kerpiç, ahşap gibi yöresel malzemelerden oluşan duvar öğelerinin özgünlük değerini kapsamaktadır. Yapıların bütün mekanlarındaki duvarları ve cepleri incelenerek detaylı bir değerlendirme amaçlanmıştır.

Döşeme ve Tavan; yapı mekanlarının üst ve alt döşemelerini oluşturan yüzeylerin kullanılan ve ilk yapıldığı dönemden günümüze kadar oluşan değişimleri değerlendiren bir etmendir. Zaman içerisinde kullanıcılar ihtiyaçları doğrultusunda döşeme ve tavan malzemelerinde özgünlüğünü bozacak veya yok edecek müdahaleler ile karşılaşılabilmektedir.

Yapı Elemanları; yapı mekanlarında ve cephelerindeki niş, taka, ocak, sedir, cumba, pencere, kapı gibi her türlü mimari öğeleri kapsamaktadır. Dönemin ihtiyaçları doğrultusunda mekanlarda birçok mimari öğeler kullanılmıştır. Fakat zaman içerisinde maalesef işlevini yitirmesi sonucunda zamanla en çok zarar görüp değişikliğe uğramış, bu nedenle özgünlüklerini yitirmişlerdir. Yapıyı oluşturan mekanları ve cepheleri zenginleştiren bu yapı elamanları geçmişin izlerini bizlere yansıtmaları bağlamında otantiklik için önemli birer değerdir.

Süsleme ve Bezeme; yapıların mekan ve cephelerinde bulunan pencere, saçak, döşemelerde ve duvarlarda bulanan bezemeleri kapsamaktadır. Geleneksel konutlar için bulundukları yöre ve dönemlerine göre süsleme ve bezeme nitelikleri ve çeşitliliği artmaktadır. Aşağıda belli oranlardaki yüzdelerle belirtilen kriterlerin hepsinin bütüncül

değeri yapının malzeme özgünlüğünü vermektedir. Bu belirlenen alt kriterlerin değerleri sonucunda malzeme özgünlük kriter değer aralıkların Yok (0), Çok az (1-20), Az (21-40), Orta (41-60), iyi (61-80), Çok iyi (81-99), Tam (100) şeklinde ayarlanmıştır.

Çizelge 3.7. Malzeme özgünlük değerinin değer aralıkları ve kapsamını anlatmaktadır.

Malzeme Özgünlüğü Değerleri	
• Malzeme özgünlük kriteri, yapının bütünü oluşturan duvar, tavan ve döşeme, süsleme ve bezemeler gibi yapı elemanlarının hepsini kapsamaktadır. • **Duvarlar ve Cepheler**: Yapıların mekanlarını ve cephesini oluşturan ve taş, kerpiç, ahşap gibi yöresel malzemelerden oluşan duvar öğelerinin özgünlük değerini kapsamaktadır. • **Döşeme ve Tavan**: Yapı mekanlarının üst ve alt döşemelerini oluşturan malzemeleri ve ilk yapıldığı dönemden günümüze kadar oluşan değişimleri değerlendiren bir etmendir. • **Yapı Elemanları:** Yapı mekanlarında ve cephelerindeki niş, taka, ocak, sedir, cumba, pencere, kapı gibi her türlü mimari öğeleri kapsamaktadır. • **Süsleme ve Bezeme**: Yapıların mekan ve cephelerinde bulunan; pencere, kapı, çıkma, saçak; dolap niş, taka gibi öğelerde kullanılan bitkisel ve geometrik dekoratif motifleri kapsamaktadır. • Bu tabloda belirtilen bütün öğeler, kendi içerisinde bütüncül bir değerlendirmeyi kapsayarak yapının malzeme özgünlük değerini oluşturmuştur. • Yukarıda belirtilen kriterlerin bütüncül değeri, yapının malzeme özgünlüğünü vermektedir. Yapılan çalışmalardaki değerlendirilen yapıların çeşitliliğine ve özelliklerine göre bu belirtilen kriterler artırılabilir veya azaltılabilir.	
Yok (0)	Yapının tamamen yeniden yapılması durumu(Rekonstrüksiyon).
Çok Az (1-20)	Yapının tadilat, tamirat, onarım gibi müdahaleler sonucunda, genel kütlesinde az miktarda özgün materyallerinin kalması veya çoğunlukla özgün olmama durumu.
Az (21-40)	Yapının tadilat, tamirat, onarım gibi müdahaleler sonucunda genel kütlesinde az ve orta arasında özgün malzemeye sahip olma durumu.
Orta (41-60)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında, yapıların müdahaleler sonucunda orta derecede özgün malzemelerinin bulunması durumu.
İyi (61-80)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında, özgün malzemelerinin çoğunluğunun korunmuşluk durumu.
Çok İyi (81-99)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında özgün malzemelerinin bütüne yakın olarak korunması durumu.
Tam(100)	Yapının tümüyle özgün olma durumu.

Form(Biçim) Özgünlüğü Değerleri:

Mimari yapıtların değerli olması ve kültürel bir miras haline gelmesi döneminin mimari formunu ve biçimlenmesini korumasından geçmektedir (Ulukan, 2014). Dönemin tasarımcıları tarihi yapıları tasarlarken, çevrenin fiziki ve sosyo- kültürel

ortamına göre yapıyı ortaya çıkartmış; bu yapılar dönemin tasarım karakterini yansıtarak gelecek nesillere aktarılmasını sağlamış ve birer belge niteliğini taşıyan mimari yapıları armağan etmişlerdir. Ortaya çıkan form sadece sanatçının izlerini taşımamış; tarihi belge niteliğinin yanında dönemin sosyal, kültürel, estetik, tarihsel verilerinde bizlere ulaşmasını sağlamıştır. Bu nedenle yapılar özgün yapım tekniği ve malzemeye sahip olsalar da özgün formunu koruyamamış bir yapının tam anlamıyla özgünlüğünden bahsetmek mümkün değildir. Feilden ve Jokilehto, yapıların özgünlük ölçütlerinden birisi olan form(biçim) kriterini değerlendirirken formun malzeme ile beraber düşünülmesi gerektiğini vurgulamış, özgün form(biçim) özgün malzemeyle ancak tam anlamıyla özgün tasarımdan söz edilebileceğinden bahsetmiştir. Fakat yapıların özgünlüğünü değerlendirirken bu kriterlerin ayrı olarak değerlendirilmesi gerektiğini de savunmuştur (Feilden ve Jokilehto, 1993). Bu nedenle yapının form özgünlüğü özgün malzeme ile birlikte tam anlamıyla bir bütünlük oluşturabilmektedir. Yapının form özgünlüğünü kıyaslarken malzeme özgünlüğünü de düşünerek bir değerlendirme yapılması daha uygun olacaktır. Form(biçim) özgünlük kriterleri değer aralıkları; Yok (0), Çok az (1-20), Az (21-40), Orta (41-60), iyi (61-80), Çok iyi (81-99), Tam (100) şeklinde ayarlanmıştır.

Çizelge 3.8. Form (Biçim) özgünlük değerlerinin değer aralıkları ve kapsamını anlatmaktadır.

Form (Biçim) Özgünlüğü Değerleri	
• Yapının form(biçim) özgünlüğü özgün malzeme ile birlikte tam anlamıyla bir bütünlük oluşturabilmektedir. Yapının form(biçim) özgünlüğünü kıyaslarken malzeme özgünlüğünü de düşünerek bir değerlendirme yapılması daha uygun olacaktır.	
Yok (0)	Yapının özgün tasarımın ortada olmaması durumudur.
Çok Az (1-20)	Yapının geneline bakıldığında, özgün mekan formunun ve malzemelerden çok az kalıntının bulunması durumu.
Az (21-40)	Yapının geneline bakıldığında, az sayıda mekanın ve malzemenin özgün forma sahip olduğu durumu ifade etmektedir.
Orta (41-60)	Yapının mekanları ve ögelerinin geneline bakıldığında, özgün mekânsal formun ve malzemelerin, özgün olmayan form ve malzemeler oranına eşit olması durumu.
İyi (61-80)	Yapının mekanları ve ögelerinin geneline bakıldığında, özgün malzeme ve formun sonradan yapılan malzeme ve biçime oranla daha fazla olmasından dolayı form özgünlüğünün iyi olması durumu.
Çok İyi (81-99)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında, özgün form ve malzemenin büyük oranda korunması durumu.
Tam(100)	Yapının tümüyle özgün biçime sahip olma durumu.

Yapım Tekniği (İşçilik) Özgünlüğü Değeri:

Jokilehto, yapının işçilik özgünlüğü malzeme ile ilişkili olduğunu ve özgün malzemenin özgün işçiliğin korunmasından geçtiğini ifade etmiştir (Feilden jokilehto, 1993). Yapım tekniği tek başına bir özgünlük kriteri olamadığı ancak malzeme ve formla birlikte düşünülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Yapım tekniği özgünlüğünü değerini irdelerken bu iki kriterin etkileri de hesaba katılmalıdır. Yapıların formunu ve malzemelerini belli bir düzende ortaya çıkmasını sağlayan yapım tekniği, tarih boyunca nesilden nesillere aktarılmış, tarihi yapılar sayesinde bu tekniklerin örneklerinin günümüze kadar gelmesi sağlanmıştır. Yapım tekniği, malzeme ve formda olduğu gibi bölgeden bölgeye değişiklik ve çeşitlilik göstermiş; bu bağlamda tarihi yapıların yapım tekniğine bakarak dönemin sosyal, kültürel, ekonomik özelliklerini ve işçiliğini ortaya koyması bakımından çok değerlidir. Yapım tekniği ve işçiliği sadece yapı bağlamında değil dönemin sosyal yapısı ve inançlarını da içine alan, çok geniş bir etki değerine ve tarihi belge değerine sahip kültür varlığının önemli bir parçasıdır (Ulukan, 2014). Yapım tekniğiyle birlikte işçilikte dönemin insanlarının yetenekleri ve becerilerini yansıtan bir değerdir. Uzmanlar bir sanat yapısının, ustası tarafından sadece bir kere tarihin herhangi bir döneminde yapılabileceğini ve tekrarlanamayacağını, her yapıtın kendi içerisinde eşsiz bir özelliğine sahip olduğunu vurgulamıştır (Ruskin, 1889; aktaran Ersen, 2010). Bu bağlamda tarihi yapıların yapım tekniği ve işçiliği eşsiz bir özelliğinin yanında; dönemin, ekonomik, gelişmişlik, yetenek ve kültürel ortamını yansıtması özgünlük değeri bakımından önemli bir kriterdir. Yapım Tekniği(İşçilik) özgünlük kriterleri değer aralıkları; Yok (0), Çok az (1-20), Az (21-40), Orta (41-60), iyi (61-80), Çok iyi (81-99), Tam (100) şeklinde ayarlanmıştır.

Çizelge 3.9. Yapım tekniği (işçilik) özgünlük değerlerinin değer aralıkları ve kapsamını anlatmaktadır

Yapım Tekniği (İşçilik) Özgünlüğü Değerleri	
• Yapım tekniği(işçilik) tek başına bir özgünlük kriter olarak düşünülmemeli ancak malzeme ve formla birlikte ele alınmalıdır. Yapım tekniği(işçilik) özgünlüğünün değerini ortaya koyarken, bu iki kriterin etkilerini hesaba katarak belirlenmesi gerekmektedir. Süreç içerisinde yapıda meydana gelen çeşitli onarım ve müdahaleler yapı ile bütünleşmiş ise yapım tekniği özgün kabul edilebilir	
Yok (0)	Yapının özgün yapım tekniğinin olmama durumudur.
Çok Az (1-20)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin çok az bulunması, özgün olmayan tekniklerin çok fazla olma durumu.
Az (21-40)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin ortadan az bulunması, özgün olmayan tekniklerin fazla olma durumu.
Orta (41-60)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin ve özgün olmayan yapım tekniği ve malzemenin benzer ölçüde bulunması durumu.
İyi (61-80)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin ağırlıklı olarak fazla olduğu, özgün olmayan tekniklerinde göründüğü durumu.
Çok İyi (81-99)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin neredeyse tamamının özgün olarak bulunması durumu.
Tam(100)	Yapının tümüyle özgün yapım tekniğine sahip olma durumu

Kullanım ve İşlev Özgünlüğü Değeri:

Tarihi yapıların özgün işleviyle günümüze kadar gelmesi özgünlüğünün korunmasının yanı sıra dönemin kültürü ve yaşanmışlıkları hakkında bilgileri sunması bağlamında önemlidir. Kuban gibi bazı uzmanlar, tarihi yapıları işlevlendirmeyi sürdürebilirlik olarak tarihi yapıların gelecek kuşaklara aktarılması konusuna olumlu bakarken; bazı uzmanlar ise yeniden işlevlendirmenin tarihi yapılardaki özgün malzeme ve yapım tekniği ve formunu bozduğunu savunup bu konuya olumlu bakmamaktadır (Kuban, 2000). Genel anlamda yeniden işlevlendirme yapılan tarihi yapılarda, yapının yapım tekniği, formu veya malzeme gibi mimari öğelerin zarar gördüğü ve yapıya yapılan her müdahale ve değişimler ne kadar fazla ise yapının özgünlüğünün o kadar kaybetmesine yol açtığı ifade edilebilir. Bu nedenle yapıya yeniden işlevlendirme yapılacağı zaman geri dönüşümü olan, minimum müdahale ve değişikliklerle yapının ruhuna ve kimliğine en uygun işlev verilmesi gerekmektedir. Venedik Tüzüğü'nde tarihi yapıların daha iyi korunması için yeniden işlevlendirilmesi konusu zorunluluk olduğu durumlarda ise yapıya ait özgün izler ve mimari ögelere herhangi bir değişiklik yapılması ve üzeri kapatılmaması şartıyla yeniden işlev verilebileceği ifade edilmiştir

(ICOMOS, 2004). Burra Konferansı'nda ise tarihi yapılara işlev verilirken özgün işlevine en yakın ve uygun işlevlerin seçilmesi gerektiği vurgulanmıştır (UNESCO). Ulukan ise yeniden işlevlendirmenin yapının ruhunun olumsuz yönde etkilediğini tarihi yapıların toplam özgünlüğüne zarar verdiğini savunmuştur (Ulukan, 2014). Bülbül süreç içerisinde tarihi yapıların dönemin şartları ve ihtiyaçları neticesinde bazıların özgün işlevini yerine getirmeye devam ederken, bazılarının kısmen özgün işlevini yerine getirmiş, bazılarının ise tamamen farklı işlevlere hizmet ettiğini ifade etmiştir. Yapıların bazı bölümlerinin özgün işlevini koruması gibi durumlarda, yapı kesin özgün ya da özgün değildir gibi ifadeler kullanılmayacağından bahsetmektedir (Bülbül, 2016).

Bu bağlamda tez çalışmasında geleneksel konutlarda, farklı işlev verilen yapılarda, özgün işlevine ne kadar uygun bir işlev verildiğine ve yapım tekniği, formu ve malzemelerine ne kadar bir müdahale veya değişiklik yapıldığına bakılarak değerlendirme yapılmıştır. Mekanları oluşturan duvarların yerlerini tamamen veya kısmı değiştirerek yeni mekanlar oluşturulması veya mekanların mimari öğeleri üzerinden değişiklik yaparak yapıya farklı işlevler verilmesi durumunda yapının özgün işlevini yitirmesi durumu göz önünde bulundurulmuştur. Yapıların kullanım ve işlev özgünlük kriterlerinin derece aralıkları; Yok (0), Az (1-35), Orta (36-66),İyi(67-99), Tam(100) olarak beşe ayrılmıştır.

Çizelge 3.10. Kullanım ve işlev özgünlük değerlerinin değer aralıkları ve kapsamını anlatmaktadır

Kullanım ve İşlev Özgünlüğü Değerleri	
• Mekanları oluşturan duvarlarının konumunu tamamen veya kısmı değiştirerek yeni mekanlar oluşturulması veya mekanların mimari öğeleri üzerinden değişiklik yapılarak, yapıya farklı işlevler verilmesi durumunda, yapının özgün işlevini yitirmesi durumu göz önünde bulundurulmuştur.	
Yok (0)	Yapının özgün tasarımın tamamen farklı bir işlev verilmesi sonucu özgün işlevini yitirmesi durumu.
Az (1-35)	Yapının geneline bakıldığında, sadece bir ya da çok az mekanın özgün işlevini yerine getirmesi ve diğer mekanların farklı işleve hizmet etmesi durumu.
Orta (36-66)	Yapıyı oluşturan mekanların birkaç tanesinin özgün işlevini yerine getirmesi, özgün işleve göre daha fazla mekanların farklı işlevlere hizmet etmesi durumu.
İyi (67-99)	Yapının neredeyse bütün mekanlarının kendi özgün işlevine hizmet etmesi, yapının tamamına yakının özgünlüğünü koruması durumu.
Tam (100)	Yapının tümüyle özgün işlevinde kullanılması durumu.

Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü:

Venedik Tüzüğü'nde, tarihi yapıların yalnızca tek bir yapı bağlamında olmayacağını onun, çevresiyle kırsal ve kentsel yerleşkeyi de kapsaması gerektiğini vurgulanmıştır (ICOMOS, 1964). Tarihi yapıların etrafının bozulmasıyla yalnız kalan ve çevresinde kendi doku ve kimliğinden farklı çevrenin oluşmasıyla yapının kendi özgünlüğünde bütüncül bir korunmuşluk olmasına rağmen estetik ve otantik belge özelliğinin azaldığı görülmektedir. Tarihi yapılar dönemin sosyal, kültürel, estetik gibi öğeleri barındıran dokusal çevresiyle birlikte daha özgün bütüncül bir etki oluştururken tek yapı ölçeğinde bu etkenlerin azaldığı gözlenmektedir. Tarih boyunca insanların ihtiyaçları ve istekleri zaman içerisinde değiştikçe insanların yaşamları, kültürleri ve insanların şekillendirdikleri çevre de değişime uğramaktadır. Tarihi yapılar ve özellikle geleneksel konutların, çevreleriyle korunmuş örnekleri günümüze kadar azalarak kalabilmiştir. Bu nedenle sadece yapıyı değil çevresiyle birlikte dokuyu da koruyarak gelecek nesillere aktarmak için çok önemlidir. Yapıların kentsel çevre ve konum özgünlük kriterlerinin derece aralıkları; Yok (0), Az (1-35), Orta (36-66), İyi(67-99), Tam(100) olarak beş aralığa ayrılmıştır.

Çizelge 3.11. Kentsel çevre ve konum özgünlük değerlerinin değer aralıkları ve kapsamını anlatmaktadır

Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü Değerleri	
• Çevreyi oluşturan yapı ve yapı grupları yapıldığı dönemin üslubunu ve özelliklerini bize aktarmaktadır. Eğer yapı ve çevresindeki doku ne kadar iyi korunmuş ise bizlere o dönemin mimarisini, yaşanmışlıklarını, örf ve adetleri gibi birçok konuda bilgiler sunmaktadır. • Bu nedenle sadece yapıyı değil çevresiyle birlikte dokuyu da korumak ve gelecek nesillere aktarmak çok önemlidir.	
Yok (0)	Yapının ilk yapıldığı konumda ve çevrede bulunmama durumu
Az (1-35)	Yapının ilk yapıldığı konumda halen bulunmasına rağmen çevresinin neredeyse tamamen değişmesi durumu.
Orta (36-66)	Yapının ilk yapıldığı konumda halen bulunmasına rağmen çevresinin kısmı olarak değişmemiş olarak kalması durumu.
İyi (67-99)	Yapının ilk yapıldığı konumda halen bulunması ve çevresinin büyük ölçüde korunması ve dönemin özelliklerini yansıtması durumu.
Tam (100)	Yapının tümüyle özgün konumda ve çevresinde bulunması ve çevresinin bütünüyle dönemsel üslup ve özelliklerini yansıtması durumu

Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü Değeri:

Bülbül yapıların kimliğini ve ruhunu etkileyen faktörler arasında işlev(%35), kültür(%15), çevre(%15) ve dönem(%35) kriterlerinin etkilediğini ifade etmiş ve bu kriterlerin toplam değer içerisinde yüzdeliklerini belirtmiştir (Bülbül, 2016). Tezde çalışma alanı olarak seçilen bölgede, benzer kültüre sahip insanların yaşaması ve geleneksel konutların benzer dönem ve kültür kriterlerini sağladığından, yapının kimliğini değerlendirirken yapının; işlevi, çevre ve malzeme kriterleri dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır.

İşlev değeri; yapının özgün işlevinin korunup korunmaması veya ne kadar özgün işlevini yitirmesine göre yapının kimliği üzerinde etkisi büyüktür. Tarihi yapılar özgün işlevinden uzaklaştıkça kimliği de o ölçüde zarar görmektedir.

Çevre değeri; tarihi yapıların yapıldığı dönemlerdeki çevresiyle beraber korunması yapının bütüncül özgünlüğüne katkıda bulunmaktadır. Günümüz şartları ve koşulları düşünüldüğünde, bu durum zor olsa da bu yönde yapılan çalışmaların sonucunda yapının bizlere yaşattığı etki daha da artmış olacaktır.

Malzeme değeri; tarihi yapılarda özellikle de geleneksel konutlarda dönemin ihtiyaçları ve koşulları neticesinde yapılmış olan taka, ocak, dolap, niş, pencere, kapı gibi mimari öğeler yapının kimliği üzerinde etkisi oldukça fazladır. Bu mimari öğeler zaman içerisinde işlevlerini kaybetmelerinden dolayı iptal edilmiştir. Bu nedenle yapılan müdahaleler sonucunda zarar gören bu mimari öğeler, yapının ruhu ve kimliğini olumsuz etkilemektedir. Bu belirtilen kriterlerin kendi içerisinde belli yüzde oranlarına göre değerlendirme yapılmış ve genel bir karar verilmiştir. Yapıların ruhu ve kimliği özgünlük kriterlerinin derece aralıkları; Yok (0), Az (1-35), Orta (36-66), İyi(67-99), Tam(100) olarak beş aralığa ayrılmıştır.

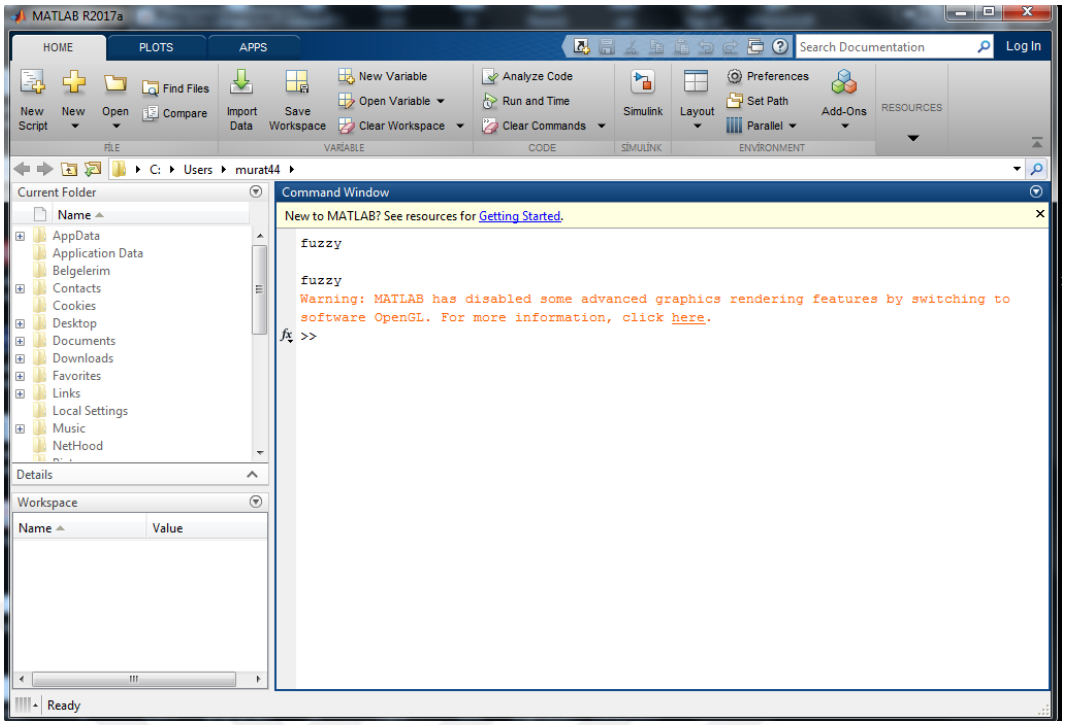
Çizelge 3.12. Yapının ruhu ve kimliği özgünlük değerlerinin değer aralıkları ve kapsamını anlatmaktadır

Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü Değerleri	
• Yapıların kimliğini ve ruhunu etkileyen faktörler arasında İşlev, kültür, çevre ve dönem ve malzeme kriterleri gelmektedir. • Çalışma alanı olarak belirlenen bölgede; yapıların benzer dönemde yapılması, bölge halkının benzer kültüre sahip olması nedeniyle geleneksel konutların aynı dönem ve kültür kriterlerini sağlamaktadır. Yapının kimliğini değerlendirirken yapının işlev, çevre ve malzeme kriterlerini dikkate alarak değerlendirme yapılmıştır. • Bu belirtilen kriterlerin; değişen yapı ve bölgelere göre, kriterlerin kendi içerisinde oranlarında değişimler yapılabilir. Bu bağlamda çalışma alanı ve yapıların çeşitliliğine göre bu kriterleri azaltabilir veya artırabiliriz.	
Yok (0)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak hiçbir öğenin bulunmama durumu, yapının yeniden yapılması.
Az (1-35)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak yukarıda belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, çok az veya sadece birinin bulunması durumu.
Orta (36-66)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak yukarıda belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, yapı genelinde ortalama derecesinde bulunması durumu.
İyi (67-99)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak yukarıda belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, yapı genelinde çoğunlukla bulunması ve yapının özgün kimliğinin çoğunlukla hissedildiği durumu.
Tam (100)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, yapı genelinde tamamen bulunması yapının tam anlamıyla özgün bir şekilde günümüze kadar gelme durumu.

İkinci aşamada:

Bu aşamada belirlenen özgünlük kriterlerinin, geleneksel konutların özgünlüğü değerlendirilmesi için seçilen yöntemleri, kullanılan yöntemlerin işleyiş sistematiği ve modelin oluşum kronolojisi anlatılmaya başlanmıştır.

- Sayısal olarak net rakamlarla ifade edilemeyen değerlendirme durumlarında evet ya da hayır, siyah ya da beyaz, uzun veya kısa, özgün değil veya özgün gibi net ifadeler yerine ara değerleri seçebildiğimiz için,
- Sözel ifadeleri kullanarak sayısal ifadeler elde edilebilmesi olanak sağladığı için
- Uzmanların görüşleri neticesinde kararların alındığı ve kararlar sırasında veya sonuçlar sırasında hataların kural tablosunda geri dönüş sayesinde kolayca düzeltilebilmesi ve yeni girdiler ve kural tablosunda değişikliklere kolay olanak sağlaması nedeniyle tez çalışmasında Bulanık Mantık yöntemi seçilmiştir.



Şekil 3.10. Matlab2017a programında Bulanık Mantık (Fuzzy Logic) sisteminin yerini ve açılış penceresini gösteren alan

Bu aşamada matlab programı içerisinde Bulanık Mantık programı kullanılmıştır.

Üçüncü aşamada:

Bulanık Mantık analiz yönteminde geleneksel konutların özgünlüğünü değerlendirmek için, kullanılacak kriterlerin iç mekan ve mimari cephe olmak üzere iki ana kategoriye ayrılmıştır. Bu oluşturulan kategorilerde belirlenen özgünlük kriterlerinin gruplandırılması ve değer aralıkları belirlenmiştir. Bu yöntem ile geleneksel konutların mimari cephe ve iç mekan özgünlük değerlendirme modelini oluşturmak için üçer aşamalı bir sistem oluşturulmuştur. Bulanık Mantık sisteminde belirlenen kriterlerin, işleyiş şeması ve gruplandırılmaları aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 3.13. Bulanık Mantık yöntemindeki kural veri tabanındaki yapı özgünlük kriterlerinin değer aralıklarını ve gruplandırılan kriterlerin sistemde uygulanış aşamalarını göstermektedir

YAPI ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİNİN DEĞER ARALIKLARI ŞABLONU

A-Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri Değer Aralıkları

1. Evre Özgünlük Kriteri		Kriterlerin Değer Aralıkları							
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	1.Özgünlük Değeri
2	Form (Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	

2. Evre Özgünlük Kriteri		Kriterlerin Değer Aralıkları					2. Özgünlük Değeri
1	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)	Orta (34-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	
2	Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)	Orta (34-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	

3. Evre Özgünlük Kriteri		Kriterlerin Değer Aralıkları							Genel Özgünlük Değeri
1	1. Özgünlük Değeri	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	2. Özgünlük Değeri	Yok (0)	Az (1-33)		Orta (34-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B-İç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

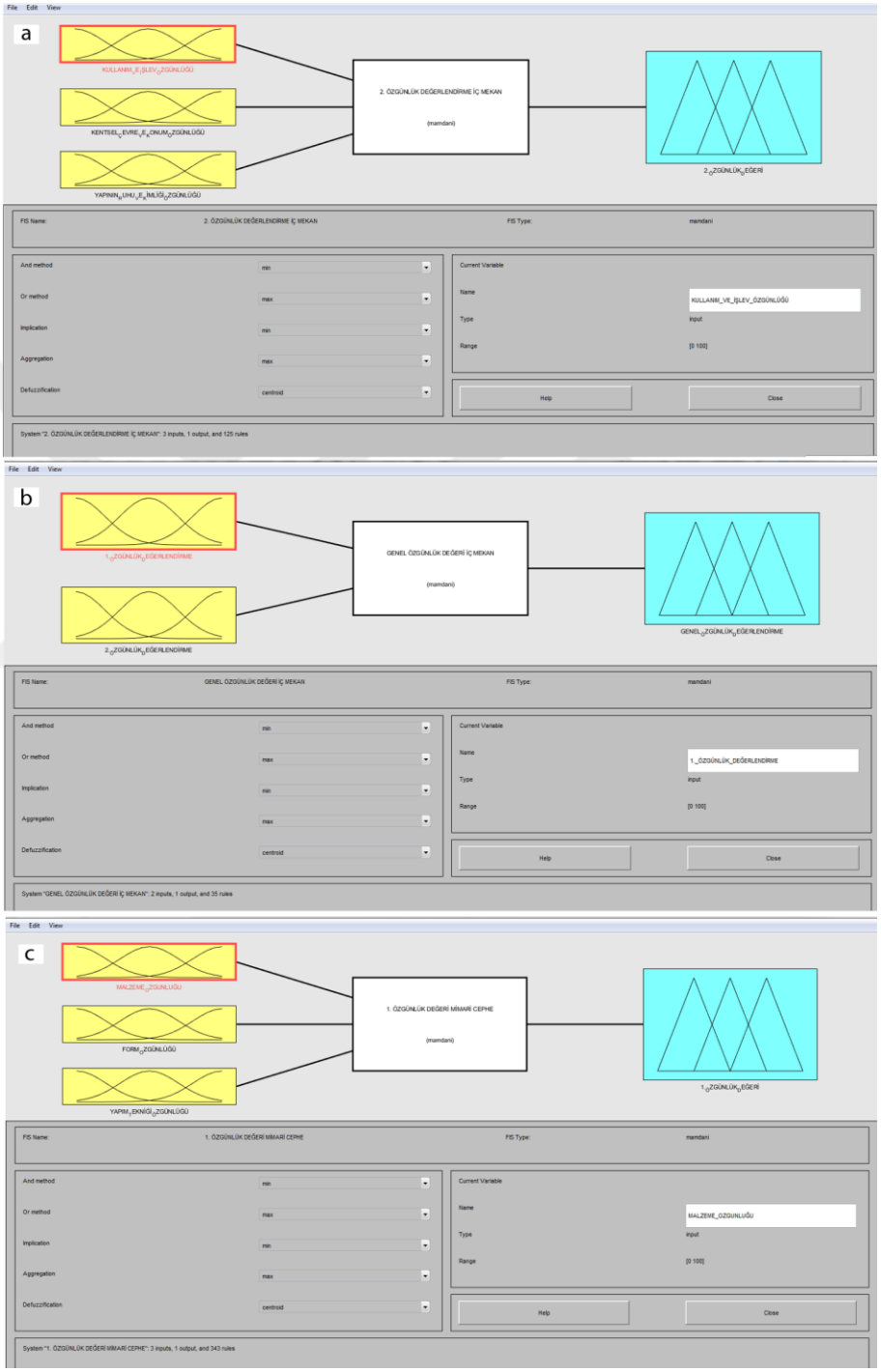
1. Evre Özgünlük Kriteri		Kriterlerin Değer Aralıkları							
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	1.Özgünlük Değeri
2	Form (Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	

2. Evre Özgünlük Kriteri		Kriterlerin Değer Aralıkları					2. Özgünlük Değeri
1	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)	Orta (34-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	
2	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)	Orta (34-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	
3	Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)	Orta (34-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	

3. Evre Özgünlük Kriteri		Kriterlerin Değer Aralıkları							Genel Özgünlük Değeri
1	1. Özgünlük Değeri	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	2. Özgünlük Değeri	Yok (0)	Az (1-33)		Orta (34-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

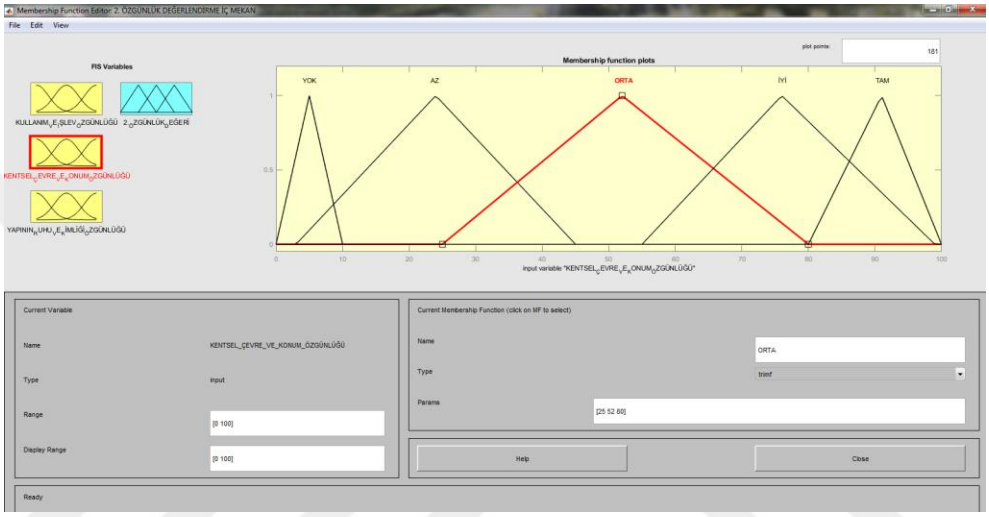
Geleneksel konutların iç mekan ve mimari cephe özgünlüklerini değerlendirmek için oluşturulan gruplandırmalardaki her bir kriterin değer aralıkları ve sisteme işleyiş aşamaları belirlendikten sonra, Bulanık Mantık sisteminde girdi bölümüne, belirlenmiş olan özgünlük değerlerinin kriterleri giriş bölümüne işlenmiştir. Her bir kriterin değer

aralıkları aşama aşama sisteme işlenerek yöntemin girdi bölümü oluşturulmuştur. Aynı şekilde gruplandırmadaki kriterlerin benzer mantıkta çıktı bölümü de oluşturarak sisteme işlenmiştir. Bu işlemler mimari cephe özgünlük kriterleri ve iç mekan özgünlük kriterleri için ayrı ayrı yapılmıştır. Bulanık Mantık yönteminde iç mekan ve mimari cephe için belirlenen girdi ve çıktı kriterleri hakkında örnekler görsellerle belirtilmiştir.



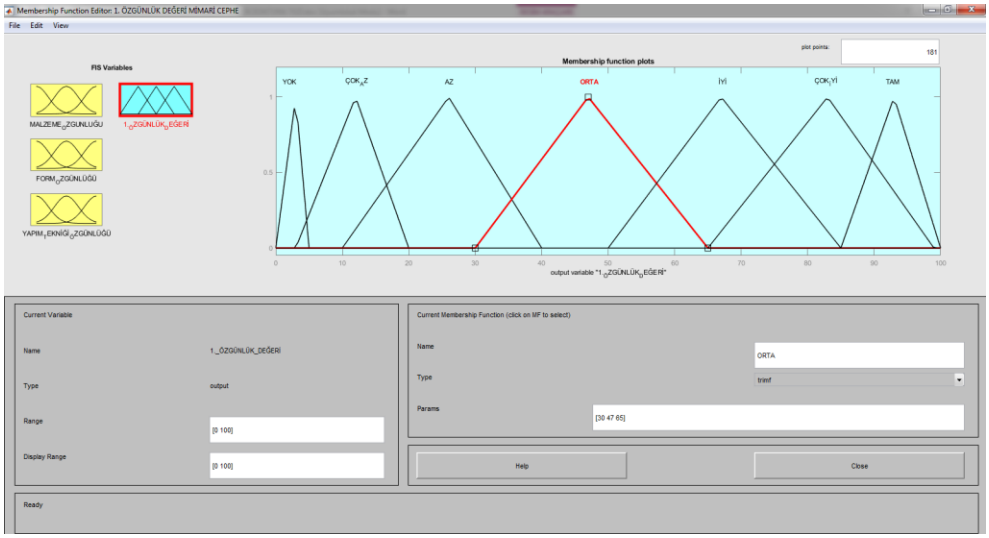
Şekil 3.11. Bulanık Mantık sisteminde belirlenen özgünlük kriterlerinden giriş-girdi ve çıkış bölümünü gösteren örnekler, a) iç mekan 2. özgünlük değeri aşaması b) iç mekan genel özgünlük değeri aşaması, c) mimari cephe 1. özgünlük değeri aşaması

Bu aşamada iç mekan ve mimari cephe özgünlük kriterleri girdi ve çıktı bölümüne tek tek sisteme işlenmiştir. Bu işlem yapıldıktan sonra şekil 3.11'de belirtilen kriterlerin, değer sayısı ve aralıkları sistemde belirtilmiştir. Bu işlem girdi ve çıktı bölümünde yer alan bütün kriterler için yapılmıştır. Sonra her bir kriterin değer aralıkları uzman görüşü doğrultusunda Bulanık Mantık sistemine işlenerek tamamlanmıştır. Bu aşama Bulanık Mantık yöntemindeki aşamalardan bulanıklaştırma ve durulaştırma evlerine denk gelmektedir. Bu bağlamda kısacası modelin girdi ve çıktı kriterlerini ve değer aralıklarını sisteme işlenmesi yapılmaktadır.



Şekil 3.12 Bulanık Mantık sistemindeki girdi kriterlerinin değer aralıklarını sözel ve sayısal olarak değerlerinin girildiği yeri gösteren bir örnek

Daha sonraki aşamalarda Bulanık Mantık sisteminin girdi kriterlerini işledikten sonra çıktı bölümündeki kriterin değer aralıkları ve verilerin girilmesi yapılmaktadır.



Şekil 3.13. Bulanık Mantık sistemindeki çıktı kriterlerinin değer aralıklarını sözel ve sayısal olarak değerlerinin girildiği yeri gösteren bir örnek

Bu aşamada girdi bölümüne kriterleri ve değerleri işlendikten sonra bu her bir kriter ve değerleri için kural tablosunun işlenmesi gerekmektedir. Sistemin bu evresinde belirlenen kriterler eşliğinde yapılan gruplamaların, ayrı ayrı kural tablosu oluşturulmuştur. Bu kapsamda iç mekan ve mimari cephe özgünlük modeli için oluşturulan kriterlerin kural tablosu belirlenmiştir. Aşağıda belirtilen tabloda da anlaşılacağı gibi özgünlük değerlendirme kriterleri gruplar halinde değerlendirilerek, özgünlük değerlendirme kural işleyiş şemasını göstermektedir.

Çizelge 3.14. Mimari cephe ve iç mekan özgünlük değer kriterlerini ve bu kriterlerin Bulanık Mantık analiz yönteminde uygulanacak olan kural tablosunu göstermektedir

YAPI ÖZGÜNLÜK DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ KURAL ŞABLONU

A-Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri			
1. Evre Özgünlük Kriterleri	Malzeme Özgünlüğü Form (Biçim) Özgünlüğü Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü	Kural Tablosu (343 Kural) (EK3)	1.Özgünlük Değeri
2. Evre Özgünlük Kriterleri	Kentsel Çevre ve KonumÖzgünlüğü Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü	Kural Tablosu (25 Kural) (EK4)	2. Özgünlük Değeri
3. Evre Özgünlük Kriterleri	1.Özgünlük Değeri 2.Özgünlük Değeri	Kural Tablosu (35 Kural) (EK5)	Genel Özgünlük Değeri

B- İç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri			
1. Evre Özgünlük Kriterleri	Malzeme Özgünlüğü Form (Biçim) Özgünlüğü Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü	Kural Tablosu (343 Kural) (EK6)	1.Özgünlük Değeri
2. Evre Özgünlük Kriterleri	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü Kentsel Çevre ve KonumÖzgünlüğü Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü	Kural Tablosu (125 Kural) (EK7)	2. Özgünlük Değeri
3. Evre Özgünlük Kriterleri	1.Özgünlük Değeri 2.Özgünlük Değeri	Kural Tablosu (35 Kural) (EK8)	Genel Özgünlük Değeri

Bu aşama Bulanık Mantık yönteminin ve özgünlük değerlendirme modelinin en önemli evresidir. Kural tablosunda yer alan ve evrelere ayrılmış her bir kriterin birbiri içerisinde değer aralıklarına oranla belirlenen olasılıkları siteme tek tek işlenmesi

gerekmektedir. Sistemin bu aşamasında kural tablosunu sistematiğini oluştururken daha nicel ve özgün bir değerlendirme yapabilmek için AHP yöntemi devreye girmektedir.

Dördüncü aşamada:

Bu aşamada özgünlük değerlendirme modelinde belli bir sistematik eşliğinde kural tablosu oluşturmak için AHP yöntemi kullanılarak kriterlerin özgün değer ağırlıkları belirlenmiştir. Bu değerler neticesinde kural tablosu oluşturulmuştur. Bu sayede ortaya çıkacak modelin daha objektif ve doğru kararlar vermesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda iç mekan ve mimari cephe için belirlenen özgünlük kriterlerinin, geleneksel konutların genel özgünlük üzerindeki etki ağırlıklarını bulmak için oluşturulan değerlendirme şablonu eşliğinde konunun uzmanlarına görüşleri alınması kararlaştırılmıştır. AHP yönteminin kullanım amacını ise aşağıdaki tablolar ile anlatılmaya çalışılmıştır.

Çizelge 3.15. Bulanık Mantık siteminde kural tablosunda karar verme aşamasını gösteren bir örnek

Yapının 1. Özgünlük Değerinin Tablosu

Malzeme Özgünlüğü	Form (Biçim) Özgünlüğü	Yapım Tekniği Özgünlüğü	Yok	Çok Az	Az	Orta	İyi	Çok İyi	Tam
İYİ	İYİ	Çok AZ		Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi	Tam

Yapının 1. Özgünlük Değerinin Tablosu

Malzeme Özgünlüğü	Form (Biçim) Özgünlüğü	Yapım Tekniği Özgünlüğü		Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi	Tam
Çok Az	İYİ	İYİ		Çok Kötü	Kötü	Orta	İyi	Çok İyi	Tam

Yukarıdaki örnekte de belirtildiği gibi Bulanık Mantık analiz yönteminde kural tablosunu oluştururken özgünlük değerlendirme kriterlerinden birinin farklı diğerlerinin aynı olduğu bir durumda, değer sonucunun aynı olması veya olmaması durumunun nasıl belirleneceğidir. Bu kapsamda özgünlük kriterlerinin; bir yapının genel özgünlük değeri özelinde eşit derece etkisinin söz konusu olup olmadığının belirlenerek, kural tablosunun bu sistematikle yapılması kararlaştırılmıştır. Ulukan yaptığı çalışmasında malzeme, biçim ve yapım tekniği kriterlerini, otantikliğin ana kriterleri olarak tanımlamıştır. İşlev ve kentsel çevre özgünlüğü kriterleri için takviye edici bileşenler olarak ifade ederken, yapının aura ya da spritüal özgünlük değeri için ise tamamlayıcı kriterler olduğunu vurgulamıştır (Ulukan, 2014). Çalışmanın bu aşamasında ise kural tablosunu belirlemek için sadece uzmanların o anki bilgi birikimi ve algısına göre yapılması yerine, AHP yöntemi kullanılarak her bir kriterin kendi içerisinde özgün

ağırlıklarını hesaplanması yapılmıştır. Bu bağlamda özgünlük kriterlerini mimari cephe özgünlük kriterleri ve iç mekan mimari özgünlük kriterleri olarak iki ayrı bölüm halinde konunun uzmanlarına, AHP yöntemi kullanarak bir şablon oluşturularak değerlendirme yapılmıştır(EK 2). Çalışma kapsamında oluşturulan şablon eşliğinde 30 tane uzmana iç mekan ve mimari cephe kriterlerinin özgünlük üzerindeki etkisi sorulmuş ve kriterlerin kendi içerisinde özgünlük etki değerleri belirlenmiştir[24]. Değerlendirme sonucunda belirlenen özgünlük kriterlerinin etki değer ağırlıkları tablolaştırılmış ve Bulanık Mantık sisteminde kural tablosunun oluşum evresinde kullanılmıştır.

Çizelge 3.16. AHP yöntemi kullanılarak uzmanlar tarafından mimari cephe özgünlük kriterlerinin özgünlük etki ağırlıklarının sonucunu göstermektedir

Mimari cephe özgünlük kriterlerinin etki değerleri		
Sıralama	**Özgünlük kriterleri**	**Etki değerleri**
2	Malzeme özgünlüğü	0,25
3	Form(biçim) özgünlüğü	0,24
1	Yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü	0,30
5	Kentsel çevre ve konum özgünlüğü	0,07
4	Yapının Ruhu ve kimliği özgünlüğü	0,14

Bu kapsamda AHP yöntemi ile çalışmanın amacına uygun bir şekilde; konunun uzmanlarının verileri eşliğinde geleneksel konutların mimari cephe özgünlük kriterlerinin etki ağırlıkları ortaya konmuştur.

Çizelge 3.17. AHP yöntemi kullanılarak uzmanlar tarafından iç mekan mimari özgünlük kriterlerinin özgünlük etki ağırlıklarının sonucunu göstermektedir

İç mekan özgünlük kriterlerinin etki değerleri		
Sıralama	**Özgünlük kriterleri**	**Etki değerleri**
2	Malzeme özgünlüğü	0,23
3	Form(biçim) özgünlüğü	0,20
1	Yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü	0,26
4	Kullanım ve işlev özgünlüğü	0,13
6	Kentsel çevre ve konum özgünlüğü	0,06
5	Yapının Ruhu ve kimliği özgünlüğü	0,12

Bu kapsamda AHP yöntemi ile çalışmanın amacına uygun bir şekilde; konunun uzmanlarının verileri eşliğinde geleneksel konutların iç mekan ve mimari cephe özgünlük kriterlerinin etki ağırlıkları ortaya konmuştur. AHP yöntemi ile özgünlük kriterlerinin değer ağırlıkları hesaplandıktan sonra, Bulanık Mantık sistemindeki kural tablosunda yer alan her satırdaki her bir kriterin değer ortalaması ile özgün değer ağırlıkları çarpılarak ortalama değeri hesaplanmış ve sonuç kural değeri elde edilmiştir. Bu sayede özgünlük değerlendirme modelinde kural veri tabanı oluşturulurken,

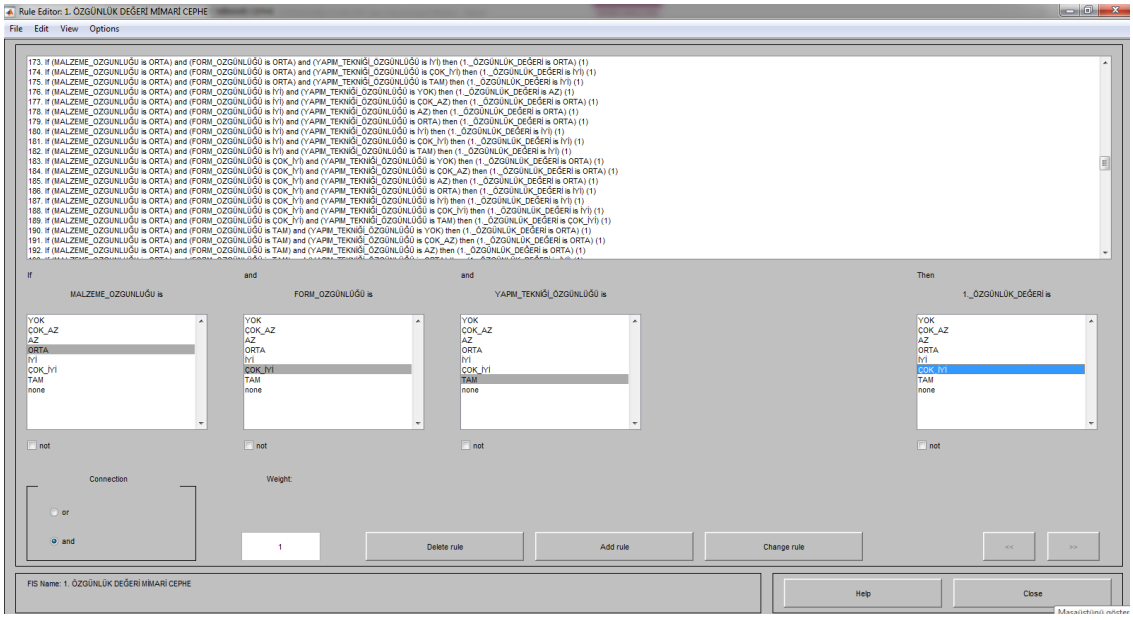
[24] AHP yönteminin amacı, kapsmı, tez çalışması için nasıl uygulandığı gibi konular çalışmada kullanılan yöntemler bölümünde detaylı bir şekilde anlatılmıştır.

belirtilen sistematiğe uygun olarak oluşturulmuştur. Örneğin; mimari cephe özgünlük değerlendirme modelindeki 1. Özgünlük değerlendirme kural tablosunun 50. kural satırının değerini hesaplamak için; **((**malzeme özgünlüğü etki değeri **x** malzeme öz. değer aralığı ort.**)+(** form biçim özgünlüğü etki değeri **x** form biçim öz. değer aralığı ort.**) +(** yapım tekniği işçilik özgünlüğü etki değeri **x** yapım tekniği işçilik öz. değer aralığı ort.**)) / ((** kriterlerin etki değerleri toplamı **)) = ((**0,25x70,5**) + (**0,24x50,5**) + (**0,30x10,5**)) / ((**0,25+0,24+ 0,30**)) = 41,639** olarak hesaplanmıştır.

Çizelge 3.18. Bulanık Mantık Yöntemi ile mimari cephe özgünlük değerlendirme kural tablosunun oluşturulması esnasında; AHP yöntemiyle belirlenen kriterlerin değer ağırlıkları hesaba katılarak değer aralığının hesaplanmasını gösteren bir örnek

Kural sırası	Malzeme özgünlüğü	Form Biçim özgünlüğü	Yapım tekniği işçilik özgünlüğü	Satırın ortalama değeri	1.Özgünlük değer aralığı						
					Yok (0)	Çok az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok iyi (81-99)	Tam (100)
50	İyi (61-80)	Orta (41-60)	Çok az (1-20)								
	(Etki değeri)x (İyi değeri ort)	(Etki değeri)x (orta değeri ort)	(Etki değeri)x (çok az değeri ort)	Ortalama değer							
	(0,25x70,5)	(0,24x50,5)	(0,30x10,5)	(41,639)							

Bu kapsamda Bulanık Mantık yöntemi kullanılarak oluşturulan özgünlük değerlendirme modelinin kurak tablosundaki her bir kurala, bu işlemler uygulanarak kural tablosu oluşturulmuştur (EK3, EK4, EK5, EK6, EK7, EK8). Bu oluşturulan kuralların sisteme işlenmesi neticesinde kural veri tabanı tamamlanarak sistemin çalışması sağlanmıştır.

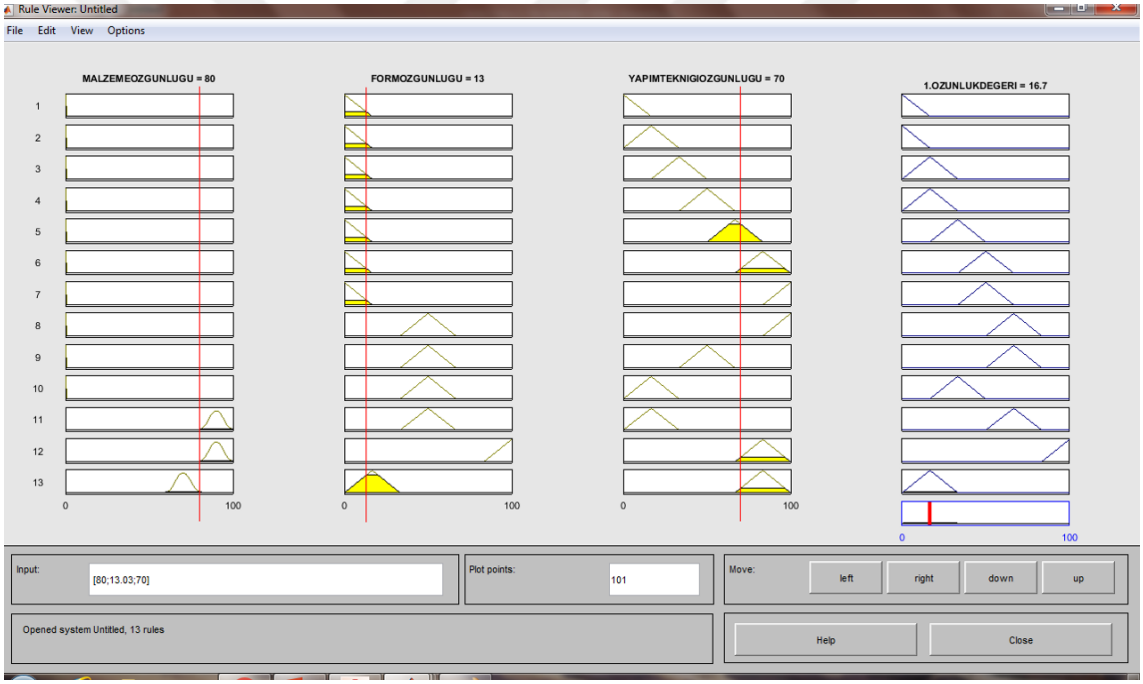


Şekil 3.14. Bulanık Mantık sistemindeki kural tablosunda yer alan kriterlerin ve değer aralıklarının her olasılığın ayrı ayrı sisteme işlendiği aşamayı gösteren bir örnek

Böylece örneğin malzeme özgünlük kriteri ile yapım tekniği veya kentsel çevre ve konum kriterlerinin geleneksel konutların özgünlüğü konusunda ki etki değerini belirleyerek uzmanlar tarafından daha objektif kararların alınması sağlanmıştır.

Beşinci aşamada:

Bulanık Mantık sisteminde iç mekan ve mimari cephe özgünlük modeli, belirtildiği şekilde kural tablosu oluşturularak özgünlük değerlendirme modeli tamamlanmıştır. Kural tablosu tamamlandıktan sonra özgünlük değerlendirme modeli oluşturulmuştur. Değerlendirilecek olan geleneksel konutların iç mekan ve mimari cephelerin her bir katı ayrı ayrı değerlendirilmiş ve her katın, mimari cephe özgünlük değerleri ve iç mekan mimari özgünlük değerleri hesaplanmıştır. Bu bağlamda her evin uzmanlar tarafından yapıları yerinde incelenerek belirlenen özgünlük kriterlerinin değerleri modele işlenerek, yapıların genel özgünlük değerleri hesaplanmıştır.



Şekil 3.15. Özgünlük değerlendirme modelinde özgünlük kriterlerinin verilen değerler neticesinde 1. Özgünlük değerinin sonucunu gösteren bir örnek

Çalışma kapsamında oluşturulan değerlendirme modeli sayesinde, çalışma alanı içerisindeki geleneksel konutların iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri belirlenerek sayısal olarak değerleri ortaya çıkması sağlanmıştır.

4. GELENEKSEL TÜRK EVİ VE MALATYA EVLERİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

İnsanlık tarihinin başlangıcından itibaren, insan-çevre ilişkisi çeşitli aşamalarla süregelmiş ve insanın olumsuz koşullardan kendini sakınma çabasından dolayı, çevreyi denetleme ve çevre üzerinde egemenlik kurma adına çeşitli girişimleri olmuştur. Bu anlamda öncelikle barınma ve korunma ihtiyacını karşılamak üzere konutlar, ardından da bu konutların oluşturduğu yerleşimler gelişmeye başlamıştır (Keleş ve Hamamcı, 2002). Buradan hareketle, günümüze ulaşan yapılaşma sürecinde en yaygın görülen yapı biçimi konuttur. Konutlar ayrıca insanların beslenme, dinlenme ve yaşama gibi ihtiyaçlarının yanı sıra toplumsal, ekonomik, fizyolojik ve estetik gereksinimlerini karşılayan mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Halk tarafından oluşturulan geleneksel konutlar, insanların yaşama biçimini, sosyo-kültürel ortamı, dönemin mimari ve teknolojik durumunu bizlere yansıtmaktadır. Bu bağlamda sosyo-kültürel ortam, çevre, tarih ve coğrafya gibi normlarla şekillenerek ortaya çıkan geleneksel konutlar, mimari mirası yansıtan önemli örneklerdendir (Eldem, 1989). Fakat kültürel mirasın ve kent dokusunun önemli bir kısmını oluşturan geleneksel konutlar; rant, bilinçsiz kullanım, teknoloji, değişen sosyo-kültürel ortam gibi dönemin şartları ve koşullarına ayak uyduramadığı için yok olmaktadır (Demirci, 2011). Geçmişteki konut tasarım anlayışını yansıtan ve günümüze birer mimari miras olarak ulaşan pek çok yapı, korunması gereken varlıklar olarak kayıt altına alınmakta ve incelenmektedir. Bu yapıların başında ise özgün nitelikleri ile geleneksel Türk evleri öne çıkmaktadır. Anadolu'nun her alanında yer alan geleneksel konutlar; yapı malzemesi, mekan kurgusu, yapım tekniği gibi alanlarda bölgeden bölgeye farklılık göstermektedir. Bu bağlamda çevreye ve kültüre göre biçimlenen; modern çağın popüler yenilikleri karşısında sürekli geride kalan ve yok olan geleneksel konutlar, tarihi ve mimari mirası en iyi yansıtan maddi kültür belgeleri olduğu için incelemeye değer öğelerdir (Köse, 2015). Bu bağlamda geleneksel Türk evlerinin genel nitelikleriyle incelenmesinin, çalışmaya olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın bu bölümünde, Geleneksel Türk Evi'nin genel özellikleri, oluşumunu etkileyen normlar ve mekânsal organizasyonu hakkında detaylı anlatımlara yer verilmiştir. Ayrıca çalışma alanını oluşturan Malatya geleneksel konutlarının mimari özellikleri alt başlıklara ayrılarak detaylı bir şekilde irdelenmiştir.

4.1. Geleneksel Türk Evi'nin Genel Tarihçesi

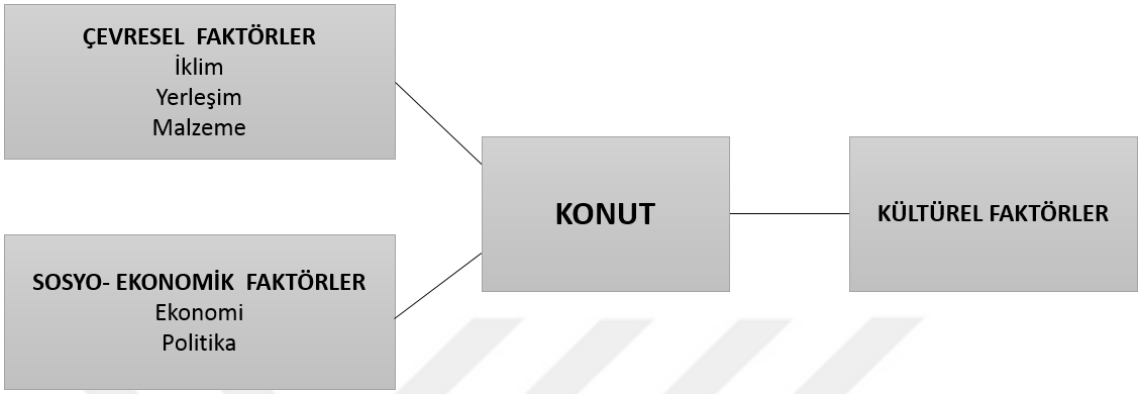
Türk evi ile ilgili tanımlara geçmeden önce "ev" kavramının tanımını irdelemek faydalı olacaktır. Buna göre ev sözcüğü eski Türkçe'de ''eb'' kelimesinden gelmektedir. Bu kelime, insanların ikamet etmesi için yapılmış mesken anlamında kullanılmaktadır (Larousse, 1994). Buradan hareketle Türk evine dair tanımlamalar incelendiğinde, Kuban'a (1975) göre Türk evi; yüzyıllar süresince Türk toplumunun ve insanının ihtiyaç ve gereksinimlerini karşılayan, dönemin kültürel, sosyal, töre ve adetlerine göre plan, mekan, form kurgularının şekillenmiş bir konut tipi olarak belirtilmiştir. Türkler yaşadıkları konutlarda kültürlerinin izlerini yansıtacak şekilde kurgulamışlardır. Bu kapsamda Anadolu'da ortaya çıkan Türk evlerinde; Orta Asya(Türkistan) Türk kültürü ve İslam inancının yanında Anadolu'da karşılaştıkları Anadolu kültürünün izlerine rastlanmaktadır. Bu süreç içerisinde Anadolu Türk evinin oluşumunda; Anadolu'da yapıldığı bölgenin kültürel ve fiziki normlarının yanında, İslam inancıyla harmanlanan Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri kültürel ve mimari mirasın belirlediği düşünülmektedir. Böylece Orta Asya Türk kültürü, İslam İnancı ve Anadolu kültürünün sentezinden Türk evleri ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle Türk evi kavramının kökenlerinin, göçebelik dönemine kadar uzandığını belirtmek mümkündür. Türklerin Anadolu'da inşa ettikleri evler, pek çok nitelik yönünden Orta Asya'da kullanılan çadırlarla benzerlik göstermektedir. Bu kapsamda Türk evinin oluşumunu etkileyen önemli normlar bulunmaktadır.

4.1.1.Geleneksel Konut Mimarisinin Oluşumunu Etkileyen Normlar

Geleneksel konutlar, yapıldıkları bölgenin ve dönemin sosyo-kültürel, fiziki normlarına göre şekillenerek günümüze kadar dönüşüm içerisinde gelmiştir. Bu kapsamda geleneksel konutlar, bulundukları bölgenin özelliklerini yansıtan kültürel miras değerleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Rapoport'a göre, konutların süreç içerisinde aldığı farklı formların sebebinin karmaşık normlardan kaynaklandığını, bu nedenle formların nasıl oluştuğunun belirlenmesinin zor olduğunu ifade etmiştir. Fakat genel anlamda açıklamak gerekirse farklı kültür ve davranışlara sahip insanların çevresinde ortaya koydukları tavırlardan kaynaklandığı savunulmaktadır (Rapoport, 1969). Bu tavır ve yaklaşımlar sosyal, kültürel, ekonomik ve fiziksel faktörlerdeki değişikliklerden dolayı bölgeden bölgeye farklılık ve çeşitlilik göstermektedir. Bu anlamda konut biçimlenişi sadece fiziksel etkilerin ya da tek bir etkenin sonucu değil, tüm sosyo-kültürel faktörlerin sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleneksel Türk

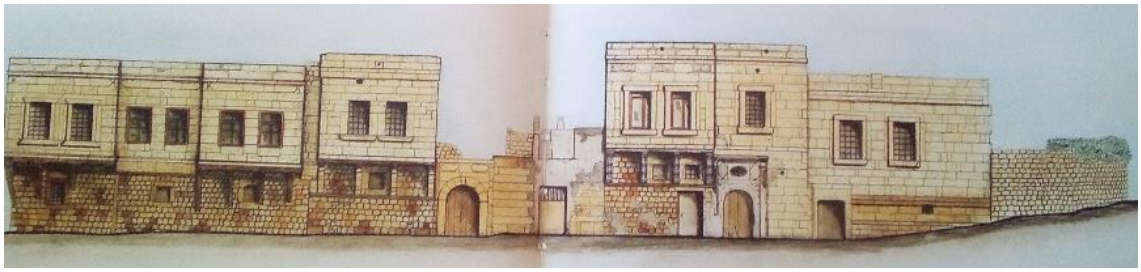
evlerinin genel niteliklerine bakıldığında, bu evleri oluşturan belli etmenlerin oldukça belirgin bir şekilde öne çıktığı görülmektedir. Söz konusu etmenler;

- Sosyo- kültürel etmenler
- Topoğrafik, coğrafik, iklimsel vs. niteliklerden oluşan çevresel etmenler olarak belirtilmiştir.



Şekil 4.1. Konut oluşumuna etki eden faktörler (Altman ve ark, 1980)

Süreç içerisinde kültürlerin karakteri ve kimliği oluşurken, kültürel miras değerleri de ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda hem kültürel hem de fiziksel ihtiyaçlara cevap veren konutlarda oluşan kültürel değerler neticesinde biçimlenmektedir. Bununla birlikte konut tasarımlarında dikkat edilecek bir başka konu ise konutun tasarlandığı bölgenin kültürünün belirgin özelliklerinin göz önünde bulundurulmasıdır. Çünkü bu özellikler de konut biçimlenişine büyük ölçüde etki etmektedir (Rapoport, 1969). Bu bağlamda geleneksel Türk evleri irdelendiğinde, bölge halkının geçmişteki yaşam tarzının ve kültürünün birer yansıması olduğu görülmektedir (Kıstır ve Kurtoğlu, 2018). Geleneksel yerleşme düzenleri ise geniş bir süreç içinde toplumun sosyo-kültürel yapısını tam anlamıyla yansıtan doğal ve yapılı çevre ile bütünleşen organik bir gelişme sonucunda ortaya çıkmaktadır (Oruç, 2017).



Şekil 4.2. Özgün sokak siluet örnekleri, Germir/Kayseri (Büyükmıhçı,2006

Rapoport (1969) insan-çevre ilişkilerinde kültürün yerini ve önemini üç farklı bakış açısıyla açıklamıştır. Bunlardan birincisi; belirli bir grubun özgün yaşam şekli, ikincisi; sembolik kodlardan oluşan bilişsel şemalar, semboller ve anlamlar sistemi,

üçüncüsü ise; kültürün ekolojik ve kaynaklarla alakalı insanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için ortaya koydukları uyum olduğunu ifade etmiştir. Buna karşın, Gür (2000) ise kültürü; benzer bölgelerde aynı koşullarda hayatta kalma içgüdüsü ve azmi olan tutarlı, dengeli, bütünlük arz eden; ortak değerleri, sanat, zanaat, beceri ve alışkanlıkları olan ve bunları çeşitli mekanizmalarla nesilden nesile aktaran insan topluluklardan kısaca kültür diye bahsetmiştir. Turgut ise kültürel bileşenler, davranışsal bileşenler ve sosyo-ekonomik bileşenlerin konutu şekillendirdiğini savunmuştur (Turgut, 2001). Buradan hareketle Türklerin kullanmış oldukları evlere bakıldığında, Orta Asya Türk kültürü, İslam inancı ve yerleşik Anadolu kültürünün izlerini görmekteyiz. Sonuç olarak Anadolu Türk Evi'nin oluşumunu Anadolu'nun çevresel ve kültürel ortamı ile Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri kültürel ve mimari mirası ve İslam inancının belirlediği ifade edilebilir. Farklı ve uzak bölgelerde yer alan bu coğrafi alanların kültürleri, belli bir etkileşim oluşturacak şekilde bir araya gelmiştir (Göğebakan, 2015). Rapoport detaylı bir şekilde irdelediği kültürü; kültür ve insan davranışları arasındaki ilişkiyi, inanışlar, dünya görüşü, imge ya da şemalar; yaşam biçimleri, eylemler zinciri olarak farklı bileşenlere ayırarak süreçleri irdelemiştir (Rapoport, 2004).

Geleneksel Türk evleri, Türk insanının geçmişten günümüze biriktirerek getirdiği kültürel birikimin ve komşu kültürlerle olan etkileşiminin sonucu olarak ortaya çıkan kültürün; maddi öğelerinin görülebileceği en iyi somut verilerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bu anlamda söz konusu evlerin, barındırdıkları özellikler ile toplumun ihtiyaçlarına göre yaşam alanları şekillenmiştir. Böylece evlerin aile yapısına göre nasıl inşa edildiğini ve buna bağlı olarak yapılan eklentilerin özelliklerini, İslam dini etkisindeki hayatın ilerleyişini, kadının toplum içerisindeki yerini ve sosyal ilişkilere göre nasıl plânlandığını göstermeleri bağlamında çok yönlü olarak önem arz etmektedir. Aynı zamanda fiziki çevrenin etkisinin insan tarafından, ihtiyaçlara uygun olarak ve doğayla uyumlu bir biçimde nasıl kullanıldığını göstermesi bakımından da maddi kültürün eşsiz bir yansıtıcısıdır.

Kültürel normlara göre şekillenen geleneksel Türk evinin en belirgin niteliği ise, içe dönük bir yaşantıya uygun bir mekan kurgusuna göre şekillenerek planlaması olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda mahremiyet duygusu önemsenmiş ve evlerin mekan kurgusu ve cephe tipolojisi buna uygun olarak şekillenmiştir. Türk evlerinde mahremiyet odaklı kadın ve erkeklerin ayrı bir şekilde oturabilmeleri için erkeklere

selamlık, kadınlara ise haremlik adı verilen mekanlar kurgulanmıştır (Karpuz, 1993). Bu özelliğin evlerde kullanılıyor olması, özellikle İslam dininin Türk evi mimarisi üzerindeki etkisinin önemli bir göstergesidir (Khan, 1978; Kayserili, 2011).



Şekil 4.3. Sonradan yapıldığı düşünülen soldaki evin, mahremiyet olgusu nedeniyle cumbasının ön cephesinde pencere yapılmamıştır. Yakınca, Malatya

Türk evini oluşturan somut ve somut olmayan verilere bakıldığında, Bektaş (2001) geleneksel Türk evini oluşturan on ayrı ilkeden bahsetmektedir: 1.Yaşama, Doğaya, Çevre Koşullarına Uygunluk. 2. Gerçekçilik, Akılcılık. 3. İçten Dışa Çözüm. 4. İç-Dış Uyuşumu. 5. Tutumluluk. 6. Kolaylık İlkesi, 7. Ölçüler İnsan Vücudundan çıkar. 8. İklime Uygunluk, 9.Gereçler En Yakından Seçilir. 10. Esnekliktir. Ayrıca bu ilkelerin 'Modern Mimarlık Akım'ına göre daha insancıl olduğunu vurgulamıştır (Bektaş, 2001)[25]. Konutların şekillenmesinde, sosyo-kültürel verilerle birlikte fiziki çevrenin etkileri veya doğal koşullar; yerleşme yerinin seçiminde uygun olan veya uygun olmayan etkiler ilk belirleyici etkenler olarak göze çarpmaktadır (Suher, 1996). Bunları, yapı malzemesi ve iklim şartlarının etkisi takip etmektedir (Rapoport, 1969). Bununla birlikte bir yerleşmenin dokusunu ve biçimini belirleyen ana etmenlerden birisi, bu yerleşmenin kurulduğu alanın doğal ve fiziksel nitelikleridir. İnsan eliyle oluşturulan çevrenin, doğal çevre ile ilişkileri; coğrafi ve topoğrafik karakterler, iklim koşulları, doğal kaynaklar ve doğal ulaşım yolları, oluşturulan mimari yapıların mekân biçimlenişi ve tasarımı çok yönlü olarak belirtilmiştir (Günay ve Selman, 1994).

[25] Geleneksel evleri oluşturan etmenlerin detaylı tanımlamaları için bakınız (Bektaş, 2001).

Geleneksel Türk evlerinin yoğun olarak bulunduğu Anadolu, sosyal ve kültürel verileri dışında fiziksel verileriyle de bu evlerin oluşumuna ve tasarımına katkı sağlamıştır. Bu bağlamda yeryüzü şekilleri ve çevrenin iklim yapısı, ortaya konulan mimari yapılanma üzerinde belirleyici bir role sahiptir. Anadolu coğrafyasının yeryüzü şekli ve iklim yapısı ile bu niteliklerin getirileri ise aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

1-Anadolu'nun sahip olduğu topoğrafi ve coğrafi özelliğinden kaynaklı, doğal özellikleri ve iklim yapısı bölgelere göre zenginlik ve çeşitlilik göstermektedir. Bu kapsamda her bölgeye göre çeşitlenen ve enginlik gösteren fiziksel normlar neticesinde, Anadolu'da oluşturulan evlerin, topoğrafya ile ilişkisi ve mekan kurgusunun yapısı bu fiziksel normların etkisiyle çeşitlenerek oluşturulmuştur. Bu belirtilen fiziksel ve çevresel normlar, geleneksel Türk evinin mekan, yapım tekniği, malzeme gibi birçok alanda etkileyerek çeşitlenmesine olanak sağlamıştır (Asatekin, 1994).

2-Mimari yapıların tasarlanması ve oluşumundaki önemli etkenlerden biri de yapı malzemesidir. Bulunduğu bölgelerdeki malzemelere göre inşa edilen ve şekillenen geleneksel yapılara bakıldığında; Mezopotamya'da kerpiç malzemenin, Karadeniz'de, ahşap malzemenin, Güneydoğu Anadolu ve İç Anadolu'nun bir bölümünde taş malzemenin kullanılmasının, bölgede bulunan malzemelere bağlı olduğu ifade edilebilir. Bu anlamda Anadolu'da bölgelere göre mimari yapılarda kullanılan malzemeler:

- Marmara ve Karadeniz Bölgesi-Ahşap
- Doğu ve Güneydoğu Bölgesi-Taş
- Orta Anadolu-Kerpiç
- Ege, Akdeniz-Ahşap ve Taş olarak sıralanabilir.

3-Çevre faktörü, geleneksel konut mimarisini etkileyen önemli normlar arasındadır. Bu bağlamda iklim ve yer koşulları üzerine yüzyıllarca süren gözlem ve deneyim sonucunda, yeni yapım teknikleri geleneksel konutlar için geliştirilmiştir. Yapılarda kullanılan yerel malzemelerin sunduğu imkanlar neticesinde estetik ve işlevsellik gibi değerler önemli olmuştur. Buradan hareketle yer-mekân kavramları detaylandırılarak yapılı çevrenin fiziksel ve ekolojik dengesi kurulmuş, yaşanabilir alanlar tasarlanmıştır. Söz konusu bağlamlarda geleneksel mimariler;

- Doğal yapı malzemesi ve yöreye özgü yapım teknikleri,
- İhtiyaçları karşılayan ve arazi şartlarına uygun, genellikle simetrik formlar,

- Strüktür sistemin parçası olmayan süslemeler,
- Tüm bu fiziksel öğelerle birlikte kültürlerden etkilenen yaşam alanı olarak tanımlanabilir (Kıstır ve Kurtoğlu, 2018).



Şekil 4.4. Yöreye ve araziye uygun dönemin malzeme ve strüktürüyle yapılmış geleneksel kırsal konutlar, Düzce

Sonuç olarak, Anadolu'da oluşturulmuş geleneksel Türk evlerinin plan ve cephe üzerindeki değişimin çeşitliliği, sadece malzeme veya dini etnik gibi tek bir norma veya normlara bağlamanın doğru olmadığı ifade edilmiştir. Bu anlamda ortaya konulan yapıların plan ve cephenin şekillenmesini ortaya koyacak şekilde bir gruplamanın bütün bu normları kapsayacak şekilde düşünülmesi gerekmektedir. Buradan hareketle geleneksel Türk evine dair plân tipindeki değişimin, yalnızca malzeme kullanımı ya da salt dini-etnik farklılıklardan kaynaklandığı savunulamaz (Asatekin, 1994). Ayrıca Anadolu'da görülen Türk evi mimarisi; Osmanlı ideolojisine uygun olarak bir kültürel birliktelik, ortak yaşam oluşturan toplumsal, dinî ya da etnik farklılaşma ya da çeşitli kültürlerin çizgisel bir gelişimde bir araya gelmesiyle de tam olarak ifade edilememektedir. Bir araya gelme durumu fiziksel, sosyal, ekonomik ve politik etkenlerin her özel yerleşim dokusunda oluşturduğu "en uygun çözüme ulaştıran" sentezi sunmaktadır. Türkiye'de günümüzde var olan geleneksel Türk evlerinin tüm bu çeşitliliğine karşın, yapım sistemleri açısından sınıflanması mümkündür. Yığma yapım tekniği kullanılan geleneksel konutların malzeme kullanımı; ahşap, kerpiç, tuğla, taş olarak belirtilmiştir. Ahşap iskelet sistemiyle yapılmış olan geleneksel konutların dolgu

malzemesinin farklılıklarına göre; dolgu malzemesi kullanılmayan (bağdadî) sistemiyle, ahşap dolgu, kerpiç dolgu, tuğla dolgu, taş dolgu (hımış) sistemleri olarak ifade edilmiştir.

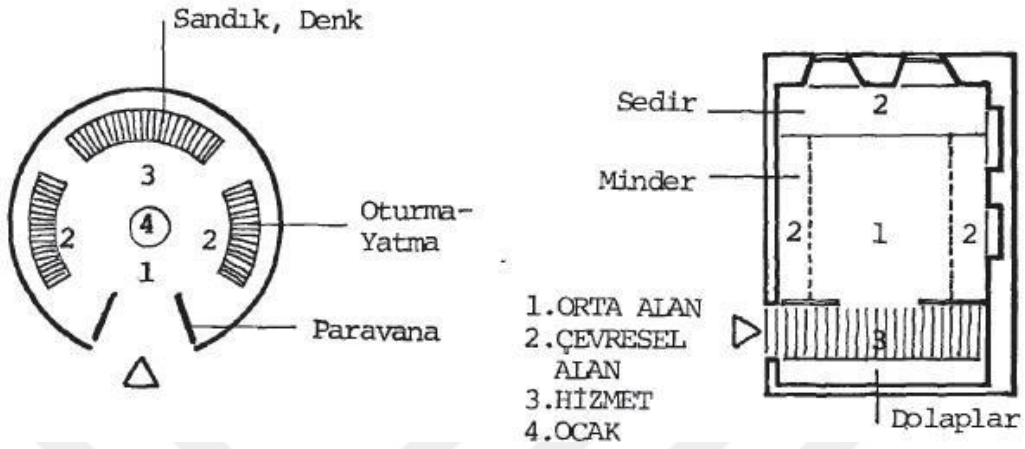
Doğal olarak, Anadolu'daki geleneksel Türk evlerinde yukarıda bahsedilen türlerin birlikteliği yaygın biçimde görülmektedir (Asatekin, 2004). Buradan hareketle ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, özellikle kerpiç malzemenin yoğun kullanıldığı geleneksel Türk evleri ile ilgili çalışmaların diğerlerine göre daha az yoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu bağlamda, çalışma kapsamında ülkemizde kerpiç yapı yoğunluğunun en fazla olduğu yerleşimlerden biri olan Malatya'da yer alan geleneksel Türk evlerinin incelenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

4.1.2. Mekan Kurgusu ve Dağılımı

Geleneksel Türk ev kültürü incelendiğinde, taşınabilir evler ve sabit evler olarak iki ev tipi karşımıza çıkmaktadır. Taşınabilir evlere bakıldığında, Türk ev mimarisinin ilk oluşumundan itibaren Orta Asya'da kullanılan çadırlar olarak ifade edilmektedir. Tarihçiler gibi konunun uzmanları tarafından yapılan çalışmalar neticesinde, Türklerin Anadolu'ya gelmeden önce konargöçer (göçer evlü) olduğunu ve birçok buluntu ve kalıntılar sayesinde de bu yaşam kültürünün varlığı desteklenmiştir (Banarlı, 1986). Süreçle birlikte iklim gibi fizikler etmenlerin değişmesi nedeniyle Türkler 'in sürekli konumlarını değiştirmek zorunda kalmışlardır (Anadol ve ark., 2007). Zaman içerisinde değişen coğrafi koşullara ayak uyduracak şekilde çadırlar da değişime ve dönüşüme uğrayarak, kullanıcıların yaşam koşullarına göre güncellenmiştir. Çadırlar dönemin ihtiyaçları ve koşullarına uygun bir şekilde iç mekan kurguları belirli bir düzene sahip olsalar da; yaşam koşulları ve aile bireylerinin sayısına göre çeşitlilik göstermektedir (Şenel, 2002).

Orta Asya'daki Türk evleri, otağ denilen kubbe biçimli tek odadan oluşan göçebe çadırların yanına süreç içerisinde bir çadır daha eklenerek oluşturulmuştur. Sonra bu mekanların arasında boşluk oluşturularak eyvanlar kurgulanmıştır. Eyvan mekanların önüne bir yarı açık saçak eklenmiş ve bu alana hayat denilmiştir (Cansever, 1999). Göçebe Türk yaşantısının ortaya koyduğu eklemeli çadır sistemi; zamanla Türklerin yerleşik hayata geçmesiyle birlikte, konutların kullanılması neticesinde, konutları oluşturan mekanların kurgulanmasında etkili olmuştur. Orta Asya'da göçebe ve yarı göçebe hayat süren Türkler, yaz aylarını yurt denilen çadırlarında geçirirken, kış aylarında ise ahşap ve kerpiç malzemelerden oluşun kışlık evlerinde hayatlarını

sürdürmüşlerdir. Bu kapsamda çadır kültürü Türklerin hayatlarında önemli bir yere sahip olmuş; Orta Asya ve Anadolu'da taş ve tuğla, kerpiç gibi malzemelerle yapılan mimari yapılarda da etkisi görülmüştür (Sözen, 2001).



Şekil 4.5. Orta Asya çadır düzeni ve Türk evi kullanım düzeni (Turgut, 1990)

Türk ev planlarının coğrafi bölgelere bağlı olarak değişkenlik göstermesi; aynı bölgede olsa bile farklı plan tipleri ve malzeme özelliklerine sahip olması, Türk evini belirli plan tiplerine ayırarak incelemeyi zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda Türk Evi'nin plan tipleri üzerine yapılan çalışmalarda, iki ana unsur öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki, Eldem'in (1955) sofanın ev içerisindeki konumuna göre sınıflandırmasıdır. Bu sınıflandırmaya göre,

- Sofasız evler,
- Dış sofalı evler,
- İç sofalı evler,
- Orta sofalı evler bulunmaktadır (Eldem, 1955).

İkinci ayrım ise iklim bölgelerine göre yapılmıştır. Bu ayrıma göre bazı araştırmacılar evlerin plan kurgusunu üç iklim bölgesi, bazıları ise dört veya daha fazla bölgeye ayırarak sınıflandırmışlardır (Küçükerman, 1973). Bu sınıflandırmalar süreç içerisinde değişikliğe ve farklılığa da uğramıştır. Bu anlamda ortaya çıkan en eski plan tipleri sıra odalı ile dış odalı tipler olmaktayken iç ve orta sofalı evler daha sonra görülmeye başlamıştır. Bölgelere göre bakıldığında bu farklılık hemen göze çarpmasa da değişim sofasız tipten, orta sofalı tipe geçiş niteliğinde olmuş; ılıman iklimin yaşandığı bölgelerde bu durum görülmese bile, soğuk ve sert iklime sahip bölgeler daha hızlı orta sofalı tipe kaymıştır. Kuban'a göre iklim, yapı malzemesi ve yapım tekniğinin esas alındığı yedi ayrı bölge ifade edilmiştir. Kuban, Türk ev mimarisi bağlamında,

Anadolu'yu yedi bölgeye ayırmıştır. Bunların içerisinde hımış yapı tekniğinin, yani içerisi kerpiç dolgulu ve taşıyıcı sistemi ağaç olan, zemin katı genellikle taş malzemeli konut mimarisinin, Anadolu'nun kıyıları ile orta bölgeleri arasında, batıya ve iç Ege'den Torosların kuzey yamaçlarına kadar uzandığını, yer yer diğer bölgelerde ve Balkanlarda da görüldüğünü ifade etmiştir. Anadolu'nun geliştirdiği konut tiplerinin gerçek temsilcilerinin de bu grup olduğundan söz edilmektedir (Kuban, 1975). Bu bağlamda söz konusu ayrım:

1. Taş konut mimarisi: Güneydoğu Anadolu bölgesi
2. Ahşap hatıllı taş mimarisi: Erzurum'dan öteye Kuzey Doğu Anadolu bölgesi
3. Ahşap iskeletli ev mimarisi: Doğu Karadeniz bölgesi
4. Düz damlı kübik taş mimarisi: Ege ve Akdeniz bölgesi
5. Taş mimarisi: Orta Anadolu'nun özellikle Niğde ve Kayseri (Eski Kapadokya) bölgesi
6. Kerpiç mimarisi: Orta Anadolu'nun köy ve küçük kentleri
7. Hımış (taşıyıcı sistemi ağaç, kerpiç dolgulu, zemin katı çokluk taş) olarak detaylandırılmıştır (Kuban, 1995).

Bölgesel farklılıklar konusunda, Kazmaoğlu ve Tanyeli tarafından yapılan bir değerlendirmede Anadolu iki bölgeye ayrılmıştır (Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1979). Bu bölgelere Anadolu sentez bölgeleri ve geçiş bölgeleri olarak bakıldığında:

- Anadolu'da geleneksel konut imgesini en iyi yansıtan alanların sentez bölgeler olduğu ifade edilmiştir. Bu bölgeler Batı Karadeniz, Marmara, iç Ege ve iç Batı Anadolu'yu kapsamaktadır. Antalya ve Alanya yöreleri ile Batı Toroslar da bu bölgelerin içine girmektedir. Ayrıca bu bölgeye özgü konut örneklerine Gaziantep ve Kahramanmaraş'ta da rastlandığı ifade edilmiştir.
- Geçiş bölgeleri ise sentez bölgelerinin çevresinde yer almaktadır ve bu bölgedeki konutlar, etkileşim içinde olan kültürlerle birlikte yapısal olarak birer sentez oluşturmuşlardır. Bu geçiş bölgelerinden bazıları olarak Balkanların kimi yöreleri ve Orta Doğu Anadolu gösterilmektedir. Kıyı Ege ve Bodrum ile Marmaris gibi yörelerde yer alan konutlar ise geçiş bölgesi konut örneğinin dışında bulunmaktadır (Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1979).

Geleneksel Türk ev plan kurgusuna bakıldığında, genellikle tek katlı olduğu görülmektedir. Süreç içerisinde kültürel, sosyal ve fiziki normların etkisiyle birlikte plan ve mekan kurgusunda, kat yüksekliklerinde farklılaşmalar olsa da; ana yaşama

alanı tek bir katta yer almış, bu yaşama alanı genellikle üst katlar olmuştur (Eldem, 1955). Bu kapsamda yaşama alanı olarak referans alınan plan kurguları, odalar ve sofa gibi iki temel mekan yer almaktadır. Geleneksel konutların ana mekanlarını odalar oluşturmaktadır (Eldem, 1955; Kuban, 1982; Küçükerman, 1996; Ertürk, 1996). Türk evlerinin mekanları ayrı bir ev veya hane gibi kurgulanmış, dönemin birçok ihtiyacını karşılayacak şekilde tasarlanmıştır. Baykara geleneksel Türk evleri plan kurgusunun tek parçalı bir şekilde kurgulanmasının çadır kültürünün ve etkisinin olduğunu ifade etmiştir (Baykara, 2003). Göçebe çadırlarında da olduğu gibi geleneksel Türk evlerinin odalarında, dönemin yaşam koşullarını ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kurgulanmış ve odalar arasında işlevsellik bağlamında farklılık oluşmamıştır (Kazmaoğlu ve Tanyeli, 1979). Bu kapsamda bütün odalar; yatma, oturma, dinlenme, yemek pişirme ve yeme, yıkanma gibi günlük hayatın faaliyetlerini karşılayacak şekilde tasarlanmıştır.



Şekil 4.6. Geleneksel konutlarda mekansal kurguyu ve mimari öğeleri gösteren bir ev örneği, üst kat planı Yakınca, Malatya

Genel olarak geleneksel Türk evlerinin, bir avlunun etrafında konumlandığı görülmektedir. Bu durum göçebe kültürün bir etkisi olarak nitelendirilmiştir. İnsanların yaşam biçimi ve kültürü geleneksel konutların avlusuna yansımıştır. İnsanın yaşama alanının merkezi durumundaki konut, aynı zamanda inançların, geleneklerin, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel etmenlerin açığa çıktığı birer mekan olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle geleneksel Türk evi, geçmişten günümüze ulaşan süreçte yaşanan kültürel yayılmaların ve yerleşilen bölgelere adaptasyonlarının tarihi belgesi olması

niteliğiyle oldukça önemli bir yapı tipidir. İnsanların içinde yaşayarak kendi dünyalarını oluşturdukları bu evlerin cepheleri, genel olarak sokağı görmektedir. Sokağa veya caddeye bakan geleneksel evlerin zemin katları ve bahçelerini çevreleyen duvarla sağır ve yüksek olarak inşa edilmişlerdir. Bu durum, mahremiyet algısından kaynaklanmaktadır. Bu duvarların sokağa ya da caddeye bakan tarafına açılmış olan kapı, yapının tek giriş yeridir. Genel anlamda geniş ve yüksek olan bu kapılar, kullanıcıların eve giriş ve çıkışında yağmur, güneş gibi etmenlerden korunması için ya çatı, sundurma veya cumba gibi mimari öğelerin altında konumlandırılmıştır. Avluya girilen kapılar ise genellikle iki büyük ahşap kanattan oluşur. Göçebe kültürün etkisi olan doğa ile uyumlu ve iç içe yaşama alışkanlığı isteği kendini, konutlardaki avluyla karşılamıştır. Konutlar için oluşturulan yeşil açık alanlar olan avlular, evlerin bir açık mekanı gibi tasarlanmış ve dış ortamdan soyutlanmış sosyal mekanlar oluşturmuştur (Bozkurt ve Altınçekiç, 2013**)**

Tüm Dünya'da, sivil mimaride genel olarak görüldüğü gibi geleneksel Türk evinde de inşa etme eylemi, bizzat evin sahibi ya da yerel ustalar tarafından işi ısmarlayanın da katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Bu zanaat, babadan oğula ya da usta-çırak ilişkisi içerisinde, kuşaktan kuşağa aktarılan bilgi, beceri ve deneyimlere dayanarak süregelmiştir. Bu anlamda inşa etmeye ve tasarıma yönelik geleneğin bazen şaşırtıcı bir biçimde binlerce yıl geriye kadar uzandığı görülmektedir. Örneğin; Batı Anadolu'da yapılan arkeolojik kazılarda ortaya çıkan dikdörtgen planlı, ön avlulu konutlar; bugün dahi Anadolu'nun yaygın plan şemaları olarak kullanılmaktadır (Sözen ve Eruzun, 1992).



Şekil 4.7. Caddeye kapısı açılan, arkasında avlusu olan iki katlı bitişik nizam geleneksel konut örnekleri Yakınca, Malatya

Geleneksel Türk evlerinin önemli bir özelliği de doğaya ve iklime olan uygunluktur. Buna dair, 20. yy'ın öncü mimarlarından Le Corbusier, 1910'lu yıllarda gördüğü İstanbul hakkında: "*Eğer New York ile İstanbul'u kıyaslayacak olursak New York'un felaket, İstanbul'un ise bir yeryüzü cenneti olduğunu söyleyebiliriz… İstanbul bir meyve bahçesidir; bizim şehirlerimiz ise taş ocakları.*" ifadelerini kullanmıştır (Kışlalıoğlu ve Berkes, 1990). Türk evlerinin insan doğasına ve yaşamsal ihtiyaçlara olan uyumunun dünyanın pek çok yerinde kabul gördüğü söylenebilir. Geleneksel Türk ev mimarisinde öne çıkan niteliklerden biri de süslemeye verilen değerdir. Anadolu insanı evlerini inşa ederken barınma, korunma ve çeşitli ihtiyaçlarını giderme gibi amaçlarının dışında estetiği de ön plana çıkarmıştır. Bu anlamda evlerinin hemen her noktasının inşasında süsleme detaylarının düşünüldüğü belirtilebilir. Buradan hareketle Türk evi süslemesi iki şekilde ortaya konmuştur: Duvar örgüsü sırasında yapı elemanlarına bağlı olarak yapılan süslemeler, yapı elemanları ve mimari unsurlar üzerine bağımsız olarak yapılan süslemelerdir. Duvar örgüsü sırasında yapılan süslemeler, taş ve tuğla dekoratif diziler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapı elemanları ve mimari unsurlarda görülen süslemeler ise tavan ve dolap süslemelerindeki nakışlar ya da manzara resimleri olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte taş ve tuğla duvarların örgüsü, köşe pahları ve derzleri ile yapılan süslemeler, bitkisel ve geometrik motifli bordürlerin; hayvan biçimli çörtenlerin üzerindeki süslemeler de geleneksel Türk evini özgün kılan öğeleridir (Aytaç, 2015).



Şekil 4.8. Yapı elamanları ve malzemeleriyle cephede oluşturulan hareketliliği ve dekoratif süslemeleri olan bir geleneksel konut örneği Arapgir, Malatya

4.2. Malatya Geleneksel Türk Evi'nin Mimari Özellikleri

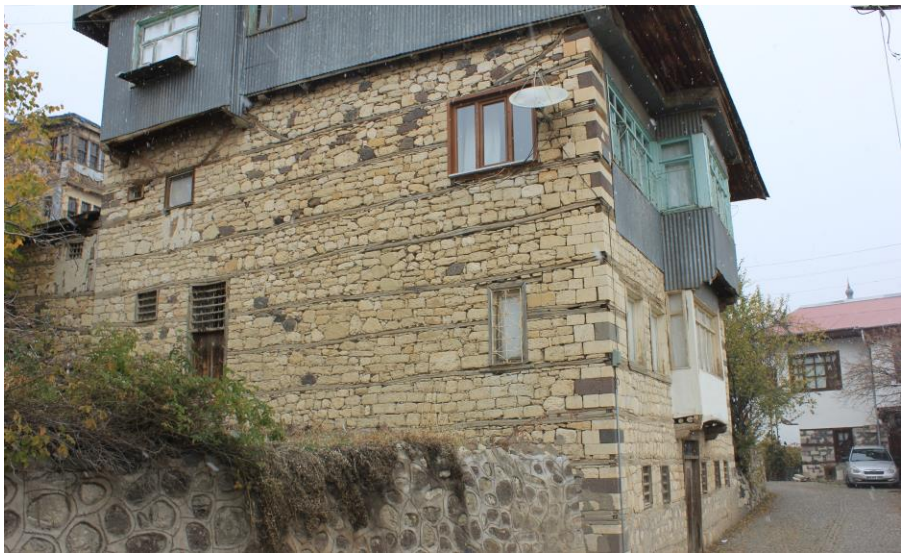
Anadolu'da görülen ev kültürü, yöre insanlarının toplumsal ve kültürel yapısının bir ürünü olarak değerlendirilebilir. Evdeki yaşam biçimi, aile bireylerinin birbirleriyle olan ilişkileri, çeşitli gereksinmelerin karşılanması için getirilen yerel çözümler, mekân kurgusundaki eşsizliği belirleyen niteliklerden bazılarıdır. Yerel yapı malzemesinin işlenmesindeki ustalık ve yöreye özgü ayrıntı çözümleri ise mimarlık ortamının gelişmesinde önemli rol oynamıştır (Sözen, 2001). Bununla birlikte iklim koşulları, bitki örtüsü ve yapı malzemeleri aynı olsa da insanların inançlarındaki ve bütünlük anlayışlarındaki farklılıkların, geleneksel evlerin şekillenmesinde çeşitlilik sağladığı görülmektedir. Malatya sivil mimarisinin gelişimi, şehrin kuruluşu ile birlikte başlamıştır. M.Ö 1000 tarihlerinde Malatya'da kurulan Hitit prenslikleri, bu bölgeye gelen göçebe Arami toplulukları ile kaynaşmış ve aynı dönemde Yukarı Fırat'tan gelen Mitani topluluğu da Arami-Hitit karışımına katılmıştır (Erdim, 1980). Söz konusu etkileşimlerden doğan kültürlerin etkili olduğu bölgelerden Doğu Anadolu'daki eski kültür katmanlarını inceleyen Erdim ise; Hilani tipi evlerde kendini gösteren yaşama birimlerinin, geleneksel evlerde kendini gösteren ve çekirdek yaşama birimi olan odanın kullanımı ile aynı olduğunu savunmaktadır (Erdim, 1980). Yakın tarihe gelindiğinde ise XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonra kent merkezinde ve çevresinde sivil mimari örneklerini yansıtan çeşitli yapılar inşa edilmiştir. Bu anlamda Malatya şehir merkezinin kuruluş tarihinin yeni oluşu sebebiyle günümüze ulaşan evlerin çoğunluğunun 1880 ile 1950 yılları arasında inşa edildiğini belirtmek mümkündür (Aytaç, 2003; Özyılmaz ve Aluçlu, 2009). Bu nedenle günümüzde Malatya geleneksel evlerine bakıldığında, Osmanlı Dönemi sivil mimari örneklerinin genel özelliklerini taşıdıkları görülmektedir. Sivil mimarlık örnekleri, inşa edildikleri ve aktif olarak kullanıldıkları dönemin yaşam biçimini de günümüze taşımaktadır (Özyılmaz ve Aluçlu, 2009).



Sekil 4.9. Malatya geleneksel konutlarının 1900 yıllarındaki görüntüsü (Atıcı ve Yaşar, 2019)

Malatya, tarih boyunca birçok uygarlıkların bıraktığı zengin kültürel mirasa sahiptir. Yörenin sosyal, kültürel ve fiziki normlarına göre ortaya çıkan geleneksel Malatya evlerinin mekan kurgusu ve tipolojisinin oluşumu; Türk kültürü, İslam inancı ve yaşama biçimi olarak ifade edilebilir. Fizyolojik, sosyal ve pedagojik fonksiyonları gereğince Orta Asya Türk kültürü etkisindeki geleneksel Malatya evleri, mahremiyeti esas alan, içe dönük bir plan organizasyonuna sahiptir. Geleneksel konutlardaki içe dönük mekan kurgusu anlayışı; Orta Asya'daki göçebe yaşam, dini inanışlar ve İslam görüşü, gelenekler, tarihsel ve kültürel olguların norm haline gelerek mekânsal özelliklere yansıması neticesinde ortaya çıkmıştır (Turgut, 1990; Turgut, 1999).

Malatya evlerinin özelliklerine genel anlamda bakıldığında çoğunlukla bahçe içerisinde inşa edildikleri görülmektedir. Yol kenarında olanların ise bahçeleri, duvarla çevrilmiştir. Evin dışında günlük yaşantının devam ettiği tandır örtmesi ya da örtmelik denilen mekânların da içinde bulunduğu bir iç avlu yer almaktadır (Özyılmaz ve Aluçlu, 2009). Malatya evleri genellikle iki katlıdır. Ancak konak tipi yapıların cephesinde çatı üzerinden taşan, üç tarafi açık veya kapalı eyvanlar (köşk oda) vardır (Aytaç, 2015). Bununla birlikte taş ve kerpiç genellikle temel yapı malzemesidir. Söz konusu taş malzeme, yakın çevreden temin edilebilen, işlemesi kolay ve yumuşak nitelikli olabileceği gibi koyu renk bazalt türü taşlar arasından da seçilebilmektedir.



Şekil 4.10. Arapgir ilçesinden bir evin görünüşü, Malatya

Malatya evleri süsleme açısından incelendiğinde, Anadolu'nun diğer yörelerinde bulunan evlerle benzer nitelikteki özelliklere sahip olduğu görülebilmektedir. Dolap, yüklük(örtülük), mutfak, kiler süsleri, pencere ve balkon kafesleri ahşap malzeme ile; kapı alınlıkları, kapı tokmakları demir, çıralık ve raflar alçı malzeme ile üretilmiştir (Aytaç, 2003). Yapılarda daha çok ahşap süslemenin öne çıktığı görülmektedir. Ahşap üzerine geometrik şekiller işlenip süsleme unsuru niteliğinde kullanılmıştır. Yapıların saçaklarında, merdiven korkuluklarında, çıkmalarda, dolaplarda ve dolap kapaklarında, mutfak raflarında ve ahşap davlumbazla ocaklarda bitkisel ve geometrik ahşap süslemenin özenle vurgulandığı görülmektedir. Bununla birlikte çok sık karşılaşılmasa da ahşap üzerine kök boya ile yapılmış süslemelere de rastlanmaktadır. Ayrıca kalem işi süslemelere ve manzara resimlerine yer verilen örnekler de bulunmaktadır. Bütün bunların yanı sıra taş ve tuğla duvarların örgüsü, köşe pahları ve derzleri ile yapılan süslemeler de Malatya evlerinde görülen bir diğer süsleme biçimleridir. Alçı süsleme; davlumbazlarda, çiçekliklerde, dolaplarda, şerbetliklerde, revzenlerde ve tavanlarda kullanılmıştır. Ancak Anadolu'nun pek çok noktasında görülen çini süslemelere Malatya evlerinde rastlanmamaktadır (Aytaç, 2015; Aytaç ve Bahçeci, 2018).



Şekil 4.11. Yakınca Mahallesinde bir sokaktan cephe görünüşü, Malatya

Geleneksel Malatya evlerinin genel özelliklerinin yanı sıra dış mekan ve iç mekanlarındaki plan elemanlarının detaylandırılmasının, söz konusu evlerin niteliklerinin daha iyi ifade edilebilmesi açısından uygun olacağı düşünülmektedir (Durgun, 2006). Malatya geleneksel konutlarında cepheye önem verilmiş; kapı, pencere, cumba, saçak gibi mimari öğelerle cephe zenginleştirilmiştir.

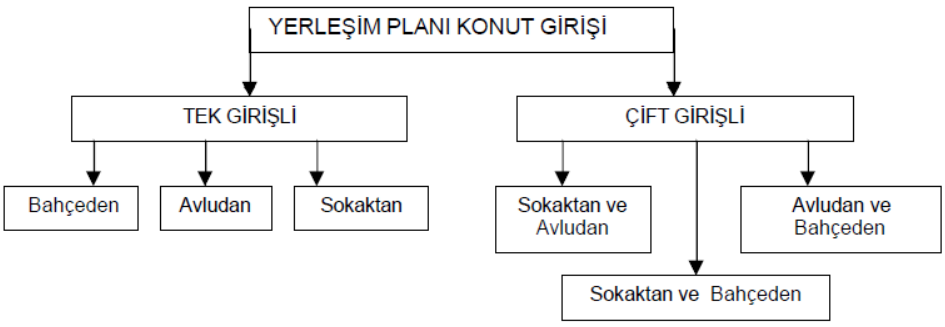
4.2.1. Plan ve Mekan Özellikleri

Malatya evleri, genellikle sokağa cephesi bulunan iki katlı evler olarak nitelendirilebilir. Bazı evlerin ikinci katında iç sofa büyüklüğünde ve genellikle dörtgen planlı olan bir bölüm bulunmaktadır. Söz konusu bölüm 'cihannüma' olarak isimlendirilmektedir. Bununla birlikte evlerin neredeyse tamamında doğrudan sokağa açılan kapılar yer almaktadır. Genel olarak bakıldığında ise bitişik ve ayrık olmak üzere iki çeşit yerleşim düzeni göze çarpmaktadır. Bitişik nizam olarak konumlandırılmış evlerde; sıklıkla sokak ile giriş cephesinin direkt ilişki içinde olduğu, arka cephe ise avlu veya bahçe ile ilişkili olacak şekilde konumlandırılmıştır. Ayrık düzende konumlandırılmış evlerde ise yapının giriş cephesi sokakla ilişkilendirilmiş veya tamamen bahçe içerisine konumlandırıldığı görülmektedir.



Şekil 4.12. İstanbulluoğlu Konağı'nın ön cephesinden bir görünüş Merkez, Malatya

Malatya geleneksel konutlarının yapı girişi ve sokak ilişkisi irdelendiğinde bitişik düzendeki evlerin; sokaktan tek girişli, avludan tek girişli, sokaktan ve avludan çift girişli, sokaktan ve bahçeden çift girişli olmak üzere dört ayrı grupta sıklıkla kurgulandığı anlaşılmaktadır. Ayrık düzendeki konumlandırılmış evlere bakıldığında ise avludan çift girişli, avludan ve bahçeden çift girişli ve avludan tek girişli olmak üzere üç farklı grup altında sınıflandırıldığı görülmektedir (Özyılmaz ve Aluçlu, 2009).



Sekil 4.13. Malatya geleneksel konut girişi yerleşim planı (Özyılmaz ve Aluçlu, 2009).

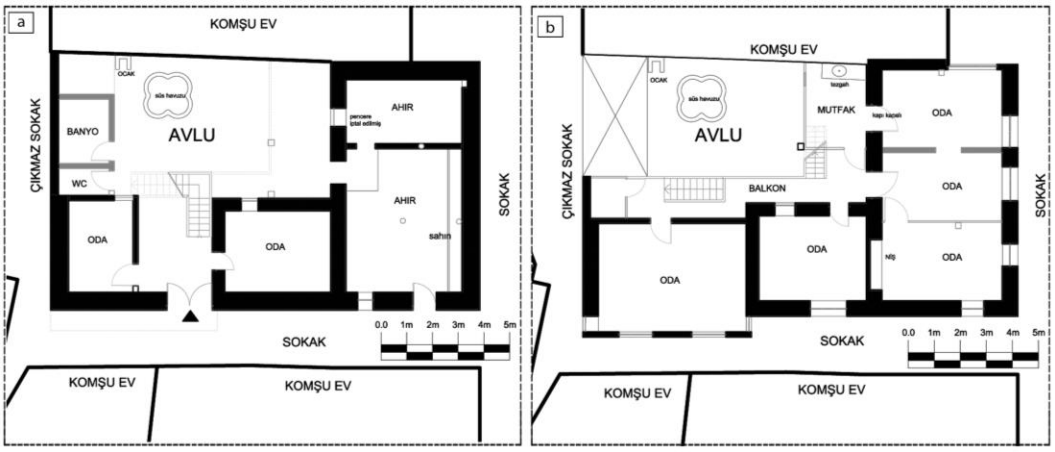
Malatya evlerinde yapı-giriş ilişkisine bakıldığında, özellikle incelenen evler arasında sokaktan doğrudan eve girilen örnekler ile bahçeden ya da avludan eve girilen örneklerin yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle evlerin yerleşim planlarında girişler, tek girişli ve çift girişli olarak gruplandırılmaktadır. Geleneksel konutlarda insanlar, avlu ve bahçe alanlarıyla açık alan ihtiyaçlarını karşılamışlardır. Bahçeli olan

yapılarda genellikle bahçe, evlerin arka bölgelerinde konumlandırılmıştır. Malatya geleneksel konutlarında bahçenin yapı ile ilişkisi ikiye ayrılmış; bitişik nizam evlerde, doğrudan sokaktan kapı ile evin içerisine girilip sonrasında bahçeye geçiş sağlanmış ve evin arka bölümüne küçük bir bahçe konumlanırken; ayrık düzendeki evlerde ise eve bahçe içerisinden dolaylı olarak geçiş yapılmaktadır. Geleneksel konutların bahçe tarafından girilen evlerin konumlanmasına bakıldığında genellikle yapıların tamamen bahçenin içinde yer alan veya bir ya da iki cephesinin sokakla bitişik şekilde konumlandığı görülmektedir (Durgun, 2006; Şahin ve Çetintürk, 2020).



Şekil 4.14 Beşkonakların sokak ile bahçe ilişkisini gösteren zemin kat planları (soldan sağa doğru 11-13-15-17-19 nolu konaklar) Merkez, Malatya.

Malatya evlerindeki plan özelliklerine bakıldığında, genel anlamda sofalı plan tipi ve haremlik-selamlık plan tipi olmak üzere iki ayrı tipte plan özelliğine rastlanmaktadır. Bu anlamda sofalı plan özelliği gösteren evlerin de kendi aralarında iç sofalı, dış sofalı ve çift sofalı olmak üzere 3 tipte ayrıştığı belirtilebilir. Bu evlerden bazılarında üstteki sofanın altına rastlayan girişler eyvan şeklinde düzenlenmiştir. Söz konusu eyvanlar genellikle bahçeye açılmaktadır. Geleneksel Malatya evleri genellikle duvarla çevrili bir bahçe içerisinde olup; bu bahçede ocak ve tandır gibi mimari öğelere rastlanırken, daha büyük yapılarda ise havuz görülebilmektedir.



Şekil 4.15. Adığüzel Vanlı Evi'nin sokak, giriş, avlu ile sofa ve odaların ilişkisini gösteren bir plan a)zemin kat planı, b) üst kat panı Yakınca, Malatya

Ayrıca bu evlerde oda düzenlemesi bakımından da iki farklı plan şemasının olduğu bilinmektedir. Bu şemalardan birincisinde, dört oda ve ortada büyük bir iç sofa yer almaktadır. Odalar; iç sofanın etrafına mutfak (hızna), kiler-depo (misandele), oturma ve misafir odaları olarak dizilmiştir. İki oda arasında hamam ve tuvalet bulunmaktadır. Bununla birlikte zemin kat ve birinci kat benzer bir planlamaya sahip olup; bunların üzerinde köşk (yazlık) adı verilen mekân bulunmaktadır(Atici ve Yaşar, 2019). Bazı evlerde ise üst kattaki sofanın altına rastlayan girişler, eyvan biçiminde düzenlenmiştir. Bu evlerde alt katta kiler-depo; üst katta ise genellikle sofa, iki oda ve mutfak yer almaktadır. Bazı örneklerde ise tuvalet, bahçe içerisinde veya balkonun bir köşesinde konumlanmaktadır.



Şekil 4.16. Beşkonakların mekan kurgusunu gösteren üst kat planları(soldan sağa doğru 11-13-15-17-19 nolu konaklar) Merkez, Malatya

Ayrıca direkt sokaktan bir kapı ile eyvana veya iç sofaya girilen ve kiler, mutfak, kış odalarının bulunduğu yapılarda; sofa veya eyvan mekanlarından ahşap merdivenlerle üst kata çıkılan mekan kurgusuna sıklıkla rastlanmaktadır. Malatya bölgesindeki yapılar, iklim şartlarından dolayı genellikle kışın zemin katların, yazın ise üst katların kullanıldığı mekan kurgusuna sahiptir. Geleneksel konutların iç mekan kurgusuna bakıldığında; dönemin koşul ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde, ahşap yaşmaklı ocaklar ve yanında konumlanan takaların, nişler ve dolaplar gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Geleneksel konutların mekanlarında ahşap dolapların hizalarında, pencerelerin alt ve üst hizalarında bütün odayı dolaşacak şekilde ahşap pervazların yapıldığı görülmektedir. Malatya geleneksel konutlarının iç mekanları kendine has karakteristikte mimari öğelere sahiptir.



Şekil 4.17. Geleneksel evlerin iç mekan örnekleri; a) iç mekanda yer alan 'taka' örneği, b) iç mekanda yer alan ocak örneği, c) iç mekanda yer alan ocak, niş örneği, d) iç mekanda yer alan sedir ve niş örneği Yakınca, Malatya

Yapıların üst katlarında yer alan başodalarda ise genellikle misafirlerin kullanımına sunulan ve makat adı verilen sedirlerin bulunduğu odalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türk kültüründe misafirlere önem verildiğinden odalarda misafirler yerden belli bir yükseklikte sedirlerde otururken; evin sahipleri ise halıların üzerinde yerde oturmaktadır. Ayrıca evlerin üst katlarında çift kanatlı ahşap dolaplar sıklıkla

kullanılmaktadır. Bu dolapların yanına veya içine dönemin koşullarına uygun olacak şekilde gusülhaneler yerleştirilmiştir.

Yapıların üst katlarında başoda, ve diğer odaların yanında kış odası denilen yaşmaklı ve piramit külahlı nitelikli ocakların bulunduğu mekanlar konumlandırılmıştır (Özyılmaz ve Aluçlu, 2009). Bu ocakların yanına, genellikle kapaklı dolaplar veya nişlerden oluşan takalar gibi mimari öğeler tercih edilmiştir. Bu alanlar yaz aylarında kullanıcıların zamanlarının büyük bölümün geçirdiği alanlardır. Söz konusu kış damı dikdörtgen planlı, geniş bir oda şeklinde olup; bu odanın girişinin karşısına 'limseki' adı verilen bir bölüm eklenmiştir. Bu alanın özelliği ise oda seviyesinden daha yüksek olup sekinin üzeri halı ve kilim gibi malzemelerle kaplanmıştır.



Şekil 4.18. Hatice Günay Konağı'nın köşk odasını gösteren ön cephesi Merkez, Malatya

Malatya evlerinin iç mekân düzenine genel olarak bakıldığında, Orta Asya çadırının iç mekân düzeni ile kullanma biçimleri bağlamında benzerlikler bulunduğu göze çarpmaktadır. Çadırın içerisinde yer alan yükseltilmiş zemin üzerine serilen döşekler; Malatya geleneksel evlerinde seki kavramı ile aynı amaçta kullanılmıştır. Bununla birlikte çadırda gıda maddeleri, giysi, yatak vb. ihtiyaçlar için kullanılan yük çuvalları, Malatya geleneksel evlerinde yüklük, dolap ve taka ile aynı amaca hizmet etmiştir (Turgut, 1990).

Geleneksel konutların bahçeleri, kullanıcıların zamanlarının bir bölümünü geçirdiği, ağaç, sebze ve meyvelerini yetiştirdikleri alanlardır. Malatya geleneksel konutların bahçeleri genel olarak küçük tutulmuş, sokağa cephe veren evlerde ise bahçeler arka bölümde yer almıştır. Yapıların bahçelerinde dönemin ihtiyaçlarını ve koşullarını karşılayacak şekilde depo, ahır, çeşme, wc, banyo gibi mekanlar süreç

içerisinde konumlandırılmıştır. Geleneksel konutların bahçe ile konumlanmasına göre bahçelere girişler ya sokaktan ya da yapı üzerinden sağlanmıştır. Geleneksel konutlarda genellikle dış sofa olarak adlandırılan yarı açık balkonlar sayesinde bahçe ile görsel bağlantı sağlanmış, mahremiyet duygusundan dolayı bahçe duvarları yüksek tutulmuştur.



Şekil 4.19. Cumali Öztürk Evi'nin bahçesinden evin dış sofa görünüşü Yakınca, Malatya

Yapıların avluları ise evin en renkli ve fonksiyonel alanlarıdır. Bu alanlar; tandır, kuyu, çeşme, havuz, ocak gibi öğeleri de içlerinde barındırmaktadır. Sıcak havalarda günlük işlerin yapıldığı ve kışlık erzakların hazırlandığı açık mekanlar olan avlular, bazı örneklerde bahçe ile ev arasında geçişi sağlayan sirkülasyon alanları olarak düzenlenmiştir. Zemini genellikle taş kaplama olan avluların yanı sıra bazı örneklerin sonradan beton ile kaplandığı görülmektedir.



Şekil 4.20. Geleneksel konutların avlularından görünüşler, a) Mevlüt Barutçu Evi'nin avlusundan görünüş, b) Muharrem Şahin Evi'nin avlusundan görünüş Yakınca, Malatya

Yapıların odaları, geleneksel aile yaşamı içerisinde, aileye ait olan en küçük bağımsız birim olması nedeniyle günlük yaşam bağlamında büyük önem taşımaktadır. Malatya evlerinde genellikle odalar, kareye yakın dörtgen planlı olarak tasarlanmıştır. Yatma, oturma, yıkanma, yemek yeme gibi işlevleri karşılayan odalar, birçok örnekte evin alt katlarında yer aldığında kış aylarında, üst katlarında yer aldığında ise yaz aylarında kullanılmıştır. Yüklük ve ocak birimleri, geleneksel Malatya evlerinde en az bir odada mutlaka yer almaktadır. Bazı örneklerde ocak, yüklük ve gusülhaneden oluşan işlevlerin tamamının bir odada yer aldığı da görülmüştür. Bu örneklerde ocak ve yüklük, genellikle odanın sağır cephesinde konumlanmaktadır. Gusülhanenin ise sekinin içerisine yerleştirildiği ve bu şekilde gizlendiği görülmüştür. Günümüze özgün olarak ulaşamasa da bazı yüklüklerin içinde gusülhane bulunduğu da bilinmektedir. Sokak cephesine bakan ve dışarıya çıkma yapan odalarda, çıkma yapan kısmın duvarları boyunca uzanan ve oturmak için kullanılan sekiler bulunmaktadır. Ayrıca geleneksel Malatya evlerinin pek çoğunda statü ve işlev ayrımının mekâna yansıyan birimi olması bağlamında başoda yer almaktadır. Başoda evin aile reisinin, erkek misafirlerini konuk ettiği bir mekân olarak bilinmektedir. Evin en seçkin bölgesinde yer alan başoda, mahremiyet kavramından etkilenilerek şekillenmiştir. Başoda, eve gelen yabancı erkeklerin, evin içerisindeki kadınları görmemesi kaygısına uygun bir biçimde düzenlenmiştir.



Şekil 4.21. a) Mehmet Yılmaz Evi'nden bir seki örneği, b) Yunus Tatlıcı Evi'nden bir seki örneği Yeşilyurt, Malatya

Geleneksel Malatya evlerinde sofa, diğer mekanlar arasında ilişkiyi sağlayan bir sirkülasyon alanı olmasının yanında kullanıcıların zamanlarının büyük bir kısmını geçirdikleri önemli ve kullanışlı mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Malatya geleneksel konutların plan özelliklerine bakıldığında; kültürel, sosyal ve fiziki etmenler neticesinde sofa türleri çeşitlenmiş ve uzmanlar bu sofa türlerine göre gruplandırmalarda bulunmuştur. Geleneksel Malatya konutlarında iç sofa, dış sofa, orta

sofanın yanında sofasız plan kurgusuna sahip evlere de rastlanmaktadır. Malatya ili içerisinde bile yapıldığı konuma göre değişen kültürel ve fiziksel normlar neticesinde sofa plan kurgusu da farklılık göstermektedir. Örneğin, Malatya merkez evlerinde iç sofa ve orta sofa sıklıkla kullanılırken, Yeşilyurt evlerinde; dış sofa, iç sofa ve bu iki sofa türünün beraber kullanıldığı örnekler daha çok tercih edilmiştir. Bu değerlendirmelerde, sofalı ve haremlik-selamlık bölümleri olmak üzere iki farklı plan tipine rastlanmaktadır. Odaların etrafındaki hizmet alanını oluşturan, bununla birlikte odalar arası ilişkilerin sağlandığı ve ataerkil ailenin toplanma mekânı özelliği taşıyan sofa, plana karakterini veren ve yönlendiren en önemli mekân öğesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sofa, dış hava koşullarına göre açık veya kapalı bir biçimde düzenlenmiş ve bu düzen, iç sofa ve dış sofa ayrımını ortaya çıkarmıştır. Dış sofalı(açık sofalı) evler incelendiğinde, günlük yaşamın ve aile içi üretimin büyük bir kısmının, kış mevsimi hariç olmak üzere, bu mekânda geçtiği görülmektedir. İç sofalı (kapalı sofalı) evlerde ise sofanın, ihtiyaç programına, arsa koşullarına ve ev sahibinin ekonomik durumuna bağlı olarak odalar ve servis mekanları arasında bir geçiş alanı niteliği taşıdığı; bazı örneklerde de başlı başına bir yaşama birimi olduğu göze çarpmaktadır. Bu bağlamda geleneksel Malatya evlerinin hepsinde iç sofanın görüldüğünü belirtmek mümkündür. İç sofa, özellikle ataerkil yaşam tarzına göre yaşayan büyük ailelerin alt üyelerinin, kendilerine ait odalarından çıktıklarında; aile içi ortak yaşamı idame ettirdikleri bağlayıcı, toplayıcı ve bütünleştirici bir mekândır. Bu anlamda incelenen pek çok örnekte, iç sofanın evin en büyük mekânı olduğu görülmektedir (Küçükerman, 1996).



Şekil 4.22. a) Hacı Eraslan Evi dış sofa örneği, b) Cumali Öztürk Evi iç sofa örneği Yakınca, Malatya

Evlerin zemin katında kullanılan eyvan bölümü ise yaz aylarında oturulan, üzeri kapalı, konumuna göre bir, iki veya üç yönü bahçeye veya avluya doğru açılan, dış mekândan ise korkuluk veya kafes ile ayrılan dikdörtgen formlu alanlardır. Bununla birlikte eyvanın genellikle konutun arka cephesinde yer alan bahçeye yönlenmesi ve alt

katlarda bahçenin ya da avlunun devamı niteliğinde olması, kırsal yaşam tarzının biçimlenmeye olan etkisinin görülmesi bağlamında da önem taşımaktadır. Yaz sıcaklarında ev halkının yaşamının belirli bir bölümünün geçtiği bu mekân, karakteristik nitelikleri ile bölge türkülerine de konu olmuştur (Özbek, 1988). Yeşilyurt ve Yakınca bölgelerinde genel olarak sokaktan evlere eyvandan giriş yapılmaktadır. Eyvanlar ya bahçeye ya da avluya açılmaktadır. Çoğu geleneksel evlerde üst katta avluya veya bahçeye bakan bir yarı açık balkon yer almaktadır. Genellikle balkondan merdivenle yukarı çıkılarak üst kata ulaşım sağlanmaktadır.



Şekil 4.23. a) Hacı Ahmet Uğurlu Evi eyvan örneği Yeşilyurt Malatya, b) Beşkonaklar (11. Nolu) Konak eyvan örneği Merkez, Malatya

Cihannüma bölümü ise konak tarzı yapılarda sıklıkla kullanılan, üst katta yer alan, bol ışıklı havadar alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Cihannümaların iki ayrı plan tipine sahiptir. Birinci plan tipi; çatı eğiminin içinde kalarak, yüksekliğin kurtardığı alanları değerlendirmesi amacıyla yapılmış mekanlardır. İkinci tip cihannümalar ise konutların çatı yüzeyinden bağımsız olarak daha yüksek konumlandırılarak kendi çatısı olan mekanlardır. Konutların bazılarında Cihannüma mekanlarında, özellikle bahçe ve avluya bakan cephesinde üç tarafi açık veya tek tarafi açık eyvan şeklinde yarı açık alanları bulunmaktadır. Bu alanlar cepheye zenginlik ve çeşitlilik katmaktadır.



Şekil 4.24. a)Hanifi Tanbay Evi cihannüma örneği Yeşilyurt, Malatya, b) Hatice Günay Konağı cihannüma örneği Merkez, Malatya

Yapılarda mutfak mekânın, evin orta odalarından birinde yer aldığı ve genellikle ışık almayacak ya da az ışık alacak şekilde düzenlendiği görülmektedir. Mutfağın hızna adı verilen mekândan ayrılan belirli iki özelliği bulunmaktadır: Mutfak, evin yaşama katı olan üst katta yer almakta ve içerisinde yaşmaklı bir ocak bulunmaktadır. Yemek genellikle burada pişirilmekte, ancak bazı evlerin bahçe içerisinde ve dış sofalarda yer olan ocaklarında da bu işlem gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte mutfakta, kapı üst çizgi sınırından itibaren dört duvarı dönecek şekilde ahşap rafların bulunduğu da görülmektedir.



Şekil 4.25. a) Hatice Günay Konağı mutfak örneği Merkez, Malatya, b) Adil Fırat Evi mutfak örneği Yakınca, Malatya

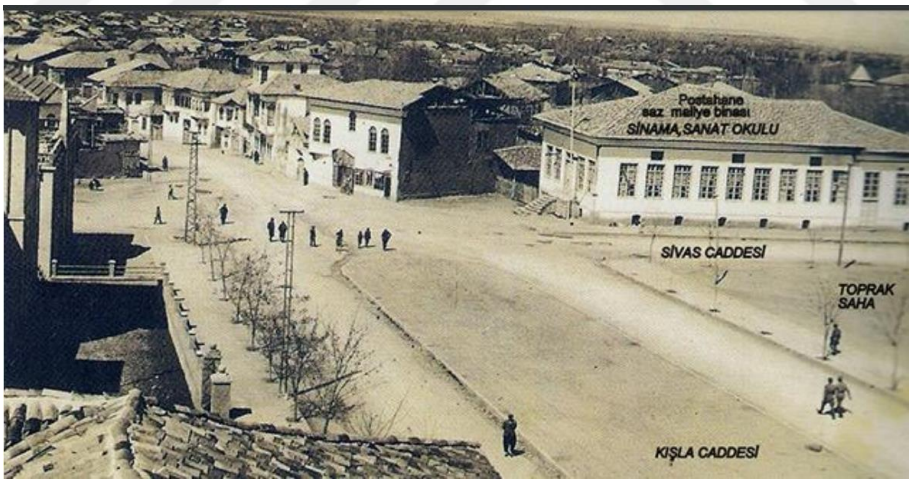
4.2.2. Cephe Özellikleri

Malatya evlerinde cepheye oldukça fazla önem verildiği görülmektedir. Genellikle üst katların dışa doğru taşkın olduğu ifade edilebilir. Bazen tüm cephe boyunca dışa taşkın olan başoda da bu katlarda yer almaktadır. Sokakların köşe noktalarında konumlanan evlerde ise her iki cephede de çıkmalar yapıldığı görülmektedir. Birinci veya ikinci katların bittiği yerde ise çatıya geçişlerde sıklıkla kavisli taşmalara rastlanmaktadır. Geleneksel Malatya evlerinde en sık görülen çıkmalar, oda genişliğinde ve köşe ya da gönye biçiminde olanlardır. Bununla birlikte sokağın bulunduğu yönde yer alan çıkmalar, genellikle oda boyunca çıkma şeklinde düzenlenmiş olup döşeme kirişleri aracılığıyla taşınmaktadır.



Şekil 4.26. a) Yakınca'da sokağa çıkma yapmış bir ev örneği, Malatya, b) Sokağa çıkma yapmış evler Yakınca, Malatya

Geleneksel Malatya evlerinde pencerelerin üzerindeki kemerli alınlıklar, dış cepheyi tamamlayan öğeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu pencereler, duvar kalınlıklarına göre değişkenlik göstermekle birlikte bazen düz, bazen de mazgal pencere olarak düzenlenmiştir. Üst katlarda yer alan ve cumba (şahnişli) olarak adlandırılan pencerelerin pervazlarının üzeri ise kemerlidir. Bununla birlikte hemen hemen her ana giriş kapısının üzerinde rüzgârlık veya aydınlık olarak işlev verilmiş olan, elips biçiminde pencereler yer almaktadır. Bu pencereler genellikle dekoratif amaçlı kullanılan demir kafeslerle korunmaktadır.



Şekil 4.27. Malatya geleneksel konutlarının 1930 yıllarındaki görüntüsü (Atıcı ve Yaşar, 2019)

Malatya evlerinin zemin katlarında bulunan pencerelerin, yukarıda ve oldukça küçük oldukları tespit edilmiştir. Bunun sebebi ise mahremiyet ve genellikle bu katta bulunan odaların kiler, tandır gibi işlevlere hizmet etmesi olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte, alt katlarda yer alan pencerelerin az sayıda ve küçük olmasına rağmen ikinci katta bulunan pencerelerin çok sayıda ve geniş tutulduğu görülmüştür. Önemli bir detay olarak da geleneksel Malatya ev mimarisinde 'gantamarlı oymalı' ve 'ahşap

gantamarlı' diye bilinen dilimli kemer görüntüsünde pencereler karakteristik nitelikleriyle, yöreye özgü değerler olarak öne çıkmaktadır.

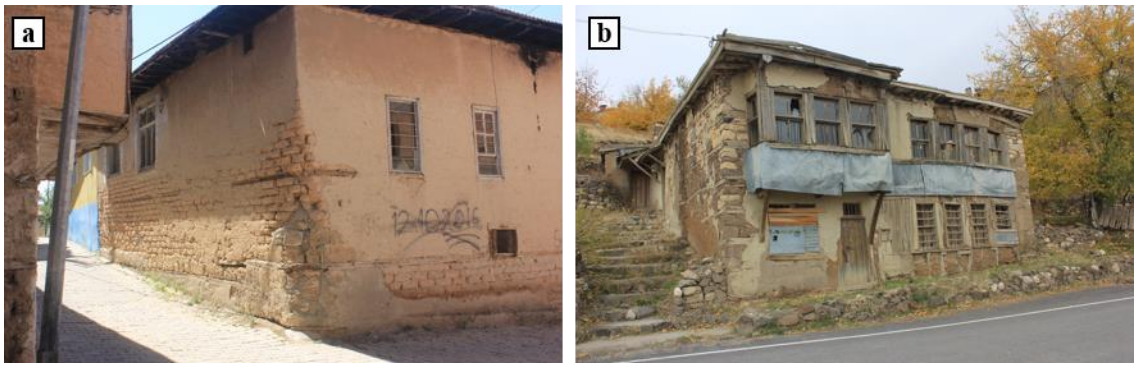


Şekil 4.28. a) Ahmet Kökçü Evi'nin gantamarlı pencereli cephesi Yakınca, Malatya, b) Beşkonaklar(19 nolu) Konağı'nın gantamarlı pencereli cephesi Merkez Malatya

Evlerin ana giriş kapıları incelendiğinde, genellikle çift kanatlı oldukları görülmektedir. Konak biçiminde düzenlenmiş olan yapılar, söz konusu kapıların, at arabasının veya develerin geçebileceği büyüklükte tasarlanmıştır. Ayrıca her kapıda mutlaka kapı tokmağının bulunduğu bilinmektedir (Özbek, 1988). Bununla birlikte kapılardaki ahşap oymalara Türkiye'nin diğer bölgelerindeki kadar çok rastlanmaz. Fakat kapıların üst kısmına denk gelen birinci kat çıkmasının veya cumbanın (şahnişinin) kirişlerinde dekoratif işlemeler görülebilmektedir.

4.2.3. Malzeme Özellikleri

Farklı medeniyetlerin kendine has kültürlerinin süreç içerisinde sentezlenerek oluşan zengin Anadolu kültürü; bölgelere göre mimari ve sosyo-kültürel çeşitliliğe sahiptir. İnsanların zamanla bulunduğu bölgelerde tasarladıkları yapıların şekillenmesinde, yörede bulunan malzemelerin etkisi önemlidir. Zengin coğrafi ve iklim gibi fiziki çeşitliliğe sahip Anadolu coğrafyası, tipoloji, yapım tekniği ve malzeme gibi mimari çeşitliliğe sahip farklı yapı gruplarının oluşmasında ve çeşitlenmesinde etkili olmuş ve kullanıcılar bu çeşitliliğe göre yapılarını, kendine has fiziki ve sosyo-kültürel normlara göre oluşturmuşlardır. Anadolu'da bulunan geleneksel konutlar, yapım sistemlerine ve malzemelerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılmaktadır. Akıncıtürk'ün malzemeyi temel alarak yaptığı gruplandırmaya göre Anadolu'da bulunan geleneksel konutlar; ahşap karkas yapılar ve yığma yapılar olmak üzere iki ana başlıkta toplanmaktadır. Söz konusu sınıflandırmada ahşap karkas yapılar, hımış ve bağdadi olarak ikiye ayrılmıştır. Yığma yapılar ise kerpiç, taş ve ahşap olmak üzere üç ayrı başlık altında toplanmıştır (Akıncıtürk, 2003).



Şekil 4.29. a) Mustafa Yılmaz Evi'nin kerpiç malzemesi ile yapıldığını gösteren bir örnek Yakınca, Malatya, b) yapı ana malzemesi olarak taş malzeme kullanılmış bir örnek Arapgir, Malatya

Akıncıtürk'ün sınıflandırmasına bakıldığında, yığma geleneksel konut türlerinden olan kerpiç konut yapıları, genellikle bir ya da iki katlı olan ve yanal dayanımı arttırmak amacıyla ahşap hatılların kullanıldığı kırsal özellikli konutlardır. (Akıncıtürk, 2003). Buna göre Malatya geleneksel evleri incelendiğinde, yapı malzemesi taş, kerpiç ve ahşaptan oluşmaktadır. Temel, cephede 1-1,5 metre yükseltilmiş ve özenli bir taş işçiliği ile inşa edilmiştir. Kerpiç malzeme ise taş temel üzerinde oldukça kalın bir şekilde kullanılarak yapının duvarlarını oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra ahşap malzeme, Malatya evlerinde kerpiç ve taş malzemeden sonra en sık rastlanan malzemedir (Yardımcı, 1992.) Ancak söz konusu yapılarda kullanılan taş, kerpiç ve ahşap malzemelerin oranları bölgelere göre değişiklik göstermektedir (Aytaç, 2013b).



Şekil 4.30. Taş ve ahşap malzemeden yapılmış bir ev örneği Pütürge, Malatya

Malatya evlerinde, ana yapı malzemelerinden biri olarak taşın yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Yakın çevreden sağlanan ve işlemesi oldukça kolay olan

koyu renkli bazalt taşlarının kullanımına da rastlanmaktadır. Evlerin avlularındaki zemin genellikle taşlıktır ve yassı plaka halindeki taşların yan yana dizilmesiyle oluşturulmuştur. Geleneksel Malatya evlerinde 'anaç' ve 'kuzu' denilen kerpiç tuğlalar, taş temel üzerine örülerek yapının dış duvarının inşa edilmiştir. İç bölmelerde ise kimi zaman 'kuzu' denilen küçük kerpiç tuğlalar kullanılmış; kimi zaman da doldurma (hımış) tekniğiyle duvarları bağlayan ve hatıl adı verilen ahşaplar arasına kerpiç, taş ya da ağaç parçaları doldurularak yapılmıştır. Bununla birlikte kerpiç duvarlar, yapının içinden ve dışından toprakla sıvanmış ve kireç katkılı beyaz badana ile boyanmıştır.



Şekil 4.31. a)Adil Fırat Evi'nin ahşap kiriş ile oluşturulmuş tavan örneği, b) Cemal Pektaş Evi'nin ahşap kiriş ile oluşturulmuş tavan örneği, Yakınca, Malatya

Geleneksel Malatya evlerinde, kerpiçten sonra en çok kullanılan malzemenin ahşap olduğu görülmektedir (Özyılmaz ve Aluçlu, 2009). Duvarlar arasında ahşap hatıllar kullanılmıştır. Buna ek olarak evlerin; iç doğramaları, döşemeleri, tavanları, kiriş ve kirişlemeleri, pencereleri, kapıları, yüklükleri, merdivenleri ve sekileri ahşap malzeme kullanılarak üretilmiştir. Metal malzeme olarak ise kapı kilitlerinin yanı sıra dövme demir çiviler de dekoratif şekiller elde etmek amacıyla tercih edilmiştir. Demir malzeme ise kapılarda, pencerelerde ve özellikle kapı üzerlerinde havalandırma ve aydınlatma amacıyla bırakılan bölümlerde yer almıştır

4.2.4. Yapım Teknikleri

Geleneksel Malatya evlerinin pek çoğu, yerleşim içindeki konumlarına göre farklı yapım tekniği nitelikleriyle karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda yapım tekniği açısından en özgün örneklerin başında Malatya'nın ilçelerinden olan Arapgir, Pütürge ve Yeşilyurt'ta yer alan evler gelmektedir. Geleneksel konutlar; düz damlı, kerpiç taş ve ahşap olarak inşa edilmiş olan, genellikle 2 katlı konut yapılarıdır. Geleneksel konutların yapıldığı bölgeye göre taş veya kerpiç malzemelerden oluşan yığma tekniğiyle taşıyıcı duvarlar oluşturulmuştur. Yapıların temelleri taş malzemeden yapılmıştır. Geleneksel konutların döşeme ve tavanlarına ağaç kirişlerle geçilmiş; saçak,

cumba, dolap, taka, sedir gibi mimari öğelerde, iç ve çıkma duvarlarında, kaburga denilen taşıyıcı sistemlerinde ahşap malzemeler tercih edilmiştir. Duvarlar arasına ahşap hatıllar atılmış ve yapıların üzeri de geniş bir çatı ile örtülmüştür



Şekil 4.32. Taş, kerpiç malzemelerle ve ahşap hatıllar kullanılarak yığma sistem ile yapılmış bir ev örneği Arapgir, Malatya

Malatya geleneksel konutlarında taş temel üzerine konumlanan yapıların beden duvarları, 1-1.5 metre yüksekliğe kadar taş malzeme ile örülmüş, sonra ise kerpiç malzemeler kullanılarak yığma tekniğinde oluşturulmuştur. Yapıların beden duvarlarında 'anaç' ve 'kuzu' denilen kerpiç malzemeleri kullanılarak duvarlar, kalın bir şekilde örülmüştür. Yapıların iç mekanları ise ya 'kuzu' denilen kerpiç malzemeler kullanılarak yığma sistemle yapılmış ya da ahşap çatkı sistemi kullanılarak hımış veya bağdadi tekniğiyle yapılmıştır. Evlerdeki çıkmalar ise yapılara fazla ağırlık olmaması için ahşap çatkılı hımış veya bağdadi tekniği kullanılarak örülmüştür. Bununla birlikte kerpiç duvarlar, içten ve dıştan toprakla sıvanmış ve beyaz badana (kireç) ile boyanmıştır.



Şekil 4.33. a) Kerpiç malzemeyle yapılmış yığma sistem ev örneği, b) Ahşap karkas içine kerpiç dolgu malzemeyle yapılmış hımış yapı sistemini gösteren bir ev örneği, c) Yapıların çıkmalarında, ahşap çatkılı, kerpiç dolgu malzemesiyle doldurulmuş ve üzeri sıvanmış hımış yapı sistemini gösteren bir sokak dokusu Yakınca, Malatya

Malatya ilinde yer alan Pütürge, Arapgir, Yeşilyurt ilçelerinde bile; sosyo-kültürel ve fiziki etmenler neticesinde geleneksel konutların mekan kurguları, yapım tekniği, malzeme, kat yüksekliği gibi özellikleri çeşitlilik ve farklılık göstermektedir. Süreç içerisinde kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel konutlar; dönemin ihtiyaçları ve koşullarına ayak uyduramaması, rant, bilinçsizlik gibi nedenlerden dolayı atıl kalarak yok olmaktadır. Günümüzde Malatya'nın geleneksel dokusunu ve kimliğini yansıtan geleneksel konutların çoğunluğu, özellikle Malatya merkez bölgesinde birçok nedenden dolayı yok olmuştur ve olmaya da devam etmektedir.

5. MALATYA GELENEKSEL EVLERİNİN ÖZGÜNLÜK KAPSAMINDA ANALİZLER SONUCUNDA ELDE EDİLEN BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, çalışma alanının belirlenmesinde etkili olan sebepler vurgulanmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen bölgelerin, geleneksel doku ve mimari kimliği hakkında açıklamalar yapılmıştır. Çalışmada değerlendirmeye alınan 33 adet geleneksel konutun yapı kataloğu oluşturulmuştur. Oluşturulan yapı kataloğunda; geleneksel konutun diğer yapılarla olan ilişkisini gösteren vaziyet planının yanı sıra mekan özelliklerini ve mimari öğelerini de gösteren kat planları yer almaktadır. Yapı kataloğunda yer alan kat planları; yapı sahiplerinin sözlü anlatımları ve gözlemler neticesinde süreç içerisinde değişime uğramış, kapı, pencere, duvar, mekan gibi mimari öğeler şablonlar eşliğinde planlara işlenmiştir. Ayrıca katalogda yapıların iç mekan ve mimari cephe resimleri, yapının genel bilgileri ve yapının özgünlük değerlendirme şablonu da yer almaktadır. Çalışmada belirlenen bölgelerde geleneksel konutları temsil edecek 17 adet geleneksel konutun, genel mimari özellikleri anlatılarak değerlendirmeye alınmıştır. Çalışma kapsamında değerlendirilen geleneksel konutların; AHP ve Bulanık Mantık analiz yöntemi kullanılarak oluşturulan özgünlük değerlendirme modeli ile özgünlükleri tablolar oluşturularak ortaya konmuştur. Yapıların özgünlükleri üzerinden kıyaslamalar ve değerlendirmeler yapılmıştır.

5.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi

Kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel konutlar, bu dönüşüm ve değişimden olumsuz yönde etkilenerek kültürel sürekliliğe ayak uyduramamaktadır. Bu gibi nedenlerden dolayı geleneksel konutlar ve dokusu hızla yok olmaktadır. Zaman içerisinde konutların eskime, yıpranma, köhneleşme ve sonunda yok oluş evresine doğru gittiği bu süreçte; kullanıcıların değişen sosyo-kültürel ortam, ihtiyaçlar, örf, adet gibi kültürel değişimler bu sürecin hızlanmasına katkı sağlamaktadır. Kültürel mirasımızın önemli bir kısmını oluşturan geleneksel konutları ve dokusunu korumaya yönelik çalışmaların önemi artmaktadır. Tarihi dokusunu korumuş alanların ve yapıların ortaya koydukları mimari üslup, mekan kurguları, yapım teknikleri, mimari öğeleri, dönemin sosyo- kültürel izleri gibi etmenler bölgenin kimliğini sergilemektedir. Ahunbay, tarihi süreç içerisinde günümüze kadar ulaşmış tarihi doku, yapı veya orijinalliğini korumuş, cumba, taka, sedir, niş, ocak, dolap, pencere, kapı, tavan gibi mimari, ögelerin süreç içerisinde daha çok değerlendiğini ve bunlara karşı farkındalık oluştuğunu vurgulamıştır(Ahunbay, 2014). Tarihi kent mekanları ve geleneksel evler ve

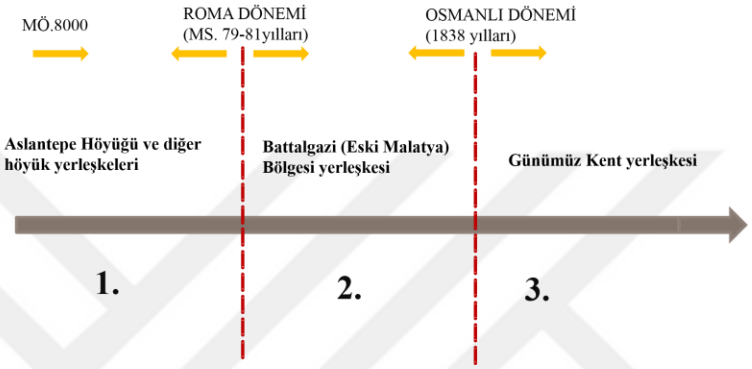
oluşturdukları dokular, kültürel mirasımızı bizlere yansıtan en önemli mimari öğelerdir. Bu değerli kültürel mirasların özgünlükleri bağlamında değerlendirmeler yaparak korunması bu mirasların canlanması yönünde olumlu etkiler oluşması amaçlanmıştır.

Malatya coğrafik ve topoğrafik özellikleri nedeniyle tarih boyunca yerleşim alanı olarak kullanılmış, bu süreçte çok zengin ve çeşitli kültürel miraslara sahip olmuştur. Malatya; hızlı kentleşme, rant, bilinçsizlik gibi nedenlerden dolayı kültürel mirasının büyük bölümünü oluşturan geleneksel dokusunu kaybetmiş ve kaybetmeye de devam etmektedir. Bu kapsamda Malatya merkez bölgesinde, geleneksel yapısını ve dokusunu ortaya koyacak çok fazla örnek kalmamıştır. Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesi; Malatya'ya sadece 15 km uzaklıkta olması ve geleneksel dokusunu ve kimliğini büyük ölçüde koruyarak, Malatya geleneksel konut kültürünü yansıtması bağlamında çalışma alanı olarak seçilmiştir. Bu bölgeler Malatya ilinin kültürel miras özelliklerini yoğun bir şekilde koruduğu ve bizlere yansıttığından dolayı tercih edilmiştir. Özellikle Yeşilyurt ve Yakınca bölgeleri, kentsel doku ve geleneksel yapıların yoğun olarak günümüze kadar gelmesi nedeniyle çalışma alanının merkezi konumundadır.

5.1.1. Malatya'nın Coğrafi, Fiziki ve Tarihi Özellikleri

İlk çağlardan itibaren Anadolu, tarihi İpek ve Baharat yollarının üzerinde olması ve coğrafi özellikleri sebebiyle sürekli yerleşim alanı olmuş ve Avrupa ile Anadolu'yu birbirine bağlayan bir köprü görevi görmüştür. Anadolu, tarih boyunca Hitit, Urartu, Frig, Helenistik, Roma, Bizans gibi birçok önemli medeniyete ev sahipliği yapmıştır (Tuncer, 2007; Bayram, 2003). Anadolu'da coğrafi ve topoğrafik özelliklerinden kaynaklı, tarih boyunca çeşitli toplumlar ve gruplar tarafından kurulan, geliştiren ve günümüze kadar ulaşan ticaret yolları oluşturulmuş ve bu yolların kesişim yerlerinde günümüz şehirlerinin altyapısı kurulmuştur. Bu kurulan şehirler o toplumların ve bölgenin sosyo-kültürel, mimari, ekonomik, ticaret gibi her türlü faaliyetlerin gerçekleştiği ve şekillendiği yerler olmuştur. Bu bağlamda Malatya bölgesi bu oluşumun ve gelişimin yaşandığı en iyi örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır (Demirbağ ve Fahrettin, 2013). Malatya yöresinde yapılan kazılar neticesinde çeşitli medeniyet ve kültürlere ait izlere rastlanmış böylece bölgenin eski çağlardan itibaren iskan edildiği ortaya çıkmıştır. Malatya'nın yerleşim bölgesi olması, M.Ö. 8000'li yıllara kadar dayanmaktadır. Bölge Türk hakimiyetine kadar Hitit, Urartu, Asur, Roma, Emevi, Abbasi ve Bizans devletlerinin egemenliğinde kalmıştır. Tarih boyunca

jeopolitik konumu ve önemi nedeniyle sürekli cazibesini korumuş ve bunun sonucunda Malatya bölgesi için birçok çekişmeler ve savaşlar yaşanmıştır (Keçiş, 2013; Metin, 2013a). Malatya bölgesi ilk defa yerleşik hayata Neolitik Dönemle geçmeye başlamış ve süreç içerisinde insanların ve yerleşim alanlarının sayısı artışa geçmiştir. İnsanlar süreç içerisinde değişen koşul ve şartlara göre yerleşim alanlarını değiştirmek zorunda kalmıştır.[26] Malatya yerleşkesinde tarih boyunca çeşitli nedenlerden dolayı iskan yerleri değişmiştir. Malatya bölgesi kent yerleşkesi kronolojik olarak üç farklı bölgede yerleşim göstermiştir (Malatya Valiliği, 2014).



Şekil 5.1. Malatya bölgesinin tarih boyunca kronolojik yerleşim alanlarını göstermektedir (Malatya Valiliği, 2014)

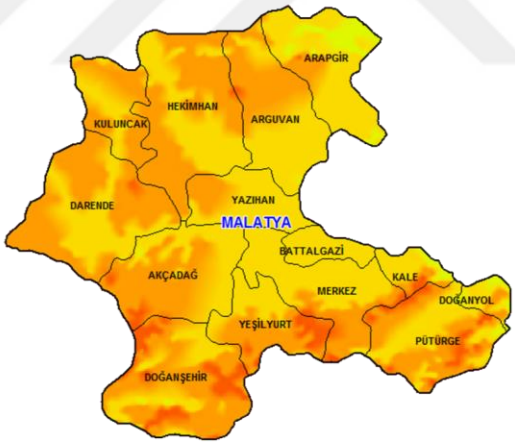
Malatya'da farklı ve çeşitli kültürlere sahip insanların yaşadığı bölge, Türklerin Malatya'ya yerleşmeye başlamasıyla birlikte değişime ve dönüşüme uğramıştır. Bu bölge Anadolu Selçuklu Dönemiyle birlikte kültürel, sosyal, dini ve mimari yönden Müslüman Türk toplumunun özelliklerine göre şekillenmeye başlamıştır. Yaşanan bu değişim ve dönüşümde, İslam inancı ve Orta Asya(Türkistan) kültürünün etkisi önemli bir rol oynamıştır (Metin, 2013b; Yapıcı, 2014). Malatya bölgesi, Doğu Anadolu'nun güney batısında yer almaktadır. Doğusunda Elazığ, batısında Kahramanmaraş, güneyinde Adıyaman, kuzeyinde Sivas ve kuzeydoğusunda ise Erzincan illeriyle çevrelenmiştir. Güneyinde Beydağlarıyla kaplanan şehir Keban ve Karakaya barajları gibi önemli su kaynaklarına sahiptir. Karasal iklimin hakim olduğu bölgenin bitki örtüsü makidir.

[26] Malatya bölgesindeki yerleşim alanlarının süreç içerisindeki dönemleri Prehistorik Donemin Neolitik, Kalkolitik, Tunç Cağı ile tarihi dönemlerin Hitit, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerine ayrılarak incelenmiştir. Bu dönemlere detaylı bir şekilde bakmak için (Elibüyük, 2013).



Şekil 5.2. Malatya ilinin Türkiye'deki konumunu gösteren harita (Elibüyük, 2013)

Malatya'ya bağlı 13 tane ilçe bulunmaktadır. Bunlar Akçadağ, Arapgir, Arguvan, Battalgazi, Darende, Doğanşehir, Doğanyol, Hekimhan, Kale, Kuluncak, Pütürge, Yazıhan ve Yeşilyurt'tur. Çalışma alanı kapsamında Malatya merkez ve merkez ilçesi olan; Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesi bu bağlamda önemli bir konuma sahiptir.



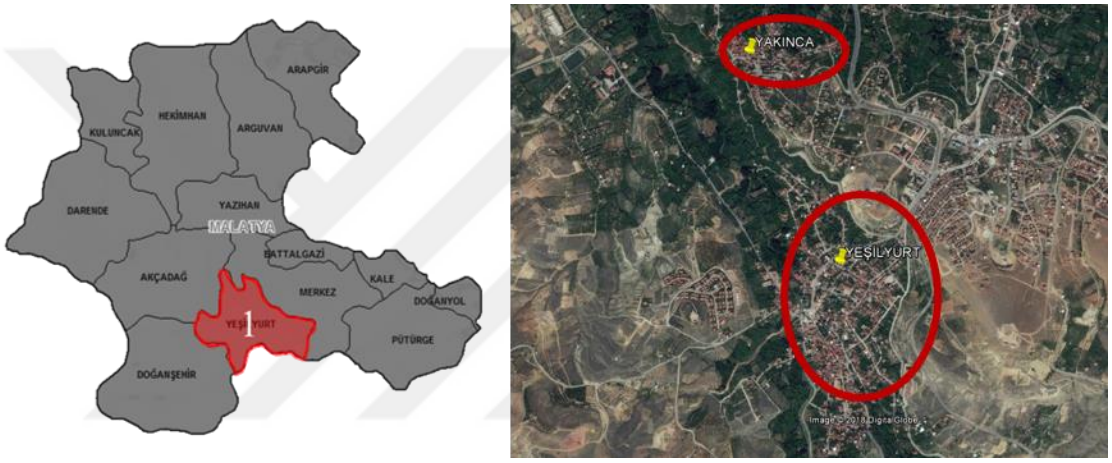
Şekil 5.3. Malatya'nın ilçelerini gösteren harita, web adresi: http://www. enerjiatlasi.com/gunes-enerjisi-haritasi/malatya (ziyaret tarihi, 19 temmuz 2020)

Malatya; ekonomik, coğrafik, kültürel miras değerleri gibi birçok yönden önemli bir konuma sahiptir (Karabacak, 2013). Fakat süreç içerisinde özellikle kültürel mirasımızın önemli bir kısmını oluşturan geleneksel dokusunu ve özelliklerini kaybetmeye başlamıştır.

5.2. Yeşilyurt ve Yakınca Evleri

Çalışma kapsamında belirlenen geleneksel konutlar tek tek incelemeden önce çalışma alanı Yeşilyurt-Yakınca ve Malatya merkez evleri olarak iki bölüme ayrılmıştır.

Bu kapsamda belirlenen bölgeler ve geleneksel evler hakkında genel bilgilere yer verilmiş ve evlerin genel değerlendirilmesi yapılmıştır. Yakınca bölgesi, Yeşilyurt ilçesinin bir mahallesi durumundadır. Bu nedenle bu alanların bir başlık altında Yeşilyurt evlerinin içinde değerlendirilmesi yapılmıştır. Yeşilyurt ilçesinin yerleşke tarihinin M.S. 395-697 yılları arasında Bizans Dönemine dayandığı düşünülmektedir. Türklerin bu alana yerleşmesi ise 1378-1399 yıllarında Dulkadiroğlu Beyliği Döneminde başlamıştır (Temiz, 1990; Temiz ve Külahçı, 1993). Malatya merkezine 15 km uzaklıkta bulanan Yeşilyurt ilçesinin 1957 yılına kadar adı 'Çırmıktı' olarak geçmektedir. Bölgenin coğrafi yapısı Beyler Deresi vadisi boyunca 3km' lik alana konumlanmıştır (Malatya valiliği, 2004).



Şekil 5.4. Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesi yerleşkelerinin konumlarını göstermektedir.

Yeşilyurt ve Yakınca evleri, sokak dokusu bağlamında günümüze kadar özgünlüğünü ve dokusunu genel anlamda koruduğundan, kültürel mirasını en iyi şekilde yansıtan örnekler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu geleneksel evlerin yapılış tarihleri XIX. yy ortaları ile XX. yy'ın ilk çeyreğine tarihlendirilmektedir (Temiz, 1990; Külahçı ve Temiz, 1993).

Geleneksel konutların mekan kurgusuna bakıldığında, Yeşilyurt ve Yakınca evleri genel olarak iki katlı olarak inşa edilmiştir. Bazı örneklerde cihannüma olarak nitelendirilen 2. katlara sahip evler de bulunmaktadır. Yapıların zemin katı, ahır, depo gibi işlevler için kullanılırken, esas yaşama alanları üst katlar olarak tercih edilmiştir. Genel olarak Yeşilyurt ve Yakınca evleri; bitişik nizam, kapıları direkt sokaklara açılan, çift kanatlı kapılardan eyvanla giriş yapılan ve bu eyvanların ucu bahçeye veya avluya açılan bir yerleşim kurgusuna sahiptir. Müstakil konumdaki evler ise çoğunlukla direkt yapılar sokağa açılacak şekilde konumlanmış, bahçe bölümleri arkada veya yanda

yapılmıştır. Genellikle evlerin bir cephesi sokakla ilişkilidir. Ayrıca bahçeye veya avluya açılan ayrı bir giriş kapısı da yerleştirilmiştir. Bahçe ve avlu duvarları, kalın ve yüksek tutularak mahremiyet ön plana çıkartılmıştır. Geleneksel konutlarda, cepheler, cumbalar, gantamarlı kemerli pencere ve kapılar gibi mimari öğelerle cepheye zenginlik katılmıştır. Geleneksel konutlarda yapıların yerleşim konumuna göre çıkmalar, oda boyu çıkma ve gönye çıkma olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıların zengin kat pencereleri olabildiğince küçük tutulmuş, üst kat pencereleri ise sokağa hakim olacak şekilde büyük ve orantılı bir şekilde tasarlanmıştır. Yapıların avlularında günlük yaşantılarını devam ettirecek ve ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde; tandır, kiler, ahır, samanlık, tuvalet gibi mimari öğeler ve yapılar bulunmaktadır.



Şekil 5.5. Yakınca 'da bulunan evlerin sokağa bakan cephelerini formunu ve yapı elamanlarını göstermektedir.

Yeşilyurt ve Yakınca evlerinde iç sofa, dış sofa ve iç sofa ile dış sofanın beraber kullanıldığı plan tipleri sıklıkla kullanılmaktadır. Yeşilyurt ve Yakınca evlerinde genel olarak iç ve dış sofanın birlikte kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Dış sofanın oluşturduğu yarı açık alan, balkon ve merdivenlerle üst katta ya da zemin kata geçiş sağlanmasının yanında, insanların yaşantılarını belli zamanlarda buralarda geçirdikleri alanlara da dönüşmektedir. Genellikle bu alanlarda ocak, tandır, niş gibi mimari öğeler sıklıkla bulunmaktadır. Bu ev tiplerinde iç sofa ile dış sofa arasında bir kapı ile bağlantı sağlanmış olan evler, dış sofalı ve iç sofalı plan tipi şemasına sahiptir. Odalarda o dönemin ihtiyaçları ve isteklerine göre; ocak, niş, dolap, raflar, sedir gibi mimari öğeler

sıklıkla kullanılmıştır. Yapıda kullanılan helalar avlulu ve bahçeli alanlarda, ya bir köşede konumlanmış ya da zemin katta planlanmıştır. Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesi, geleneksel konut ve dokusunu iyi derece korumuş nadir bölgelerdendir. Dönemin coğrafi ve kültürel ortamına göre sokaklar, organik ve dar bir şekilde oluşturulmuş ve bazı bölgelerde çıkmaz sokaklarla da tamamlanmıştır. Bölgedeki birçok ev bitişik nizam olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu bitişik nizam evlerde ise çoğunlukla akrabalar beraber ve uyum içerisinde yaşamışlardır. Bazı evlerde sokağa açılan bir kapı olmasına rağmen, içerde evlerin eyvan veya balkonlarındaki merdivenlerle ulaşım sağlayarak iki aileye hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır.



Şekil 5.6. Soldan başlayarak Hacı Eraslan, Mehmet Yılmaz, Mustafa Yılmaz evlerinin bitişik nizam olarak yapılmış üst kat plan şemasında iç sofa, dış sofa mekan kurgusu ve bahçe ve sokak cephe hareketlerini göstermektedir.

Yapıların malzeme ve yapım tekniğine bakıldığında, geleneksel evlerin yapı malzemesi genel olarak taş, kerpiç ve ahşaptan oluşmaktadır. Zemin katlarının belli bölümüne kadar taş malzemeyle örülen yapılar temel üzerine kerpiç malzemeyle oluşturulmuştur. Genellikle dış duvarlar kalın ve kerpiç malzemeyle örülmüşken, iç duvarlar daha ince ahşap taşıyıcı ve sıva şeklinde bağdadi veya kerpiç dolgu şeklinde hımış tekniğiyle yapılmıştır. Geleneksel yapılarda; tavan, döşeme, cumba gibi çıkmalar, kiriş ve kirişlemeler, doğrama, çatı strüktürü ve iç duvar taşıyıcısı, ahşap malzemelerle yapılmıştır. Anadolu'nun her bölgesinde iklim, topoğrafya ya da bölgeye özgü malzemelerden kaynaklı nedenlerle geleneksel konutların yapı malzemeleri çeşitlenmektedir. Bu bağlamda Yeşilyurt ve Yakınca evlerine bakıldığında; taş, kerpiç ve bazı bölümlerde ahşap malzemelerin kullanıldığı görülmektedir.



Şekil 5.7. Cemal Pektaş Evi'nin mimari cephe malzemelerini gösteren bir örnek Yakınca, Malatya

Yeşilyurt ve Yakınca geleneksel konutlarının önemli bir mimari öğesi olan sofalar; dinlenme, yatma gibi yaşama alanlarının yanı sıra diğer mekanlara geçiş bölgesi olarak kullanılmaktadır. Genel olarak yapılarda dış sofa alanları; yarı açık bir yaşama alanı şeklinde kurgulanmış, avlu ve bahçeler ile hem görsel hem de fiziksel bağlantı yaşatılmaya çalışmıştır. Yeşilyurt ve Yakınca evleri, tarihi ve kültürel mirasımızı günümüze kadar sokak ve doku ölçeğinde en iyi şekilde yansıtması bağlamında Malatya özelinde önemli bir konuma sahiptir. Yeşilyurt ve Yakınca evlerinde, mimari cephe ve iç mekanda süslemeler görülmektedir. İç mekanlarda tavan, dolap, ocak, raflar gibi mimari öğelerde geometrik ve bitkisel desenler kullanılmıştır. Dış cephelerde taş üzerine geometrik motif oymalar, köşelerde mukarnas oluşumu desenler, pencerelerde ise gantamarlı forma sahip silmeler, saçaklarda ahşap işçilik detaylı bir şekilde görülmektedir (Aytaç, 2015). Geleneksel konutlarda iç mekan ile dış cephenin ilişkisi cepheye yansımıştır. Bu ilişki odalardan başlayarak sofaya, avluya, bahçeye, sokağa ve alana kadar devam etmektedir (Bektaş, 1978). Yeşilyurt ve Yakınca evleri değişik biçimlenişlere ve formlara sahiptir. Bu cephe biçimlenişini çıkma, köşk, saçak, kapı pencere gibi mimari öğelerle de zenginleştirmektedir. Bu evler, ilk yapıldığı dönemde düz dam iken süreç içerisinde ahşap strüktürlü marsilya kiremit malzemelerden oluşan çatılarla kapatılmıştır.

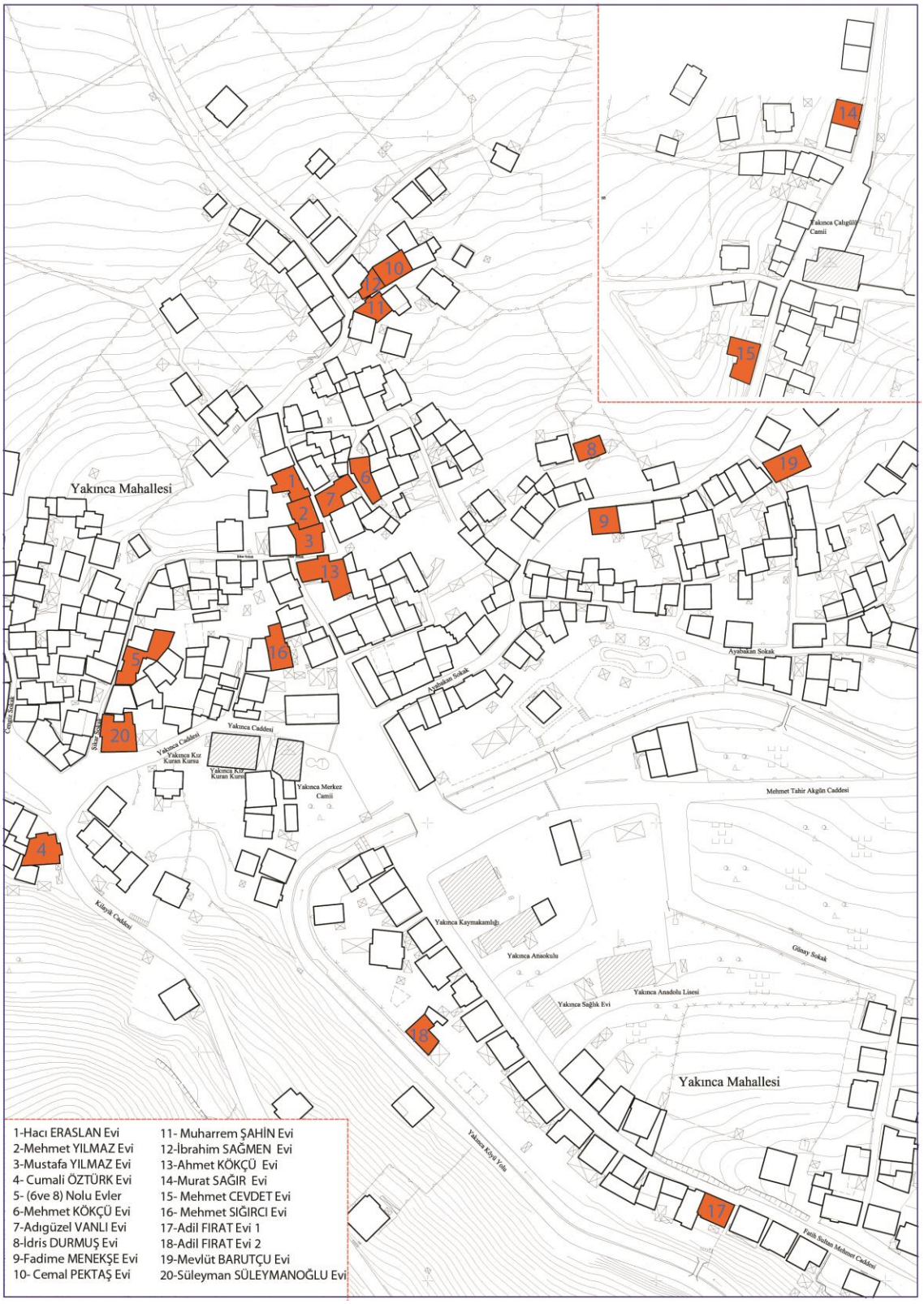


Şekil 5.8. Sokağa bakan evlerin cephe hareketlerini gösteren bir örnek, Yakınca, Malatya

Bu bağlamda çalışma alanı olarak seçilen Malatya; geleneksel evlerinin ve dokusunun oluşturdukları kültürel ve tarihi mirasın günümüze kadar büyük oranda korunarak gelmesi, Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesindeki evler ve dokusu konusunda daha önceden neredeyse hiçbir çalışma olmaması ve Malatya kent yerleşkesinin, Yeşilyurt ilçesinin tarihi doku sınırına kadar gelmesi nedeniyle çok önemli bir konuma sahiptir.

5.2.1. Yakınca Mahallesi Evlerinin Genel Özellikleri ve Teknik Değerlendirilmesi

Yakınca Mahallesindeki geleneksel evler ve doku büyük ölçüde günümüze kadar korunarak gelebilmiştir. Çalışma alanındaki geleneksel konutlar; daha önceden sokak sağlıklaştırması, restorasyon gibi bir koruma yaklaşımına maruz kalmaması, yapıların bazılarının atıl kalsa da özgün işlevlerini sürdürmesi nedeniyle çalışma alanın ana bölümünü oluşturmaktadır. Bu kapsamda; çalışma alanındaki evleri seçerken; dış sofa, iç sofa, sofasız, orta sofa ve iç sofa ile dış sofanın beraber kullanıldığı bütün plan tipolojileri ve mekan kurgularına sahip; köşede, müstakil, bitişik nizam gibi evlerin konumlanmalarına, cephe özelliklerine, sokak-giriş-avlu kurgusu gibi geleneksel konutların bütün özelliklerini kapsayacak şekilde yirmi adet konutun mekânsal tipolojileri çıkartılarak, yapı kataloğu oluşturulmuştur (EK10, EK11, EK12, EK13, EK14, EK15, EK16, EK17, EK18, EK19, EK20, EK21, EK22, EK23, EK24, EK25, EK26, EK27, EK28, EK,29).



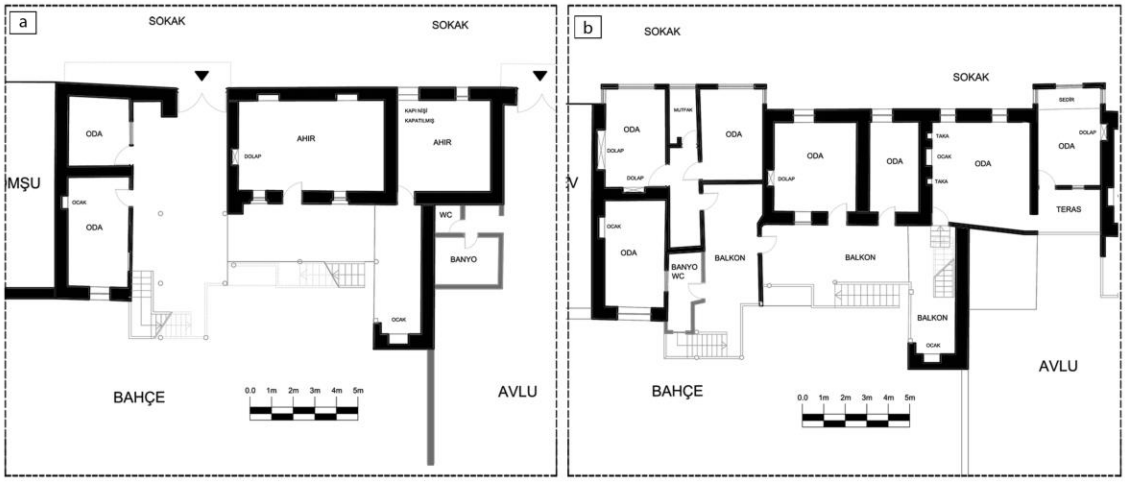
Şekil 5.9. Yakınca Mahallesinde mekânsal rölövesi alınarak kataloğu oluşturulan ve değerlendirilmesi yapılan evleri gösteren vaziyet planı, evlerin rölövelerinin alınma önceliğine göre sıralanmıştır.

Çalışma alanında yapıların özgünlük değerlerini kıyaslarken yukarıda belirtilen; mekan, plan, cephe, konumlanma, sokak-giriş- avlu ilişkilerinin çeşitliliğini temsil

edecek oranda dokuz adet konutun özgünlükleri değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında belirlenen bu dokuz adet konutun, mimari cephe ve iç mekan değerlendirme formu eşliğinde konunun uzmanları (mimar, sanat tarihçisi, kudep temsilcileri) ile birlikte alanda değerlendirme yapılmıştır (EK9). Böylece, geleneksel konutların özgünlüğünün uzmanlar eşliğinde yerinde değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım Yeşilyurt ve Malatya evleri için de yapılmıştır.

5.2.1.1. Hacı Eraslan Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Hacı Eraslan Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK10).



Şekil 5.10. Hacı Eraslan Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, depo, ahır gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının üst katında ise iki aileye hizmet verecek şekilde mekanlar kurgulanmış ve odalarda da dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı iç sofa ve dış sofanın beraber kullanıldığı bir mekan organizasyonuna sahiptir. Dış sofalar arasında bir kapı ile bağlantı sağlanarak iki aileye hizmet verecek şekilde kurgulanmıştır. Sokaktan tek girişi bulunmasına karşın, iç mekanda iki aileye hizmet

verecek şekilde kurgulanan yapı, Yakınca evlerinde sıklıkla rastlanmaktadır. Yapıya giriş, sokaktan ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanmış, eyvana açılan zemin kat girişinden arka bahçeye ve dış sofa merdivenlerine bir bağlantı sağlanmıştır. Bitişik nizam inşa edilen yapının sokağa bakan cephesinde bir tanesi bir oda boyu diğeri ise üç oda boyu olmak üzere iki adet konsol çıkma bulunmaktadır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, çıkma ve iç duvarları kerpiç ve ahşap malzemelerden oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı, koruma bağlamında herhangi bir müdahale veya yaklaşım geçirmemiştir.



Şekil 5.11. Hacı Eraslan Evi'nin ön cephe görünüşü Yakınca, Malatya

Hacı Eraslan Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK10) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken; iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğeleri ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel, genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.1. Hacı Eraslan Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Hacı Eraslan Evi - 01 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	90	85	90	95	95	90
Form- Biçim Özgünlüğü	95	95	95	80	95	90	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	95	90	60	95	95	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	90	95	95	95	97	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	97	95	95	95	97	95
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	90	90	90	95	95	90
Form- Biçim Özgünlüğü	95	95	90	85	95	95	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	95	90	75	95	95	95
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	97	95	90	97	97	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	95	95	97	97	97	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	95	95	97	95	97	97
Hacı Eraslan Evi -01 Nolu Ev Üst Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	90	90	90	95	85	85
Form- Biçim Özgünlüğü	95	95	90	85	95	90	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	95	95	65	95	85	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	90	95	97	95	97	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	97	95	97	95	95	95
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	90	90	90	90	95	90	90
Form- Biçim Özgünlüğü	95	95	85	90	95	95	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	95	90	85	95	90	95
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	97	95	80	97	97	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	95	95	97	97	97	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	95	95	97	95	95	97

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.2. Hacı Eraslan Evi'nin özgünlük değerlendirme modelinde ki özgünlük değerleri

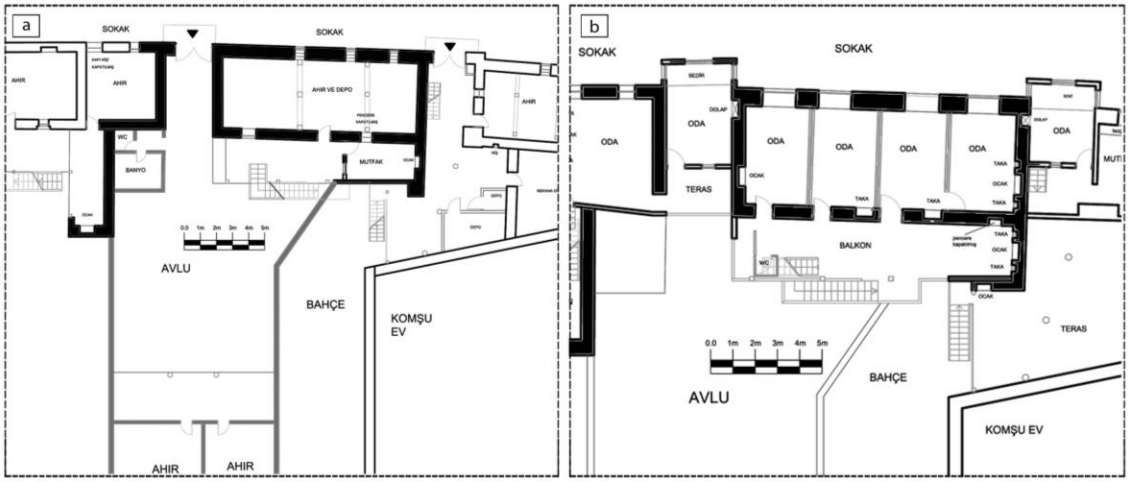
Hacı Eraslan Evi'nin(01 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	84.2	82.5	81.2	75.9	82.5	82.4	82.5	81.6
	Üst kat	84.2	82.5	81.2	79.2	82.5	79.2	82.5	81.6
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	84.9	84.8	82.9	80.1	84.9	84.9	84.8	83.9
	Üst kat	84.8	84.8	82.9	82.9	84.9	82.9	84.8	84

Hacı Eraslan Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında; yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Hacı Eraslan Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve çok iyi derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının üst katında dış sofa alanına eklenen muhdes banyo yapısı dışında, dış

cephesinde herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini büyük ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır. Yapının mekan kurgusu, mimari öğeleri, malzeme özellikleri, cephe ve süsleme özellikleri bakımından eşsiz bir konuma sahiptir.

5.2.1.2. Mehmet Yılmaz Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Mehmet Yılmaz Evi'nin değerlendirilmesi için, yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında; dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK10)



Şekil 5.12. Mehmet Yılmaz Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, depo, ahır gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının zemin ve üst katında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı, dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Dış sofaya avludan ahşap merdiven ile bağlantı sağlanmış, ailenin zamanlarının belli bir kısmını bu alanda geçirebilmesi için niş, taka, ocak gibi mimari öğeler kullanılmıştır. Yapıya giriş, sokaktan ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanmış, eyvana açılan zemin kat girişinden arka avluya ve dış sofa merdivene bir bağlantı sağlanmıştır. Bitişik nizam inşa edilen yapının

sokağa bakan cephesinde çıkma bulunmamaktadır. Yapı pencere ve kapı gibi mimari öğelerle zenginleştirilmiştir. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemeler den oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmaktadır. Yapı koruma bağlamında herhangi bir müdahale veya yaklaşım geçirmemiştir.



Şekil 5.13. Mehmet Yılmaz Evi'nin ön cephe görünüşü

Mehmet Yılmaz Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK11) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken; iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel, genel bir değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.3. Mehmet Yılmaz Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Mehmet Yılmaz Evi .- .02 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	90	61	75	70	95	90	80
Form- Biçim Ozgünlüğü	90	75	85	75	90	80	70
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	90	80	85	80	90	80	85
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	97	80	90	97	95	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	97	85	85	97	95	90	90
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	80	80	70	80	90	90	70
Form- Biçim Ozgünlüğü	95	80	80	83	90	80	70
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	80	85	75	75	90	70	85
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	90	70	90	90	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	80	90	97	95	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	90	85	80	97	95	97	90
Mehmet Yılmaz -02 Nolu Ev Üst Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D80**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	90	61	80	80	90	70	80
Form- Biçim Özgünlüğü	90	75	80	80	90	70	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	90	65	85	85	90	70	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	80	90	97	95	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	85	80	97	95	90	90
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	70	70	75	85	85	70	70
Form- Biçim Özgünlüğü	75	80	70	87	85	80	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	75	70	80	85	70	85
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	90	75	85	90	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	80	90	97	95	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	90	85	80	97	95	97	90

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.4. Mehmet Yılmaz Evi'nin özgünlük değerlendirme modelinde ki özgünlük değerleri

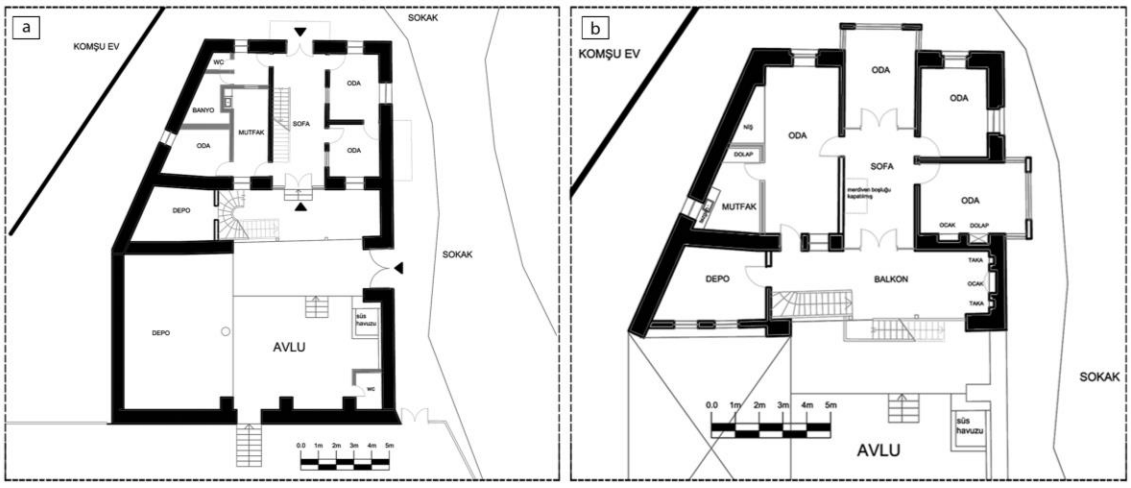
Mehmet Yılmaz Evi'nin(02 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort.**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	81.1	74.6	79.4	74.4	81.2	76	76.3	77.5
	Üst kat	81.1	69.6	76.3	76.1	81.2	72.5	76.3	76.1
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	75.6	75.8	72.6	75	82.9	75.3	70.7	75.4
	Üst kat	73.3	72.6	70.2	80.5	80.3	69.2	70.7	73.8

Mehmet Yılmaz Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında; yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Mehmet Yılmaz Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin kat avlusuna ve dış sofa alanına eklenen muhdes wc, banyo ve ahır mekanları ile

üst katındaki odaları bölen duvarların dönemin özgün malzemeleriyle tekrardan değiştirilmesi gibi değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz etkilemiştir. Yapının mimari cephesine herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevinin sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.1.3. Cumali Öztürk Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Cumali Öztürk Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK13).



Şekil 5.14. Cumali Öztürk Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, mutfak, depo, ahır gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının avlu bölümün bir köşesine sonradan wc eklenmiş, zemin katında mutfak olarak kullanılan mekanlar ise değişime uğramıştır. Yapının üst katında ise dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı iç ve dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Dış sofaya avludan ahşap merdiven ile bağlantı sağlanmış, iç sofa alanına ise zemin kattan ahşap merdiven ile bir bağlantı sağlanmasına karşın, günümüzde kullanılmamaktadır. Yapıya, ön cepheden ahşap çift kanatlı kapıdan ve

avludan olmak üzere iki giriş tasarlanmıştır. Ön cephedeki kapı ile eyvana açılan giriş, zemin arka avluya ve dış sofa merdivene bir bağlantı sağlamaktadır. Yapının arka bölümünde yüksek duvarlarla çevrili bir avlu ve avludan bir kapı ile bağlantı sağlanan, eğimli kotlardan oluşan bahçesi bulunmaktadır Müstakil ve köşede konumlandırılan yapının sokağa bakan cephelerinde, iki adet ön ve sol yan cephelerinde oda boyu konsol çıkma bulunmaktadır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, çıkma ve iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemeler den oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı süreç içerisinde tescillenmiştir.



Şekil 5.15. Cumali Öztürk Evi'nden bir görünüş

Cumali Öztürk Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK13) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken; iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel, genel bir değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.5. Cumali Öztürk Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Cumali Öztürk Evi.- .04 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	85	80	65	85	70	95
Form- Biçim Ozgünlüğü	95	80	85	90	90	90	90
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	95	85	85	95	85	70	95
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	97	90	90	97	90	90	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	95	95	90	97	90	90	97
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	90	85	70	90	80	90	90
Form- Biçim Ozgünlüğü	75	80	70	95	85	90	90
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	95	85	75	95	85	90	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	85	80	95	90	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	90	90	97	95	90	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	90	90	97	97	90	97
Cumali Öztürk Evi-04 Nolu Ev Üst Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D80**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	85	85	80	75	90	90	97
Form- Biçim Özgünlüğü	95	90	85	95	90	90	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	85	85	95	85	90	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	90	90	97	90	90	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	90	90	97	90	90	97
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	90	85	80	80	85	90	95
Form- Biçim Özgünlüğü	100	90	75	90	85	90	97
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	90	80	95	90	85	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	90	80	95	90	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	90	90	97	95	90	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	90	90	97	97	90	97

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.6. Cumali Öztürk Evi'nin özgünlük değerlendirme modelinde ki özgünlük değerleri

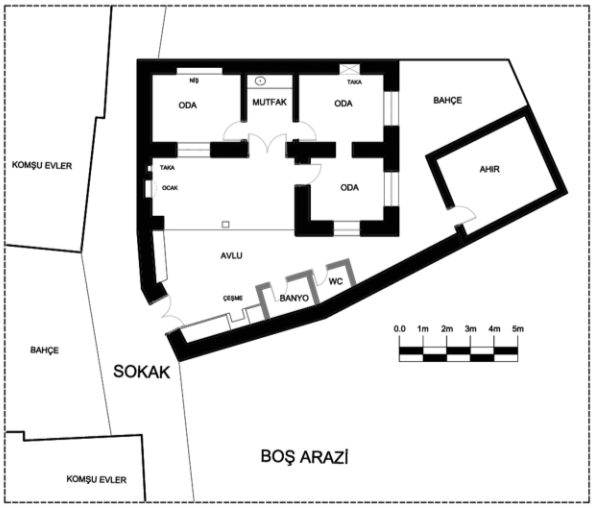
Cumali Öztürk Evi'nin(04 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	82.4	79.5	79.4	79.2	81	72.8	82.4	79.5
	Üst kat	82.5	79.4	79.4	80.9	81.2	81.2	82.4	81
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	82.5	80.6	70.2	84.8	80.5	83	82.9	80.6
	Üst kat	84.4	83.1	75	82.9	80.5	83	84.4	81.9

Cumali Öztürk Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında; yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Cumali Öztürk Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin katının bir odasına; mutfak, wc, banyo mekanları günümüz malzemeleri

kullanılarak oluşturulmuştur. Yapının üst katının bir odasına ise süreç içerisinde duvarlar eklenerek mutfak alanı oluşturulmuştur. Bu tarz muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz etkilemiştir. Yapının mimari cephesinde herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevinin sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.1.4. İdris Durmuş Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında İdris Durmuş Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin kat planlarının rölövesi alınarak kat planı oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planında dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari alanlar dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planı, iç mekan ve mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK17).



Şekil5.16. İdris Durmuş Evi'nin kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı tek kattan oluşmaktadır. Yapının avlu bölümün bir köşesine sonradan wc, banyo ve ahır eklenmiştir. Yapının mekanlarında ve dış sofa alanlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak gibi mimari öğeler kullanılmıştır. Yapı dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Yapıya ahşap çift kanatlı kapı ile girilen avludan yapılmaktadır. Yapının ön ve yan bölümünden yüksek duvarlarla çevrili bir avlu bulunmaktadır. Yapı müstakil ve köşede olacak şekilde konumlandırılmıştır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının beden

duvarları, kerpiç yığma sitemle örülmüştür. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmaktadır. Yapı koruma bağlamında herhangi bir müdahale veya yaklaşım geçirmemiştir.



Şekil 5.17. İdris Durmuş Evi'nden bir görünüş

İdris Durmuş Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde oluşturulan yapı kataloğu (EK17) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve dış cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğeleri bütününü kapsayacak şekilde genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.7. İdris Durmuş Evi'nin zemin kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir.

İdris Durmuş Evi.- .08 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	85	70	85	80	70	80	80
Form- Biçim Özgünlüğü	85	75	85	80	75	80	85
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	90	75	85	60	75	80	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	70	85	85	97	80	90	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	75	80	90	97	90	97	85
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	85	85	83	75	70	85
Form- Biçim Özgünlüğü	80	80	90	80	75	80	85
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	85	90	80	85	70	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	90	70	90	97	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	90	95	85	97	90	90	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	95	90	97	95	97	85

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

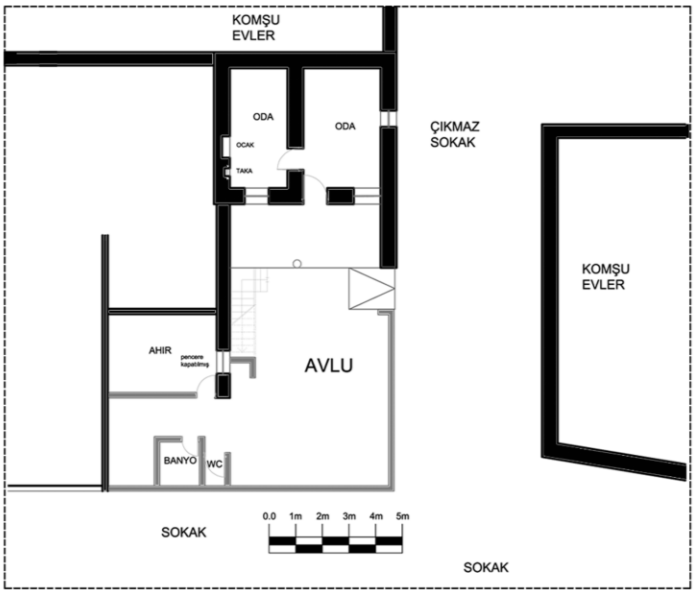
Çizelge 5.8. İdris Durmuş Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

İdris Durmuş Evi'nin(08 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		Uzman A	Uzman B	Uzman C	Uzman D	Uzman E	Uzman F	Uzman G	Ort
Mimari cephe özgünlük değerleri	Zemin kat	79.3	74.4	79.5	75.8	74.4	76.3	76.3	76.7
İç mekan özgünlük değerleri	Zemin kat	75.8	80.3	83	75.8	72.6	73.1	80.6	77.31

İdris Durmuş Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, İdris Durmuş Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının avlusunda wc, banyo mekanları günümüz malzemeleri kullanılarak oluşturulmuştur. Bu tarz muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz etkilemiştir. Yapının dış cephesinde herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.1.5. İbrahim Sağmen Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında İbrahim Sağmen Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin kat planlarının rölövesi alınarak kat planı oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planında; dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış, dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planı, iç mekan ve mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK21).



Şekil 5.18. İbrahim Sağmen Evi'nin kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı tek kattan oluşmaktadır. Yapının avlu bölümünün bir köşesine sonradan yeni bir ev, wc, banyo ve ahır eklenmiştir. Yapının mekanlarında dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak gibi mimari öğeler kullanılmıştır. Yapı dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Yapıya ahşap çift kanatlı kapı ile girilen avludan yapılmaktadır. Yapının ön ve yan bölümünde yüksek duvarlarla çevrili bir avlu bulunmaktadır. Yapı müstakil ve köşede olacak şekilde konumlandırılmıştır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüştür. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı koruma bağlamında herhangi bir müdahale veya yaklaşım geçirmemiştir.



Şekil 5.19. İbrahim Sağmen Evi'nden bir görünüş

İbrahim Sağmen Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK21) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve dış cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken; iç mekan ve dış cephedeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.9. İbrahim Sağmen Evi'nin zemin kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir.

İbrahim Sağmen Evi- 12 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	75	85	80	65	70		
Form- Biçim Özgünlüğü	65	90	90	70	70		
Yapım Tekniği- Işçilik Özgünlüğü	65	90	90	60	75		
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	60	90	75	66	75		
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	85	85	66	85		
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	70	90	90	60	80		
Form- Biçim Özgünlüğü	65	85	90	60	80		
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	70	85	90	60	80		
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	75	90	90	40	85		
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	65	90	75	40	85		
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	65	90	85	40	90		

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.10. İbrahim Sağmen Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

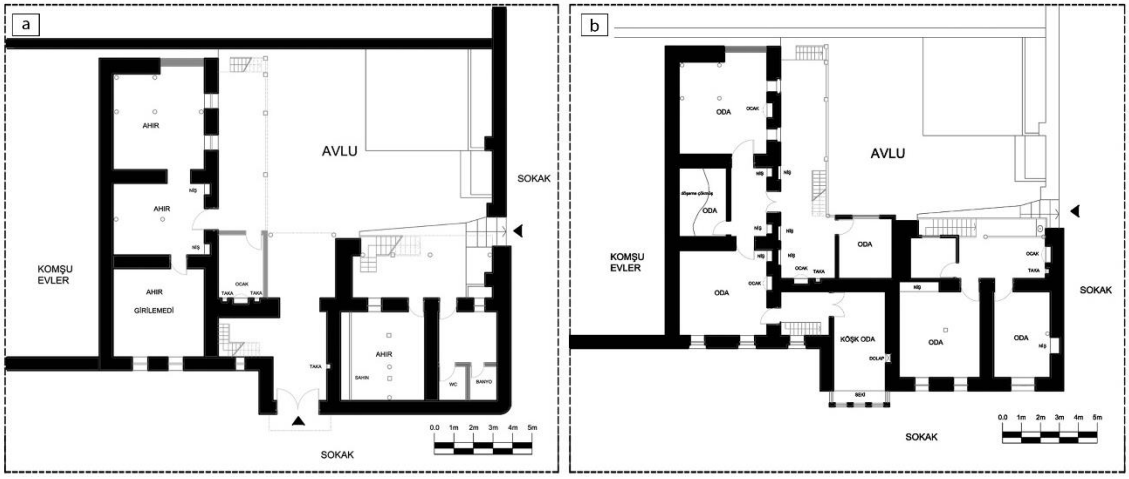
İbrahim Sağmen Evi'nin(12 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya							
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Ort.**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	69.7	81.3	81.3	70	73	75.06
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	69.4	80.5	82.9	67.4	75.8	75.2

İbrahim Sağmen Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, İdris Durmuş Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüğünü korusa da; diğer değerlendirme yapılan yapılara oranla daha düşük

özgünlüğünü koruduğu, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının avlusuna sonradan yapılan yeni yapı, depo, wc, banyo mekanları günümüz malzemeleri kullanılarak oluşturulmuştur. Bu tarz muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz etkilemiştir. Yapının mimari cephesinde herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi sayılacak oranda koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.1.6. Ahmet Kökçü Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Ahmet Kökçü Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK22).



Şekil 5.20. Ahmet Kökçü Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, depo, ahır gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının üst katında ise iki aileye hizmet verecek şekilde mekanlar kurgulanmış ve odalar dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre; dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı, iç sofa ve dış sofanın beraber kullanıldığı bir mekan organizasyonuna sahiptir. Dış sofalar avludan merdivenle bağlantı sağlanarak, iki aileye hizmet verecek şekilde kurgulanmıştır.

Sokaktan tek girişi bulunmasına karşın, iç mekanda iki aileye hizmet verecek şekilde kurgulanan yapılara, Yakınca evlerinde sıklıkla karşılaşılmaktadır. Yapının ahşap çift kanatlı kapı ile ön cepheden girilen ve yan tarafındaki avludan olmak üzere iki girişi bulunmaktadır. Yapının yüksek duvarla çevrili avlusunda kullanıcıların zamanlarının bir bölümünü geçirmesi için ocak, taka niş, çeşme gibi mimari öğeler bulunmaktadır. Yapının ön cephesindeki eyvana açılan zemin kat girişinden eyvandan merdiven ile üst kata, arka avluya ve dış sofa merdivenlerine bir bağlantı sağlanmıştır. Bitişik nizam ve köşede inşa edilen yapının, sokağa bakan ön cephesinde ve eyvanın üstünde yer alacak şekilde oda boyu konsol çıkma bulunmaktadır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, çıkma ve iç duvarları kerpiç ve ahşap malzemelerden hımış tekniğiyle yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı koruma bağlamında herhangi bir müdahale veya yaklaşım geçirmemiştir.



Şekil 5.21. Ahmet Kökçü Evi'nden bir görünüş

Ahmet Kökçü Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK22) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve

malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel, genel bir değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.11. Ahmet Kökçü Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir.

Ahmet Kökçü Evi- 13 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	90	98	97	90	90	95
Form- Biçim Özgünlüğü	95	85	95	95	95	95	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	90	95	95	90	95	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	95	90	95	97	90	97	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	95	98	97	95	97	97
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	80	95	95	90	95	95
Form- Biçim Özgünlüğü	95	90	98	90	85	90	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	90	90	95	97	90	90	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	85	95	90	90	97	97
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	95	95	97	95	97	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	95	98	97	95	97	97
Ahmet Kökçü Evi- 13 Nolu Ev Üst Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	90	95	97	90	95	95
Form- Biçim Özgünlüğü	95	90	95	95	95	95	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	95	90	95	95	95	95	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	95	90	95	97	95	97	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	95	95	97	95	97	97
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	85	95	95	90	95	95
Form- Biçim Özgünlüğü	95	90	95	90	90	90	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	90	90	95	97	90	90	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	95	95	95	85	95	97	97
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	95	95	97	95	97	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	95	95	95	97	95	97	97

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.12. Ahmet Kökçü Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

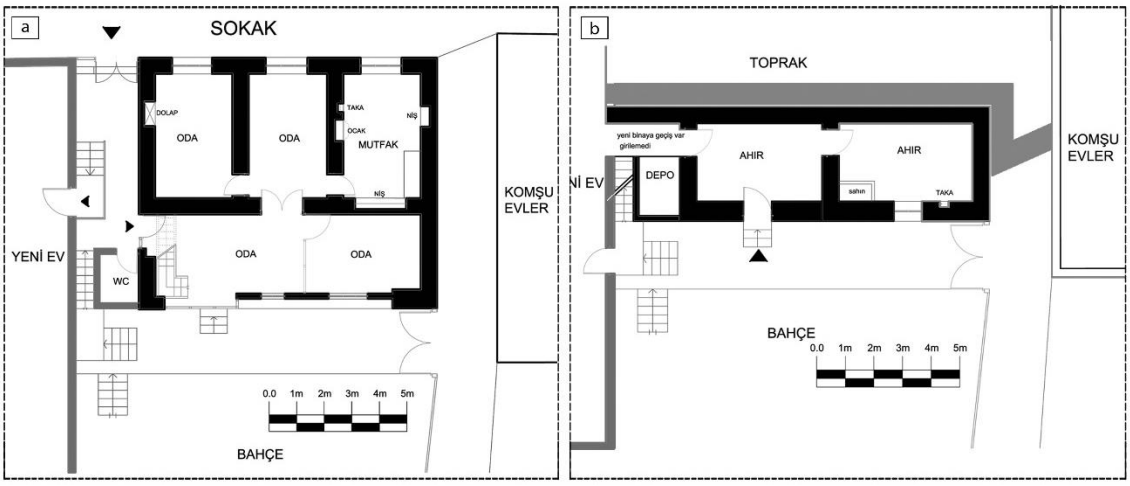
Ahmet Kökçü Evi'nin(13 Nolu kataloğ) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	82.5	81.3	82.5	82.1	81.3	82.4	81.1	81.9
	Üst kat	82.5	81.3	80.7	82.1	81.2	82.5	81.1	81.6
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	84.8	82.9	84.9	84.4	82.9	82.9	82.9	83.6
	Üst kat	84.8	82.9	82.3	84.4	82.9	82.9	82.9	83.3

Cumali Öztürk Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Cumali

Öztürk Evi'nin iç mekan özgünlük değeri biraz daha fazla çıkmasına karşın iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri genel anlamda benzer değerlerde çıkmış ve çok iyi derecede özgünlüklerini korudukları sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin katında, süreç içerisinde sadece bir odasına özgün malzemeler kullanılarak bir mekan oluşturulmuşken, diğer bir odasında ise; mutfak, wc, banyo mekanları günümüz malzemeleri kullanılarak eklemeler yapılmıştır. Bu tarz muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz etkilemiştir. Yapının dış cephesinde herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini çok iyi ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır. Yapının mekan kurgusu, mimari öğeleri, malzeme özellikleri, cephe ve süsleme özellikleri bakımından eşsiz bir konuma sahiptir.

5.2.1.7. Adil Fırat 1 Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Adil Fırat Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve bodrum kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK26).



Şekil 5.22 Adil Fırat Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı zemin ve bodrum kattan oluşmaktadır. Yapının mekanlarında dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş,

taka, ocak gibi mimari öğeler kullanılmıştır. Yapı, dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Geleneksel konuta sokaktan demir kapı ile girilen bir açık holden giriş yapılmaktadır. Yapının arka tarafında bahçe bulunmaktadır. Eğime oturan yapı, önden tek katlı arka bahçe bölümünde ise iki katlı olacak şekilde kurgulanmıştır. Yapının zemin katı, yaşama alanı için kullanılırken, bodrum katı ise ahır ve depo olarak kullanılmıştır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüştür. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı, koruma bağlamında herhangi bir müdahale veya yaklaşım geçirmemiştir.



Şekil 5.23. Adil Fırat Evi'nin arka cephesinden bir görünüş

Adil Fırat Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde oluşturulan yapı kataloğu (EK26) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde, her kata özel genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.13. Adil Fırat Evi'nin bodrum kat ve zemin kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Adil Fırat Evi - 17 Nolu Ev Bodrum Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	95	75	65	60	80	95	90
Form- Biçim Ozgünlüğü	95	80	75	65	85	90	95
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	90	85	80	70	75	90	75
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	85	90	60	80	90	95	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	75	75	75	80	95	95	95
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	85	80	75	60	75	95	90
Form- Biçim Ozgünlüğü	90	85	80	55	75	90	95
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	80	85	75	50	75	90	70
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	80	95	85	60	85	90	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	75	95	60	70	90	95	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	75	90	75	70	95	95	90
Adil Fırat Evi- 17 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	75	80	60	70	75	90	90
Form- Biçim Özgünlüğü	95	80	75	80	80	90	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	90	85	75	75	80	90	75
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	90	60	75	80	95	97
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	75	75	70	70	95	95	97
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	75	85	70	60	70	90	90
Form- Biçim Özgünlüğü	85	85	75	60	75	90	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	85	75	55	80	90	70
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	80	95	80	65	80	90	97
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	75	95	60	70	85	95	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	75	90	70	70	95	95	90

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.14. Adil Fırat Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

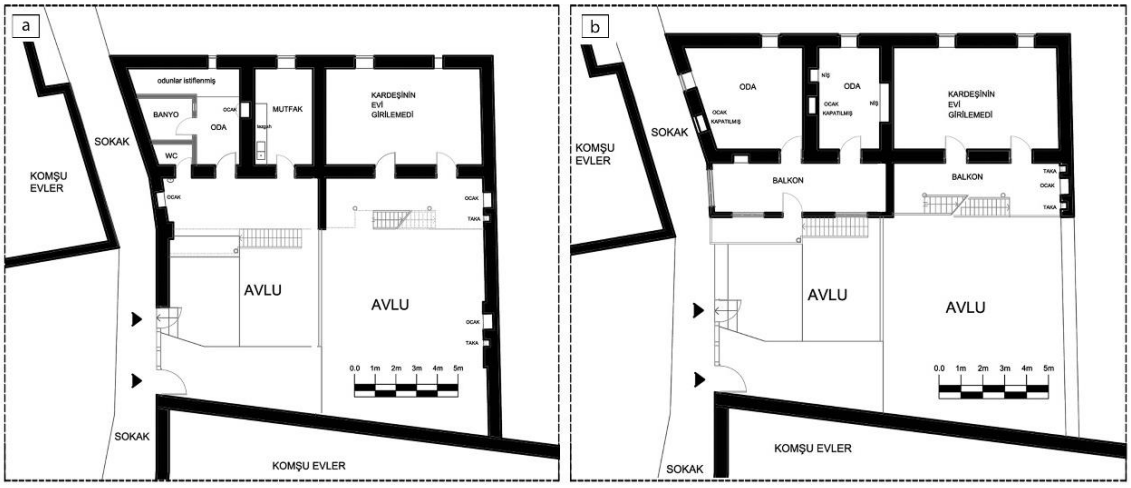
Adil Fırat 1 Evi'nin(17 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort.**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	82.5	75.8	74.4	69.6	74.4	81.2	80.9	76.9
	Üst kat	80.9	76.3	74.4	74.6	75.8	81.2	80.9	77.7
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	77	80.3	72.6	56	72.6	82.9	81.1	74.6
	Üst kat	75	80.3	73	67.4	72.6	82.9	81.1	76.04

Adil Fırat Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Adil Fırat Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının bahçesine yeni bir apartman yapılmış ve zemin katında wc, banyo mekanları günümüz

malzemeleri kullanılarak oluşturulmuştur. Bu tarz muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yapının dış cephesinde herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.1.8. Mevlüt Barutçu Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Mevlüt Barutçu Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan ve mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK28).



Şekil 5.24. Mevlüt Barutçu Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, depo, ahır gibi mekanlar oluşturulmuştur. Yapının üst katında ise iki aileye hizmet verecek şekilde mekanlar kurgulanmış ve odalar dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı, dış sofa mekan organizasyonuna sahiptir. Dış sofalar, avludan merdivenlerle bağlantı sağlanarak, iki aileye hizmet verecek şekilde kurgulanmıştır. Sokaktan tek girişi bulunmasına karşın, iç mekanda iki aileye hizmet verecek şekilde kurgulanan yapılarla Yakınca evlerinde sıklıkla karşılaşılmaktadır. Yapının yan cephesinden, çift kanatlı

demir kapıdan avluya girişi bulunmaktadır. Yapının yüksek duvarlarla çevrili avlusunda, insanların zamanlarının bir kısmını geçirmeleri için dolap, niş, taka, çeşme gibi mimari öğeler bulunmaktadır. Bitişik nizam inşa edilen yapının cepheleri sade bir görünüşe sahiptir. Taş temel üzerine konumlanan yapının, beden duvarları kerpiç yığma sistemle örülmüştür. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmaktadır. Yapı koruma bağlamında herhangi bir müdahale veya yaklaşım geçirmemiştir.



Şekil 5.25. Mevlüt Barutçu Evin'den bir görünüş

Mevlüt Barutçu Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK28) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının zemin ve üst katları için iç mekanları ile mimari cepheleri ayrı ayrı değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.15. Mevlüt Barutçu Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Mevlüt Barutçu Evi- 19 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	85	65	80	70	50	80	45
Form- Biçim Ozgünlüğü	90	85	85	80	50	80	80
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	85	75	80	90	50	70	85
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	85	85	90	97	90	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	85	90	80	95	95	90	95
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	85	80	75	80	60	70	40
Form- Biçim Ozgünlüğü	85	75	75	90	70	80	85
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	85	80	70	90	70	70	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	80	90	80	97	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	90	90	97	90	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	90	95	85	97	95	97	95
Mevlüt Barutçu Evi- 19 Nolu Ev Üst Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	60	85	90	70	80	80
Form- Biçim Özgünlüğü	90	85	85	95	60	80	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	85	75	85	95	70	70	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	85	90	97	90	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	90	85	95	95	90	90
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	75	80	90	75	70	70
Form- Biçim Özgünlüğü	85	70	85	90	85	80	95
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	75	80	85	95	70	70	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	90	90	90	100	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	97	90	90	97	95	90	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	95	90	97	95	97	95

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir

Çizelge 5.16. Mevlüt Barutçu Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

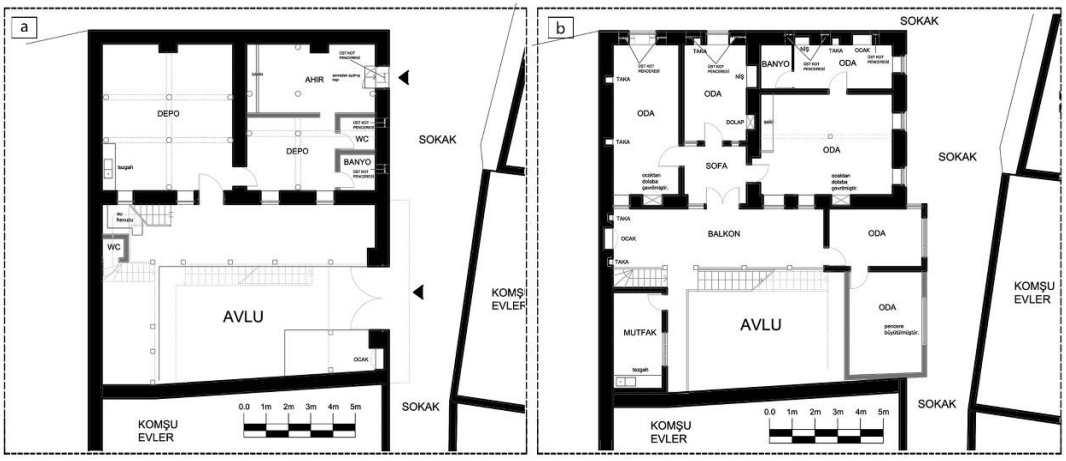
Mevlüt Barutçu Evi'nin(19 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort.**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	79.5	74.4	76.3	75.9	47.3	76.3	69.6	71.3
	Üst kat	79.5	74.4	79.5	82.4	69.6	76.3	79.4	77.3
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	80.2	75	72.6	82.9	70	73.1	81.3	76.4
	Üst kat	75	72.6	80.5	82.9	72.6	70.5	75.1	74.1

Mevlüt Barutçu Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında; yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Mevlüt Barutçu Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin katına wc, banyo mekanları, günümüz malzemeleri kullanılarak eklenmiştir.

Yapının avlu giriş kapısının ve üst kat dış sofaya çıkan merdivenin, demir malzeme ile değiştirilmesi, dış sofa alanının süreç içerisinde özgün malzemelerle kapatılması gibi muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yapının dış cephesinde herhangi bir müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.1.9. Süleymanoğlu Konağı'nın Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Süleymanoğlu Konağı'nın değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan ve mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK29).



Şekil 5.26. Süleymanoğlu Konağı'nın kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, mutfak, depo, ahır gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının üst katı ise; dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı iç ve dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Dış sofaya avludan ahşap merdiven ile bağlantı sağlanmıştır. Yapıya ön cephesinden çift kanatlı ahşap kapıdan avluya giriş yapılırken süreç içerisinde ahır bölümüne açılan demir bir kapı ilde yapıya giriş yapılmaktadır. Yapının yan bölümünde yüksek duvarlarla çevrili bir avlusu da

bulunmaktadır. Köşede ve bitişik nizam olarak konumlandırılan yapının giriş cephesinde, oda boyu konsol çıkma bulunmaktadır. Taş temel üzerine yapılan yapının beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, çıkma ve iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemelerden oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmamaktadır. Yapı süreç içerisinde tescillenmiştir.



Şekil 5.27. Süleymanoğlu Konağı'ndan bir görünüş

Süleymanoğlu Konağı'nın iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK29) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.17. Süleymanoğlu Konağının zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Süleymanoğlu Konağı- 20 Nolu Ev Zemin Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	85	80	80	65	70	55
Form- Biçim Ozgünlüğü	85	85	70	75	65	80	75
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	85	85	75	70	65	70	80
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	85	90	70	60	85	80	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	85	90	80	75	85	90	95
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	80	85	70	60	75	65	60
Form- Biçim Ozgünlüğü	85	90	65	65	70	80	80
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	85	95	70	70	70	70	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	100	95	90	75	80	90	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	95	70	70	85	80	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	90	70	55	85	90	85
Süleymanoğlu Konağı- 20 Nolu Ev Üst Kat- Yakınca/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	85	85	80	60	70	55
Form- Biçim Özgünlüğü	85	90	70	80	65	80	85
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	85	90	80	75	60	70	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	90	70	60	85	80	90
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	90	80	70	85	90	95
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	90	75	65	65	65	60
Form- Biçim Özgünlüğü	85	95	80	75	65	80	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	85	95	75	65	65	70	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	97	95	85	70	80	90	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	90	70	70	85	80	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	90	75	50	85	90	85

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.18. Süleymanoğlu Konağının özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

Süleymanoğlu Konağı'nın (20 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yakınca /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort.**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	79.5	79.4	74.4	74.4	69.6	72.5	73.1	74.7
	Üst kat	79.5	81.2	76.3	75.1	61	72.5	75.9	74.5
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	80.6	82.9	69.7	67.4	70.2	69.2	75.1	73.5
	Üst kat	80.6	84.6	72.6	67.4	67.3	69.2	75.1	73.8

Süleymanoğlu Konağı'nın uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Süleymanoğlu Konağı'nın iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının avlusunda ve zemin katında wc, banyo mekanları günümüz

malzemeleri kullanılarak oluşturulmuştur. Yapını üst katında günümüz malzemeleriyle bir mekan oluşturulması gibi muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yapının dış cephesinde herhangi müdahalenin olmaması, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapıya bitişik nizam yeni bir yapı yapılması dışında çevresinin büyük ölçüde korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi ölçüde koruduğu anlaşılmaktadır. Yapının mekan kurgusu, mimari öğeleri, malzeme özellikleri, cephe ve süsleme özellikleri bakımından eşsiz bir konuma sahiptir.

Bu kapsamda Yakınca geleneksel konutlarının özgünlük değerlendirilmesi neticesinde, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinin, uzmanların Yakınca geleneksel konutları için ortaya koydukları özgünlük değerlerine, paralel doğrultuda sonuçlar vermesi sistemin çalıştığını göstermektedir. Çalışmada özgünlük kriterlerinin etki ağırlıkları belirlenerek, modelin kural veri tabanına bu sistematikte işlenmesi sonucunda, yapıların özgünlüklerini değerlendirirken her kriterin etkisi doğrultusunda sonuçlar vermiştir. Çalışma konusu ve alanı doğrultusunda belirlenen kriterler, kriterlerin etki değerleri, özgünlük kriterlerinin tanımları ve aralıkları, kural veri tabanı ve sistematiğinin oluşturulması bu çalışma için yeterli durumdadır. Başka çalışmalarda bu bahsedilen etkenler tekrar değerlendirilerek, özgünlük modeli istenirse revize edilip diğer çalışmalarda rahatlıkla kullanılabilir. Değerlendirilmesi yapılan evlerin ortaya çıkan özgünlük değerleri neticesinde, Yakınca Mahallesindeki geleneksel konutlarının cephe ve mekansal özgünlüklerinin çok iyi derecede korudukları sayısal verilerle ortaya çıkmıştır. Böylece iç mekan ve cephe bağlamında, her katın özgünlükleri sayısal olarak ortaya konulan geleneksel konutların; diğer yapılarla kıyaslanarak değerlendirme yapılabilmesi ve koruma bağlamında hangi yapıya veya yapının hangi bölgesine çalışma yapılabilmesi için altlık oluşmuştur. Geleneksel konutların ve dokusunun günümüze kadar büyük ölçüde korunarak gelmesi; bazı yapıların aktif olarak kullanılmasa da özgün işlevlerinin devam etmesi, yapılarım mekanlarında ve cephelerinde bazı küçük müdahale ve değişimler dışında genel anlamda form, malzeme, yapım tekniği gibi değerlerini büyük ölçüde korunması nedeniyle Yakınca geleneksel konutlarının özgünlükleri yüksek çıkmıştır. Bu kapsamda iç mekan ve cephe bağlamında müdahale ve değişim geçirmemiş yapılar, Malatya geleneksel konutlarının mekansal ve cephe tipolojisi, malzeme, yapım tekniği, kimlik gibi mimari normlarını yansıtması bakımından eşsiz bir niteliğe ve öneme sahiptir. Bu açıdan geleneksel

konutların ve dokusunun acilen sürdürülebilir şekilde koruma altına alınması gerekmektedir. Günümüze kadar özgünlüklerini, dokusunu ve kimliğini korumuş bu yapıların; hızlı kentleşme, rant, bilinçsizlik ve kent çeperinin Yakınca Mahalle sınırına kadar dayanması gibi nedenlerden dolayı yok olmadan; yerel yöneticilerin ve ilgili kurumların işbirliği içerisinde, yapıların ve dokunun özgünlüğüne zarar vermeden bütüncül ve sürdürülebilir bir şekilde korunması yönünde kararların alınması gerekmektedir.

5.2.2. Yeşilyurt Merkez Evlerinin Genel Özellikleri ve Teknik Değerlendirilmesi

Yeşilyurt merkez evleri geleneksel dokusunu ve kimliğini genel anlamda korumuştur. Bu kapsamda Yeşilyurt evlerinin mekan, plan, cephe, konumlanma, sokak-giriş- avlu ilişkilerinin çeşitliliğini temsil edecek oranda beş adet konutun rölövesi alınmış ve yapı kataloğu oluşturulmuştur (EK30, EK31, EK32, EK33, EK34)



Şekil 5.28. Yeşilyurt ilçesinde mekânsal rölövesi alınarak kataloğu oluşturulan ve değerlendirilmesi yapılan evleri gösteren vaziyet planı, evlerin rölövelerinin alınma önceliğine göre sıralanmıştır

Çalışma kapsamında dört adet konutun, mimari cephe ve iç mekan değerlendirme formu eşliğinde konunun uzmanları (mimar, sanat tarihçesi, kudep temsilcileri) ile birlikte alanda değerlendirme yapılmıştır (EK9). Böylece, geleneksel konutların özgünlüğünü yerinde ve uzmanlar eşliğinde değerlendirilmesi yapılmıştır.

5.2.2.1. Burhanettin Eren Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Burhanettin Eren Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin, üst kat ve çatı planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK30).



Şekil 5.29. Burhanettin Eren Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı, c) çatı katı planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin, 1. kat ve çatı katından oluşmaktadır. Yapının zemin ve üst katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, mutfak, sofa gibi mekanlar kurgulanmış ve bu mekanlarda dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı, iç sofa mekan kurgusuna sahiptir. Yapıya daha sonra avlu tarafından betonarme merdivenler yapılarak avludan üst katlara

geçiş sağlanmıştır. Yapının sofa bölümünde yer alan ve üst katlara geçiş yapılan merdiven iptal edilmiştir. Yapıya, ön cepheden çift kanatlı ahşap kapıdan ve avlu bölümünden olmak üzere iki giriş tasarlanmıştır. Yapının arka bölümünde yüksek duvarlarla çevrili bir avlu bulunmaktadır. Bitişik nizam ve köşede konumlandırılan yapının sokağa bakan ön cephesinde, balkon ve cihannüma denilen çatı katı çıkması bulunmaktadır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, çıkma ve iç duvarları ise; kerpiç ve ahşap malzemeler den oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Yapının zemin kat mimari cephe duvarlarına sonradan taş kaplama yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmaktadır. Yapı koruma bağlamında restorasyon geçirmiş ve tescillenmiştir.



Şekil 5.30. Burhanettin Eren Evi'nden bir görünüş

Burhanettin Eren Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde oluşturulan yapı kataloğu (EK30) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve dış cepheleri yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının üst ve çatı katı beraber düşünülerek değerlendirme yapılmıştır. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel, genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.19. Burhanettin Eren Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Burhanettin Eren Evi- 21 Nolu Ev Zemin Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	70	45	65	75	75	70	65
Form- Biçim Ozgünlüğü	80	75	75	75	75	80	75
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	75	80	60	75	70	80	80
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	80	80	60	75	95	85	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	80	85	60	80	95	90	85
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	70	60	70	70	70	80	60
Form- Biçim Ozgünlüğü	70	80	65	65	70	80	70
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	75	85	65	65	75	95	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	90	90	70	70	95	90	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	85	60	70	95	85	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	85	70	65	95	90	90
Burhanettin Eren Evi- 21 Nolu Ev Üst Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	65	60	70	75	70	60
Form- Biçim Özgünlüğü	80	75	75	80	75	80	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	75	85	65	70	75	80	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	85	60	70	85	85	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	90	65	85	85	90	85
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	70	70	70	65	80	65
Form- Biçim Özgünlüğü	80	85	70	65	70	80	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	85	85	65	60	75	85	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	90	90	70	60	85	90	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	80	60	60	85	85	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	85	65	60	85	90	90

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanların yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.20. Burhanettin Eren Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

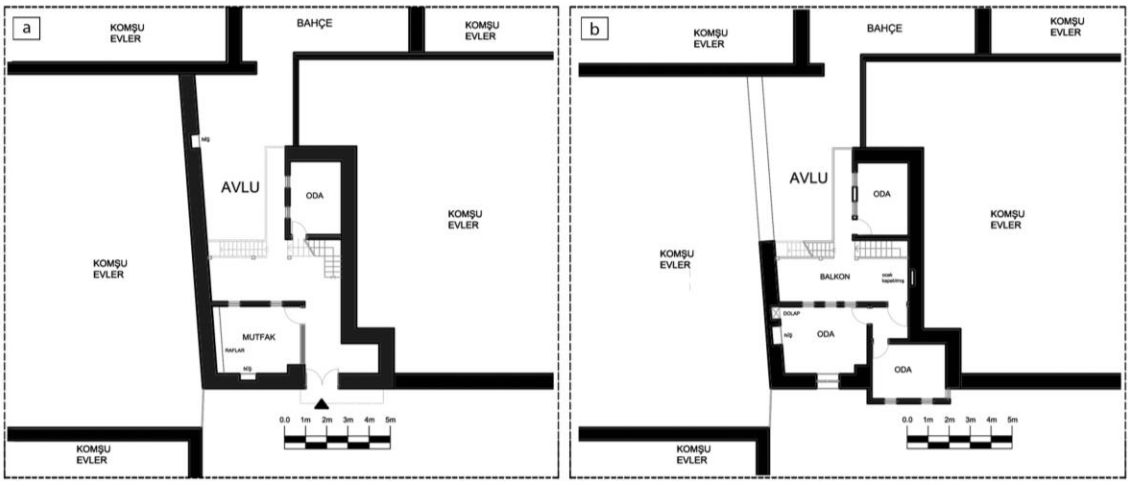
Burhanettin Eren Evi'nin(21 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yeşilyurt /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	74.6	69.6	69.7	74.4	74.4	76.3	74.4	73.6
	Üst kat	75.8	74.4	69.9	72.5	74.4	76.3	72.9	73.7
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	70.2	75.1	67.4	67.4	71.7	75.9	70	71.1
	Üst kat	75.8	80.6	69.4	67.3	70.2	75.8	69.2	72.6

Burhanettin Eren Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Burhanettin Eren Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının avlu bölümünde ahır ve depo alanlarının eklenmesi, avlu

bölümünden dış sofa alanına çıkan merdivenlerin betonarme olarak sonradan eklenmesi ve üst kat teras alanına bir depo alanın yeni malzemelerle oluşturulması gibi muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yapının dış cephesinde sokak sağlıklaştırması kapsamında müdahale geçirmesi ve yapının iç mekanlarındaki değişimlerin dışında; yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin genel olarak korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyiye yakın derecede koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.2.2. Mahmut Bektaş Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Mahmut Bektaş Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK31).



Şekil 5.31. Mahmut Bektaş Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, mutfak, depo, ahır gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının zemin katında mutfak olarak kullanılan mekanlar ise değişime uğramıştır. Yapının üst katında ise dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Dış sofaya avludan ahşap merdiven ile bağlantı sağlanmıştır. Yapıya ön cepheden çift kanatlı ahşap kapıdan giriş yapılmaktadır. Ön

cephedeki kapı ile eyvana açılan giriş, zemin arka avluya, bahçeye ve dış sofa merdivene bir bağlantı sağlamaktadır. Yapının arka bölümünde yüksek duvarlarla çevrili bir avlu ve bahçesi bulunmaktadır. Müstakil ve köşede konumlandırılan yapının sokağa bakan cephesinde oda boyu konsol çıkma bulunmaktadır. Taş temel üzerine konumlandırılan yapının beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, çıkma ve iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemelerden oluşan hımış tekniğiyle örülmüştür. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmaktadır. Yapı koruma bağlamında sokak sağlıklaştırması kapsamında cephesinde restorasyon geçirmiştir. Yapı tescilli durumdadır.



Şekil 5.32. Mahmut Bektaş Evi'nden bir görünüş

Mahmut Bektaş Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK31) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde, her kata özel, genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.21. Mahmut Bektaş Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir.

Mahmut Bektaş Evi- 22 Nolu Ev Zemin Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	75	80	60	80	65	70	55
Form- Biçim Özgünlüğü	80	85	70	80	75	75	60
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	80	70	75	75	80	60
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	80	70	85	85	75	70
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	90	70	85	90	80	75
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	70	80	65	65	70	80	55
Form- Biçim Özgünlüğü	85	85	70	70	75	80	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	75	85	65	65	75	75	70
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	90	95	70	70	85	80	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	80	70	75	90	75	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	85	65	80	95	80	85
Mahmut Bektaş Evi- 22 Nolu Ev Üst Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	80	60	70	70	70	50
Form- Biçim Özgünlüğü	80	85	75	80	80	75	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	90	70	70	80	80	60
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	80	70	80	90	75	70
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	80	70	85	90	80	75
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	75	85	70	65	80	80	65
Form- Biçim Özgünlüğü	85	85	75	75	85	80	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	85	75	70	85	80	70
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	90	95	90	65	90	80	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	85	70	80	90	75	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	85	70	85	95	80	85

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir

Çizelge 5.22. Mahmut Bektaş Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

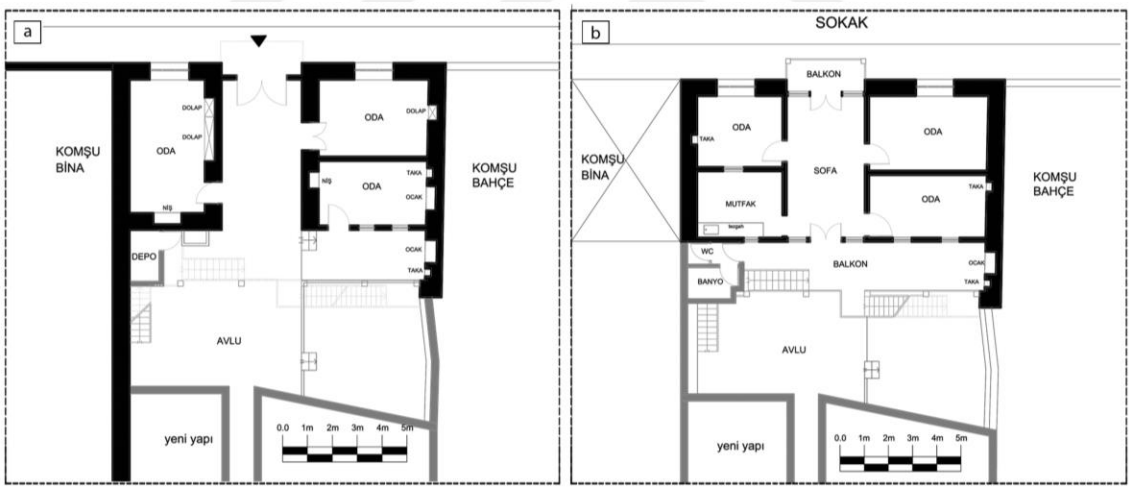
Mahmut Bektaş Evi'nin(22 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yeşilyurt /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	75.8	76.3	73.7	75.8	74.4	74.4	60.8	73
	Üst kat	76.3	79.6	73.8	72.5	76.3	74.4	61	73.4
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	72.6	80.6	67.4	67.4	72.6	75.8	67.3	71.9
	Üst kat	75.8	80.6	72.6	70.2	80.6	75.8	69.2	74.7

Mahmut Bektaş Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında; yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Mahmut Bektaş Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin kat mutfak alanındaki duvarının bir kısmının günümüz malzemeleri ile yapılması,

mekanlardaki bazı niş, ocak gibi mimari öğelerin zarar görmesi gibi eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yapının dış cephesinde sokak sağlıklaştırma kapsamında müdahale geçirmesi ve yapının iç mekanların da ki değişimlerin dışında; yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin genel olarak korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi ye yakın derecede koruduğu anlaşılmaktadır.

5.2.2.3. Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve zemin kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan ve mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK32).



Şekil 5.33. Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, depo gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının zemin katı ve üst katında ise dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı, iç sofa ve dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Dış sofaya avludan ahşap merdiven ile bağlantı sağlanmış, ailenin zamanlarının belli bir kısmını bu alanda geçirebilmesi için niş, taka, ocak gibi mimari öğeler kullanılmıştır. Yapıya giriş sokaktan ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanmış, eyvana açılan zemin kat girişinden arka

avluya ve dış sofa merdivene bir bağlantı sağlanmıştır. Bitişik nizam inşa edilen yapının sokağa bakan cephesinde balkonu bulunmaktadır. Yapı; pencere, kapı, balkon gibi mimari öğelerle zenginleştirilmiştir. Taş temel üzerine konumlandırılan yapı, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, iç duvarları ise, kerpiç ve ahşap malzemelerden oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmaktadır. Yapı, koruma bağlamında restorasyon geçirmiş ve tescillenmiştir.



Şekil 5.34. Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nden bir görünüş

Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK32) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde, her kata özel, genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.23. Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir.

Hacı Ahmet Uğurlu Evi- 23 Nolu Ev Zemin Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	70	90	70	70	80	75	70
Form- Biçim Özgünlüğü	80	90	75	70	80	80	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	95	75	75	80	80	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	90	60	75	90	85	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	90	70	70	90	90	85
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	75	85	75	70	75	75	75
Form- Biçim Özgünlüğü	80	85	65	75	75	80	80
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	85	70	70	75	80	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	90	95	90	75	95	90	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	90	60	70	95	85	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	90	70	75	95	90	87
Hacı Ahmet Uğurlu Evi- 23 Nolu Ev Üst Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	70	90	70	70	85	75	75
Form- Biçim Özgünlüğü	80	90	75	70	85	80	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	95	70	70	80	80	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	90	60	80	90	95	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	90	70	75	90	90	85
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	80	80	70	70	80	75	75
Form- Biçim Özgünlüğü	80	85	60	80	75	80	80
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	85	70	75	75	80	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	90	95	85	80	95	90	85
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	80	90	60	75	95	85	85
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	80	90	70	80	95	90	87

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.24. Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

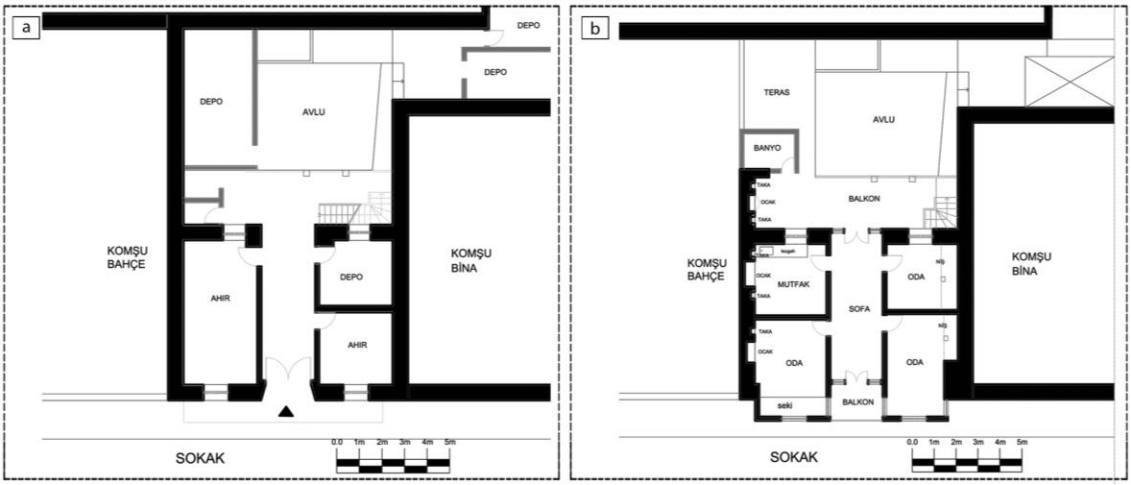
Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin(23 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yeşilyurt/Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	76.3	81.2	74.6	73.8	76.3	75.8	72.5	75.7
	Üst kat	76.3	81.2	73.8	72.6	79.4	75.8	74.4	76.2
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	75	80.6	70.7	70.2	72.6	75	75	74.1
	Üst kat	75.8	80.6	70.4	72.6	72.6	75	75	74.5

Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Hacı Ahmet Uğurlu Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının avlu bölümünde yeni malzemeler ile mekanların oluşturulması,

yapının dış sofa alanında wc ve banyo mekanlarının konumlandırılması gibi muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yapının dış cephesinde sokak sağlıklaştırması kapsamında müdahale geçirmesi ve yapının iç mekanlarındaki değişimlerin dışında; yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin genel olarak korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi derecede korunduğu anlaşılmaktadır.

5.2.2.4. Yunus Tatlıcı Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Yunus Tatlıcı Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve zemin kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, avlu, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan ve mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK34).



Şekil 5.35. Yunus Tatlıcı Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katında dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde odalar, depo ve ahır gibi mekanlar kurgulanmıştır. Yapının zemin katı ve üst katında ise; dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı iç sofa ve dış sofa mekan kurgusuna sahiptir. Dış sofaya avludan ahşap merdiven ile bağlantı sağlanmış, ailenin zamanlarının belli bir kısmını bu alanda geçirebilmesi için niş, taka, ocak gibi mimari öğeler kullanılmıştır. Yapının dış sofa alanına sonradan wc ve banyo eklenmiştir. Yapıya giriş sokaktan ahşap çift kanatlı

kapıdan sağlanmış, eyvana açılan zemin kat girişinden arka avluya ve dış sofa merdivene bir bağlantı sağlanmıştır. Yapının arka tarafında bulunan avlu bölümüne sonradan depo ve ahır gibi mekanlar eklenmiştir. Bitişik nizam inşa edilen yapının sokağa bakan cephesinde iki adet oda boyu konsol çıkma ve balkonu bulunmaktadır. Yapı pencere, kapı, çıkma ve balkon gibi mimari öğelerle zenginleştirilmiştir. Taş temel üzerine konumlandırılan yapı, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemeler den oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Günümüzde özgün işlevini sürdüren yapı, aktif olarak kullanılmaktadır. Yapı koruma bağlamında cephesi restorasyon geçirmiş ve tescillenmiştir.



Şekil 5.36. Yunus Tatlıcı Evi'nden bir görünüş

Yunus Tatlıcı Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK34) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve dış cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde; her kata özel genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.25. Yunus Tatlıcı Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Yunus Tatlıcı Evi- 24 Nolu Ev Zemin Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	85	70	75	80	70	75	85
Form- Biçim Ozgünlüğü	85	75	80	85	65	80	90
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	80	80	75	80	65	80	90
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	95	85	65	75	85	90	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	90	80	70	80	85	90	95
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	85	80	75	75	75	80	90
Form- Biçim Ozgünlüğü	90	85	75	80	75	80	90
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	85	85	75	80	80	80	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	70	90	90	80	85	90	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	85	70	75	85	90	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	80	75	70	85	90	95
Yunus Tatlıcı Evi- 24 Nolu Ev Üst Kat- Yeşilyurt/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	85	75	80	85	70	75	85
Form- Biçim Özgünlüğü	95	75	80	80	65	80	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	80	80	70	75	65	80	90
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	95	85	65	70	65	90	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	90	80	75	85	85	90	95
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	85	80	70	70	75	80	90
Form- Biçim Özgünlüğü	90	80	75	75	75	80	90
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	85	80	80	80	80	80	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	70	90	95	80	85	90	95
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	85	80	70	70	85	90	95
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	85	85	80	80	85	90	95

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.26. Yunus Tatlıcı Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

Yunus Tatlıcı Evi'nin(24 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yeşilyurt /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort.**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	79.5	74.4	74.5	76.3	69.6	75.8	81.2	75.3
	Üst kat	79.5	74.4	76.3	75.8	69.5	75.8	81.2	76.
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	80.6	75.8	72.6	75.8	72.6	75.8	82.9	76.5
	Üst kat	80.6	80.6	72.6	72.6	72.6	75.8	82.9	76.8

Yunus Tatlıcı Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Yunus Tatlıcı Evi'nin iç mekan ve mimari cephe özgünlükleri benzer değerlerde çıkmış ve iyi derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının avlu bölümünde yeni malzemeler ile depo ve ahır gibi mekanların oluşturulması,

yapının dış sofa alanında yeni malzemeler kullanılarak banyonun konumlandırılması gibi muhdes eklemeler ve değişimler yapının özgünlüğünü olumsuz yönde etkilemiştir. Yapının mimari cephesinde sokak sağlıklaştırması kapsamında müdahale geçirmesi ve yapının iç mekanlarındaki değişimlerin dışında, yapının özgün işlevini sürdürmesi, yapının çevresinin genel olarak korunarak günümüze kadar gelmesi gibi etmenler neticesinde yapının özgünlük değerini iyi derecede korunduğu anlaşılmaktadır.

Bu kapsamda Yeşilyurt geleneksel konutlarının değerlendirilmesi neticesinde, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinin; uzmanların Yeşilyurt merkez evleri içinde ortaya koydukları özgünlük değerlerine, paralel doğrultuda sonuçlar vermesi sistemin çalıştığını göstermektedir. Değerlendirilmesi yapılan evlerin ortaya çıkan özgünlük değerleri neticesinde, Yeşilyurt merkez bölgesindeki geleneksel konutların cephe ve mekansal özgünlüklerinin iyi derecede korudukları sayısal verilerle ortaya çıkmıştır. Değerlendirilen yapıların sokak sağlıklaştırması bağlamında müdahaleler görmesi, yapıların mekanlarında ve avlularında kısmi değişimlerin ve eklenmelerin olması, geleneksel mahalle dokusunun yeni yapılar sonucunda biraz bozulması gibi etmenlerden dolayı, geleneksel yapıların özgünlüğünün azalmasına sebep olmuştur. Geleneksel konutların ve dokusunun günümüze kadar genel anlamda iyi derecede korunarak gelmesi, bazı yapıların aktif olarak kullanılarak özgün işlevlerinin devam etmesi, yapıların mekanlarında ve cephelerinde bazı küçük müdahale ve değişimler dışında genel anlamda form, malzeme, yapım tekniği gibi değerlerini iyi ölçüde koruması bağlamında Yeşilyurt geleneksel konutlarının özgünlükleri, iyi çıkmıştır. Bu kapsamda mekansal ve cephe bağlamında çok fazla müdahale ve değişim geçirmemiş yapıların, Malatya geleneksel konutlarının mekansal ve cephe tipolojisi, malzeme, yapım tekniği, kimlik gibi mimari normlarını yansıtması bakımından Yakınca evleri kadar özgün olmasa da önemli bir konuma sahiptir. Yeşilyurt geleneksel konutlarının özgünlüklerinin daha fazla zarar görmeden sürdürülebilir şekilde koruma altına alınması gerekmektedir. Günümüze kadar özgünlüklerini, dokusunu ve kimliğini korumuş bu yapıların; hızlı kentleşme, rant, bilinçsizlik ve kent çeperinin Yakınca bölgesi gibi Yeşilyurt merkez sınırına da dayanması gibi nedenlerden dolayı yok olmadan, yerel yöneticilerin ve ilgili kurumların işbirliği içerisinde, yapıların ve dokunun özgünlüğüne zarar vermeden bütüncül ve sürdürülebilir bir şekilde korunması yönünde kararların alınması gerekmektedir.

5.3. Malatya Merkez Evleri

Çalışma alanının diğer bir bölgesini de Malatya merkez evleri oluşturmaktadır. Bu bölümde Malatya geleneksel evleri hakkında kısa bilgiye yer verilip evlerin değerlendirilmesi yapılmıştır. Tezin 2. Bölümünde Malatya Geleneksel konutları hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir.



Şekil 5.37. Malatya merkez yerleşkesinin konumunu gösteren harita

Tarih boyunca Malatya birçok uygarlıklar tarafından farklı isimlerle adlandırılmıştır. Malatya Kültepe vesikalarında 'Melita', Hitit vesikalarında 'Maldia', Asur imparatorluk vesikalarında Meliddu, Melide, Melid, Milid, Milidia olarak geçmektedir. Malatya tarihi İpek ve Baharat yollarından Türkistan (Orta Asya) ve Orta Doğu Mezopotamya'dan gelen ticaret yollarının kesişim yerlerinde bulunmasından dolayı sürekli cazibe merkezi olmuştur. Bölgede ilk yerleşimler Caferhöyük, Aslantepe Höyü'ğü gibi tarihi alanlara yapılmıştır. Fakat M.S. 79-81 yıllarında Roma Kıralı Titus zamanında Aslantepe Höyüğü güvenlik nedeniyle 4 km ilerdeki tarihi Battalgazi yerleşkesine taşınmıştır. Bölge 19. yy ortalarına kadar Malatya'nın merkezi olarak kullanılmıştır. 1830'lu yılların sonlarına doğru Osmanlı ordusu Battalgazi'ye konumlanınca, yöre halkı Aspuzu denilen ve günümüz için kent merkezi olan bahçelerine yerleşmişlerdir. Cumhuriyet Dönemiyle birlikte kamusal yatırımların da gelmesiyle günümüz kent merkezi oluşmaya başlamıştır (Malatya Valiliği, 2014).



Şekil 5.38. Malatya'nın ilk yerleşimlerinden olan Aslantepe Höyüğü'nü ve Malatya Merkez, Yeşilyurt, ve Yakınca yerleşimlerini göstermektedir

Malatya sahip olduğu tarihi ve kültürel kimliğini günümüze kadar yaşatan zengin bir tarihi yapı ve dokuya sahiptir. Bu bölgede coğrafi ve iklim koşullarının yapılar üzerinde etkisi fazladır. Malatya geleneksel konutlar; Türk-İslam Dönemi izlerini yansıtan birçok mimari öğeler barındırmaktadır. Malatya merkez alanının yerleşim geçmişi çok fazla olmadığından günümüze ulaşan geleneksel konutlar ilk örnekleri XIX. yüzyıl sonlarına tarihlendirilmiştir. Bu evler genellikle duvarlarla çevrili bahçelerden oluşmaktadır. Malatya geleneksel konutların plan tipolojilerine bakıldığında Osmanlı Dönemi mimarisinin genel özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Geleneksel konutlar genel olarak bir ya da iki katlı, sokağa açılan cephesi ve kapısı bulunan, bahçeli bir yapıya sahiptir. Malatya evlerinin tek katlı mekan kurgusuna sahip yapıları, genellikle iç sofa etrafına yerleştirilmiş odalardan oluşmaktadır (Aytaç, 2003; Keskin, 2019). Malatya evlerinde genel anlamda iki plan tipi yaygın olarak görülmektedir. Bunlardan ilki ortada sofanın bulunduğu, dört odalı ve odaların sofaya açıldığı plan tipidir. Bazı evlerde ise sofanın altındaki alan zemin katlarda eyvan biçiminde giriş alanı olarak tasarlanmıştır. Malatya evlerindeki süslemeler, genellikle çıkma ve balkon korkuluk ve saçaklarında, pencere silmelerinde ve kapılarda kullanılmıştır.



Şekil 5.39. Malatya Beşkonaklar caddesindeki bulunan geleneksel konutların sokak cephesinden görünüşü

Malatya evlerinin cephelerinde 'gantamarlı oymalı' ve 'ahşap gantamarlı' diye bilinen kemer ve silme görünümünde karakteristik pencereler bulunmaktadır. Malatya geleneksel konutlarında diğer geleneksel konutlara benzer dolap, niş, sedir, ocak, tandır, kiler süsleri, balkon ve çıkmalar, kapı tokmakları gibi mimari öğeler sıklıkla görülmektedir. Malatya evlerinin ana malzemesi taş, kerpiç, ve ahşap malzemelerden oluşmaktadır. Yapıların temelleri ve beden duvarlarının 1-1.5 m yüksekliğe kadar taş malzeme kullanılırken geriye kalan duvarlar kerpiç malzeme kullanılarak örülmüştür.

5.3.1. Malatya Merkez Evlerinin Genel Özellikleri ve Teknik Değerlendirilmesi

Malatya; hızlı kentleşme, rant, bilinçsizlik gibi nedenlerden dolayı geleneksel dokusunu ve kimliğinin büyük bölümünü kaybetmiştir. Malatya merkez bölgesinde geleneksel dokusunu ve kimliğini yansıtacak çok az örnek günümüze ulaşabilmiştir. Bu evlerin büyük bölümü ise süreç içerisinde restorasyon, sokak sağlıklaştırması gibi müdahaleler görmüş, yeniden işlevlendirilmiş ve tescillenmişlerdir. Bu kapsamda çalışma alanında Malatya geleneksel dokusu ve kimliğini temsil edecek sekiz adet konutun rölövesi alınarak yapı kataloğu oluşturulmuştur (EK35, EK36, EK37, EK38, EK39, EK40, EK41).

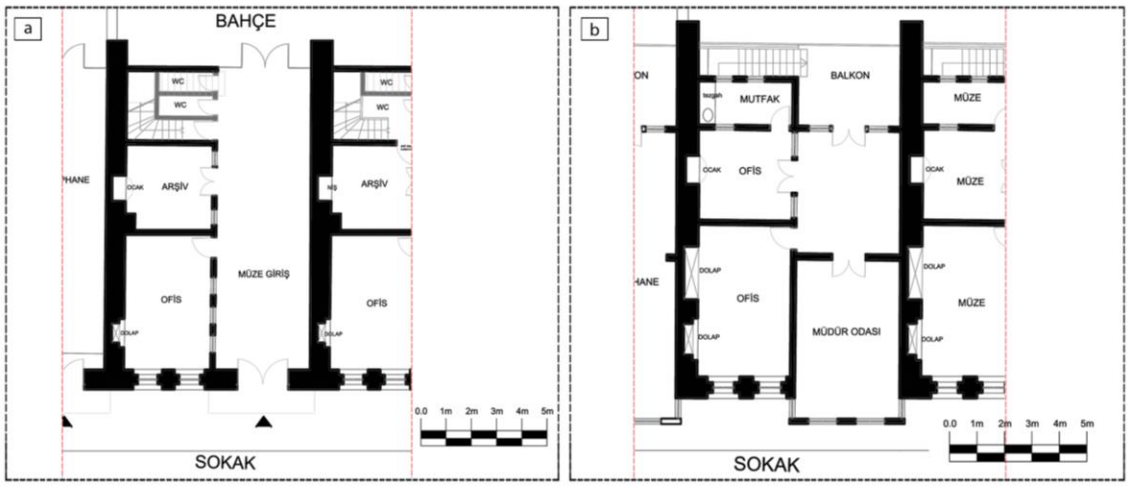


Şekil 5.40. Malatya merkez yerleşkesinde mekânsal rölövesi alınarak kataloğu oluşturulan ve değerlendirilmesi yapılan evleri gösteren vaziyet planı, evlerin süreç içerisinde evlerin rölövelerinin alınma önceliğine göre sıralanmıştır

Çalışma kapsamında dört adet konutun, mimari cephe ve iç mekan değerlendirme formu eşliğinde konunun uzmanları (mimar, sanat tarihçisi, kudep temsilcileri) ile birlikte alanda değerlendirme yapılmıştır (EK9). Böylece, geleneksel konutların özgünlüğünü yerinde, uzmanlar eşliğinde değerlendirilmesi yapılmıştır.

5.3.1.1. Beşkonaklar 15 Nolu Evin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Beşkonaklar 15 nolu Evin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK37).



Şekil 5.41. Beşkonaklar 15 nolu evin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katı ve üst katında ise dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı iç sofa mekan kurgusuna sahiptir. Yapının zemin katına sonradan wc mekanları eklenmiştir. Yapıya giriş, sokaktan ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanmış, eyvana açılan zemin kat girişinden arka bahçeye bir bağlantı sağlanmıştır. Bitişik nizam inşa edilen yapının sokağa bakan cephesinde bir adet oda boyu konsol çıkma bulunmaktadır. Yapı Malatya geleneksel konutlarına has gantamarlı kemerli pencereler, kapı ve çıkma gibi mimari öğelerle zenginleştirilmiştir. Taş temel üzerine konumlandırılan yapı, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemelerden oluşan hımış tekniğiyle örülmüştür. Yapı en son 2006-2009 yıllarında geçirdiği restorasyondan sonra günümüzde yapı, Etnografya Müzesi'nin ofis birimi olarak kullanılmaktadır. Yapı koruma bağlamında, restorasyon geçirmiş ve tescillenmiştir.



Şekil 5.42. Beşkonaklar 15 nolu evden bir görünüş

Beşkonaklar 15 nolu Evin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK37) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.27. Beşkonaklar 15 nolu evin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir.

Beşkonaklar 15 Nolu Ev- 28 Nolu Ev Zemin Kat- Merkez/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	60	40	50	70	55	60	50
Form- Biçim Özgünlüğü	75	80	65	60	60	65	75
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	55	80	60	65	65	70	75
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	65	30	50	50	60	40
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	75	60	75	30	60	60
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	50	50	50	65	60	60	60
Form- Biçim Özgünlüğü	70	75	60	60	65	65	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	55	80	60	65	70	70	75
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	55	3	20	45	40	30	30
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	50	30	30	45	60	40
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	70	60	60	30	60	65
Beşkonaklar 15 Nolu Evler- 28 Nolu Ev Üst Kat- Merkez/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	50	40	60	70	60	60	50
Form- Biçim Özgünlüğü	75	80	60	65	60	65	75
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	55	80	50	70	65	70	75
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	65	30	50	50	60	40
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	75	50	70	30	60	60
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	50	50	50	65	65	60	60
Form- Biçim Özgünlüğü	70	75	55	60	65	65	70
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	55	80	50	70	70	70	75
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	40	0	20	40	40	30	30
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	60	35	50	45	60	40
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	70	50	60	30	60	65

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

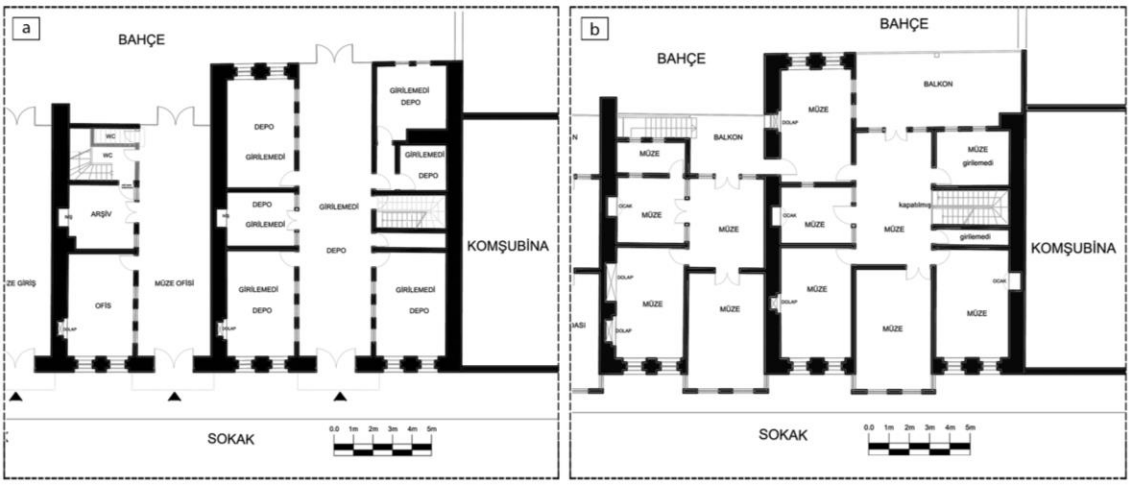
Çizelge 5.28. Beşkonaklar 15 nolu evin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

Beşkonaklar 15 nolu Evin(28 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Merkez/Malatya									
Uzmanlar		Uzman A	Uzman B	Uzman C	Uzman D	Uzman E	Uzman F	Uzman G	Ort.
Mimari cephe özgünlük değerleri	Zemin kat	60,8	69,9	61	69,8	54,7	69,7	54,5	62.9
	Üst kat	57,5	69,9	61	69,7	54,7	69,7	54,5	62.4
İç mekan özgünlük değerleri	Zemin kat	47,4	51,2	40,3	50,8	45,3	48,5	54,3	48.2
	Üst kat	47,4	51,2	40,2	50,8	45,3	48,5	54,3	48.2

Beşkonaklar 15 nolu Evin, uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Beşkonaklar 15 nolu Evin kötü derecede özgünlüklerini koruduğu, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin katında sonradan wc mekanların eklenmesi, yapının mekanlarında restorasyon gördüğünden dolayı dolap, niş, ocak, kapı, pencere; tavan, döşeme, duvar gibi mimari öğelerin malzemelerinin yenilenmesi gibi nedenlerden dolayı iç mekan özgünlük değeri mimari cephe özgünlük değerine göre daha kötü oranda bir değer çıkmıştır. Yapının iç mekan ve cephelerinde restorasyondan dolayı müdahale geçirmesi, iç mekan formunun ve malzemelerinin değişmesi, yapının özgün işlevinden farklı bir işlevde kullanılması ve yapılı çevrenin genel anlamda bozulması nedeniyle yapının genel özgünlük değeri kötü derecede korunarak günümüze kadar geldiği anlaşılmaktadır. Geleneksel konutların kültürel kimliğini ve yapısının gelecek nesiller için korunması konusunda yapılan her müdahalenin özgünlüğüne yapılan uygulama oranında zarar verdiği belirlenmiştir.

5.3.1.2. Beşkonaklar 17-19 Nolu Evlerin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Beşkonaklar 17 ve19 nolu evlerin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Yapılar üst kattan bir giriş ile bağlantı yapıldığından dolayı iki yapı bir ev gibi değerlendirilmiştir. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan ve mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK38).



Şekil 5.43. Beşkonaklar17-19 nolu evlerin kat planları, a) zemin kat planları, b) üst kat planları

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katı ve üst katında ise, dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı, iç sofa mekan kurgusuna sahiptir. Yapıların zemin katına muhdes wc mekanları eklenmiştir. İki yapının üst katları sonradan bir kapı ile bağlantı sağlanmıştır. Bu kapsamda iki konut beraber değerlendirilmiştir. Yapıya girişler sokaktan ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanmış, eyvana açılan zemin kat girişinden arka bahçeye bir bağlantı sağlanmıştır. Günümüzde 17 nolu yapıdan giriş yapılırken, güvenlik nedeniyle 19 nolu konutun girişi iptal edilmiştir. Bitişik nizam inşa edilen yapıların sokağa bakan cephelerinde iki adet oda boyu konsol çıkma bulunmaktadır. Yapı Malatya geleneksel konutlarına has gantamarlı kemerli pencereler, kapı ve çıkma gibi mimari öğelerle zenginleştirilmiştir. Taş temel üzerine konumlandırılan yapı, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemelerden oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Yapı en son 2006-2009 yıllarında geçirdiği restorasyondan sonra günümüzde yapı, Etnografya Müzesi olarak kullanılmaktadır. Konutlar koruma bağlamında restorasyon geçirmiş ve tescillenmiştir.



Şekil 5.44. Beşkonaklar 17-19 nolu evden bir görünüş

Beşkonaklar17 ve 19 nolu Evin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu(EK38) ve yapı değerlendirme formu(EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde her kata özel genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir

Çizelge 5.29. Beşkonaklar 17-19 nolu evin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Beşkonaklar 17-19 Nolu Evler- 29 Nolu Ev Zeminkat-Merkez/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	60	70	60	65	55	50	40
Form- Biçim Ozgünlüğü	75	75	70	65	60	55	55
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	50	80	60	65	65	60	65
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	55	65	30	50	60	50	50
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	60	80	55	70	30	50	35
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	55	65	50	60	60	60	60
Form- Biçim Ozgünlüğü	60	65	50	65	65	65	65
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	50	70	60	65	70	70	75
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	30	10	20	30	35	30	40
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	55	30	40	60	60	50
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	70	50	70	30	60	45
Beşkonaklar 17-19 Nolu Evler– 29 Nolu Ev Üst Kat- Merkez/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	60	70	50	65	60	50	40
Form- Biçim Özgünlüğü	75	80	75	60	60	55	55
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	50	80	60	65	65	60	65
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	65	30	50	60	50	50
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	80	55	70	30	50	35
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	55	70	50	55	65	60	60
Form- Biçim Özgünlüğü	60	75	55	60	65	65	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	50	75	60	65	70	70	75
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	30	10	20	30	40	30	40
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	60	30	40	60	60	50
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	75	50	70	30	60	45

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.30. Beşkonaklar 17-19 nolu evin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

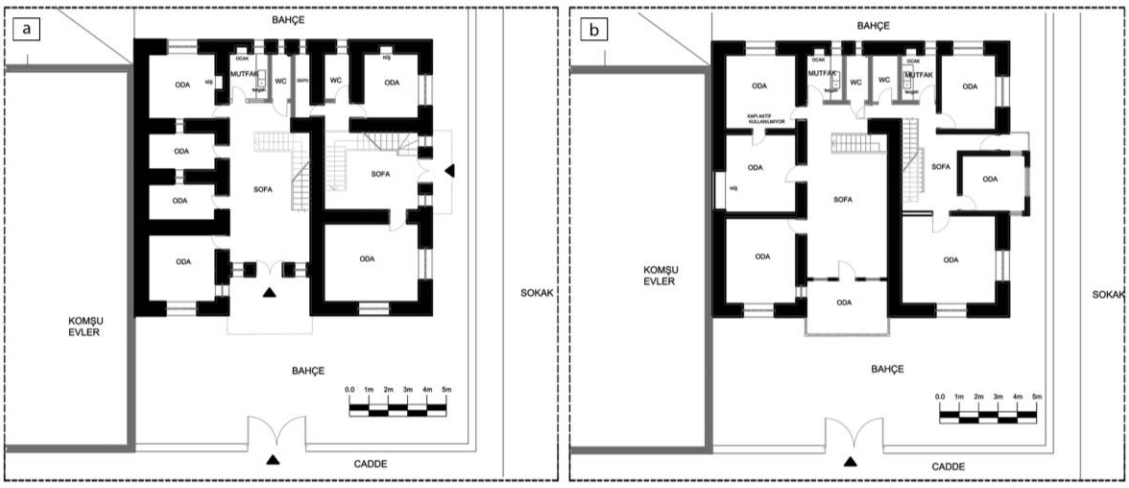
Beşkonaklar17-19 nolu Evin(29 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Merkez/Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zeminkat**	60,8	74,4	61	70,2	56	54,5	54,5	61,6
	Üst kat	60,8	76,3	60,8	69,7	56	54,5	54,5	61,8
İç mekan özgünlük değerleri	**Zeminkat**	45,2	45,3	32,6	45,3	45,2	48,5	45,3	43,9
	Üst kat	45,2	54,6	34,2	45,3	45,3	48,5	45,3	45,4

Beşkonaklar 17-19 nolu Evlerin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Beşkonaklar 17-19 nolu Evlerin kötü derecede özgünlüklerini korudukları, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Geleneksel konutların 19 nolu evin zemin katı müze deposu olarak kullanıldığından dolayı, değerlendirmeye alınamamıştır. Yapının zemin

katında sonradan wc mekanların eklenmesi, yapının mekanları da restorasyon gördüğünden; dolap, niş, ocak, kapı, pencere; tavan, döşeme, duvar gibi mimari öğelerin malzemelerinin yenilenmesi gibi nedenlerden dolayı iç mekan özgünlük değeri mimari cephe özgünlük değerine göre daha kötü oranda bir değer çıkmıştır. Yapının iç mekan ve cephelerinde koruma kapsamında müdahale geçirmesi, iç mekan formunun ve malzemelerinin değişmesi, yapının özgün işlevinden farklı bir işlevde kullanılması ve yapılı çevrenin genel anlamda bozulması nedeniyle yapının genel özgünlük değeri kötü derecede korunarak günümüze kadar geldiği anlaşılmaktadır. Geleneksel konutların kültürel kimliğini ve yapısının gelecek nesiller için korunması konusunda yapılan her müdahalenin özgünlüğüne yapılan uygulama oranında zarar verdiği belirlenmiştir.

5.3.1.3. Lütfiye Sarıtaş Evi'nin Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında Lütfiye Sarıtaş Evi'nin değerlendirilmesi için yapının zemin ve üst kat planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK39).



Şekil 5.45. Lütfiye Sarıtaş Evi'nin kat planları, a) zemin kat planı, b) üst kat planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin ve üst kattan oluşmaktadır. Yapının zemin katı ve üst katında ise, dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı, iç sofa mekan kurgusuna sahiptir. Yapının zemin katına sonradan wc mekanları eklenmiştir.

Yapıya giriş, sokaktan ön ve sağ cephede olmak üzere ahşap çift kanatlı kapılardan sağlanmıştır. Bitişik nizam ve köşede inşa edilen yapının sokağa bakan ön ve yan cephelerinde iki adet oda boyu konsol çıkma ve balkonu bulunmaktadır. Yapı cepheleri pencereler, kapı, balkon ve çıkma gibi mimari öğelerle zenginleştirilmiştir. Taş temel üzerine konumlandırılan yapı, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemelerden oluşan hımış tekniğiyle yapılmıştır. Yapı en son geçirdiği restorasyondan sonra günümüzde bir vakfa hizmet vermektedir. Yapı koruma bağlamında restorasyon geçirmiş ve tescillenmiştir.



Şekil 5.46. Lütfiye Sarıtaş Evi'nden bir görünüş

Lütfiye Sarıtaş Evi'nin iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde oluşturulan yapı kataloğu (EK39) ve yapı değerlendirme formu(EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde, her kata özel, genel değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.31. Lütfiye Sarıtaş Evi'nin zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

Lütfiye Sarıtaş Evi- 30 Nolu Ev Zemin Kat- Merkez/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	55	50	40	60	50	50	60
Form- Biçim Özgünlüğü	85	80	60	55	65	60	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	55	90	65	60	75	65	70
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	20	70	30	60	50	50	40
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	50	75	55	70	25	60	45
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	50	50	45	65	50	60	60
Form- Biçim Özgünlüğü	80	80	55	70	65	70	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	50	85	60	70	65	75	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	50	10	20	40	25	50	40
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	20	60	30	60	50	50	50
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	55	65	50	70	25	70	45
Lütfiye Sarıtaş Evi- 30 Nolu Ev Üst Kat- Merkez/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	55	55	40	65	50	50	60
Form- Biçim Özgünlüğü	85	85	65	50	65	60	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	55	90	65	60	75	65	70
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	20	65	30	60	50	50	50
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	50	75	55	70	25	60	45
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	50	55	40	60	50	60	60
Form- Biçim Özgünlüğü	80	85	55	75	65	70	65
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	50	85	60	75	65	75	90
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	50	10	20	30	25	50	40
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	20	50	30	70	60	50	50
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	55	65	50	70	25	70	45

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.32. Lütfiye Sarıtaş Evi'nin özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

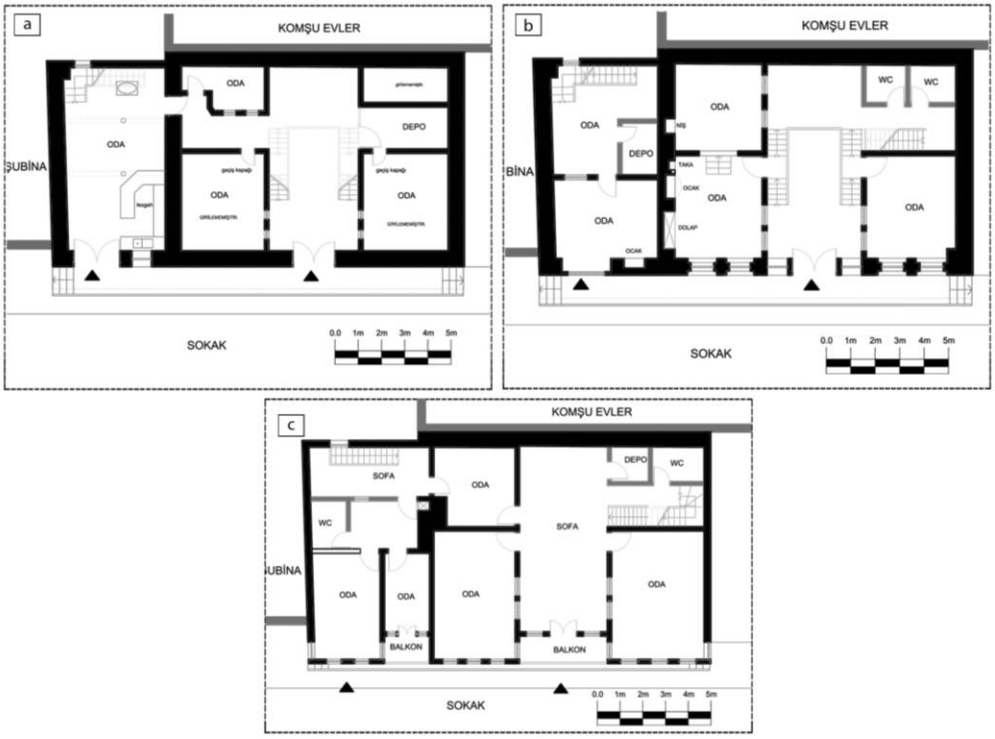
Lütfiye Sarıtaş Evi'nin(30 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Merkez /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	69,6	74,6	61	60,3	50,8	60,5	69,6	63,7
	Üst kat	69,6	74,4	61	60,5	50,8	60,5	69,6	63,7
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	45,3	45,3	34,2	56,9	45,3	50,9	54,9	47,5
	Üst kat	45,3	45,3	34,2	56,6	45,3	50,9	54,9	47,5

Lütfiye Sarıtaş Evi'nin uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, Lütfiye Sarıtaş Evi'nin kötü derecede özgünlüklerini koruduğu, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin katında muhdes wc, mutfak ve depo mekanlarının eklenmesi; yapının mekanlarında restorasyon gördüğünden dolayı dolap, niş, ocak, kapı,

pencere; tavan, döşeme, duvar gibi mimari öğelerin malzemelerinin yenilenmesi gibi nedenlerle iç mekan özgünlük değeri, mimari cephe özgünlük değerine göre daha kötü oranda bir değer çıkmıştır. Yapının iç mekan ve cephelerinde restorasyondan dolayı müdahale geçirmesi, iç mekan formunun ve malzemelerinin değişmesi, yapının özgün işlevinden farklı bir işlevde kullanılması ve yapılı çevrenin genel anlamda bozulması nedeniyle yapının genel özgünlük değerinin kötü derecede korunarak günümüze kadar geldiği anlaşılmaktadır. Geleneksel konutların kültürel kimliğini ve yapısının gelecek nesiller için korunması konusunda yapılan her müdahalenin özgünlüğüne yapılan uygulama oranında zarar verdiği belirlenmiştir.

5.3.1.4. İstanbulluoğlu Konağı'nın Değerlendirilmesi

Çalışma kapsamında İstanbulluoğlu Konağı'nın değerlendirilmesi için yapının zemin, üst kat ve çatı katı planlarının rölöveleri alınarak kat planları oluşturulmuştur. Oluşturulan kat planlarında, dönemin ihtiyaç ve koşullarına uygun olarak yapılmış; dolap, taka, niş, ocak, sedir, kapı, pencere gibi mimari öğeler detaylı bir şekilde işlenmiştir. Yapının bütün mekanlarındaki mimari öğeler dahil iç mekan, bahçe, dış cephesini içine alan her bölge resimlenmiştir. Bu kapsamda yapının vaziyet planı, kat planları, iç mekan, mimari cephe resimleri ve yapının genel bilgilerini de kapsayacak şekilde yapı değerlendirme kataloğu oluşturulmuştur (EK40).



Şekil 5.47. İstanbulluoğlu Konağı'nın kat planları, a)zemin kat planı, b) üst kat plnı, c) çatı katı planı

XX. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen yapı, zemin, üst ve çatı katından oluşmaktadır. Yapının zemin, üst ve çatı katında ise dönemin ihtiyaç ve koşullarına göre dolap, niş, taka, ocak, sedir gibi mimari öğeler sıklıkla kullanılmıştır. Yapı iç sofa mekan kurgusuna sahiptir. Yapının zemin ve üst katına sonradan wc mekanları eklenmiştir. Yapıya giriş, sokaktan ön cepheden ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanmıştır. Bitişik nizam inşa edilen yapının sokağa bakan ön cephesinde üç adet oda boyu konsol çıkma, iki adet balkon ve cihannüma bulunmaktadır. Yapı cepheleri; pencereler, kapı, balkon ve çıkma gibi mimari öğelerle zenginleştirilmiştir. Taş temel üzerine konumlandırılan yapı, beden duvarları kerpiç yığma sitemle örülmüşken, iç duvarları ise kerpiç ve ahşap malzemeler den oluşan hımış tekniğiyle örülmüştür. Yapı en son geçirdiği restorasyondan sonra günümüzde bir eğitim kurumuna hizmet vermektedir. Yapı koruma bağlamında restorasyon geçirmiş ve tescillenmiştir.



Şekil 5.48. İstanbulluoğlu Konağı'ndan bir görünüş

İstanbulluoğlu Konağı'nın iç mekan ve mimari cephesinin özgünlüklerini değerlendirmek için uzmanlar eşliğinde, oluşturulan yapı kataloğu (EK40) ve yapı değerlendirme formu (EK9) ile yapının iç mekan ve mimari cepheleri, yerinde gözlemler yapılarak detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapının üst katı ile çatı katı beraber düşünülerek değerlendirme yapılmıştır. Yapının özgünlüğü uzmanlar tarafından değerlendirilirken, iç mekan ve mimari cephedeki her katın kendi içerisindeki ocak, tandır, sedir, kapı, pencere; duvar, döşeme, tavan gibi mimari öğelere ve malzemelerin bütününü kapsayacak şekilde, her kata özel, genel bir değerlendirme yapılmıştır. Uzmanların değerlendirmeleri aşağıdaki tabloda detaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.33. İstanbulluoğlu Konağı'nın zemin kat ve üst kat mimari cephe ve iç mekanlarının uzmanlar tarafından yerinde değerlendirilen özgünlük kriterlerinin değerlerini göstermektedir

İstanbulluoğlu Konağı- 31 Nolu Ev Zemin Kat- Merkez/Malatya							
Mimari cephe Ozgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	60	60	50	60	60	50	40
Form- Biçim Ozgünlüğü	85	70	55	65	70	60	45
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	65	80	60	50	75	50	80
Kentsel Çevre Ve Konum Ozgünlüğü	35	55	20	70	20	50	40
Yapının Ruhu Ve Kimliği Ozgünlüğü	60	65	50	70	20	50	40
İç Mekan Ozgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Ozgünlüğü	60	60	55	55	60	60	40
Form- Biçim Ozgünlüğü	65	75	50	60	70	60	50
Yapım Tekniği- Işçilik Ozgünlüğü	45	75	50	60	65	55	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	35	3	20	40	25	40	20
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	45	20	60	20	50	30
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	55	50	70	20	50	30
İstanbulluoğlu Konağı- 31 Nolu Ev Üst Kat- Merkez/Malatya							
Mimari cephe Özgünlük Değerlendirme							
Mimari cephe Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	70	60	50	60	55	60	40
Form- Biçim Özgünlüğü	80	80	55	55	75	60	45
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	65	80	60	55	75	55	80
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	35	55	20	60	20	50	40
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	60	50	60	20	50	40
İç Mekan Özgünlük Değerlendirme							
İç Mekan Değerlendirme	**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**
Malzeme Özgünlüğü	60	60	65	50	55	50	40
Form- Biçim Özgünlüğü	65	75	55	65	70	60	50
Yapım Tekniği- İşçilik Özgünlüğü	45	80	55	60	65	55	80
Kullanım Ve İşlev Özgünlüğü	35	3	20	40	25	40	20
Kentsel Çevre Ve Konum Özgünlüğü	55	50	20	55	20	50	30
Yapının Ruhu Ve Kimliği Özgünlüğü	60	60	50	70	20	50	30

Yapının geliştirilen özgünlük modeli eşliğinde uzmanlar tarafından yerinde değerlendirmeleri neticesinde, özgünlük değerleri tablo şeklinde ifade edilmiştir.

Çizelge 5.34. İstanbulluoğlu Konağı'nın özgünlük değerlendirme modelin de ki özgünlük değerleri

İstanbulluoğlu Konağı'nın(31 Nolu Ev) Özgünlük Değerlendirmesi- Yeşilyurt /Malatya									
Uzmanlar		**Uzman A**	**Uzman B**	**Uzman C**	**Uzman D**	**Uzman E**	**Uzman F**	**Uzman G**	**Ort.**
Mimari cephe özgünlük değerleri	**Zemin kat**	69,8	73,1	54,5	60,5	55,4	47,3	61	60,2
	Üst kat	72,5	72,9	54,5	56,5	55,6	54,5	61	61
İç mekan özgünlük değerleri	**Zemin kat**	45,3	45,3	45,3	51,4	45,3	48,9	45,2	46,6
	Üst kat	45,3	55,4	33,9	45,3	45,3	48,9	45,2	45,6

İstanbulluoğlu Konağı'nın uzmanlar tarafından özgünlük kriterleri eşliğinde ortaya konulan özgünlük kriterlerinin değerlerini, geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinde uygulandığında, yapının iç mekan ve mimari cephesinin her katı için özgünlük değerleri belirlenmiştir. Ortaya çıkan özgünlük değerleri sonucunda, İstanbulluoğlu Konağı'nın kötü derecede özgünlüklerini koruduğu, sayısal ve oransal olarak belirlenmiştir. Yapının zemin, üst ve çatı katlarında sonradan wc, mutfak ve depo mekanlarının eklenmesi, yapının mekanlarında restorasyon gördüğünden dolayı dolap,

niş, ocak, kapı, pencere; tavan, döşeme, duvar gibi mimari öğelerin malzemelerinin yenilenmesi gibi nedenlerle iç mekan özgünlük değeri, mimari cephe özgünlük değerine göre daha kötü oranda bir değer çıkmıştır. Yapının iç mekan ve cephelerinde restorasyondan dolayı müdahale geçirmesi, iç mekan formunun ve malzemelerinin değişmesi, yapının özgün işlevinden farklı bir işlevde kullanılması ve yapılı çevrenin genel anlamda bozulması nedeniyle yapının genel özgünlük değerinin kötü derecede korunarak günümüze kadar geldiği anlaşılmaktadır. Geleneksel konutların kültürel kimliğini ve yapısının gelecek nesiller için korunması konusunda yapılan her müdahalenin özgünlüğüne yapılan uygulama oranında zarar verdiği belirlenmiştir.

Bu kapsamda Malatya geleneksel konutların değerlendirilmeleri neticesinde geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinin, uzmanların Malatya merkez evleri içinde ortaya koydukları özgünlük değerlerine, paralel doğrultuda sonuçlar vermesi sistemin çalıştığını göstermektedir. Değerlendirilmesi yapılan evlerin ortaya çıkan özgünlük değerleri neticesinde, Malatya merkez bölgesindeki geleneksel konutlarının mekânsal özgünlüklerinin cephe özgünlüklerine göre daha kötü derece olduğu ve genel anlamda yapıların özgünlüklerinin kötü derecede oldukları sayısal verilerle ortaya çıkmıştır. Değerlendirilen yapıların restorasyon, sokak sağlıklaştırması gibi müdahaleler görmesi, yapıların mekanlarında ve bahçelerinde değişimlerin ve eklenmelerin olması, geleneksel mahalle dokusunun büyük ölçüde bozulması ve yapıların özgün işlevinden farklı bir işlev verilmesinden dolayı, geleneksel yapıların özgünlüğünün büyük ölçüde azalmasına sebep olmuştur. Bu bakımdan yapıların cepheleri, mekanlarına oranla geleneksel konutların kimliğini ve ruhunu daha iyi derecede koruduğu için özgünlükleri kısmen daha iyi çıkmıştır. Bu kapsamda Malatya merkez bölgesinde çok az kalmış geleneksel konutları, Malatya geleneksel konut kimliğini ve kültürünü yansıtması bakımından önemli bir konuma sahiptir. Malatya merkez bölgesi geleneksel evlerinin ve dokusunun büyük bölümünü kaybettiğinden dolayı, bu geleneksel konutların sürdürülebilir bir şekilde kültürel kimliğini ve yapısını gelecek kuşaklara aktarabilmesi bakımından korunmasına yönelik müdahaleler yapılması gerekebilmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanların ve toplumların hayatlarının önemli bir alanını kaplayan mimari yapılar; dönemin izlerini ve yaşanmışlıklarını, mimari üslubunu, yapım tekniğini, teknolojisini, sosyo- kültürel ortamını yansıtan önemli kültürel miraslardır. Bu bağlamda tarihi ve kültürel değere sahip olan kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel konutlar, kullanıcıların zaman içerisinde kendi örf, adet, gelenek ve göreneklerini dönemin koşullarına göre şekillendirdiği, aynı zamanda süreç içerisinde insanların ve toplumların kimliğini şekillendiren bir döngüsel-kültürel sürekliliği barındırmaktadır. İnsanların yaşantıları boyunca içinde bulundukları kültür kavramı; gelenek, görenek, örf, adet gibi bütün normları içine alan, sosyal ve fiziki faaliyetler olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda kültür, insanların çevresini şekillendiren ve dönüştüren, zamanla ortaya konulan değerlerin bütünü olarak ifade edilebilir. Toplumlar arttıkça ve çeşitlendikçe kültürler de şekillenmekte ve çeşitlenmektedir. Bu nedenle böyle bir kültürel ortamda kimlikler; insanları birbirine bağlayan ve diğer insanlardan ayrılmasını sağlayan önemli bir etkendir. İnsanların ve toplumların nasıl bir kimliği var ise dönem içerisinde oluşturdukları ve tasarladıkları her türlü soyut ve somut değerlerin de birer kimliği bulunmaktadır. Kültürel miras kavramı ve bu kavramın kapsamı, insanların ve toplumların kültürel miras değerleri konusundaki algı ve düşünceleri değişmeye başladıkça, genişleyerek ve önemini arttırarak günümüze kadar gelmiştir. Sosyo-kültürel kimliği, yaşanmışlıkları, dönemin izleri ve koşullarını anlatan kültürel miras değerlerinin önemi açıkça ortadadır. Kültürel miras değerlerini anlamak ve kavramak için süreç içerisinde kültürel miras kriterleri oluşturulmuştur. Zamanla bu kültürel miras değerlerinin önem sırası değişerek ve çeşitlenerek günümüze kadar gelmiştir. Bu anlamda, özellikle son yıllarda kültürel miras değerlerinden birisi olan özgünlük değerinin de önemi giderek artmıştır.

Kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel konutlar, dönemin mimari üslubu, şart ve koşulları, yapım tekniği gibi birçok kültürel norm hakkında veriler sunmaktadır. Geleneksel Türk evi; barındırdığı kültürel çeşitlilik, coğrafi ve iklimsel koşullara göre şekillenerek, dönemin ve yörenin zengin malzeme ve strüktürünü gelecek nesillere aktaran mimari örneklerden biridir. Türklerin, Türkistan (Orta Asya) bölgesinden getirdikleri kültür ile Anadolu'da karşılaştıkları kültürü İslam inancıyla sentezlemeleri, coğrafik ve iklimsel etmelerin de etkisiyle ortaya geleneksel Anadolu Türk evini çıkmıştır. Malatya geleneksel konutları, Türk evlerini yansıtması

bağlamında önemli bir konuma sahiptir. Geleneksel konutlarda genellikle taş, kerpiç ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Bu konutlar sağlıklı, kullanışlı ve az maliyetli ancak dayanıksız binalardır. Zamanla yıpranmalarının ana sebebi budur. Yapıların özgünlüğünün korunmasının ana unsuru sürekli bakımdan geçmektedir. Bu değerli kültürel mirasları koruyarak gelecek nesillere özgün bir şekilde aktarmak, her geçen gün önemini arttıran bir konu haline gelmiştir. Geleneksel konutlar; rant, çarpık kentleşme, malzemenin yıpranması, bakımsızlık ve bilinçsizlik gibi birçok nedenden dolayı çağımızda giderek yok olmakta yada müdahale ve uygulamalar sonucunda kültürel miras değerlerini kaybederek günümüze kadar gelebilmektedir. Malatya merkez bölgesi, geleneksel dokusunu ve kimliğini büyük ölçüde kaybetmiştir. Geleneksel konutların sahip oldukları bu zengin kültür ve değerler, Malatya geleneksel evleri özelinde aktarılmaya ve irdelenmeye çalışılmıştır. Kültürel mirasın önemli bir bölümünü oluşturan geleneksel konutların mimari değerlerini ortaya koymak için, özgünlük değerlerinin kriterleri üzerinden bir değerlendirme modeli geliştirilerek yapıların özgünlükleri değerlendirilmiştir.

Çalışma kapsamında geleneksel yapıların özgünlükleri bağlamında kültürel miras değerlerini ortaya koymak için AHP ve Bulanık Mantık analiz yöntemi kullanılarak, özgünlük değerlendirme modeli geliştirilmiştir. Bu geliştirilen özgünlük değerlendirme modeli ile çalışma alanındaki geleneksel konutların özgünlüklerinin sayısal değerler olarak belirlenmesi ve korunmasına yönelik önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma alanı içerisinde Malatya geleneksel konutlarının mekan, cephe, yapım tekniği, konumlanma, süsleme gibi bütün mimari kimliği ve özelliklerini kapsayacak şekilde 33 adet geleneksel konutun yapı kataloğu oluşturularak irdelenmiştir. Bu yapılar içerisinden Yeşilyurt merkez ve Yakınca Mahallesi ağırlıklı olmak üzere 17 adet geleneksel konutun özgünlükleri uzmanlar eşliğinde yerinde değerlendirilerek, geliştirilen model eşliğinde belirlenmiştir. Sonuç olarak yapılan değerlendirmelerle Yakınca Mahallesindeki geleneksel konutların özgünlüklerini büyük ölçüde koruduğu ortaya çıkmıştır. Yeşilyurt ilçe merkezindeki geleneksel konutların ise Yakınca geleneksel konutları kadar olmasa da özgünlüklerini iyi derecede koruduğu belirlenmiştir. Malatya merkez evlerine bakıldığında ise yapıların özgünlüklerinin büyük ölçüde kaybettikleri ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda alan çalışması neticesinde özgünlük değerlendirme modelinden çıkan veriler ışığında, yapılara uygulanan her türlü müdahalenin özgünlüğe büyük oranda zarar verdiği ortaya çıkmıştır. Yapılara

uygulanan sokak sağlıklaştırma, restorasyon, yeniden işlevlendirme, çevre düzenlemesi gibi uygulamaların yapıların özgünlüklerine zarar verdiği tespit edilmiştir.

Çalışmada geleneksel konutların özgünlüklerinin değerlendirilmesinde, AHP ve Bulanık Mantık analiz yöntemleri kullanılarak oluşturulan özgünlük değerlendirme modelinin uygulanması sonucunda, sistem ile ilgili şu öneriler geliştirilmiştir:

- Özgünlük değerlendirme modelinin bir parçasını oluşturan AHP yöntemi kullanılarak, uzmanlar eşliğinde özgünlük kriterlerinin, geleneksel konutlar için etki ağırlıkları belirlenerek, yapıların iç mekân ve mimari cephe üzerindeki genel özgünlükleri üzerindeki etkisi hesaplanmıştır. Bu kapsamda konunun uzmanları eşliğinde söz konusu kriterlerin etki ağırlıkları; çalışılan konu, kapsam, alan ve uzmanlar gibi değişkenler neticesinde tekrar kolaylıkla hesaplanarak modele entegre edilebilir.
- Geliştirilen özgünlük değerlendirme modeli neticesinde, Anadolu'nun her bölgesindeki geleneksel konutların özgünlüklerinin değerlendirilmesi mümkün olmaktadır. Bu bağlamda geleneksel konutların iç mekân ve mimari cephe olmak üzere ayrı ayrı değindirilmesi sağlanmış, her katın sayısal değerleri veriler olarak sunulmuştur. Çalışmadaki yapıların anıtsal ya da geleneksel konut çeşitliliğine göre mimari cephe ile iç mekânın beraber değerlendirildiği gibi yapının her mekânının veya her mimari ögesinin bile ayrı ayrı değerlendirilmesi yapılabilir.
- Geliştirilen özgünlük modeli sayesinde, yapıların özgünlüğü 'var' ya da 'yok' gibi kesin ifadeler yerine, sayısal olarak değer aralıklarına ayrılarak özgünlükleri ortaya konmuştur. Bu sayede geleneksel konutların özgünlük değerleri bağlamında kıyaslanması ve değerlendirilmesi sağlanabilmiştir.
- Geliştirilen özgünlük değerlendirme modelinin; özgünlük değer kriterleri, değer aralıkları, tanımları, etki değerleri ve modelin ana omurgasını oluşturan kural veri tabanı; çalışılacak konu, alan, kapsam gibi değişkenler neticesinde uzmanlar tarafından belirtilen etmenler değiştirilerek, sistem yeniden kurgulanabilir. Böylece her türlü, geleneksel ve anıtsal yapıda bu model kullanılarak yapıların özgünlükleri değerlendirilebilir.
- Bir uzmanın yapının özgünlüğünü değerlendirirken; o anki bilgi birikimi veya gözlemlerine göre [malzeme, form (biçim), yapım tekniği (işçilik), kentsel çevre ve konum veya yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü gibi] herhangi bir kriterin

değerini tam doğru belirleyemese bile, o kriterin sistem içerisindeki etki değeri ve oluşturulan model sistematiği sayesinde yapının özgünlük değerini çok etkilemediğinden, oluşabilecek olumsuzlukları asgari ölçüye indirmesi bakımından önemlidir.

- Bu anlamda geliştirilen özgünlük değerlendirme modeli, gelecekte yapılacak olan çalışmalar için aydınlatıcı ve yardımcı olması bakımından değerlendirilebilir.

Buradan hareketle özgünlük değerlendirme modeli eşliğinde yapılan alan çalışmaları ışığında ortaya konulan verilerden sonra geliştirilen öneriler şu şekildedir:

- Geleneksel konutların cephe, mekân ve mimari öğelerine minimum müdahale yapılarak, özgün işlevleri ve çevre dokusunun olabildiğince korunarak sürdürülebilir bir şekilde korunması gerekmektedir. Uygulanan her müdahale, yapıların özgünlüğüne zarar vermektedir. Yapılan çalışmada da görüldüğü gibi neredeyse hiçbir müdahale görmemiş Yakınca Mahallesindeki yapılardan; Hacı Eraslan Evi, Mehmet Yılmaz Evi, Cumali Öztürk Evi, İdris Durmuş Evi, İbrahim Sağmen Evi, Ahmet Kökçü Evi, Adil Fırat Evi, Mevlüt Barutçu Evi ve Süleymanoğlu Konağı'nın özgünlüğü çok yüksek olarak tespit edilirken; restorasyon, yeniden işlevlendirme gibi uygulamalar yapılmış, çevre dokusu bozulmuş olan Malatya merkez evlerinden Beşkonaklar 15 Nolu Ev, Beşkonaklar 17-19 Nolu Evler, Lütfiye Sarıtaş Evi ve İstanbulluoğlu Evi'nin özgünlüğü oldukça az çıkmaktadır.
- Yapılan değerlendirmeler neticesinde, Yakınca Mahallesindeki geleneksel konutların iç mekân ve mimari cephe özgünlüklerinin çok yüksek çıkması sonucunda, Malatya geleneksel konut kültürünü ve kimliğini en iyi yansıtan konutların bu alanda olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda çalışma alanı içerisinde yer alan bu bölgede konu ile alakalı daha önce nerdeyse hiçbir akademik çalışma yapılmaması da konunun önemi arttırmış ve diğer çalışmalara öncülük etmesi bağlamında değer kazandırmıştır.
- Yapılara uygulanan her müdahale, yapının özgünlüğüne ve kimliğine zarar verdiğinden; yapıları, içinde yer aldıkları dokularla birlikte muhafaza etmek, özgünlüğün sürdürülmesi bağlamında büyük önem taşımaktadır. Bu anlamda Yakınca Mahallesinin geleneksel yapıları ve dokusu bağlamında büyük oranda korunarak günümüze kadar geldiği görülmektedir.

- Malatya kenti yerleşim çeperinin hızlı bir şekilde Yeşilyurt ilçesi ve Yakınca Mahallesine kadar dayandığı bu süreçte, özellikle Yakınca Mahallesindeki geleneksel dokunun ve yapıların yok olmadan, özgünlüklerini kaybetmeden önce yerel yöneticilerin ve ilgili kurumların bu yapıları, bütüncül bir şekilde korumaya yönelik adımlar atması gerekmektedir.

Sonuç olarak çalışma kapsamında geliştirilen değerlendirme modelinin Anadolu'nun her bölgesindeki tarihi ve geleneksel yapılar için kullanılabilmesi ve uygulanabilmesi, çalışma alanı kapsamında ise geleneksel konutlar bağlamında benzer çalışmalara öncülük etmesi bakımından önemlidir.

7. KAYNAKÇA

Accenture, 2006, "Capturing the Public Value of Heritage: Looking Beyond the Numbers", The Proceedings of the London Conference: *Capturing the Public Value of Heritage,* London, *ss*19-22.

Ahunbay, Z.,1994, "Birinci Derece Anıtlarda Değerlendirme ve Restorasyon Sorunları", *Arredamento Dekorasyon*, Sayı:7-8, ss87-90.

Ahunbay, Z., 2012a, Ahşap Yapıların Korunması ile İlgili Uluslararası İlkelere Türkiye'den Bakış, *Ahşap Yapılarda Koruma ve Onarım Sempozyumu*, İstanbul, ss36-46.

Ahunbay, Z., 2012b, UNESCO Dünya Miras Listesi ve Miras Yönetimine Etkisi, (Ed.) Aksoy A. ve Ünsal D., Kültürel Miras Yönetimi, *Açıköğretim Yayınları*, Eskişehir, ss124-144.

Ahunbay, Z., 2014, Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, 7. Baskı, *YEM yayınları,* İstanbul.

Ahunbay, Z., 2019, Kültür Mirasını Koruma İlke Ve Teknikleri, *Yem Yayınları,* 255s

Akboğa, A., 2019, Malatya-Pütürge Yöresel Konut Mimarisinin Plan-Cephe Ve Malzeme Açısından Değerlendirilmesi,(Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Dicle Üniversitesi, Diyarbakır, 252s.

Akçura, N., 1972, Türkiye'de Eski Eserler, *Mimarlık*, Sayı:8, ss39-42, İstanbul

Akıncı, F. N., 2000, "Geleneksel Sivil Mimarinin Sosyo-Kültürel Ve İşlevsellik Bağlamında Tarihsel Sürekliliği İçin Planlama/Finans Modeli" (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Y.T.Ü. İstanbul, 232s.

Akıncıtürk, N., 2003, Ülkemizdeki Deprem, Etkileri ve Yapısal Tasarımda Alınması Gereken Önlemler. *Uludağ Üniversitesi Yayını,* Bursa.

Aköz, F. ve Yüzer N., 2019, Tarihi Yapılarda Malzeme Özelliklerinin Belirlenmesinde Uygulanan Yöntemler, ss1-11, web adresi: http://www.imo.org.tr/resimler/ekutuphane/pdf/11142.pdf, [ziyaret tarihi, 3 mayıs, 2020].

Aksoy, A. ve Enlil, Z., 2012, Kültürel Miras Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar. *Anadolu Üniversitesi Yayını*, Kültürel Miras Yönetimi Kitabı, Ünite 1, ss2-29.

Aktur, H.,2010, Ali Saim Ülgen Arşivi Üzerinden Erken Cumhuriyet Döneminin Türk Mimarisine Bakışı: Malatya Ulu Camisi Örneği,(Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İTÜ, İstanbul, 833s.

Akurgal, E., 1998, Türkiye'nin Kültür Sorunları'', *Bilgi Yayınevi*, Ankara, ss9-18

Aladağ, H., 2010, Kültür Varlıklarını Korunmasında Koruma Yönetim Süreci,(Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 196s.

Alanyurt, U., 2010, Türkiye'de Koruma ve Onarım Üzerine Analiz, 36s., web adresi: https://www.academia.edu/19861863/T%C3%BCrkiye_de_Koruma_ve_Onar%C4%B1m_%C3%9Czerine_Analiz_2010_masrop_e-dergi_., [ziyaret tarihi, 22 nisan 2020].

Alcı, M. ve Karatepe, E., 2002, Bulanık Mantık ve MATLAB Uygulamaları, İzmir, 118s. web adresi: https://egefuzzylogic.weebly.com/uploads/4/9/1/9/49194479/fuzzy_matlab_uygulamalari.pdf, [ziyaret tarihi, 10 mart 2020].

Altaş, N. T., 2014, "Kentsel Dönüşümde Kültürel Miras Değerlerinin Korunması: Erzurum Örneği" *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı: 32, Cilt:9, ss 243-260.

Altaş, İ. H.,1999, Bulanık Mantık: Bulanıklılık Kavramı, *Enerji, Elektrik, Elektromekanik*-3e, sayı62, ss80-85.

Altman, I. and Chemers, M. M., 1980, "Culture And Environment", *Cambridge University Pres*, Cambridge.

Al-Naim, A. M., 2008, Identity In Transitional Context: Open-Ended Local Architecture In Saudi Arabia, *International Journal of Architectural Research, Archnet-IJAR*, Vol: 2 Issue:2, ss125-146.

Anadol, C., Abbasova, F. ve Abbaslı,N., 2007, Türk Kültürü ve Medeniyeti, *Bilge KarıncaYayınları*, İstanbul.

Arslan, G., 1990, Koruma Planlamasında İlk Aşama: Tesbit ve Tescil, *Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı,* Kültür Bakanlığı Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü.

Asatekin, G. S., 1994. Anadolu'daki Geleneksel Konut Mimarisinin Biçimlenmesinde Aile-Konut Karşılıklı İlişkilerin Rolü. Kent, Planlama Politika, Sanat Tarık Okyay Anısına Yazılar, *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları*, Ankara, ss65-87.

Asatekin, N.G., 2004, Kültür ve Doğa Varlıklarımız Neyi, Niçin, Nasıl Korumalıyız? T.*C. Kültür ve Turizm Bakanlığı DÖSİM Basımevi,* Ankara.

Aslan, E. H., 2016, Arkeolojik ve Kırsal Mimari Miras Birlikteliğinin Korunabilirliği, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 428s.

Atılgan, C., 2016, "Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler Işığında Türkiye'de Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunması Üzerine Bir Değerlendirme" *Art-Sanat Dergisi*, Sayı:6, ss249-261.

Atıcı, K. ve Yaşar M., 2019, Malatya Hatice Günay Evi Mimari Özellikleri Ve Restorasyona Yönelik Öneriler, *Sanat ve İnsan Dergisi Journal of Art and Human:* 3(1), 36s.

Avrupa Konseyi (COE), 1965, Palma Tavsiye Kararı (Tavsiye Kararı A): Sitler, Eski Yapılar İle Tarihi ve Sanatsal Sitlerin Koruma ve Geliştirme Amacıyla Kataloglamaya İlişkin Ölçüt ve Yöntemler, Barselona, web adresi: https://kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/K-Palma-Tavsiye-Karar%2C1965.pdf, [ziyaret tarihi, 12 ocak 2020].

Avrupa Konseyi(COE), 1975, "The Decleration of Amsterdam", Amsterdam. web adresi; https://www.icomos.org/en/and/169-the-declaration-of-amsterdam, [ziyaret tarihi,10 ocak 2020].

Avrupa Konseyi (COE), 1977, Granada Talebi: Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari, Avrupa Pilot Projeler Programı Sempozyumu No: 5, Granada. web adresi: http://kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/K-Granada-Talebi,-COE,-1977.pdf, [ziyaret tarihi, 13 ocak 2020].

Avrupa Konseyi (COE), 1979, Recomendation 881 (1979) on Rural Arthitectural Heritage, Strasbourg, web adresi: http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=14915&lang=en, [ziyaret adresi, 15 ocak 2020].

Avrupa Konseyi (COE), 1985, "Convention for the Protection of the Architectural Heritage of Europe", Granada, web adresi: https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/granada-convention, [ziyaret tarihi, 20 ocak 2020].

Avrupa Konseyi (COE), 1989, Recommendation No. R (89) 6 on Protection and Enhancement of The Rural Architectural Heritage, Strasbourg, web adresi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804cc8c2, [ziyaret tarihi, 21 ocak 2020].

Avrupa Konseyi (COE), 1994, Recommendation No: R(94) 6 for a Sustainable Development and Use of the Countryside with a Particular Focus on the Safeguarding of Wildlife and Landscapes, Strasbourg, web adresi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805099f0, [ziyaret tarihi, 22 ocak 2020].

Avrupa Konseyi (COE), 1995, Recommendation No.R(95) 9 on the Integrated Conservation of Cultural Landscape Areas as Part of Landscape Policies, Strasbourg, web adresi: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016804fd025, [ziyaret tarihi, 23 ocak 2020].

Avrupa Konseyi (COE), 2005, Council of Europa Framework Convention on the Value of Cultural Heritage for Society, Faro, web adresi: https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/199, [ziyaret tarihi, 24 ocak 2020].

Avrupa Konseyi'nin(COE), Süreç içerisinde dahil olduğu ve ortaya koyduğu kararlar hakkında bakınız, web adresi: https://www.coe.int/en/web/landscape/reference-texts, [ziyaret tarihi, 3 0cak 2020].

Avrupa Kültür Mirası Federasyonu kurulması, 1963, Türkiye'de ise 2010 yılında faliyete girmiştir. web adresi: http://www.europanostra.org.tr/hakkimizda/, [ziyaret tarihi, 3 ocak 2020].

Avşin, A., 2020, Tarihi Köprülerin Korunmasında Özgünlük Ölçütünün Değerlendirilmesi,(Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Gazi Üniversitesi, Ankara, 278s.

Aydın, Ç. D., 2017, İşitsel Peyzajda Ses Çevresi Memnuniyet Düzeyinin Bulanık Mantık İle Tahmin Edilmesi: Diyarbakır Suriçi Uygulaması,(Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü* ,İTÜ, İstanbul, 164s.

Aykaç, P.,2008, Determination of presentation principles for multi-layered historical towns based on cultural significance case study: Tarsus Çok katmanlı kentlerin sunum prensiplerinin kültürel öneme bağlı olarak belirlenmesi: Tarsus örneği, (Yüksek lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Restorasyon, ODTÜ, Ankara, 44s.

Aykaç, P., 2019, Kentsel Arkeolojik Alanlarda Tasarım Süreci, Dosya Tarihi Çevrede Koruma: Yaklaşımlar, *Uygulamala*r (14:1), ss36-43.

Aysu, E., 1984, Kent Yenileme ve Koruma Seminer Çalışmaları, *Yıldız Teknik Üniversitesi,* İstanbul.

Aytaç, İ., 1998, Malatya ve Yöresindeki Türk-İslam Dönemi Yapıları,(Doktora), *Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Selçuk Üniversitesi, Konya, 387s.

Aytaç, İ., 2003, Malatya Mimari, *Türkiye Diyanet Vakfı islam Ansiklopedisi*, İstanbul. 27, ss474-477.

Aytaç, İ., 2013a, Malatya Evleri, 31s, Hazırlayan Hüseyin Karaer, Malatya Bibliyografyası, *Malatya Kitaplığı*, İstanbul, 356s.

Aytaç, İ., 2013b, Malatya-Türk İslam Dönemi Eserleri II, *Malatya Kitaplığı*, İstanbul.

Aytaç, İ., 2015, Geleneksel Malatya Evleri Envanteri, *Malatya Büyükşehir Belediyesi,* Malatya.

Aytaç, İ. ve Bahçeçi, F., 2018, Geleneksel Balaban Evlerinin Mimari Ve Yapısal Özellikleri, Social Sciences, 13(2):ss85-118

Aytaç, İ. ve Bahçeçi, F., 2019, Darende Geleneksel Konut Mimarisinde Şerbetlikler Ve Alçı Lambalıklar, *1. Uluslararası Beydağı Sosyal Ve Beşeri Bilimler Kongresi*, ss156-177.

Bahçeci, F., 2016, Geleneksel Darende ve Balaban Evleri, (Yüksek Lisans), *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Fırat Üniversitesi, Elazığ,580s.

Bahçeçi, F. ve Aytaç, İ., 2017, Kırsal mimaride Malatya-Darende Aşağulupınar Evlerinin Karekteristik Özellikleri, *Social Sciences (NWSASOS),* 12(2):118-139.

Balamir, A, K., 1993, Mimarın Kimlik, Meşruiyet, Etik sorunları Mimarlığın Disiplinler Buhranı, Türk Mimarlığı Sempozyumu-II, Kimlik Meşruiyet Etik, *TMMOB Mimarlar Odası,* Ankara, ss24-30.

Banarlı, S. N., 1986, Türkçenin Sırları, Kubbealtı Neşriyat No:1, *Nihad Sami Banarlı Neşriyatı,* No:1, İstanbul, 71s.

Baran, M., Aykal, D, F. ve Kocaman, M., 2018, Battalgazi Ve Geleneksel Evlerinin Analizi, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* Cilt:17 Sayı:67,ss1302-1316.

Basmacı, D., 2017, Kültürel Mırasın Korunmasında Yerel Yönetımlerın Rolü: Beyoğlu Belediyesı Örneği, *Aurum Mühendislik Sistemleri Ve Mimarlık Dergisi,* Cilt 1, Sayı 2, ss77-90.

Batukan, F. B., 2017, Korumada Taşıma Yönteminin Kültürel Hafızaya Etkisinin Kayseri Örneği Üzerinden İrdelenmesi,(Yüksek Lisans),*Fen Bilimleri Enstitüsü,* Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 135s.

Bauman, G., 1999, Çok kültürlülük Bilmecesi. (Çev. Işıl Demirakın), *Dost Kitabevi.* Ankara.

Baykal, N. ve Beyan, T., 2004, Bulanık Mantık İlke ve Temelleri, *Bıçaklar Kitabevi,* Ankara.

Baykal, N. ve Beyan, T., 2004b, Bulanık Mantık Uzman Sistemler ve Denetleyiciler. *Bıçakçılar Kitabevi Yayın* No:10, Matematik Dizisi No:2, Ankara, 509s

Baykara, T., 2003, Türk Kültürü. *IQ Kültür Sanat Yayıncılık,* İstanbul.

Bayram, M., 2003, Türkiye Selçukluları Üzerine Araştırma, *Kömen yayınları*, Konya.

Beatley, T. and Manning, K., 1997, The Ecology of Place: Planning for Environment, Economy and Community, *Island Press,* Washington, DC.

Bektaş, C., 1978, Halkın Elinden Dilinden, *Mimarlık*, sayı:156, ss3-6.

Bektaş, C., 1991, Korumak, *Mimarlık,* S:244, ss72-73, web adresi: http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/298/4214.pdf, [ziyaret tarihi, 13 haziran 2020].

Bektaş, C., 1992, Koruma Onarım, *YEM Yayınları,* İstanbul.

Bektaş, C., 1999, Kültür Sanat Gelenek Mimarlık, *Mimarlık*, sayı:287, ss33.

Bektaş, C., 2001, Halk Yapı Sanatı, *Literatür Yayınları,* İstanbul, 160s.

Benjamin, W., 1969, The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction, Illuminations, *Fontana,* Great Britain. web adresi: https://web.mit.edu/allanmc/www/benjamin.pdf, [ziyaret tarihi, 15 mart 2020].

Beşkonaklı, J. ve Ersen, A., 2011, Tarihi Mirasın Korunmasında Endirekt – Önleyici Koruma ve Önleyici Bakım, *Restorasyon Konservasyon Dergisi*,sayı:8:3-20.

Binan, C., 1998, "Dünya Mirası, Özgünlük, Ahşap ve Zeyrek'te Koruma", *İstanbul Dergisi,* sayı:25: 76-80.

Binan, C., 1999, Mimari Koruma Alanında Günümüze Düşünsel Gelişmenin Uluslararası Evrim Süreci, *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Basım-Yayın Merkezi Matbaası*, İstanbul.

Binan, C., 2001, "Türkiye'de Anıtsal Mimari Mirasın Restorasyonu ve Özgünlüğünün Korunması İle İlgili Riskler", TAÇ Vakfi'nın 25 Yılı Türkiye'de Risk Altındaki Doğal ve Kültürel Miras, *TAÇ Vakfı,* İstanbul, ss109-114.

Binark, İ., 1982, Milletlerarası Arşiv Konseyi-International Council on Archives — ICA, web adresi: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:a0pw23Ic8Q0J:tk. org.tr/index.php/TK/article/ download/1523/1515+&cd=1&hl=tr&ct=clnk&gl=tr, [ziyaret tarihi, 15 eylül 2020].

Brandi, C., 2005, Theory of Restoration, (ilk basım: 1963, Teoria del Restauro, Roma), ICR, Rome.

Brans, J. P. and Vincke, P. N., 1985, A Preference Ranking Organisation Method: The PROMETHEE Method for Multiple Criteria Decision-Making.Manag, ss647–656.

Bouyssou, D. and Vincke, P., 1997,'Ranking alternatives on the basis of preference relations: a progress report with special emphasis on outranking relationships ', Journal of Multi-*criteria Decision Analysis*, 6 (2), ss77-85.

Bozkurt, S. G., 2013, "19. yy.da Osmanlı Konut Mimarisinde İç Mekan Kurgusunun Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi". *Journal of the Faculty of Forestry, Istanbul University* 62 (2): ss37-70.

Bozkurt, S. G. ve Altınçekiç, H., 2013, Anadolu'da Geleneksel Konut ve Avluların Özellikleri ile Tarihsel Gelişiminin Safranbolu Evleri Örneğinde İrdelenmesi, *Journal of the Faculty of Forestry, Istanbul University* 63(1):ss69-91

Bulum, A., 1999, Anıtların ve Kentsel Sitlerin Belirlenmesini Etkileyen Değerler. İzmir: (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 107s.

Bülbül U, Z., 2016, Anadolu Selçuklu Dönemi Yapılarının Restorasyonunda Özgünlük Ölçütü- Konya İnce Minareli Medrese Örneği, (Doktora) *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Gazi Üniversitesi, Ankara, 353s.

Bülbül U. Z.,, 2020, Konya İnce Minareli Medrese'nin Özgünlük Ölçütü Bileşeni Biçim ve Tasarım Unsuru Bakımından Analizi, *Online Journal of Art and Design* volume 8, issue 1,ss154-181.

Büyük Larousse,1994, Sözlük ve Ansiklopedisi, *Milliyet Yayınları*, cilt 17, s9078.

Büyükmıhçı, G., 2006 ,Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü, *Erciyes Üniversitesi Yayınları.*

Can, M., 2009, Kültürel Miras Ve Müzecilik, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1-22s web adresi: https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0, [ziyaret tarihi, 3 nisan 2020].

Can, G. M., 2020, Tarihi Yeşilyurt (Malatya) Evlerinde Yapısal Bozulma Nedenleri Üzerinde Bir İnceleme, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep, 64s.

Canıtez, T., 2010, Trakya Bölgesi Ortak Tarihsel Kültürel Gelişim Süreci ve Türkiye Trakyası Koruma Yaklaşımları Üzerine Bir Araştırma, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Trakya Üniversitesi, Edirne, 309 s.

Cansever,T., 1999, "Osmanlı Evi", Osmanlı Ansiklopedisi, C.10, Edt: Güler Eren, Yeni *Türkiye Yayınları,* Ankara, 441s.

Cheng, C. H., 1999, "Evaluating Weapon Systems Using Ranking Fuzzy Numbers", Fuzzy Sets and Systems, s107(1):ss25-35.

Clifford, J., 1988, The predicament of culture, twentieth-century ethnography, *literature, and art. Cambridge:* Harward University Press.

CIVVIH, ICOMOS, 2011, Tarihi Kent Ve Kentsel Alanların Muhafazası Ve Yönetimi İçin Valetta İlkeleri, web adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0592931001536912260.pdf [ziyaret tarihi, 4 mart 2020].

Connolly, W. E., 1995, Kimlik ve Farklılık Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri, çev.; Ferma Lekesizalı, *Ayrıntı Yayınları*, İstanbul, 320s.

Correa, C., 2003, Quest for identity, web adresi: https://archnet.org/publications/3587, [ziyaret tarihi, 15 kasım 2019].

Costa, B. C. and Macbeth, J. V., 1994, An Interactive Path Towards the Construction of Cardinal Value Functions, *International Transactions in Operational Research*, 1(4):ss387-500.

Coşkun, B. S., 2012, İstanbul'daki Anıtsal Yapıların Cumhuriyet Dönemindeki Koruma ve Onarım Süreçlerine Bir Araştırma,(Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Mimar Sinan Güzel sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 467s.

Çahantimur, A., 1997, Kültür ve Mekan Etkileşimi Kapsamında Konut ve Yakın Çevresi İlişkilerine Diyalektik Bir Yaklaşım. (Yüksek Lisans). *Fen Bilimleri Enstütüsü*, İTÜ, İstanbul, 170s.

Çakırca, D., 2010, Su Politikaları Bağlamında Fırat-Dicle Havzası'nda Kültürel Mirası Korumanın Koşulları,(Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Trakya Üniversitesi, 414s.

Çelik, D. Ve Yazgan, M. E., 2007, "Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Korumaya Yönelik Yasa ve Yönetmeliklerin İrdelenmesi", *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi,* Cilt:9, Sayı:11, ss1-10.

Çetintaş, B. 2016. Kültür Kavramının Kapsamı, Anlam ve Tanımları, International Periodical for the Languages, *Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 11/18 Fall 2016, p. 227-248.

Çoban, S., 2014, Mardin'de Yaşayan Yetişkinlerin Tarihi ve Kültürel Mirasa İlişkin Bilinçlilik Durumu" (Yüksek Lisans), *Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara Üniversitesi, Ankara, 177s.

Demir, Ö. ve Acar, M., 1997, Sosyal Bilimler Sözlüğü, *Vadi Yayınları*, İstanbul, 590s.

Demir, E., 2002, Malatya Şehrinde Yerleşimin Evrimi, *Türk Coğrafya Dergisi*, s:38:ss19-57.

Demirbağ H. ve Fırat F., 2013, Medeniyetin Beşiği Malatya, *Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı Yayınları*, İstanbul.

Demirci, D., 2011, Isparta Evleri, *Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları,* Isparta.

Deniz, B., 1996, Les Maisons De Balaban, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, sayı:1, ss73-96.

Deniz, Ö. Ş., 1999, Çok Katlı Konut Tasarımında Kullanıcıların Esneklik Taleplerini Karşılayacak Yapı Elemanlarının seçimine Yönelik Bir Karar Verme Yaklaşımı, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İTÜ, İstanbul, 310s.

Dey, P.,K., 2001, "A Risk-Based Model for Inspection and Maintenance of Cross-Country Petroleum Pipeline*", Journal of Quality in Maintenance Engineering*, 7(1):ss25-41.

Dinçer, İ. ve Akın, O., 1994, "Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kapsamında Koruma Planı ve İdari Yapısı", *2. Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulama Kollokyumu*, İstanbul, ss127-131.

Doğan, Ö., 1999, Mantık (Klasik/Sembolik Mantık, Mantık Felsefesi), *İnkılap Yayınları,* Ankara, 398s.

Du Cros, H., 2001, "A new model to assist in planning for sustainable cultural heritage tourism". *International Journal of Tourism Research,* 3(2), pp. 165-170.

Durgun, Y., 2006, Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Gazi Üniversitesi, 151s.

Dyer, J.S. M.,2005, Multiattribute utility theory. Edit: Jose Fıgueıra, In Multiple Criteria Decision Analysis: *State of the Art Surveys; Springer: New York*, NY, USA, pp. 265–292.

Eagleton, T., 2000, Kültür Yorumları. (Çev. Özge Çelik). *Ayrıntı Yayınları.* İstanbul,176s.

Ekinci, O., 1997, Sanayilesme Sürecinde Kentsel Koruma ve Aydınlanma, *Sanayi ve Sanat Sempozyumu Bildirisi,* Ankara, ss15-17.

Ekinci, O., "Kültürel Miras İmar ve Belediyelerimiz", Edt: Ayşenur Mengi, Kent ve Plânlama Geçmişi Korumak Geleceği Tasarlamak, *İmge Kitabevi*, İstanbul 2007, 31-38.

Ekinci, S., 2014, Mevcut Yapıların Uyarlanabilirlik Kapasitesini Belirleme Ve Değerlendirme Yöntemi, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 337s.

Eldem, S. H., 1955, Türk Evi Plan Tipleri. *İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yay,* İstanbul.

Eldem, S. H., 1989, Türk Evi, Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfi, İstanbul.

Elibüyük, M., 2013, Malatya İli Yerlesmelerinin Tarihsel Dönemlere Göre Coğrafi Dağılışı, *Ankara Universitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakultesi Dergisi,* (53:1):ss183-220.

Ellen, H., 1996, A Logical Structure For a Knowledge Base, Institue of Informatics, University of Oslo, Blindern, Norway.

Elmas, Ç., 2003, Bulanık Mantık Denetleyiciler, *Seçkin Yayıncılık,* Ankara.

Elmas, Ç., 2011, Yapay Zekâ Uygulamaları, *Seçkin Yayıncılık*. Ankara, 198s.

English Heritage, 1997, Sustaining the Historic Environment: New Perspectives on the Future. *English Heritage Discussion Document*. London, 11s.

English Heritage, 2007, Conservation Principles, 2nd consultation document, London, 8s. web adresi: http://www.townforum.org.uk/planning/englishheritageconsultation070507.pdf , [ziyaret tarihi, 2 şubat 2020].

English Heritage, 2008. Conservation Principles Policies and Guidance for the Sustainable Management of the Historic Environment, London, 75s, web adresi: https://historicengland.org.uk/images-books/publications/conservation-principles-sustainable-management-historic-environment/ conservationprinciplespoliciesandguidanceapril08web/, [ziyaret tarihi, 3 şubat, 2020].

Eldeş, I. Y., 2019, Sümerbank Dokuma Fabrikaları'nın Dönüşümü (1935-2019): Kayseri, Ereğli, Nazilli, Bursa Ve Malatya Örnekleri, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İTÜ,77s.

Erder, C., 1971, 'Yorumlar Üzerine' *Vakıflar Dergisi,* Sayı IX, 409-417. Ankara:

Erder, C., 1975, Tarihi Çevre Bilinci, Ankara: *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları*.

Erder, C., 1986, Our Architectural Heritage: From Consciousness to Conservation, *UNESCO,* İngiltere(Carta Del Restauro: Madde 1, Venedik Tüzüğü: Madde 4).

Erdim, M., 1980, 'Anadolu'da Geleneksel Konut Birimi', (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Dokuz Eylül Üniversitesi 1(2): 240-242.

Eres, Z., 2013, "Türkiye'de Geleneksel Kırsal Mimarinin Korunması: Tarihsel Süreç, Yasal Boyut". Mimari ve Kentsel Koruma, (Edt). K.K. Eyüpgiller - Z. Eres. , Prof.Dr. Nur Akın'a Armağan, *Yem Yayınları,* İstanbul, ss457-469.

Ertürk, K., 1996, "The Traditional Turkish House Types in Anatolia." Çaglar Boyunca Anadolu'da Yerlesim ve Konut Uluslararası Sempozyumu, 5-7 Haziran 1996, Bildiriler, *Ege Yayınları*, İstanbul, ss159-169.

Ersen, A., 2009, Mimarî korumada otantiklik ve bütünleme sorunu, *Restorasyon Konservasyon Dergisi,*s1:8-15, web adresi:https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/665822 [ziyaret adresi 20 mart 2020].

Ersen, A., 2010, Cesare Brandi (1906-1988) ve Restorasyon Teorisi, *Restorasyon Konservasyon Dergisi,*s7:3-12.

Ersen, A., 2011, Sir Bernard Feilden (1919-2008) Koruma Mimarları için Anıt bir Anı, *Restorasyon Konservasyon Dergis*i,9:3-12.

Erşen, E. A., 2009, Tarihi Kentlerin Korunmasında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Kararlarının Edirne Kenti Örneğinde Değerlendirilmesi(Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Trakya Üniversitesi,325s.

Ertuğrul, İ., 1996, "Bulanık Mantık ve Bir Üretim Planlamasında Uygulama Örneği", , (Yüksek Lisans), *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 73s.

Eskici, B., 1993, Eski Malatya'daki Türk-İslam Eserleri,(Yüksek Lisans), *Sosyal Bilimler Enstitüsü,* Ankara Üniversitesi,180s.

Evren, R. ve Ülengin, F., 1992, Yönetimde Karar Verme, *İTÜ Matbaası*, İstanbul, 248s.

Eyüpgiller, K. K., 2014, Arapgir Tarih, Mimari ve Yaşam Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri, *Arapgir Kültür Derneği*, İstanbul.

Eyüpgiller, K. K., 2017, Balaban ve Aşağıulupınar, Malatya/Darende. İstanbul: *Denizler Kitabevi*, İstanbul.

Fayek, R. A. ve Oduba, A., 2005, Predicting Industrial Construction Labor Productivity Using Fuzzy Expert Systems, *Journal of Construction Engineering and Management*, Volume 131, Issue 8, ss32-36.

Feilden, M. B. and Jokilehto, J., 1993, "Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites", *ICCROM*, Roma, Italy, sf:23-41.

Feilden, M. B., 1995, Conservation Of Cultural Heritage Relevant To South Asia, unpublished paper.

Feilden, M. B., 2003. Conservation of Historic Buildings, Architectural Press, Oxford.

Fırat, M., 2007, Sinirsel Bulanık Mantık Yaklaşımı İle Havza Modellemesi, (Doktora) *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Pamukkale Üniversitesi, 184 s

Frey, B., 1997, The evaluation of cultural heritage: Some critical issues, edt. Hutter, M., and Rizzo, I., In Economic Perspectives on Cultural Heritage, London: Macmillan, ss31-49.

Gezer, H., 2013, "Geleneksel Safranbolu Evlerinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi". *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi* s12 (33): ss269-274.

Gibson, L. and Pendlebury, J., 2009, "Valuing Historic Environments", *New Castle University*, 234s.

Göğebakan,Y., 2015, Karakteristik Bir Değer Olan Geleneksel Türk Evi'nin Oluşumunu Belirleyen Unsurlar ve Bu Evlerin Genel Özellikleri, *İnönü University Journal of Culture and Art*, Cilt:1, Sayı:1, ss 41-55.

Grünberg, T., 2003, Mantık Terimleri Sözlüğü, 3. Baskı, *METU Pres*, Ankara, 116s.

Guarini, R. M., Battisti, F. and Chiovitti, A., 2018, A Methodology for the Selection of Multi-Criteria Decision Analysis Methods in Real Estate and Land Management Processes, *Sustainability*, 10(2), 507 ,28s.

Gümüş, N. E., 2018, Eber Gölü (Afyon/Türkiye) Ağır Metal Kirliliğinin Tespiti Ve Bulanık Mantık Yöntemiyle Değerlendirilmesi, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*,Selçuk Üniversitesi, Konya, 140s.

Günay, B. ve Selman, M. S., 1994, Kentsel Görüntü ve Kentsel Estetik Örnek Kent: Ankara. Kent, Planlama Politika, Sanat Tarık Okyay Anısına Yazılar, *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları,* s:1, ss277-319.

Güneş, M. E. ve Şengül, E., 2015, "Konutlarda Taşıyıcı Sistem Malzemesi Seçim Kriterleri: Safranbolu Örneği". *International Symposium On Critical And Analytical Thinking*, ss424-432.

Gür, Ş. Ö., 2000, Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü, *Yapı Endüstri Merkezi Yayınları,* 1. Baskı, İstanbul.

Gürdal, E. ve Ersen, A., 2005, Tarihi Yapılarda Duvar Onarımları ve Tarihsel Otantikliğin Korunması, Eyüp Sokullu Mehmet Paşa Medresesi Örneği, *Eyüp Sultan Sempozyumu V*, ss126-129.

Güvenç, B., 1972, İnsan Ve Kültür, *Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları*, Ayyıldız Matbaası, Ankara.

Güvenç, B., 1995, Türk Kimliği Kültür Tarihinin Kaynakları., *Remzi Kitabevi*. İstanbul.

Haroun, F. A., Bakr, F. A. and Hasan, S. A., 2019, Multi-criteria decision making for adaptive reuse of heritage buildings: Aziza Fahmy Palace, Alexandria, Alexandria Engineering Journal, Egypt, 58, ss467–478.

Hason, D., 1979, Mimarlık Cep Sözlüğü, Remzi Kitabevi, İstanbul, 224s.

Highfield, D., 1991, The Construction Of New Buildings Behind Historic Facades, *CRC Press,* 1st Edition.

Hwang, C. L. and Yoon, K., 1981, Multiple Attribute Decision Making: Methods and Applications; Springer: Heidelberg, Germany.

ICOMOS, 1931, 'Carta del Restauro', Atina Tüzüğü, Italy, çeviri: Aygül Ağır, web adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0660878001536681682.pdf [ziyaret tarihi 6 ocak 2020].

ICOMOS, 1964, Venedik Tüzüğü, Venedik, Çeviri: Cevat Erder, web adresi; http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf [ziyaret tarihi 14 ocak 2020]

ICOMOS,1987, Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü,(Washington Tüzüğü–1987) web adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0627604001536681570.pdf [ziyaret tarihi, 13 şubat 2020].

ICOMOS,1987, "First Brazilian Seminar about the Preservation and Revitalization of Historic Centers", Brazilian Committee, Itaipava, web adresi: https://www.icomos.org/index.php/fr/chartes-et-normes/179-articles-en-francais/ressources/charters-and-standards/194-first-brazilian-seminar-about-the-preservation-and-revitalization-of-historic-centers-itaipava, [ziyaret tarihi, 8 şubat 2020].

ICCROM, 1990. "Definition of Cultural Heritage: References to Documents in History", Selected by J.Jokilehto, Revised for CIF: 15 th January 2005, web adresi: https://www.yumpu.com/en/document/view/7749207/definition-of-cultural-heritage-references-to-cif-icomos, [ziyaret adresi, 17 şubat 2020].

ICOMOS,1992, Yeni Zelanda: Kültürel Miras Değeri Tasıyan Yerlerin Korunması ile ilgili Tüzük, web adresi: http://kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/K-ICOMOS-Yeni-Zelanda%2C1992.pdf, [ziyaret tarihi, 20 şubat 2020].

ICOMOS, 1993, New Zealand Charter for the Conservation of Places of Cultural Heritage Value, New Zealand. (Revised 2010) web adresi: https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/ICOMOS_NZ_Charter_2010_FINAL_11_Oct_2010.pdf, [ziyaret adresi, 7 mart 2020].

ICOMOS, 1994, "The Nara Document on Authenticity" , 1-6 November 1994, Nara, Japan, http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0756646001536913861.pdf [ziyaret tarihi, 25 ocak 2020].

ICOMOS, 1996, San Antonio Bildirgesi, web adresi, http://kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/K-San-Antonio-Bildirgesi%2C-ICOMOS-1996.pdf, [ziyaret tarihi, 9 şubat 2020].

ICOMOS, 1999, Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü, web adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0464062001536913566.pdf [ziyaret tarihi, 22 mart 2020].

ICOMOS, 1999, The Burra Charter: The Australia ICOMOS Charter for the Conservation of Places of Cultural Significance, web adresi: http:// www.icomos.org/australia/burra.html, [ziyaret tarihi, 25 mart 2020].

ICOMOS, 2003, Mimari Mirasın Analizi, Korunması Ve Strüktürel Restorasyonu İçin İlkeleri, web adresi; http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0033791001536913477.pdf [ziyaret tarihi, 20 şubat 2020].

ICOMOS, 2005, Miras Yapılarının, Ören Yerlerinin ve Alanlarının Muhafaza Edilmesi ile ilgili Xi'an Deklarasyonu web adresi: http://kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/K-XIAN-deklerasyonu%2C-2005.pdf, [ziyaret tarihi, 12 mart 2020].

ICOMOS, 2006, "A Technical Guideline for Cultural Heritage Resources for Projects Planned Under the Class Environmental Assessment for MNR Resource Stewardship and Facility Development Projects and the Class Environmental Assessmet for Provincial Parks and Conservation Reserves", web adresi: http://wbn.scholarsportal.info/node/24828, [ziyaret tarihi, 3 mart 2020].

ICOMOS, 2008, Kültürel Miras Alanlarının Algılanması ve Sunumu Tüzüğü ve Kültürel Rotalar Tüzükleri, web adresi; https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/culturalroutes_e.pdf, [ziyaret tarihi,7 mart 2020].

ICOMOS, 2009 "Heritage Conservation Terminology, web adresi: http://ip51.icomos.org/~fleblanc/documents/terminology/doc_terminology_e.html#P, [ziyaret tarihi 23 şubat 2020].

ICOMOS, 2010, Uluslararası, Anıtlar ve Sitler Konseyi, Türkiye Milli Komitesi, web adresi: http://www.icomos.org.tr/, [ziyaret tarihi, 11 şubat 2020].

ICOMOS, 2010, New Zealand Charter for the Conservation of Places of Cultural Heritage Value Revised 2010, Yeni Zelanda Sözleşmesi, eb adresi: https://www.icomos.org/images/DOCUMENTS/Charters/ICOMOS_NZ_Charter_2010_FINAL_11_Oct_2010.pdf, [ziyaret tarihi, 4 şubat 2020].

ICOMOS, 2010, "Guidance on Heritage Impact Assessments for Cultural World Heritage Properties", A Publication of the International Council on Monuments and Sites. Draft, Paris, France, web adresi: file:///C:/Users/murat/Downloads/news-1759-9.pdf, [ziyaret adresi, 18 şubat 2020].

ICOMOS, 2011, Tarihi Kentlerin Ve Kentsel Alanların Korunması Ve Yönetimiyle İlgili Valetta İlkeleri, web adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0592931001536912260.pdf [ziyaret tarihi, 13 mart 2020].

ICOMOS, 2011, Dünya Mirası Kültür Varlıkları için Kültür Mirası Etki Degerlendirmesi (KMED) Rehberi,1-23, web adresi: http://www.kulturvarliklari.gov.tr/Eklenti/4365,kmed-rehberipdf.pdf?0, [ziyaret tarihi, 5 nisan 2020].

ICOMOS, 2011, Valette İlkeleri, web adresi: web adresi: http://www.icomos.org.tr/index.php?Sayfa=Icomostuzukleri&dil=tr, [ziyaret tarihi, 7 nisan 2020].

ICOMOS, 2013, Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi, web adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_ tr0784192001542192602.pdf, [ziyaret tarihi, 5 mart 2020].

ICOMOS, 2013, Burra Tüzüğü, web adresi: https://australia.icomos.org/wp-content/uploads/The-Burra-Charter-2013-Adopted-31.10.2013.pdf [ziyaret tarihi, 6 ocak 2020].

ICOMOS, 2017, Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler, web adresi, web adresi: http://www.icomos.org.tr/index.php?Sayfa=Icomostuzukleri&dil=tr, [ziyaret tarihi, 25 şubat 2020].

ICOMOS, 2017, Miras ve Demokrasi hakkında Delhi Bildirisi, Icomos Genel Kurulu Tarafından Kabul Edilen Şartlar, web adresi: https://www.icomos.org/en/resources/charters-and-texts, [ziyaret tarihi, 24 mart 2020].

ICOMOS, 2019, "Heritage Conservation Terminology, web: http://ip51.icomos.org/~fleblanc/documents/terminology/doc_terminology_e.html#P, [ziyaret tarihi, 5 ocak 2020].

Inaba, N., 2009, The ıse Shrine and Gion Festival: Case Studies on the Values and Authenticity of Japanese Intengible Religues Heritage, Conservation of Living Religious Heritage, *ICCROM,* Rome.ss 44-57

İlhan, N., 2004, Tarihi Çevre Ve Kültürel Varlıklarımız, Temsilciliği İstanbul.

Impey, E., 2006. "Why do places matter? The new English Heritage Conservation Principles", The Proceedings of the London Conference, *Capturing the Public Value of Heritage,* 25-26 January 2006, London, 79-84.

INTACH, 2004, Charter for the Conservation of Unprotected Architectural Heritage and Sites in India, web adresi: https://architexturez.net/doc/az-cf-21208, [ziyaret tarihi,5 mayıs 2020].

Işıklı, Ş., 2010, Lotfi A. Zadeh'nin Hayat Hikayesi Ve Bulanık Paradigmanın Üç Temel Unsuru, Kutadgubilig: *Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi,* Sayı 17, ss89-101.

İnel, N. M. ve Armutlulu H. İ., 2016, Belirsizlik Ortamında Fuzzy Finansal Oranlarla Karar Verme, Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt:38,sayı:2, ss129-145.

İpekoğlu, B. 2006, An architectural evaluation method for conservation of traditional dwellings, *Building and Environment*, s41, ss386–394.

İsen, M., Macit, M. ve Horata O., 2003, Eski Türk Edebiyatı El Kitabı, *Grafiker yayınları.* Ankara.

İşçen, Y., 2007, Anıların Emanet Edildiği Yer: Güzelyurt, *Peribacası Dergisi*, Ankara, Ankamat Matbaacılık, Sayı 2: ss44-50.

İlgar, E., 2008, Kent Kimliği ve Kentsel Değişimin Kent Kimliği Boyutu: Eskişehir Örneği, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 146s.

İstanbul Valiliği, (İstanbul AFAD), (İPKB), 2014, Kültürel Mirasın Korunması 6, Danışman Zeynep Gül Ünal, Beyazıt İstanbul, 71s.

Jerome, P., 2008, An introduction to authenticity in preservation. *APT Bulletin*, 39(2-3), 3-7.

Jinturkar, A., Deshmukh, S., Agarkar, S. and Chavhan, G., 2010, Determination of water quality index by fuzzy logic approach: a case of ground water in an Indian town, *Water Science and Technology,* 61 (8), 1987-1994.

Jokilehto J., 1985. A History of Architectural Conservation, Butterworth- Heinemann, England

Jokilehto J., 1994, (Nara Özgünlük Bildirgesi), Authenticity: A General Framework for the Concept, Nara Conference on Authenticity in Relation to the World Heritage Convention, çev. Deniz Mazlum, Nara, Japan, pp.17-35).

Jokilehto, J., 1999, "A History of Architectural Conservation", *Butterworth-Heinemann*, London.

Jokilehto J., 2003. Continuity and Change in Recent Heritage, pp101-112, Edt. UNESCO, in Identification and Documentation of Modern Heritage, *World Heritage Papers 5*, Paris, 161s.

Jokilehto, J., 2008. "What is OUV? Defining the Outstanding Universal Value of Cultural World Heritage Properties". An ICOMOS study compiled by Jukka Jokilehto, with contributions from Christina Cameron, Michel Parent and Michael Petzet, Berlin.

Jokilehto, J., 2011, ICCROM and the Conservation of Cultural Heritage A history of the Organization's first 50 years, 1959-2009, *ICCROM Conservation Studies*.

Kaderli, L., 2014, Kültürel Miras Koruma Yaklaşımlarının Tarihsel Gelişimi, *TÜBA-KED* s:12, ss29-41.

Kandel, A. and Langholz, D., 1993, Fuzzy Control Systems, *CRC pres*, ABD, 656s.

Karaarslan, E., 2019, Yeşilyurt (Malatya) Kentsel Sit Alanı Ve Yakın Çevresinin Kentsel Tasarım İlkeleri Açısından İrdelenmesi, (Yüksek lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Bartın Üniversitesi, 91s.

Karaarslan, E. ve Çelikyay, S., 2019, Yeşilyurt (Malatya) Tarihi Kent Dokusunun İrdelenmesi, JONAS, 2(2): 261-273.

Karabacak, İ., Z., 2013, Yerel Dokusunu Yitirmekte Olan Bir Kent: Malatya, İnternational Periodical For The Languages, *Literature of Turkish or Turkic*, 8(5): 345-355.

Karakaş, O., 2019, Kentsel Mekân Olarak Meydanların Mekânsal Kalitesinin Ölçülmesine Yönelik Bir Araştırma: Malatya Yeni Cami Meydanı, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Fırat Üniversitesi, 137s.

Karakaşoğlu, N., 2008, Bulanık Çok Kriterli Karar Verme Yöntemleri ve Uygulama, (Yüksek Lisans), *Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Pamukkale Üniversitesi, Denizli, 262s.

Karkın, A. M. ve Karaburun D., 2012, Malatya Yöresi Kültürel Müziklerinin Kültürel Kimliği, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, ss101-119.

Karpuz, H., 1993, Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri, Kültür Bakanlığı Yayınları:562, *Yayımlar Dairesi Başkanlığı Sanat-Sanat Tarihi Dizisi*:5-4, Ankara.

Kayserili, A., 2011, Erzurum Şehri'nin Kültürel Coğrafyası Maddi Kültür Öğelerine Göre, (Doktora), *Sosyal Bilimleri Enstitüsü,* Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 343s.

Kazmaoğlu, M. ve Tanyeli, U., 1979, "Anadolu Konut Mimarisinde Bölgesel Farklılıklar." *Yapı:* 33, 1979/13, ss29-41.

Keçiş, M., 2013, XIII.-XIV. Yüzyıl Bizans Ve İslam Kaynaklarına Göre Kuzeybatı Anadolu Yol Ağları, *Türk Tarih Kurumu Belleten*, 280(LXXVII):849-874.

Kejanlı, D. T., Akın, C. T. ve Yılmaz, A., 2007, Türkiye'de koruma yasalarının tarihsel gelişimi üzerine bir İnceleme, Elektronik *Sosyal Bilimler Dergisi* C.6, S.19 ss179-196.

Keleş, R. ve Hamamcı, C. S., 2002, Çevrebilim. İmge Kitabevi, Ankara.

Keskenler, M. F. ve Keskenler, E. F., 2017, Bulanık Mantığın Tarihi Gelişimi, *Takvim-i Vekayi*, 5(1), 1-10.

Keskin, T. A., 2019, Geleneksel Konutların Mekânsal Yapısının İrdelenmesi: Malatya / Darende – Aşağıulupınar Örneği, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Fırat Üniversitesi, Elazığ, 158s.

Khan, R. F., 1978, The Islamic Environment: Can the Future Learn from the Past? Toward an Architecture in the Spirit of Islam, *Architectural Transformations in The Islamic World Held at Aiglemont*, France, ss32-38.

Kıstır, M. ve Kurtoğlu, D., 2018, Geleneksel Konut Mimarisini Sürdürülebilirlik Bağlamında İncelenmesi; Ayvalık Ve Oxfod Evleri Örneği, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(1):83-90.

Kışlalıoğlu, M. ve Berkes, F. S., 1990, Çevre ve Ekoloji, *Remzi Kitabevi*, İstanbul, 270s.

Kıyak, E. ve Kahvecîoğlu, A., 2003, Bulanık Mantık ve Uçuş Kontrol Problemlerine Uygulanması. *Havacılık ve Uzay Teknolojileri Dergisi*, Cilt: 1, Sayı:2, ss63-72.

Kiper, P., 2004, "Kuresellesme Surecinde Kentlerimize Giren Yeni Tuketim Mekanları ve Yitirilen Kent Kimlikleri", *Planlama*, 2004/4, ss14-18.

Klir, G. J. ve Folger, T. A., 1988, Fuzzy Sets, Uncertainity, And İnformtion. *New Jersey: Prentice-Hall,* 355s.

Klir, G. J. ve Yuan, B., 1995, Fuzzy Sets And Fuzzy Logic - Theory And Applications. New Jersey: Prentice-Hall, 574s. web adresi: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/sres.3850050411, [ziyaret adresi, 20 mayıs 2020].

Korumaz Güleç A. S., 2015, Kültürel Miras Yönetiminde Karar Destek Sistemlerinin Kullanımına Yönelik Bir Model Önerisi, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Selçuk Üniversitesi, Konya, 197s.

Korumaz M., 2011, Türkiye'de Tarihi Yapılarda Façadism(Cephecilik) Uygulamalarının Koruma Kapsamında Değerlendirilmesi, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Selçuk Üniversitesi, 205s

Korukoğlu,S., Uğur, A. ve Ballı, S., 2005, İnsan Kaynakları Yonetiminde Performans Değerleme İcin Bir Bulanık Uzman Sistem Gercekleştirimi, *Ege Akademik Bakış* :9 (2) 2009: 837-849.

Köse, A., 2015, Türkiye'de Geleneksel Kırsal Konut Planlarında Göçebe Türk Kültürü İzleri, *Sosyal Bilimler Dergisi*, ss158-191, web adresi: http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423867325.pdf, [ziyaret adresi, 10 haziran 2020].

Kuban, D., 1975, Sanat Tarihimizin Sorunları, *Çağdaş Yay.,* İstanbul, ss192-211.

Kuban, D., 1982, "Türk Ev Gelenegi Üzerine Gözlemler." Türk ve İslam Sanatı Üzerine Denemeler, *Arkeoloji ve Sanat yay*. İstanbul, ss195-209.

Kuban, D., 1994, "Kent Toprağı Yağma ve Koruma Ölçütlerinin Yozlaşması' *Yapı*, S: 150, istanbul, s.25-31.

Kuban, D.,1994, "Türkiye'ye Özgü Bir Koruma Politikası Olabilir mi?", *Kentsel Koruma ve Yenileme Uygulamalar Kolokyumu* (ed. M. Çubuk), İstanbul, ss52 57.

Kuban, D., 1995. Türk Hayatlı Evi, İstanbul, *Eren Yayıncılık,* 280s.

Kuban, D., 2000, Tarihi Çevre Korumanın Mimarlık Boyutu: Kuram Ve Uygulama. *Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları,* İstanbul.

Kuban, D:, 2014, Cennetin Kapıları, Divriği Ulucamisi ve Şifahanesi'nde Hürremşah'ın Yontu Sanatı, *Yem Yayınları,* İstanbul.

Kurtar, C. ve Somuncu, M., 2013, "Kentsel Kültürel Mirasın Korunması ve Sürdürülebilirliği: *Ankara Araştırmaları Dergisi,* 1(2), ss35-47.

Kuşcuoğlu, Ö, G. ve Taş M., 2017, Sürdürülebilir Kültürel Miras Yönetimi, *Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi* 2 (1) : 58-67.

Küçükerman, Ö., 1973, Anadolu'da Geleneksel Türk Evinde Mekan Organizasyonu Açısından Odalar, *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayını*, İstanbul, 570s.

Küçükerman, Ö. 1996, Kendi Mekânının Arayışı İçinde Türk Evi. *Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu*, İstanbul, 214s.

Küçükyağcı, Ö. P., 2019, Bulanık Mantık Yönteminin Kentsel Alan Çalışmalarında Kullanımı, *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergisi*, cilt:12, sayı:2, ss299-308.

Külahçı, M. ve Temiz, H., 1993, "Malatya-Yeşilyurt Yöresel Mimari Örnekleri Analiz ve Değerlendirme", *Mimarlık Dergisi,* s:254, ss18-24.

Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, 1983, Dünya Kültürel Ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, web adresi: https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14269/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html, [ziyaret tarihi, 11 temmuz 2020].

Kültür Ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı,1985, Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi, web adresi: https://teftis.ktb.gov.tr/TR-14268/avrupa-mimari-mirasinin-korunmasi-sozlesmesi.html, [ziyaret tarihi, 10 temmuz 2020].

Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 1983 web adresi: https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2863.pdf, [ziyaret tarihi 10 ağustos 2020].

Lemaire R. ve Stovel H., 1994, Nara Document on Authenticity, Preamble Nara Conference on Authenticity in Relation to the World Heritage Convention, (pp.xxi-xxv) *Nara*, Japan,1-6.

Lim, R. M., 2007, Cultural sustainability and development: Drukpa and Burman vernacular architecture, Eds: Zetter, R. And Watson, B., Designing sustainable cities in the developing world. Wiltshire: *Antony Rowe Ltd*, ss21-50.

Lipe, W. D., 1984, "Value and Meaning in Cultural Resource", , edt:Henry Cleere, Approaches to the Archaeological Heritage: A Comparative Study of World Cultural Resource Management Systems, *Cambridge University Press*, Cambridge, ss1-11.

Madran, E., 2002, Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kültür Varlıklarının Korunmasına İlişkin Tutumlar ve Düzenlemeler: 1800-1950, *ODTU Mimarlık Fakültesi Yayınları*, Ankara.

Madran, E. ve Özgönül, N., 2005, Kulturel ve Doğal Değerlerin Korunması, *TMMOB Mimarlar Odası,* Ankara.

Malatya Valiliği, 2014, Malatya Kültür Envanteri, *Ofis matbacılık,* Malatya.

Malatya'nın Türkiye'deki konumunu gösteren harita, web adresi: http://www.lafsozluk. com /2012/01/malatya-ilinin-turkiye-haritasindaki.html, [ziyaret tarihi, 15 ekim 2019].

Malatya'nın ilçelerini gösteren harita, web adresi: http://www. enerjiatlasi.com/gunes-enerjisi-haritasi/malatya, [ziyaret adresi,19 temmuz 2020].

Mardani, A. Jusoh, ve ark., 2015, Multiple criteria decision-making techniques and their applications – a review of the literatüre from 2000 to 2014, Economic Research-EkonomskaIstraz˘ivanja 28(1):516–571, web adresi: http://dx.doi. org/10.1080/1331677X. 2015.1075139, [ziyaret tarihi,7 ağustos 2020].

Marilena V., 2010, A definition of cultural heritage: From the tangible to the intangible, *Journal of Cultural Heritage* ,11: 321–324.

Mason, R. and Avrami, E., 2002, "Heritage Values and Challenges of Conservation Planning", , Eds: Jeanne Marie Teutonice and Gaetano Palumbo, Management Planning for Archaeological Sites, *The Getty Conservation Institute,* Los Angeles, ss13-26.

Mason, R., 2002, Assessing Values in Conservation Planning: Methodological Issues and Choices, edt: Marta de la Torre, Assessing the Values of Cultural Heritage, *Research Report The Getty Conservation Institute*, Los Angeles, ss5-30,

Mattinson, D., 2006, "The Value of Heritage: What Does the Public Think?", The Proceedings of the London Conference: *Capturing the Public Value of Heritage,* 25-26, ss86-91.

Mazlum, D., 2005, Nara Özgünlük Belgesi, web adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_028011800135 3669454.pdf, [ziyaret tarihi,5 ekim 2020].

Mcıntyre, C., and Parfi, M. K., 1988, Decision support system for residential land development site selection process, *Journal of Architectural Engineering*, 4(4),ss125-131.

Mehdi, H., 1995, Cultural Herıtage In Iran: policies for an Islamic country, Institute of Advanced Architectural Studies, *The King's Manor,University of York*, 430s.

Meier, H. R., 2013, "Wertedebatten und Wertelehren in der Spatmodernen Denkmalpflege: Hierarchien versus Pluraliteat, , Edt: Wolfgang Sonne. Werte, Begründung der Denkmalpflege in Geschichte und Gegenwart, *by jovis Verlag GmbH,* Berlin, ss62-76.

Meiss, V. P., 1990, Elements of architecture: from form to place, *E.F. Spon,* London, 228s.

Mert, A. 2003, Bulanık Bilgilerin Bir Araya Getirilme Problemleri ve Onların Karar Verme Modellerinde Kullanılması, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Ege Üniversitesi, İzmir, 105s.

Mert, Z. G. ve Yılmaz, S., 2009, Kocaeli Mahalleleri Donatı Yeterliliğinin Bulanık Mantık Yaklaşımı ile Değerlendirilmesi, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi,* 22:3, ss167-183.

Metin, T., 2013a, Selçuklular Döneminde Malatya, *Malatya Valiliği Malatya Kitaplığı Yayınları,* İstanbul.

Metin, T., 2013b, Selçuklular Zamanında Anadolu'da Türk İskânına Dair Bir İnceleme: Malatya Örneği, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4(2): 137-156.

Mitchell, N., and Others, 2009, World Heritage Cultural Landscapes, A Handbook for Conservation and Management, by *UNESCO*, France.

Mumcu, A., 1969, "Eski Eserler Hukuku", A.Ü. *Hukuk Fakültesi Dergisi,* C.26, ss45-78.

Muşkara, Ü., 2017, Kırsal Ölçekte Geleneksel Konut Mimarisinin Korunması: Özgünlük, *SEFAD*, 2017 (37): 437-448.

Nabiyev, V., 2010, Yapay Zeka İnsan-Bilgisayar Etkileşimi, *Seçkin Yayıncılık,* Ankara.

Nasser, N., 2003, "Planning for urban heritage places: reconciling conservation, tourism, and sustainable development". *Journal of Planning Literature,* 17(4), pp467– 479.

Olin, M., 1992, Forms of Representation in Alois Riegl's Theory of Art, *Penn State Press*, Pennsylvania, USA, 262s.

Ömeroğlu, C., 2006, Antakya Kentinin Özgünlüğü ve Günümüz Koruma Sorunlarının Antakya Kentsel Sit Alanında İrdelenmesi, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Gazi Üniversitesi, Ankara, 215s.

Örnek, S. V., 1971, 100 Soruda İlkelerle Din, Büyü, Sanat, Efsane, *Gerçek Yayınevi.* İstanbul.

Örnek, E., 1996, Kültür ve Tabiat Varlıklarının Koruma Kurullarının İşleyişinde Bir Örnek Olay İncelenmesi: Edirne, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 139s.

Oruç, Ş. E., 2017, Diyarbakır Sur İçi Bölgesindeki Geleneksel Konut Mimarisinde İklimsel Faktörlerin Rölü, *Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Mühendislik Dergisi,* 8(2):383-394.

Öz, A. H., 2007, Yük Helikopteri Seçiminde Bulanık Çok Amaçlı Karar Verme Modeli, (Doktora), *Fen Bilimler Enstitüsü*, İTÜ, İstanbul,197s.

Özbek, O., 1988, Malatya Evleri, *Türk Etnografya Dergisi,* XVII:131-139.

Özdemir Dağıstan, Z. M., 2005, "Türkiye'de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış" *Planlama Dergisi TMMOB Şehir Plancıları Yayını,* sayı:1,ss20-25.

Özkan, M. M., 2003, Bulanık Hedef Programlama. *Ekin Kitabevi*, Bursa, 288s.

Özorhan, F. İ., 2008, Mimarlıkta Özgünlük Arayışları: 1950-1960 Arası Türkiye Modernliği, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, İTÜ, 138s.

Özünel, E. Ç., 2011, Kültür Turizminde "Yöresel" ve "Otantik" Olanı Sorgulamak ve Tüketilmiş Mekânları Yeniden Üretmek Üzerine, Turkish Studies-International Periodical For The Languages, *Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(4), 255-262.

Özyılmaz, H. ve Aluçlu, İ., 2009, "Malatya Geleneksel ve Güncel Konutları'nda Kullanıcı Gereksinimleri ve Tasarıma Yansıması", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi,* C. VIII, S. XXIX, ss168-183.

Palabıyık, S., 2011, Mimari tasarım Sürecinde Karar Verme: Bulanık AHS Yöntemi, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 200s.

Palabıyık, S. ve Çolakoğlu, B., 2012, Mimari Tasarım Sürecinde Son Ürünün Değerlendirilmesi: Bir Bulanık Karar Verme Modeli, *Megaron*, 7:3, ss191-206.

Pasinli, A., 1992, "Osman Hamdi Bey'in Müzecilik Yönü ve İstanbul Arkeoloji Müzeleri", *Osman Hamdi Bey Bildirileri,* İstanbul, ss147–152.

Petzet, M., 1994, In the Full Richness of Their Authenticity, *Nara Conference on Authenticity in Relation to the World Heritage Convention*, Nara, Japan, pp.85-101.

Petzet, M., 2013, Conservation of Monuments and Sites – Internati onal Princip les in Theory and Practice.

Pilten, S., 2014, Malatya Battalgazi ilçesi Roma Surlarının Kentsel Peyzaj Değerleri Açısından İrdelenmesi, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Bahceşehir Üniversitesi, 80s.

Polat, O. E. E., 2008, Modern Mimarlık Mirasının Korunması: Kuram ve Yöntem Bağlamında Bir Değerlendirme, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, YTÜ, İstanbul, 151s.

Potter, A., 2010, The Authenticity Hoax: How We Get Lost Finding Ourselves, *McClelland & Stewart Press,* Canadia.

Rapoport A, 1969, A Hause Form and Culture, Prentice-*Hall İnternational, INC*., London, 146s.

Rapoport A., 1998, "Using 'Culture' in Housing Design". *Housing and Society,* 25(1&2), web adresi: http://www.housingeducators.org/Journals/H%26S_Vol_25_No_12_Using_Culture_in_Housing_Design.pdf, [ziyaret tarihi, 20 haziran 2020].

Rapoport A., 2004, Kültür Mimarlık Tasarım, *Yapı Yayınları* İstanbul.

Reigl, A., [1903] 1982. The modern cult of monuments: Its character and its origins. Reprint, trans. D. Ghirardo and K. Forster. Oppositions 25:21-52.

Roy, B., 1968, Classement et choix en presence de points de vue multiples: La méthode *ELECTRE*.Rev. Fr. Inform. Rech. Opér, 8, 57–75.

Ruskin, J., 1889, The Seven Lamps of Architecture, İngiltere.

Saaty, T. A, 1977, Scaling Method For Priorities İn Hierarchical Structures, J. Math. Psychol,15, 234–281.

Saaty, T. L., 1980, The Analytic Hierarchy Process, McGraw-*Hill International Book Company*, New York, pp285-308.

Saaty, T. L., 1988, Mathematical Methods of Operations Research, New York, *Dover Publication*.

Saaty, T. L., 1990, "How to Make A Decision: The Analytic Hierarchy Process" *European Journal of Operational Research*, 48:9-26.

Saaty, T. L., 2001, Analytic network process. In Encyclopedia of Operations Research and Management Science; *Springer: New York, NY*, USA, pp28–35.

Saaty, R. W., 2003. Decision Making in Coplex Environments: The Analytic Hierarchy Process (AHP) for Decision Making and The Analytic Network Process (ANP) for Decision Making with Dependence and Feedback, Creative Decisions Foundation, Pittsburgh.

Sargın, S., 2005, "Isparta'da Kentsel Koruma" *Doğu Coğrafya Dergisi,* s:14, ss 251-282.

Sargın, S. ve Dinç, Y., 2017, Kültür Mirasının Korunmasına Yönelik Mekânsal Bir Değerlendirme: Eski (Geleneksel) Antakya Evlerinin Fonksiyonel Değişimi, International Periodical for the Languages, *Literature and History of Turkish or Turkic Volume* 12/13, p477-506

Sarıkaya, L, Y., 2011, Kultur Mirasına İliskin Koruma Politikaları ve Uygulamalarında Kamu Yararı İlkesi", *Toplum ve Demokrasi*, s:11, ss115-132.

Semerci, F. ve Gümüş, B., 2017, sivil mimarlık örneklerine bir değerlendirme önerisi: afyonkarahisar örneği, TMD, *uluslararası hakemli tasarım ve mimarlık dergisi*, Sayı:11, ss91-113.

Sert, Ö. F., 2012, Türkiye'de Restorasyon Sürecinin Haritalanması ve Proje, İhale ve Uygulama Aşamalarında Karşılaşılan Sorunların Belirlenmesi Üzerine Saha Çalışması, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 141s.

Sevim, H., 2013, Mimari Tasarımda Öncül Örneklerin Analizine Dayalı Bir Model Önerisi: Arapgir Yöresel Konutları, (Yüksel Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İTÜ, 147s.

Sipahi, S. Ve Berber, A., 2002, "Dönüşümsel Liderlik Perspektifinin Analitik Hiyerarşi Prosesi Tekniği ile Analizi", *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 31(1):7-30.

Smith, P., 2005, Kültürel Kuram, *Babil Yayınları*, İstanbul.

Solak, H. İ., ve Alaybeyoğlu, A., 2017, Kentsel dönüşümde riskli alan önceliklerinin belirlenmesi için bulanık mantık tabanlı sistem tasarımı. Selçuk Üniversitesi Mühendislik, *Bilim Ve Teknoloji Dergisi*, 5(4), ss402-413.

Somut olmayan kültürel miraslarımızdan gösteri sanatlarından Hacıvat ile Karagöz, web adresi: https://bi-ozet.com/2018/04/10/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-calistayi-gerceklesti/, [ziyaret tarihi, 4 nisan 2020].

Sönmez, A. Y., Hasıloglu, S., Hısar, O., Mehan, H. N. A. ve Kaya, H., 2013, Karasu Nehri (Türkiye) Ağır Metal Kirliliği İçin Su Kalite Sınıflandırılmasının Bulanık Mantık ile Değerlendirilmesi, *Ekoloji*, 22 (87), ss43-50.

Sözen, M. ve Eruzun, C., 1992, Anadolu'da Ev ve İnsan, *Emlak Bankası Yayınlan, Creative Yayıncılık Tanıtım LTD. ŞTİ,* İstanbul.

Sözen, M., 2001, Türklerde Ev Kültürü, *Türk Havayolları Yayınları,* İstanbul, 294s.

Sözen, M., 2006, Gelenekten Geleceğe Anadolu'da Yaşama Kültürü, *Çekül Vakfı, Creative Yayıncılık,* İstanbul.

Stovel, H., 1995, Considerations in Framing the Authenticity Question for Conservation Conference on Authenticity in Relation to the World Heritage Convention Preparatory Workshop, Tapir Publisher , Norway,s393-398.

Stovel, H., 2008, "Origins and Influence of the Nara Document on Authenticity", *APT Bulletin,* Vol. 39, No. 2/3, pp9-17.

Suher, H., 1966, Yerleşmeler ve Özel Fonksiyon İlişkileri, *İstanbul Teknik Üniversitesi Matbaası,* İstanbul.

Şafak, İ., 2009, Bulanık Mantık Ve Ormancılıkta Uygulama Alanları, ss 1-30, wep adresi: https://yayin.ogm.gov.tr/yaydepo/1609.pdf, [ziyaret tarihi,4 eylül 2020].

Şahan, O, A., 2014, Boğaziçi'nin Avrupa Sahili'nde 1946-1966 Yılları Arasında İnşa Edilmiş Kat Apartmanlarının Koruma Öncelikleri Açısından Değerlendirilmesi, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 399s.

Şahin, E., 2014, Sosyokültürel Yapı Ve Değişim Bağlamında Mimari Mirasın Korunmasına Dair Bir Yöntem Araştırması: Kapadokya-Güzelyurt Örneği, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Gazi Üniversitesi, 235s.

Şahin, Y, D. ve Çetintürk, E. N., 2020, Türk Evi Ölçeğinde Geleneksel Malatya Evlerinin Sosyo-Kültürel Sürdürebilirliğinin Değerlendirilmesi, *TÜBAV* Bilim, Cilt:13, Sayı:1, ss50-67.

Şahin, Y. D., 2020, Eski Malatya'dan Malatya'ya Mevsimlik Göç ile Başlayan Mekân Kurma Geleneğinin, Zorunlu Göç ile Kalıcı Yerleşime Dönüşmesi: Sivil mimari yerleşim özellikleri üzerine bir inceleme, *Kent Araştırmaları Dergisi (Journal of Urban Studies)*, Sayı 30, Cilt 11, ss795-817.

Şancı, F., 1996, Darende ve Çevresinde Türk-İslam Eserleri,(Yüksek Lisans), *Sosyal Bilimleri Enstitüsü,* Atatürk Üniversitesi, Erzurum, 297s.

Şen, Z., 2001, Bulanık mantık ve modelleme ilkeleri, 3. Baskı, *Bilge Yayınevi,* İstanbul.

Şen, Z., 2004, Mühendislikte Bulanık (Fuzzy) Mantık ile Modelleme Prensipleri, *Su Vakfı Yayınları,* İstanbul.

Şen, Z., 2009, Spatial Modeling Principles in Earth Sciences, Springer, New York / London.

Şenel, V., 2002, Gümüşhane Evleri, *T. C. Gümüşhane Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları,* Trabzon.

Tapan, M, 1998, 75 Yılda Değişen Kent ve Mimarlık'', Edit: Yıldız Sey, ''Cumhuriyet Döneminde Doğa ve Kültür Varlıklarını Koruyamamanın Korunması'', *Tarih Vakfı Yayınları,* İstanbul.

Taylor, J. and Cassar, M., 2008, Representation and Intervention: The Symbiotic Relationship of Conservation and Value, 10s, web adresi: https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/13300/1/13300.pdf, [ziyaret tarihi, 20 temmuz 2020].

TBMM Kanunları, web adresi: http://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi, [ziyaret tarihi, 12 ekim 2020].

TDK, 2019, web adresi: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.52a9bcba7db119.69101678, [ziyaret tarihi, 20 eylül 2020].

Tekeli, İ., 1998, Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Kentsel Gelisme ve Kent Planlaması, 75 Yılda Degisen Kent ve Mimarlık Bilanço'98, *Tarih Vakfı Yayınları,* İstanbul.

Temiz, H., 1990, Malatya Yeşilyurt Yöresel Mimari Örneklemesi: Analiz ve Değerlendirme, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Fırat Üniversitesi, 99s.

Throsby, D., 2006, 'The Value of Cultural Heritage: What Can Economics Tell Us?", The Proceedings of the London Conference: Capturing the Public Value of Heritage, London, pp40-43.

Timor, M., 2011, Analitik Hiyerarşi Prosesi, *Türkmen Kitabevi*, İstanbul.

Triantaphyllou, E. and Mann, S. H., 1995,' Using the analytic hierarchy process for decision making in engineering applications: some challenges ' , I ndustrial Engineering Applications and Practices, 2(1), pp35-44.

Toprak, Z. F., 2004, Akarsularda boyuna dispersiyon katsayısının bulanık mantık yöntemi ile belirlenmesi, (Doktora tezi), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 153s.

Tuncer, C. O., 2007, Anadolu Kervan Yolları. *Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları,* Ankara.

Tuncer, M., 2014, Tarihi Çevre Yok Olurken. Alter Yayıncılık, Ankara, 355s.

Turgut, P. ve Pulat, G., 1986, Geleneksel Malatya Evleri, *İTÜ, Mimarlık fakültesi*, İstanbul.

Turgut, H.. 1990, Kültür- Davranış- Mekan Etkileşiminin Saptanmasında Kullanılabilecek Bir Yöntem, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İTÜ, İstanbul, 145s.

Turgut, H., 1996, Geleneksel Malatya Evleri, *Yapı Dergisi*, sayı:181,

Turgut, H., 1997, Geleneksel Malatya Evleri: Kültür ve Mekan, *Yapı dergisi*, sayı:186, ss74-81.

Turgut, H., 1999,"Geleneksel Malatya Evleri", *17.Tarihi Türk Evleri Haftası Semineri,* ss10-19.

Turgut, H., 2001, Culture, Continuity and Change: Structural Analyses of the Housing Pattern in Squatter Settlement, Global Built Environment Review (GBER), *InternationalCentre for Development and Environmental Studies* Vol.1 No. 1 pp17-25.

Turgut, H., 2017, Kültür, Mekan ve Zaman: Geleneksel Malatya Evleri, *Geçmişten Günümüze Malatya Uluslararası Sempozyumu Kent, Kültür ve Kimlik, Malatya,* c:2 ss1465-1491.

Tuztaşı, U. ve Civelek, Y., 2011. "Yüksek Kültürden Halk Kültürüne: Batı Mimarlığında "Ulusal Anıt" Düşüncesi ve Vernaküler Mimarinin İdealleştirilmesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 4, 18: 274-289.

Tütengil, A., 1995, Yapısal Kültür Varlıklarının Fayda Değer Analizine Bağlı Bir Yöntemler Değerlendirilmesi, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 126s.

Uğurlu, E. ve Böke, H., 2009, Tarihi Yapıların Özgün Değerleri ile Korunması, *Restorasyon Konservasyon Dergisi*,2:17-21

Ulukan, M, 2014, Mimari Korumada Otantiklik Üzerine Yöntem Araştırması ve İstanbul Tekkelerinde Uygulama Örnekleri,(Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* İTÜ, 360s.

UNESCO, 1968, "Recommendation Concerning the Preservation of Cultural Property Endangered bu Public or Private Works", Paris, web adresi: http://portal.unesco.org/en/ev.php-

URL_ID=13085&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html, [ziyaret adresi, 22 nisan 2020].

UNESCO, 1972, Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Koruma Kurultay, web adresi: http://kumid.net/euproject/admin/userfiles/dokumanlar/Dogal-miras.pdf, [ziyaret tarihi, 25 nisan 2020].

UNESCO, 1976, Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rollerine ilişkin Tavsiyeler bildirgesinde, web adresi: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13133&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html,]ziyaret tarihi, 15 nisan 2020].

UNESCO, 1979, Burra Tüzüğü, web adresi: https://australia.icomos.org/publications/charters/, [ziyaret tarihi, 27 nisan 2020].

UNESCO, 2000, Convention on the Protection of the Underwater Cultural Heritage 30s. web adresi: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/UNDERWATER/pdf/Infokit_en_Final.pdf, [ziyaret tarihi, 1 nisan 2020].

UNESCO, 2003, Türkiye Millî Komisyonu, Sözleşmeler, web adresi: https://www.unesco.org.tr/Pages/158/177/S%C3%B6zle%C5%9Fmele; [ziyaret tarihi, 7 nisan 2020].

UNESCO; 2011, Tarihî Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararı, web adresi; https://www.unesco.org.tr/Pages/157/176/Tavsiye-Kararlar%C4%B1-r, [ziyaret tarihi, 4 mayıs 2020].

UNESCO, 2012, Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention, web adresi: http://whc.unesco.org/archive/ opguide13-en.pdf [ziyaret tarihi, 2 mayıs 2020].

UNESCO, 2013-2017, Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi web adresi: http://www.alanbaskanligi.gov.tr/evrak/document-57-11.pdf, [ziyaret tarihi, 8 nisan 2020].

UNESCO, 2017, Dünya Mirası Sözleşmesi Uygulama Rehberi, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim Ve Kültür Örgütü,74s.

Uzunoğlu, S., 2006, Çevreyi Korumada Yeni Bir Kavram: Ekolojik Ego, *Ekoloji Dergisi*, s:15, ss33-37.

Üçcan, N. F., 2002, Kültür Mirasımız, *Şekerbank Kültür Yayınları*, Ankara, 284s.

Ünsal, D. ve Pulhan, G., 2012, Kültürel Miras Yönetimi, *Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını*.

Ünügür, M. ve Turgut, H., 1990, Çağdaş Türk Konut Tasarımının Kültürel Özü Ne Olmalı?, *Türk Halk Mimarisi Sempozyumu*, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yaldız, E. ve Asatekin, N. G., 2016, Anıtsal Yapıların Kullanım Sürecinde Değerlendirilmesine Yönelik Bir Model Önerisi, *METU*, 2(33:2)161-182.

Yaolin, Z., 2006, An application of the AHP in Cultural Heritage Conservation Strategy for China, *Can. Soc.Sci.,2(3)*, web adresi: https://doi.org/10.3968/j.css.1923669720060203.002, [ziyaret tarihi, 20 ağustos 2020].

Yapıcı, S., 2014, Osmanlı Vilayet Salnamelerinde Malatya (1869-1908*), Malatya Kitaplığı*, İstanbul.

Yardımcı, M., 1992,'Geleneksel Malatya Evleri', *Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi*, S.XVI., İstanbul, 37s.

Yau, Y.,2008, "Multi-Criteria Decision Making for Urban Built Heritage Conservation: Application of the Analytic Hierarchy Process, Journal of Building Appraisal,4, pp191-205.

Yazgan, E., 2016, Gaziantep Konut Mutfaklarında Kültür-İç Mekan Etkileşimi Ve Gelenekselden Moderne Analitik Değerlendirme Işığında Yerleşim Önerileri, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul, 128s

Yıldırım, M., 2012, Assessment of the decision-making process for re-use of a historical asset: The example of Diyarbakir Hasan Pasha Khan, Turkey, *Journal of Cultural Heritage* 13,pp379–388.

Yıldız, B., 2008/ , Oran Analizinde Bulanık Mantık Kullanımı Ampirik Bir Calışma; *Mödav, 2:*183-205.

Yılmaz, M. ve Aaslan, E., 2005, Bulanık Mantığın Jeodezik Problemlerin Çözümünde Kullanılması. Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 2. *Mühendislik Ölçmeleri Sempozyumu,* İstanbul, ss512-522.

Yılmaz, B., 2006, Avrupa Birliğine Bazı Ülkelerdeki Kültür Varlıklarını Koruma Yaklaşımı, Örgütlenme ve Türkiye, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 228s.

Yılmaz, S., 2018, Bulanık mantık ve mühendislik uygulamaları, *Kocaeli Üniversitesi Yayınları,* Kocaeli, 111s.

Yücel, Y. ve Yediyıldız, B., 1990, "Tarih ve Kültür" Milli Kültür Unsurlarımız Üzerinde Genel Görüşler, *AKDTYK AKM Yayını*, sayı:46,ss57-84.

Zadeh, L, A., 1965, Fuzzy Sets, İnformation and Control, 8:338-353.

Zadeh, L. A., 1968, "Fuzzy Algorithms", *Information and Control*, 12:94-102.

Zancheti, S. M., Ferreira Hidaka L.T., Ribeiro C. and Aguiar B., 2009. "Judgement and Validation in The Burra Charter Process: Introducing Feedback in Assessing the Cultural Significance of Heritage Sites", *City & Time* 4 (2):47-53, web adresi: http://www.ceci-br.org/novo/revista/docs2009/CT-2009-146.pdf, [ziyaret tarihi, 22 temmuz 2020].

Zeren, N., 1981, Kentsel Alanlarda Koruma Kararlarının Uygulanabilirliği, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, İTÜ, İstanbul. 98s.

Zeyrek, M., 2019, Zeyrek Bölgesi Dünya Miras Alanı İçinde Bulunan Geleneksel Ahşap Konutların Özgünlük Durumları Üzerine Analitik Bir İnceleme, (Yüksek Lisans), *Fen Bilimleri Enstitüsü*, Yıldız Teknik Üniversitesi, 273s.

Zimmermann, H. J., Verbruggen H.B. and R. Babuska., 1999, Fuzzy Algorithms For Control, A.B.D. *Kluwer Academic Publisher, ss6-62.*

Zorlu, T., 2004, Müstakil Konut Sitelerinde Değişim/ Dönüşüm Sorunsalı ve Kimlik: Trabzon Örneği, (Doktora), *Fen Bilimleri Enstitüsü,* KATÜ, 335s.

White, A.K., 1959. Strüktürün Evrimi, New York, ss3-33.

Wong , G ., 1999, ' Multi-criteria decision-aid for building professionals ',*The Journal of Building Surveying*, 1, 5-10.

Worthing, D. and Bond, S., 2007, Managing Built Heritage, The role of cultural significance, in: Faculty of the built environment, *University of the west of England, London, 228s.*

EKLER

EK 1. NARA Özgünlük Bildirgesi

NARA BELGESİ

Bu metin Nara Konferansı'nın kapanışında 1-6 Kasım 1994 tarihinde Nara, Japonya'da yapılan Dünya Miras Anlaşmasıyla Bağlantılı Nara Özgünlük Konferansı'na katılan 45 katılımcı tarafından hazırlanmıştır. Bu konferans, (Japon Hükümeti) Kültür İşleri Ajansınca UNESCO, ICCROM ve ICOMOS ile birlikte gerçekleştirilmiştir. Nara Belgesi, Konferansın genel raportörü olan Sn. Raymond Lemaire ve Sn. Herb Stovel tarafından son haline getirilmiştir.

ÖNSÖZ

1. Biz Nara (Japonya)'da toplanan uzmanlar, koruma alanındaki geleneksel düşünce biçimine karşı çıkabileceğimiz, kültürel varlıkların çeşitliliğine ve koruma uygulamalarına saygıyı arttırmak üzere vizyonumuzu genişletmenin yöntem ve araçlarını tartışabileceğimiz, doğru zamanlanmış bir forumu bizlere sağlama yüce gönüllüğünü ve bilgece cesareti gösteren Japon yetkililerine teşekkür etmek isteriz.

2. Ayrıca, Dünya Mirası Komitesinin, Dünya Kültürel Miras listesine önerilen kültür varlıklarının evrensel değerlerinin sınanmasında tüm toplumların sosyal ve kültürel değerlerine saygıya sağlayan özgünlük testini kullanmak isteğinden kaynaklanan bu tartışma ortamının değerini burada belirtmek ve teşekkür etmek isteriz.

3. "Özgünlük hakkında Nara Belgesi" 1964 Venedik Tüzüğü'nü ruhuna uygun olarak hazırlanmış, bu belge üzerine kurulmuş ve çağdaş dünyamızın kültürel miras anlayış ve ilgisinin genişleyen bakış açılarına göre onun kapsamını büyütmüştür.

4. Küreselleşme ve homojenleşme baskılarına giderek daha fazla maruz kalan ve kültürel kimlik arayışlarının bazen saldırgan ulusçulukla karşı karşıya kaldığı ve azınlık kültürlerinin bastırıldığı bir dünyada, Koruma uygulamalarının özgünlük kavramı konusundaki tavırları, insanlığın ortak bilincinin aydınlatılması ve açıklık kazanması için gerekli bir katkısıdır.

KÜLTÜREL ÇEŞİTLİLİK ve MİRAS ÇEŞİTLİLİĞİ

5. Dünyamızdaki kültürlerin ve mirasın çeşitliliği tüm insanlığın tinsel ve zihinsel zenginliğinin yeri doldurulamaz kaynağıdır. Dünyamızdaki kültürel zenginliğin ve kültür çeşitliliğinin korunma ve güncelleştirilmesi, insanlığın gelişiminin vazgeçilmez bir parçası olarak tanıtılmalıdır.

6. Kültürel mirasın çeşitliliği zaman ve uzamda vardır ve diğer kültürlere ve onların inanç sistemlerinin tüm yönlerine saygıyı gerektirir. Kültürel değerlerin tehlikede

olduğu durumlarda, kültürel çeşitliliğe saygı, tüm grupların kültürel değerlerinin meşruiyetini tanımayı gerektirir.

7. Tüm kültürlerin ve toplumların kökleri miraslarını biçimlendiren somut ve soyut ifadeler ve özel biçemlerden kaynaklanırlar ve bunlara saygı gösterilmesi gereklidir.

8. Her kültürel mirasın hepimizin olduğunu betimleyen UNESCO temel ilkesinin burada altının çizilmesi önemlidir. Kültürel mirasın ve onun yönetiminin sorumluluğu, öncelikle onu oluşturan kültürel topluluğa, daha sonra da onu koruyanlara aittir. Ancak, bu yükümlülükler kültürel mirasın korunması için geliştirilen uluslararası anlaşma ve tüzüklere bağlılığı ve bunların getirdiği ilke ve sorumlulukların göz önüne alınmasını zorunlu kılar. Her topluluğun, kendi gereksinimleri ile diğer toplulukların gereksinimlerini dengelemesi, ancak, bu süreçte öz temel kültürel değerleri baltalamadan bu dengeyi sağlaması arzu edilmektedir.

DEĞERLER ve ÖZGÜNLÜK

9. Kültürel mirasın tüm biçem ve tarihsel dönemleriyle korunmasının kökeninde bu mirasa atfedilen değerler yatmaktadır Bu değerleri anlama becerimiz, kısmen bu değerler hakkındaki bilgi kaynaklarının doğru ve güvenilir olma derecelerine bağımlıdır. Bu bilgi kaynaklarının, kültürel mirasın özgünündeki ve daha sonraki niteliklerine ilişkin olarak bilinmesi ve kabul edilmesi özgünlüğünün tüm girdilerinin değerlendirilmesinin koşuludur.

10. Bu biçimde düşünülen ve Venedik Tüzüğü'nde vurgulanan "özgünlük", değerlerin en vazgeçilmez belirleyici etkeni olarak ortaya çıkmaktadır. Özgünlük anlayışı, kültürel mirasa ilişkin tüm bilimsel i çalışmalarda, koruma ve restorasyon planlamasında olduğu gibi Dünya Kültürü Kongresi'nin listelerine kabul edilme ve kayıt işlemleri ile diğer kültürel miras belgelemelerinde de temel bir rol oynamaktadır.

11. Kültür varlıklarına atfedilen değerlere ilişkin tüm yargılar ve bunlara ilişkin bilgi kaynaklarının güvenilirliği kültürden kültüre değişebildiği gibi, aynı kültür içinde dahi değişkenlik gösterebilir. Bu nedenle de değerler ve özgünlükle ilgili yargıları kesin ölçütlere bağlamak olası değildir. Tersine, tüm kültürlere saygı, kültürel varlıkların her birinin ait oldukları özel kültürel bağlamda algılanıp değerlendirilmeleri gerekir.

12. Bu nedenle, her kültürün kendi mirasının değerlerini ve bunlara ilişkin bilgi kaynaklarının güvenilirliği ve doğruluğunu, kendine özel doğasına oranla algılaması en önemli ve ivedi bir gerekliliktir.

13. Özgünlük yargıları, kültürel mirasın doğasına ve bunun kültürel bağlamına dayanarak, çok çeşitli bilgi kaynaklarının değerleriyle ilişkilendirilebilir. Biçem ve tasarım, malzeme ve (madde) özdek, kullanım ve işlev, gelenekler ve teknikler, konum ve çerçeve, anlam (ruh) ve duygu, diğer içsel ve dışsal girdiler bu kaynakların çeşitli yönlerini oluşturur. Bu kaynakların kullanımı, incelenen kültürel varlığının kendine özgü sanatsal, tarihsel, sosyal ve bilimsel boyutlarının zenginleşmesine olanak sağlar.

Ek I

(H. Stovel tarafından önerilmiştir)

1- Kültür ve miras çeşitliliğine saygı, bir anıt ya da sitin özgünlüğünü tanımlama ve belirleme girişimlerinde, katı formüller dayatmaktan, ya da standart işlemlerden kaçınmak için bilinçli bir çaba gerektirir.

2- Kültürlere ve miras çeşitliliğine saygı içinde özgünlüğü belirleme çabaları, kültürleri kendi doğa ve ihtiyaçlarına göre analitik süreçler ve araçlar geliştirmeye özendiren yaklaşımlar gerektirir. Bu yaklaşımlar birçok ortak yöne sahip olabilir:

- özgünlüğü değerlendirirken disiplinler arası işbirliğini sağlamak ve tüm ulaşılabilir bilgi ve uzmanlıklardan uygun biçimde yararlanmaya çaba göstermek;
- özellikle anıtlar ve sitler söz konusu olduğunda, kabul edilen değerlerin bir kültürü ve bu kültüre özgü çeşitliliği gerçekten temsil etmesi için çaba göstermek;
- anıt ve sitler için özgünlüğün kendine özgü doğasını, gelecekte yararlı bir bakım ve izleme rehberi olacak biçimde açıkça belgelemek;
- özgünlük değerlendirmelerini değişen değer ve koşulların ışığında güncelleştirmek.

3- Kabul edilen değerlerin temsil edilmesini sağlamak ve bu değerleri belirleme sürecinin, olanaklar ölçüsünde disiplinler ve topluluklar arası bir uzlaşmayı geliştirecek eylemler içermesi için çaba göstermek özellikle önemlidir.

4- Her kültürün farklı anlatım biçimlerinin ve değerlerinin, evrensel ölçekte saygı görmesine ve anlaşılır olmasına katkıda bulunmak için, kültür mirasının korunmasıyla ilgili herkes, attığı adımları uluslararası işbirliğine dayandırmalı ve bu işbirliğini geliştirmeye çalışmalıdır.

5- İnsanlığın ortak mirasının korunmasında özgünlüğe yüklenen pratik değerin arttırılması için ön koşul, bu diyaloğun dünyanın çeşitli bölge ve kültürlerinde süreklilik kazanması ve genişlemesidir.

somut önlemler alabilmek için, mirasın bu temel boyutu konusunda halkın bilincini yükseltmek mutlak bir gerekliliktir.(Çeviri: Deniz Mazlum, 2005,tarafından yapılmıştır)

Ek II

Tanımlar:

Koruma: Bir varlığın anlaşılması, tarihi ve anlamının bilinmesi, fiziksel olarak kurtarılmasının sağlanması ve gerekirse onarımı ve niteliklerinin yükseltilmesi için tasarlanan tüm işlemler.

Bilgi kaynakları: Bir varlığın doğası, özellikleri, anlamı ve tarihinin bilinebilmesine olanak sağlayan her türlü anıtsal, yazılı, sözlü ve görsel kaynaktır.

Nara Özgünlük Belgesi, 1-6 Kasım 1994 günlerinde Japonya'nın Nara kentinde düzenlenen Nara Özgünlük Konferansı'nın 45 katılımcısı tarafından kaleme alınmıştır. Dünya Mirası Sözleşmesi çerçevesindeki bu konferans, Japon hükümeti Dış İşleri Dairesi ve Nara Valiliği'nin daveti üzerine gerçekleştirilmiştir. Bu daire, konferansı UNESCO, ICCROM ve ICOMOS'un işbirliğiyle düzenlemiştir.

Nara Belgesi'ne son biçimini, Konferans'ın genel raportörleri olan Sayın Raymond Lemaire ve Sayın Herb Stovel vermiştir(Asatekin,2004; ICOMMOS,1994, Çeviri: Mazlum Deniz, 2005)

EK 2: Özgünlük Kriterlerinin AHP analiz yöntemi ile özgün ağırlık değerlerinin belirlenmesi için oluşturulan şablon

AHP(ANALİTİK HİYERARŞİ SÜRECİ) DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

ÖNEM ÖLÇEĞİ	TANIM	AÇIKLAMA
1	Eşit Derecede Önemli	İki seçenek eşit derece öneme sahiptir.
3	Orta Derecede Önemli	Tecrube ve yargı bir kriteri diğerine karşı biraz üstün kılmaktadır.
5	Kuvvetli Derecede Önemli	Tecrube ve yargı bir kriteri diğerine karşı oldukça üstün kılmaktadır.
7	Çok Kuvvetli Derecede Önemli	Bir kriter diğerine göre çok üstün olarak sayılmıştır.
9	Kesin Önemli	Bir kriterin diğerinden mutlak üstün olduğunu gösteren kanıt çok büyük güvenirliğe sahiptir.
2,4,6,8	Ara Değerler	Uzlaşma gerekti̇ğinde kullanılmak üzere iki ardışık yargı arasındaki değerlerdir.

MİMARİ CEPHE ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİNİN DEĞER ÖNEM SIRASI FORMU

Malzeme Özgünlüğü									Form (Biçim) Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Malzeme Özgünlüğü									Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Malzeme Özgünlüğü									Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Malzeme Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Form (Biçim) Özgünlüğü									Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Form (Biçim) Özgünlüğü									Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Form (Biçim) Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

İÇ MEKAN MİMARİ ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİNİN DEĞER ÖNEM SIRASI FORMU

Malzeme Özgünlüğü									Form (Biçim) Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Malzeme Özgünlüğü									Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Malzeme Özgünlüğü									Kullanım ve İşlev Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Malzeme Özgünlüğü									Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Malzeme Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Form (Biçim) Özgünlüğü									Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Form (Biçim) Özgünlüğü									Kullanım ve İşlev Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Form (Biçim) Özgünlüğü									Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Form (Biçim) Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									Kullanım ve İşlev Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Kullanım ve İşlev Özgünlüğü									Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Kullanım ve İşlev Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü									Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü									
9	8	7	6	5	4	3	2	1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	

EK 3: Yapı özgünlük değerlendirme kriterleri kural tablosu: mimari cephe [malzeme özgünlüğü, form (biçim) özgünlüğü, yapım tekniği (işçilik) özgünlüğü] 1. evre değerlendirme kural tablosu.

Yapı özgünlüğü 1. evre değerlendirme kural tablosu: Mimari cephe (malzeme özgünlüğü, form(biçim) özgünlüğü, yapım tekniği(işçilik)özgünlüğü) özgünlüğü														
	MALZEME ÖZGÜNLÜĞÜ		FORM(BIÇİM) ÖZGÜNLÜĞÜ		YAPIM TEKNİĞİ(İŞÇİLİK) ÖZGÜNLÜĞÜ		ORTA-LAMA	1.ÖZGÜNLÜK DEĞER ARALIKLARI						
SIRA	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	ORT. *	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)
1	Yok(0)	0,25	Yok(0)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
2	Yok(0)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
3	Yok(0)	0,25	Yok(0)	0,24	Az(21-40)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
4	Yok(0)	0,25	Yok(0)	0,24	Orta(41-60)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
5	Yok(0)	0,25	Yok(0)	0,24	İyi(61-80)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
6	Yok(0)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
7	Yok(0)	0,25	Yok(0)	0,24	Tam(100)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
8	Yok(0)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
9	Yok(0)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
10	Yok(0)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
11	Yok(0)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
12	Yok(0)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
13	Yok(0)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
14	Yok(0)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
15	Yok(0)	0,25	Az(21-40)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
16	Yok(0)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
17	Yok(0)	0,25	Az(21-40)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
18	Yok(0)	0,25	Az(21-40)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
19	Yok(0)	0,25	Az(21-40)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
20	Yok(0)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
21	Yok(0)	0,25	Az(21-40)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
22	Yok(0)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
23	Yok(0)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
24	Yok(0)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
25	Yok(0)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
26	Yok(0)	0,25	Orta(41-60)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
27	Yok(0)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
28	Yok(0)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
29	Yok(0)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
30	Yok(0)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
31	Yok(0)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
32	Yok(0)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
33	Yok(0)	0,25	İyi(61-80)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
34	Yok(0)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
35	Yok(0)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
36	Yok(0)	0,25	Çok İyi(81-99)	0,24	Yok(0)	0,30	***	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
37	Yok(0)	0,25	Çok İyi(81-99)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
38	Yok(0)	0,25	Çok İyi(81-99)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
39	Yok(0)	0,25	Çok İyi(81-99)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
40	Yok(0)	0,25	Çok İyi(81-99)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
41	Yok(0)	0,25	Çok İyi(81-99)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
42	Yok(0)	0,25	Çok İyi(81-99)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
43	Yok(0)	0,25	Tam(100)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
44	Yok(0)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
45	Yok(0)	0,25	Tam(100)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
46	Yok(0)	0,25	Tam(100)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
47	Yok(0)	0,25	Tam(100)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
48	Yok(0)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
49	Yok(0)	0,25	Tam(100)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
50	Çok Az(1-20)	0,25	Yok(0)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
51	Çok Az(1-20)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
52	Çok Az(1-20)	0,25	Yok(0)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
53	Çok Az(1-20)	0,25	Yok(0)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
54	Çok Az(1-20)	0,25	Yok(0)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
55	Çok Az(1-20)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
56	Çok Az(1-20)	0,25	Yok(0)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
57	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
58	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
59	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
60	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
61	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
62	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
63	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
64	Çok Az(1-20)	0,25	Az(21-40)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
65	Çok Az(1-20)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
66	Çok Az(1-20)	0,25	Az(21-40)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
67	Çok Az(1-20)	0,25	Az(21-40)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
68	Çok Az(1-20)	0,25	Az(21-40)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
69	Çok Az(1-20)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
70	Çok Az(1-20)	0,25	Az(21-40)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
71	Çok Az(1-20)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
72	Çok Az(1-20)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
73	Çok Az(1-20)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
74	Çok Az(1-20)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
75	Çok Az(1-20)	0,25	Orta(41-60)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
76	Çok Az(1-20)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
77	Çok Az(1-20)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
78	Çok Az(1-20)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)

79	Çok Az(1-20)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
80	Çok Az(1-20)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
81	Çok Az(1-20)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
82	Çok Az(1-20)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
83	Çok Az(1-20)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
84	Çok Az(1-20)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
85	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
86	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
87	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
88	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
89	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
90	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
91	Çok Az(1-20)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
92	Çok Az(1-20)	0,25	Tam(100)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
93	Çok Az(1-20)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
94	Çok Az(1-20)	0,25	Tam(100)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
95	Çok Az(1-20)	0,25	Tam(100)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
96	Çok Az(1-20)	0,25	Tam(100)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
97	Çok Az(1-20)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
98	Çok Az(1-20)	0,25	Tam(100)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
99	Az(21-40)	0,25	Yok(0)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
100	Az(21-40)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
101	Az(21-40)	0,25	Yok(0)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
102	Az(21-40)	0,25	Yok(0)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
103	Az(21-40)	0,25	Yok(0)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
104	Az(21-40)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
105	Az(21-40)	0,25	Yok(0)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
106	Az(21-40)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
107	Az(21-40)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
108	Az(21-40)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
109	Az(21-40)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
110	Az(21-40)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
111	Az(21-40)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
112	Az(21-40)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
113	Az(21-40)	0,25	Az(21-40)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
114	Az(21-40)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
115	Az(21-40)	0,25	Az(21-40)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
116	Az(21-40)	0,25	Az(21-40)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
117	Az(21-40)	0,25	Az(21-40)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
118	Az(21-40)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
119	Az(21-40)	0,25	Az(21-40)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
120	Az(21-40)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
121	Az(21-40)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
122	Az(21-40)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
123	Az(21-40)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
124	Az(21-40)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
125	Az(21-40)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
126	Az(21-40)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
127	Az(21-40)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
128	Az(21-40)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
129	Az(21-40)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
130	Az(21-40)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
131	Az(21-40)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
132	Az(21-40)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
133	Az(21-40)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
134	Az(21-40)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
135	Az(21-40)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
136	Az(21-40)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
137	Az(21-40)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
138	Az(21-40)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
139	Az(21-40)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
140	Az(21-40)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
141	Az(21-40)	0,25	Tam(100)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
142	Az(21-40)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
143	Az(21-40)	0,25	Tam(100)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
144	Az(21-40)	0,25	Tam(100)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
145	Az(21-40)	0,25	Tam(100)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
146	Az(21-40)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
147	Az(21-40)	0,25	Tam(100)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
148	Orta(41-60)	0,25	Yok(0)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
149	Orta(41-60)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
150	Orta(41-60)	0,25	Yok(0)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
151	Orta(41-60)	0,25	Yok(0)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
152	Orta(41-60)	0,25	Yok(0)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
153	Orta(41-60)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
154	Orta(41-60)	0,25	Yok(0)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
155	Orta(41-60)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
156	Orta(41-60)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
157	Orta(41-60)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
158	Orta(41-60)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
159	Orta(41-60)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
160	Orta(41-60)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
161	Orta(41-60)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
162	Orta(41-60)	0,25	Az(21-40)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
163	Orta(41-60)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
164	Orta(41-60)	0,25	Az(21-40)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
165	Orta(41-60)	0,25	Az(21-40)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
166	Orta(41-60)	0,25	Az(21-40)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
167	Orta(41-60)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
168	Orta(41-60)	0,25	Az(21-40)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
169	Orta(41-60)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
170	Orta(41-60)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
171	Orta(41-60)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)

172	Orta(41-60)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
173	Orta(41-60)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
174	Orta(41-60)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
175	Orta(41-60)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
176	Orta(41-60)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
177	Orta(41-60)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
178	Orta(41-60)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
179	Orta(41-60)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
180	Orta(41-60)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
181	Orta(41-60)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
182	Orta(41-60)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
183	Orta(41-60)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
184	Orta(41-60)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
185	Orta(41-60)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
186	Orta(41-60)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
187	Orta(41-60)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
188	Orta(41-60)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
189	Orta(41-60)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
190	Orta(41-60)	0,25	Tam(100)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
191	Orta(41-60)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
192	Orta(41-60)	0,25	Tam(100)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
193	Orta(41-60)	0,25	Tam(100)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
194	Orta(41-60)	0,25	Tam(100)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
195	Orta(41-60)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
196	Orta(41-60)	0,25	Tam(100)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
197	Iyi(61-80)	0,25	Yok(0)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
198	Iyi(61-80)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
199	Iyi(61-80)	0,25	Yok(0)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
200	Iyi(61-80)	0,25	Yok(0)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
201	Iyi(61-80)	0,25	Yok(0)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
202	Iyi(61-80)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
203	Iyi(61-80)	0,25	Yok(0)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
204	Iyi(61-80)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
205	Iyi(61-80)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
206	Iyi(61-80)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
207	Iyi(61-80)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
208	Iyi(61-80)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
209	Iyi(61-80)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
210	Iyi(61-80)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
211	Iyi(61-80)	0,25	Az(21-40)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
212	Iyi(61-80)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
213	Iyi(61-80)	0,25	Az(21-40)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
214	Iyi(61-80)	0,25	Az(21-40)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
215	Iyi(61-80)	0,25	Az(21-40)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
216	Iyi(61-80)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
217	Iyi(61-80)	0,25	Az(21-40)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
218	Iyi(61-80)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
219	Iyi(61-80)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
220	Iyi(61-80)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
221	Iyi(61-80)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
222	Iyi(61-80)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
223	Iyi(61-80)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
224	Iyi(61-80)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
225	Iyi(61-80)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
226	Iyi(61-80)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
227	Iyi(61-80)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
228	Iyi(61-80)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
229	Iyi(61-80)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
230	Iyi(61-80)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
231	Iyi(61-80)	0,25	Iyi(61-80)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
232	Iyi(61-80)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
233	Iyi(61-80)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
234	Iyi(61-80)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
235	Iyi(61-80)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
236	Iyi(61-80)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
237	Iyi(61-80)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
238	Iyi(61-80)	0,25	Çok Iyi(81-99)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
239	Iyi(61-80)	0,25	Tam(100)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
240	Iyi(61-80)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
241	Iyi(61-80)	0,25	Tam(100)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
242	Iyi(61-80)	0,25	Tam(100)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
243	Iyi(61-80)	0,25	Tam(100)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
244	Iyi(61-80)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
245	Iyi(61-80)	0,25	Tam(100)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
246	Çok Iyi(81-99)	0,25	Yok(0)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
247	Çok Iyi(81-99)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
248	Çok Iyi(81-99)	0,25	Yok(0)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
249	Çok Iyi(81-99)	0,25	Yok(0)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
250	Çok Iyi(81-99)	0,25	Yok(0)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
251	Çok Iyi(81-99)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
252	Çok Iyi(81-99)	0,25	Yok(0)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
253	Çok Iyi(81-99)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
254	Çok Iyi(81-99)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
255	Çok Iyi(81-99)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
256	Çok Iyi(81-99)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
257	Çok Iyi(81-99)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
258	Çok Iyi(81-99)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Iyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
259	Çok Iyi(81-99)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
260	Çok Iyi(81-99)	0,25	Az(21-40)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
261	Çok Iyi(81-99)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
262	Çok Iyi(81-99)	0,25	Az(21-40)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
263	Çok Iyi(81-99)	0,25	Az(21-40)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
264	Çok Iyi(81-99)	0,25	Az(21-40)	0,24	Iyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)

265	Çok iyi(81-99)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
266	Çok iyi(81-99)	0,25	Az(21-40)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
267	Çok iyi(81-99)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
268	Çok iyi(81-99)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
269	Çok iyi(81-99)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
270	Çok iyi(81-99)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
271	Çok iyi(81-99)	0,25	Orta(41-60)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
272	Çok iyi(81-99)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
273	Çok iyi(81-99)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
274	Çok iyi(81-99)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
275	Çok iyi(81-99)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
276	Çok iyi(81-99)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
277	Çok iyi(81-99)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
278	Çok iyi(81-99)	0,25	İyi(61-80)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
279	Çok iyi(81-99)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
280	Çok iyi(81-99)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
281	Çok iyi(81-99)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
282	Çok iyi(81-99)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
283	Çok iyi(81-99)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
284	Çok iyi(81-99)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
285	Çok iyi(81-99)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
286	Çok iyi(81-99)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
287	Çok iyi(81-99)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
288	Çok iyi(81-99)	0,25	Tam(100)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
289	Çok iyi(81-99)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
290	Çok iyi(81-99)	0,25	Tam(100)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
291	Çok iyi(81-99)	0,25	Tam(100)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
292	Çok iyi(81-99)	0,25	Tam(100)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
293	Çok iyi(81-99)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
294	Çok iyi(81-99)	0,25	Tam(100)	0,24	Tam(100)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
295	Tam(100)	0,25	Yok(0)	0,24	Yok(0)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
296	Tam(100)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
297	Tam(100)	0,25	Yok(0)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
298	Tam(100)	0,25	Yok(0)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
299	Tam(100)	0,25	Yok(0)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
300	Tam(100)	0,25	Yok(0)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
301	Tam(100)	0,25	Yok(0)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
302	Tam(100)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
303	Tam(100)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
304	Tam(100)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
305	Tam(100)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
306	Tam(100)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
307	Tam(100)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
308	Tam(100)	0,25	Çok Az(1-20)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
309	Tam(100)	0,25	Az(21-40)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
310	Tam(100)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
311	Tam(100)	0,25	Az(21-40)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
312	Tam(100)	0,25	Az(21-40)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
313	Tam(100)	0,25	Az(21-40)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
314	Tam(100)	0,25	Az(21-40)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
315	Tam(100)	0,25	Az(21-40)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
316	Tam(100)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
317	Tam(100)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
318	Tam(100)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
319	Tam(100)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
320	Tam(100)	0,25	Orta(41-60)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
321	Tam(100)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
322	Tam(100)	0,25	Orta(41-60)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
323	Tam(100)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
324	Tam(100)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
325	Tam(100)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
326	Tam(100)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
327	Tam(100)	0,25	İyi(61-80)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
328	Tam(100)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
329	Tam(100)	0,25	İyi(61-80)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
330	Tam(100)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
331	Tam(100)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
332	Tam(100)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
333	Tam(100)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
334	Tam(100)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
335	Tam(100)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
336	Tam(100)	0,25	Çok iyi(81-99)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
337	Tam(100)	0,25	Tam(100)	0,24	Yok(0)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
338	Tam(100)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok Az(1-20)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
339	Tam(100)	0,25	Tam(100)	0,24	Az(21-40)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
340	Tam(100)	0,25	Tam(100)	0,24	Orta(41-60)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
341	Tam(100)	0,25	Tam(100)	0,24	İyi(61-80)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
342	Tam(100)	0,25	Tam(100)	0,24	Çok İyi(81-99)	0,30	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
343	Tam(100)	0,25	Tam(100)	0,24	Tam(100)	0,30	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)

***** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; her satır için, özgünlük kriterlerinin değer aralıklarının ortalaması ile etki değerlerinin çarpımının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda her satırın ortalama değeri:**((**malzeme özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **x** malzeme özgünlüğü etki değeri**)+(** form(biçim) özgünlüğü kriterinin değer aralık ort**. x** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**)+(** yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **x** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**))/((** malzeme özgünlüğü etki değeri**+** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**+** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**))** formülünden bulunmaktadır. Bu bulunan ortalama değer sonucuna göre satırın çıktı kural tablosu oluşturulmuştur.

****** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; eğer aynı satırda ki herhangi kriterin iki tane ve daha fazla kriterin değeri sıfır ise, değerlerin ortalaması hesaplanmadan direkt sonuç kısmına yok değeri işlenmiştir. Eğer aynı satırdaki kriterlerin; iki tanesinin tam, bir tanesinin çok iyi olduğu durumlarda sonuç bölümünde ortlaması hesaplanmadan, Tam olarak değerlendirilmiştir. Tabloda yer alan bazı satırlardaki özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken, ortalama değer sonucunu da dikkate alınarak uzmanların eşliğinde kural çıktı kural tablosu belirlenmiştir

EK 4: Yapı özgünlük değerlendirme kriterleri kural tablosu: mimari cephe [kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapının kimliği ve ruhu özgünlüğü] 2. evre değerlendirme kural tablosu.

Yapı özgünlüğü 2. evre değerlendirme kural tablosu: Mimari cephe (kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü)

	KENTSEL ÇEVRE VE KONUM ÖZGÜNLÜĞÜ		YAPININ RUHU VE KİMLİĞİ ÖZGÜNLÜĞÜ		ORTALAMA	2.ÖZGÜNLÜK DEĞER ARALIKLARI				
SIRA	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	ORT.	Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
1	Yok(0)	0,07	Yok(0)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
2	Yok(0)	0,07	Az(1-35)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
3	Yok(0)	0,07	Orta(36-66)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
4	Yok(0)	0,07	İyi(67-99)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
5	Yok(0)	0,07	Tam(100)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
6	Az(1-35)	0,07	Yok(0)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
7	Az(1-35)	0,07	Az(1-35)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
8	Az(1-35)	0,07	Orta(36-66)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
9	Az(1-35)	0,07	İyi(67-99)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
10	Az(1-35)	0,07	Tam(100)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
11	Orta(36-66)	0,07	Yok(0)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
12	Orta(36-66)	0,07	Az(1-35)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
13	Orta(36-66)	0,07	Orta(36-66)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
14	Orta(36-66)	0,07	İyi(67-99)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
15	Orta(36-66)	0,07	Tam(100)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
16	İyi(67-99)	0,07	Yok(0)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
17	İyi(67-99)	0,07	Az(1-35)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
18	İyi(67-99)	0,07	Orta(36-66)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
19	İyi(67-99)	0,07	İyi(67-99)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
20	İyi(67-99)	0,07	Tam(100)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
21	Tam(100)	0,07	Yok(0)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
22	Tam(100)	0,07	Az(1-35)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
23	Tam(100)	0,07	Orta(36-66)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
24	Tam(100)	0,07	İyi(67-99)	0,14	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
25	Tam(100)	0,07	Tam(100)	0,14	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)

***** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; her satır için, özgünlük kriterlerinin değer aralıklarının ortalaması ile etki değerlerinin çarpımının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda her satırın ortalama değeri: **((**kentsel çevre ve konum özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **x** kentsel çevre ve konum özgünlüğü etki değeri**)+(** yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü kriterinin değer aralık ort**. x** yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü etki değeri**))/((** kentsel çevre ve konum özgünlüğü etki değeri+ yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü etki değeri**))** formülünden bulunmaktadır. Bu bulunan ortalama değer sonucuna göre satırın çıktı kural tablosu oluşturulmuştur.

******Tabloda yer alan bazı satırlardaki özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken, ortalama değer sonucunu da dikkate alınarak uzmanların eşliğinde kural çıktı kural tablosu belirlenmiştir

EK 5: Yapı özgünlük değerlendirme kriterleri kural tablosu: mimari cephe [1. özgünlük değeri, 2. özgünlük değeri] genel özgünlük değerlendirme kural tablosu.

Yapı özgünlüğü genel değerlendirme kural tablosu: Mimari cephe (1. Evre özgünlüğü, 2. Evre özgünlüğü) özgünlüğü

	1.ÖZGÜNLÜK DEĞERİ		2.ÖZGÜNLÜK DEĞERİ		ORTALAMA	GENEL ÖZGÜNLÜK DEĞER ARALIKLARI						
SIRA	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	*	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)
1	Yok(0)	0,79	Yok(0)	0,21	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
2	Yok(0)	0,79	Az(1-35)	0,21	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
3	Yok(0)	0,79	Orta(36-66)	0,21	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
4	Yok(0)	0,79	İyi(67-99)	0,21	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
5	Yok(0)	0,79	Tam(100)	0,21	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
6	Çok Az(1-20)	0,79	Yok(0)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
7	Çok Az(1-20)	0,79	Az(1-35)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
8	Çok Az(1-20)	0,79	Orta(36-66)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
9	Çok Az(1-20)	0,79	İyi(67-99)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
10	Çok Az(1-20)	0,79	Tam(100)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
11	Az(21-40)	0,79	Yok(0)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
12	Az(21-40)	0,79	Az(1-35)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
13	Az(21-40)	0,79	Orta(36-66)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
14	Az(21-40)	0,79	İyi(67-99)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
15	Az(21-40)	0,79	Tam(100)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
16	Orta(41-60)	0,79	Yok(0)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
17	Orta(41-60)	0,79	Az(1-35)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
18	Orta(41-60)	0,79	Orta(36-66)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
19	Orta(41-60)	0,79	İyi(67-99)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
20	Orta(41-60)	0,79	Tam(100)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
21	İyi(61-80)	0,79	Yok(0)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
22	İyi(61-80)	0,79	Az(1-35)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
23	İyi(61-80)	0,79	Orta(36-66)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
24	İyi(61-80)	0,79	İyi(67-99)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
25	İyi(61-80)	0,79	Tam(100)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
26	Çok İyi(81-99)	0,79	Yok(0)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
27	Çok İyi(81-99)	0,79	Az(1-35)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
28	Çok İyi(81-99)	0,79	Orta(36-66)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
29	Çok İyi(81-99)	0,79	İyi(67-99)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
30	Çok İyi(81-99)	0,79	Tam(100)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
31	Tam(100)	0,79	Yok(0)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
32	Tam(100)	0,79	Az(1-35)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
33	Tam(100)	0,79	Orta(36-66)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
34	Tam(100)	0,79	İyi(67-99)	0,21	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
35	Tam(100)	0,79	Tam(100)	0,21	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)

***** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; her satır için, özgünlük kriterlerinin değer aralıklarının ortalaması ile etki değerlerinin çarpımının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda her satırın ortalama değeri: **((**1. özgünlük değeri aralık ort. **x** 1. özgünlük etki değeri**)+(** 2. özgünlük değeri aralık ort. **x** 2. özgünlük etki değeri**))/((** 1. özgünlük etki değeri + 2. özgünlük etki değeri**))** formülünden bulunmaktadır. Bu bulunan ortalama değer sonucuna göre satırın çıktı kural tablosu oluşturulmuştur. Bu sonuçlar ise mimari cephe özgünlük kural tablosunun genelini ifade etmektedir.

****** Tabloda yer alan bazı satırlardaki özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken, ortalama değer sonucunu da dikkate alınarak uzmanların eşliğinde kural çıktı kural tablosu belirlenmiştir

EK 6: Yapı özgünlük değerlendirme kriterleri kural tablosu: iç mekan [malzeme özgünlüğü, form(biçim) özgünlüğü, yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü] 1. evre değerlendirme kural tablosu.

Yapı özgünlüğü 1. evre değerlendirme kural tablosu: İç mekan(malzeme özgünlüğü, form(biçim) özgünlüğü, yapım tekniği(işçilik)özgünlüğü) özgünlüğü														
	MALZEME ÖZGÜNLÜĞÜ		FORM(BIÇİM) ÖZGÜNLÜĞÜ		YAPIM TEKNİĞİ(İŞÇİLİK) ÖZGÜNLÜĞÜ		ORTALAMA	1.ÖZGÜNLÜK DEĞER ARALIKLARI						
SIRA	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	*	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)
1	Yok(0)	0,23	Yok(0)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
2	Yok(0)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
3	Yok(0)	0,23	Yok(0)	0,20	Az(21-40)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
4	Yok(0)	0,23	Yok(0)	0,20	Orta(41-60)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
5	Yok(0)	0,23	Yok(0)	0,20	İyi(61-80)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
6	Yok(0)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
7	Yok(0)	0,23	Yok(0)	0,20	Tam(100)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
8	Yok(0)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
9	Yok(0)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
10	Yok(0)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
11	Yok(0)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
12	Yok(0)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
13	Yok(0)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
14	Yok(0)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
15	Yok(0)	0,23	Az(21-40)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
16	Yok(0)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
17	Yok(0)	0,23	Az(21-40)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
18	Yok(0)	0,23	Az(21-40)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
19	Yok(0)	0,23	Az(21-40)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
20	Yok(0)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
21	Yok(0)	0,23	Az(21-40)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
22	Yok(0)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
23	Yok(0)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
24	Yok(0)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
25	Yok(0)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
26	Yok(0)	0,23	Orta(41-60)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
27	Yok(0)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
28	Yok(0)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
29	Yok(0)	0,23	İyi(61-80)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
30	Yok(0)	0,23	İyi(61-80)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
31	Yok(0)	0,23	İyi(61-80)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
32	Yok(0)	0,23	İyi(61-80)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
33	Yok(0)	0,23	İyi(61-80)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
34	Yok(0)	0,23	İyi(61-80)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
35	Yok(0)	0,23	İyi(61-80)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
36	Yok(0)	0,23	Çok İyi(81-99)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
37	Yok(0)	0,23	Çok İyi(81-99)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
38	Yok(0)	0,23	Çok İyi(81-99)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
39	Yok(0)	0,23	Çok İyi(81-99)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
40	Yok(0)	0,23	Çok İyi(81-99)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
41	Yok(0)	0,23	Çok İyi(81-99)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
42	Yok(0)	0,23	Çok İyi(81-99)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
43	Yok(0)	0,23	Tam(100)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
44	Yok(0)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
45	Yok(0)	0,23	Tam(100)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
46	Yok(0)	0,23	Tam(100)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
47	Yok(0)	0,23	Tam(100)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
48	Yok(0)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
49	Yok(0)	0,23	Tam(100)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
50	Çok Az(1-20)	0,23	Yok(0)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
51	Çok Az(1-20)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
52	Çok Az(1-20)	0,23	Yok(0)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
53	Çok Az(1-20)	0,23	Yok(0)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
54	Çok Az(1-20)	0,23	Yok(0)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
55	Çok Az(1-20)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
56	Çok Az(1-20)	0,23	Yok(0)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
57	Çok Az(1-20)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
58	Çok Az(1-20)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
59	Çok Az(1-20)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
60	Çok Az(1-20)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
61	Çok Az(1-20)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
62	Çok Az(1-20)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
63	Çok Az(1-20)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
64	Çok Az(1-20)	0,23	Az(21-40)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
65	Çok Az(1-20)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
66	Çok Az(1-20)	0,23	Az(21-40)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
67	Çok Az(1-20)	0,23	Az(21-40)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
68	Çok Az(1-20)	0,23	Az(21-40)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
69	Çok Az(1-20)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
70	Çok Az(1-20)	0,23	Az(21-40)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
71	Çok Az(1-20)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
72	Çok Az(1-20)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
73	Çok Az(1-20)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
74	Çok Az(1-20)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
75	Çok Az(1-20)	0,23	Orta(41-60)	0,20	İyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
76	Çok Az(1-20)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok İyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
77	Çok Az(1-20)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
78	Çok Az(1-20)	0,23	İyi(61-80)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)

79	Çok Az(1-20)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
80	Çok Az(1-20)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
81	Çok Az(1-20)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
82	Çok Az(1-20)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
83	Çok Az(1-20)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
84	Çok Az(1-20)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
85	Çok Az(1-20)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
86	Çok Az(1-20)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
87	Çok Az(1-20)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
88	Çok Az(1-20)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
89	Çok Az(1-20)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
90	Çok Az(1-20)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
91	Çok Az(1-20)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
92	Çok Az(1-20)	0,23	Tam(100)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
93	Çok Az(1-20)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
94	Çok Az(1-20)	0,23	Tam(100)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
95	Çok Az(1-20)	0,23	Tam(100)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
96	Çok Az(1-20)	0,23	Tam(100)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
97	Çok Az(1-20)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
98	Çok Az(1-20)	0,23	Tam(100)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
99	Az(21-40)	0,23	Yok(0)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
100	Az(21-40)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
101	Az(21-40)	0,23	Yok(0)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
102	Az(21-40)	0,23	Yok(0)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
103	Az(21-40)	0,23	Yok(0)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
104	Az(21-40)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
105	Az(21-40)	0,23	Yok(0)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
106	Az(21-40)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
107	Az(21-40)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
108	Az(21-40)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
109	Az(21-40)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
110	Az(21-40)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
111	Az(21-40)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
112	Az(21-40)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
113	Az(21-40)	0,23	Az(21-40)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
114	Az(21-40)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
115	Az(21-40)	0,23	Az(21-40)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
116	Az(21-40)	0,23	Az(21-40)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
117	Az(21-40)	0,23	Az(21-40)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
118	Az(21-40)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
119	Az(21-40)	0,23	Az(21-40)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
120	Az(21-40)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
121	Az(21-40)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
122	Az(21-40)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
123	Az(21-40)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
124	Az(21-40)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
125	Az(21-40)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
126	Az(21-40)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
127	Az(21-40)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
128	Az(21-40)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
129	Az(21-40)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
130	Az(21-40)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
131	Az(21-40)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
132	Az(21-40)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
133	Az(21-40)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
134	Az(21-40)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
135	Az(21-40)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
136	Az(21-40)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
137	Az(21-40)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
138	Az(21-40)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
139	Az(21-40)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
140	Az(21-40)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
141	Az(21-40)	0,23	Tam(100)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
142	Az(21-40)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
143	Az(21-40)	0,23	Tam(100)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
144	Az(21-40)	0,23	Tam(100)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
145	Az(21-40)	0,23	Tam(100)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
146	Az(21-40)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
147	Az(21-40)	0,23	Tam(100)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
148	Orta(41-60)	0,23	Yok(0)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
149	Orta(41-60)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
150	Orta(41-60)	0,23	Yok(0)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
151	Orta(41-60)	0,23	Yok(0)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
152	Orta(41-60)	0,23	Yok(0)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
153	Orta(41-60)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
154	Orta(41-60)	0,23	Yok(0)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
155	Orta(41-60)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
156	Orta(41-60)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
157	Orta(41-60)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
158	Orta(41-60)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
159	Orta(41-60)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
160	Orta(41-60)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
161	Orta(41-60)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
162	Orta(41-60)	0,23	Az(21-40)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
163	Orta(41-60)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
164	Orta(41-60)	0,23	Az(21-40)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
165	Orta(41-60)	0,23	Az(21-40)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
166	Orta(41-60)	0,23	Az(21-40)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
167	Orta(41-60)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
168	Orta(41-60)	0,23	Az(21-40)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
169	Orta(41-60)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
170	Orta(41-60)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
171	Orta(41-60)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)

172	Orta(41-60)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
173	Orta(41-60)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
174	Orta(41-60)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
175	Orta(41-60)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
176	Orta(41-60)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
177	Orta(41-60)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
178	Orta(41-60)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
179	Orta(41-60)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
180	Orta(41-60)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
181	Orta(41-60)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
182	Orta(41-60)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
183	Orta(41-60)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
184	Orta(41-60)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
185	Orta(41-60)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
186	Orta(41-60)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
187	Orta(41-60)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
188	Orta(41-60)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
189	Orta(41-60)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
190	Orta(41-60)	0,23	Tam(100)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
191	Orta(41-60)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
192	Orta(41-60)	0,23	Tam(100)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
193	Orta(41-60)	0,23	Tam(100)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
194	Orta(41-60)	0,23	Tam(100)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
195	Orta(41-60)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
196	Orta(41-60)	0,23	Tam(100)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
197	Iyi(61-80)	0,23	Yok(0)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
198	Iyi(61-80)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
199	Iyi(61-80)	0,23	Yok(0)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
200	Iyi(61-80)	0,23	Yok(0)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
201	Iyi(61-80)	0,23	Yok(0)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
202	Iyi(61-80)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
203	Iyi(61-80)	0,23	Yok(0)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
204	Iyi(61-80)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
205	Iyi(61-80)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
206	Iyi(61-80)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
207	Iyi(61-80)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
208	Iyi(61-80)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
209	Iyi(61-80)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
210	Iyi(61-80)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
211	Iyi(61-80)	0,23	Az(21-40)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
212	Iyi(61-80)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
213	Iyi(61-80)	0,23	Az(21-40)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
214	Iyi(61-80)	0,23	Az(21-40)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
215	Iyi(61-80)	0,23	Az(21-40)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
216	Iyi(61-80)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
217	Iyi(61-80)	0,23	Az(21-40)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
218	Iyi(61-80)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
219	Iyi(61-80)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
220	Iyi(61-80)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
221	Iyi(61-80)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
222	Iyi(61-80)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
223	Iyi(61-80)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
224	Iyi(61-80)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
225	Iyi(61-80)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
226	Iyi(61-80)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
227	Iyi(61-80)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
228	Iyi(61-80)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
229	Iyi(61-80)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
230	Iyi(61-80)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
231	Iyi(61-80)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
232	Iyi(61-80)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
233	Iyi(61-80)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
234	Iyi(61-80)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
235	Iyi(61-80)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
236	Iyi(61-80)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
237	Iyi(61-80)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
238	Iyi(61-80)	0,23	Çok Iyi(81-99)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
239	Iyi(61-80)	0,23	Tam(100)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
240	Iyi(61-80)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
241	Iyi(61-80)	0,23	Tam(100)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
242	Iyi(61-80)	0,23	Tam(100)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
243	Iyi(61-80)	0,23	Tam(100)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
244	Iyi(61-80)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
245	Iyi(61-80)	0,23	Tam(100)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
246	Çok Iyi(81-99)	0,23	Yok(0)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
247	Çok Iyi(81-99)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
248	Çok Iyi(81-99)	0,23	Yok(0)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
249	Çok Iyi(81-99)	0,23	Yok(0)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
250	Çok Iyi(81-99)	0,23	Yok(0)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
251	Çok Iyi(81-99)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
252	Çok Iyi(81-99)	0,23	Yok(0)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
253	Çok Iyi(81-99)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
254	Çok Iyi(81-99)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
255	Çok Iyi(81-99)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
256	Çok Iyi(81-99)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
257	Çok Iyi(81-99)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
258	Çok Iyi(81-99)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
259	Çok Iyi(81-99)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
260	Çok Iyi(81-99)	0,23	Az(21-40)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
261	Çok Iyi(81-99)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
262	Çok Iyi(81-99)	0,23	Az(21-40)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
263	Çok Iyi(81-99)	0,23	Az(21-40)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
264	Çok Iyi(81-99)	0,23	Az(21-40)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)

265	Çok iyi(81-99)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
266	Çok iyi(81-99)	0,23	Az(21-40)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
267	Çok iyi(81-99)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
268	Çok iyi(81-99)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
269	Çok iyi(81-99)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
270	Çok iyi(81-99)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
271	Çok iyi(81-99)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
272	Çok iyi(81-99)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
273	Çok iyi(81-99)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
274	Çok iyi(81-99)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
275	Çok iyi(81-99)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
276	Çok iyi(81-99)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
277	Çok iyi(81-99)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
278	Çok iyi(81-99)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
279	Çok iyi(81-99)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
280	Çok iyi(81-99)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
281	Çok iyi(81-99)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
282	Çok iyi(81-99)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
283	Çok iyi(81-99)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
284	Çok iyi(81-99)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
285	Çok iyi(81-99)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
286	Çok iyi(81-99)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
287	Çok iyi(81-99)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
288	Çok iyi(81-99)	0,23	Tam(100)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
289	Çok iyi(81-99)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
290	Çok iyi(81-99)	0,23	Tam(100)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
291	Çok iyi(81-99)	0,23	Tam(100)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
292	Çok iyi(81-99)	0,23	Tam(100)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
293	Çok iyi(81-99)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
294	Çok iyi(81-99)	0,23	Tam(100)	0,20	Tam(100)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
295	Tam(100)	0,23	Yok(0)	0,20	Yok(0)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
296	Tam(100)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
297	Tam(100)	0,23	Yok(0)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
298	Tam(100)	0,23	Yok(0)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
299	Tam(100)	0,23	Yok(0)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
300	Tam(100)	0,23	Yok(0)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
301	Tam(100)	0,23	Yok(0)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
302	Tam(100)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
303	Tam(100)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
304	Tam(100)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
305	Tam(100)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
306	Tam(100)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
307	Tam(100)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
308	Tam(100)	0,23	Çok Az(1-20)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
309	Tam(100)	0,23	Az(21-40)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
310	Tam(100)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
311	Tam(100)	0,23	Az(21-40)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
312	Tam(100)	0,23	Az(21-40)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
313	Tam(100)	0,23	Az(21-40)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
314	Tam(100)	0,23	Az(21-40)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
315	Tam(100)	0,23	Az(21-40)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
316	Tam(100)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
317	Tam(100)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
318	Tam(100)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
319	Tam(100)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
320	Tam(100)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
321	Tam(100)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
322	Tam(100)	0,23	Orta(41-60)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
323	Tam(100)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
324	Tam(100)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
325	Tam(100)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
326	Tam(100)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
327	Tam(100)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
328	Tam(100)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
329	Tam(100)	0,23	Iyi(61-80)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
330	Tam(100)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
331	Tam(100)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
332	Tam(100)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
333	Tam(100)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
334	Tam(100)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
335	Tam(100)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
336	Tam(100)	0,23	Çok iyi(81-99)	0,20	Tam(100)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
337	Tam(100)	0,23	Tam(100)	0,20	Yok(0)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
338	Tam(100)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Az(1-20)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
339	Tam(100)	0,23	Tam(100)	0,20	Az(21-40)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
340	Tam(100)	0,23	Tam(100)	0,20	Orta(41-60)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
341	Tam(100)	0,23	Tam(100)	0,20	Iyi(61-80)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
342	Tam(100)	0,23	Tam(100)	0,20	Çok Iyi(81-99)	0,26	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)
343	Tam(100)	0,23	Tam(100)	0,20	Tam(100)	0,26	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	Iyi (61-80)	Çok Iyi(81-99)	Tam (100)

***** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; her satır için, özgünlük kriterlerinin değer aralıklarının ortalaması ile etki değerlerinin çarpımının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda her satırın ortalama değeri:**((**malzeme özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **X** malzeme özgünlüğü etki değeri**)+(** form(biçim) özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **X** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**)+(** yapım tekniği(işçilik) özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **X** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**))/((** malzeme özgünlüğü etki değeri**+** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**+** form(biçim) özgünlüğü etki değeri**))** formülünden bulunmaktadır. Bu bulunan ortalama değer sonucuna göre satırın çıktı kural tablosu oluşturulmuştur.

****** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; eğer aynı satırda ki herhangi kriterin iki tane ve daha fazla kriterin değeri sıfır ise, değerlerin ortalaması hesaplanmadan direkt sonuç kısmına yok değeri işlenmiştir. Eğer aynı satırdaki kriterlerin; iki tanesinin tam, bir tanesinin çok iyi olduğu durumlarda sonuç bölümünde ortlaması hesaplanmadan, Tam olarak değerlendirilmiştir. Tabloda yer alan bazı satırlardaki özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken, ortalama değer sonucunu da dikkate alınarak uzmanların eşliğinde kural çıktı kural tablosu belirlenmiştir

EK 7: Yapı özgünlük değerlendirme kriterleri kural tablosu: iç mekan [kullanım ve işlev özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapının kimliği ve ruhu özgünlüğü] 2. evre özgünlük değerlendirme kural tablosu

Yapı özgünlüğü 2. evre değerlendirme kural tablosu: İç mekan (kullanım ve işlev özgünlüğü, kentsel çevre ve konum özgünlüğü, yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü) özgünlüğü

	KULLANIM VE İŞLEV ÖZGÜNLÜĞÜ		KENTSEL ÇEVRE VE KONUM ÖZGÜNLÜĞÜ		YAPININ RUHU VE KİMLİĞİ ÖZGÜNLÜĞÜ		ORTALAMA	2.ÖZGÜNLÜK DEĞER ARALIKLARI				
SIRA	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	*	Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
1	Yok(0)	0,13	Yok(0)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
2	Yok(0)	0,13	Yok(0)	0,06	Az(1-35)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
3	Yok(0)	0,13	Yok(0)	0,06	Orta(36-66)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
4	Yok(0)	0,13	Yok(0)	0,06	İyi(67-99)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
5	Yok(0)	0,13	Yok(0)	0,06	Tam(100)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
6	Yok(0)	0,13	Az(1-35)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
7	Yok(0)	0,13	Az(1-35)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
8	Yok(0)	0,13	Az(1-35)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
9	Yok(0)	0,13	Az(1-35)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
10	Yok(0)	0,13	Az(1-35)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
11	Yok(0)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
12	Yok(0)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
13	Yok(0)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
14	Yok(0)	0,13	Orta(36-66)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
15	Yok(0)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
16	Yok(0)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
17	Yok(0)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
18	Yok(0)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
19	Yok(0)	0,13	İyi(67-99)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
20	Yok(0)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
21	Yok(0)	0,13	Tam(100)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
22	Yok(0)	0,13	Tam(100)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
23	Yok(0)	0,13	Tam(100)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
24	Yok(0)	0,13	Tam(100)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
25	Yok(0)	0,13	Tam(100)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
26	Az(1-35)	0,13	Yok(0)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
27	Az(1-35)	0,13	Yok(0)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
28	Az(1-35)	0,13	Yok(0)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
29	Az(1-35)	0,13	Yok(0)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
30	Az(1-35)	0,13	Yok(0)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
31	Az(1-35)	0,13	Az(1-35)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
32	Az(1-35)	0,13	Az(1-35)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
33	Az(1-35)	0,13	Az(1-35)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
34	Az(1-35)	0,13	Az(1-35)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
35	Az(1-35)	0,13	Az(1-35)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
36	Az(1-35)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
37	Az(1-35)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
38	Az(1-35)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
39	Az(1-35)	0,13	Orta(36-66)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
40	Az(1-35)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
41	Az(1-35)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
42	Az(1-35)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
43	Az(1-35)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
44	Az(1-35)	0,13	İyi(67-99)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
45	Az(1-35)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
46	Az(1-35)	0,13	Tam(100)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
47	Az(1-35)	0,13	Tam(100)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
48	Az(1-35)	0,13	Tam(100)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
49	Az(1-35)	0,13	Tam(100)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
50	Az(1-35)	0,13	Tam(100)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
51	Orta(36-66)	0,13	Yok(0)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
52	Orta(36-66)	0,13	Yok(0)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
53	Orta(36-66)	0,13	Yok(0)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
54	Orta(36-66)	0,13	Yok(0)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
55	Orta(36-66)	0,13	Yok(0)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
56	Orta(36-66)	0,13	Az(1-35)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
57	Orta(36-66)	0,13	Az(1-35)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
58	Orta(36-66)	0,13	Az(1-35)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
59	Orta(36-66)	0,13	Az(1-35)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
60	Orta(36-66)	0,13	Az(1-35)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
61	Orta(36-66)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
62	Orta(36-66)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
63	Orta(36-66)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
64	Orta(36-66)	0,13	Orta(36-66)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
65	Orta(36-66)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
66	Orta(36-66)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
67	Orta(36-66)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
68	Orta(36-66)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
69	Orta(36-66)	0,13	İyi(67-99)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
70	Orta(36-66)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
71	Orta(36-66)	0,13	Tam(100)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
72	Orta(36-66)	0,13	Tam(100)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
73	Orta(36-66)	0,13	Tam(100)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
74	Orta(36-66)	0,13	Tam(100)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
75	Orta(36-66)	0,13	Tam(100)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
76	İyi(67-99)	0,13	Yok(0)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
77	İyi(67-99)	0,13	Yok(0)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)

78	İyi(67-99)	0,13	Yok(0)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
79	İyi(67-99)	0,13	Yok(0)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
80	İyi(67-99)	0,13	Yok(0)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
81	İyi(67-99)	0,13	Az(1-35)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
82	İyi(67-99)	0,13	Az(1-35)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
83	İyi(67-99)	0,13	Az(1-35)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
84	İyi(67-99)	0,13	Az(1-35)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
85	İyi(67-99)	0,13	Az(1-35)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
86	İyi(67-99)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
87	İyi(67-99)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
88	İyi(67-99)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
89	İyi(67-99)	0,13	Orta(36-66)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
90	İyi(67-99)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
91	İyi(67-99)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
92	İyi(67-99)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
93	İyi(67-99)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
94	İyi(67-99)	0,13	İyi(67-99)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
95	İyi(67-99)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
96	İyi(67-99)	0,13	Tam(100)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
97	İyi(67-99)	0,13	Tam(100)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
98	İyi(67-99)	0,13	Tam(100)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
99	İyi(67-99)	0,13	Tam(100)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
100	İyi(67-99)	0,13	Tam(100)	0,06	Tam(100)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
101	Tam(100)	0,13	Yok(0)	0,06	Yok(0)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
102	Tam(100)	0,13	Yok(0)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
103	Tam(100)	0,13	Yok(0)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
104	Tam(100)	0,13	Yok(0)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
105	Tam(100)	0,13	Yok(0)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
106	Tam(100)	0,13	Az(1-35)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
107	Tam(100)	0,13	Az(1-35)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
108	Tam(100)	0,13	Az(1-35)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
109	Tam(100)	0,13	Az(1-35)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
110	Tam(100)	0,13	Az(1-35)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
111	Tam(100)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
112	Tam(100)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
113	Tam(100)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
114	Tam(100)	0,13	Orta(36-66)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
115	Tam(100)	0,13	Orta(36-66)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
116	Tam(100)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
117	Tam(100)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
118	Tam(100)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
119	Tam(100)	0,13	İyi(67-99)	0,06	İyi(67-99)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
120	Tam(100)	0,13	İyi(67-99)	0,06	Tam(100)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
121	Tam(100)	0,13	Tam(100)	0,06	Yok(0)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
122	Tam(100)	0,13	Tam(100)	0,06	Az(1-35)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
123	Tam(100)	0,13	Tam(100)	0,06	Orta(36-66)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
124	Tam(100)	0,13	Tam(100)	0,06	İyi(67-99)	0,12	**	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)
125	Tam(100)	0,13	Tam(100)	0,06	Tam(100)	0,12	*	Yok(0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)

***** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; her satır için, özgünlük kriterlerinin değer aralıklarının ortalaması ile etki değerlerinin çarpımının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda her satırın ortalama değeri: **((**kullanım ve işlev özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **x** kullanım ve işlev özgünlüğü etki değeri**)+(** kentsel çevre ve konum özgünlüğü kriterinin değer aralık ort**. x** kentsel çevre ve konum özgünlüğü etki değeri**)+(** yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü kriterinin değer aralık ort. **x** yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü etki değeri**))/((**kullanım ve işlev özgünlüğü etki değeri+ kentsel çevre ve konum özgünlüğü etki değeri+ yapının ruhu ve kimliği özgünlüğü etki değeri**))** formülünden bulunmaktadır. Bu bulunan ortalama değer sonucuna göre satırın çıktı kural tablosu oluşturulmuştur.

****** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; eğer aynı satırda ki herhangi kriterin iki tane ve daha fazla kriterin değeri sıfır ise, değerlerin ortalaması hesaplanmadan direkt sonuç kısmına yok değeri işlenmiştir. Eğer aynı satırdaki kriterlerin; iki tanesinin tam, bir tanesinin çok iyi olduğu durumlarda sonuç bölümünde ortlaması hesaplanmadan, Tam olarak değerlendirilmiştir. Tabloda yer alan bazı satırlardaki özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken, ortalama değer sonucunu da dikkate alınarak uzmanların eşliğinde kural çıktı kural tablosu belirlenmiştir

EK 8: Yapı özgünlük değerlendirme kriterleri kural tablosu: iç mekan mimari [1. özgünlük değeri, 2. özgünlük değeri] genel özgünlük değerlendirme kural tablosu

Yapı özgünlüğü genel değerlendirme kural tablosu: İç mekan(1. Evre özgünlüğü, 2. Evre özgünlüğü) özgünlüğü

	1.ÖZGÜNLÜK DEĞERİ		2.ÖZGÜNLÜK DEĞERİ		ORTALAMA	GENEL ÖZGÜNLÜK DEĞER ARALIKLARI						
SIRA	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	DEĞER ARALIĞI	ETKİ DEĞERİ	*	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)
1	Yok(0)	0,69	Yok(0)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
2	Yok(0)	0,69	Az(1-35)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
3	Yok(0)	0,69	Orta(36-66)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
4	Yok(0)	0,69	İyi(67-99)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
5	Yok(0)	0,69	Tam(100)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
6	Çok Az(1-20)	0,69	Yok(0)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
7	Çok Az(1-20)	0,69	Az(1-35)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
8	Çok Az(1-20)	0,69	Orta(36-66)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
9	Çok Az(1-20)	0,69	İyi(67-99)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
10	Çok Az(1-20)	0,69	Tam(100)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
11	Az(21-40)	0,69	Yok(0)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
12	Az(21-40)	0,69	Az(1-35)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
13	Az(21-40)	0,69	Orta(36-66)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
14	Az(21-40)	0,69	İyi(67-99)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
15	Az(21-40)	0,69	Tam(100)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
16	Orta(41-60)	0,69	Yok(0)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
17	Orta(41-60)	0,69	Az(1-35)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
18	Orta(41-60)	0,69	Orta(36-66)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
19	Orta(41-60)	0,69	İyi(67-99)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
20	Orta(41-60)	0,69	Tam(100)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
21	İyi(61-80)	0,69	Yok(0)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
22	İyi(61-80)	0,69	Az(1-35)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
23	İyi(61-80)	0,69	Orta(36-66)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
24	İyi(61-80)	0,69	İyi(67-99)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
25	İyi(61-80)	0,69	Tam(100)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
26	Çok İyi(81-99)	0,69	Yok(0)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
27	Çok İyi(81-99)	0,69	Az(1-35)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
28	Çok İyi(81-99)	0,69	Orta(36-66)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
29	Çok İyi(81-99)	0,69	İyi(67-99)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
30	Çok İyi(81-99)	0,69	Tam(100)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
31	Tam(100)	0,69	Yok(0)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
32	Tam(100)	0,69	Az(1-35)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
33	Tam(100)	0,69	Orta(36-66)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
34	Tam(100)	0,69	İyi(67-99)	0,31	**	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)
35	Tam(100)	0,69	Tam(100)	0,31	*	Yok(0)	Çok Az(1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi(81-99)	Tam (100)

***** Tabloda yer alan özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken; her satır için, özgünlük kriterlerinin değer aralıklarının ortalaması ile etki değerlerinin çarpımının ortalaması alınarak hesaplanmaktadır. Bu kapsamda her satırın ortalama değeri: **((**1. özgünlük değeri aralık ort. **x** 1. özgünlük etki değeri**)+(** 2. özgünlük değeri aralık ort. **x** 2. özgünlük etki değeri**))/((** 1. özgünlük etki değeri + 2. özgünlük etki değeri**))** formülünden bulunmaktadır. Bu bulunan ortalama değer sonucuna göre satırın çıktı kural tablosu oluşturulmuştur. Bu sonuçlar ise iç mekan özgünlük kural tablosunun genelini ifade etmektedir.

****** Tabloda yer alan bazı satırlardaki özgünlük değerlendirme kural tablosunu belirlerken, ortalama değer sonucunu da dikkate alınarak uzmanların eşliğinde kural çıktı kural tablosu belirlenmiştir

EK9: Geleneksel konutların mimari cephe ve iç mekan özgünlüklerini değerlendirme şablonu

Değerlendirme Yapan Kişi :.....

Yapının İsmi ve Bölge: .....

YAPI ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİNİN DEĞERLENDİRME ŞABLONU

A-Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri Değer Aralıkları Ve Değeri

	Özgünlük Kriterleri	Kriterlerin Değer Aralıkları							Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form (Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)		Orta (34-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)		Orta (34-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B-İç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri Değer Aralıkları ve Değeri

	Özgünlük Kriterleri	Kriterlerin Değer Aralıkları							Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form (Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)		Orta (34-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)		Orta (34-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-33)		Orta (34-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

Açıklama:

YAPI ÖZGÜNLÜK KRİTERLERİNİN DEĞER ARALIKLARI VE TANIMLARI

Malzeme Özgünlüğü Değerleri

- Malzeme özgünlük kriteri, yapımın bütünü oluşturan duvar, tavan ve döşeme, süsleme ve bezemeler gibi yapı elemanlarının hepsini kapsamaktadır.
- Duvarlar ve Cepheler: Yapıların mekanlarını ve cephesini oluşturan ve taş, kerpiç, ahşap gibi yöresel malzemelerden oluşan duvar öğelerinin özgünlük değerini kapsamaktadır.
- Döşeme ve Tavan: Yapı mekanlarının üst ve alt döşemelerini oluşturan malzemeleri ve ilk yapıldığı dönemden günümüze kadar oluşan değişimleri değerlendiren bir etmendir.
- Yapı Elemanları: Yapı mekanlarında ve cephelerindeki niş, taka, ocak, sedir, cumba, pencere, kapı gibi her türlü mimari öğeleri kapsamaktadır.
- Süsleme ve Bezeme: Yapıların mekan ve cephelerinde bulunan; pencere, kapı, çıkma, saçak; dolap niş, taka gibi öğelerde kullanılan bitkisel ve geometrik dekoratif motifleri kapsamaktadır.
- Bu tabloda belirtilen bütün öğeler; kendi içerisinde bütüncül bir değerlendirmeyi kapsayarak, yapının malzeme özgünlük değerini oluşturmuştur.
- Yukarıda belirtilen kriterlerin bütüncül değeri, yapının malzeme özgünlüğünü vermektedir. Yapılan çalışmalardaki değerlendirilen yapıların çeşitliliğine ve özelliklerine göre bu belirtilen kriterler arttırılabilir veya azaltılabilir.

Yok (0)	Yapının tamamen yeniden yapılması durumu(Rekonstrüksiyon).
Çok Az (1-20)	Yapının tadilat, tamirat, onarım gibi müdahaleler sonucunda, genel kütlesinde az miktarda özgün materyallerinin kalması veya çoğunlukla özgün olmama durumu.
Az (21-40)	Yapının tadilat, tamirat, onarım gibi müdahaleler sonucunda genel kütlesinde az ve orta arasında özgün malzemeye sahip olma durumu.
Orta (41-60)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında, yapıların müdahaleler sonucunda orta derecede özgün malzemelerinin bulunması durumu.
İyi (61-80)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında, özgün malzemelerinin çoğunluğunun korunmuşluk durumu.
Çok İyi (81-99)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında özgün malzemelerinin bütüne yakın olarak korunması durumu.
Tam (100)	Yapının tümüyle özgün olma durumu.

Form (Biçim) Özgünlüğü Değerleri

- Yapının form özgünlüğü özgün malzeme ile birlikte tam anlamıyla bir bütünlük oluşturabilmektedir. Yapının form özgünlüğünü kıyaslarken malzeme özgünlüğünü de düşünerek bir değerlendirme yapılması daha uygun olacaktır.

Yok (0)	Yapının özgün tasarımın ortada olmaması durumudur.
Çok Az (1-20)	Yapının geneline bakıldığında, özgün mekan formunun ve malzemelerden çok az kalıntının bulunması durumu.
Az (21-40)	Yapının geneline bakıldığında, az sayıda mekanın ve malzemenin özgün forma sahip olduğu durumu ifade etmektedir.
Orta (41-60)	Yapının mekanları ve öğelerinin geneline bakıldığında, özgün mekânsal formun ve malzmelerin, özgün olmayan form ve malzemeler oranına eşit olması durumu.
İyi (61-80)	Yapının mekanları ve öğelerinin geneline bakıldığında, özgün malzeme ve formun sonradan yapılan malzeme ve biçime oranla daha fazla olmasından dolayı form özgünlüğünün iyi olması durumu.
Çok İyi (81-99)	Yapının mekan ve öğelerinin geneline bakıldığında, özgün form ve malzenin büyük oranda korunması durumu.
Tam (100)	Yapının tümüyle özgün biçime sahip olma durumu.

Yapım Tekniği (İşcilik) Özgünlüğü Değerleri

- Yapım tekniği tek başına bir özgünlük kriter olarak düşünülmemeli ancak malzeme ve formla birlikte ele alınmalıdır. Yapım tekniği özgünlüğünü değerini ortaya koyarken bu iki kriterin etkilerini hesaba katarak belirlenmesi gerekmektedir. Süreç içerisinde yapıda meydana gelen çeşitli onarım ve müdahaleler yapı ile bütünleşmiş ise yapım tekniği özgün kabul edilebilir.

Yok (0)	Yapının özgün yapım tekniğinin olmama durumudur.
Çok Az (1-20)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin çok az bulunması, özgün olmayan tekniklerin çok fazla olma durumu.
Az (21-40)	Yapınıngeneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin ortadan az bulunması, özgün olmayan tekniklerin fazla olma durumu.
Orta (41-60)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin ve özgün olmayan yapım tekniği ve malzemenin benzer ölçüde bulunması durumu .
İyi (61-80)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin ağırlıklı olarak fazla olduğu, özgün olmayan tekniklerinde göründüğü durumu.
Çok İyi (81-99)	Yapının geneline bakıldığında, özgün yapım tekniğinin ve malzemenin neredeyse tamamının özgün olarak bulunması durumu.
Tam (100)	Yapının tümüyle özgün yapım tekniğine sahip olma durumu

Kullanım ve İşlev Özgünlüğü Değerleri

- Mekanları oluşturan duvarlarının konumunu tamamen veya kısmı değiştirerek yeni mekanlar oluşturulması veya mekanların mimari öğeleri üzerinden değişiklik yapılarak, yapıya farklı işlevler verilmesi durumunda, yapının özgün işlevini yitirmesi durumu göz önünde bulundurulmuştur.

Yok (0)	Yapının özgün tasarımın tamamen farklı bir işlev verilmesi sonucu özgün işlevini yitirmesi durumu.
Az (1-33)	Yapının geneline bakıldığında, sadece bir ya da çok az mekanın özgün işlevini yerine getirmesi ve diğer mekanların farklı işleve hizmet etmesi durumu.
Orta (34-66)	Yapıyı oluşturan mekanların birkaç tanesinin özgün işlevini yerine getirmesi, özgün işleve göre daha fazla mekanların farklı işlevlere hizmet etmesi durumu.
İyi (67-99)	Yapının neredeyse bütün mekanlarının kendi özgün işlevine hizmet etmesi, yapının tamamına yakının özgünlüğünü koruması durumu.
Tam (100)	Yapının tümüyle özgün işlevinde kullanılması durumu.

Kentsel çevre ve Konum Özgünlüğü Değerleri

- Çevreyi oluşturan yapı ve yapı grupları yapıldığı dönemin üslubunu ve özelliklerini bize aktarmaktadır. Eğer yapı ve çevre dokusunu ne kadar iyi korunmuş ise bizlere o dönemin mimarisini, yaşanmışlıklarını, örf ve adetleriniğibi birçok konuda bilgiler sunmaktadır.
- Bu nedenle sadece yapıyı değil çevresiyle birlikte dokuyu da korumak ve gelecek nesillere aktarmak çok önemlidir.

Yok (0)	Yapının ilk yapıldığı konumda ve çevrede bulunmama durumu
Az (1-33)	Yapının ilk yapıldığı konumda halen bulunmasına rağmen çevresinin tamamen değişmesi durumu.
Orta (34-66)	Yapının ilk yapıldığı konumda halen bulunmasına rağmen çevresinin kısmı olarak değişmemiş olarak kalması durumu.
İyi (67-99)	Yapının ilk yapıldığı konumda halen bulunması ve çevresinin büyük ölçüde korunması ve dönemin özelliklerini yansıtması durumu.
Tam (100)	Yapının tümüyle özgün konumda ve çevresinde bulunması ve çevresinin bütünüyle dönemsel üslup ve özelliklerini yansıtması durumu

Yapının Ruhu ve Kimliği Özgünlüğü Değerleri

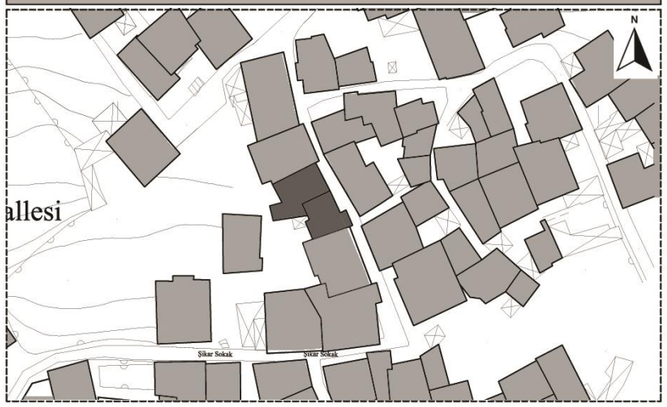
- Yapıların kimliğini ve ruhunu etkileyen faktörler arasında İşlev, kültür, çevre ve dönem ve malzeme kriterleri gelmektedir.
- Çalışma alanı olarak belirlenen bölgede; yapıların benzer dönemde yapılması, bölge halkının benzer kültüre sahip olması nedeniyle gelenceksel konutların aynı dönem ve kültür kriterlerini sağlamaktadır. Yapının kimliğini değerlendirirken yapının işlev, çevre ve malzeme kriterlerini dikkate alarak değerlendirme yapılmıştır.
- Bu belirtilen kriterlerin; değişen yapı ve bölgelere göre, kriterlerin kendi içerisinde oranlarında değişimler yapılabilir. Bu bağlamda çalışma alanı ve yapıların çeşitliliğine göre bu kriterleri azaltabilir veya artırabiliriz.

Yok (0)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak hiçbir öğenin bulunmama durumu, yapının yeniden yapılması.
Az (1-33)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak yukarıda belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, çok az veya sadece birinin bulunması durumu.
Orta (34-66)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak yukarıda belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, yapı genelinde ortalama dercesinde bulunması durumu.
İyi (67-99)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak yukarıda belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, yapı genelinde çoğunlukla bulunması ve yapının özgün kimliğinin çoğunlukla hissedildiği durumu.
Tam (100)	Yapının kimliği ve ruhunu yansıtacak belirtilen kriterlerin ve özgün öğelerin, yapı genelinde tamamen bulunması yapının tam anlamıyla özgün bir şekilde günümüze kadar gelme durumu.

EK10: Hacı Eraslan Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Hacı ERASLAN Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Zemin Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Cephe



Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Üst Kat Planı



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut işlevini sürdürmesine rağmen aktif olarak kullanılmamaktadır. Evin mekan kurgusu iki aileye hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam şeklinde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvarlarla çevrili bahçesi bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK11: Mehmet Yılmaz Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Mehmet YILMAZ Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



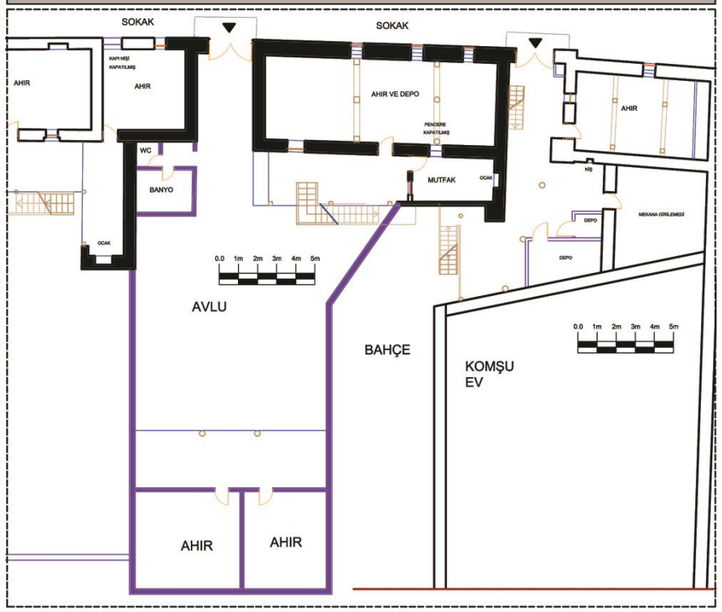
Cephe



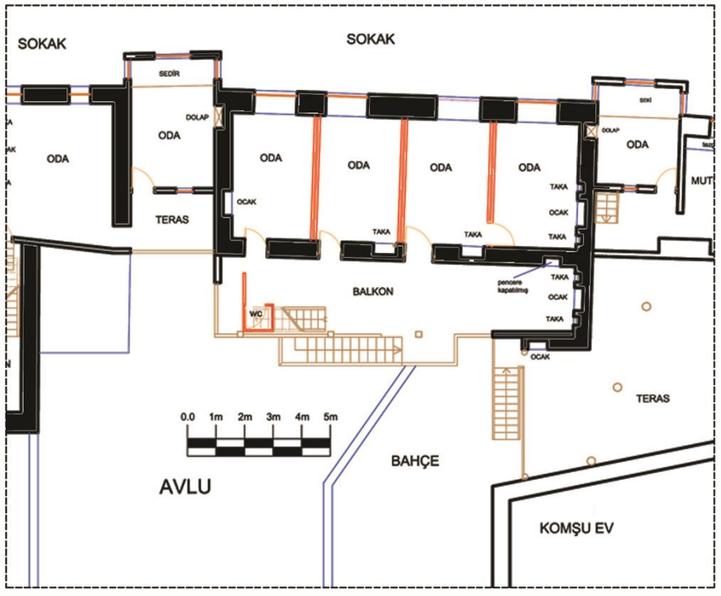
Şablon



Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvarlarla çevrili avlu bulunmaktadır.

Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

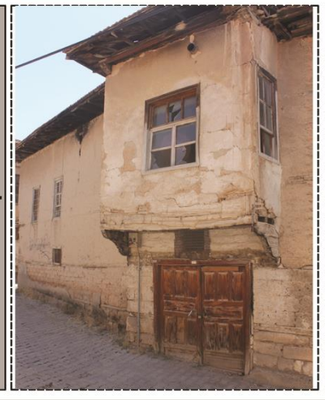
EK12: Mustafa Yılmaz Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Mustafa YILMAZ Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



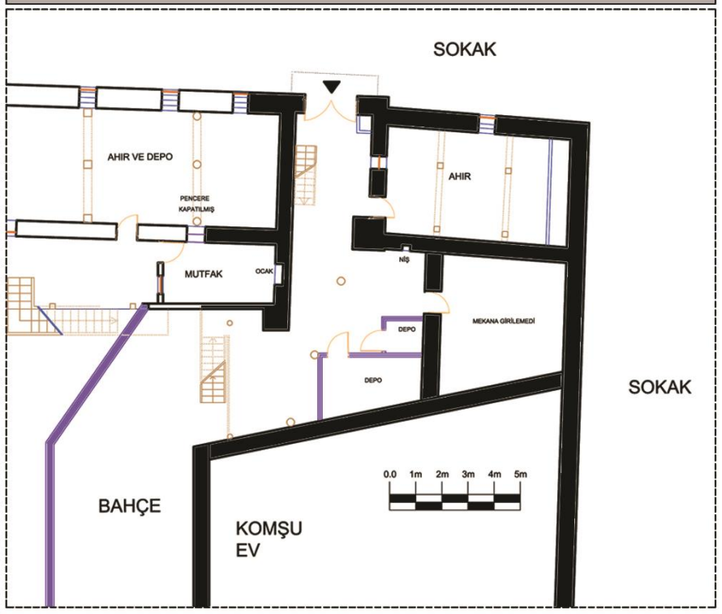
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

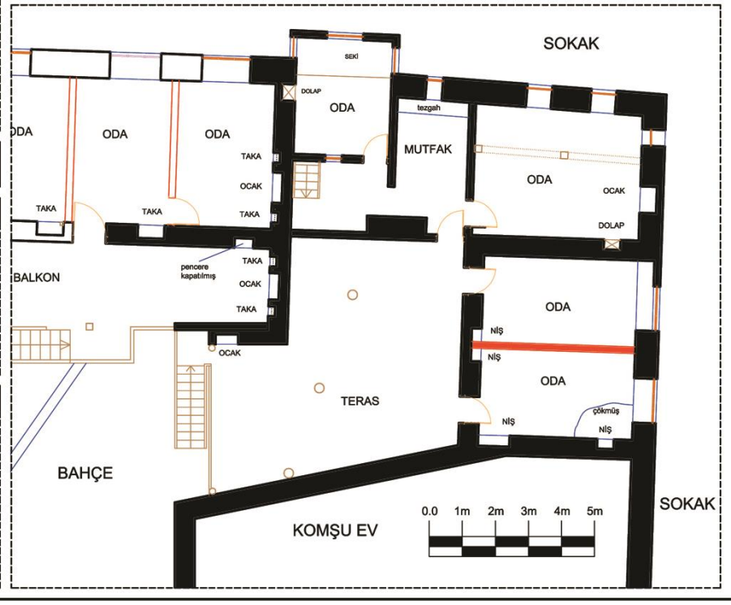
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Yapı konut işlevini sürmesine rağmen kullanılacak durumda değildir. Atıl bir şekilde durmaktadır.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvar ve evlerle çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK13: Cumali Öztürk Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Cumali ÖZTÜRK Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

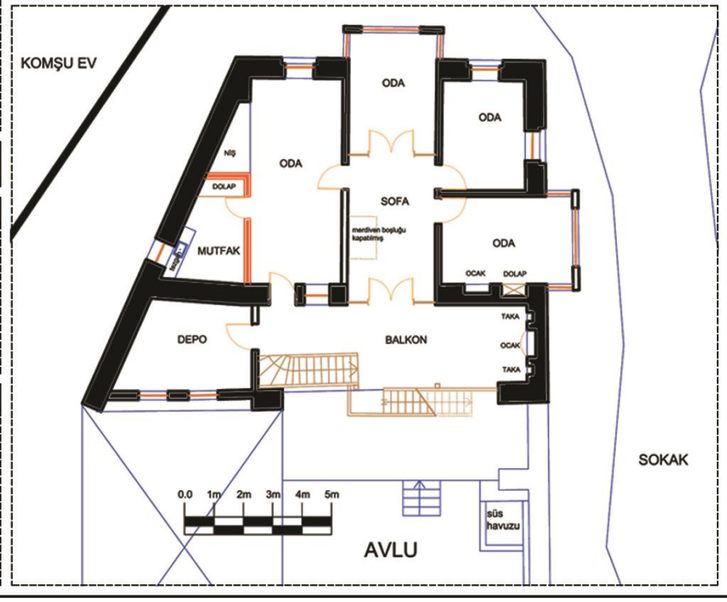
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

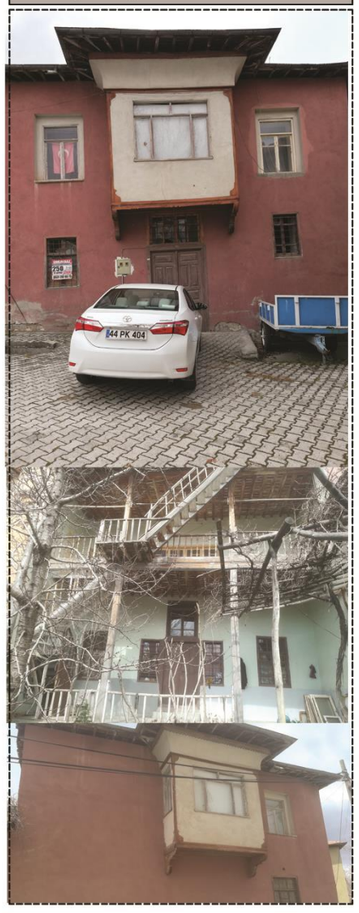
Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

		Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	Değeri
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü						
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü						

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								

		Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	Değeri
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü						
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü						
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü						

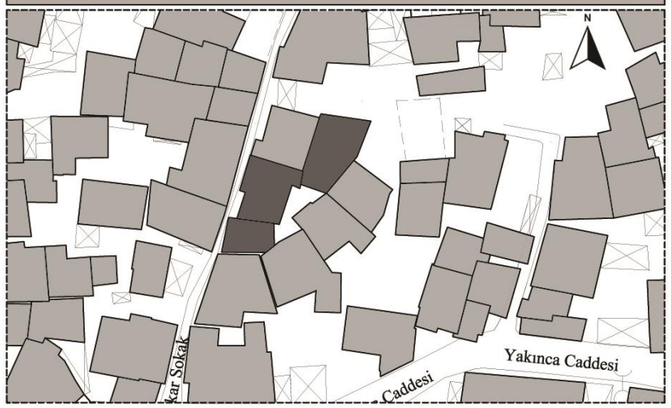
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'ın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan ve avludan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvarlar çevrili avlu bulunmaktadır. Avludan ise bahçeye geçiş bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescillenmiştir.

EK14: 6 ve 8 Nolu Evlerin Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: 6 ve 8 Nolu Evler Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

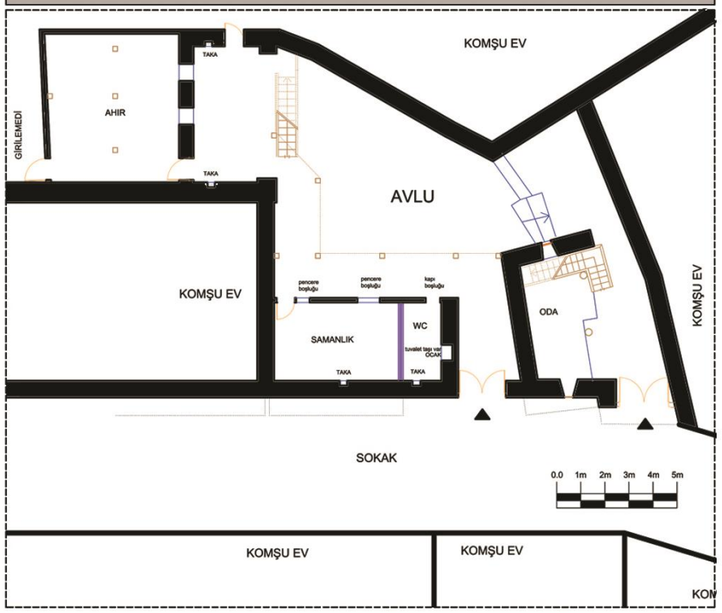
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

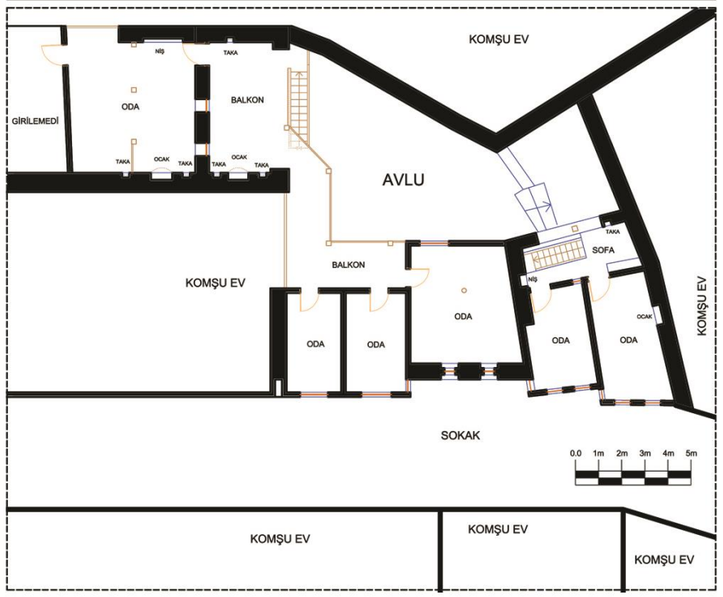
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Yapılar konut işlevini sürdürmesine rağmen kullanılacak durumda değildir.
Plan tipi: Yapılar dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapıların sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Bitişik nizam şeklinde konumlandırılmış olan yapıların tek cephesi sokağa bakmaktadır. Evlerin arka tarafında etrafı yüksek duvarlar çevrili ortak bir avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapılar tescillenmiştir.

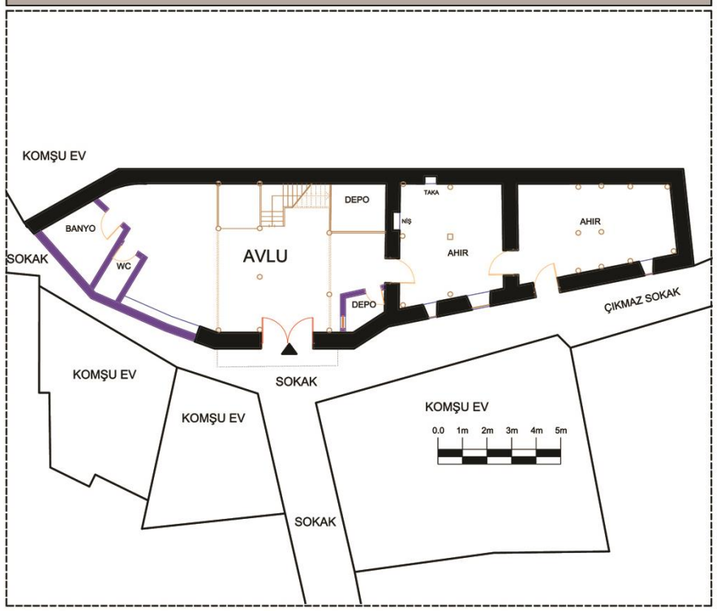
EK15: Mehmet Kökçü Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Mehmet KÖKÇÜ Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Zemin Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

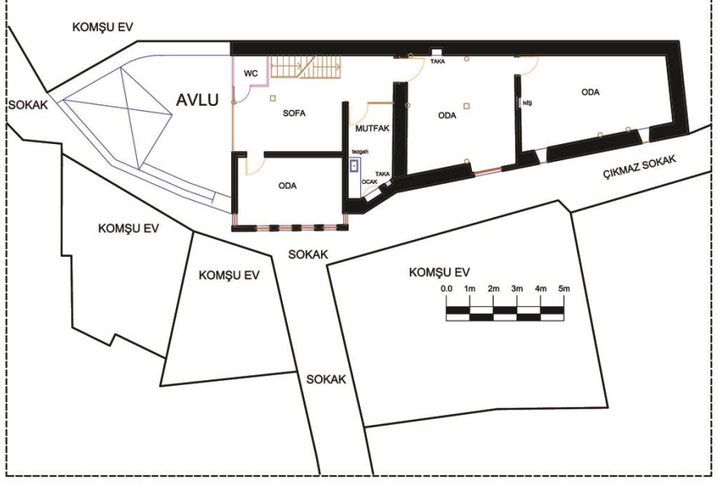
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Üst Kat Planı



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan avluya ve avludan da binaya girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin önünde etrafı yüksek duvar ve evlerle çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

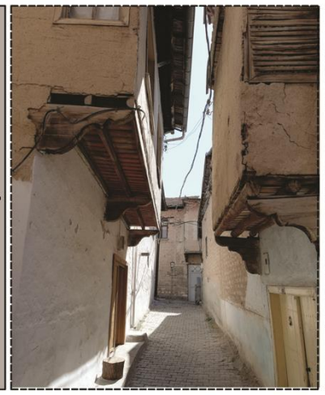
EK16: Adıgüzel Vanlı Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Adıgüzel VANLI Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



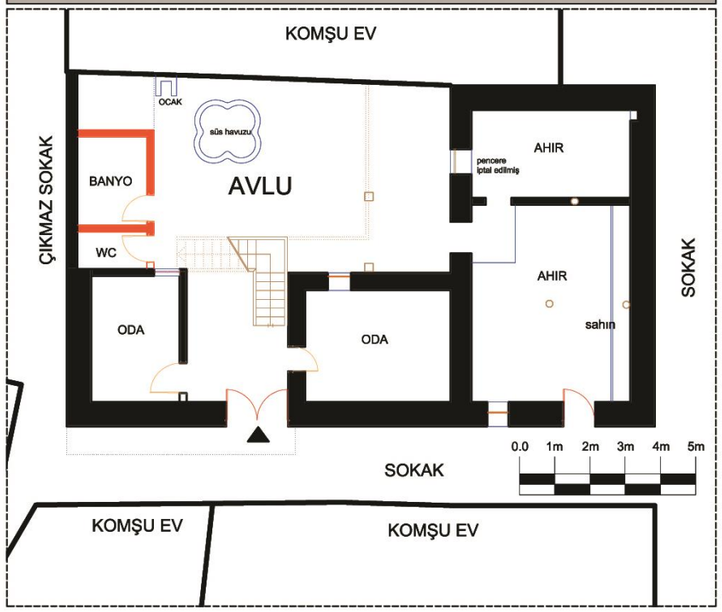
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

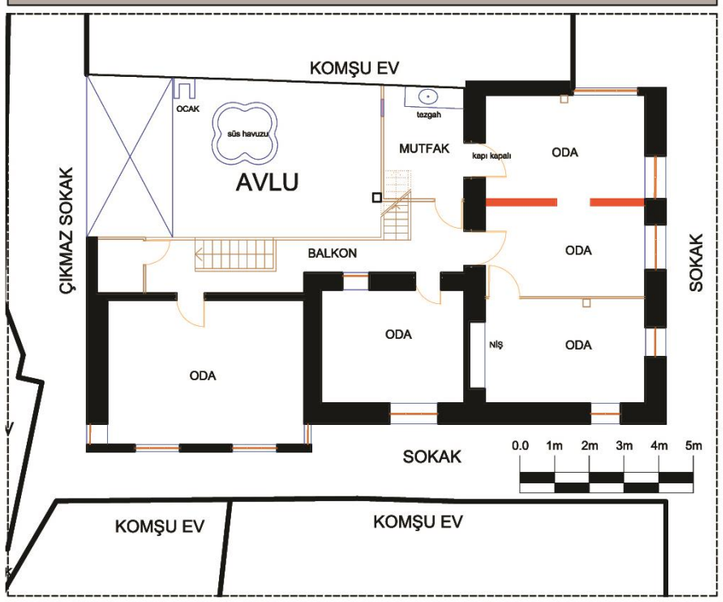
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvar ve evlerle çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK17: İdris Durmuş Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: İdris DURMUŞ Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

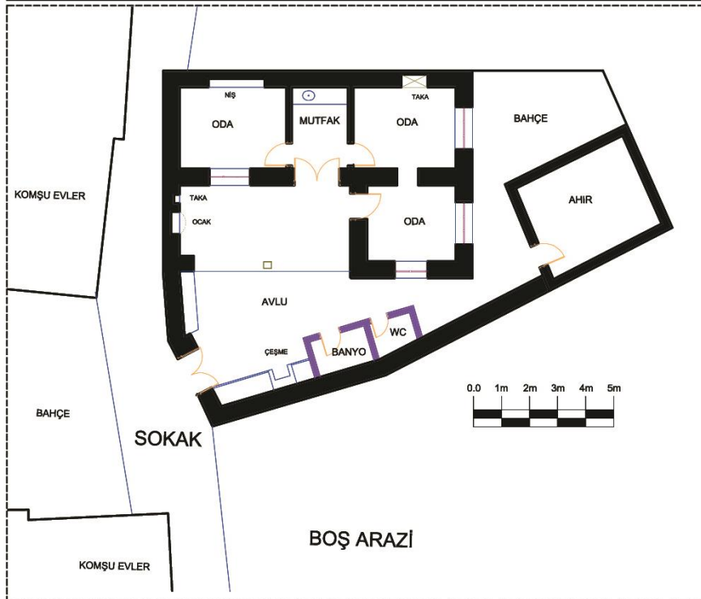
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

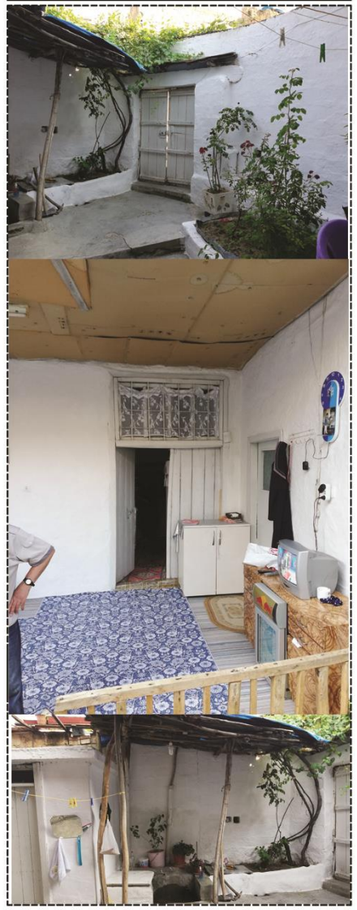
Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı

ÜST KATI BULUNMAMAKTADIR

Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)

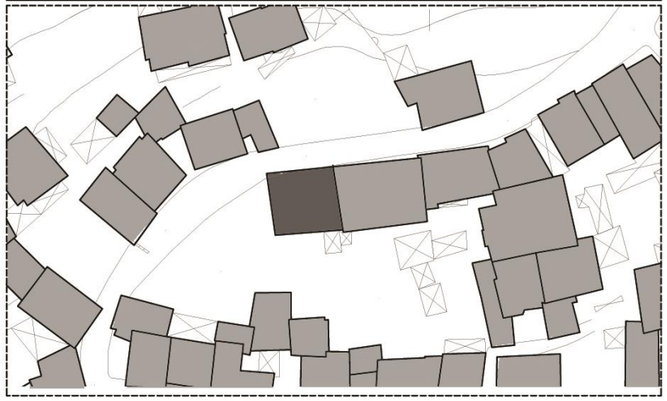
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: Tek kattan oluşan yapının sokaktan avluya girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı mustakil nizamda köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin ön bölümünde etrafı yüksek duvarlarla çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

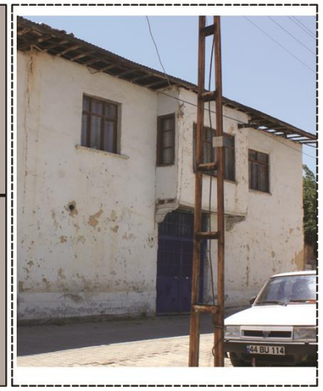
EK18: Fadime Menekşe Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Fadime MENEKŞE Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

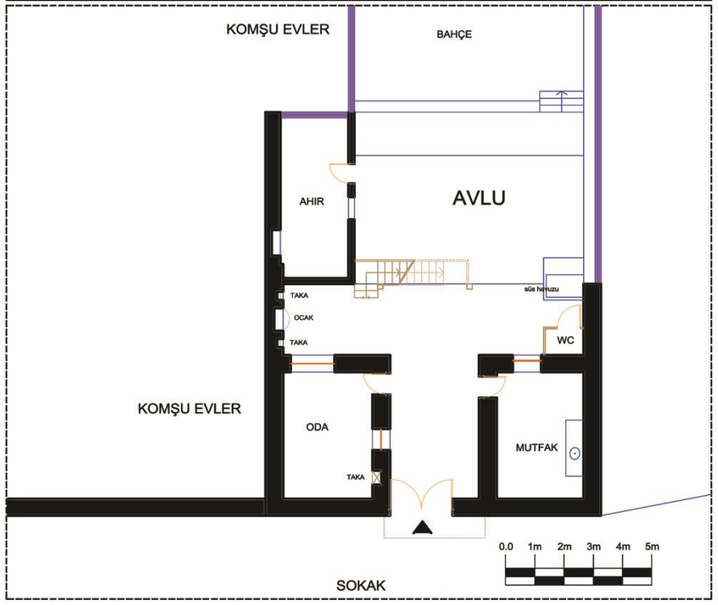
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

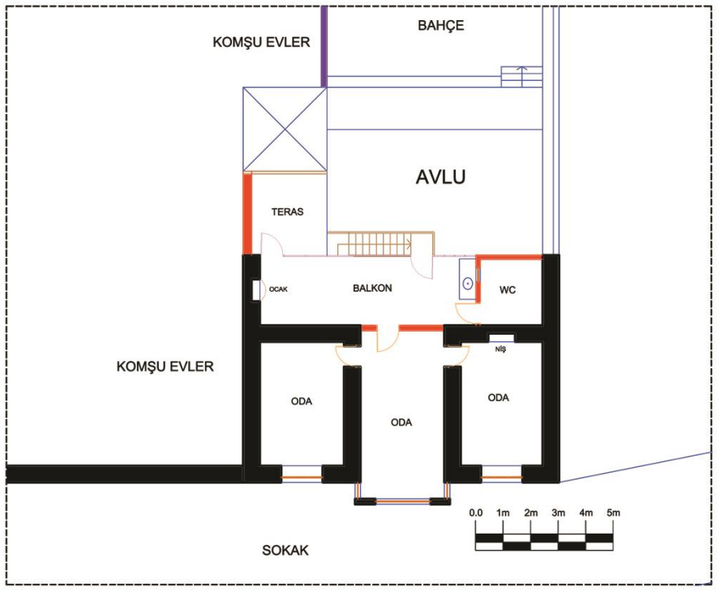
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvarlar çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK19: Cemal Pektaş Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Cemal PEKTAŞ Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



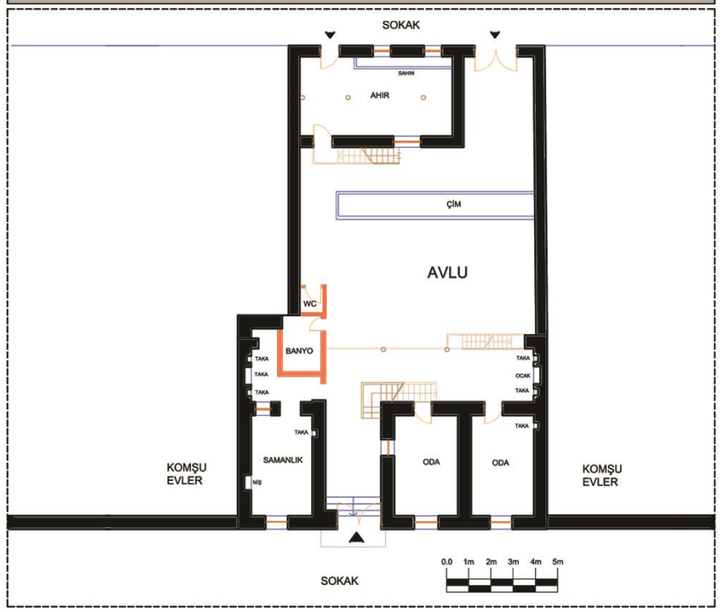
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvarlar çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

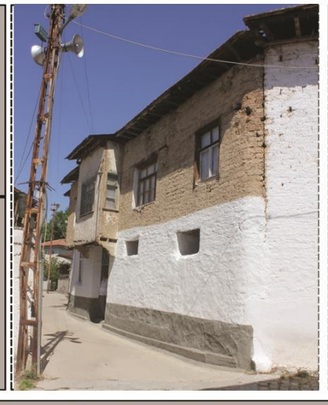
EK20: Muharrem Şahin Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Muharrem ŞAHİN Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



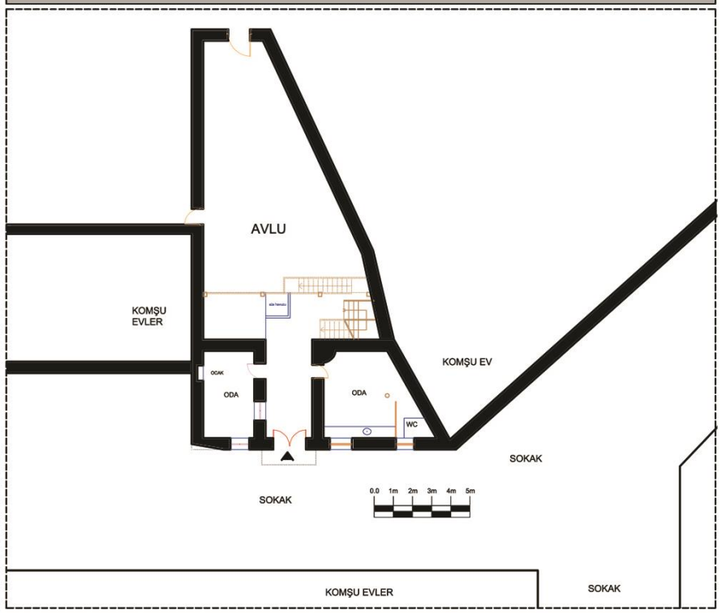
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

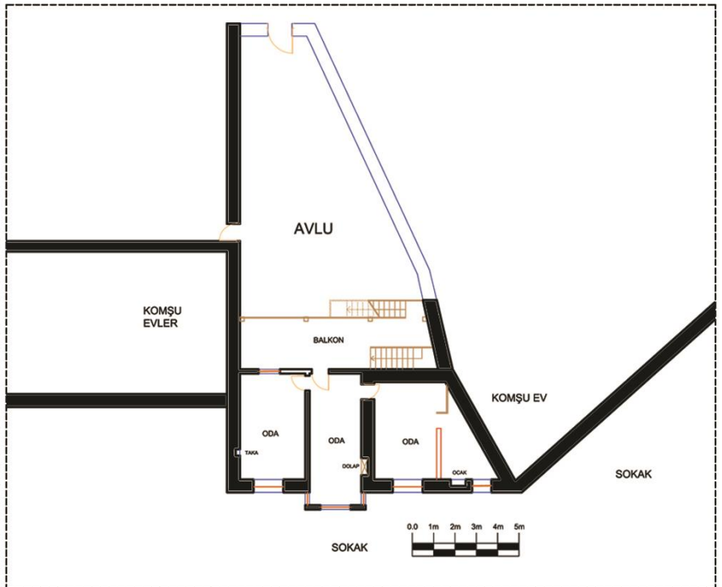
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvar ve evlerle çevrili bir avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

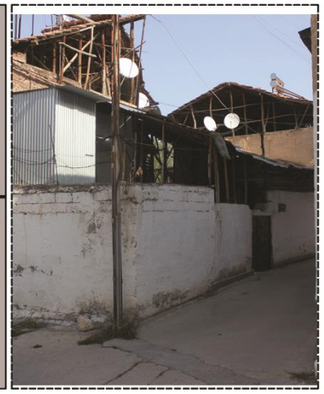
EK21: İbrahim Sağmen Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: İbrahim SAĞMEN Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



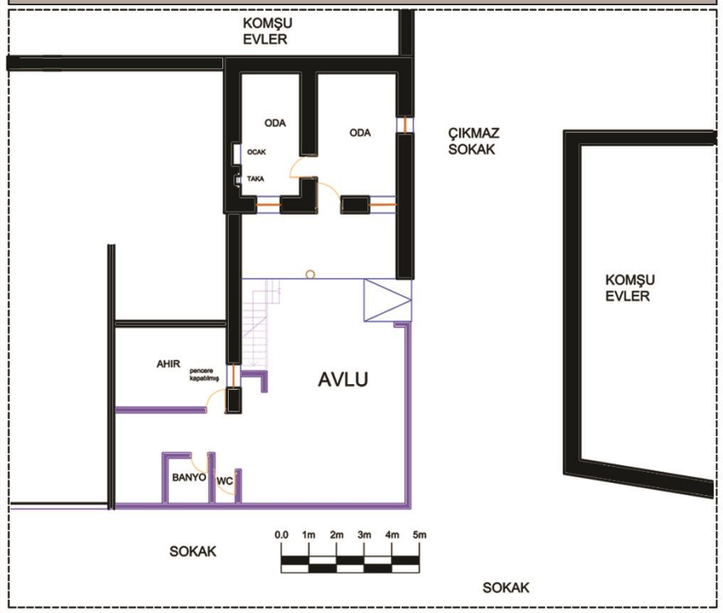
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı

ÜST KATI BULUNMAMAKTADIR.

Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü								
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut işlevini sürdürmektedir. Fakat aktif olarak kullanılmamaktadır.
Plan tipi: Sofasız plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: Tek kattan oluşan yapının avludan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvar ve evlerle çevrili bir avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK22: Ahmet Kökçü Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Ahmet KÖKÇÜ Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



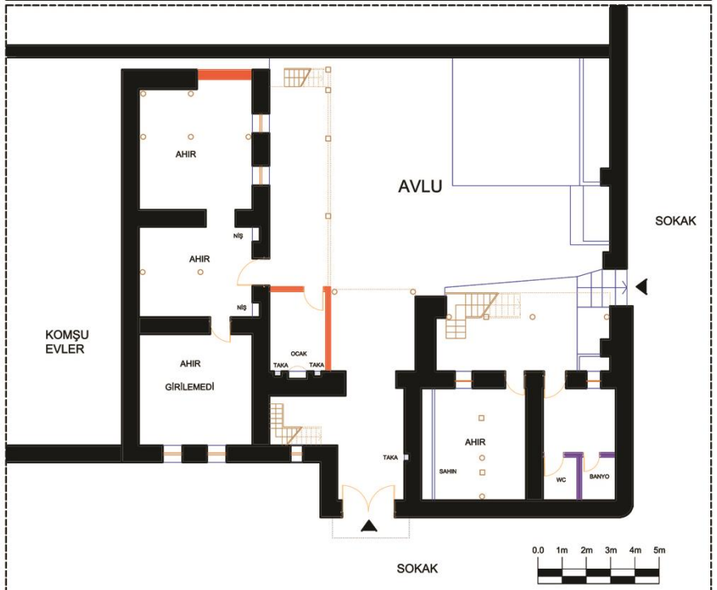
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

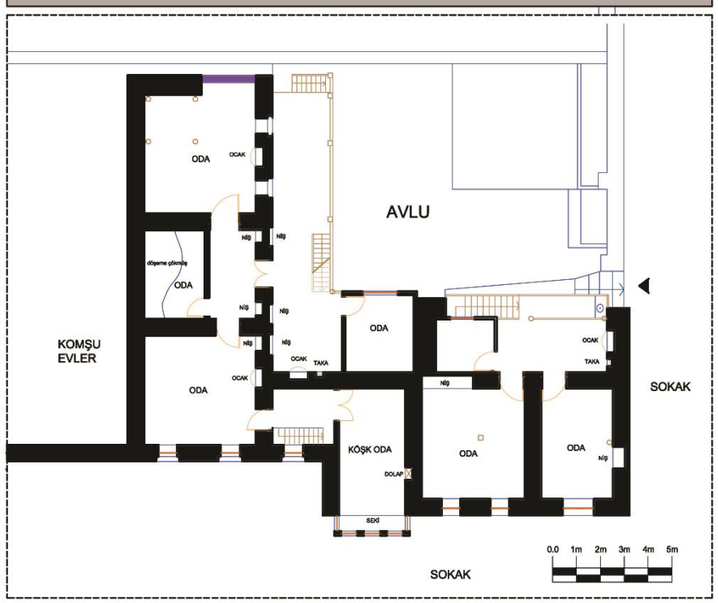
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

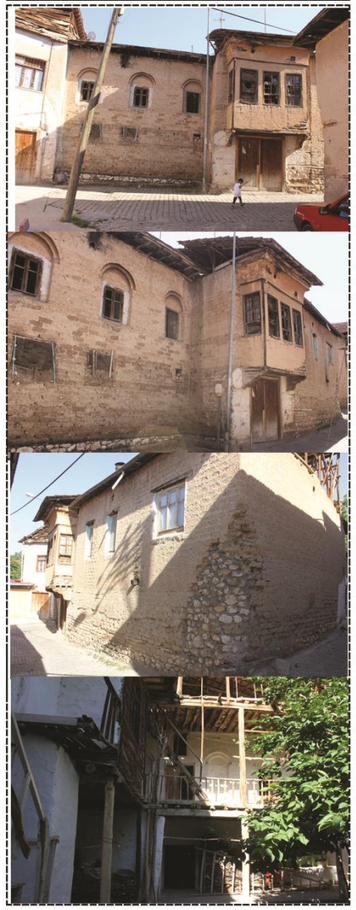
Zemin Kat Planı



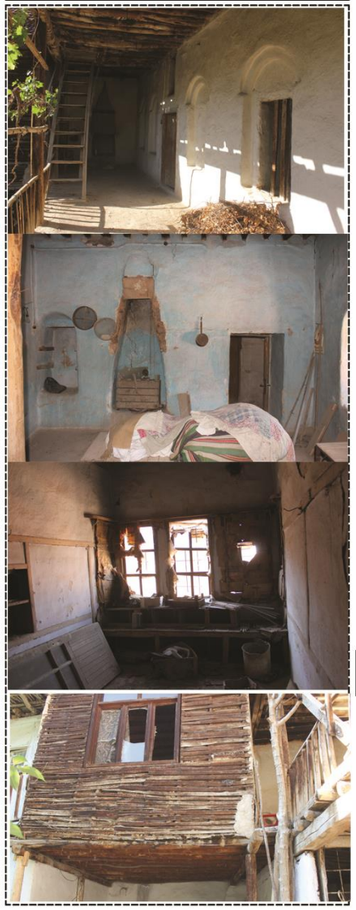
Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

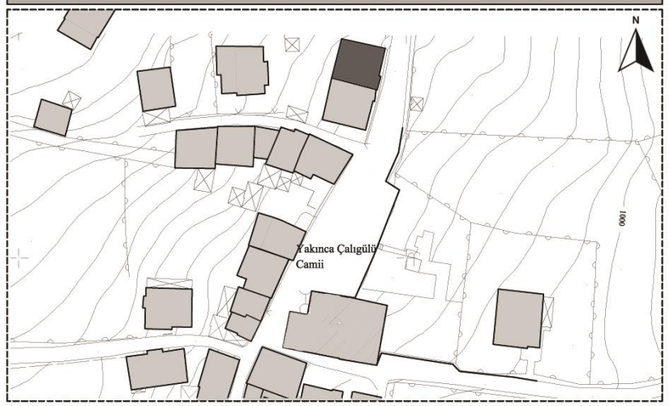
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmesine rağmen bazı bölümleri kullanılmamaktadır. İki aileye hizmet edecek şekilde tasarlanmıştır.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Köşede ve bitişik nizam olarak konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvarlar çevrili bir avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK23: Murat Sağır Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Murat SAĞIR Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



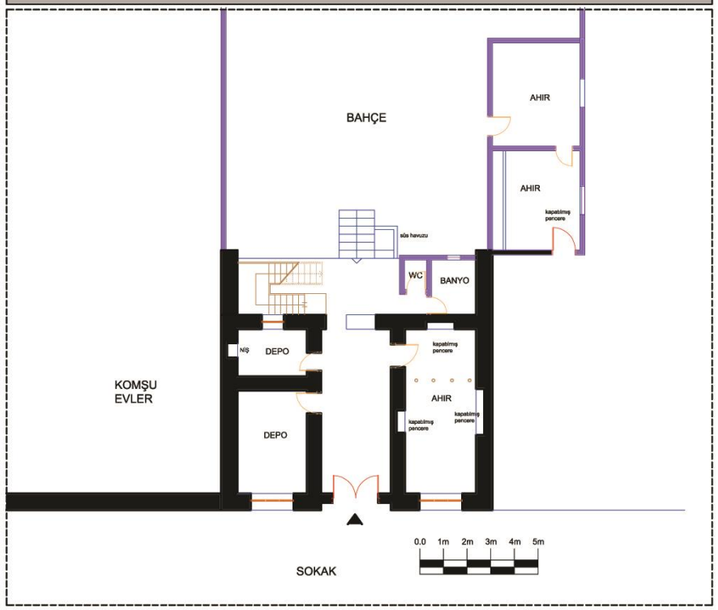
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

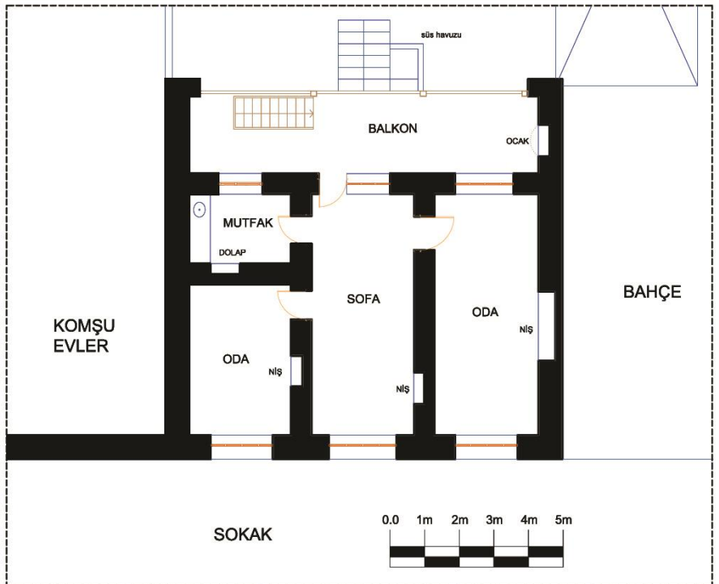
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

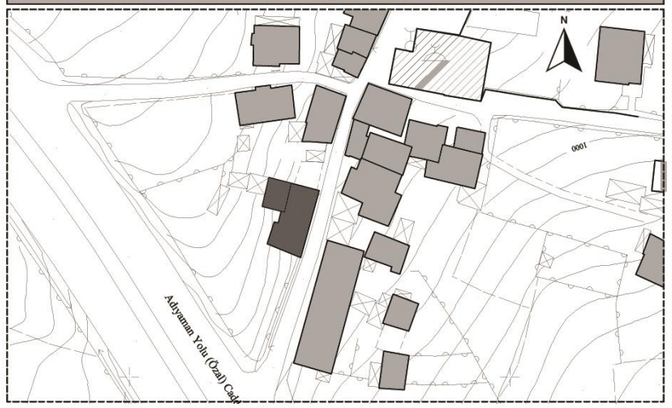
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında bahçesi bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK24: Mehmet Cevdet Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Mehmet CEVDET Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

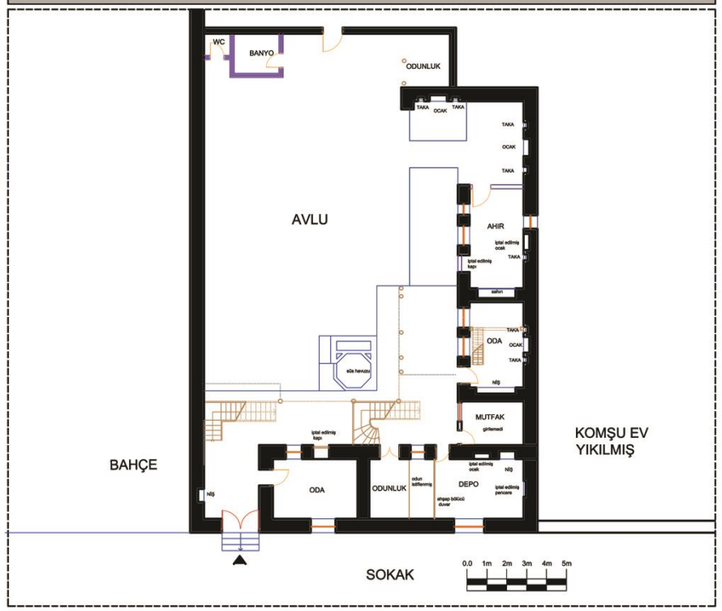
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

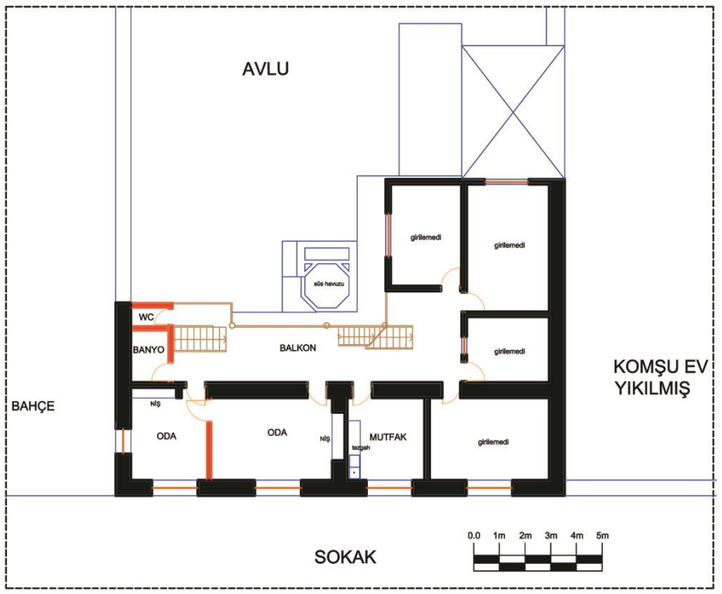
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

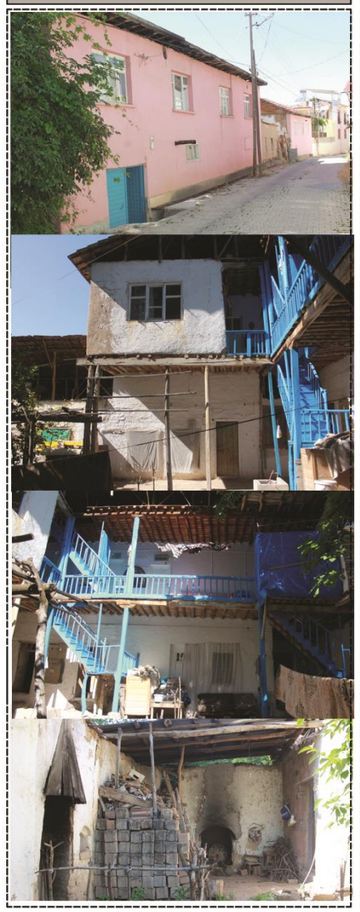
Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

		Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	Değeri
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü						
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü						

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								

		Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	Değeri
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü						
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü						
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü						

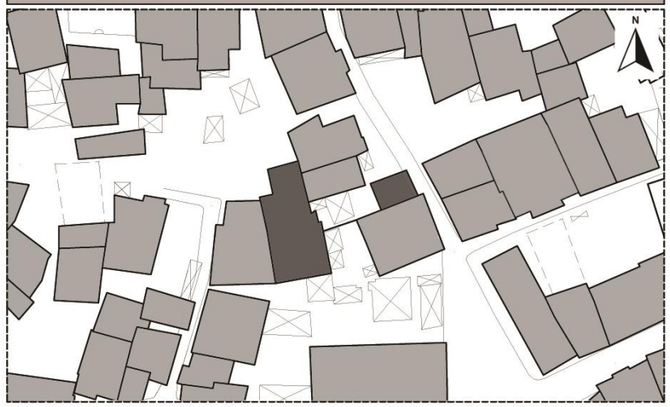
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.Evin bir bölümü başka kardeşine ait olduğu için şuan aktif olarak kullanılmamaktadır.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvar çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

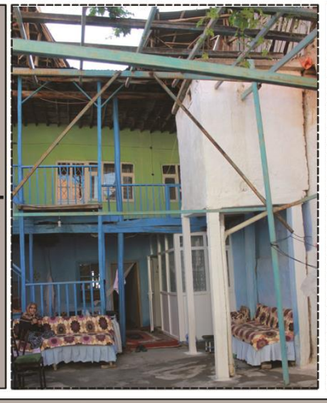
EK25: Mehmet Sığırcı Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Mehmet SIĞIRCI Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

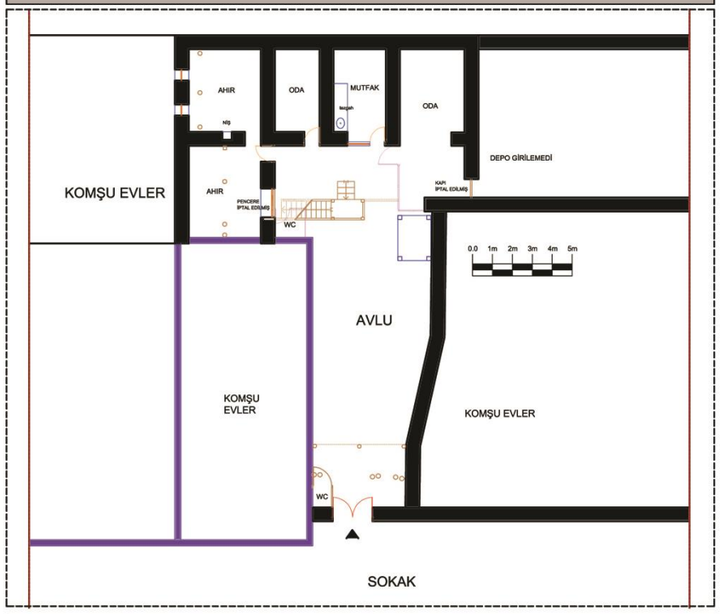
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

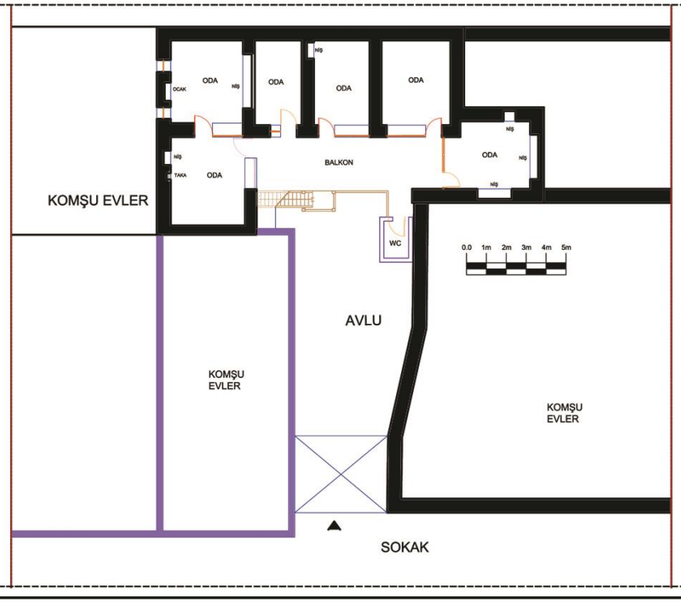
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

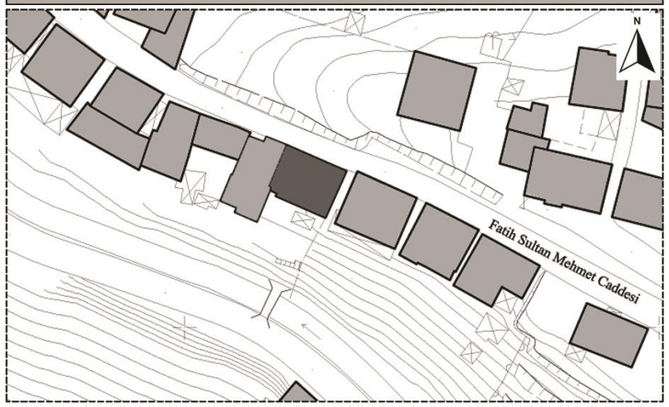
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ortalarında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının avludan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam şekilde konumlandırılmıştır. Evin ön tarafında etrafı yüksek duvar ve evlerle çevrili bir avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK26: Adil Fırat Evi 1 Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Adil FIRAT Evi 1 Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



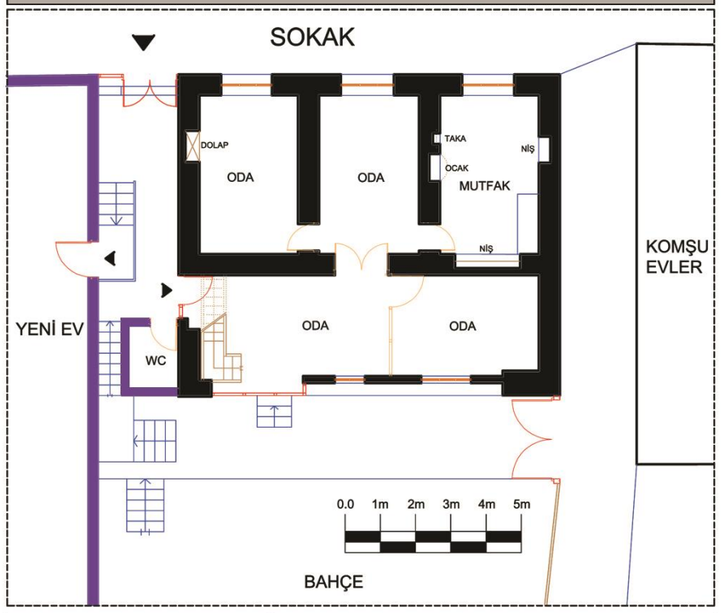
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

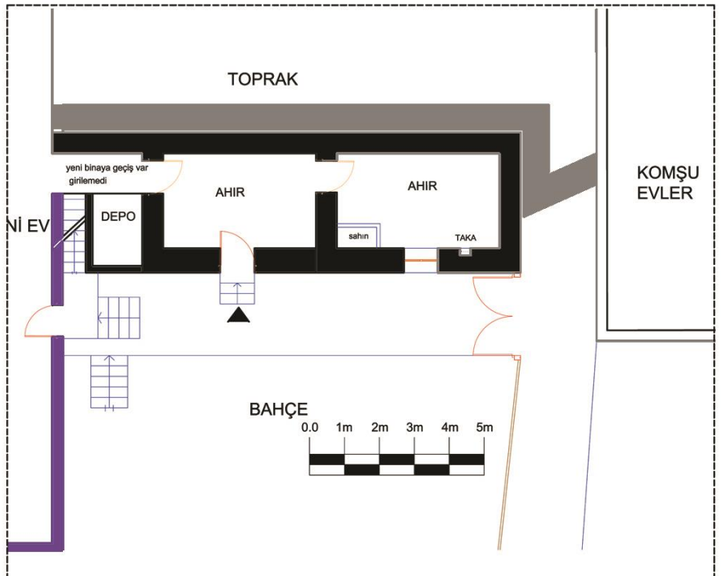
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü								
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

		Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	Değeri
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü						
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü						

		Yok (0)	Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)	Tam (100)	Değeri
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü						
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü						

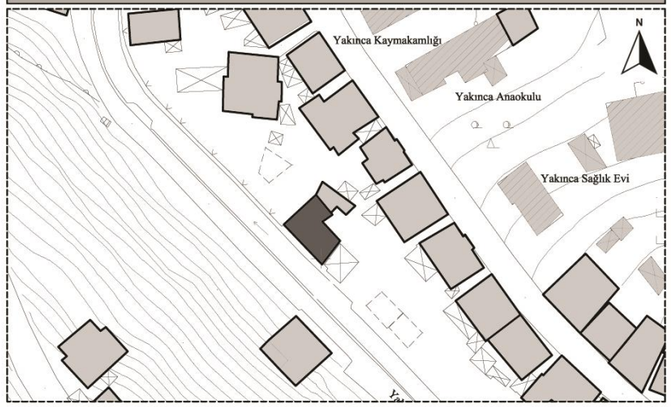
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Yapı konut işlevini sürdürmektedir. Yapı kısmen kullanılmaktadır.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan ve bahçeden girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı yüksek duvar ve evlerle çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

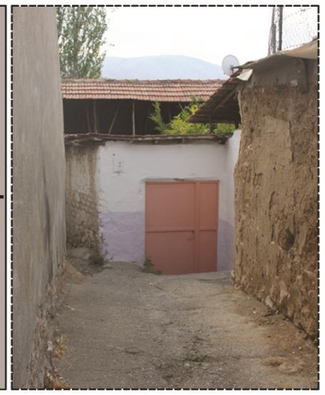
EK27: Adil Fırat Evi 2 Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Adil FIRAT Evi 2 Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



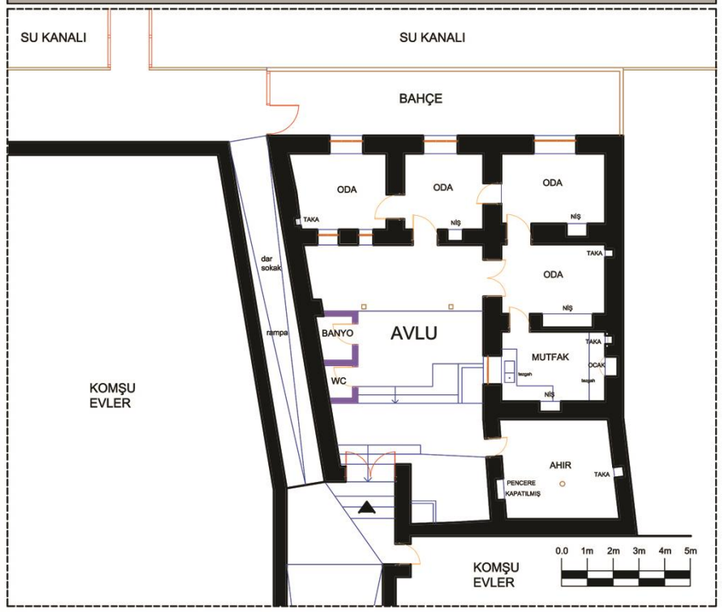
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı

GİRİLEMEDİ

Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü								
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü								

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Yapı konut işlevini sürdürmesine rağmen aktif olarak kullanılmamaktadır.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: İki kattan oluşan yapının sokaktan avluya girişi vardır. Yapıya avludan giriş yapılmaktadır. Yapının bodrum katı arkada bulunan bahçeden girişi yapılmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve su kanalına sınır olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin ön tarafında yüksek duvarlı bir avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

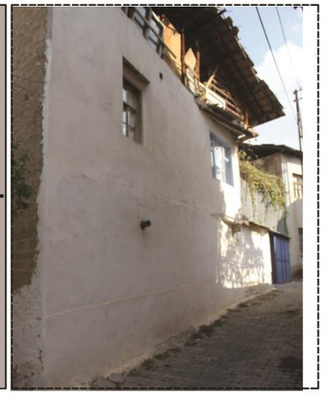
EK28: Mevlüt Barutçu Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Mevlüt BARUTÇU Evi Yakınca /MALATYA

Konumu



Cephe



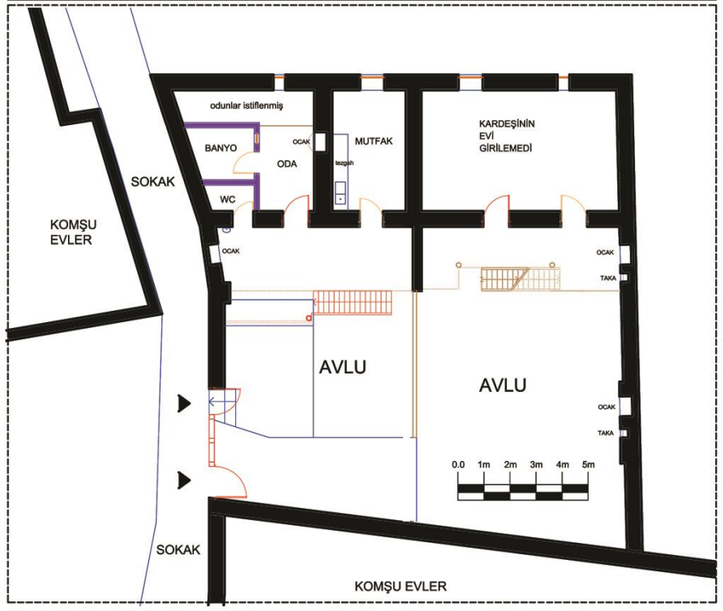
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

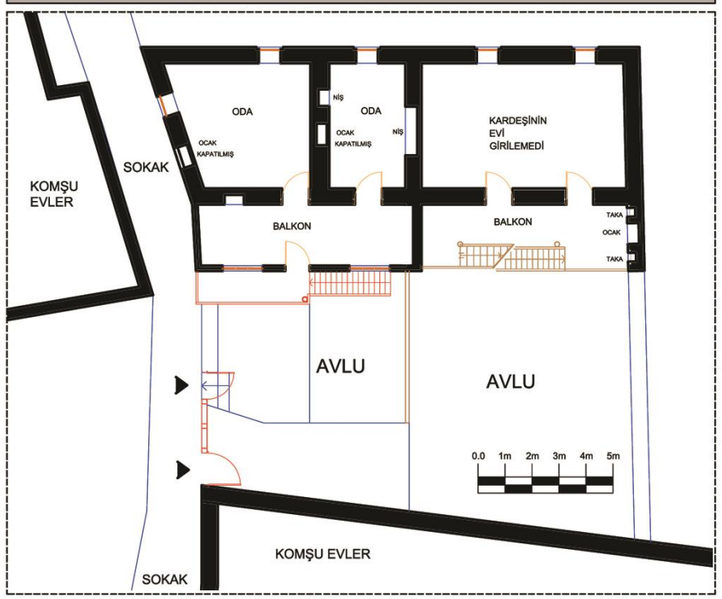
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

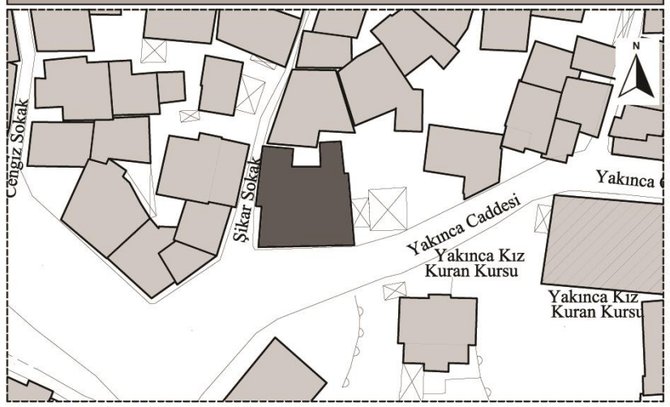
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının sokaktan avluya girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin ön tarafında etrafı yüksek duvarlarla çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK29: Süleymanoğlu Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Süleymanoğlu Konağı Yakınca /MALATYA

Konumu



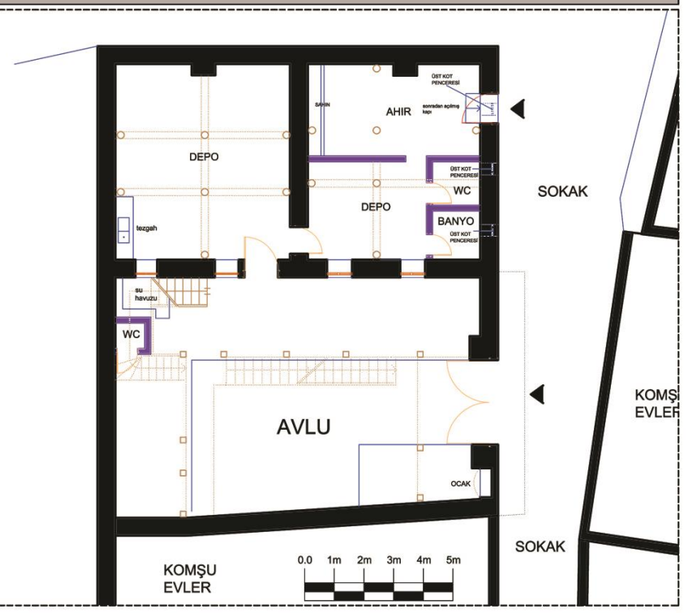
Cephe



Şablon



Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

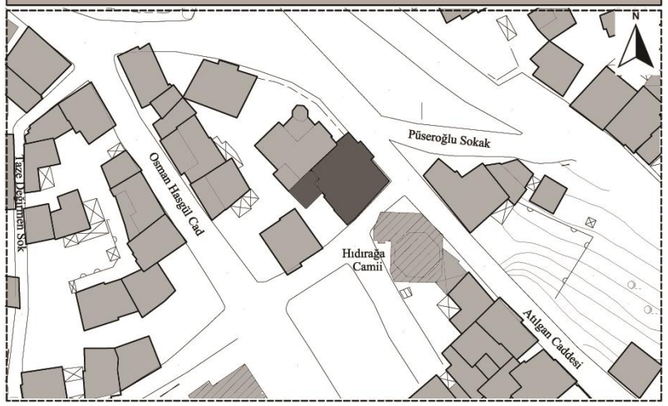
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Yapı konut işlevini sürdürmesine rağmen aktif olarak kullanılmamaktadır.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: İki kattan oluşan yapının sonradan açılan kapı ile sokaktan ve avludan olmak üzere iki girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve köşede yer alacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin ön tarafında etrafı yüksek duvarlarla çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescillenmiştir.

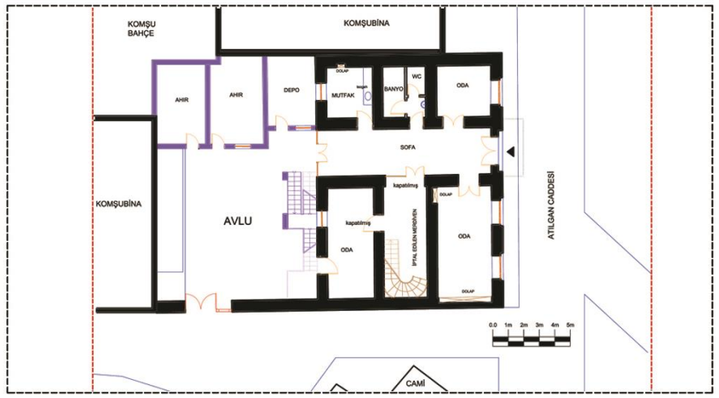
EK30: Burhanettin Eren Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Burhanettin EREN Evi Yeşilyurt /MALATYA

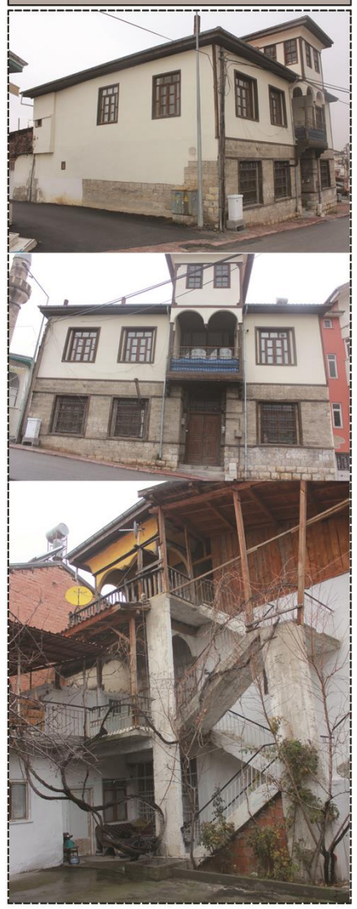
Konumu



Zemin Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

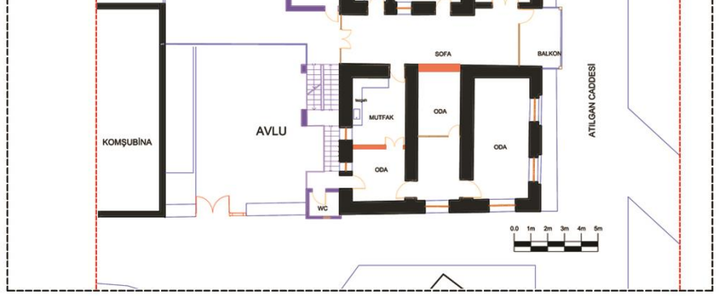
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

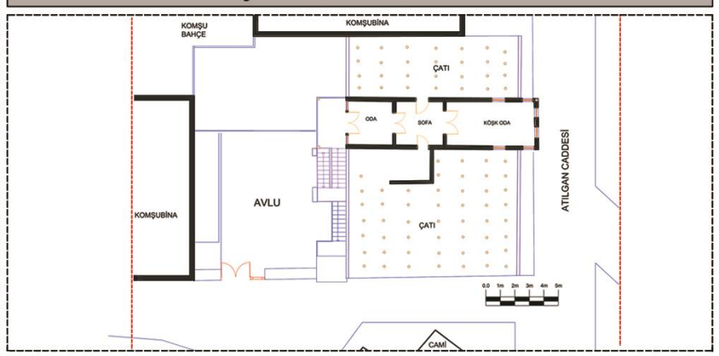
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Üst Kat Planı



Çatı Katı Planı



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: İç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: Üç kattan oluşan yapının sokaktan ve arka avludan iki girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam köşede olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili avlusu bulunmaktadır.
Tescil Durumu: Yapı tescillenmiştir.

EK31: Mahmut Bektaş Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Mahmut BEKTAŞ Evi Yeşilyurt /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

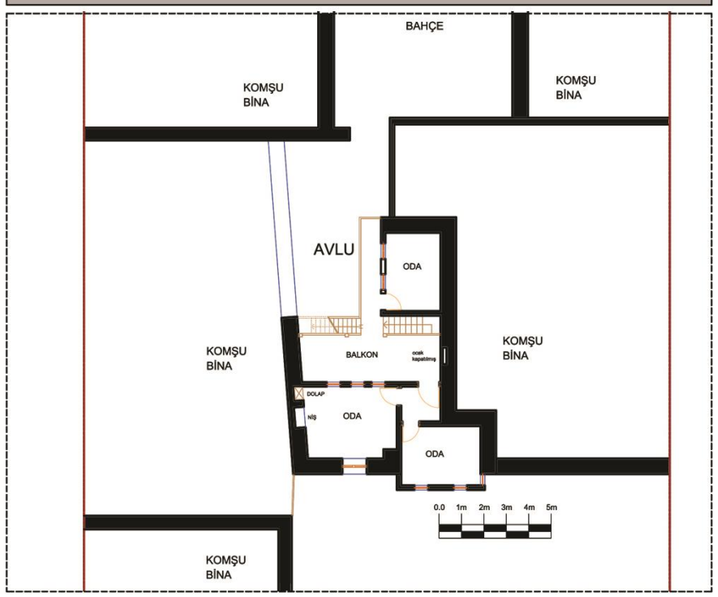
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapı sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde köşede konumlandırılmıştır.
Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili avlusu ve bahçesi bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescillenmiştir.

EK32: Hacı Ahmet Uğurlu Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Hacı Ahmet UĞURLU Evi Yeşilyurt/MALATYA

Konumu



Cephe



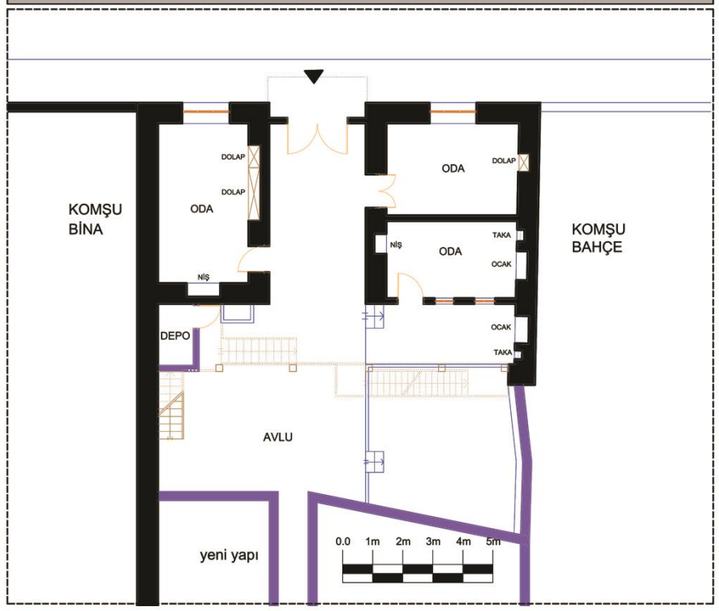
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

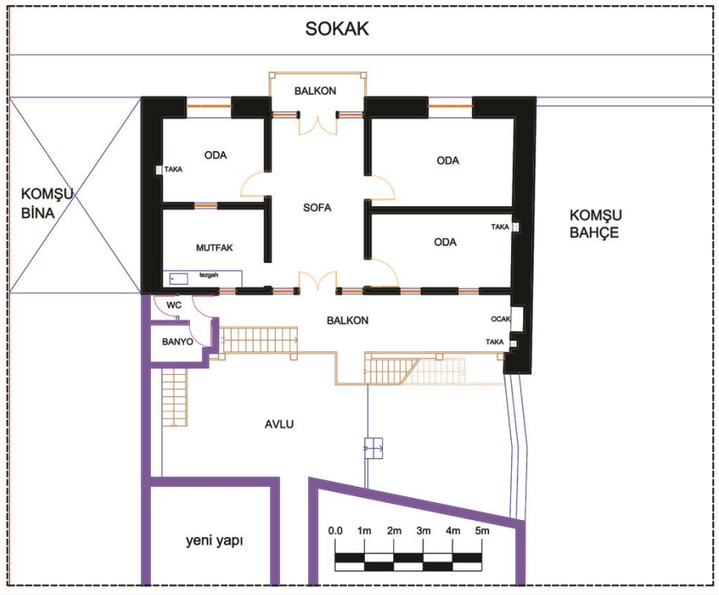
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapı sokaktan ve avludan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili avlu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescillenmiştir.

EK33: Tolga Küçükşahin Konağı Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Tolga KÜÇÜKŞAHİN Konağı Yeşilyurt /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

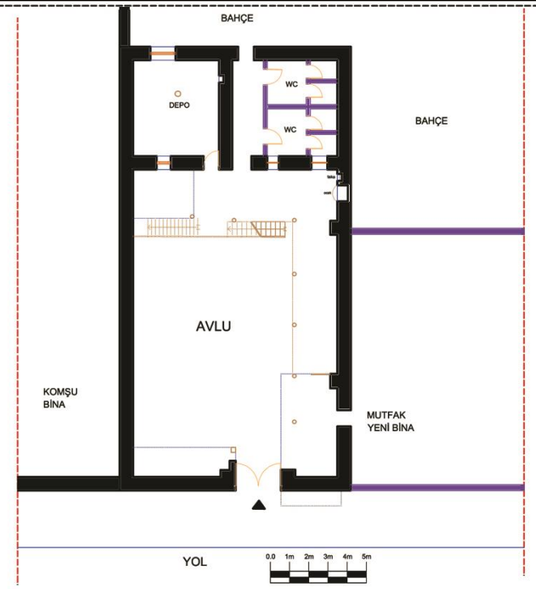
A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

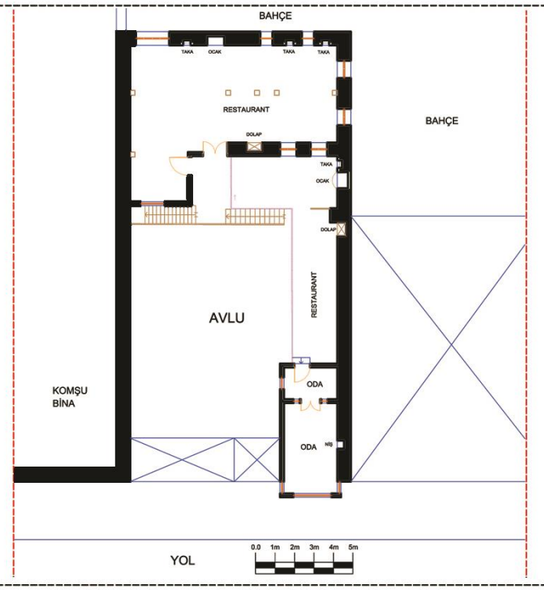
B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü								
2	Form(Biçim) Özgünlüğü								
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü								
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

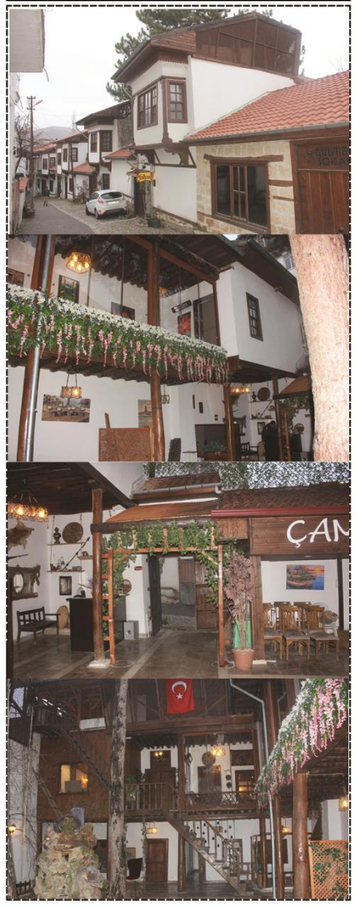
Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



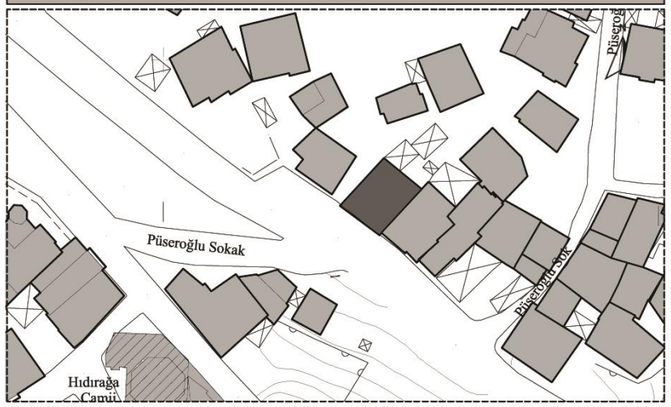
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak tasarlanan yapı, restorasyondan sonra cafe olarak hizmet vermektedir.
Plan tipi: Dış sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapı sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde köşede konumlanmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili bahçe bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli değildir.

EK34: Yunus Tatlıcı Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Yunus TATLICI Evi Yeşilyurt /MALATYA

Konumu



Cephe



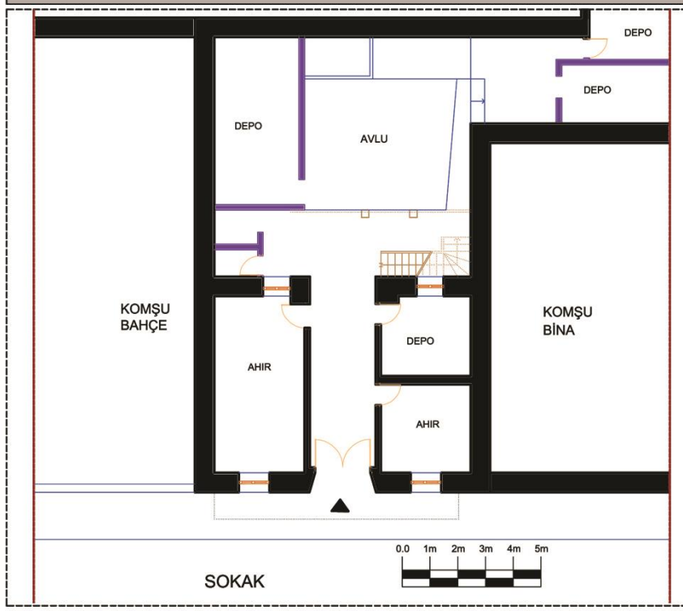
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

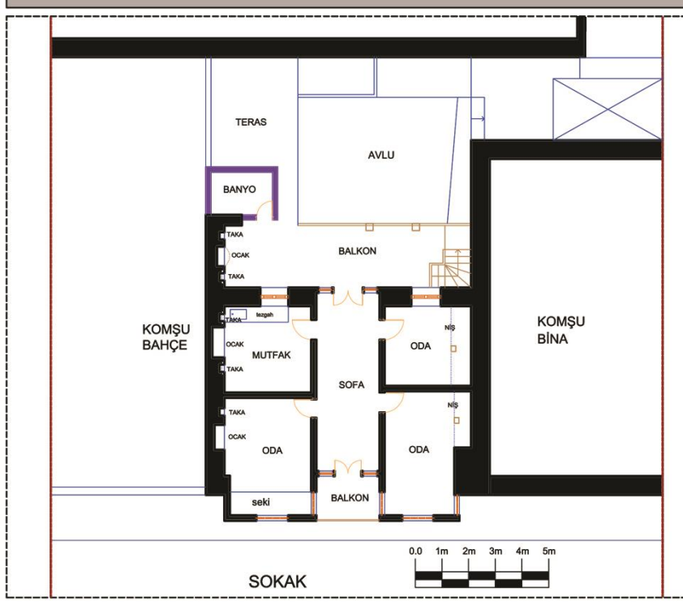
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olarak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapı sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili avlusu bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescillenmiştir.

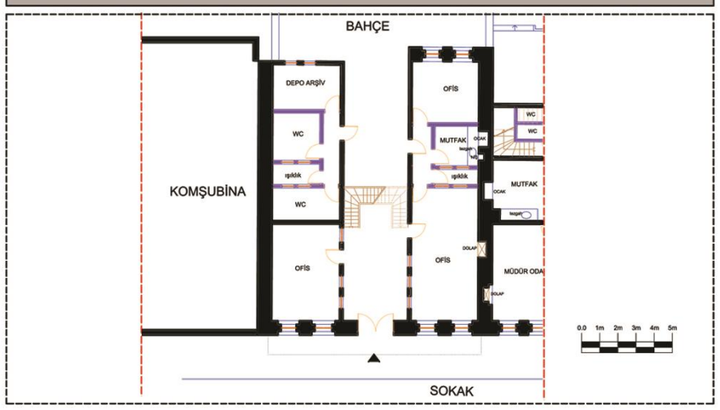
EK35: Beşkonaklar 11 Nolu Ev Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Beşkonaklar 11 Nolu Ev Merkez /MALATYA

Konumu



Zemin Kat Planı



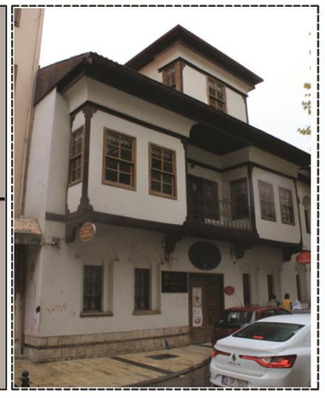
Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

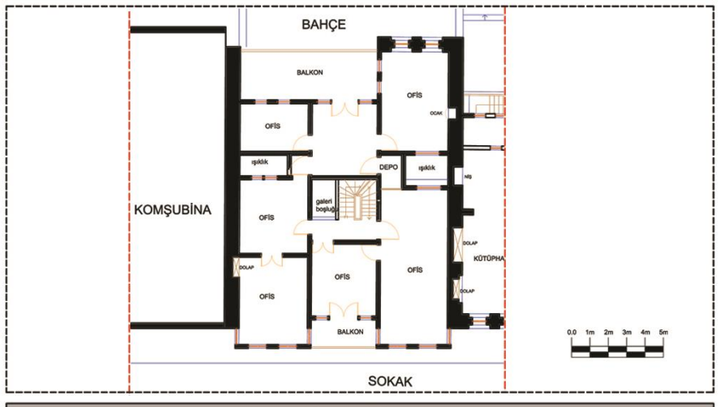
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

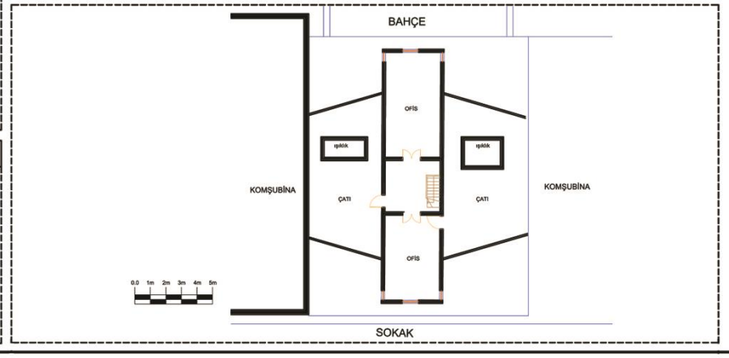
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Üst Kat Planı



Çatı Katı Planı



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

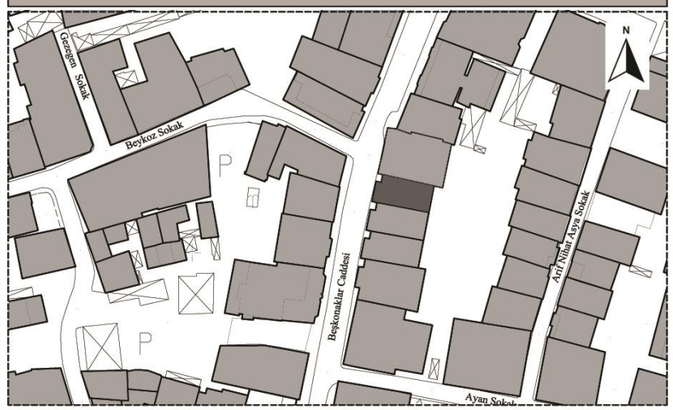
Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak tasarlanan yapı, 2006-2009 yılında yapılan restorasyon çalışmasından sonra günümüzde Aslantepe Höyüğü Kazı Evi ve Diyanet'e bağlı aile ve dini rehberlik merkezi olarak işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: İç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: Üç kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili bahçesibulunmaktadır.
Tescil Durumu: Yapı tescillenmiştir.

EK36: Beşkonaklar 13 Nolu Ev Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Beşkonaklar 13 Nolu Ev Merkez /MALATYA

Konumu



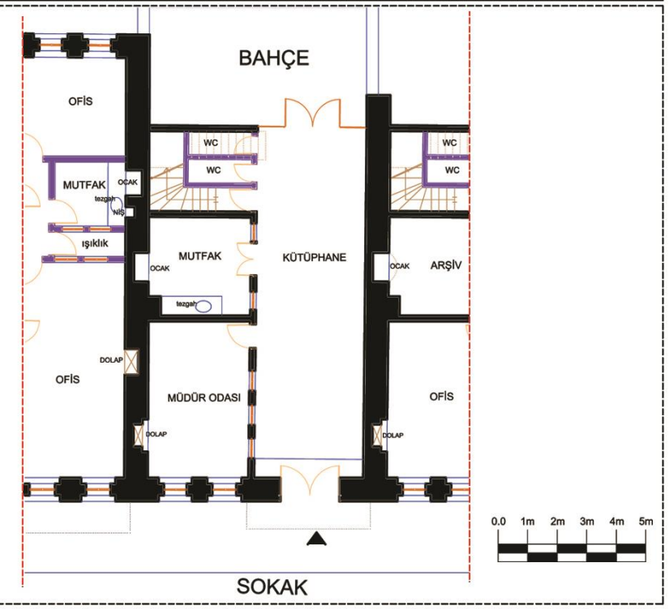
Cephe



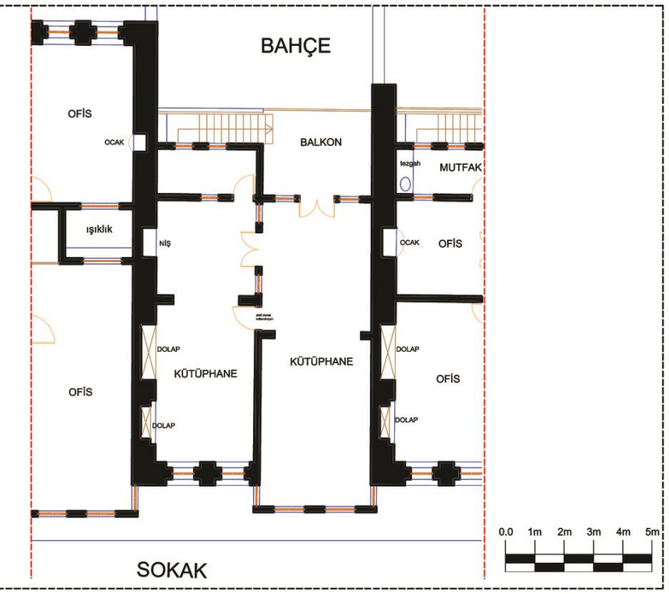
Şablon



Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	. . . . .

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak tasarlanan yapı, 2006-2009 yılında yapılan restorasyon çalışmasından sonra günümüzde halk kütüphanesi olarak hizmet vermektedir.
Plan tipi: İç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: İki kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili ortak bir bahçe bulunmaktadır.
Tescil Durumu: Yapı tescillenmiştir.

EK37: Beşkonaklar 15 Nolu Ev Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Beşkonaklar 15 Nolu Ev Merkez /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

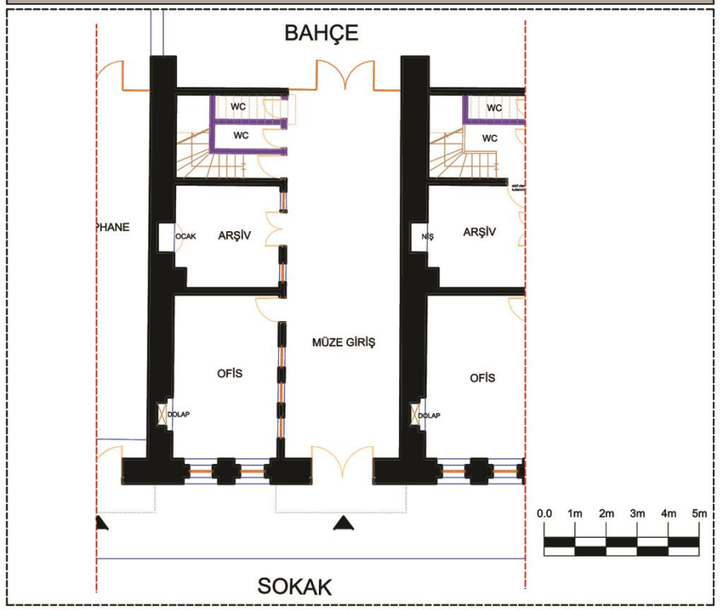
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

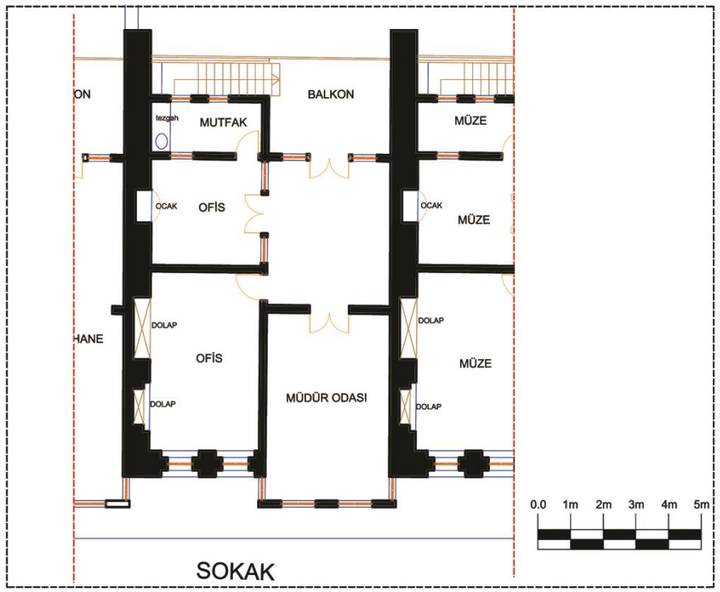
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak inşa edilen yapı 2006-2009 yılındaki restorasyondan sonra günümüzde müzenin ofis birimleri olarak işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: İç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapı sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve arada olaçak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili ortak bir bahçe bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli durumdadır.

EK38: Beşkonaklar 17-19 Nolu Ev Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Beşkonaklar 17 ve 19 Nolu Evler Merkez /MALATYA

Konumu



Cephe



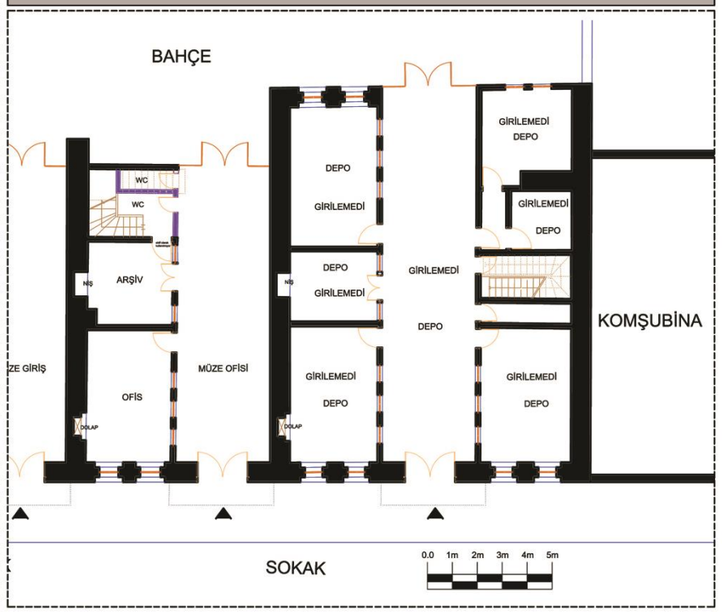
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

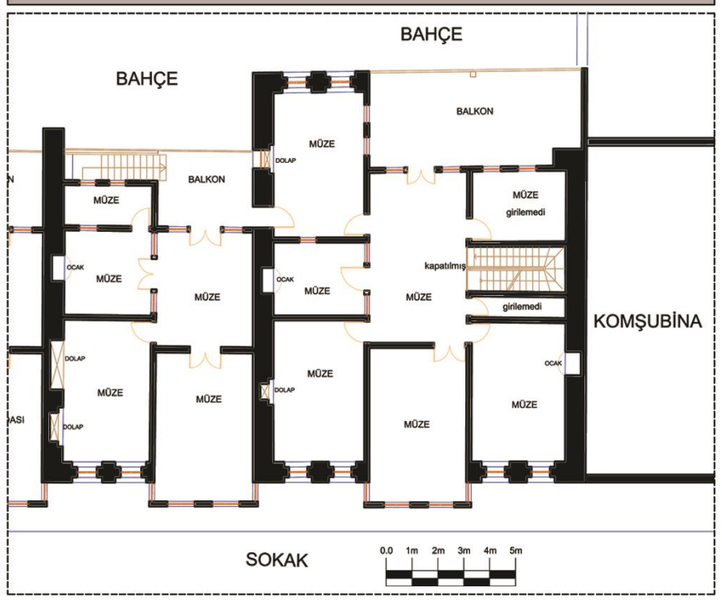
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



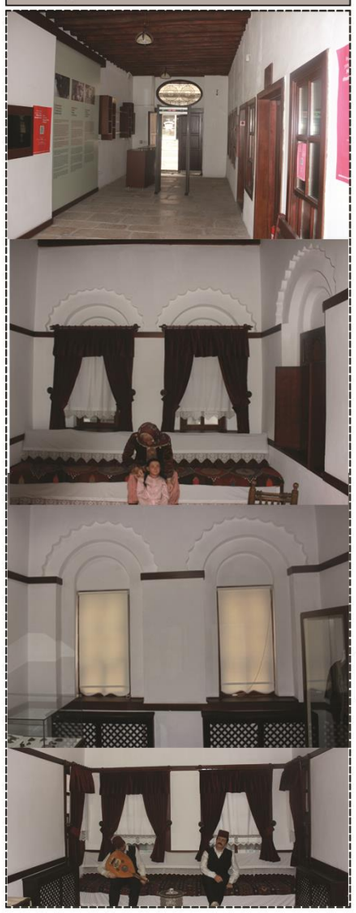
Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak inşa edilen yapılar 2006-2009 yılındaki restorasyondan sonra günümüzde müze olarak işlevini sürdürmektedir**.**
Plan tipi: Yapılar iç sofa plan tiplerine sahiptir.
Kat sayısı: İki kattan oluşan yapıların üst katında süreç içerisinde geçiş için kapı açılarak bağlantı sağlanmıştır. Yapıların sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam ve arada olaçak şekilde konumlandırılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili ortak bir bahçe bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapılar tescilli durumdadır.

EK39: Lütfiye Sarıtaş Evi Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Lütfiye SARITAŞ Evi Merkez /MALATYA

Konumu



Cephe



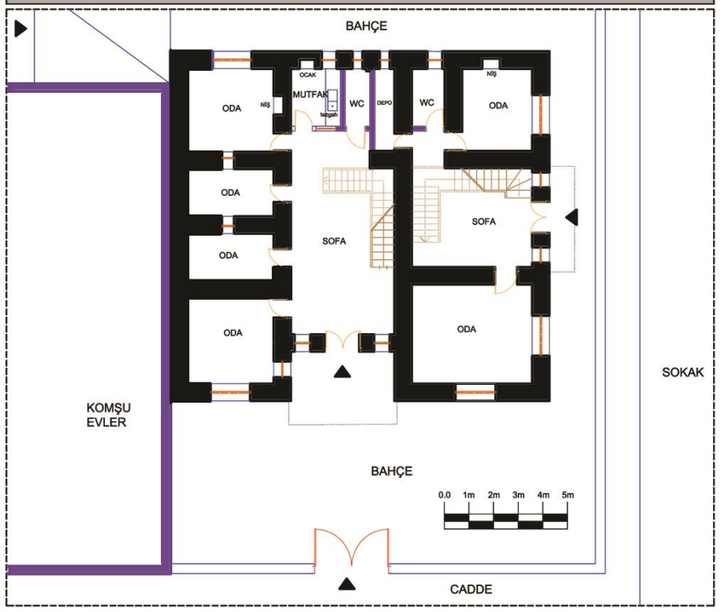
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

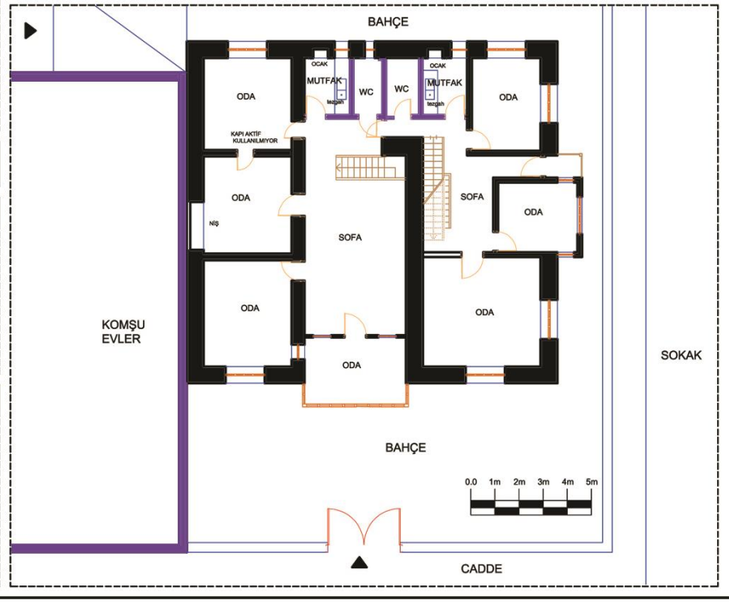
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	. . . . .
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	. . . . .

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak tasarlanan yapı, restorasyondan sonra bir vakıfa hizmet etmektedir.
Plan tipi: İç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: Üç kattan oluşan yapı sokaktan iki girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam köşede olacak şekilde konumlandırılmıştır. Evin ön ve arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili bahçe bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli durumdadır

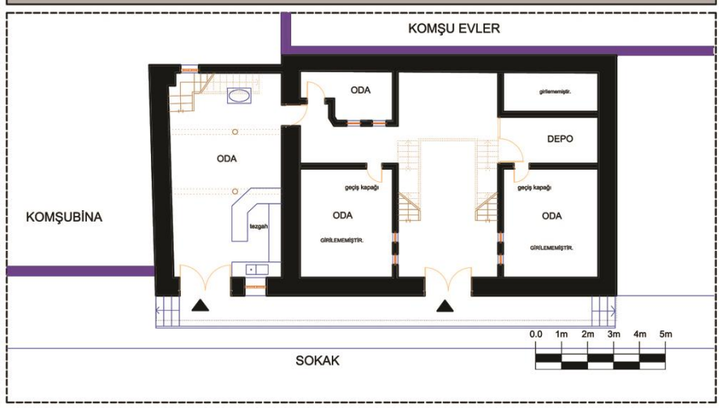
EK40: İstanbulluoğlu Konağı Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: istanbulluoğlu Konağı Merkez /MALATYA

Konumu



Zemin Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Cephe



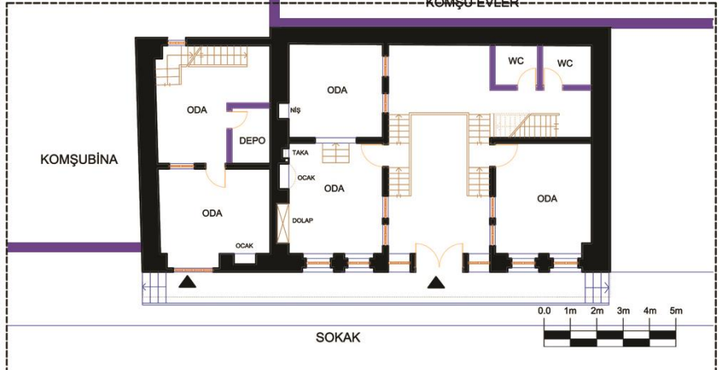
Şablon

DUVAR
- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

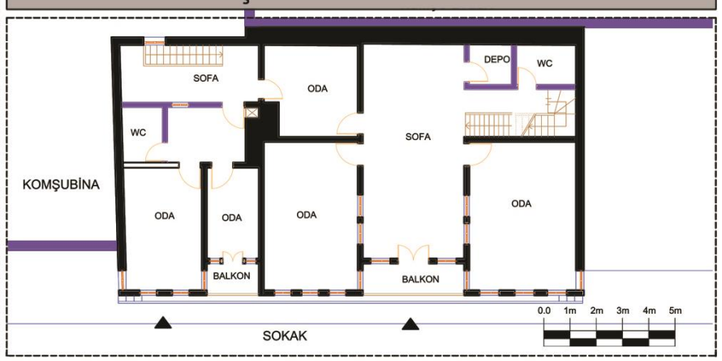
PENCERE-KAPI-MERDİVEN
- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ
- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Üst Kat Planı



Çatı Katı Planı



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)	Az (1-35)		Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

									Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak tasarlanan yapı restorasyon çalışmasından sonra günümüzde eğitim merkezi olarak işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Orta sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: Üç kattan oluşan yapının sokaktan girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı bitişik nizam olacak şekilde konumlandırılmıştır.
Tescil Durumu: Yapı tescillenmiştir.

EK41: Karakaş Konağı Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Karakaş Konağı Merkez /MALATYA

Konumu



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

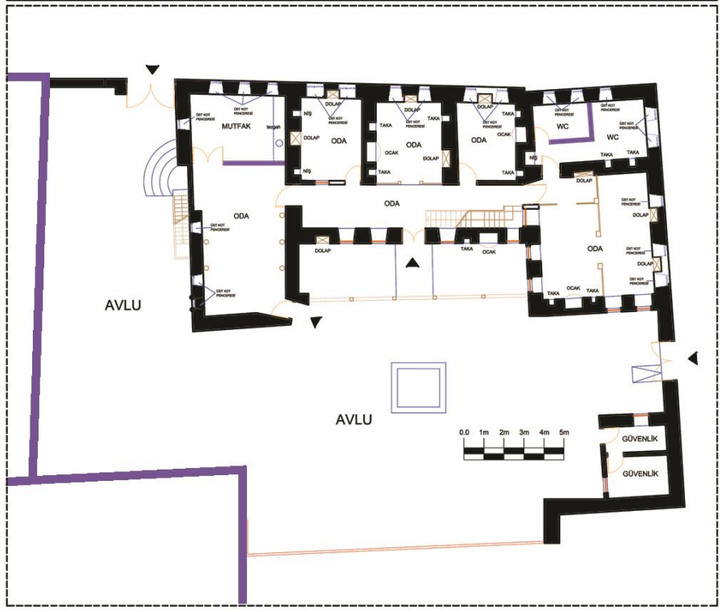
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

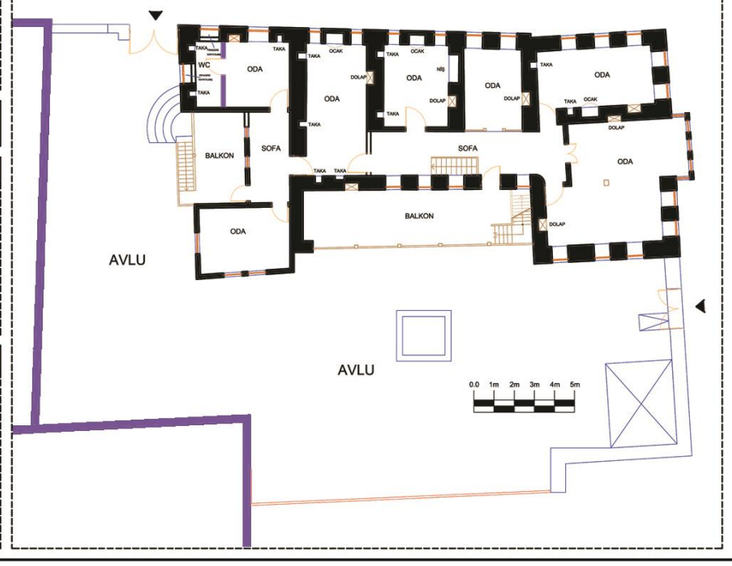
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Zemin Kat Planı



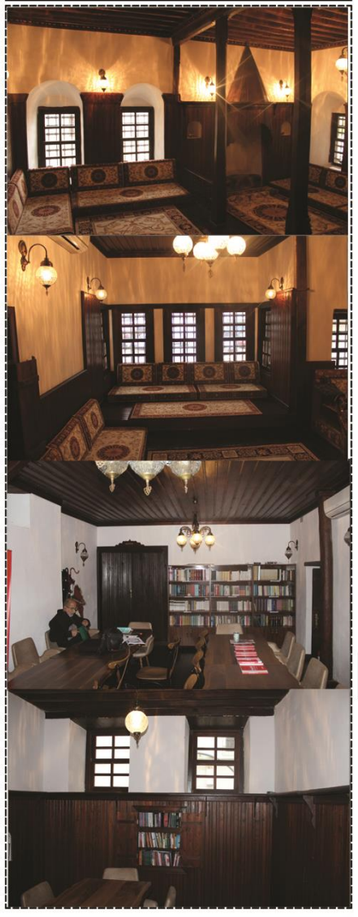
Üst Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)		İyi (67-99)	Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy'lın ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Konut olarak tasarlanan yapı restorasyondan sonra günümüzde bir vakıf tarafından kullanılmaktadır.
Plan tipi: Dış sofa ve iç sofa plan tipine sahiptir.
Kat sayısı: iki kattan oluşan yapının bahçesinden iki girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı müstakil bir şekilde konumlandırılmıştır. Evin ön ve yan tarafında etrafı duvarlarla çevrili bahçesi bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli durumdadır

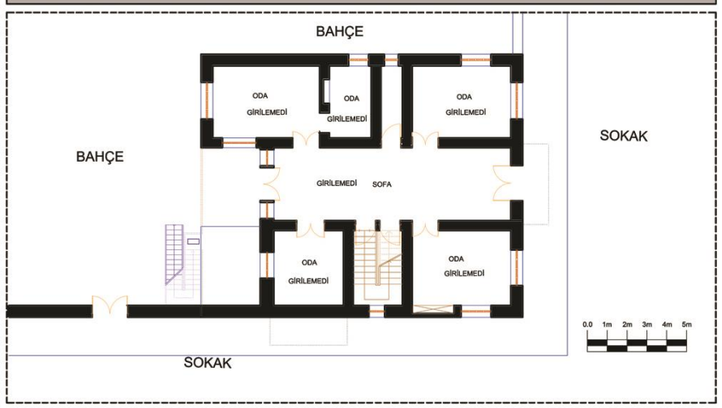
K42: Hatice Günay Konağı Mimari Değerlendirme Analizleri ve Yapı Katoloğu

Yapı katoloğu: Hatice GÜNAY Konağı Merkez /MALATYA

Konumu



Zemin Kat Planı



Dış Cephe Resimleri



İç Mekan Resimleri



Cephe



Şablon

DUVAR

- Orjinal Malzeme
- Sonradan Değişmiş Orjinal Malzeme
- Yeni Malzeme

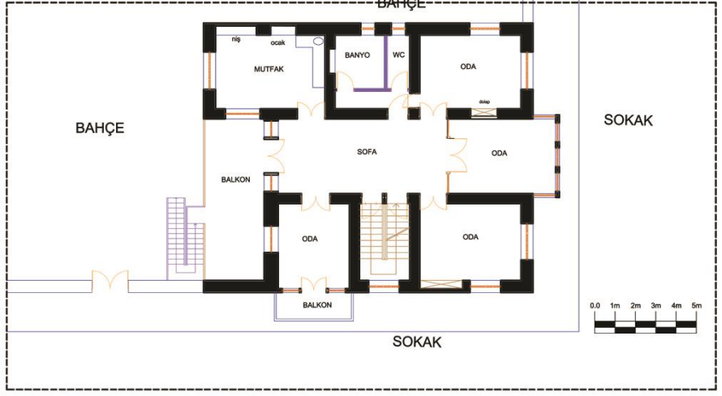
PENCERE-KAPI-MERDİVEN

- Ahşap Orjinal Malzeme
- Pimapen- Plastik Malzeme
- Demir Malzeme
- Beton- Betonerme Malzeme

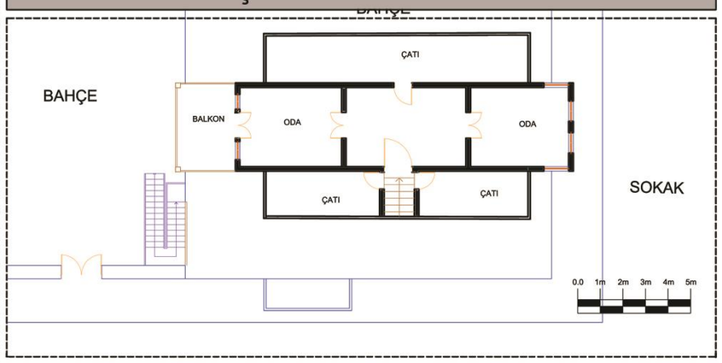
YAPI KESİT GÖRÜNÜŞ RENKLERİ

- Kesite Giren Yerler
- Görünüşe Giren Yerler

Üst Kat Planı



Çatı Katı Planı



Yapı Özgünlük Değerlendirme Kriterleri

A- Mimari Cephe Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

B- iç Mekan Mimari Özgünlük Kriterleri

		Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	Değeri
1	Malzeme Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
2	Form(Biçim) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
3	Yapım Tekniği(İşcilik) Özgünlüğü	Yok (0)	Çok Az (1-20)	Az (21-40)	Orta (41-60)	İyi (61-80)	Çok İyi (81-99)	Tam (100)	
4	Kullanım ve İşlev Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
5	Kentsel Çevre ve Konum Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	
6	Yapının Kimliği ve Ruhu Özgünlüğü	Yok (0)		Az (1-35)	Orta (36-66)	İyi (67-99)		Tam (100)	

Açıklama

Yapılış tarihi: 20. yy ilk yarısında yapılmıştır.
Güncel durumu ve işlevi: Halen aktif olrak konut işlevini sürdürmektedir.
Plan tipi: Orta sofa plan tiplerine sahiptir.
Kat sayısı: Üç kattan oluşan yapının hen sokaktan hemde bahçeden girişi bulunmaktadır.
Konumu: Yapı köşede mustakil bir konumda yapılmıştır. Evin arka tarafında etrafı duvarlarla çevrili ortak bir bahçe bulunmaktadır.
Tescil durumu: Yapı tescilli durumdadır.